จดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติศาสตร์ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ และประวัติบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

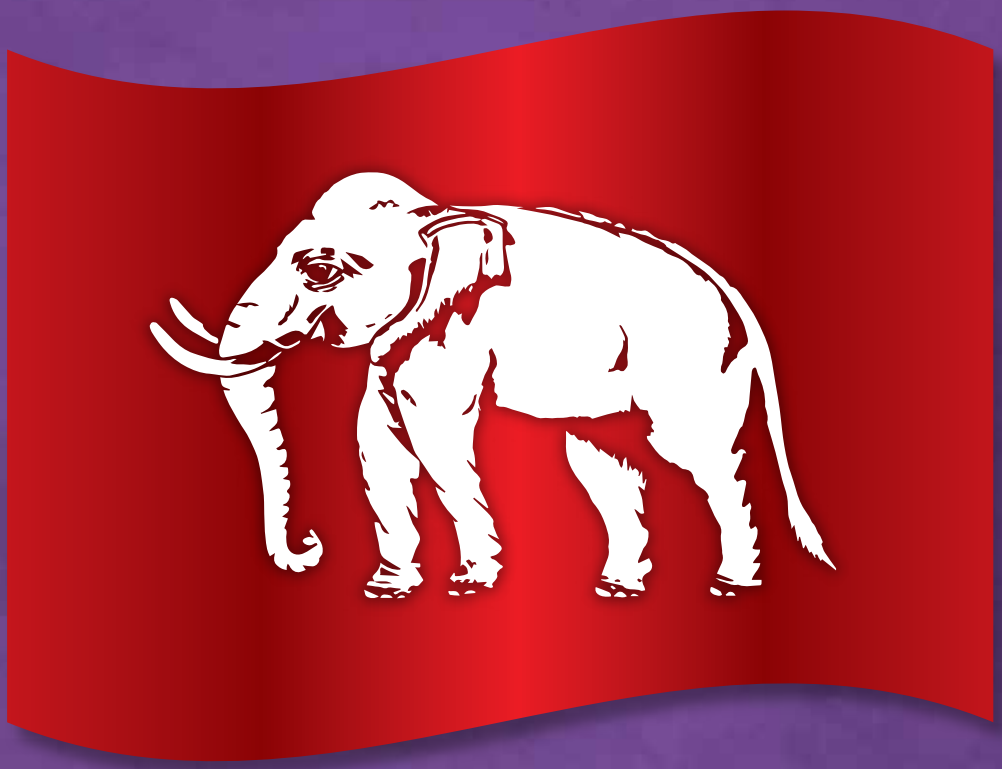

Chiang Mai University Archives:

History of the Era Demanding for University in the North and History of the Co-founders of Chiang Mai University

สมโชติ อ๋องสกุล
Somchot Ongsakul
พ.ศ. 2565

จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติศาสตร์ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ และประวัติบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University Archives:

History of the Era Demanding for University in the North and History of the Co-founders of Chiang Mai University

สมโชติ อ๋องสกุล
Somchot Ongsakul

พ.ศ.2565

จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติศาสตร์ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ
และประวัติบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University Archives:
History of the Era Demanding for University in the North
and History of the Co-founders of Chiang Mai University

ISBN : 978-616-398-716-7
ผู้นำเสนอ : รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล
จัดพิมพ์โดย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พิมพ์ครั้งแรก : พ.ศ.2565
จำนวนพิมพ์ : 200 เล่ม
ออกแบบพิมพ์ : มานพ จันทร์บำรุง
โรงพิมพ์ : เอ็น.พี.ที.ปริ้นติ้ง 116/2 หมู่ 6 ตำบลป่าแดด
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100 โทร: 081-4214903
แนวคิดปก : รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล
ปกหน้า : ธงช้างเป็นธงประจำชาติของประเทศสยาม ใช้ถึง พ.ศ.2460 (รัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้ใช้ธงไตรรงค์แทนตั้งแต่ 28 กันยายน พ.ศ.2460 และจอมพล ป.พิบูลสงคราม ให้เปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทยตั้งแต่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2482) เมื่อเริ่มสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการประกวดตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีประชาชนหลายคนเสนอชื่อและแบบตราสัญลักษณ์เข้าประกวด ในที่สุดคณะกรรมการเลือกรูปช้างชูคบเพลิงเป็นตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปกหลัง : ประชาชนในภาคเหนือแสดงออกถึงความต้องการมหาวิทยาลัย ในทศวรรษ 2490 ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์และสื่ออื่น ๆ เช่น บัตรวงกลมสีแดง

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

สมโชติ อ๋องสกุล.
จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่:
ประวัติศาสตร์ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือและประวัติบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2565.

484 หน้า: ภาพประกอบ.
ISBN 978-616-398-716-7

1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ -- จดหมายเหตุ.
2. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ -- ประวัติ. I. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
378.05-dc23

คำนำ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทยตามนโยบายโครงการพัฒนาการศึกษาไปสู่ภูมิภาคของรัฐบาล และตามความต้องการของประชาชนในภาคเหนือที่ต้องการให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ และจากผลสำเร็จในขณะนั้น ได้มีผู้เกี่ยวข้องสำคัญหลายฝ่ายที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนวางแผนวางนโยบายในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จนสามารถเปิดทำการเรียนการสอนเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2507 ปรากฏเป็นความเจริญก้าวหน้าจากก้าวแรกสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อันเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน

หนังสือ **“จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่: ประวัติศาสตร์ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือและประวัติผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”** ฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นโดยการสืบค้นเรียบเรียงนำเสนอเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นการเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูลเนื้อหาและภาพประกอบโดยละเอียดและยืนยันหลักฐานข้อมูลทำให้เห็นภาพ และเข้าใจความเป็นมาในอดีตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้อย่างชัดเจน นับได้ว่าเป็นหนังสือจดหมายเหตุที่เป็นเอกสารประวัติศาสตร์ล้านนาที่มีเนื้อหาที่สำคัญและสมบูรณ์ที่ทรงคุณค่ามากที่สุดเล่มหนึ่ง นับตั้งแต่มีการรวบรวมประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ภาคนำและภาคที่หนึ่งถึงภาคที่สิบหก ที่เต็มไปด้วยเนื้อหานับตั้งแต่ประวัติศาสตร์ในอดีตของดินแดนที่ตั้ง ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี จดหมายเหตุในช่วงเตรียมการจัดตั้ง ประวัติบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งคณะแพทยศาสตร์ การโอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์มาสังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นักการเมืองและแกนนำในผู้เรียกร้องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ เจ้าของที่ดินคนเดิมและชาวบ้านที่เคยอยู่ ประวัติและผลงานผู้รับนโยบายมาดำเนินการ ประวัติสถาปนิกวิศวกรผู้ร่วมก่อตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บริษัทก่อสร้างและภาพชุดอาคารรุ่นแรกในบริเวณมหาวิทยาลัย ตลอดถึงที่มาของการดำเนินการหลักสูตร และการเตรียมบุคลากรในช่วงแรกของการก่อตั้ง เป็นต้น

ในส่วนของภาคผนวก ได้นำเสนอรายละเอียดทั้งในด้านต่าง ๆ ทั้งรายชื่อคณะกรรมการเตรียมชุดต่าง ๆ ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2503-2508 และความเป็นมาของสีและสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนไปตามวาระการบริหารของแต่ละสมัยโดยละเอียด อันเป็นข้อมูลที่ชวนติดตามและน่าสนใจยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย ตลอดทั้งความเป็นมาของการก่อตั้งองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นอาทิ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความยินดีที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดทำหนังสือ **“จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่: ประวัติศาสตร์ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือและประวัติผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** ขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการเผยแพร่ความรู้ด้านประวัติความเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้ว หนังสือเล่มนี้ จะช่วยสร้างความผูกพันและความประทับใจแก่ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสาธารณชนผู้สนใจ ได้ซึมซับความเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำมาซึ่งความร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกัน ให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล และคณะทำงานจัดทำหนังสือ **“จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่: ประวัติศาสตร์ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือและประวัติผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”** ทุกท่านที่ร่วมแรงร่วมใจในการบูรณาการข้อมูลสำคัญทุกส่วนได้อย่างสมบูรณ์ยิ่ง หวังว่าหนังสือเล่มนี้ จะนำไปสู่การพัฒนาสืบสานต่อประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในช่วงต่อไปในอนาคต เพื่อจารึกไว้เป็นประวัติศาสตร์สำหรับคนรุ่นต่อไป

ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กรกฎาคม 2565

สารบัญ

ภาคที่		หน้า
ภาคนำ	อดีตกาลของดินแดนที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่: ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี	7
ภาคหนึ่ง	จดหมายเหตุกว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	19
ภาคสอง	จดหมายเหตุช่วงเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	63
ภาคสาม	ประวัติบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งโรงเรียนแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ และโอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	89
ภาคสี่	นักการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ	131
ภาคห้า	แกนนำสื่อผู้เรียกร้องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ	143
ภาคหก	เจ้าของที่ดินคนเดิมและชาวบ้านที่เคยอยู่	157
ภาคเจ็ด	ประวัติและผลงานประธานคณะกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ และผู้รับนโยบายมาดำเนินการ	177
ภาคแปด	ประวัติสถาปนิกและวิศวกร ผู้ร่วมก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บริษัทก่อสร้าง และภาพชุดอาคารรุ่นแรกในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	243
ภาคเก้า	ข้าราชการประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	267
ภาคสิบ	ประวัติประธานและคณาจารย์ผู้ร่างหลักสูตร 3 หลักสูตรและเตรียมบุคลากร	273
ภาคสิบเอ็ด	คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชุดแรก	313
ภาคสิบสอง	อาจารย์ อาจารย์พิเศษ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวรุ่นแรก	329
ภาคสิบสาม	“สี่ทหารเสือ” ยุค ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง รองอธิการบดี และอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	339
ภาคสิบสี่	ประวัติผู้มีส่วนร่วมในการบุกเบิกที่ดินก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ช่วง พ.ศ.2503-2504)	349
ภาคสิบห้า	บันทึกความทรงจำของอาจารย์รุ่นแรกช่วงเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และภาพชุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนิน ในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันพฤหัสบดีที่ 24 มกราคม 2508	353
ภาคสิบหก	ภาพชุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	364

สารบัญ

ภาคผนวก **หน้า**

1 รายชื่อคณะกรรมการเตรียมการชุดต่าง ๆ ช่วง พ.ศ.2503-2508 373

2 สี และตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย พระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย ฯลฯ 385

3 กำเนิดองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2515 และบันทึกความทรงจำของศิษย์เก่าสัตวบาลรุ่นที่ 1 ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขึ้นดอยสุเทพ 405

4 ประวัตินายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่และรายชื่ออธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 425

บทคัดย่อ

ภาษาอังกฤษ 462

ภาษาฝรั่งเศส 464

ภาษาญี่ปุ่น 466

ภาษาดัชต์ 468

ภาษาเยอรมัน 470

ภาษาจีน 472

ที่มาและคำขอบคุณ 474

ผู้นำเสนอและครอบครัว 479

คณะที่ปรึกษาและคณะทำงาน 484

"ภาคนำ"

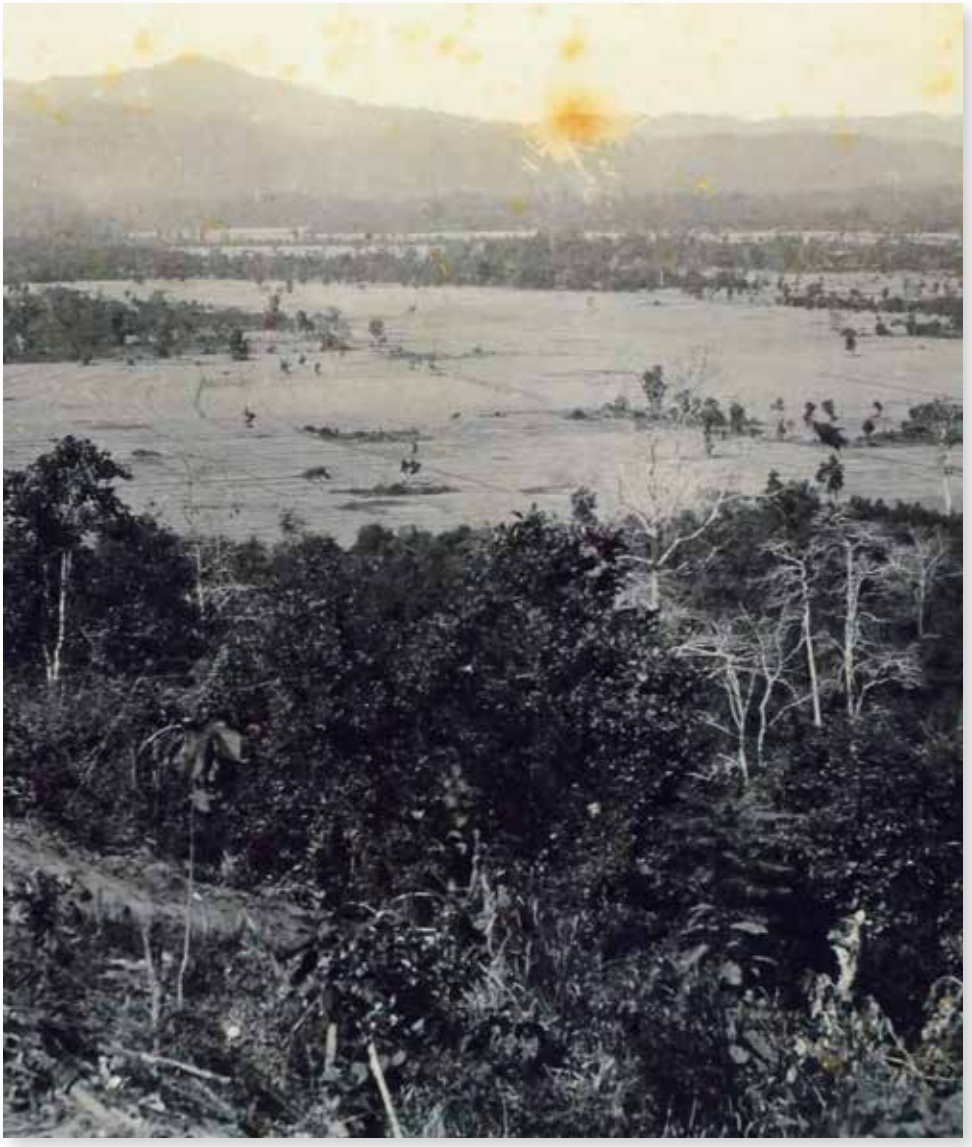

อดีตกาลของดินแดนที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

บริเวณที่นาและเขตป่า เชิงดอยสุเทพ พ.ศ.2469 ต่อมาเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาพถ่ายฝีพระหัตถรัชกาลที่ 7 เมื่อ พ.ศ.2469
(ที่มา: **สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ** กรมศิลปากร ภ.003 หวญ.57/1/27)

(ขอบคุณคุณโศภิตา วรยศเมธิน เจ้าหน้าที่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ผู้อำนวยความสะดวกในการค้นหาภาพ เมื่อ 25 เมษายน 2565)

อดีตกาลของดินแดนที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่: ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

"ที่นาในเขตเมือง" ผืนสุดท้ายของ "ล้านนา" ภาพถ่ายทางอากาศเมื่อ พ.ศ.2512 โดยบุญเสริม สาตราภัย เห็นบริเวณทุ่งนาด้านหลังเขตการทางเชียงใหม่ ขวามือเป็นทุ่งนาหลังโรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ ด้านล่างเป็นเขตทหารกองบิน 41 ซึ่งเคยเป็นที่นาของชาวบ้านพวกแต้ม บ้านศรีสุพรรณ บ้านวัวลาย อาคารสูงที่เห็นคือ อาคารคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2512 (ที่มา: บุญเสริม สาตราภัย **ล้านนาเมื่อตะวา** เชียงใหม่: บุ๊คเวิร์ม พับลิชชิ่ง 2550 หน้า 199)

1.ข้อมูลทางประวัติศาสตร์

1.1 คำลานนา-ล้านนา

ดินแดนภาคเหนือตอนบนของไทยที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในอดีตเรียกว่า "ลานนา" ตามพระบรมราชวินิจฉัยของรัชกาลที่ 5 ที่ทรงเห็นว่า "ลานนา หมายถึง ทำเล ทำนา" เป็นดินแดนที่มีนาจำนวนมาก เหมือน "ลานช้าง" มีช้างจำนวนมาก

พ.ศ.2510 เมื่อแรกเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นักวิชาการ เช่น ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิทูร (พ.ศ.2443-2516) หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล (พ.ศ.2466-2546) อาจารย์ถิ่น รัติกนก (พ.ศ.2453-2538) ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอให้ใช้คำว่า "ล้านนา" ในที่ประชุมทางวิชาการประวัติศาสตร์และโบราณคดีลานนาไทย จัดโดยภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ 20-23 ตุลาคม 2510

ต่อมา ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร (พ.ศ.2461-2562) ราชบัณฑิตสาขาประวัติศาสตร์ และ Dr.Hans Penth (เกิดที่เบอร์ลิน พ.ศ.2480 เสียชีวิตที่เชียงใหม่ พ.ศ.2552) พบว่าจารึกวัดเชียงสา จังหวัดเชียงราย จารึกเมื่อ พ.ศ.2096 มีข้อความว่า "สมเด็จพระบรมบพิตรองค์เสวยราชย์ทั้งสองแผ่นดิน ล้านช้าง ล้านนา" (ปัจจุบันจารึกหลักนี้ อยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดเชียงใหม่) และพบว่าคำที่เคยอ่านในจารึกวัดบ้านด่าน พ.ศ.2039 อ่านผิดว่า "เจ้าหมื่นลานนา" ที่ถูกต้องคือ "เจ้าหมื่นล่ามนา" ทำให้เป็นหลักฐานว่าคำ "ล้านนา" มีในจารึก ขณะที่คำว่า "ลานนา"ไม่พบในจารึก

ต่อมาพบว่า ภิกษุผู้เป็นปราชญ์ในดินแดนนี้ได้เขียนภาษาบาลีกำกับ คำ "ลานนา" ว่า **เขตฺต ทส ลข** หรือ **เขตฺตทส ลกฺข** (เขตฺต แปลว่า นา ทส แปลว่า สิบ ลข แปลว่า แสน) คือ สิบแสนนา หมายถึง ล้านนา ซึ่งต่อมารัชกาลที่ 4 ผู้ทรงเชี่ยวชาญภาษาบาลีก็โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระนามเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ลำดับ

ที่ 6 ว่า พระเจ้ากาวิโรรสสุริยวงษ์ ดำรงนพีสีนคร สุนทรทศลักษณ์เกษตร คำว่า ทศลักษณ์เกษตร ตรงกับคำว่า ทศลักขเกษตร แปลว่า สิบแสนนา

ประกอบกับก่อนเป็นพญากือนา กษัตริย์ราชวงศ์มังราย องค์ที่ 6 (พ.ศ.1898-1928) พระองค์ดำรงตำแหน่ง “เจ้าทาวสองแสนนา”

คำว่า “กือ”แปลว่า ร้อยล้าน พระนามกือนาจึงหมายถึง ร้อยล้านนา ทำให้เป็นหลักฐานยืนยันว่าดินแดนนี้เดิมเรียก “ล้านนา”

(ดูเพิ่มเติม สมโชติ อ๋องสกุล “ความเป็นมาของคำ “ล้านนา -ลานนา” ในประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย” **แถลงงานประวัติศาสตร์เอกสารโบราณดคี** (ปอบ.) ปีที่ 20 เล่ม 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2530 หน้า 1-19 ขอขอบคุณ อาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ เมตตาส่งให้อาจารย์ตรี อมาตยกุล บรรณาธิการ ปอบ.พิจารณาและส่งเรื่องนี้เข้าพิจารณาในคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย)

1.2 ข้อมูลใหม่: จดหมายเหตุจีนระบุชื่อดินแดนนี้สมัยราชวงศ์มังราย

ปัจจุบันมีการแปลจดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์หยวน ราชวงศ์หมิง ราชวงศ์ชิง ทำให้มีข้อมูลใหม่เกี่ยวกับชื่อดินแดนภาคเหนือตอนบนสมัยราชวงศ์มังราย ที่จีนเรียกในเวลานั้น ดังนี้

(1) พงศาวดารราชวงศ์หยวน (ภาษาจีนเรียก หยวนสื่อ) เขียนโดยซ่งเหลี่ยน (พ.ศ. 1853-1924) สมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ.1911-2187) ระบุว่า ในรัชศกจื้อหยวน พ.ศ.1835 **จักรพรรดิ์หยวนซื่อจู่ หรือกุบไลข่าน (พ.ศ.1758-1837)** มีพระราชโองการให้ปู้ตุนกับหมังอู้ทูหลู่หมีซือยกทัพไปตี **ปาไป่สีฟู่กั๋ว** (อาณาจักรสนมแปดร้อย)

พญามังราย (พ.ศ.1782-1854) แห่งลุ่มน้ำแม่กก ตั้งเมืองเชียงใหม่เมื่อ พ.ศ.1839 แต่หลักฐานโบราณจีน คือ พงศาวดารหยวนกล่าวถึงคำว่า “ปาไป่สีฟู่” (สนมแปดร้อยคน) หรือ ปาไปสีฟูกั๋ว (อาณาจักรสนมแปดร้อย) ตั้งแต่ พ.ศ.1835 อันเป็นปีที่พญามังรายยกทัพเข้าตีเมืองหริภุญไชย เมื่อพญามังรายตั้งเชียงใหม่ (จิ่งไม่) ใน พ.ศ.1839 แล้วจีนเรียกดินแดนนี้ว่า **“ปาไป่ต้าเตี้ยน”**

ปาไป่ต้าเตี้ยน เป็นคำที่จีนสมัยราชวงศ์หมิงเรียกดินแดนล้านนา ปาไป่ แปลว่า แปดร้อย (มาจากสนมแปดร้อย) ต้า แปลว่าใหญ่ เตี้ยน แปลว่าพื้นที่ใหญ่นอกเมือง

ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2486 แสดงที่ตั้งเวียงเชียงใหม่ ซึ่งมีกำแพงชั้นในกำแพงชั้นนอก เวียงสวนดอก และอ่างเก็บน้ำโบราณพร้อมฝายหิน

(ที่มา: สรัสวดี อ๋องสกุล **ชุมชนโบราณในแอ่งเชียงใหม่-ลำพูน** กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2543 หน้า 99)

สำเนาจารึกวัดเชียงสา บ้านนางจันดี อ.เชียงของ จ.เชียงราย (ที่มา: **เมืองและแหล่งชุมชนโบราณในล้านนา.** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย, 2539. หน้า 9)

(2) พงศาวดารราชวงศ์หมิง (หมิงสื่อ) บันทึกว่า ปาไป่ห่างไกลจากยูนนาน เป็นดินแดนพิษร้อนชื้น (จั้งตู้) พื้นที่ของอาณาจักรนี้ทางตะวันออกไปถึงเชอหลี (สิบสองพันนา) ทางใต้ไปถึงปัวเลอ (อาจเป็นสุโขทัยหรือแพร่) ทางตะวันตกไปถึงต้ากู๋หล่า ประชิดกับพม่า ทางเหนือถึงเมิ่งเกิ้น

เดินทางไปจากด่านเหยากวนไปทางตะวันออกเฉียงใต้ 50 เฉิง จักถึง เป็นที่ราบหลายพันลี้ มีเขาหนานเก๋อล่า ข้างล่างเป็นแม่น้ำ ด้านใต้คือ**ปาไป่** ทางเหนือเป็นเชอหลี ฝักใฝ่พุทธศาสนาไม่ชอบฆ่าฟัน วัดและเจดีย์นับจำนวนได้เป็นหมื่น มีชื่อเรียกว่า **ฉือเปยกั๋ว (แคว้นแห่งเมตตากรุณา)** แต่โบราณเป็นดินแดนชาวหมานอี๋

(3) พงศาวดารราชวงศ์หยวน ระบุว่า รัชศกต้าเต๋อ สมัยจักรพรรดิ์หยวนเฉิงจง (พ.ศ.1840-1850) เห็นว่า ปาไป่สีฟูเป็นกบฏ จึงส่งทัพมาปราบหลายครั้ง พงศาวดารราชวงศ์หยวนบันทึกการเดินทัพที่ยากยิ่งว่า “ต้องผ่านเทือกเขาสลับซับซ้อนเขาสูงชัน เหวลึกป่ารก ต้นไผ่ขึ้นเต็ม คมยาวกรีดแทงกองทัพที่เดินทางผ่าน ถึงทางแคบเดินผ่านแบบเรียงหนึ่งคนหนึ่งม้าหนึ่ง ขึ้นเขาดุจขึ้นปีขึ้นฟ้า ลงเขาดุจลงบ่อ **ทั้งดินแดนเต็มไปด้วยหมอกและควันพิษ ล้วนแล้วแต่เป็นภัยต่อคน** ทหารหิวโหย เจ็บป่วยล้มตาย”

สมัยพญามังราย (พ.ศ.1804-1854) จึงไม่ต้องส่งเครื่องราชบรรณาการไปจีน ปาไป่สีฟูยอมรับอำนาจจีนตั้งแต่สมัยโอรสของพญามังราย คือ พญาไชยสงครามเป็นกษัตริย์ (พ.ศ.1854-1868) เอกสารจีนเรียกพญาไชยสงครามว่า “หุนชี่ลั่น”

ตั้งแต่สมัยพญากือนา (พ.ศ.1894-1928) จีนนับล้านนาเป็นส่วนหนึ่งของพวกไป่อี๋ (อี๋ร้อยจำพวก) และนับเป็น 1 ใน 6 ของปาไป่เซียนเว่ย (เขตปกครองปาไป่)

(5) สมัยพญาแสนเมืองมา (พ.ศ.1928-1945) จีนเรียกกษัตริย์ล้านนาว่า “ลี่หล่านนา” “เตาหลานน่า” “เตาป่านเมี่ยน” สมัยพระเจ้าติโลกราช (พ.ศ.1984-2030) เอกสารโบราณจีนเรียกกษัตริย์ล้านนาว่า “เจาเม่งลู่” หรือ “เตาเมิ่งลู่” (พ.ศ.1990) “เตาป๋านหย่าเจ๋อ” (พ.ศ.1993) สุดท้ายเรียกว่า “เตาหล่านน่า” (พ.ศ.2024)

สมัยพญาแก้ว (พ.ศ.2038-2068) เอกสารจีนเรียกกษัตริย์ล้านนาว่า “เตาหล่านไว่” (พ.ศ.2040) “เจาหล่านน่า” (พ.ศ.2056) และสมัยพญาเกสเชษฐราช (ครั้งแรก พ.ศ.2069-2081) เอกสารจีนเรียกกษัตริย์ล้านนาว่า “เตาหล่านน่า”

จดหมายเหตุจีนโบราณดังกล่าว นอกจากเป็นหลักฐานการเรียกชื่อดินแดนนี้และกษัตรย์ราชวงศ์มังรายของจีนสมัยนั้น และทำให้มีข้อมูลเรื่องมลพิษทางอากาศในดินแดนนี้ที่มีปรากฏตั้งแต่สมัยนั้น (ดูเพิ่มเติม กนกพร นุ่มทอง **หลักฐานล้านนาในเอกสารโบราณจีน** กรุงเทพฯ: สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2564,

หนังสือแถลงงานประวัติศาสตร์เอกสารโบราณคดี

วินัย พงศ์ศรีเพียร, บรรณาธิการ **ปาไป่สีฟู่-ปาไป่ต้าเตี้ยน เอกสารจีนประวัติศาสตร์จีนโบราณ** กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2539. วินัย พงศ์ศรีเพียรและคณะ **ความสัมพันธ์ไทย-จีน จากเอกสารสมัยราชวงศ์หยวน หมิง ชิง** กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2565) (ขอบคุณ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร และ รองศาสตราจารย์วุฒิชัย มูลศิลป์ ราชบัณฑิตผู้มอบหนังสือ)

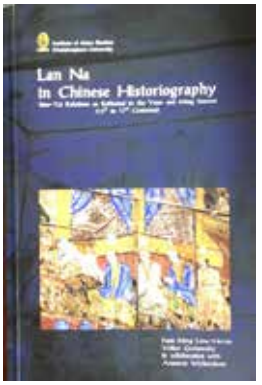

ปกหนังสือ Lan Na in Chinese Historiography

2 ธรรมชาติและร่องรอยทางโบราณคดี

2.1 ดอยสุเทพ

ดอยสุเทพเป็นดอยหนึ่งในทิวเขาถนนธงชัย สูง 1,601 เมตรจากระดับน้ำทะเล เป็นแหล่งต้นน้ำ แหล่งวัฒนธรรมสำคัญของเชียงใหม่ และเป็นป่าเขตร้อนที่มีพืชไม้อุดมสมบูรณ์ จากการสำรวจในช่วงต้นทศวรรษ 2530 นักวิชาการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบพืชที่มีชื่อทางพฤษศาสตร์จำนวน 1,926 ชนิด กล้วยไม้มี 253 พันธุ์ (7 พันธุ์ไม่เคยพบในป่าอื่น) นกมี 320 ชนิด ผีเสื้อกลางวัน 500 ชนิด ผีเสื้อกลางคืน 300 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 50 ชนิด สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 28 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 50 ชนิด (ดูเพิ่มเติม รายงานการประชุมปฏิบัติการอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย: การจัดการและการอนุรักษ์ 14-15 มีนาคม 2534 หน้า 1)

(1) ชื่อดอยมาจากชื่อฤาษีผู้สร้างเมืองลำพูน

ชื่อดอยสุเทพมาจากชื่อของฤาษีวาสุเทพ ตำนานกล่าวว่าเป็นบุตรของชาวลัวะ ตำนานชินกาลมาลินีหรือชินกาลมาลีปกรณ์ และตำนานมูลศาสนาเรียกชื่อดอยนี้เป็นภาษาบาลีว่า “ดอยอุจฉุปัพพตะ” (แปลว่า ดอยอ้อยช้าง)

(2) ที่มาของพระบรมธาตุ

การประดิษฐานพระบรมธาตุบนดอยสุเทพเกี่ยวข้องกับพระสมุนเถรและพญากือนา กษัตริย์พระองค์ที่ 6 แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ.1898-1928) ตำนานมูลศาสนากล่าวว่า พระสุมนเถระบวชเรียนที่กรุงสุโขทัยพร้อมพระอโนมทัสสี เป็นศิษย์ของพระมหาบรรพตสังฆราช แล้วไปเรียนพุทธศาสนาต่อที่อยุธยาและไปเรียนต่อที่เมืองพัน (เมาะตะมะ) สำนักพระอุทุมพรบุบผมหาสวามีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแห่งรามัญวงศ์ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัฏฐากพระอุปัชฌาย์ และได้รับมอบภาระให้นำพุทธศาสนามาประกาศที่สยาม

ภาพดอยสุเทพ (ที่มา: **ป้ายโบราณสถานสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ 82 แห่งของจังหวัดเชียงใหม่,** 2564. หน้า 14)

ฤาษีวาสุเทพ (ที่มา: ภาพประกอบบทความของไกรศรี นิมมานเหมินท์ เรื่อง THE LAWA GUARDIAN SPIRITS OF CHIENGMAI ใน **เชิดชูเกียรตินายไกรศรี นิมมานเหมินท์** หน้า 72-73)

ตำนานวัดป่าแดงให้รายละเอียดว่าพระมหาสุมนเถระเคยไปลังกาพร้อมพระ 4 รูปและอุบาสกคนหนึ่ง ขณะเดินทางกลับพระรูปหนึ่งมรณภาพ ท่านและคณะจึงนำพระพุทธรูปมาเข้าหัตถบาสเพื่อบวชอุบาสกเป็นภิกขุ

เมื่อกลับจากลังกาและเมืองพัน (เมาะตะมะ) ท่านได้จำพรรษาที่วัดป่าไม้แดง กรุงสุโขทัย และเผยแพร่ธรรมตามคติลังกาวงศ์

คืนหนึ่งขณะจำวัดที่ปางจา ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างกรุงสุโขทัยและศรีสัชนาลัย ท่านได้นิมิตเห็นพระบรมธาตุที่พระเจ้าอโศกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้บรรจุในที่ต่าง ๆ ท่านจึงได้ขุดพบผอบพระธาตุตามนิมิต พระเถระได้อธิษฐานให้พระธาตุแสดงปาฏิหาริย์แบ่งออกเป็นจำนวน 80 องค์ แล้วได้ถวายให้พญาศรีสัชนาลัยทรงทราบ ได้มีการฉลองพระธาตุสมพระเกียรติ

เมื่อพญากือนาแห่งราชวงศ์มังรายครองราชย์ในเชียงใหม่ (พ.ศ.1898-1928) มีพระประสงค์จะฟื้นฟูคณะสงฆ์ฝ่ายอรัญวาสี จึงโปรดเกล้าฯ ให้คนไปนิมนต์พระอุทุมพรบุบผมหาสวามีแห่งเมืองพัน (เมาะตะมะ) พระมหาอุทุมพรบุบผมหาสวามีได้ส่งพระอานนท์พร้อมสงฆ์อีก 11 รูปมาแทน แต่พระอานนท์และคณะไม่ยอมร่วมสังฆกรรมกับพระนิกายพื้นเมือง จึงถวายพระพรให้พญากือนาไปอาราธนาพระมหาสุมนเถระซึ่งร่วมอุปัชฌาย์เดียวกันมาแทน

จารึกวัดพระยืน ลำพูน ระบุว่าใน พ.ศ.1913 (จ.ศ.732) พระมหาสุมนเถระพร้อมพระสงฆ์ผู้ติดตาม 5 รูปเดินทางมาถึงเชียงใหม่ ครั้งแรกพญากือนาโปรดเกล้าฯ ให้พักที่วัดพระยืน ลำพูน ต่อมา พ.ศ.1914 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดสวนดอกในป่าพะยอม ซึ่งเดิมเป็นเขตอุทยานในราชฐานของพระองค์ จึงอาราธนาพระสุมนเถระมาให้ดำรงตำแหน่งสุมนสุวัณณรัตนมหาสวามี สังฆนายกประจำที่วัดสวนดอก สถาปนาสงฆ์ฝ่ายลังกาวงศ์ขึ้นในเชียงใหม่ ท่านมรณภาพใน พ.ศ.1939 รัชสมัยพญาแสนเมืองมา (พ.ศ.1928-1944) (ดูเพิ่มเติม บำเพ็ญ ระวิน “พระมหาสุมนเถระ ปฐมเจ้าอาวาสวัดสวนดอก” **ธรรมจักร** ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม-กรกฎาคม 2543 หน้า 49-51)

การเดินทางมาเชียงใหม่ พระมหาสุมนเถระได้อัญเชิญพระบรมธาตุมาด้วย พระญากือนาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุประดิษฐานที่วัดสวนดอกเมื่อ พ.ศ.1918 และประดิษฐานบนดอยสุเทพเมื่อ พ.ศ.1929

2.2 อ่างเก็บน้ำโบราณและฝายดิน

ในอดีตมีห้วยน้ำ 5 สาย คือ (1) ห้วยแก้ว (2) ห้วยกู่ขาว (3) ห้วยแม่ระงอง (4) ห้วยตาดชมภู (5) ห้วยฝายหิน จากดอยสุเทพไหลผ่านเชิงดอยสุเทพบริเวณที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มารวมที่อ่างเก็บน้ำรูปสี่เหลี่ยมคางหมู เชิงดอยสุเทพ จากการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2497 โดยภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2563 พบว่าคันดินแต่ละด้านมีความยาว ดังนี้

คันดินด้านทิศเหนือ	309	เมตร
คันดินด้านทิศใต้	248	เมตร
คันดินด้านทิศตะวันออก	403	เมตร
คันดินด้านทิศตะวันตก	409	เมตร

และต่อเป็นฝายดินยาวลงไปทางทิศใต้ประมาณ 1.2 กิโลเมตรถึงตำแหน่งที่ตัดกับคลองชลประทานปัจจุบัน โดยมีร่องรอยต่อไปถึงเขตพื้นที่กองบิน 41 ด้านทิศตะวันตกจึงมีคันดินยาวประมาณ 1.7 กิโลเมตร

ปัจจุบัน เหลือร่องรอยบางส่วนด้านตะวันออกคือ คันดิน ด้านหลังโรงพยาบาลสัตว์เล็ก และด้านตะวันตกคือ คันดินข้างโรงยิม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้านใต้เหลือแนวก่อไผ่เป็นร่องรอย

ส่วนด้านเหนือไม่เหลือร่อยรอยแล้ว จากการอ่านแผนที่ โดยอาจารย์ ดร.ชวิศ ศรีมณี พบว่าปัจจุบันคือ ด้านหลังหอสีชมพูไปทางตะวันออกถึงอาคารโรงเรียนมุทิตาประชารักษ์ (อ่านแผนที่โดยอาจารย์ ดร.ชวิศ ศรีมณี ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ 7 ตุลาคม 2563 ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.ชวิศ ศรีมณี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลิวา ผาดไธสง ผู้ประสานงาน)

อ่างเก็บน้ำแห่งนี้ทำหน้าที่ 2 อย่างคือเก็บน้ำเพื่อส่งน้ำไปยังเวียงสวนดอกและเวียงเชียงใหม่ และป้องกันน้ำไหลบ่าจากดอยสุเทพเข้าบริเวณบ้านเก้าตื้อและเวียงสวนดอก นับเป็นภูมิปัญญาในการจัดการน้ำในอดีต

2.3 เวียงสวนดอก

ผังของเวียงสวนดอกเป็นคันดินรูปสี่เหลี่ยมกว้างด้านละประมาณ 570 เมตร มีคูน้ำอยู่รอบนอก เดิมเป็นอุทยานของพญากือนา กษัตริย์แห่งราชวงศ์มังรายพระองค์ที่ 6 (พ.ศ.1898-1928) ต่อมาใน พ.ศ.1914 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดสวนดอก และเป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุเมื่อ พ.ศ.1918

ตั้งแต่ปี พ.ศ.1918 เวียงสวนดอกจึงมีฐานะเป็นเวียงพระธาตุ เป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาลังกาวงศ์ในล้านนา ต่อมาถือว่าวัดสวนดอกเป็นวัดประจำทิศบริวารเมืองตามคติทักษาเมืองด้วย

สมัยมหาเทวีจิรประภา (พ.ศ.2088-2089) พวกเงี้ยวมาปล้นค่ายเชียงโฉมและเจ้านายเมืองยองห้วยนำกองกำลังมายึดเวียงสวนดอก มาตั้งพลรบที่วัดป่าตาล เพื่อสร้าง “ขัวแตะ” และถมคูด้านแจ่งกู่เรือง (อ่านว่าแจ่งกู่เฮือง) เข้าเวียงเชียงใหม่

ปัจจุบันคูน้ำและคันดิน ยังเหลือร่องรอยครบทั้งสี่ด้าน โดยบริเวณที่ตั้งคณะเภสัชศาสตร์และหลังคณะทันตแพทยศาสตร์ยังเหลือร่องรอยคูน้ำคันดินมากที่สุด

2.4 เวียงเจ็ดลิน

เวียงเจ็ดลินสร้างเมื่อ พ.ศ.1954 สมัยพญาสามฝั่งแกน (พ.ศ.1945-1984) เพื่อป้องกันข้าศึกและใช้เป็นที่เขตพระราชอุทยานที่พักผ่อน โดยแปรพระราชฐานจากในเวียงมาประทับเป็นครั้งคราว ผังของเวียงเป็นคูน้ำคันดินรูปวงกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 900 เมตร ชื่อ เจ็ดลิน หมายถึง รางน้ำทั้งเจ็ดทำหน้าที่ชักน้ำจากดอยสุเทพมาใช้ในเวียงเจ็ดลิน

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงที่ตั้งเวียงสวนดอก และอ่างเก็บน้ำโบราณ ในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มาตราส่วน 1:12,500 พ.ศ.2495
(ที่มา: นวลศิริ วงศ์ทางสวัสดิ์ **ชุมชนโบราณในเขตล้านนา.** หน้า 37)

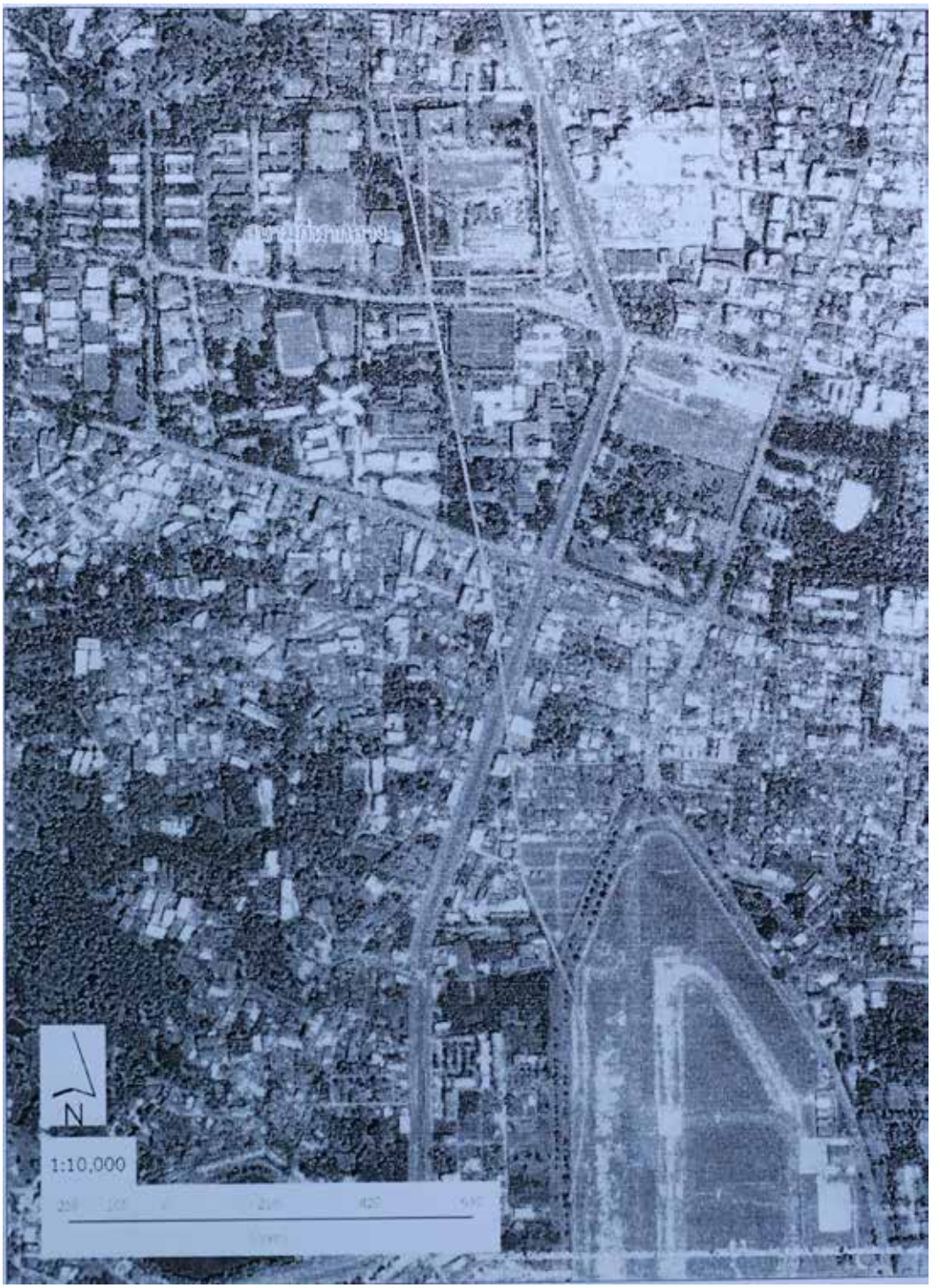

ภาพแสดงพื้นที่ทุกด้านของอ่างเก็บน้ำโบราณและฝายดิน
(ที่มา: ผู้อ่านแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ดร.ชวิศ ศรีมณี ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

กลางภาพเป็นอ่างเก็บน้ำโบราณในบริเวณคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีต้นไม้เป็นแนวตามคันดิน ด้านล่างเป็นถนนเลียบคลองชลประทาน เมื่อ พ.ศ.2511 (ภาพโดยบุญเสริม สาตราภัย พ.ศ.2471-2560)

บริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมื่อแรกสร้าง ภาพโดยบุญเสริม สาตราภัย (พ.ศ.2471-2560) (ขอบคุณลุงบุญเสริมผู้มอบภาพ)

วัดสวนดอก (ที่มา: **ป้ายโบราณสถานสถานที่สำคัญทาง ประวัติศาสตร์ 82 แห่งของจังหวัดเชียงใหม่**, 2564 หน้า 18)

หอปู่แสะย่าแสะในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในอดีต (ที่มา: **เชิดชูเกียรตินายไกรศรี นิมมานเหมินท์**)

หอปู่แสะย่าแสะในปัจจุบัน บริเวณทางขึ้นดอยคำ มีประเพณีเลี้ยงดงเดือน 9 เหนือ (7 ใต้)

ภาพถ่ายทางอากาศเวียงเจ็ดลิน พ.ศ.2510 มาตราส่วน 1:7,500 (ที่มา: นวลศิริ วงศ์ทางสวัสดิ์ **ชุมชนโบราณในเขตล้านนา** หน้า 35)

พ.ศ.2456 ใช้พื้นที่ในเวียงเจ็ดลินบางส่วนเป็นสวนรุกขชาติห้วยแก้ว ทดลองปลูกไม้สีเสียด จน พ.ศ. 2496 ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ ได้ตั้งเป็นสวนรุกขชาติห้วยแก้ว

ระหว่าง พ.ศ.2458-2468 สมัยรัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ณ บริเวณเวียงเจ็ดลิน และใน พ.ศ.2503 ได้ใช้เป็นสถานที่ตั้งโรงเรียนเทคนิคภาคพายัพ (ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา) มีการรื้อกำแพงคันดินบางส่วนลง และมีการขยายถนนห้วยแก้วเพื่อรับพระราชอาคันตุกะใน พ.ศ.2505 คือ สมเด็จพระเจ้ากรุงเดนมาร์กและสมเด็จพระราชินีอินกริดแห่งกรุงเดนมาร์ก

(ดูเพิ่มเติม **เจ้าพ่อหลวง** เชียงใหม่: มูลนิธินวราชดำริอนุรักษ์ฝ่ายเหนือ, 2542 หน้า 17)

พ.ศ.2552 กรมศิลปากรขุดค้นทางโบราณคดีเวียงเจ็ดลิน

2.5 วัดเก้าตื้อในแผนที่ร่วมสมัย

ช่วงล้านนายุคทอง การเมืองเข็มแข็ง เศรษฐกิจมั่งคั่ง พุทธศาสนารุ่งเรือง ใน พ.ศ.2047 พระเมืองแก้ว (พ.ศ.2038-2068) โปรดเกล้าฯ ให้หล่อพระพุทธรูปด้วยโลหะหนัก 9 โกฏิตำลึง เป็นพระพุทธรูปนั่งปางมารวิชัย ตามรูปแบบพระพุทธรูปศิลปล้านนาที่ผสมผสานอิทธิพลกรุงสุโขทัย (เดิมมักเรียกว่า “สิงห์สาม” ศิลปเชียงแสน) เรียกว่า “พระเจ้าเก้าตื้อ” เป็นพระประธานในอุโบสถวัดสวนดอก

ต่อมาเมื่อพบเอกสารสำรวจรายชื่อวัดและนิกายสงฆ์ในเชียงใหม่ พ.ศ.2440 ของหนานอุ่นเมือง เจ้าหน้าที่กองธัมมการสงฆ์ เมืองเชียงใหม่ พบว่าวัดในเชียงใหม่ มี 24 หมวดอุโบสถ หนึ่งในนั้น คือ **หมวดอุโบสถวัดเก้าตื้อ** ซึ่งมี 13 หัววัด ประกอบด้วย (1) วัดเจ็ดยอด (2) วัดฝายหิน (3) วัดช่างเคี่ยน (4) วัดเก้าตื้อ (5) วัดป่ากล้วย (6) วัดป่าแดง (7) วัดสวนดอก (8) โป่งน้อยไจย (9) วัดร่ำเพิง (10) วัดโลก (11) วัดป่องแยง (12) วัดกองแหะ (13) วัดป่องแยงใน มีวัดเจ็ดยอด (นิกายเชียงใหม่) เป็นเจ้าอุปัชฌาย์หัวหมวด เป็นหลักฐานยืนยันว่า วัดสวนดอกกับวัดเก้าตื้อเป็นคนละวัดกัน เดิมมักอธิบายว่า ทั้งสองวัดอยู่ในเวียงสวนดอก

จากแผนที่แขวงเมืองเชียงใหม่ พ.ศ.2449 แสดงที่ตั้งบ้านเก้าตื้อ อยู่ทางด้านทิศตะวันตกนอก

ร่องรอยวัดร้างในบริเวณหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เวียงสวนดอก บริเวณดังกล่าวปัจจุบันมีร่องรอยวัดร้าง ทำให้สันนิษฐานได้ว่าร่องรอยวัดร้างในบริเวณที่แผนที่แขวงเมืองเชียงใหม่ พ.ศ.2449 เรียกว่า “บ้านเก้าตื้อ” ปัจจุบันเป็นบริเวณที่ตั้ง หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ วัดเก้าตื้อ

ก่อนมีการสร้างอาคาร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใน พ.ศ.2538 บริเวณนั้น มีร่องรอยกู่ โดยมีฐานวิหารใกล้ต้นโพธิ์ริมถนนสุเทพ

(คำบอกเล่าของลุงเสงี่ยม คนงานประจำหอ 3 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เล่าให้ อาจารย์สุรชัย จงจิตงาม สมัยเรียนปริญญาตรีคณะวิจิตรศิลป์)

นอกจากร่องรอยทางโบราณคดีดังกล่าว บริเวณที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยังมีร่องร่อยทางวัฒนธรรมและเรื่องราวในตำนานอย่างน้อย 2 เรื่อง ที่ยังสืบทอดต่อมาคือ (1) ประเพณีไหว้ปู่แสะย่าแสะ ซึ่งเดิมบริเวณฝายหินในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นที่ตั้งหอปู่แสะย่าแสะ (2) เรื่องราวในตำนานของขุนหลวงวิรังคะ ซึ่งปัจจุบันมีหอขุนหลวงวิรังคะที่บริเวณสำนักงานป่าต้นน้ำข้างรั้วด้านตะวันตกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และชุมชนลัวะหลายแห่ง เช่น บ้านเมืองก๊ะ เป็นต้น อย่างไรก็ดี หากพิจารณาข้อมูลจากจดหมายเหตุจีนใน**กรอบข้อความที่ยกมา** จะพบว่า**พงศาวดารหมาน** กล่าวถึง **แคว้นหนี่หวังกั่ว (แคว้นกษัตริย์หญิง) ระบุว่ากษัตริย์หญิงมีฝีมือในการยินธนูอาบยาพิษ สามารถต่อต้านโจรหมานที่ยกเข้าโจมตี 2 หมื่นนายจนโจรหมานต้องแตกพ่ายไป หากแคว้นหนี่หวังกั่ว (แคว้นกษัตริย์หญิง) จีนหมายถึงหริภุญไชย และกษัตริย์หญิง หมายถึงพระนางจามเทวี เรื่องราวในตำนานรักของขุนหลวงวิลังคะก็ต้องเปลี่ยนไป เพราะ “กษัตริย์หญิง” มีฝีมือเก่งกล้ามากพอที่จะสู้รบกับขุนหลวงวิรังคะ**

แผนที่แสดงที่ตั้งบ้านเก้าตื้อ
(ที่มา: **สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ** กรมศิลปากร)

พระเจ้าเก้าตื้อ

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงที่ตั้งเวียงสวนดอก พ.ศ.2495 มาตราส่วน 1:12,500
(ที่มา: นวลศิริ วงศ์ทางสวัสดิ์ **ชุมชนโบราณในเขตล้านนา** หน้า 33)

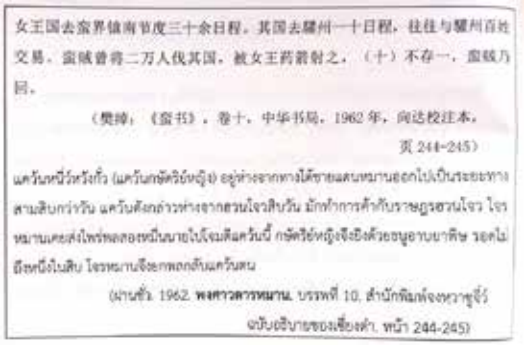

女王国去京界储南节度三十余日程，其国去驩州一十日程，往往与驩州百姓交易。蛮贼曾将二万人伐其国，被女王药箭射之，（十）不存一，蛮贼乃回。

（樊绰：《蛮书》，卷十，中华书局，1962年，向达校注本，页244-245）

แคว้นหนึ่งห่างกัน (แคว้นกษัตริย์หญิง) อยู่ห่างจากทางใต้ชายแดนหมานออกไปเป็นระยะทางสามสิบกว่าวัน แคว้นตังถูกห่างจากสวนโจวสิบวัน มักทำการค้ากับราษฎรสวนโจว โจรหมานเคยส่งไพร่พลสองหมื่นนายไปโจมตีแคว้นนี้ กษัตริย์หญิงจึงยิงด้วยยาอาบยาพิษ รอดไปยังหนึ่งในสิบ โจรหมานจึงยกพลกลับแคว้นตน

(มานชั่ว. 1962. **พงศาวดารหมาน**. บรรพที่ 10. สำนักพิมพ์จงหวาชูจี๋ว์ ฉบับเชิงอรรถของเฉียงคำ. หน้า 244-245)

กรอบข้อความภาษาจีน (ที่มา: กนกพร นุ่มทอง **หลักฐานล้านนาในเอกสารโบราณจีน** หน้า 2)

โรงเรียนมหาดเล็กหลวงในบริเวณเวียงเจ็ดลิน พ.ศ.2458-2468 (ที่มา: **ป้ายโบราณสถานสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ 82 แห่งของจังหวัดเชียงใหม่**, 2564 หน้า 21)

"ภาคหนึ่ง"

◎หนังสือจดหมายเหตุ

BANGKOK RECORDER.

VOL. I. เล่ม ๑. บังกอกเดียน สามปีไรงรุลศักราช ๑๒๐๖. MARCH, 1845. คริสต์ศักราช ๑๘๔๕. ใบ ๙ No. 9.

CHEMISTRY, No. 4. HYDROGEN.

ที นี้ จะพรรณาว่าด้วยหุดโรเชน. ๆ นั้นเป็นภาษาเฮเลน, ถ้าแปลเป็นภาษาไทย ว่าเป็นสิ่งที่ทำน้ำ เรียกดังนั้น เพราะน้ำนั้นมีหุดโรเชนมาก. หุดโรเชนนั้นเป็นลมอย่างหนึ่ง, เบากว่าลมอากาษประมาณศักษ๑๔ เท่า, และเบากว่าอกซุเชนนั้นศักษ๑๖ เท่า. อนึ่งเราใช้ลมหุดโรเชนนั้นทำสิ่งหนึ่ง, ที่อังกฤษเรียกว่าบาลูน, ให้ขึ้นบนอากาษ. เหมือนกับคนจะเอากระเพาะสัตวสิ่งใดสิ่งหนึ่ง, ใส่น้ำมันให้เต็มแล้วเอาขมองในน้ำให้ถึงพื้นแล้วกระเพาะนั้นก็จะลอยขึ้นมาบนหลังน้ำไม่จมอยู่ใต้น้ำได้, เพราะว่าน้ำมันนั้นมันเบากว่าน้ำเหมือนกัน. ถ้าเราจะทำถุงใหญ่ด้วยผ้าบางๆมิให้มีเปนคัน, แล้วทำให้เต็มด้วยหุดโรเชนนั้นมันก็จะลอยสูงขึ้นไปบนอากาษ, เพราะว่าหุดโรเชนนั้นเบากว่าลมอากาษ. ถ้าแม้นถุงนั้นจะใหญ่นักก็วัดยาวประมาณศักสิบศอกมันก็จะลุงคนให้ลอยขึ้นไปบนอากาษได้ด้วย. และมีคนหลายคนได้ขึ้นไปบนอากาษด้วยถุงอย่างนี้, ลอยไปตามลมไปไกลหลายสิบโยชน์แล้วก็กลับลงมา. อนึ่งถ้าจะกระทำให้หุดโรเชนนั้นปรากฏก็ให้ทำดังนี้, คือเอาขวดเหลกก็ได้, เหลกตะปูเลกๆก็ได้, มากน้อยไม่กำหนด, ใส่ลงในถังแล้วเอาน้ำกรดกำมะถันปนกับน้ำเท่า, คือน้ำกรดส่วนหนึ่ง, น้ำทำสามส่วน, เทลงในถังที่ใส่เหลกนั้น. แล้วหุดโรเชนจะขึ้นในน้ำนั้นเหมือนกับฟองน้ำ, จะฉวยหุดโรเชนไว้ด้วยถ้วยแก้วก็ได้. อนึ่งหุดโรเชน, ถึงไม่มีสิ่งอื่นปนคละกันอยู่, ก็ไม่มีกลิ่นไม่มีรศไม่มีกลิ่น. อนึ่งถ้าจะเอาไฟให้ติดลมหุดโรเชน, มันก็จะลุกเปนเปลวเหมือนกับเปลวสุราติดไฟนั้น. ถ้าผู้ใดจะลองดูก็ให้ทำดังนี้คือเอาขวดแก้วทำให้เต็มด้วยหุดโรเชน, แล้วเปิดปากขวดเอาเทียนจุดไฟมาแยบเข้าที่ปากขวด, หุดโรเชนในขวดนั้น, ไรเชนกับอกซุเชนปนกันเข้าแล้วจุดไฟ, มันจะลุกเปนเปลวไฟแลเปนเสียงดังเหมือนกับดีนบี้น. ถ้าจะกระทำให้เปนเสียงดังก็ให้เอาหุดโรเชนสองส่วน, อกซุเชนส่วนหนึ่ง, ปนกันเข้า. ถ้าจะเอาลมที่ปนกันดังนี้กระทำเปนฟองน้ำบุ๋, แล้วเอาเทียนจุดไฟแยบกับฟองน้ำบุ๋นั้นเมื่อมันยังลอยอยู่บนอากาษ, มันก็จะลุกเปนเสียงดังเหมือนกับเสียงปืนเลกๆ. ประการหนึ่งเราได้วันแต่ก่อน, ว่าน้ำนั้นคือเปนหุดโรเชนแลอกซุเชนปนกันเข้าจึงเปนน้ำ, คือหุดโรเชนสองส่วน, อกซุเชนส่วนหนึ่ง. แต่คือเอาไฟแยกจึงเปนน้ำ, ถ้าไม่เอาไฟแยกก่อนก็ไม่เปนน้ำ. นี่แลเปนอัศจรรย์จริงอยู่, แต่ว่าเปนความจริงแท้.

WILL O' THE WISP. SHOOTING STARS.

จะว่าด้วยผีจิโลค แลผีพุ่งใต้. อันว่าในที่ค่ำแลที่หลุมแลที่ทุ่งนาต่าง ๆ, มักบังเกิดเหน เปนเปลวไฟในเพลากลางคืนนั้น. บางทีในอากาษนั้นก็บังเกิด เปนเปลวไฟวายไปวามา, แลเมื่อบังเกิดเปนไฟดังว่ามานี้, บางคนก็กลัวถือว่าเปนผี. บางทีเจรก็สิคัญว่าคน ถือได้แล้วหลงตามไปในทุ่งในป่า. แต่ไม่มีเหตุที่จะกลัวเลย, เพราะเหตุว่ามีลมหลายอย่างที่มักบังเกิดในที่หลุมแลที่ทุ่งนานั้น, ลมต่าง ๆ นั้นก็ลุกเองเปนเปลวไฟบ่อยๆ. บางทีลมนั้นเบานักก็ลอยสูงขึ้นไปบนอากาษ, แล้วก็บังเกิดเปนไฟที่นั้นที่คนเรียกว่าผีพุ่งใต้. บางทีลมนั้นมีน้ำหนักเท่ากับลมอากาษจึงลอยสูงขึ้นไปไม่ได้, แต่ลอยไปลอยมาในที่ค่ำตามลมพัดนั้น. เมื่อเปนดังนั้นคนเรียกว่าผีจิโลค. บางคนก็เถียงว่าลมที่บังเกิดเปนไฟดังว่ามานี้, เหตุใดจึงบังเกิดแต่เวลากลางคืนเล่า, กลางวันนั้นจึงไม่บังเกิด. ตอบว่ามันก็บังเกิดเสมอทั้งกลางวันกลางคืนเหมือนกัน, แต่ในกลางวันนั้นเราไม่เหน เพราะแสงพระอาทิตย์นั้นกลัว, เรา

ภาพจาก: **หนังสือจดหมายเหตุ The Bangkok Recorder.**ขอบคุณ คุณชูเกียรติ อุทกะพันธุ์ (พ.ศ.2485-2545) ผู้ก่อตั้งบริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ผู้มอบหนังสือ

จดหมายเหตุกว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 5
ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งแรก พ.ศ.2411
(ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9** พ.ศ.2560 หน้า 36)

1. มหาวิทยาลัยในสังคมไทย ก่อนการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ความคิดในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแบบตะวันตกในสังคมไทย ถูกกระตุ้นโดยชาวตะวันตกที่เข้ามาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะการออกหนังสือพิมพ์ Bangkok Recorder ของหมอ*แดน บีช บรัดเลย์ (Den Beach Bradley)* ซึ่งเสนอข่าวความเคลื่อนไหวทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเสนอแนะให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแบบในต่างประเทศด้วย ดังปรากฏใน Bangkok Recorder ฉบับวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2408 มีความตอนหนึ่งว่า

หมอแดนบีช บรัดเลย์ (นั่ง)
(ที่มา: **รอยเวลาสุขภาพ** หน้า 96)

"ยูนิเวอร์ซิตี้

...เมื่อไรจึงจะมียูนิเวอร์ซิตี้ตั้งขึ้นในกรุงสยาม บ้างเล่า คนชาวเมืองไทยที่เป็นเศรษฐีมีเงินก็มีอยู่บ้าง ก็ควรที่คนทั้งหลายจะพร้อมใจกันตั้งสำนักนี้..."
(**The Bangkok Recorder** เล่ม 1, 1 มิถุนายน จ.ศ.1227 (พ.ศ.2408) หน้า 37 – 38)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 5 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งสถาบันการศึกษาระดับ *"ยูนิเวอร์ซิตี้" หลายแห่ง เช่น*

พ.ศ.2432 ตั้งมหาธาตุวิทยาลัย
พ.ศ.2433 ตั้งโรงเรียนแพทยากร
ตั้งโรงพยาบาลศิริราช

โรงพยาบาลศิริราชสมัยแรกตั้ง
(ที่มา: **รอยเวลาสุขภาพ** หน้า 126)

ตึกเสาวภาคนารีรัตน์ โรงพยาบาลศิริราช
(ที่มา: **รอยเวลาสุขภาพ** หน้า 127)

ตึกวิกตอเรีย โรงพยาบาลศิริราช
(ที่มา: **รอยเวลาสุขภาพ** หน้า 127)

พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์
(ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9** พ.ศ.2560 หน้า 47)

พันตรีหลวงวิฆเนศร์ประสิทธิ์วิทย์ แพทย์ประกาศนียบัตร รุ่นที่ 1 ของโรงเรียนแพทยากร (ที่มา: **รอยเวลาสุขภาพ** หน้า 131)

พ.ศ.2435 ตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ และ *ตั้งคะเด็ตสกูล* ต้นกำเนิดของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ.2436 ตั้งมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ.2440 ตั้งโรงเรียนกฎหมาย สังกัดกระทรวงยุติธรรม

แต่ละสถาบันต่างสอนวิชาชั้นสูง เพื่อผลิตชนชั้นนำในสังคม ในปี พ.ศ.2442 *พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์* (หม่อมราชวงศ์ เปีย มาลากุล) จึงเสนอโครงการให้รวมมหามกุฏราชวิทยาลัย โรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนแพทยากร และโรงเรียนชั้นสูงอื่น ๆ จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัย เรียกชื่อว่า *รัตนโกสินทร์สากลวิทยาลัย*แต่ไม่สำเร็จ
(ที่มา: พาสนา กิจถาวร **บทบาทของคณะสงฆ์ในเรื่องการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524 หน้า 121 – 122)

กล่าวได้ว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งของสงฆ์และฆราวาสขึ้นแล้ว เพียงแต่ยังไม่มีคำว่ามหาวิทยาลัยหรือยูนิเวอร์ซิตี้นำหน้า หรือต่อท้ายชื่อสถาบันเท่านั้น

คำดังกล่าวเพิ่งเริ่มใช้เป็นชื่อสถาบันการศึกษาครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2458 โดยรวมโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เข้ากับโรงเรียนแพทย์และฝึกหัดครู ซึ่งสังกัดกระทรวงธรรมการ โรงเรียนเพาะปลูกและการคลอง สังกัดกระทรวงเกษตรเข้าด้วยกัน จัดตั้งเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดตั้งเป็นคณะต่างๆ ครั้งแรก 4 คณะคือ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ (Faculty of Political Sciences) คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Literature and Science) คณะวิศวกรรมศาสตร์ (Faculty of Engineering) และคณะแพทยศาสตร์ (Faculty of Medicine) กลายเป็นรูปแบบตัวอย่างแก่สมัยต่อมา
(ที่มา: มนูญ ลาชโรจน์ นโยบาย**การจัดการศึกษาสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2453–2468)** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2521 หน้า 88-89 และขุนพจพิทยากร “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนังสือมหาวิทยาลัย 23 มกราคม 2517** กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์, 2517 ไม่มีเลขหน้า ระบุว่า การปลูกสร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ได้เริ่มตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ 2457 ร.6 เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2458)

นักศึกษา มธก. เดินขบวนเรียกร้องดินแดนคืนผ่านหน้าประตูมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มธก.) (8 ตุลาคม 2483) (ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9** หน้า 151)

นักศึกษา มธก. เรียกร้องดินแดนอินโดจีนคืน (8 ตุลาคม 2483) (ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9** หน้า 151)

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดย *คณะราษฎร* ประมาณ 1 ปี ได้มีการโอนโรงเรียนกฎหมายในสังกัดกระทรวงยุติธรรม มารวมกับคณะรัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วเปลี่ยนคณะดังกล่าวเป็น คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ จนกระทั่ง พ.ศ.2477 เมื่อมีการสถาปนามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้นแล้ว จึงได้มีการโอนคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปให้มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเป็นยุคที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีนโยบายนำนาวาสู่ความเป็นอารยประเทศ จึงมีนโยบายจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นโดยจะจัดตั้งในส่วนภูมิภาคด้วย ดังปรากฏว่า ในปีงบประมาณ 2484 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และนาวาเอกหลวงสินธุสงครามชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2480-2485) มีบัญชาให้หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา เตรียมหาสถานที่จัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค

เริ่มต้นสำรวจที่บริเวณเขาลูกช้าง จังหวัดสงขลา แต่สถานการณ์สงครามก่อตัว จึงได้ย้ายมาหาที่จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองจึงระงับโครงการ

วันสถาปนา มธก. 27 มิถุนายน 2477 จากซ้ายไปขวา หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (ผู้ประศาสน์การ) พระยาพหลพลพยุหเสนา (นายกรัฐมนตรี) สมเด็จฯ กรมพระยานริศรานุวัตติวงศ์ (ผู้สำเร็จราชการ) (ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9** หน้า 151)

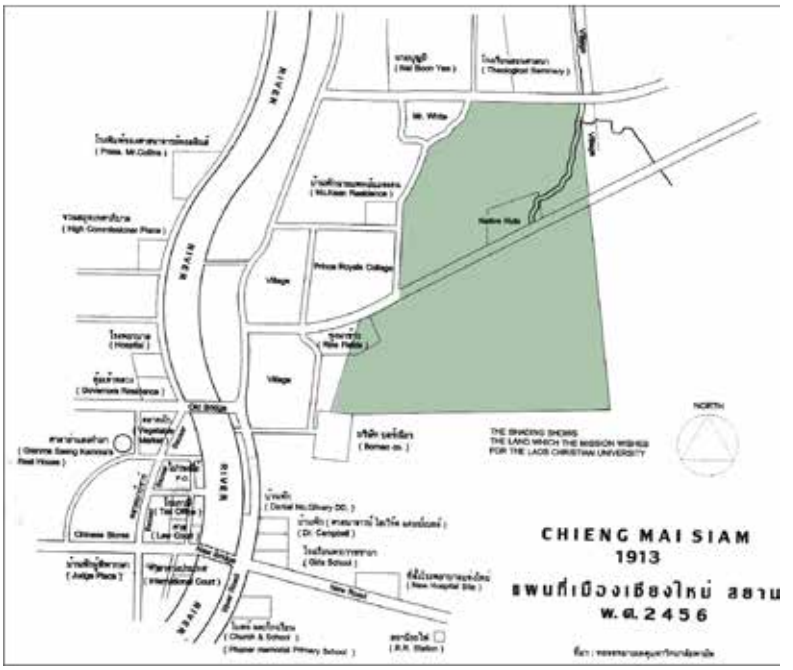

แผนที่ของมิชชั่นนารี ค.ศ.1913 แสดงที่ตั้งบริเวณเตรียมสร้างมหาวิทยาลัยชื่อ Laos Christian University
(ที่มา: **หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ**)
(แปลจากต้นฉบับลายมือเขียนโดย อาจารย์ท่านผู้หญิงวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

(ที่มา: แถมสุข นุ่มนนท์ **เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง** กรุงเทพฯ: ดวงกมล, 2521 บทที่ 2 และดรุณี บุญภิบาล **บทบาทของไทยในสงครามโลกครั้งที่สอง** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520 บทที่ 5 และเทียมจันทร์ อ่ำแหวว “การเมืองและการปกครองของไทยในสงครามโลกครั้งที่สอง” **การเมืองการปกครองไทยสมัยใหม่: รวมงานวิจัยทางประวัติศาสตร์และรัฐศาสตร์** ชัยอนันต์ สมุทวณิช และสุวดี เจริญพงศ์ บรรณาธิการ กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2522 หน้า 522 – 597)

ช่วงดังกล่าวได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนกลางเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง โดยแยกคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาจัดตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใน พ.ศ.2485 เดียวกันนั้น ก็ตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากรขึ้นอีกแห่งหนึ่งให้อยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และ พ.ศ.2486 ยกฐานะวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขต เป็นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่ง ล้วนตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร
(ที่มา: เสถียร ลายลักษณ์ และคนอื่น ๆ **ประชุมกฎหมายประจำศก** เล่ม 29 พ.ศ.2459 พระนคร: โรงพิมพ์เดลิเมล์ 2477 หน้า 329 – 338; วารุณี โอสถารมย์ **การศึกษาในสังคมไทย พ.ศ.2411 – พ.ศ.2475** วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526 หน้า 175 – 176 “ม.ธ.ก. – ม.ธ.” 10 ธันวาคม 2523 **วันธรรมศาสตร์** กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์ 2523 หน้า 1 – 7; บุญเย็น วอทอง **มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง: กำเนิดความเกี่ยวพันกับระบอบประชาธิปไตย** กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2512 หน้า 29 และบทที่ 2)

จอมพล ป. พิบูลสงคราม
(ที่มา: https://th.wikipedia.org)

2. การเรียกร้องเพื่อให้มีมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่

ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.2484-2488) มีการตั้งสาขาโรงเรียนเตรียมอุดมในต่างจังหวัด 9 แห่งเพื่อให้นักเรียนเตรียมอุดมได้เข้าเรียนตามจังหวัดที่ต้องการ ซึ่งที่เชียงใหม่ได้ใช้โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยเป็นที่ตั้ง

โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย
(ที่มา: **ชุมชนรอบวัด** หน้า 236)

2.1 การแสดงออกของชาวเชียงใหม่ในความต้องการมหาวิทยาลัยระลอกแรก

ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีกระแสข่าวว่า อเมริกามีนโยบายจะเปิดมหาวิทยาลัยอเมริกันขึ้นในประเทศไทย จากบันทึกของไกรศรี นิมานเหมินท์ ระบุว่า ในครั้งนั้นโรงเรียนที่มิชชันนารีอเมริกันมาจัดตั้งแต่เดิมนั้น ต่างพยายามแสดงความต้องการดึงเอามหาวิทยาลัยอเมริกันมาจัดตั้ง โดยกลุ่มโรงเรียนทางกรุงเทพฯ ได้แก่ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย พยายามแสดงความต้องการให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอเมริกันไว้ที่กรุงเทพฯ ถึงกับเตรียมมอบที่ดินของคณะมิชชั่นที่บ้านกล้วย ให้สำหรับตั้งมหาวิทยาลัยอเมริกัน

ขณะเดียวกันทางเชียงใหม่ ซึ่งมิชชันนารีอเมริกันมาวางรากฐานการศึกษาเป็นอย่างดีตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ 5 โดยเฉพาะโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ซึ่งขณะนั้น มี ดร. เคนเนท อี.แวลส์ เป็นผู้จัดการและอาจารย์ใหญ่ (พ.ศ.2483) ได้แสดงความปรารถนาขอให้มหาวิทยาลัยอเมริกันมาตั้งที่เชียงใหม่ โดยดำเนินการติดต่อขอบริจาคที่ดินจากนายกี และนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ เพื่อเป็นสถานที่จัดตั้งมหาวิทยาลัยอเมริกัน ซึ่งเจ้าของที่ดินยินดีบริจาคให้ด้วยความเต็มใจ ดังปรากฏในบันทึกของไกรศรี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2455-2535) ตอนหนึ่งว่า

"...ท่านอาจารย์แวลล์ (ดร. เคนเนท อี.แวลส์) ได้มาพบนายกี – นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ บิดามารดาของข้าพเจ้า โดยผ่านทางข้าพเจ้าเข้ามา ท่านได้ขอร้องให้บิดามารดาของข้าพเจ้าบริจาคที่ดินให้แก่มหาวิทยาลัยอเมริกันที่ดำริจะเข้ามาเปิดในเชียงใหม่ 1 แปลงใหญ่... เรื่องนี้ ทั้งบิดามารดาของข้าพเจ้า และตัวข้าพเจ้าเองด้วย ให้ความสนใจเป็นอันมาก บิดาและมารดาของข้าพเจ้าจึงให้ข้าพเจ้าเขียนหนังสือเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอเมริกัน ยินดีจะบริจาคที่ดินของท่านที่ตั้งอยู่ที่ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ... โดยมิได้คิดค่าตอบแทนแต่ประการใด..."
(ที่มา: ไกรศรี นิมมานเหมินท์ "ประวัติศาสตร์แห่งการได้มาซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่" **ครบรอบ 20 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,** 2527 หน้า 242 -242)

ดร.เคนเนท อี. แวลส์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย พ.ศ.2483-2489 (ที่มา: **The Prince Royal's College 80 ปี** 1906-1986)

ระหว่างที่กลุ่มโรงเรียนคริสเตียนกรุงเทพฯ และเชียงใหม่ พยายามเตรียมการให้พร้อมเพื่อให้อเมริกาได้เลือกจัดตั้งมหาวิทยาลัยอเมริกันในจังหวัดของตนนั้น สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศตึงเครียดด้วยการประจันหน้าของค่ายเสรีประชาธิปไตย ซึ่งมีสหรัฐอเมริกานำ และค่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีรัสเซียนำ การรุกคืบของค่ายคอมมิวนิสต์เป็นไปอย่างรวดเร็ว ภายในปี พ.ศ.2492 คอมมิวนิสต์ก็สามารถครอบครองจีนแผ่นดินใหญ่ ความตื่นกลัวคอมมิวนิสต์จึงขยายวงกว้างโดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้กำหนดแผนการต่อต้านในฐาน *"ตำรวจโลก"* สนับสนุนให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้ต้องหาอาชญากรสงคราม กลับเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ 2 เมษายน 2491 หลังจากนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ประกาศนโยบายบริหารประเทศตอนหนึ่งว่า *"รัฐบาลจะไม่เป็นฝ่ายซ้ายหรือฝ่ายขวา แต่ส่วนตัวข้าพเจ้าเองนั้น ต่อต้านคอมมิวนิสต์"*
(ที่มา: อรรณพ พงษ์วาท "เศรษฐศาสตร์การเมือง เรื่อง การพึ่งพิงต่างประเทศทางการทูตและการทหาร : กรณีของไทย – สหรัฐอเมริกา ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง" เอกสารประกอบใน **Workshop Series** ของ **NIEO** ครั้งที่ 14 เรื่อง **Dependency Theory** 24 – 25 พฤศจิกายน 2526 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 11 และวิวัฒน์ มุ่งการดี **ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา** กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, 2519 หน้า 314)

นโยบายดังกล่าว มีผลกระทบต่อการจะอนุมัติให้สหรัฐอเมริกาจัดตั้งมหาวิทยาลัยอเมริกันในประเทศไทยด้วย เพราะเกรงว่า การอนุมัติให้สหรัฐอเมริกาจัดตั้งมหาวิทยาลัยในประเทศไทย รัสเซียในฐานะมนตรีความมั่นคงประเภทถาวรของสหประชาชาติ ก็อาจขอจัดตั้งมหาวิทยาลัยของรัสเซียในประเทศไทยได้ รัฐบาลขณะนั้น ซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี พลโทมังกร พรหมโยธี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (8 เมษายน 2491 – 23 มีนาคม 2492) ต่อเนื่องด้วยชุดที่ พลตรี สวัสดิ์ สวัสดิ์รณชัย เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (5 มิถุนายน 2492–29 พฤศจิกายน 2494) จึงมีนโยบายให้ระงับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอเมริกันในประเทศไทย

พลโท มังกร พรหมโยธี
(ที่มา: www.wikipedia.org)

ในเรื่องนี้ นายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ ได้ตั้งกระทู้ด่วนถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2493 มีความตอนหนึ่งในกระทู้ถามดังกล่าวว่า

"...ได้ทราบว่า เมื่อประมาณ 2-3 ปีมานี้ มีผู้ยื่นร้องขอเปิดมหาวิทยาลัยขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้วิชาความรู้แก่เยาวชนหญิงชาย และทำความเจริญรุ่งเรืองให้แก่หัวเมืองในภาคพายัพ แต่กระทรวงศึกษาธิการมิได้อนุญาต... ขอกราบเรียนถามว่า...ตามที่มีผู้ยื่นคำร้องขอเปิดมหาวิทยาลัยนั้น เพราะเหตุใดรัฐบาลจึงไม่อนุญาต..."

ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร (ปาน ณรงค์ฤทธิ์) ส.ส. จังหวัดนครราชสีมา 6 สมัย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการขณะนั้น ได้ตอบกระทู้ดังกล่าวในสภาผู้แทนราษฎรว่า เป็นนโยบายของรัฐบาล โดยให้คำอธิบายตอนหนึ่งว่า

"...ตามข้อหนึ่งท่านว่า เป็นนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งวิทยาลัยนั้น ขอชี้แจงให้ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติให้เป็นที่เข้าใจ ดังนี้ คือ มหาวิทยาลัย

ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร (ปาน ณรงค์ฤทธิ์)

เป็นการศึกษาขั้นสูงสุดแห่งชาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องได้จัดเองอย่างใกล้ชิด และการจัดมหาวิทยาลัยนั้น เป็นการจัดด้วยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติอีกประการหนึ่ง...ขอเรียนให้ทราบว่าการที่จัดตั้งมหาวิทยาลัยนั้น เนื่องจากเมื่อรัฐบาลต้องควบคุมอย่างใกล้ชิดเช่นนั้นแล้ว รัฐบาลก็ต้องพิจารณาจัดให้เป็นการเหมาะสม เพราะถือว่าเป็นการศึกษาชั้นสูงที่ผู้ศึกษาออกไปแล้วได้ปริญญา จะต้องทำหน้าที่อาชีพอันสำคัญของประเทศชาติ และในเรื่องที่ประเทศเราจะต้องรักษาความเป็นเอกราช จึงเป็นการสมควรที่เราจะต้องรักษาความเป็นเอกราชในหลาย ๆ ด้าน เป็นต้นว่า เอกราชในการปกครอง เอกราชในการศึกษา เอกราชในทางเศรษฐกิจของเรา ท่านผู้แทนลองคิดดูซิว่า ถ้าหากการที่จะจัดการศึกษานั้น เราจะปล่อยให้ผู้อื่นเข้ามาจัด จะเป็นการสมควรหรือไม่ และยิ่งไปกว่านั้น ในด้านอื่น ๆ ในการปกครองเศรษฐกิจ หรือการทหารก็ดี ถ้าเราจะให้คนอื่น ๆ หรือคนที่ไม่ใช่คนไทยมาจัดให้จะเป็นอย่างไรบ้าง ท่านลองพิจารณาดู ในทำนองเดียวกัน ในการศึกษาก็เช่นเดียวกัน...”

(ที่มา: ไกรศรี นิมมานเหมินท์ **เรื่องเดียวกัน** หน้า 243)

กระทู้ถามเรื่องมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ เมื่อ 31 กรกฎาคม 2493 **หนังสือพิมพ์อ่างแก้ว ฉบับพิเศษ** ที่ระลึกครบรอบ 20 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หน้า 2 – 3

ขุนคงฤทธิ์ศึกษากรอนุสรณ์ อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ณ วัดเทพศิรินทราวาส, 16 มีนาคม 2513 พระนคร: โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร 2513 หน้า ก – ฌ และเพี้ยน อันชูฤทธิ์ **ส.ส. ไทย 2526** กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2527 หน้า 11 และ“ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตอบกระทู้ของนายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่” ใน **หนังสือพิมพ์อ่างแก้ว ฉบับพิเศษ** หน้า 3)

สหรัฐอเมริกาในฐานเป็นผู้ที่กำหนดแผนการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ พึงพอใจท่าทีปฏิเสธของไทย เพราะสามารถนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของอเมริกันในภูมิภาคนี้ ไปจัดตั้งในประเทศที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ตามแผนการที่กำหนดได้โดยสะดวก ดังเห็นได้ว่า ในที่สุดสหรัฐอเมริกาตัดสินใจนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้ไปจัดตั้งบนเกาะไต้หวัน ชื่อว่ามหาวิทยาลัยตุงไห่ อันเป็นการเสริมปราการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ตามแผนของสหรัฐอเมริกา

(ที่มา: ไกรศรี นิมมานเหมินท์ **เรื่องเดียวกัน** หน้า 243 และแถมสุข นุ่มนนท์ “ขบวนการต่อต้านอเมริกันสมัย” จอมพล ป. พิบูลสงคราม **รวมบทความประวัติศาสตร์** ฉบับที่ 2 มกราคม 2524 หน้า 68)

กระแสความต้องการมหาวิทยาลัยอเมริกันดังกล่าว นับเป็นปรากฏการณ์แสดงออกของชาวเชียงใหม่ในความต้องการมหาวิทยาลัยระลอกแรก แม้จะถูกระงับไปด้วยนโยบายของรัฐบาล ซึ่งกลัวการแทรกแซงทำนองเดียวกันของรัสเซีย ปรากฏการณ์ระลอกแรกนี้ ก็ส่งผลก่อกระแสความต้องการมหาวิทยาลัยของชาวเชียงใหม่ระลอกสอง

พระตำหนักดาราภิรมย์ และสวนเจ้าสบาย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พระตำหนักสร้างเมื่อประมาณ พ.ศ.2472 -2476
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ปรับปรุงอาคารพระตำหนักเป็นพิพิธภัณฑ์
เปิดเป็นพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ เมื่อ 9 ธันวาคม 2542

2.2 การแสดงออกของชาวเชียงใหม่ในความต้องการมหาวิทยาลัยระลอกสอง

กระแสความต้องการมหาวิทยาลัยของชาวเชียงใหม่ระลอกสองนั้น กล่าวได้ว่า เป็นกระแสความต้องการของ ***"คนเมือง"*** โดยแท้และเป็นไปอย่างสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่กำลังรื้อฟื้นโครงการขยายมหาวิทยาลัยออกสู่ส่วนภูมิภาค กล่าวคือ หลังจากกระแสความต้องการมหาวิทยาลัยอเมริกันที่เรียกร้องโดยกลุ่มโรงเรียนคริสเตียนเป็นหลัก ไม่ประสบผลสำเร็จแล้ว ชาวเชียงใหม่ซึ่งเป็น *คนเมือง* ส่วนหนึ่งเกิดความสนใจที่จะขอให้รัฐบาลจัดตั้งมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีหนังสือพิมพ์ ***ชาวเหนือ*** รายวันของ ***นายเยื้อน โอชเจริญ*** เป็นเจ้าของและผู้จัดการ เป็นสื่อกระจายความคิดเห็นในการเรียกร้องให้มีมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏว่ามี ***คนเมือง*** ให้ความสนใจมากถึงกับแสดงเจตนาบริจาคที่ดินแปลงใหญ่เนื้อที่ 125 ไร่ มอบให้รัฐบาลเพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ และเจ้านายฝ่ายเหนือบางคน เช่น *เจ้าแก้วมงคล* และ*เจ้าแสงดาว ณ เชียงใหม่* ก็เสนอขายที่ดินแปลงใหญ่ 76 ไร่ บริเวณที่เป็นตำหนักเจ้าสบายของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีแก่รัฐบาล เพื่อตั้งมหาวิทยาลัย เพียงมีเงื่อนไขขอให้ตั้งชื่อมหาวิทยาลัยว่า ***มหาวิทยาลัยดารารัศมี***

รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เตรียมรื้อฟื้นโครงการขยายมหาวิทยาลัยออกสู่ส่วนภูมิภาคอยู่แล้ว ในปี พ.ศ. 2492 รัฐบาลจึงตกลงซื้อที่ดิน ***ตำหนักสวนเจ้าสบาย*** ของเจ้าแก้วมงคล และเจ้าแสงดาว ณ เชียงใหม่ พื้นที่ 76 ไร่ ราคา 350,000 บาท แบ่งจ่ายเป็น 2 งวด คือ งวดแรกจ่ายด้วยงบประมาณ 2492 เป็นเงิน 3 แสนบาท งวด 2 จะจ่ายอีก 5 หมื่นบาทด้วยงบประมาณ 2493 โดยรัฐบาลเตรียมการจะก่อสร้างด้วยงบประมาณปี 2493 เป็นเงิน 5 แสนบาท ที่ดินแปลงนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่วงนั้นไม่ดำเนินการใด ๆ (ต่อมา พ.ศ.2493 กรมตำรวจขอยืมใช้พื้นที่เพื่อเป็นที่ตั้งกองกำกับการตำรวจตระเวณชายแดน เขต 5

และเป็นที่ตั้งของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33 ค่ายดารารัศมีในเวลาต่อมา และตั้งแต่ พ.ศ.2540 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำเนินการสำรวจอาคารและพื้นที่เพื่อปรับปรุงพระตำหนักเป็นพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์)
(ที่มา: บัณฑิต จุลาสัย “การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน:พระตำหนักดาราภิรมย์ จังหวัดเชียงใหม่” ใน**ดารารัศมี สายใยรักสองแผ่นดิน** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ 9 ธันวาคม 2542 หน้า 243)

การเลือกซื้อที่ดินแปลงดังกล่าว ขณะที่มีผู้ตั้งใจบริจาคให้ถึง 125 ไร่นี้ ก่อให้เกิดความสงสัยวิพากษ์วิจารณ์ว่า คงมีผู้ได้ผลประโยชน์ค่านายหน้าจากการซื้อที่ดินแปลงดังกล่าว เกี่ยวกับเรื่องนี้ นายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. จังหวัดเชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ จึงตั้งกระทู้ด่วนถามรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2493 มีความตอนหนึ่งว่า

“...2. ทราบว่ามีสาธุชนผู้ใจบุญกุศล ได้แสดงความจำนงอุทิศที่ดินแปลงหนึ่งประมาณ 125 ไร่ ให้แก่รัฐบาลเพื่อก่อสร้างมหาวิทยาลัย แต่รัฐบาลไม่รับเพราะเหตุใด

3. รัฐบาลได้จ่ายงบประมาณค่าซื้อที่ดินและค่าก่อสร้าง ในปี พ.ศ.2492 เป็นจำนวนเงินเท่าใด สถานที่จะก่อสร้างมหาวิทยาลัยตั้งที่ไหน ซื้อเป็นราคาเท่าไหร่ และการก่อสร้างสำเร็จไปแล้วแค่ไหนอย่างใดหรือไม่...”

นอกจากนั้น ในกระทู้ด่วนฉบับดังกล่าว นายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ ต้องการให้รัฐบาลชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ว่า รัฐบาลมีโครงการจะเสร็จภายในกี่ปี จะเปิดสอนในปีไหน รับนักเรียนเข้าศึกษาได้จำนวนเท่าใด และสอนวิชากี่แผนก ๆ อะไรบ้าง
(กระทู้ถามของนายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ **เรื่องเดียวกัน** หน้า 3)

นายทองดี อิสราชีวิน
(อดีต ส.ส.เชียงใหม่)
(ที่มา: **ช้อ-หงษ์ แซ่แต่**, 2543)

ต่อกระทู้ด่วนฉบับดังกล่าว ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร รัฐมนตรีช่วยว่ากระทรวงศึกษาธิการ ขณะนั้นได้ตอบในสภาผู้แทนราษฎร มีความตอนหนึ่งดังนี้

“...ข้อ 2 ทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งกรรมการขึ้นพิจารณาตรวจสอบดูความเหมาะสมด้วยประการต่าง ๆ แล้ว ผลที่สุดเห็นว่าที่ดินบริเวณสวนสบาย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เหมาะที่จะตั้งเป็นมหาวิทยาลัยกับดีกว่าที่อื่นๆ ทุกแห่งจึงไม่สามารถที่จะรับที่ดินตามที่เสนอได้

...ที่ท่านถามว่า การซื้อที่ดินต้องเสียค่านายหน้าอะไรนั้น อันนี้ก็เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งเรื่องนี้กระทรวงศึกษาไม่ทราบ กระทรวงศึกษาก็ได้จัดการให้ซื้อไปโดยระเบียบแผนซึ่งเราวางไว้ และเราได้สั่งให้ทำด้วยความรอบคอบ

ส่วนที่ว่าทำไมเราจึงไม่รับที่มีผู้ให้นั้น เพราะเหตุว่า ถ้าหากว่าเราจะรับที่ที่มีผู้ให้นั้น อาจจะต้องเสียเงินในค่าทำนุบำรุงมาก เป็นต้นว่าต้องเสียค่าถมที่ดิน เพราะที่นั่นเป็นที่ลุ่มและไม่เหมาะสม และนอกจากนั้น ก็ยังไม่เหมาะสมอีกหลายประการ ที่จะจัดในที่นั้นได้ กระทรวงศึกษาจึงไม่รับในที่นั้น...”

ตั้งแต่ 13 มีนาคม 2495 เปลี่ยนชื่อ มธก.เป็น มธ. ยุบเลิกตำแหน่งผู้ประศาสน์ การเปลี่ยนเป็นอธิการบดี จอมพล ป.พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งอธิการบดี มธ. (พ.ศ.2495-2500) (ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9** หน้า 150)

รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ นายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ถามนั้น ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร ได้ตอบดังนี้

"...ตอบข้อ 4 กระทรวงศึกษาธิการ มีความประสงค์ที่จะก่อสร้างมหาวิทยาลัยที่เชียงใหม่เสร็จเพื่อเปิดการสอนต่อไปโดยเร็ว แต่เนื่องด้วยในปี 2493 ไม่ได้งบประมาณและในปีหน้าก็มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงขยายการศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ดียิ่งขึ้น อันเป็นงานใหญ่ ดังนั้น บุคคลที่จะปฏิบัติงานก็ไม่ค่อยจะเพียงพอ จึงจำต้องรอการพิจารณาด้านเชียงใหม่ไว้ 1 ปีก่อน ในปี 2495 ถ้าได้งบประมาณพอการสำรวจการซื้อที่ดินและการก่อสร้างเป็นลำดับแล้ว ก็จะได้จัดการสำรวจวางแผนผังออกแบบและก่อสร้างอาคารสถานที่ต่อไป และจัดหาผู้สอนได้ทันด้วยแล้ว ก็อาจเปิดสอนได้ในปีการศึกษา 2499 ส่วนจำนวนนักเรียนและแผนกวิชาที่จะสอนนั้นจะพิจารณาตามกำลังเงินที่ได้รับ และความเหมาะสมต่อไป" (ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร ตอบกระทู้ถามของนายทองดี อิศราชีวิน **เรื่องเดียวกัน** หน้า 3)

จากคำตอบข้อ 4 ของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดังกล่าวเห็นได้ว่ารัฐบาลขณะนั้นมีแผนดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง มิได้ละเลยเว้นช่วงจากที่เคยคิดไว้ในตั้งแต่ พ.ศ.2485 แล้วมารื้อฟื้นอีกครั้งใน พ.ศ.2502 ดังที่เข้าใจกัน

2.3 การแสดงออกของชาวเชียงใหม่ในความต้องการมหาวิทยาลัยระลอกสาม

การเรียกร้องมหาวิทยาลัยของชาวเชียงใหม่ระลอกสาม เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2495 ท่ามกลางกระแสการต่อสู้ระหว่างอำนาจเผด็จการกับปัญญาชนในส่วนกลางดำเนินอยู่อย่างเข้มข้น นับตั้งแต่การเปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 13 มีนาคม 2495 การยกเลิกตำแหน่งผู้ประศาสน์การเป็นตำแหน่งอธิการบดี โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเข้ามาดำรงตำแหน่งอธิการบดีคนแรก ตั้งแต่ 11 มิถุนายน 2495 ตลอดจนการจับกุมนักศึกษาในข้อหากบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2495 (ที่มา: ดำรง ใคร่ครวญ "จดหมายเหตุธรรมศาสตร์และการเมือง" **หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน** 1 มิถุนายน 2527 หน้า 10 และชาญวิทย์ เกษตรศิริ "สำนักไหนหมายชูประเทศชาติ สำนักนั้นธรรมศาสตร์และการเมือง" **ธรรมศาสตร์ 49** เนื่องในโอกาสวันสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 27 มิถุนายน 2527 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526 หน้า 102 – 103)

จากบันทึกของไกรศรี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2455-2535) ระบุว่า กระแสการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในปี 2495 นั้น นำโดยหนังสือพิมพ์คนเมือง ซึ่งมีนายสงัด บรรจงศิลป์ (ชุติมา) (พ.ศ. 2453-2531) เป็นบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์คนเมืองเป็นของบริษัท คนเมืองการพิมพ์ จำกัด มีคณะกรรมการ 5 คน ประกอบด้วย ***นายสุจิตต์ เกื้อวงศ์*** เป็นประธานกรรมการ ***นายแพทย์อุทัย สนธินันทน์ นายผ่อน ทองเจิม นายไกรศรี นิมมานเหมินท์*** และ ***นายสงัด บรรจงศิลป์*** เป็นกรรมการ หนังสือพิมพ์คนเมือง ได้ออกเป็นรายสัปดาห์ ขนาดแทบลอยด์ (ขนาดตัดสี่) ออกจำหน่ายครั้งแรก เมื่อ ***จุลศักราชได้ 1314 ตัว ปีเต่าสี่ เดือนสี่ แรก 15 ตัว วันผัด ตรงกับวันที่ 1 มกราคม 2495*** เริ่มต้นรณรงค์เรียกร้องการตั้งมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2495 อย่างต่อเนื่อง โดยแสดงความคิดเห็น

เผยแพร่ใน ***บทนำ*** และ ***คอลัมน์*** ออกข่วง หน้า 11 ซึ่งตั้งเป็นปัญหาข้ออภิปรายว่า ***ควรตั้งมหาวิทยาลัยภาคเหนือหรือไม่*** ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และทำการโฆษณาเผยแพร่ข้อความเรียกร้องในหน้า 1 มุมขวาบน ด้วยข้อความต่อไปนี้ สลับกัน

“จงสู้จนสุดใจขาดดิ้น เพื่อมหาวิทยาลัยแห่งลานนาไทย”
“จนกว่าจะได้มหาวิทยาลัยประจำลานนาไทย ทุกคนต้องสู้”
“เราอาจจะโง่...แต่ลูกของเราต้องฉลาด เราต้องสู้ เพื่อมหาวิทยาลัยแห่งลานนาไทย”
“เพื่อศักดิ์ศรีของคนเมือง เราต้องมีมหาวิทยาลัยแห่งลานนาไทย”
“หน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ของเราคือ...ทุกคนต้องสู้เพื่อมหาวิทยาลัยแห่งลานนาไทย”
“เราต้องการมหาวิทยาลัยประจำลานนาไทย”

นอกจากการรณรงค์ผ่านทางหนังสือพิมพ์คนเมืองแล้ว บันทึกของไกรศรี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ. 2455-2535) ยังระบุว่า หนังสือพิมพ์คนเมือง ได้ดำเนินการพิมพ์บัตรต่างๆ เพื่อแจกจ่ายประชาชนให้ช่วยเผยแพร่ความคิดดังนี้

(1) บัตรวงกลมสีแดงเข้ม มีข้อความไว้ว่า ***“ภาคเหนือเราต้องการมหาวิทยาลัย”*** ข้างหลังของบัตรนี้เขียนเป็นคำขอร้องไว้ดังนี้ ***“โปรดร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งมหาวิทยาลัยประจำภาคเหนือ จงตัดคำเรียกร้องนี้รอบวงกลมแล้วปิดไว้ที่รถยนต์ รถสามล้อเกวียน กระเป๋า ปากประตูบ้าน และในที่ทุกแห่งที่จะเห็นได้ชัด ด้วยแรงปณิธานอย่างเป็นเอกฉันท์ของพวกเราเท่านั้น ที่จะเร่งเร้าให้รัฐบาลเห็นความจำเป็นและความใฝ่ปรารถนาอันร้อนแรงของพวกเราหนังสือพิมพ์คนเมืองนครเชียงใหม่”***

(2) บัตรสีแดงเข้มในรูปแสตมป์ มีข้อความเขียนไว้ว่า ***“เราต้องการมหาวิทยาลัยประจำลานนาไทย”*** แสตมป์นี้ มีวัตถุประสงค์จะให้ประชาชนไปติดซองจดหมายคู่ไปกับดวงตราไปรษณีย์ หรือติดบนเอกสารคู่กับอากรแสตมป์ และทั่วๆ ไป ตามแต่ผู้ใช้จะเห็นสมควร

(3) บัตรห่วงมหาวิทยาลัย คือบัตรที่มุ่งให้ส่งเป็นลูกโซ่ต่อๆ กันไป มีข้อความ***ว่า “ห่วงมหาวิทยาลัย” เราประชาชนคนภาคเหนือมีความเชื่อมั่นว่าการจัดให้มีสถาบันการศึกษาขั้นมหาวิทยาลัยขึ้นในลานนาไทยนั้น เป็นความจำเป็นอย่างรีบด่วน เราเชื่อว่าอนาคตและความวัฒนาสถาพรของลานนาไทยนั้น ขึ้นอยู่ที่แรงปณิธานของลูกลานนาไทยทุกคน เพราะมหาวิทยาลัยแห่งนี้เท่านั้น ที่จะเป็นแหล่งผลิตปัญญาชนคนลานนาเพื่อออกไปทำประโยชน์และเป็นผู้นำของลานนาไทยในอนาคต***

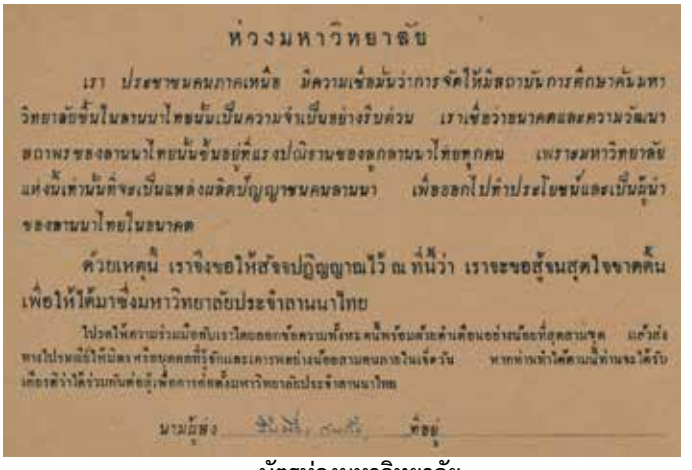

ห่วงมหาวิทยาลัย

เรา ประชาชนภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นว่าการจัดให้มีสถาบันการศึกษาขั้นมหาวิทยาลัยขึ้นในล้านนาไทยนั้นเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งยวด เราเชื่อว่าอนาคตแห่งความวัฒนาสถาพรของล้านนาไทยนั้นขึ้นอยู่ที่แรงปรารถนาของลูกล้านนาไทยทุกคน เพราะมหาวิทยาลัยแห่งนี้เท่านั้นที่จะเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตชนคนล้านนา เพื่อออกไปทำประโยชน์และเป็นผู้นำของล้านนาไทยในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ เราจึงขอให้สัจจปฏิญญาณไว้ ณ ที่นี้ว่า เราจะขอสู้จนสุดใจขาดดิ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งมหาวิทยาลัยประจำล้านนาไทย

โปรดให้ความร่วมมือกับเรา โดยลอกข้อความทั้งหมดนี้ พร้อมด้วยคำเตือนอย่างน้อยที่สุดสามชุด แล้วส่งทางไปรษณีย์ให้มิตร หรือบุคคลที่รู้จักและเคารพอย่างน้อยสามคนภายในเจ็ดวัน หากท่านได้ทำตามนี้ ท่านจะได้รับเกียรติว่าได้ร่วมกันต่อสู้เพื่อการก่อตั้งมหาวิทยาลัยประจำล้านนาไทย

นามผู้ส่ง ..... ที่อยู่ .....

บัตรห่วงมหาวิทยาลัย

ด้วยเหตุนี้ เราจึงขอให้สัจจปฏิญญาณไว้ ณ ที่นี้ว่า เราจะขอสู้จนสุดใจขาดดิ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งมหาวิทยาลัยประจำล้านนาไทย

โปรดให้ความร่วมมือกับเรา โดยลอกข้อความทั้งหมดนี้ พร้อมด้วยคำเตือนอย่างน้อยที่สุด 3 ชุด แล้วส่งทางไปรษณีย์ให้มิตร หรือบุคคลที่รู้จักและเคารพอย่างน้อยสามคนภายในเจ็ดวัน หากท่านได้ทำตามนี้ ท่านจะได้รับเกียรติว่าได้ร่วมกันต่อสู้เพื่อการก่อตั้งมหาวิทยาลัยประจำล้านนาไทย นามผู้ส่ง.....

ที่อยู่.....

(ไกรศรี นิมมานเหมินท์ **เรื่องเดียวกัน** หน้า 244-245)

จากข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ชัดว่า กระแสความต้องการมหาวิทยาลัยของชาวเชียงใหม่ระลอกสามนี้ ได้ดำเนินการอย่างเป็นขบวนการ และเป็นระบบที่ก้าวหน้ามาก นอกจากอาศัยการเผยแพร่ความคิดในสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์แล้ว ยังมีการเผยแพร่ด้วยบัตรที่มีสีสันเห็นเด่นชัด และพยายามอาศัยเครื่องมือของทางราชการ คือ การไปรษณีย์เป็นสื่อกลางส่งผ่านความคิดให้กระจายไปอย่างกว้างขวางทั่วทุกภูมิภาคของไทยด้วย

ที่น่าสังเกตคือ มีความพยายามที่จะนำความรุ่งโรจน์และเอกลักษณ์ของอาณาจักรล้านนามากล่าวย้ำ จูงใจประชาชนทั้งในบทความที่เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์คนเมือง และบัตรห่วงมหาวิทยาลัย

นายสงัด บรรจงศิลป์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมือง
(ที่มา: **ชุมชนรอบวัด** หน้า 192)

ปัจจัยพื้นฐานประการหนึ่ง ที่ส่งเสริมให้กระแสการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ระลอกสามเป็นไปอย่างเป็นระบบ และกว้างขวางยิ่งกว่าระลอกแรก คือ กลุ่มผู้ดำเนินงาน ซึ่งล้วนเป็นปัญญาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างดี โดยเฉพาะ นายสงัด บรรจงศิลป์ (พ.ศ.2453-2531) บรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมือง เป็นผู้สำเร็จวิชาการหนังสือพิมพ์จากต่างประเทศรุ่นแรก ๆ นับเป็นผู้บุกเบิกการทำหนังสือพิมพ์แผนใหม่ คงเป็นคนสำคัญทำให้หนังสือพิมพ์คนเมืองเป็นสื่อกลางที่น่าสนใจในการรณรงค์เรียกร้องมหาวิทยาลัยครั้งนั้น และนายไกรศรี นิมมานเหมินท์ ปัญญาชนนักเรียนนอก นักธุรกิจ ผู้สนใจประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมล้านนา เป็น “เสนาธิการ” คนสำคัญในการนำเอกลักษณ์และความรุ่งโรจน์ของดินแดนล้านนาในอดีต มาเน้นเป็นประเด็นหลักในการรณรงค์ ทั้งยังเป็นแกนกลางคนสำคัญคนหนึ่งของการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ทั้งสามระลอก และเป็นผู้เริ่มต้นก่อกระแสการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ในระลอกสาม โดยเสนอให้นำหนังสือพิมพ์คนเมืองเป็นสื่อกลางเรียกร้อง ดังเห็นได้จากบันทึกของท่านตอนหนึ่งมีความว่า

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ ภาพเขียนสีน้ำมันโดยศิลปินชาวฟิลิปปินส์ ชื่อ Guil Reyes เขียนเมื่อ 30 ตุลาคม 2504
(ที่มา: **เชิดชูเกียรตินายไกรศรี นิมมานเหมินท์**)

"วันหนึ่ง ขณะที่กรรมการบริษัทนั่งคุยกันในห้องบรรณาธิการ ข้าพเจ้าผู้เขียนเรื่องนี้ได้เริ่มเสนอขึ้นมาว่า ลานนาไทยของเราช่างเคราะห์ร้ายมา มหาวิทยาลัยอเมริกันที่จะขอเข้ามาตั้งที่เชียงใหม่ก็ไม่ได้รับอนุญาตให้ตั้ง ต่อมามีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ซื้อที่ดินไว้แล้วที่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และดำริจะเปิดสาขาขึ้นโดยเรียกชื่อว่า มหาวิทยาลัยดารารัศมี ก็ไม่ปรากฏวี่แววว่า โครงการนี้จะดำเนินไปอย่างไร ฉะนั้น หนังสือพิมพ์คนเมืองน่าจะได้มีบทบาทเรียกร้องให้รัฐบาลสนใจโดยวิธีการต่าง ๆ ..."
(ไกรศรี นิมมานเหมินท์ **เรื่องเดียวกัน** หน้า 244-245)

นอกจากนั้น ในฐานะทายาทของตระกูลนิมมานเหมินท์ นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ คงเป็นสื่อกลางระหว่างผู้แสดงเจตจำนงบริจาคที่ดินสำหรับตั้งมหาวิทยาลัย คือ นายกี (พ.ศ.2431-2508) และนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2437-2524) ผู้เป็นบิดามารดา กับผู้ดำริจะจัดตั้งมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ ตั้งแต่แรกเริ่มมีการแสดงความต้องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอเมริกันในเชียงใหม่

เจตจำนงดังกล่าว ได้รับการยืนยันตลอดช่วงสมัยที่มีการเรียกร้องให้มีมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ ที่ดิน ซึ่งนายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ ระบุในกระทู้ด่วนเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2493 ที่ว่า *"สาธุชนผู้มีใจบุญกุศล ได้แสดงความจำนงอุทิศที่ดินแปลงหนึ่งประมาณ 125 ไร่ ให้แก่รัฐบาล เพื่อก่อสร้างมหาวิทยาลัย..."* นั้น คงหมายถึงที่ดินแปลงที่ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ของนายกี – นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ นั่นเอง

ส่วนผู้ดำเนินงานท่านอื่น เช่น นายผ่อน ทองเจิม ในฐานะผู้ตรวจการไปรษณีย์เชียงใหม่ คงมีส่วนในการผลักดันการเผยแพร่ความคิดเห็นในรูปแบบแสตมป์
(ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า สัมภาษณ์นายผ่อน ทองเจิม ผู้ตรวจการไปรษณีย์ โดย รุ้งลาวัลย์ ยศสมแสน 9 มกราคม 2526)

นอกจากบุคคลที่มีชื่อเป็นคณะกรรมการตั้งบริษัทหนังสือพิมพ์คนเมืองจำกัดดังกล่าวแล้ว ยังมีอีกท่านหนึ่ง ที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้รัฐบาลสนใจการเรียกร้องมหาวิทยาลัยของประชาชนภาคเหนือ คือ นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ. 2449 – 2519) ปัญญาชนชั้นปรมาจารย์ ผู้แทน

นายกี และนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ เมื่อ พ.ศ.2471
(ที่มา: **ลานนาปริทัศน์** หน้า 7)

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (ที่มา: **รวมเรื่องพูดและเขียน** โดย สุกิจ นิมมานเหมินท์)

ราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ 3 สมัย ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ พ.ศ. 2491 และขณะเกิดขบวนการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ระลอกสาม ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและวุฒิสมาชิก

(ที่มา: เพี้ยน อันชูฤทธิ์ **ส.ส.ไทย 2526** กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์ฯ หน้า 17 ระบุว่าเป็น ส.ส.จากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2491 วันที่ 26 กุมภาพันธ์2500 และวันที่ 15 ธันวาคม 2500 รวม 3 สมัย และเป็นวุฒิสมาชิกในช่วงเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495 และ**รวมเรื่องพูดและเขียน โดย สุกิจ นิมมานเหมินท์** ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ ณ วัดธาตุทอง กรุงเทพฯ 11 กุมภาพันธ์ 2519 หน้า 2)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของขบวนการเรียกร้องมหาวิทยาลัยแห่งล้านนาไทย โดยมีหนังสือพิมพ์คนเมืองเป็นแกนนำ ได้รับความสนใจจากปัญญาชนทั่วไปไม่น้อย ดังเห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นร่วมอภิปรายในหัวข้อ ***การตั้งวิทยาลัยภาคเหนือหรือไม่*** ในคอลัมน์ “ออกข่วง” หน้า 11 ของหนังสือพิมพ์คนเมือง ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2496 มีถึง 16 ชิ้น โดยแสดงความคิดเห็นสนับสนุน ***ควรตั้งมหาวิทยาลัยภาคเหนือ*** 11 ชิ้น คัดค้าน 5 ชิ้น ในจำนวนที่คัดค้านนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลควรปรับปรุงการศึกษาประชาบาล และหากจะตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคควรจะเน้นด้านอาชีวศึกษาดีกว่า ส่วนบัตรต่าง ๆ นั้นปรากฏว่าได้รับความสนใจจากเด็กนักเรียนในเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นอันมาก ดังเห็นได้จากบันทึกของไกรศรี นิมมานเหมินท์ ตอนหนึ่งว่า

“...บัตรต่าง ๆ ที่ได้จัดพิมพ์ขึ้นแล้วนั้น ได้รับการสนับสนุนจากเด็กนักเรียนทุกโรงเรียนในเขตเทศบาล นครเชียงใหม่ ทุก ๆ วันจะพบเด็กนักเรียนทั้งชายและหญิงจำนวนหลายร้อยคนมาขอบัตรดังกล่าวที่โรงพิมพ์ “คนเมือง” ถนนศรีดอนไชย เมื่อได้รับบัตรแล้วก็ชวนกันนำเอาไปทากาวติดกระเป๋าบรรจุหนังสือ รถสามล้อที่นั่งไปโรงเรียน และตามรั้วและสถานที่ทั่วไป เมื่อบัตรหมด ก็พากันกลับมาขอใหม่ ซึ่งทางโรงพิมพ์ก็ได้จัดพิมพ์ขึ้นทุก ๆ วัน จนแผนกบัญชีของบริษัทมาบ่นว่าหมดค่าใช้จ่ายมาก นายกี นิมมานเหมินท์ และนางกิมฮ้อ บิดามารดาของข้าพเจ้า ซึ่ง

เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท คนเมืองการพิมพ์ จำกัดด้วย ได้แสดงความจำนงขอช่วยบริจาคค่าใช้จ่ายในการพิมพ์บัตร ในระยะเวลาไม่สู้นาน จะเห็นบัตรกลมสีแดงติดเปรอะไปทั่วเมืองเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง...”
(ไกรศรี นิมมานเหมินท์ **เรื่องเดียวกัน** หน้า 245)

จากข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ว่า การเรียกร้องมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ระลอกสาม ซึ่งเป็นไปในรูปขบวนการเรียกร้องมหาวิทยาลัยแห่งลานนาไทย ได้รับความสำเร็จในด้านปลุกระดมอย่างดี โดยมีนักเรียนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นผู้ปฏิบัติการรุ่นเยาว์ อย่างน้อยทำให้ประชาชน ***“คนเมือง”*** ได้เห็นบัตรวงกลมสีแดงทุกหนแห่ง พลอยตื่นตาตื่นใจไปด้วย

ในช่วงเริ่มต้นของการเรียกร้องมหาวิทยาลัยเชียงใหม่นั้น ในเชียงใหม่ระลอกสามนี้ เป็นช่วงที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศครั้งที่ 6 ซึ่งกำหนดเลือกตั้งในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495 การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงนำความต้องการมหาวิทยาลัยมาใช้ในการหาเสียง โดยอาสาเป็นผู้ที่จะนำมหาวิทยาลัยมาตั้งในเชียงใหม่ ***ถ้าเลือกใคร ใครก็อยากให้มีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่นี้ด้วย*** มีผลทำให้การเรียกร้องมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ระลอกสามเป็นไปอย่างคึกคักยิ่งขึ้น ประชาชนที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยศึกษาเองก็เริ่มเห็นด้วย เพราะต่างเห็นว่า ***“...การส่งเด็กไปเรียนต่อชั้นอุดมศึกษาที่กรุงเทพฯ สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและพ่อแม่มีภาระต้องส่งเสียลูก อีกอย่างหนึ่งเด็กที่เคยอยู่บ้านนอกแล้วไปกรุงเทพฯ บางทีก็ไปหลงระเริงเสียคนก็มาก พ่อแม่ก็เป็นห่วงก็เลยตื่นตัวว่า รัฐบาลควรมีการกระจายความเจริญมาสู่ชนบท...”***
(ที่มา: ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม โดย นางสาวนฤมล แก้วแกมแข นายเฉลิม ไพโรจน์ นางสาวชุษณี จันทร์กระวี นางสาวกนกนาถ โกสุรินทร์ เมื่อ 26 สิงหาคม 2526 ณ ระเบียบคลินิก อำเภอเมืองเชียงใหม่)

ครั้นหลังเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 ไม่ปรากฏหลักฐานว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปครั้งนั้น ได้ดำเนินการเสนอให้รัฐบาลจัดตั้งมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่อย่างไรบ้าง แต่กลับปรากฏว่า ผู้ดำเนินการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่คนสำคัญ คือ นายสงัด บรรจงศิลป์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมือง ถูกนายอำเภอเมืองเชียงใหม่เรียกตัวไปสอบสวน และปรับในข้อหาพิมพ์บัตรออกแจกจ่ายโดยมิได้พิมพ์ชื่อผู้พิมพ์และผู้โฆษณา อันเป็นการทำผิดพระราชบัญญัติการพิมพ์ เมื่อเปลี่ยนแปลงบรรณาธิการใหม่ โดยนายวิจิตร ไชยวัณณ์ (พ.ศ.2467-2564) ทำหน้าที่บรรณาธิการแทนนายสงัด บรรจงศิลป์ แล้ว ก็ถูกฝ่ายปกครองดำเนินกาสอบสวนและปรับอีก เพราะยังพิมพ์บัตร ***“สีแดง”*** ซึ่งขัดต่อนโยบายของรัฐบาลที่กำลังต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ โดย พลเอกมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (8 เมษายน 2491-23 มีนาคม 2492, 29 พฤศจิกายน 2494-26 กุมภาพันธ์ 2500) ได้มีหนังสือกำชับให้จังหวัดเชียงใหม่ดำเนินการ
(ไกรศรี นิมมานเหมินท์ **เรื่องเดียวกัน** หน้า 245 และจากคำบอกเล่าของ นายวิจิตร ไชยวัณณ์)

ขณะเดียวกัน หนังสือพิมพ์คนเมือง ผู้เป็นแกนนำในการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ระลอกสาม ก็ประสบกับการขาดทุน ***“เพราะฟุ่มเฟือยเกินควร อีกทั้งการเก็บหนี้ได้ยาก”*** ในปลายปี พ.ศ.2498 กระแสการเรียกร้องมหาวิทยาลัยซึ่งนำโดยหนังสือพิมพ์คนเมือง จึงเริ่มอ่อนลง
(ไกรศรี นิมมานเหมินท์ **เรื่องเดียวกัน** หน้า 245)

อนึ่ง ช่วงนั้นที่จังหวัดลำปาง มีการเรียกร้องมหาวิทยาลัยขึ้นเช่นกัน โดยมี*หนังสือพิมพ์เอกราชของคุณเล็ก พิชญกุล* (พ.ศ.2461-2543) เป็นบรรณาธิการ ตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2500
(ดูเพิ่มเติม **อนุสรณ์ในงานบำเพ็ญกุศลศพคุณแม่เล็ก พิชญกุล** 2543 และขอขอบคุณคุณธรรมรักษ์ พิชญกุล บุตรชายผู้มอบเอกสารให้เมื่อ พ.ศ.2558)

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก (พ.ศ.2434-2472) พระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 กับสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า หลังจากทรงจบหลักสูตรของโรงเรียนนายเรือเฟลนส์บูร์ก มุรวิก ทรงขออนุญาตเรียนแพทย์ “เพราะเมืองไทยเราต้องการหมอมาก” รัชกาลที่ 6 พระราชทานอนุญาต ทำให้ทรงเข้าศึกษาวิชาเตรียมแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา 1 ปี แล้วทรงศึกษาวิชาสุขวิทยาและสาธารณสุข ได้รับประกาศนียบัตรสาธารณสุข (C.P.H) เมื่อ พ.ศ.2464 แล้วศึกษาต่อวิชาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมืองบอสตัน สหรัฐอเมริกา และศึกษาต่อวิชาแพทยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเอดินเบิร์ก สก๊อตแลนด์

พ.ศ.2466 เสด็จกลับสยาม รัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมมหาวิทยาลัย กระทรวงธรรมการ ช่วง พ.ศ.2467 เสด็จเชียงใหม่ ทรงเปิดโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เมื่อ มกราคม (ปลายปี) พ.ศ.2467

พ.ศ.2468 เสด็จพระราชดำเนินไปประทับที่เยอรมัน พ.ศ.2469 ทรงศึกษาต่อแพทยศาสตร์ที่บอสตัน สหรัฐอเมริกา จนสำเร็จแพทยศาสตร์ ใน พ.ศ.2471 เสด็จกลับสยาม ช่วงวันที่ 24 เมษายน-18 พฤษภาคม 2472 ประทับที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค เชียงใหม่ ทรงงานแพทย์ประจำบ้าน ทรงเป็น “หมอเจ้าฟ้า” พระองค์แรก ที่ทรงงานแพทย์ดูแลผู้ป่วยระดับชาวบ้าน และทรงส่งเสริมกิจการการแพทย์สมัยใหม่ในสังคมไทย พระองค์ทิวงคตเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2472 วงการแพทย์ไทยจึงถือวันที่ 24 กันยายน เป็นวันมหิดล (ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9** พ.ศ.2560 หน้า 198-228)

3.โรงเรียนแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์: ความสมหวังครั้งแรกของ “คนเมือง”

จากบันทึกของไกรศรี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ. 2455-2535) ระบุว่า ความหวังประการหนึ่ง ของนายกีและนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ ผู้ประสงค์บริจาคที่ดินแปลงใหญ่ เพื่อสร้างมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ครั้งแรก คือ ต้องการให้มีคณะแพทยศาสตร์ โดยผู้บริจาคได้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการบริจาคที่ดินได้ตอนหนึ่งมีความว่า ***มหาวิทยาลัยที่จะจัดตั้งขึ้นบนผืนแผ่นดินนี้ จะต้องเปิดคณะแพทยศาสตร์โดยเร็ว เพื่อจะได้มีแพทย์เพียงพอแก่ความต้องการในภาคเหนือ***

เงื่อนไขดังกล่าว สะท้อนสภาพการขาดแคลนแพทย์ในภาคเหนือขณะนั้น และเป็นความหวังของ ***คนเมือง*** ผู้มั่งคั่งที่ตั้งใจบริจาคที่ดิน เพื่อสร้างมหาวิทยาลัย ช่วยแก้ไขการขาดแคลนแพทย์ด้วย

จากบันทึกของศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม (พ.ศ.2462-2529) และนายแพทย์วีกูล วีรานุวัตติ์ ระบุถึงประวัติการจัดตั้งโรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่อย่างละเอียด ดังนี้

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ยุติลง อเมริกาเสนอให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์การสาธารณสุขแก่ประเทศไทย เพราะสงครามทำให้การแพทย์การสาธารณสุขของเราล้าหลังไป รัฐบาลไทยก็ยินดีรับความช่วยเหลือ ดังนั้น ในปี 2494 รัฐบาลอเมริกันจึงได้เปิดสำนักงาน คือองค์การบริหารวิเทศกิจสหรัฐอเมริกา หรือ “ยูซอม” (USOM) เขาส่งแพทย์มาช่วยเราตามโรงพยาบาลต่าง ๆ อุปกรณ์การแพทย์ ส่งแพทย์ไทยไปศึกษาที่สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งขณะนั้นมีโรงเรียนแพทย์ 2 แห่งที่ศิริราชพยาบาลและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความขาดแคลนของแพทย์ในประเทศ จึงเสนอต่อกระทรวงสาธารณสุข เพื่อของตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่สาม กระทรวงสาธารณสุขได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีสมัย

โรงพยาบาลพระพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก สมัยก่อน
(ที่มา: http//www.phitsanulok.go.th)

จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี

หลักการ

เนื่องจากมีจำนวนแพทย์น้อยไม่สามารถบริการในด้านสุขภาพอนามัย และการรักษาพยาบาลประชาชนได้ทั่วถึง

เหตุผล

โรงเรียนแพทย์มีอยู่ในกรุงเทพฯ เพียง 2 แห่ง และพยายามเพิ่มจำนวนการผลิตอย่างเต็มที่ ก็ยังไม่มีทางเพียงพอ จึงควรมีโรงเรียนแพทย์เพิ่มขึ้นเพื่อช่วยผลิตแพทย์ให้มากขึ้น เพราะขณะนี้แพทย์ที่สำเร็จจากโรงเรียนแพทย์ทั้งสองแห่ง ไม่ได้สัดส่วนกับอัตราการกับทารกเกิดใหม่ ตามสถิติประเทศที่เจริญแล้วจะมีอัตราส่วนระหว่างแพทย์และประชาชนโดยทั่วไป เช่น อเมริกา 1:1,000 ฝรั่งเศส ดีมาก คือ 1:100 แต่ของไทยเราแพทย์ส่วนมากประมาณ 50-60% อยู่ในกรุงเทพฯ ฉะนั้น ระยะนั้น (พ.ศ.2497) แม้ในกรุงเทพฯ ก็มีอัตราส่วนระหว่างแพทย์ประชาชนประมาณ 1:800 ถึง 1:1,000 แต่ในต่างจังหวัดเป็น 1:20,000 1:50,000 บางจังหวัดมีแพทย์เพียง 1-2 คนรักษาคนเป็นหลาย ๆ แสนคน

ประสบการณ์ที่ผ่านมานักศึกษาแพทย์ที่มาเรียนสำเร็จเป็นแพทย์ที่โรงเรียนแพทย์กรุงเทพฯ ส่วนมากมาจากต่างจังหวัด และทำไมจึงไม่ออกหรือออกไปอยู่ต่างจังหวัดน้อย เมื่อสำเร็จแพทย์แล้ว อาจเป็นเพราะมาอยู่กรุงเทพฯ นานเกินไป โดยมากสมัยก่อนต่างจังหวัดมีโรงเรียนแค่ ม.6 ต้องมาเรียน ม.7 – ม.8 ในกรุงเทพฯ และเรียนแพทย์อีก 6 ปี จึงอยู่กรุงเทพฯ ราว 8 ปี นานพอที่จะทำให้รักกรุงเทพฯ ซึ่งมีอะไร ๆ ที่บำรุงบำเรอความสุขให้ทุกอย่าง นอกจากนั้น การทำมาหากินก็ดีและคล่องกว่าต่างจังหวัด จึงอยู่กรุงเทพฯ กันมาก ฉะนั้น การตั้งโรงเรียนแพทย์ที่สาม ควรตั้งที่ต่างจังหวัด โดยหวังให้เขาเกิดรักต่างจังหวัด แล้วออกเป็นแพทย์อยู่ต่างจังหวัดบ้าง

การดำเนินงาน

คณะรัฐมนตรีประชุมเมื่อ 11 สิงหาคม 2497 มีมติให้สร้างโรงเรียนแพทย์แห่งที่สามที่จังหวัดพิษณุโลกบ้านเกิดของท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ดังหนังสือของสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ สส. 10187/2497 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2497 มอบหมายโครงการนี้ให้กระทรวงสาธารณสุข โดยมีอธิบดีกรมการแพทย์สมัยนั้น คือ นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฎ์ ไปดำเนินการ ซึ่งอธิบดีกรมการแพทย์ก็ได้เดินทางไปพบกัน นายแพทย์เบนทูล บุญอิต นายแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพุทธชินราช ปรึกษาเลือกหาที่ดิน ตกลงจะใช้โรงพยาบาลพุทธชินราช

จอมพล ป.พิบูลสงครามและท่านผู้หญิงละเอียด
พิบูลสงคราม (ที่มา: **ศิลปวัฒนธรรม** กุมภาพันธ์ 2555)

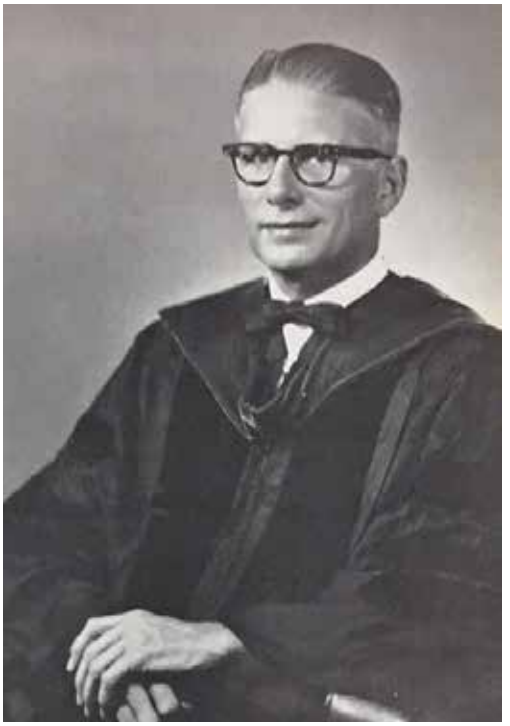

Dr.Charles E Richards ที่ปรึกษาคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ (ที่มา: **อนุสรณ์บัณฑิตแพทย์เชียงใหม่ รุ่นแรก 2506-2507**)

นายแพทย์วีกูล วีรานุวัตต์ (ที่มา: **อนุสรณ์บัณฑิตแพทย์เชียงใหม่ รุ่นแรก 2506-2507**)

กับที่ดินของเอกชนใกล้เคียง ซึ่งมีมากเพียงพอ

อนึ่ง ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลได้ตั้งโรงเรียนแพทย์ภูมิพลที่ลพบุรี รับผู้สำเร็จ ม.6 เรียน 4 ปี จบออกเป็นแพทย์ทหาร เพราะแพทย์ทหารขาดแคลนมาก ซึ่งก็ได้ใช้แพทย์จากโรงเรียนแพทย์แห่งนี้ในกองทัพร่วมกับแพทย์ปริญญาศิริราช ซึ่งใช้วิธีเกณฑ์บังคับให้ไปเป็นทหาร เมื่อสำเร็จนอกจากจะเป็นแพทย์ประจำศิริราชตลอดสงครามหาเอเชียบูรพา ซึ่งต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง โรงเรียนแพทย์ลพบุรีก็เลิกไปด้วย

พ.ศ. 2498 ได้มีการประชุมวิชาการแพทย์ภาคเหนือ ครั้งที่ 7 ที่โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน – 1 ธันวาคม 2498 นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ได้เป็นประธานประชุมฝ่ายวิชาการ ได้เชิญแพทย์ทุกโรงพยาบาลทั่วประเทศและทุกสถาบันและแพทย์ที่ประกอบอาชีพอิสระ มีแพทย์และผู้ติดตามมาร่วมประชุมเกือบ 500 คน

การประชุมครั้งนั้น ผู้อำนวยการ ยูซอม ดร. โรเบิต แอล โซเบล และ Dr.Robert W. Prichard ซึ่งเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญของยูซอม มาช่วยงานอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช ก็ได้นำเรื่องมาร่วมบรรยายด้วย มีเรื่องบรรยายคราวนั้นทั้งหมด 55 เรื่อง ภาพยนตร์ 3 เรื่อง ต้องจัดห้องประชุมเป็น 2 ห้อง ประชุมวันครึ่งเต็ม และปีนั้น อากาศก็ค่อนข้างหนาว ดอกไม้ก็บานสะพรั่ง ทำให้ผู้มาเชียงใหม่ได้เปลี่ยนบรรยากาศนอกจากจะได้รับความรู้ พบปะมิตรสหายแล้ว ยังรู้ว่าเมืองไทยเรามีหน้าหนาวเหมือนเมืองนอก คือเชียงใหม่ แต่หิมะไม่ตกเท่านั้น ขณะนั้นอากาศหนาวกลางแจ้งลดเหลือราว 4 – 5 องศาเซลเซียส

ดร. โซเบล และ Dr.Robert W. Prichard ได้มาพบนายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ขอเยี่ยมโรงพยาบาล ดูคนไข้ภายนอกภายใน ซึ่งตอนนั้นมีประมาณวันละ 120-140 คน คนไข้ภายในประมาณ 160 เตียง เขาถามนายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ว่าถ้าตั้งโรงเรียนแพทย์ที่เชียงใหม่ จะมีคนไข้พอให้นักเรียนเรียนไหม นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม

ก็บอกว่าเหลือเฟือ เพราะเชียงใหม่เวลานั้นมีประชากรราว 8 แสนคน ถึงแม้จะขยายโรงพยาบาลเป็นขนาด 2,000 เตียง ก็คงเต็ม และคนไข้จากจังหวัดใกล้เคียงอีก เขาถามความเหมาะสมด้านต่าง ๆ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ก็ว่าเหมาะสมมาก เพราะเมื่อเราจะเอาไว้ต่างจังหวัด ก็เอาให้ไกลกรุงเทพฯ เลย เชียงใหม่อากาศดี ผู้คนอัธยาศัยดี มีโรงเรียนถึงมัธยมปีที่ 8 ที่มีชื่อเสียงถึง 6 โรงเรียน

พอเสร็จประชุมแพทย์ ทางเชียงใหม่ก็เกิดความเคลื่อนไหวทั้งประชาชน สื่อมวลชน เรียกร้องขอให้รัฐบาลจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่เชียงใหม่ เพราะการส่งเด็กไปเรียนกรุงเทพฯ ลำบากและสิ้นเปลืองมาก อยากเห็นความเจริญด้านการศึกษาของเชียงใหม่ มีโปสเตอร์ติดเต็มเมืองไปหมด และสื่อมวลชนก็ออกข่าวตลอดเวลา

พ.ศ. 2499 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สมัยนายแพทย์เฉลิม พรมมาส เป็นผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยได้ติดต่อยูซอม เพื่อดำเนินโครงการจัดตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่สามต่อ ทางยูซอมเห็นความสำคัญได้มอบหมายให้นายแพทย์ Dr.Robert W. Prichard ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายยูซอม ทำงานร่วมกับนแพทย์เฉลิม พรมมาส ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เริ่มวางโครงการ

28 กันยายน 2499 ยูซอมได้เสนอให้ความช่วยเหลือการก่อตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่ 3 โดยมีหลักการใหญ่ ๆ ที่รัฐบาลอเมริกันให้ความช่วยเหลือ

(1) ออกค่าก่อสร้างในครึ่งหนึ่ง คือในวงเงิน 65 ล้านบาท

(2) จัดหาครูอเมริกันมาช่วยสอน จนกว่าไทยสามารถดำเนินการเองได้ คราวละ 6-8 ปี

(3) จัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้เกี่ยวกับการศึกษาให้

(4) ส่งแพทย์พยาบาลไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา (มีทุนประมาณ 30 ทุน)

(5) จ้างบริษัทอเมริกันคือบริษัท Litchfield Whiting Brownes Associated เป็นผู้ออกแบบ

Dr.Richards, chief of party from1968-1970, is presented toTheir Majesties, the King and Queen, by Dr.Rabieb Rerkasem, Dean of the Faculty of Medicine, Chiang Mai University.In the center is Dr.Begando, chancellor of the University ofIllinois at the Medical Center, Chicago. (ที่มาและคำบรรยาย: **Chiang Mai Project University of Illinois Medical Center** 1972)

Mr. Picharn from the Office of the PrimeMinister; Dr. O'Rourkefrom USOM; Dr. Plagge,chief of party from1964-1968; Dr. Rabieb Rerkasem, then Medical director of Chiang Mai Hospital; and Mr. Dobrenchuk,American consul in Chiang Mai, observeconstruction of hospital building. (ที่มาและคำบรรยาย: **Chiang Mai Project University of Illinois Medical Center** 1972)

นายแพทย์ไฮเอ็ต เจ้ากรมแพทย์สุขาภิบาลคนแรก
(ที่มา: **รอยเวลาสุขภาพ** หน้า 214)

โรงเรียนโรงพยาบาล (รวมกัน 7 ชั้น)

(6) ฝ่ายไทยจัดหาซื้อที่ดิน

แต่การช่วยเหลือนี้มีข้อแม้ว่า ยูซอมขอให้รัฐบาลไทยก่อสร้างโรงเรียนแพทย์แห่งที่ 3 ที่เชียงใหม่ แทนพิษณุโลก ซึ่งมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ก็เห็นว่าที่เชียงใหม่เหมาะสมกว่า

วันที่ 5 พฤศจิกายน 2499 ทาง ก.ศ.ว.มีหนังสือยืนยันความตกลงของยูซอมอย่างเป็นทางการว่าทางยูซอมยินดีให้ความช่วยเหลือ และขอให้จัดสร้างที่จังหวัดเชียงใหม่ (หนังสือเลขที่ 4648/ 2499 ลงวันที่ 5 พฤศจิกายน 2499)

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์นำเสนอเรื่องต่อกระทรวงสาธารณสุข สมัยพลโทประยูร ภมรมนตรีดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เพื่อเสนอเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี

การประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อ 12 ธันวาคม 2499 คณะรัฐมนตรีลงมติเห็นชอบและอนุมัติในหลักการให้ตั้งโรงเรียนแพทย์ขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ (หนังสือ สส.12934/2499 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2499)

ยูซอมได้เสนอร่างของ P.P.A เมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2500 รัฐบาลได้เห็นชอบตามข้อเสนอนั้นในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2500

พ.ศ.2500 รัฐบาลไทยตั้งงบประมาณเป็นค่าซื้อที่ดินเป็นจำนวนเงิน 3 ล้านบาทจากเงินของ ก.ศ.ส. และอนุมัติให้กระทรวงการคลังตั้งงบประมาณผูกพันสร้างโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ได้

ช่วงนั้นเป็นช่วงใกล้จะมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรกันใหม่ ในปี พ.ศ.2500 ก็เลยอาศัยผู้สมัครจะเป็นผู้แทนราษฎรวิ่งเต้นกันเป็นการใหญ่เพื่อจะหาคะแนน ในจำนวนนี้ พลโท ประยูร ภมรมนตรี ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการสาธารณสุข ก็ได้หาเสียงในแผ่นโปสเตอร์ว่า “คนเชียงใหม่ต้องการโรงเรียนแพทย์ บัดนี้ เราได้นำโรงเรียนแพทย์มาให้ท่านแล้ว” ผลการเลือกตั้ง พลโท ประยูร ภมรมนตรีจึงเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับเลือกเป็น ส.ส. เชียงใหม่

การดำเนินการซื้อที่ดิน

ภายในเดือนพฤษภาคม 2500 มีผู้เสนอขายที่ดินเพื่อตั้งโรงเรียนแพทย์ในเชียงใหม่ ระยะแรกมีจำนวน 3 ราย คือ

(1) ที่ดินของเจ้ากาบแก้ว พิจิตรโอสถ ประตูช้างเผือก จำนวน 57 ไร่1 งาน 32 ตารางวา

(2) สนามยิงเป้าที่หนองฮ่อ ของทหาร

เจ้ากาบแก้ว ณ ลำพูน (พ.ศ.2427-2515) ธิดาเจ้าเล่ากู้และเจ้าหญิงคำป้อ แต่งงานกับนายรอด บุตรหลวงวิเชียรโอสถ (ชื่น) และหม่อมราชวงศ์ปริก อิศรางกูร ต่อมานายรอดเป็นพระพิจิตรโอสถ สารวัตรแพทย์มณฑลพายัพใช้นามสกุลสุตันตรานนท์ (ที่มา: **ที่ระลึกงานฌาปนกิจศพเจ้ากาบแก้ว (ณ ลำพูน) พิจิตรโอสถ** (26 พฤษาคม 2516)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร 7 ชั้น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2513
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

(3) ที่ดินของนายกี (พ.ศ.2431-2508) นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2437-2524) จำนวน 116 ไร่ 38 ตารางวา

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์แต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย นายแพทย์เฉลิม พรมมาส ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ หม่อมหลวงโสภิต นพวงศ์ กับฝ่ายยูซอมมี นายแพทย์ Dr.Robert W. Prichard และนายแพทย์ Glen R.Leymaster เป็นผู้พิจารณา ผลปรากฏว่าคณะกรรมการเห็นว่าพื้นที่ของเจ้ากาบแก้ว พิจิตรโอสถ ภริยาพระพิจิตรโอสถ ถนนโชตนา ด้านประตูช้างเผือก เป็นพื้นที่เหมาะสม กระทรวงสาธารณสุขเห็นว่ามีผู้เสนอยังไม่มาก ให้ประกาศใหม่อีกรอบ มีผู้เสนอขายเพิ่มรวมเป็น 46 ราย กระทรวงสาธารณสุขตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ ประกอบด้วย รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธาน ผู้แทนยูซอมเป็นกรรมการที่ปรึกษา อธิบดีกรมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ อธิบดีกรมการแพทย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ อนามัยจังหวัดเชียงใหม่ อัยการจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่เป็นกรรมการ ต่อมาแต่งตั้งเพิ่ม ศาสตราจารย์จำลอง สุวคนธ์ เป็นกรรมการ นายแพทย์วีกูล วีรานุวัตติ์ เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการชุดนี้ ได้เริ่มพิจารณาที่ดินที่เสนอขายตั้งแต่ 21 ตุลาคม 2500 โดยวางหลักสำคัญในการพิจารณา 4 ประการคือ (1) มีการคมนาคมสะดวกใกล้ชุมชน (2) มีน้ำใช้บริบูรณ์ตลอดปี (3) มีไฟฟ้าถึงและเพียงพอ (4) น้ำไม่ท่วม (5) มีโอกาสขยายได้ต่อไป

ในช่วงนั้น กระทรวงสาธารณสุขได้แต่งตั้งคณะกรรมการอีกชุดหนึ่ง ประกอบด้วย คลังจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธาน สรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ศาสตราจารย์กำธร สุวรรณกิจ ผู้แทนมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เป็นกรรมการเพื่อประเมินราคาที่ดินของเจ้ากาบแก้ว พิจิตรโอสถ ซึ่งเสนอขายในราคาไร่ละ 2 แสนบาทถ้วน คณะกรรมการชุดนี้ประเมินราคาให้ซื้อได้ไม่เกินไร่ละ 5 หมื่นบาท และคิดราคาค่าก่อสร้างทั้งหมดในบริเวณเป็นเงิน 492,000 บาท แล้วติดต่อผู้แทนของเจ้ากาบแก้ว เจ้ากาบแก้วปฏิเสธว่าขายไม่ได้

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ยังเห็นว่าบริเวณดังกล่าวเหมาะสมเพราะสามารถบริการประชาชนเขตเหนือได้ 4 อำเภอ จึงตั้งคณะกรรมการอีกชุดใน 17 มีนาคม 2501 มีคลังจังหวัดเชียงใหม่เป็นประธาน ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ทุกคนเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา สรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ นายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ และนายแพทย์วีกูล วีรานุวัตติ์ เพื่อพิจารณาซื้อที่ดินบริเวณนั้น แต่ไม่สำเร็จ เจ้าของที่ดินและรายติดกันต้องการขายไร่ละ 2 แสนบาท

คณะกรรมการชุดที่นายแพทย์วีกูล วีรานุวัตติ์ เป็นกรรมการและเลขานุการได้เริ่มพิจารณาที่ดินสนามยิงเป้าหนองฮ่อ แต่ทางราชการกระทรวงกลาโหมแจ้งว่า ยังมีความจำเป็นต้องใช้ต่อไป

27 พฤษภาคม 2501 ได้มีการประชุมกระทรวงสาธารณสุข ผู้ร่วมประชุมมีนายแพทย์เฉลิม พรหมมาส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข พระบำราศนราดูร ปลัดกระทรวง หลวงพิณพากย์พิทยาเภท อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฏ์ อธิบดีกรมการแพทย์ ดร. โซเบล ยูซอม และนายแพทย์ Dr.Robert W. Prichard ได้พูดกันเรื่องซื้อที่ดินไม่ได้

ในปี 2501 พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฏ์ อธิบดีกรมการแพทย์ ซึ่งเป็นกรรมการซื้อที่ดินด้วย ผู้หนึ่งได้พา นายแพทย์ Dr.Robert W. Prichard มาเชียงใหม่ นายแพทย์ Dr.Robert W. Prichard กระซิบบอกนายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ว่า ยูซอมได้รับคำสั่งจากวอชิงตันจะให้ตัดการช่วยเหลือโครงการโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ เพราะปีกว่าแล้วไม่เห็นรัฐบาลไทยทำอะไรเลย ที่ดินก็ยังซื้อไม่ได้

ต่อมา นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ได้เข้าพบ พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฏ์ อธิบดีกรมการแพทย์ และกราบเรียนความเห็นว่าถ้าที่ดินซื้อไม่ได้ สหรัฐอเมริกาตัดการช่วยเหลือก็น่าเสียดาย เราน่าจะหาที่ตั้งโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ให้ได้สักแห่งหนึ่ง คือ โอนโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งมีที่ดินราว 35 ไร่ ทำเป็นโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ ที่ดินที่เสนอไว้ ก็คงลดราคาไปเอง และถ้าเป็นที่ดินติดต่อโรงพยาบาลลดราคาเราก็ซื้อขยายออกไป ถ้าไม่ลดราคาเราก็ไม่ซื้อ เพราะที่ดินเราก็มากพอ ๆ กับศิริราชแล้ว ท่านก็บอกว่าเรามีโรงพยาบาลทุกจังหวัด เวลาของบประมาณ เราบอกได้เต็มปากว่าเราดูแลประชาชนทุกจังหวัด เวลานี้จะขาดเชียงใหม่ไป แต่ก็เผอิญโชคดีเชียงใหม่มี 2 โรง

โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ เปิดบริการ “วันชาติ” 24 มิถุนายน 2484
(ที่มา: **50 ปี สวนดอก บอกผ่านภาพ** หน้า 5)

พยาบาล นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ก็เรียนท่านว่ากรมเรามีโรงพยาบาลสวนปรุงของเชียงใหม่อยู่อีกแห่งหนึ่ง ท่านก็ได้แต่พยักหน้า

(ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า สัมภาษณ์ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม โดย นางสาวนฤมล แก้วแกม แข นายเฉลิม ไพโรจน์ นางสาวชุษณี จันทร์กระวี นางสาวกนกนาถ โกสุรินทร์ เมื่อ 26 สิงหาคม 2526 ณ ระเบียบคลินิก อำเภอเมือง เชียงใหม่)

โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ในฐานะตัวช่วย

ขณะนั้นที่เชียงใหม่มีโรงพยาบาลอยู่ 3 คือ โรงพยาบาลแมคคอร์มิคของคณะมิชชันนารี โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ของเทศบาลนครเชียงใหม่และโรงพยาบาลสวนปรุงของกรมการแพทย์

โรงพยาบาลของเทศบาลนครเชียงใหม่มี 2 แห่ง คือ (1) ตั้งที่ถนนวิชยานนท์ใกล้สี่แยกอุปคุต ขนาด 11 เตียง (2) เริ่มเมื่อ พ.ศ.2482 ตั้งที่หน้าประตูสวนดอก ขอแบบอาคารจากกรมสาธารณสุข สร้างเป็นตึก 2 ชั้นยาว 40 เมตร กว้าง 12 เมตร สิ้นค่าก่อสร้าง 38,225 บาท สร้างเสร็จใน พ.ศ.2482

พ.ศ.2483 สร้างตึกผู้ป่วย 2 ชั้นทางด้านขวาของตึกอำนวยการ ขนาด 50 เตียง

ช่วงนั้นนายแพทย์ยงค์ ชุติมา (พ.ศ.2443 -2507) ได้บริจาคที่ดินที่อยู่ติดกับโรงพยาบาลจำนวน 4 ไร่เศษ ทำให้บริเวณโรงพยาบาลเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แต่เมื่อก่อสร้างเสร็จเทศบาล มีปัญหาเรื่องการจัดหาแพทย์มาปฏิบัติงาน จึงโอนโรงพยาบาลให้สังกัดกรมสาธารณสุขเมื่อ พ.ศ.2484 โดยเรียกชื่อว่า

โรงพยาบาลนครเชียงใหม่
(ที่มา: **50 ปี สวนดอก บอกผ่านภาพ**)

พระบำราศนราดูร (หลง เวชชาชีวะ) อดีตปลัดกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ระหว่าง พ.ศ.2502 - 2512 (https://th.wikipedia.org)

โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ เปิดบริการผู้ป่วยตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2484

พ.ศ.2485 ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง กรมสาธารณสุขโอนโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ให้ไปสังกัดกรมการแพทย์

พ.ศ.2493 สร้างตึกสงฆ์อาพาธหลังแรก เป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นห้องรวม 12 เตียง ชั้นบนมีห้องแยก 6 ห้องค่าก่อสร้าง 65,000 บาท รวมค่าเตียงและครุภัณฑ์ต่าง ๆ ใช้งบประมาณ 304,305.56 บาท ด้วยเงินบริจาคจากประชาชนในเชียงใหม่ ขณะที่กรมการแพทย์ได้งบช่วยเหลือของสหรัฐสมัยประธานาธิบดีทรูแมน มาดำเนินการก่อสร้างตึกเอกซเรย์ ห้องปฏิบัติการและตึกผ่าตัด

พ.ศ.2495 นายแพทย์ขุนสมานเวชชกิจ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ผู้แทนกรมอนามัย ผู้แทนองค์การอนามัยโลกและจังหวัดเชียงใหม่ระดมทุนเพื่อสร้างตึกสูติกรรม 2 ชั้น ยาว 45 เมตร กว้าง 8 เมตร รับผู้ป่วย 52 เตียง ด้วยงบก่อสร้าง 461,330.80 บาท สร้างเสร็จใน พ.ศ.2496

(ประวัติโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่)

นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ เมื่อ พ.ศ.2468
(ที่มา: **ลานนาปริทัศน์** หน้า 6)

คณะกรรมการตกลงเลือกสถานที่

พ.ศ.2501 พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฎ์ อธิบดีกรมการแพทย์ ได้โอนโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ให้ตั้งเป็นโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

ครั้งนั้นกรมอนามัยให้ความร่วมมือโดยมอบอาคารโรงเรียนผดุงครรภ์ ซึ่งเป็นตึก 2 ชั้น 2 หลัง พร้อมที่ดินที่ติดต่อกับโรงพยาบาลให้ด้วย โดยคณะแพทย์ศาสตร์เชียงใหม่ไปสร้างโรงเรียนผดุงครรภ์ให้ใหม่ที่จังหวัดลำปาง

ข่าวนี้ได้กระจายออกไปอย่างรวดเร็วว่าตกลงรัฐบาลไม่ซื้อที่ดินแล้ว เพราะจะใช้โรงพยาบาลนครเชียงใหม่จัดตั้งเป็นโรงเรียนแพทย์แห่งที่สาม

ขณะเดียวกันวันที่ 9 มิถุนายน 2501 มีคณะกรรมการคือ หลวงพิณพากย์พิทยาเภท พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฎ์ นายแพทย์วีกูล วีรานุวัตติ์ และ Dr.Robert W. Prichard ขึ้นมาเชียงใหม่ และให้นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ไปนัดขอเจรจาซื้อที่ดินแม่นายกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2437-2524) คนไข้ของนายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ซึ่งมีที่ดินติดต่อกับโรงพยาบาล 116 ไร่ 38 ตารางวา ตกลงพบกับคณะกรรมการวันที่ 10 มิถุนายน 2501 แม่นายกิมฮ้อ ขอขายให้ราคาไร่ละ 30,000 บาท พันโท นายแพทย์ นิตย์ ต่อราคาขอให้ขายไร่ละ 20,000 บาท

แม่นายกิมฮ้อตกลงขายให้ โดยมีข้อแม้ว่าต้องไม่มีค่านายหน้า และค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งคณะกรรมการที่มาซื้อที่ดิน ก็ไม่ต้องการอยู่แล้ว ก็เป็นอันตกลงกัน และต่อมามีที่ดินของผู้อื่นอีก 4 ราย จำนวน 13 ไร่ 2 งาน 76 ตารางวา รวมเป็นเงิน 1 แสนบาท ต่อมานางสาวจิรัฐติ ลินพิศาล เสนอขายที่ดินที่อยู่ด้านหลังของที่ดินทั้งหมดอีก 18 ไร่ ๆ ละ 7,300 บาทเป็นเงินแสนบาทเศษ

ต่อมาซื้อที่ดินของอำมาตย์ตรีหลวงอาจวิชชาสรร (ทอง ชัยปาณี) ครูใหญ่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย (พ.ศ.2462-2467) (พ.ศ.2469-2476) เพิ่มเติมอีกราคาไร่ละ 40,000 บาท ทำให้เกิดที่ดินแปลงใหญ่ติดต่อกันทั้งหมด

(ดูเพิ่มเติม นายแพทย์วีกูล วีรานุวัตติ์ “การจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลนครเชียงใหม่” **เชียงใหม่เวชสาร** ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กันยายน 2504 หน้า 1-8 ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงยุพา สุมิตสวรรค์ ที่ปรึกษาคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มช.ผู้มอบเอกสารชุดนี้)

สมัย พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฎ์ เป็นผู้รักษาการคณบดีคณะแพทยศาสตร์ เชียงใหม่

เมื่อ พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฎ์ เกษียณอายุราชการจากอธิบดีกรมการแพทย์ วันที่ 30 กันยายน 2501 (ภายหลังต่ออายุราชการมา 2 ปี) วันที่ 1 ตุลาคม 2501 ก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้

พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฎ์
(ที่มา: **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพหลวงนิตย์เวชชวิศิษฎ์**)

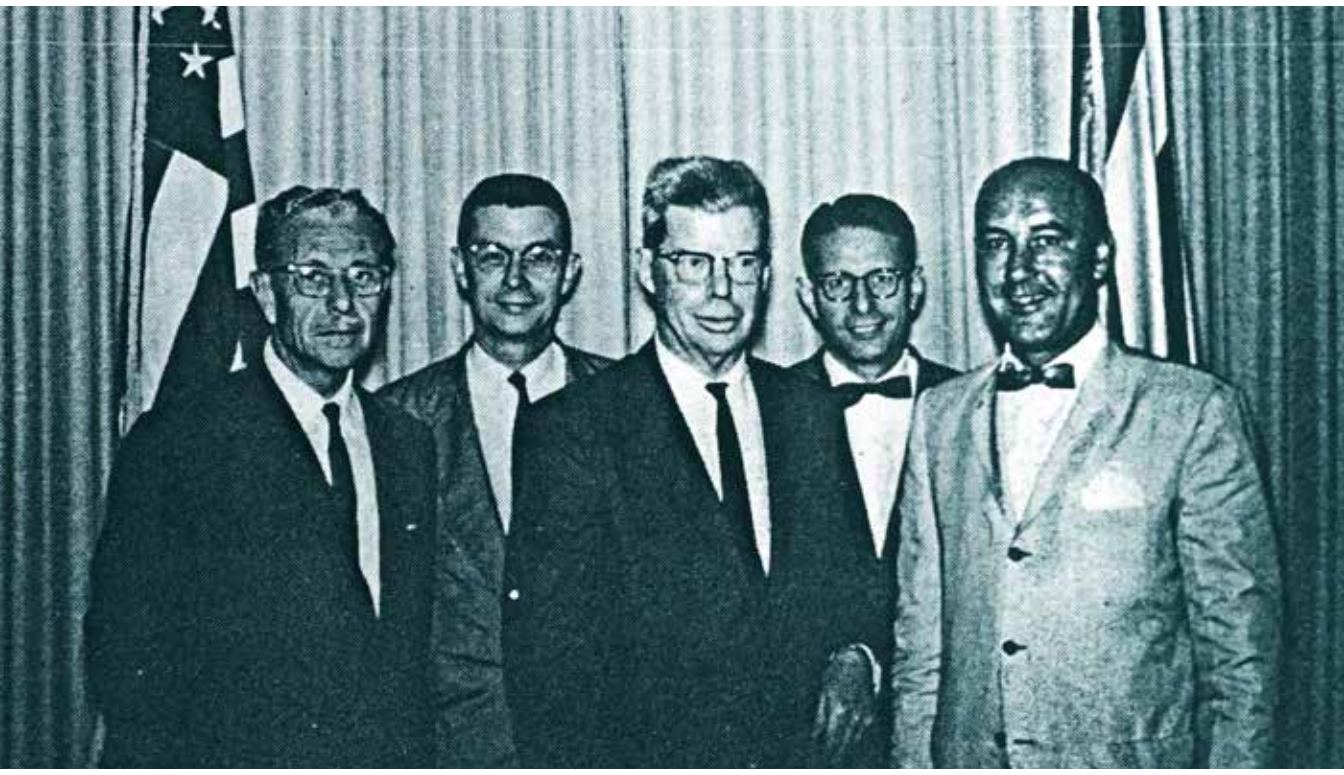

Members of the survey team with USOM officials: Dr. E. Ross Jenney, chief of Public Health Division, Let; Dr. Charles E. Richards, adviser in medical education, second from right; and Mr.Thomas Naughten, director, right. (ที่มาและคำบรรยาย: **Chiang Mai Project University of Illinois Medical Center 1972**)

รักษาการคณบดีคณะแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2501 พันโท นายแพทย์ นิตย์ เวชชวิศิษฎ์ พร้อมด้วย ดร. แฮโรล บราวน์ และ Dr.Robert W. Prichard จากยูซอม ได้เดินทางไปสังเกตการณ์โรงเรียนแพทย์อินโดนีเซียซึ่งรัฐบาลอเมริกันให้ความช่วยเหลือ และให้มหาวิทยาลัยแคลิฟอเนียมาช่วยเรื่องการศึกษา

เมื่อกลับมา ก็เริ่มดำเนินงาน

(1) คัดเลือกบริษัทเขียนแบบแปลนโรงเรียนแพทย์ และมีโรงพยาบาลอยู่ในนั้นด้วย ได้แก่ บริษัทอเมริกันชื่อ ริชฟิลด์ ไวติ่ง บราว แอสโซซิเอชั่น ยูซอม เสียค่าออกแบบให้ 5 แสนเหรียญอเมริกัน

(2) คัดเลือกแพทย์ พยาบาล ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา

ตุลาคม 2502 พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฎ์ ได้พา ดร. เจมส์ ซี พลากี้ มาเชียงใหม่ ดร.เจมส์ ซี พลากี้ เป็นอาจารย์สอนกายวิภาคมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ รัฐบาลอเมริกันส่งไปช่วยสอนโรงเรียนแพทย์ที่เวียดนาม นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม และ พันโท นายแพทย์ นิตย์ เวชชวิศิษฎ์ ได้พาเขาดูชีวิตและชมสถานที่ต่าง ๆ ในเชียงใหม่จนทั่ว และ พ.ท. นิตย์ เวชชวิศิษฎ์ ได้ชี้แจงเรื่องโรงเรียนแพทย์ฯ เชียงใหม่ ซึ่งทำให้เขาเกิดความสนใจ และรับที่จะไปเจรจากับกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ ให้มาช่วยเรื่องการศึกษาแก่คณะแพทย์เชียงใหม่

(ดู **Chiang Mai Project**: A report of a Thai-American cooperative venture carried out by the University of Illinois College of Medicine under the terms of contract involving the Agency for International Development and the Royal Thai Government. แปลโดย สามารถ ศรีจำนงค์ 2557)

วุฒิสมาชิก ดร. วอลเตอร์ จัดด์ กับโครงการศึกษาร่วม

วุฒิสมาชิก ดร. วอลเตอร์ จัดด์ ผู้ซึ่งรัฐบาลอเมริกันมอบหมายให้เป็นผู้พิจารณาให้ความช่วยเหลือการแพทย์ การสาธารณสุข แก่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ ได้มาเมืองไทยเมื่อปี 2502 และได้มาพิจารณาการช่วยเหลือการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ และมีความเห็นว่า เพื่อประหยัดงบประมาณ ควรเอาโรงพยาบาลแมคคอร์มิคเข้ามาร่วมเป็นโรงพยาบาล ให้นักศึกษาเรียน (ระบบศึกษาร่วม) และอาคาร 7 ชั้น ก็ลดลงเหลือเพียง 3 ชั้น แต่คงให้ลงรากฐานรับน้ำหนักได้ 7 ชั้น ซึ่งทางฝ่ายไทยมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ที่เห็นด้วยก็คือ จะได้ใช้โรงพยาบาลแมคคอร์มิคเข้ามาร่วมเป็นแบบระบบศึกษาร่วม เช่นในต่างประเทศและทางเพรสไบทีเรียนเชิร์ช นิวยอร์คก็ได้แจ้งว่ายินดีออกเงินปรับปรุงก่อสร้างอาคารให้ดีขึ้น แต่มีผู้ที่ไม่เห็นด้วยเป็นส่วนมาก เพราะเห็นว่าคงจะลำบากในด้านการบริหารตั้งงบประมาณประจำปี ด้านปกครอง ฯลฯ เตียงคนไข้ก็จะลดลงเพราะถ้าเป็นตึก 7 ชั้น จะมีเตียงอยู่ 450 เตียง รวมกับโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ 160 เตียงและโรงพยาบาลแมคคอร์มิคอีก 150 เตียง ก็เป็น 610 เตียง แต่ถ้าสร้างเพียง 3 ชั้น จะรับคนไข้ได้เพียง 148 เตียง และเมื่อรวมกับโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ 160 เตียง โรงพยาบาลแมคคอร์มิค 150 เตียง ก็จะมีเพียง 458 เตียง ซึ่งจะน้อยไปสำหรับการศึกษาภาคปฏิบัติสำหรับนักศึกษาและปัญหาว่า อีก 4 ชั้นนั้นจะต่อได้เมื่อไหร่ ค่าใช้จ่ายก็จะแพงขึ้นเรื่อย ๆ การก่อสร้างก็จะก่อความรำคาญต่าง ๆ นานา ทางฝ่ายไทยก็ไม่ยอมที่จะลดจาก 7 ชั้นมาเป็น 3 ชั้น เขาก็ส่ง ดร. เบนจามิน ฮอนิ่ง มาให้พยายามดำเนินการตามความคิดเห็นของวุฒิสมาชิก วอลเตอร์ จัดด์ ให้สำเร็จ แต่ทางฝ่ายเราก็ยืนยันไม่ยอม

ศาสตราจารย์ นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง
รักษาการแทนคณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)**

การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ และการรับนักศึกษาแพทย์ โรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่

พ.ศ. 2501 ได้เริ่มลงมือก่อสร้างรั้วบ้านพัก ขุดบ่อน้ำบาดาล ถังน้ำ สร้างตึกผดุงครรภ์ใช้กรมอนามัย 2 หลัง ที่โรงพยาบาลเมืองลำปาง และได้บริษัทยุกตเสวีการช่างมาร่วมทำงานกับบริษัท ลิทฟิลด์ และในเดือนมิถุนายน 2501 รับนักเรียนเตรียมแพทย์เชียงใหม่รุ่นแรกจำนวน 65 คน ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพฯ

31 ธันวาคม 2502 ได้มี พ.ร.บ. โอนโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ กรมการแพทย์ ไปสังกัดคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และระยะนี้บริษัทลิทฟิลด์ ได้ส่งแบบแปลนมาให้คณะฯ ได้ตรวจเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไข ซึ่งในปีนี้อาจารย์ของเรากลับจากต่างประเทศมามาก ได้มาช่วยกันทำงานทั้งด้านการสอน ด้านบริการและร่วมตรวจแบบแปลนแก้ไขบ้างเล็กน้อย ได้เริ่มสร้างหอพักนักศึกษาแพทย์ 4 ชั้น จุ 256 คน และบ้านพักอาจารย์อีก 15 หลัง

ในวันที่ 15 เมษายน 2503 ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง **นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง** เป็นรักษาการคณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ แทน พันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฏ์

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี (พ.ศ 2502-2506) วางศิลาฤกษ์อาคาร 7 ชั้น โรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เมื่อ 16 มิถุนายน 2505 (ต่อมา พ.ศ.2508 โอนเป็นคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จเปิดเมื่อ พ.ศ.2513) (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ในการก่อสร้างระยะต้น ๆ นี้มีนายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม และนายสิน สมบูรณ์ โยธาธิการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรรมการทำการก่อสร้าง ซึ่งประจำอยู่ที่เชียงใหม่เพียง 2 คน นอกนั้นอยู่กรุงเทพฯ หมด มีปัญหาอะไรก็ช่วยกันแก้ไขไปเอง ซึ่งนับว่าเป็นงานหนักมาก เพราะเรื่องการก่อสร้างนั้นมีปัญหามากมาย

23 มิถุนายน 2503 **นายแพทย์บุญสม มาร์ติน** (พ.ศ.2465-2551) ได้โอนจากกรมพลศึกษา และได้รับการแต่งตั้งเป็นรักษาการคณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ *(นายสุนทร ค้ำคูณ วุฒิพละเอก อาจารย์จากวิทยาลัยพลศึกษาปทุมวัน ขอย้ายติดตามมาด้วย ช่วยงานด้านธุรการ ช่วง พ.ศ.2519 เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากองกิจการนักศึกษา) (ข้อมูลจากอาจารย์ชัยยศ ชัยนิลพันธ์ 2558)*

นายแพทย์บุญสม มาร์ติน (พ.ศ.2465-2551) ได้ขึ้นมาอยู่เชียงใหม่และอุทิศตัวทุกอย่างในการบริหารงานคณะ ดูแลการก่อสร้าง ก่อสร้างอาคารบ้านพักต่าง ๆ เพิ่มอีกมาก ดำเนินการด้านสวัสดิการและการศึกษา ได้ย้ายนักศึกษาแพทย์เชียงใหม่จากกรุงเทพฯ ขึ้นมาเรียนเชียงใหม่ทั้งหมดเมื่อธันวาคม 2503 ทำให้คณะแพทยศาสตร์มีความเป็นปึกแผ่นขึ้นมา

ในปี 2503 นี้ได้ลงรากฐานตึก 7 ชั้น ผูกเหล็กสูงเพียง 3 ชั้นก่อน แล้วเจรจากับยูซอม เพื่อขอให้ช่วยเหลือต่อให้เป็น 7 ชั้นเลย แต่ทางอเมริกาไม่ยอมและได้ตัดเงินช่วยเหลือลงไปอีก ด้วยการตัดสินใจอย่างฝ่ายรัฐบาลไทยสร้างต่อเป็น 7 ชั้นเลยโดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานวางศิลาฤกษ์อาคารโรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ตั้งแต่ 16 มิถุนายน 2505

ฉะนั้น หลังจากได้วางรากฐาน และผูกเหล็กเสาคาราคาซังมาเป็นเวลาหลายปี จนหญ้าพันเป็นไร่องุ่น ก็เริ่มก่อสร้างต่อจนเสร็จ 7 ชั้น และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดตึกนี้ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2513

19 กรกฎาคม 2503 โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร 7 ชั้น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2513
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ราชกฤษฎีกาจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ดำเนินการโอนโรงพยาบาลนครเชียงใหม่จากกรมการแพทย์มาสังกัดคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ และเปลี่ยนชื่อคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่เป็น “คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลนครเชียงใหม่” ตั้งแต่ 26 กรกฎาคม 2503
(**ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 77 ตอนที่63 วันที่ 26 กรกฎาคม 2503)

31 มีนาคม 2508 มีพระราชบัญญัติโอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ไปสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และได้รับชื่อว่า “คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ตั้งแต่นั้นมาจนปัจจุบัน
(ดู ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม **ประวัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** บรรยายในวันมหิดล 24 กันยายน 2524 **ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม** 22 กุมภาพันธ์ 2529 หน้า 55-63)

อาคารสูง 7 ชั้น อาคารหลังแรกของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดเมื่อ พ.ศ.2513
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

โรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ระยะแรก

ก. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี บันทึกเรื่อง “สวนดอกเมื่อวันวาน” เล่าเรื่องโรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ยุคแรก

สหรัฐอเมริกาภายใต้โครงการ USAID เรียก USOM ช่วยสนับสนุนตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่สามที่เชียงใหม่ พิเศษกว่าที่อื่นคือเตรียมอาจารย์แพทย์ตั้งแต่แรก ก่อนจะรับนักศึกษา โดยรับสมัครอาจารย์ตั้งแต่ 2499 ส่งอาจารย์ไปเรียนต่อที่อเมริกา 2-4 ปี มีผู้รับทุนไปกว่า 100 คน

พ.ศ.2501 รับนักศึกษา จำนวน 65 คน เรียนเตรียมแพทย์ที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จนสิ้นปี 2503 จึงย้ายไปเรียนที่เชียงใหม่ โดยใช้อาคารที่ดัดแปลงมาจากอาคารของโรงพยาบาลนครเชียงใหม่และอาคารโรงเรียนพยาบาลของกรมอนามัยที่ได้รับโอนมาพร้อมกัน

ปัจจุบัน อาคารเรียนเดิมทางปรีคลินิกทั้งหมดถูกรื้อถอนให้คณะพยาบาลศาสตร์และคณะเทคนิคการแพทย์ อาคารเรียนทางคลินิกเดิมที่คงเหลือให้เห็นเป็นเพียงอาคารอยู่ติดกับบ่อกำจัดน้ำเสียของมหาวิทยาลัย ครั้งนั้นอาคารนี้ ชั้นล่างใช้เป็น O.P.D. ชั้นบนเป็นที่ทำงานด้านบริหารจัดการ ห้องเรียนและห้องสมุด จัดแบบเดียวกับอาคารของศิริราชระยะหลังสงครามโลก

อาคารเรียนโรงเรียนแพทย์หลังแรก (ตึกเจ็ดชั้นและอาคารเรียนปรีคลินิกทางด้านหลัง) วางรากฐานเมื่อ พ.ศ.2503 รัฐบาลไทยไม่มีงบจึงปรับแบบจาก 7 ชั้นเหลือ 3 ชั้น ลงมือสร้าง พ.ศ.2508 แต่ใน พ.ศ.2509 อนุมัติให้เป็น 7 ชั้น ต้องแก้แบบอีกครั้ง สร้างเสร็จใน กรกฎาคม-สิงหาคม 2512 เป็นอาคารที่มีความกว้างประมาณ 280 เมตร ไม่ใช้เสาเข็ม สร้างนานที่สุดและใช้งบพร้อมอุปกรณ์ ประมาณ 80 ล้านบาท ไม่รวมอุปกรณ์ติดตั้ง

ตอนแรกสร้าง ใช้ปลั๊กไฟ 110 โวลท์ ต่อมาขณะสร้าง การไฟฟ้าพัฒนาเป็น จ่ายไฟฟ้า 220 โวลท์ ผู้คุมงานก่อสร้างก็ต้องเปลี่ยนเป็นปลั๊ก 220 โวลท์ โดยมีที่เสียบปลั๊กแบบแบนขวางในทิศทางนอน

Dr. Fuller, pathology consultant; Dean Bunsom Martin; Dr. Whitehorn, chief of party from1962-1964; and Dr.Avudh Srisukri, head of pediatrics and assistantto the dean, meet in the dean’s office. (**ที่มา: Chiang Mai Project University of Illinois Medical Center 1972**)

ผนังตึกก่อเป็น 2 ชั้นมีช่องอากาศอยู่กลาง ทำให้ในตึกรู้สึกเย็น

เมื่อแรกเปิด ภาควิชาทางปรีคลินิกมี 3 ภาค คือ กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา และพยาธิวิทยา ต่อมาเพิ่มชีวเคมี เภสัชวิทยา จุลชีววิทยา ปรสิตวิทยา และนิติเวชศาสตร์

ทางด้านคลินิก เพิ่งมีกุมารเวชศาสตร์แยกออกจากอายุรศาสตร์เมื่อเริ่มเปิดโรงเรียนแพทย์

ส่วนภาคอื่นที่แยกจากอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ต่อมา ได้แก่ จิตเวชศาสตร์ เวชศาสตร์ชุมชน เวชศาสตร์ครอบครัว ศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ จักษุวิทยา โสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา วิสัญญีวิทยา กายภาพบำบัดและเวชศาสตร์ฟื้นฟู สำหรับสูติศาสตร์ นรีเวชศาสตร์ และรังสีวิทยา เป็นภาควิชาเดิมตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว

ยังมีอีก 4 ภาควิชา คือ พยาบาลศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ และเทคนิคการแพทย์ ต่อมาแยกเป็นคณะตั้งแต่ พ.ศ.2515 และ พ.ศ.2518

ศูนย์วิจัยโลหิตวิทยาและทุพโภชนาการ คณะแพทยศาสตร์เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ เมื่อ พ.ศ.2510 ต่อมาปรับเป็นสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพเมื่อ พ.ศ.2521

ด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาจัดให้คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือและเป็นโรงเรียนแรกที่ได้เสนอหลักสูตรแพทย์ 6 ปีจนได้รับการรับรองจากทบวงมหาวิทยาลัยใน พ.ศ.2521 เป็นหลักสูตร 1:2:3 (เดิม 2:2:2+แพทย์ฝึกหัด)

โครงการความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาที่ฝ่ายไทยรู้จักกันในนาม “โครงการอิลลินอยส์” (ฝ่ายมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์เรียกว่า โครงการเชียงใหม่) เป็นหนึ่งในโครงการของ USAID โครงการนี้ส่งอาจารย์และเจ้าหน้าที่ธุรการจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ ผลัดเปลี่ยนมาประจำอยู่ที่เชียงใหม่รวมทั้งสิ้น 35 คนเป็นระยะเวลา 8 ปี (พ.ศ.2505-2513) ส่วนใหญ่อยู่นานเกิน 2 ปีขึ้นไปและมาช่วยภาควิชาต่าง ๆ เกือบทุกภาควิชา ทำให้การพัฒนาทางวิชาการดำเนินไปอย่างราบรื่นมาก นับเป็นโครงการที่อเมริกาถือว่าเป็นโครงการช่วยเหลือที่ได้รับความสำเร็จสูงสุด โดยได้ผลิตแพทย์มาตรฐานสากลได้ผลดียิ่งเป็นที่ยอมรับของวงการแพทย์โดยทั่วไป

เหตุผลส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่เป็นเช่นนี้ มาจากข่าวที่ว่าโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่จะได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาและมีอาจารย์แพทย์ชาวต่างประเทศเข้ามาช่วยจำนวนมาก ทำให้เป็นที่รับรู้ของวงการศึกษาโดยทั่วไป

ในวันเปิดรับสมัคร นักเรียนเข้าเรียนแพทย์ที่เชียงใหม่จึงมีผู้สมัครจำนวนมาก ซึ่งสอบหลักสูตร ม.8 ภายในลำดับที่ 1-50 ของประเทศเข้ามาเรียน นักศึกษาแพทย์เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ “โครงการอิลลินอยส์”ได้รับความสำเร็จอย่างดีตั้งแต่เริ่มต้น มีปรากฏการณ์ที่ผิดวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงอย่างเดียวคือ เรื่องตั้งใจผลิตแพทย์ในต่างจังหวัดกลับเป็นว่าบัณฑิตแพทย์ของเชียงใหม่ 3-4 รุ่นแรกสามารถสมัครไปศึกษาต่อในสหรัฐอเมริกาได้ง่าย เข้าใจว่ารุ่นแรกไปกันเกือบหมดชั้น จนเป็นที่ร่ำลือว่าเช่าเหมาเครื่องบินไปเต็มลำ ยังดีอยู่หน่อยที่แพทย์เหล่านี้กลับมาประเทศไทยบ้าง (ดู **Chiang Mai Project**: A report of a Thai-American cooperative venture carried out by the University of Illinois College of Medicine under the terms of contract involving the Agency for International Development and the Royal Thai Government. แปลโดยสามารถ ศรีจำนงค์ 2557)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยประธานาธิบดีซูการ์ แห่งอินโดนีเซีย ในพิธีบายศรีทูลพระขวัญ ซึ่งพลตรีเจ้าราชบุตร ผู้แทนเจ้านายฝ่ายเหนือและฝ่ายบ้านเมือง จัดถวาย ณ พลับพลา โรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ โอกาสเสด็จเยือนจังหวัดเชียงใหม่ของพระราชอาคันตุกะ เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2504 (ที่มา: **เจ้าพ่อหลวง** พ.ศ.2542 หน้า 17)

นอกจากความช่วยเหลือจาก “โครงการอิลลินอยส์” แล้ว ยังมีความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างประเทศอีก 2 แห่งคือ

(1) องค์การ China Medical Board of New York องค์กรนี้จัดตั้งเพื่อช่วยเหลือการศึกษาแพทย์ของประเทศจีนโดยมูลนิธิ Rockefeller แต่หลังจีนเปลี่ยนแปลงการปกครอง องค์กรนี้ปรับเปลี่ยนมาช่วยประเทศในเอเชียคือ เกาหลี ญี่ปุ่น ไทย ไต้หวัน ลาว คณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ จึงได้รับการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาปีละ 2-3 ทุน ช่วยเหลือด้านการจัดซื้ออุปกรณ์การศึกษาที่จำเป็น หนังสือเข้าห้องสมุด งานวิจัย โดยมอบเงินให้คณะแพทยศาสตร์บริหารจัดการเอง

(2) Nippon Medical School ทุกปี ญี่ปุ่นส่งคณะวิจัย ประกอบด้วย แพทย์ นักเรียนแพทย์

พร้อมความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา มีทุนให้อาจารย์ พยาบาล นักศึกษาคณะแพทย์เชียงใหม่ไปดูงานในญี่ปุ่น

อนึ่ง พ.ศ.2549 คณะแพทยศาสตร์ 27 คนจาก Nippon Medical School เดินทางมาเชียงใหม่เพื่อฉลองความสัมพันธ์ครบ 40 ปีที่คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ 21-22 กรกฎาคม 2549 เพื่อรำลึกถึงความสัมพันธ์อันดีและยาวนานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2504 เป็นปีแรกที่คณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่เปิดจัดการเรียนการสอนนักศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ มีอาจารย์ประมาณ 40 คนต่อนักศึกษาแพทย์สามชั้นประมาณ 200 คน งานที่มีอยู่ต้องช่วยกันทำทั้งงานบริหาร งานด้านสังคมและประชาสัมพันธ์

โรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ระยะแรกมีสถานที่กว้างขวาง มีอาคารน้อย มีที่ว่างมาก เป็นที่ ๆ ทางจังหวัดมาขอใช้จัดงานต้อนรับแขกเมืองสำคัญ เช่น ราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 อาทิ สมเด็จพระราชินีเอลิซาเบธที่ 2 และพระสวามี มกุฎราชกุมารประเทศญี่ปุ่น ประธานาธิบดีอินโดนีเซีย ประธานาธิบดีจีน และอื่น ๆ อีกจำนวนมาก งานเหล่านี้ในฐานะเป็นสถานที่เจ้าภาพต้องเรียนรู้และร่วมรับเสด็จและรับแขกเมืองเป็นประจำ เป็นประสบการณ์แปลกใหม่ ทำให้เมื่อต้องการความช่วยเหลือจากจังหวัด ก็ได้รับการตอบสนองอย่างดียิ่ง

การรับโอนโรงพยาบาลนครเชียงใหม่มาจากกระทรวงสาธารณสุข เพื่อปรับเปลี่ยนเป็นโรงพยาบาลของโรงเรียนแพทย์ การปรับแนวคิดของบุคลากรของโรงพยาบาลให้เปลี่ยนจากโรงพยาบาลเพื่อการให้บริการเพียงอย่างเดียว ให้มาสนับสนุนการเรียนการสอนนักเรียนแพทย์ด้วย เป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลาปรับนานมาก นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนสถานที่ให้รองรับการเรียนการสอนก็มีข้อจำกัดมากมาย ประสบการณ์นี้ กลายเป็นบทเรียนของโรงเรียนแพทย์ในภูมิภาค รุ่นต่อ ๆ มา เช่น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สมเด็จพระนางเจ้าฯ บรมราชินีนาถ พร้อมสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ทรงต้อนรับพระราชอาคันตุกะ สมเด็จพระเจ้ากรุงเดนมาร์ก พระราชินีอิงกริด แห่งกรุงเดนมาร์กในพิธีบายศรีทูลพระขวัญ ซึ่งพลตรี เจ้าราชบุตร ผู้แทนเจ้านายฝ่ายเหนือและฝ่ายบ้านเมือง จัดถวาย ณ พลับพลา โรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2505 (ที่มา: **เจ้าพ่อหลวง** พ.ศ.2542 หน้า 17)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมสมเด็จพระราชาธิบดี และสมเด็จพระราชินีแห่งเบลเยี่ยม ทอดพระเนตรศิลปหัตถกรรมที่ โรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2507 (ที่มา: **เจ้าพ่อหลวง** พ.ศ.2542 หน้า 17)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์

สงขลานครินทร์ปัจจุบันมีการตั้งโรงเรียนแพทย์ใหม่เพื่อสนองตอบความต้องการเพิ่มแพทย์เป็นจำนวนมาก ต้องใช้โรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขเป็นที่ศึกษาชั้นคลินิก โดยไม่โอนมาสังกัดโรงเรียนแพทย์ เรื่องนี้ยังอยู่ในระหว่างการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการที่ยังไม่ลงตัวนัก

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี "สวนดอกเมื่อวันวาน" **50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,** 2552 หน้า 30-36)

ข. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ บันทึก "เรื่องเล่าในวัยสนธยา" เล่าเรื่องโรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ยุคแรก

(1) ศาสตราจารย์ นายแพทย์วีกุล วีรานุวัตติ์ วางแผนจัดหาอาจารย์ทาง Preclinic โดยคัดเลือกอาจารย์หนุ่มสาวจากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลและคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โชคดีรัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือ จัดส่งอาจารย์รุ่นแรกของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ไปศึกษาและดูงานด้านการเรียนการสอนในสหรัฐอเมริกา คนละ 2-3 ปี และสามารถเลือกมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกาได้ตามประสงค์

กรณีนายแพทย์ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ จบแพทยศาสตร์จากคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์แล้ว เข้ารับราชการกรมแพทย์ทหารเรือ กองทัพเรือ ยศเรือโท มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ได้ทำหนังสือขอตัวไปเป็นอาจารย์สอนหนังสือที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กองทัพเรือสมัยจอมพลเรือ หลวงยุทธศาสตร์โกศลไม่อนุมัติ อ้างว่ากองทัพเรือขาดแพทย์ แต่จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอนุมัติ โดยบันทึกว่า เห็นใจกองทัพเรือ แต่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์มีความจำเป็นให้โอนไปก่อน ถ้ามีราชการเรียกกลับมาภายหลัง

(ที่มา ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ **เรื่องเล่าในวัยสนธยา** กรุงเทพฯ: องค์การเภสัชกรรม, 2553 หน้า 87)

พ.ศ. 2499 นายแพทย์ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ จึงได้โอนมารับราชการที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็นอาจารย์โท แผนกวิชาพยาธิวิทยา ต่อมา พ.ศ.2501 ได้รับการคัดเลือกมาเป็นอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่รุ่นแรก ได้รับทุนจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาไปศึกษาต่อด้านพยาธิวิทยาและโรคเชื้อรา

นายแพทย์ยงยุทธ สัจจวาณิชย์เลือกไปเรียนต่อที่ Duke University, Durham, NC, USA. เพราะทราบว่าที่ Duke มี Professor Dr.F.Conant ผู้เชี่ยวชาญทางโรคเชื้อรา มหาวิทยาลัยแห่งนี้สร้างด้วยทุนของเศรษฐี Duke มี 2 Campus คือ West Campus (สำหรับนักศึกษาชาย) East Campus (สำหรับนักศึกษาหญิง) และสร้าง Duke Medical Centre, School of Medicine โดยอาจารย์แพทย์ที่มาจาก

John Hopkins, Medical School มีผู้ชำนาญทุกสาขาโรคประจำตลอดเวลา หลังการสร้างเสร็จเศรษฐี Duke บริจาคเงินปีละ 20 ล้าน USD เพื่อช่วยกิจการของมหาวิทยาลัย Duke

จากนั้น นายแพทย์ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ศึกษาต่อที่ Columbia University, New York, USA

ต่อมาใน พ.ศ.2508 นายแพทย์ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ได้รับทุนของ China Medical Board of New York ศึกษาวิชานิติเวชศาสตร์ที่ New York University และทำงานที่ Chief Medical Examiner Office, City of New York (สำนักนิติเวชแห่งนครนิวยอร์ก)

ก่อนกลับประเทศไทย เกิดคดีสังหาร Malcom X หัวหน้ามุสลิมแห่งนครนิวยอร์ก โดยมือปืนรับจ้างจาก Chicago ร่างของ Malcom X ถูกส่งไป Chief Medical Examiner Office, City of New York (สำนักนิติเวชแห่งนครนิวยอร์ก) นายแพทย์ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ เป็นแพทย์เวร ต้องทำหน้าที่ตรวจศพ Malcom X

เนื่องจากเป็นคดีสำคัญต้องขึ้นศาล เป็นช่วงที่นายแพทย์ยงยุทธ สัจจวาณิชย์มีกำหนดกลับประเทศไทย ดังนั้น Professor Dr.Helpern Chief Medical Examiner Office จึงต้องร่วมตรวจเพื่อให้การในศาลด้วย จากการตรวจศพร่วมกันพบว่าในร่างของ Malcom X มีรอยกระสุนเข้า (Entrance wound) 11 แห่ง ไม่มีรอยกระสุนออก (Exit wound) ในฟิลม์ X-rey บริเวณทรวงอก พบกระสุนเพียง 10 ลูก ต้องหากระสุนอีก 1 ลูกให้พบ ใช้เวลาอีก 9 ชั่วโมง จึงพบว่ากระสุนผ่านกระดูกสันหลังเข้าไปถึงช่องไขสันหลัง (spinal canal) พอดี กระสุนจึงร่วงหล่นลงไปส่วนล่างของช่องไขสันหลัง (spinal canal) จึงไม่เห็นกระสุนใน Chest X-rey

เมื่อกลับประเทศไทย นายแพทย์ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ได้จัดตั้งภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำคดีอุกฉกรรจ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่หลายคดี โดยมีการตรวจสถานที่เกิดเหตุร่วมกับพนักงานสอบสวน ตรวจศพ และพิษวิทยาเพื่อหาสาเหตุการตาย ทำหน้าที่เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญของศาลเพื่อผดุงความเป็นธรรมแก่คู่คดี

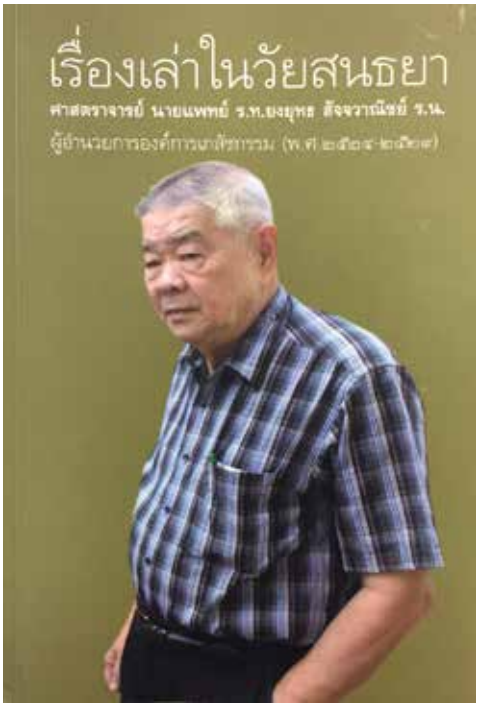

เรื่องเล่าในวัยสนธยา
(ขอบคุณ ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้มอบหนังสือ)

นายแพทย์ยงยุทธ สัจจวาณิชย์จึงเป็นอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่รุ่นแรกที่สอนวิชาพยาธิวิทยา จุลชีววิทยา ราวิทยา และนิติเวชศาสตร์ ให้นักศึกษาแพทย์ นักศึกษาเภสัชศาสตร์ นักศึกษาเทคนิคการแพทย์ นักศึกษาทันตแพทย์ และนักศึกษาพยาบาล
(ที่มา: ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ **เรื่องเล่าในวัยสนธยา** กรุงเทพฯ: องค์การเภสัชกรรม, 2553 หน้า 1-2, 36-37, 111)

(2) สมัยก่อนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสอนวิชา Basic Science ให้แก่นักศึกษาที่เข้าเรียนแพทย์ที่ศิริราชและโรงพยาบาลจุฬาฯ พอเกิดโรงเรียนแพทย์ที่เชียงใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีห้องเรียน

ภาพบัณฑิตแพทยศาสตร์เชียงใหม่ รุ่นแรก (นศพ.ปี 2501) (นศพ.ปี 2502) (นศพ.ปี 2503) รับพระราชทานปริญญาที่หอประชุมราชแพทยาลัย โรงพยาบาลศิริราชพร้อมบัณฑิตศิริราชพยาบาล (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

อุปกรณ์การเรียนการสอนจำกัด ไม่สามารถจัดการสอน Basic Science ให้นักศึกษาแพทย์เชียงใหม่ได้ ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข และคณะอาสาจัดสอน Basic Science ให้นักศึกษาแพทย์เชียงใหม่ อาศัยสถานที่ชั่วคราวที่ คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเรียน Preclinic ที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาฯ นักศึกษาแพทย์เชียงใหม่รุ่นแรกและรุ่นสอง ยังประสบปัญหาเรื่องสถานที่เรียนพอสมควร ต่อมาเมื่อย้ายมาเชียงใหม่เข้าเรียน Basic Science ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเรียน Preclinic ที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ปัญหาการเรียนการสอนและสถานที่เรียนก็หมดไป

(3) การจัดคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ โดยใช้โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ เป็น Teaching Hospital ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ บันทึกว่ามีปัญหา 2 ประการ

ก. ปัญหาบุคลากรโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ เมื่อยังสังกัดกระทรวงสาธารณสุขนั้น บรรดาแพทย์และพยาบาลที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าแผนกต่าง ๆ เมื่อเปลี่ยนมาเป็นคณะแพทยศาสตร์แล้ว กลายมาเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของอาจารย์โรงเรียนแพทย์ ผู้เคยเป็นหัวหน้าย่อมเกิดความรู้สึกไม่สบายใจในการ “ถูกลดชั้น” ต้องใช้เวลานานพอสมควรกว่าจะทำใจเป็นปกติ

ข. ปัญหาการให้บริการผู้ป่วยทั้งหลาย ย่อมเป็นที่ทราบกันดีว่า หน้าที่โรงเรียนแพทย์มี 3 อย่าง คือ (1) จัดให้มีการเรียนการสอนเพื่อผลิตแพทย์ (2) การค้นคว้าทางการแพทย์ (3) การให้บริการรักษาผู้ป่วย

เมื่อคณะแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ จัดตั้งโรงพยาบาลนครเชียงใหม่เป็น Teaching Hospital แล้วปรากฏว่ามีผู้ป่วยมารับบริการเพิ่มมากขึ้นทุกวัน เมื่ออาจารย์แพทย์ต่างทุ่มเทเวลาเพื่อตรวจและรักษา

ผู้ป่วยมากขึ้น ย่อมมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้

ดังนั้น เมื่อจัดตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งใหม่ที่จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดสงขลา จึงได้แนะนำให้สร้าง University Hospital เป็น Teaching Hospital แทนที่จะใช้ City Hospital ซึ่งจะเกิดปัญหาตามมา เช่น ที่คณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่

(4) สมัยนั้น คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ต่างก็สังกัดมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จน พ.ศ.2507 รัฐบาลได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และได้โอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ใน พ.ศ.2508 มาเป็นคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นับเป็นคณะที่ 4 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่อจากคณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ร.ท. ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ **เรื่องเล่าในวัยสนธยา** กรุงเทพฯ:องค์การเภสัชกรรม, 2553 หน้า 69-72)

ค. บันทึกของนายแพทย์พิสิฎฐ์ โนตานนท์ ภาควิชาวิสัญญีวิทยา

รัฐบาลไทยสมัยนั้นได้ให้มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งสังกัดกรมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุขให้มีนโยบายจัดตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่สามขึ้น

โรงเรียนแพทย์สองแห่งเดิม รับนักศึกษาที่จบชั้นเตรียมแพทยศาสตร์ชั้นปีที่ 2 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาศึกษาต่อที่โรงพยาบาลศิริราชพยาบาลและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ของสภากาชาดไทยอีก 4 ปี ก็จบได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต

เพื่อเป็นการเตรียมการจัดตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่สาม มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ได้ให้ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข แห่งภาควิชาเภสัชศาสตร์ (สมัยนั้นตั้งอยู่ในรั้วจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) จัดตั้งโรงเรียนเตรียมแพทย์เชียงใหม่ขึ้น ต่อมาย้ายไปที่ตึกสร้างใหม่ข้างโรงพยาบาลรามาธิบดี

นายแพทย์พิสิฎฐ์ โนตานนท์
(ที่มา: **อนุสรณ์ บัณฑิตแพทย์เชียงใหม่ รุ่นแรก 2506-2507**)

เมื่อรับนักเรียนที่สอบได้ของมัธยมปีที่ 8 มาเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ของ ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุขแล้ว ได้มีการรับสมัครผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์แพทย์ที่โรงเรียนแพทย์ที่เชียงใหม่ โดยส่งไปฝึกอบรมสาขาวิชาต่าง ๆ ที่สหรัฐอเมริกา

คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ได้เปิดขึ้น ตอนแรก ๆ ยังไม่มีนักศึกษาแพทย์ย้ายมาจากกรุงเทพฯ แต่ก็มีแพทย์ฝึกหัด (Intern) ขึ้นมาทำงานที่โรงพยาบาลนครเชียงใหม่แล้ว ต่อมาก็ได้มีนักศึกษาแพทย์เชียงใหม่รุ่นแรกย้ายมา สมัยนั้นภาควิชาเภสัชวิทยา กายวิภาคศาสตร์ พยาธิวิทยาอยู่ที่บริเวณเรือนไม้ด้านตะวันตกของโรงพยาบาล ซึ่งเป็นที่ตั้งคณะพยาบาลศาสตร์และคณะเทคนิคการแพทย์ ปัจจุบันตึกอำนวยการ (เก่า) ได้ดัดแปลงชั้นล่างของ

อาคาร 7 ชั้นคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ห้องตรวจผู้ป่วยนอก แผนกต่าง ๆ และห้องฉุกเฉินซึ่งอยู่ชั้นล่างซีกตะวันตก ส่วนชั้นบนด้านตะวันออกเป็นห้องประชุมและห้องเล็กเชอร์ใหญ่ ส่วนซีกตะวันตกเป็นห้องคณบดี ผู้อำนวยการ ห้องผู้แทนของแพทย์ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์พร้อมเจ้าหน้าที่จาก USOM ตรงกลางตรงข้ามบันไดชั้นที่สองเป็นห้องธุรการและการเงินการบัญชี

ตึกสูตินรีเวชอยู่ที่ตึกผดุงครรภ์เก่า ซึ่งอยู่ซีกตะวันออกของตึกอำนวยการ ซึ่งมีตึกอายุรกรรมอยู่ข้างหลังไปทางทิศเหนือ (ปัจจุบันเป็นตึกจิตเวช) ซีกตะวันตกของตึกอำนวยการเป็นตึกศัลยกรรมชาย (รื้อแล้วกลายเป็นตึกคณะพยาบาล)

ห้องผ่าตัดศัลย์มี 4 ห้องข้างสำนักงานศัลยศาสตร์มีห้องพักแพทย์ ห้องแต่งตัวชายหญิงอยู่ตรงกลางถัดไปเป็นห้องเล็กขนาด 2 เตียง ต่อมาเป็นห้องพักฟื้น Recovery Room แห่งแรกใน พ.ศ.2507

พ.ศ. 2508-2509 มีการ ขยายห้องพักแพทย์ของแผนกศัลยกรรมไปทางทิศตะวันตกจนเกือบถึงหน้าตึกสงฆ์

ตึกชั้นเดียวตรงกลางเป็นตึกเอซเรย์ ตึกcentral Lab ห้องธนาคารเลือด

ตึกผู้ป่วยพิเศษ 7 ชั้น ด้านหลังข้างตึกสงฆ์เป็นตึกผู้ป่วยพิเศษรวมทั้งแผนกสูติ ศัลย์ อายุรศาสตร์ กุมารฯ

สำนักงานติดต่อสำนักงานแพทย์เชียงใหม่อยู่ที่ชั้น 2 ตึกอำนวยการโรงพยาบาลศิริราช

คณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่มีแพทย์ฝึกหัดรุ่นแรกได้ย้ายขึ้นมาปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลแพทย์ใหม่แห่งนี้เป็นรุ่นแรก แผนกศัลยศาสตร์สมัยนั้นศาสตราจารย์ นายแพทย์โอกาส พลางกูร เป็นหัวหน้าแผนก รักษาการแผนกตา หู คอ จมูกด้วย

สมัยนั้นมีวิสัญญีแพทย์คนเดียวคือ อาจารย์แพทย์หญิงนารีศรี มหารักขกะ ซึ่งนายแพทย์โอกาส พลางกรู ขอยืมตัวมาจากคณะแพทยศาสตร์ศิริราช

พ.ศ.2505 นายแพทย์พิสิฏฐ์ ขอโอนมาจากกรมการแพทย์มาอยู่หน่วยวิสัญญีซึ่งขึ้นกับแผนกศัลย์ ทำให้มีอาจารย์แพทย์ 2 คน นักศึกษาแพทย์รุ่นแรกอยู่ปี 5 อยู่คลินิกพอดี

กลางปี พ.ศ.2506 โรงพยาบาลแมคคอร์มิคผลิตพยาบาล อาจารย์ แพทย์หญิงนารีศรีจึงติดต่อขอมาช่วยงานวิสัญญี 2 คนคือคุณอุรากับคุณสุวพันธ์ ต่อมาได้นายนรินทร์ มาช่วยเก็บเครื่องมือ

พ.ศ.2507 หมอเมืองดีกลับจากสหรัฐอเมริกาจบ Training จาก Ohio State University ทำให้มีทีมดมยา 3 คนต่อมา แพทย์หญิงสุมมา กลับจากสหรัฐอเมริกา แต่อยู่ไม่นานก็ไปอยู่กรุงเทพฯ อาจารย์แพทย์หญิงนารีศรีก็กลับศิริราช เพราะไม่ได้โอนมา

พ.ศ.2507 เริ่มฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านวิสัญญี 2 คนเป็นครั้งแรก

สมัยนั้นการผ่าตัดใหญ่ยังไม่มีเครื่องจี้ไฟฟ้าต้องไปขอยืมจากโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ซึ่งได้จากอเมริกาที่เหลือใช้จากกองทัพ ธนาคารเลือดก็มีขนาดเล็กไม่มีเกร็ดเลือด

หน่วยวิสัญญีวิทยาได้ก่อตั้งห้องพักฟื้นหลังผ่าตัดครั้งแรกของโรงพยาบาลนครเชียงใหม่เป็นห้องขนาด 2 เตียงมีเครื่องช่วยหายใจยี่ห้อ Bird Mark 7 และ 8 อย่างละเครื่อง

สมัยแรกตั้งห้อง ICU เครื่องช่วยหายใจไม่พอ ต้องดัดแปลงใช้เครื่องช่วยหายใจในสัตว์ที่จะใช้ใน Lab Dog ที่ยังใหม่และไม่ได้ใช้ และใช้ไฟฟ้าเดินมอเตอร์มาดัดแปลงให้กับผู้ป่วยบาดทะยักที่ส่งมาจากแผนกอายุรศาสตร์ โดยเพิ่ม Filter ที่ใช้กรองน้ำมันและกรองอากาศทั้งสองข้าง

สมัยนั้นหาซื้อ Endotracheal Tube ลำบาก เพราะบริษัทขายเครื่องมือการแพทย์ยังมีน้อย สั่งซื้อแต่ละครั้งกว่าจะได้ก็นานไม่พอใช้

ปี พ.ศ.2508 เป็นปีที่แพทย์เชียงใหม่รุ่นหนึ่งจบการศึกษา และได้มีการพระราชทานปริญญาที่บริเวณปะรำข้างสนามฟุตบอลของคณะแพทยศาสตร์ และได้มีงานเลี้ยงขันโตกดินเนอร์กันกลางแจ้ง โดยมีการตั้งโตกแบบพื้นเมือง บนพื้นที่ปูด้วยเสื่อ และมีการแจกเสื้อหม้อฮ่อมสีน้ำเงิน สปอนเซอร์โดยเครื่องดื่มคูรอนซานของญี่ปุ่น

ต่อมา นักศึกษาแพทย์เชียงใหม่รุ่นแรกที่จบแล้ว ขึ้นเครื่องบินเหมาลำไปทำงานเป็นอินเทิร์นที่สหรัฐอเมริกาเสียหมดทั้งรุ่น เพื่อเข้าระบบ Training ของสหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2509 หน่วยวิสัญญีมีแพทย์ประจำบ้านมาเพิ่มอีก 2 คนแต่ Staff ดมยาคงมี 2 คนเหมือนเดิม ต่อมาหัวหน้าหน่วยของย้ายไปแผนกสรีรวิทยา เหลือ นายแพทย์พิสิฏฐ์คนเดียว ต้องทำเรื่องขอตัวอาจารย์ แพทย์หญิงนารีศรีมาช่วยหน่วยวิสัญญีอีกครั้ง อาจารย์ แพทย์หญิงนารีศรีก็มาอยู่เชียงใหม่จนเกษียณ

พ.ศ.2515 ได้อาจารย์ใหม่มา สามีเป็นอาจารย์ศัลยศาสตร์ เริ่มผ่าตัดหัวใจแบบเปิดโดยใช้เครื่องช่วยหายใจและปอดเทียมที่เป็นทีมแรกของคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ เริ่มใช้ยาสลบในการผ่าตัด cardio –pulmonary by –pass เป็นแห่งแรกในเชียงใหม่

(นายแพทย์พิสิฏฐ์ โนตานนท์ ภาควิชาวิสัญญีวิทยา "50 ปีของภาควิชาวิสัญญีวิทยา" ใน **50 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,** 2552 หน้า 89-98)

ภาพบัณฑิตแพทยศาสตร์เชียงใหม่ รุ่นแรก
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดตึก 7 ชั้น และอาคารเจ้าราชบุตร โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากนั้น ได้เสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 4 ณ พลับพลา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เกียรติประวัตินักศึกษาแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ รุ่น 1-4

นักศึกษาแพทย์เชียงใหม่รุ่นที่ 1-4 มีผลการเรียนยอดเยี่ยมสามารถทำคะแนนนำในการสอบระดับชาติ ซึ่งสอบรวมกับคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลและคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปรากฏผลดังนี้

ลำดับคะแนนของผู้จบการศึกษาจากเชียงใหม่ในระดับชาติ 2507 2508 2509

จำนวนผู้จบจากเชียงใหม่ใน 10 คนแรก
8 9 6

จำนวนผู้จบจากเชียงใหม่ใน 20 คนแรก
16 16 12

(**โครงการเชียงใหม่** หน้า 74)

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัส ตอนหนึ่ง ดังนี้ “ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้เห็นนักศึกษาแพทย์รุ่นแรกของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่สำเร็จเป็นบัณฑิตปีนี้และมีความพอใจมากที่บัณฑิตรุ่นนี้เล่าเรียนได้ดีเด่นหลายคน เมื่อสามารถเริ่มต้นดีเช่นนี้แล้วจึงหวังว่าจะสามารถทำหน้าที่แพทย์ที่ดีต่อไปอย่างสมบูรณ์...”

(พระราชดำรัส ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานเมื่อ 7 สิงหาคม 2507) (ศาสตราจารย์ นายแพทย์สนาน สิมารักษ์ ภาควิชารังสีวิทยา “ความหลังเมื่อครั้งสี่ซ้าห้าสิบปีก่อน” **50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,** 2552 หน้า 88)

พิธีรับพระราชทานปริญญาแพทยศาสตร์

นักศึกษาแพทย์รุ่นแรก (ปี 2501) รุ่นสอง (2502) รุ่นสาม (2503) รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตที่หอประชุมราชแพทยาลัย โรงพยาบาลศิริราช พร้อมกับบัณฑิตศิริราชพยาบาล

นักศึกษาแพทย์รุ่นสี่ (2504) คือรุ่นศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย

(ต่อมาเป็นองคมนตรี) มีพิธีที่สนามฟุตบอลคณะแพทยศาสตร์ หน้า หอชาย 1

บัณฑิตขึ้นไปรับแล้วเดินลงบันไดทิศเหนือเพื่อกลับไปนั่งที่เดิมในปะรำ (เต็นท์)

พ่อของบัณฑิตรุ่นสี่คนหนึ่งคือจุติ เฉลิมเตียรณ เป็นนายพลทหารเรือได้ส่งวงจุลดุริยางค์กองทัพเรือบรรเลงเพลง Pomp and Circumstance

บัณฑิตสวนดอกรุ่น 5 ปี 2511 ซึ่ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีบัณฑิตคณะอื่น 3 คณะแล้วรับที่สนามฟุตบอลหน้าสำนักงานอธิการบดี 2-3 รุ่น (แพทย์หญิงยุพา สุมิตสวรรค์ รหัส 08 รับปริญญา วท.บ ที่หน้าสำนักงานอธิการบดี ครั้นปริญญาแพทยศาสตร์ไปรับที่ศาลาอ่างแก้ว)

ที่ศาลาอ่างแก้วใช้เป็นที่รับพระราชทานปริญญา 25 ปี (นักศึกษาแพทย์ รุ่น 8 ถึงรุ่น 32) นักศึกษาแพทย์รุ่น 33 ย้ายไปรับที่หอประชุมใหญ่ปัจจุบัน (ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์มนตรี กันตะบุตร “รับปริญญา” 50 ปี 50 เรื่องดีดีในความทรงจำ **50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,** 2552 หน้า 27-29)

งานฉลองปริญญาแพทยศาสตร์เชียงใหม่ครั้งแรกจัดที่อาคารสันทนาการเมื่อ 26 มีนาคม 2507 (ศาสตราจารย์ นายแพทย์สนาน สิมารักษ์ ภาควิชารังสีวิทยา “ความหลังเมื่อครั้งสี่ซ้าห้าสิบปีก่อน” ใน **50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,** 2552 หน้า 88)

ปี พ.ศ.2508 เป็นปีที่แพทย์เชียงใหม่รุ่นหนึ่งจบการศึกษา และได้มีการพระราชทานปริญญาที่บริเวณปะรำข้างสนามฟุตบอลของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และได้มีงานเลี้ยงขันโตกดินเนอร์กันกลางแจ้ง โดยมีการตั้งโตกแบบพื้นเมืองบนพื้นที่ปูด้วยเสื่อ และมีการแจกเสื้อหม้อฮ่อมสีน้ำเงิน สปอนเซอร์โดยเครื่องดื่มคูรอนซานของญี่ปุ่น (นายแพทย์พิสิฎฐ์ โนตานนท์ “50ปีของภาควิชาวิสัญญีวิทยา” ใน **50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,** 2552 หน้า 89-98)

ภาพชุดพิธีพระราชทานปริญญาแพทยศาสตร์ (นักศึกษาแพทย์ปี 2504) ณ พลับพลาข้างสนามฟุตบอล คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา : **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

หัวหน้าภาควิชาคนแรก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ที่มา: 50 **ปีสวนดอกบอกผ่านภาพ)** (ขอบคุณ รศ.พญ.ยุพา สุมิตสวรรค์ ผู้มอบหนังสือ)

คณาจารย์คณะแพทยศาสตร์
จาก The University of Illinois (ที่มา: **อนุสรณ์บัณฑิตแพทย์เชียงใหม่ รุ่นแรก 2506-2507**)

Robert H Krehbiel
Ph.D., Prof. of Anat.

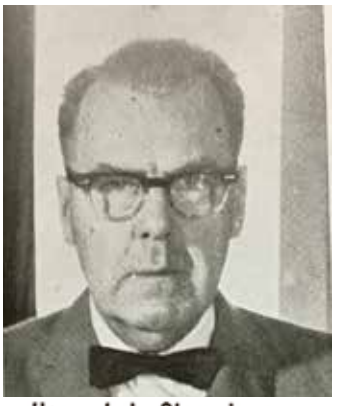

Howard J. Shaughnessy
Ph.D., Prof of Prevent.
Med. & Public Health

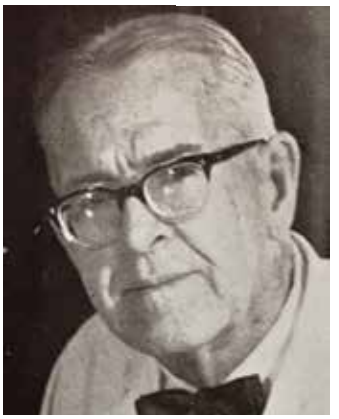

Robert A Wise M.D.
Prof. of Surgery

Dean of Med. School
Univevrsity of Illinois

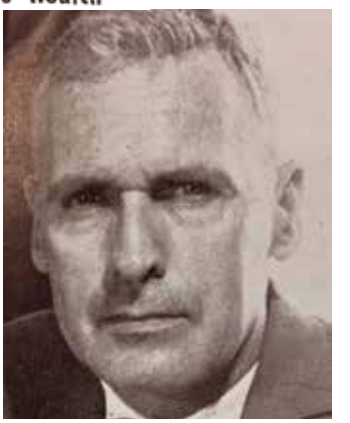

John B. Fuller M D.
Prof. of Clin. Path.

Roy J. Korn M D.
Prof. of Int. Med.

Jo Anne Whitaker
M.D., Prof. of Ped.

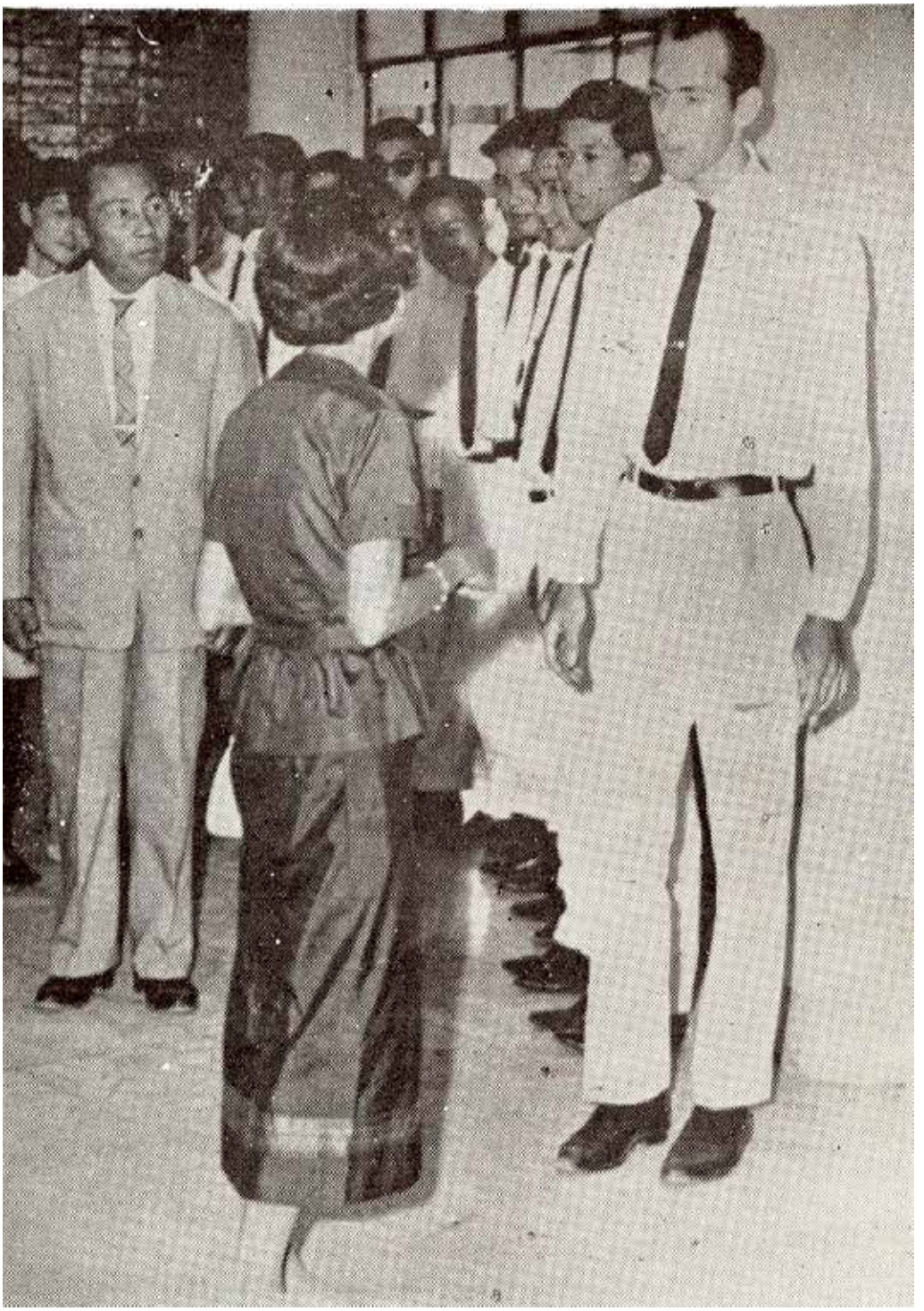

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (พศ.2443-2538) เสด็จพระราชดำเนินเยือนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2507 ทรงมีปฏิสัณฐานกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่รุ่นแรก
(ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

"ภาคสอง"

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และคณะ สำรวจพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)**

จดหมายเหตุช่วงเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

9 มกราคม 2501 พลโท ถนอม กิตติขจร (ยศขณะนั้น) นายกรัฐมนตรี (1 มกราคม 2501–20 มกราคม 2501) แถลงนโยบายการศึกษาต่อสภาผู้แทนราษฎรตอนหนึ่งว่า รัฐบาลจะพัฒนาการศึกษาออกไปให้ทั่วถึงในส่วนภูมิภาคตลอดจนการศึกษาชั้นสูง กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำ**โครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค**ขึ้น เพื่อดำเนินการตามที่รัฐบาลแถลงโดยให้มีเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่ตั้งแต่รัฐมนตรีลงมาไปประชุมในส่วนภูมิภาค เพื่อให้รู้เรื่องความต้องการภายในภาคอย่างแท้จริง ครั้งนั้นรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้เสนอโครงการ General Education Development: GED) เรียกเป็นภาษาไทยว่า โครงการพัฒนาการศึกษา (ค.พ.ศ.) สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ.2501-2505) ด้วย

1 มิถุนายน 2502 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเดินทางมาเชียงใหม่ เป็นประธาน ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาภาคที่โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ ผู้เข้าประชุม 18 คน ประกอบด้วย

(1) หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธาน

(2) หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา

(3) นายสนั่น สุมิตร อธิบดีกรมอาชีวศึกษา

(4) นายธนิต อยู่โพธิ์ อธิบดีกรมศิลปากร

(5) พันตำรวจเอก เนื่อง รายะนาค ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ.2501-2502)

(6) นายเกรียง เอี่ยมสกุล ผู้อำนวยการกองประถมศึกษา

(7) นายจรัส มหาวัจน์ (พ.ศ.2452-2551) ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการภาคการศึกษา 8

(8) นายทรงศักดิ์ สุทธปรีดา ศึกษาธิการจังหวัดแพร่

(9) นายจันทร์ สิทธิประณีต ศึกษาธิการจังหวัดลำปาง

พลโท ถนอม กิตติขจร (ยศขณะนั้นต่อมาเป็นจอมพล) นายกรัฐมนตรี ติดตามผลการสำรวจพื้นที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ภาพชุดประชุมครั้งแรกที่โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ เมื่อ 1 มิถุนายน 2502
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

(10) นายเดช อินทุดม ศึกษาธิการจังหวัดน่าน

(11) นายวิสุทธิ์ พรหมสุวรรณ์ ศึกษาธิการจังหวัดลำพูน

(12) นายเอี่ยม ศิริบุญมา ศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน

(13) หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ภัณฑารักษ์โทกองโบราณคดี

(14) นายโปร่ง ส่งแสงเติม ศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา

(15) นายสกล นิลวรรณ ผู้ช่วยเลขานุการโครงการพัฒนาการศึกษา

(16) นายผจงวาด วายวานนท์ ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู

(17) นายระบิล สีตสุวรรณ หัวหน้ากองการวิจัย เลขานุการ

โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้แทนจากองค์การบริหารวิเทศกิจของสหรัฐอเมริกา (USOM) 3 คน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิค ผู้รักษาการแทนผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครู อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ ครูใหญ่โรงเรียนการช่างเชียงใหม่ ครูใหญ่โรงเรียนการช่างสตรีเชียงใหม่ ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ครูใหญ่โรงเรียนพุทธิโศภน ครูใหญ่โรงเรียนคำเที่ยงอนุสสรณ์ ศึกษาธิการอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ และเจ้าหน้าที่แผนกศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่

"...วันที่ 1 มิถุนายน 2502 เป็นวันที่ประชุมสำหรับภาคศึกษา 8 ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีเรื่องขลุกขลักอยู่บ้าง ผู้ที่จะเข้าร่วมประชุมหลายท่านไปติดอยู่ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน อากาศไม่ดี เครื่องบินเดินไม่ได้หลายวัน ต่อเมื่อดำเนินการประชุมไปบ้างแล้ว ท่านเหล่านั้นจึงได้มาถึงตอนบ่ายวันนั้นเอง ที่ประชุมพิจารณาเห็นว่า น่าจะจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นครั้งแรกที่กล่าวถึงเรื่องนี้ และ

ผู้ที่เข้าประชุมมีความรู้สึกว่าเป็นความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง จึงมีน้ำหนักมาก...”
(ที่มา: หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล **การเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค ภาคการศึกษา 8 ตอนที่ 2** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505. หน้า 4)

นายจรัส มหาวัจน์ (พ.ศ.2452-2551) เลขาธิการครุสภาและผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการภาคการศึกษา 8 เสนอต่อที่ประชุมว่า “มีเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ควรจะทำ แต่ไม่มีใครเอ่ยถึง คือ ควรจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่” หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ประธานในที่ประชุมตอบว่า เป็นเรื่องสำคัญมากแต่คณะกรรมการชุดนี้ตัดสินเองไม่ได้ และพาดพิงถึงการที่จะมีต้องกฎหมายด้วยจะต้องเสนอให้รัฐบาลพิจารณา ขอรับเรื่องนี้ไปดำเนินการที่กรุงเทพฯ
(สมุดบันทึกงานของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล)

หนึ่งปีต่อมา 1 มิถุนายน 2503 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีหนังสือเรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงนายมนูญ บริสุทธิ์ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เสนอว่าตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2502 มาตรา13(6) สภาการศึกษาแห่งชาติมีหน้าที่พิจารณาจัดตั้งมหาวิทยาลัย

การเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัย เมื่อจัดตั้งขึ้นแล้ว ย่อมสิ้นเปลืองงบประมาณไม่น้อย สภาการศึกษาแห่งชาติไม่มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการนี้ จึงเห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการและสภาการศึกษาแห่งชาติควรร่วมมือกัน กล่าวคือการเตรียมงานเพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้ ควรมอบให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ และใช้เงินยอดพัฒนา พ.ศ.2504-2508 ของสภาการศึกษาแห่งชาติเพื่อดำเนินการของมหาวิทยาลัยต่อไป

งบประมาณเตรียมการ

จากการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2503 ได้ลงมติอนุมัติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใน พ.ศ.2507 โดยกระทรวงศึกษาธิการจะจัดสรรงบประมาณ จำนวน 20 ล้านบาท ในขั้นเตรียมการระหว่าง พ.ศ.2504 ถึงกลาง พ.ศ.2507 ส่วนการดำเนินงานหลังจากนั้นถึง พ.ศ.2509 สภาการศึกษาแห่งชาติจะจัดสรรงบประมาณ จำนวน 15 ล้านบาทให้มหาวิทยาลัย (หนังสือด่วนมาก ที่ ศธ.3134/2506 เลขาธิการสำนักนายกรัฐมนตรีถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ลงวันที่ 31 มีนาคม 2503)

นายมนูญ บริสุทธิ์ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี
(ที่มา: **ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพนายมนูญ บริสุทธิ์**)

นายจรัส มหาวัจน์ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคุรุสภา รักษาการผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และคณะ สำรวจพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

เพื่อให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาการศึกษา หรือโครงการ 3-6 ปี ที่กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ จัดทำขึ้นในช่วงระยะเวลาต่อจากนั้นไม่มากนัก จึงเป็นผลให้การเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยมีงบประมาณดำเนินการมากขึ้น โดยหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล บันทึกไว้ว่า

“กระทรวงศึกษาธิการได้เพิ่มยอดเตรียมการสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จาก 20 ล้านบาท เป็น 30 ล้านบาท และสภาการศึกษาแห่งชาติได้เพิ่มยอดดำเนินงานจาก 15 ล้านบาท เป็น 25.8 ล้านบาท”

6 เมษายน 2503 กระทรวงศึกษาธิการลงมือทำการ เริ่มประชุมกรรมการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาคภาคศึกษา 8 ที่บ้านเวียงบัว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพิจารณาเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ที่ดินที่ได้รับการเสนอให้เป็นที่ตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ระหว่างวันที่ 11–13 พฤศจิกายน 2503 ได้มีการสำรวจสถานที่สำหรับตั้งมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 แห่ง ดังนี้

(1) ที่ดินบริเวณหมู่บ้านตีนดอยสุเทพ ในท้องที่ตำบลในเมือง และตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ประมาณ 3,000 กว่าไร่

(2) ที่ดินบริเวณหนองบัว อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่

(3) ที่ดินบริเวณด้านตะวันตกวัดอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่

(4) ที่ดินบริเวณตะวันออกวัดอุโมงค์ อำเภอเมือง มีเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่

(5) ที่ดินบริเวณหนองฮ่อ อำเภอเมือง มีเนื้อที่

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และคณะ สำรวจพื้นที่ตั้งมหาวิทยาลัย (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ประมาณ 3,000 ไร่

กระทรวงศึกษาธิการมอบให้คณะกรรมการจัดซื้อที่ดินซึ่งอยู่เชียงใหม่ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ที่ดินจังหวัด และนายจรัส มหาวัจน์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาดำเนินการ

ในที่สุด คณะกรรมการจัดซื้อที่ดินสำหรับตั้งมหาวิทยาลัย ณ จังหวัดเชียงใหม่ ตกลงเลือกที่ดินระหว่างถนนสายไปห้วยแก้วกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ โดยนายจรัส มหาวัจน์ (พ.ศ.2452-2551) ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้เจรจาซื้อที่ดินของเอกชน ดังนี้

(1) ที่ดินของนางกิมฮ้อ (พ.ศ.2437-2524) และนายกี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2431-2508) เนื้อที่ 108 ไร่ 3 งาน 20 ตารางวา ตั้งอยู่ติดถนนใหญ่เป็นที่ราบ และเป็นสวนผลไม้ ราคา 2 ล้านบาท

(2) ที่ดินของนายบุญอยู่ โปษยะวัติ เนื้อที่ 300 ไร่ เป็นที่เนินบ้าง ราบบ้าง ภายในที่ดินเป็นสวนนุ่น มีโรงปั่นนุ่น 1 หลัง ศาลาพักร้อน 1 หลัง สระว่ายน้ำ ถังเก็บน้ำบนดอยสุเทพ ราคา 3,155,000 บาท

(3) ที่ดินเอกชนหลายเจ้าของประมาณ 160 ไร่ เช่น ครอบครัวของนายมนูญ ไชยทิพย์ ครอบครัวของนางกุย รัตนศรี ราคาประมาณไร่ละ 8 พันบาท

รวมที่สาธารณะและลำห้วยต่าง ๆ ที่ไม่ต้องซื้อ เป็นเนื้อที่ทั้งหมดรวม 579 ไร่ 68 ตารางวา

เริ่มต้นตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (13 มิถุนายน 2504 คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้มีการจัดซื้อตามหนังสือของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ศธ. 6602/2504 ลงวันที่ 4 มิถุนายน 2504)

งานพัฒนาที่ดิน

สภาพที่ดินแปลงที่ 1 ของนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2437-2524) ตั้งอยู่ติดกับถนนห้วยแก้วเป็นป่าโปร่ง มีไม้เบญจพรรณปกคลุมหนาแน่น มีไม้ใหญ่ขึ้นเป็นช่วง ๆ มีลำธารไหลผ่าน มีหลุมโพรงมากมาย มีงูเห่าชุม ต้องใช้ประทัดดอกใหญ่ที่มีแรงระบิดให้คนงานหย่อนลงในรูในโพรง งูเห่าจึงหนีไป

ที่ดินแปลงที่ 2 ของนายบุญอยู่ โปษยะวัติ

ด้านหน้าติดกับแปลงที่ 1 ด้านหลังติดกับดอยสุเทพ ด้านใต้ติดกับที่ดินแปลงที่ 3 เป็นที่ดินที่มีภูมิประเทศสวยงาม มีลำธารไหลผ่าน 5 สาย คือ ห้วยกู่ขาว ห้วยแม่ระงอง ตาดชมพู ฝายหิน และห้วยแก้ว

ที่ดินแปลงที่ 3 ซึ่งเดิมเป็นที่อยู่ของชาวบ้านท้ายหมู่บ้านเป็นสุสาน หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลมอบหมายให้นายจรัส มหาวัจน์ “ทำความสะอาดพื้นที่” หมายถึง ดำเนินการล้างป่าช้า นายจรัส มหาวัจน์ได้นิมนต์พระวัดเจดีย์หลวงมาเป็นประธานในพิธี และเลี้ยงเพลถวายจตุปัจจัยไทยทาน บังสุกุลอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ โดยมีผู้ช่วยงาน ประกอบด้วย คุณจันธาดา โหละสุต (อาจารย์ใหญ่โรงเรียนการช่างสตรี ต่อมาเป็นผู้อำนวยการสถาบันราชภัฏเชียงใหม่) คุณครูดวงคำ ณ เชียงใหม่ คุณครูโพธิ ณ เชียงใหม่
(ที่มา: **หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายจรัส มหาวัจน์** 24 มกราคม 2551 หน้า 47-48)

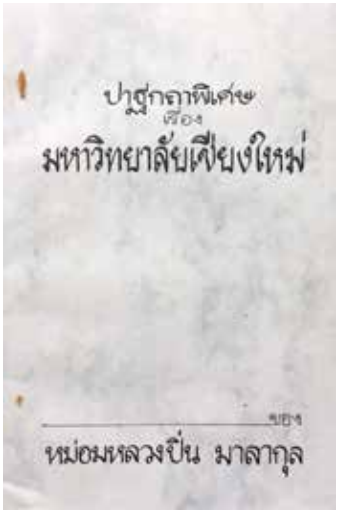

ปกหนังสือ ปาฐกถาพิเศษ เรื่องมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้มอบเล่มนี้ตั้งแต่สมัยท่านดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

การตั้งชื่อมหาวิทยาลัย

พ.ศ.2505 ช่วงก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นประธาน เปิดโอกาสให้ประชาชนในภาคเหนือได้มีส่วนร่วมในการเสนอสีประจำมหาวิทยาลัย และตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยให้ส่งความเห็นที่ผู้ตรวจการภาคศึกษา 8 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์ชาวเหนือได้เสนอข่าวนี้เมื่อ 17 กันยายน 2505

เมื่อประชาชนในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ และลำพูน ทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์ชาวเหนือได้ส่งความเห็นเกี่ยวกับสี และตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยบางคนได้เสนอชื่อมหาวิทยาลัยด้วย เช่น

นายสมบูรณ์ กันทะปา เจ้าของสถานเลี้ยงเด็กดรุณนิมิต (ต่อมาเป็นโรงเรียนดรุณนิมิต) เขียนจดหมายเสนอความคิดเห็น เสนอชื่อมหาวิทยาลัยว่า **มหาวิทยาลัยสุเทพ** เพราะจังหวัดเชียงใหม่มีพระธาตุดอยสุเทพเป็นที่รู้จักทั่วประเทศว่ามีความสำคัญยิ่ง
(ดูเพิ่มเติมใน ภาคผนวก)

อย่างไรก็ดี ต่อมาหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้เล่าไว้ใน **บันทึกของ ป.ม.** มีความตอนหนึ่งว่า

“ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์) ได้สั่งไว้ว่า รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลปฏิวัติ ให้กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ปฏิวัติงานให้เข้าสู่สภาพที่ควรในทุก ๆ กรณี ถ้าเราเรียกชื่อมหาวิทยาลัยที่จังหวัดเชียงใหม่ว่า “มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ก็ดูจะเป็นการปฏิวัติแล้ว หรือเรียกชื่อมหาวิทยาลัยตามชื่อเมืองเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ชื่อ “มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” เพราะมาก ขออย่าให้ใครมาแก้ไขเป็นอย่างอื่นเลย”

ความมุ่งหมายในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้บอกเล่าถึงแนวคิดของท่านอันเป็นความมุ่งหมายของการจัดตั้งสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

(1) ให้ความสะดวกแก่นักศึกษาในการศึกษาเล่าเรียนและค้นคว้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดในภาคเหนือของ

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และคณะ สำรวจพื้นที่ตั้งมหาวิทยาลัย (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ประเทศไทย เป็นการป้องกันมิให้นักศึกษามาคั่งอยู่ในพระนครมากเกินควร

(2) ยกระดับการศึกษาตามโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค

พันธกิจของมหาวิทยาลัย

เพื่อให้มหาวิทยาลัยภูมิภาคแห่งแรกนี้เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์ อำนวยประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นภาคเหนือทางด้านวิชาการเท่าที่พึงกระทำได้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้กำหนดพันธกิจของมหาวิทยาลัยไว้ 4 ประการ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัยและการให้บริการแก่ชุมชน ดังนี้

(1) จัดการสอนวิชาสาขาต่าง ๆ ให้ปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตร

(2) ส่งเสริมและดำเนินการค้นคว้าเพื่อความงอกงามทางวิชาการ และให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

(3) ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาชั้นสูงแห่งอื่น ๆ ในท้องที่เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะกระทำได้โดยวิธีจัดให้อยู่ในเครือเดียวกัน (affiliation)

(4) ดำเนินการทางวิชาการนอกสถานที่ โดยร่วมมือกับทางราชการ หรือองค์การตามสมควรเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องที่และแก่มหาวิทยาลัย (extension)

นโยบายในการจัดตั้งมหาวิทยาลัย

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้กำหนดนโยบายในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยไว้ ดังนี้

(1) ดำเนินการให้มีคุณภาพดีพอสมควรตั้งแต่เริ่มแรกเพื่อให้เกิดความเชื่อถือ แต่ไม่ให้ฟุ่มเฟือยในทางใด ๆ

(2) ไม่ลอกแบบมหาวิทยาลัยแห่งใดแห่งหนึ่งหรือมหาวิทยาลัยประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ โดยจะพิจารณาอย่างรอบคอบและจัดแบบที่คิดว่าจะเกิดประโยชน์มากที่สุด

(3) เขียนกฎหมายและวางรูปแบบการปกครอง เพื่อป้องกันมิให้เกิดความบกพร่องต่าง ๆ

(4) คำนึงถึงสภาพท้องที่และรักษาความงามตามธรรมชาติ

(5) ดำเนินการตามความต้องการ (need) และความจำเป็นสำหรับท้องที่ และให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาภาคเหนือของรัฐบาล

(6) ให้ความสะดวกแก่อาจารย์และศาสตราจารย์ในการอยู่ ในการทำงาน และส่งเสริมให้เป็นผู้ที่สามารถยิ่งขึ้น

(7) นอกจากจะสอนนิสิตให้มีความรู้ เพื่อได้ปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร จะต้องให้ความรอบรู้ และสร้างนิสัย (character) ให้ด้วย

(หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล **การเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค ภาคการศึกษา 8 ตอนที่ 2.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505.)

วางผังบริเวณ

ก่อนวางผังมีการสำรวจทำแผนที่แสดงความสูงต่ำของพื้นที่ด้วย การวางผังเริ่มขึ้นเมื่อคืน วันที่ 27 กรกฎาคม 2504 ด้วยการประชุมสถาปนิกและเจ้าหน้าที่บนดอยสุเทพ ผู้เข้าประชุม เช่น หม่อมหลวงชูชาติ กำภู อธิบดีกรมชลประทาน นายทิม โชตนา ผู้อำนวยการเขตการทางภาคเหนือ หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤษดากร สถาปนิก ดร.พอล ซีเกอร์ (Dr. Paul W. Seagers) สถาปนิกจากมหาวิทยาลัยอินเดียนา ตามสูตรของ Dr. Paul W. Seagers ถ้าจะสร้างมหาวิทยาลัยรับ 5 คณะ ๆ ละหนึ่งพันคน ต้องมีที่ดิน 250 ไร่ ถ้าจัดหอพักนิสิตและสนามกีฬา ต้องมีที่ดินเป็น 2 เท่า คือ 500 ไร่

ในที่สุดปรากฏว่าซื้อที่ดินได้ทั้งหมด 530 ไร่ หย่อนไป 2 งานเศษ จากการสำรวจพบว่ามีทางสาธารณะแทรกอยู่ในระหว่างที่ดินที่ซื้อ และไม่มีใครใช้แล้ว มีลำห้วยต่าง ๆ รวมเป็นที่ดินมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ครอบครองรวมทั้งสิ้น 579 ไร่ กับ 68 ตารางวา เป็นเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ จุดที่สูงสุด สูงกว่าจุดที่ต่ำสุดถึง 32 เมตร และในการสำรวจพบหมุดของกรมแผนที่ทหารบกอายุไม่ต่ำกว่า 50 ปี อยู่ในพื้นที่ด้วย

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล บันทึกไว้ว่า “การวางผังทั่วไปของมหาวิทยาลัยนั้น เป็นเรื่องสำคัญอย่างที่สุดและเป็นเรื่องสนุก ให้ความเพลิดเพลินไปในตัว เพราะต้องบุกป่าฝ่าดงดูบริเวณให้เห็นด้วยตาจริง ๆ เพียงแต่พึ่งแผนที่เท่านั้นหาเพียงพอไม่ ได้เห็นเนินดิน พุ่มไม้ ลำธาร ซึ่งมีความงามธรรมชาติอันควรแก่การรักษาไว้ รถจี๊ปที่ใช้ยกล้อนอนตะแคงไปครั้งหนึ่ง ไม่ใช่เพราะแล่นเร็ว แต่เป็นเพราะความลุ่ม ๆ ดอน ๆ ของพื้นที่...”

ในการวางผัง ตกลงจะกั้นเขื่อนกั้นน้ำไว้ใช้ในมหาวิทยาลัยและกำหนดให้สถาปนิก ลองเขียนแบบตามแนวคิดที่วางไว้

(ที่มา: หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล **การเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค ภาคการศึกษา 8 ตอนที่ 2** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505 หน้า 27-54 และหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายจรัส มหาวัจน์ 24 มกราคม 2551 หน้า 52)

ผังบริเวณ

สถาปนิกผังบริเวณ 4 คน ประกอบด้วย

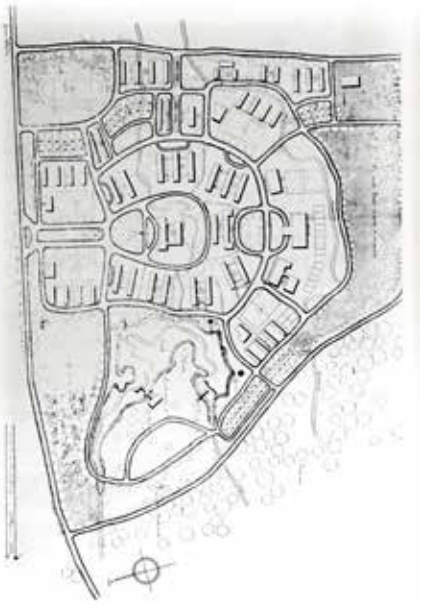

แบบร่างผังบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(เขียนโดย ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์
เมื่อ 1/8 ธันวาคม 2504
ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์อัน ผู้มอบเอกสารชุดนี้)

Dr.Paul Seagers สถาปนิกจากมหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา เดินทางมาไทย เมื่อพ.ศ.2500 ออกแบบอาคารหอสมุดและอาคาร 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ต่อมา หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลเชิญมาออกแบบสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **ที่ระลึกงานวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัย**)

(1) ดร.ปอล ซีเกอร์ มหาวิทยาลัยอินเดียนา

(2) ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์

(3) นายเจนจิตต์ กุณฑลบุตร (ข้าราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ)

(4) นางสาวธัญญา บัวทอง

พื้นที่ประมาณ 540 ไร่ แบ่งเป็น 9 เขต

เขต 1 ด้านเหนือจดถนนห้วยแก้ว เขตนี้อยู่ด้านหน้าของมหาวิทยาลัยเป็นทางเข้า มีตึกอำนวยการ ตึกมหาวิทยาลัยและกันที่ไว้สำหรับสร้างอาคารอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป เรียกว่า เขตมหาวิทยาลัย

เขต 2 ด้านเหนือจดสวนรุกขชาติ เขตนี้คลุมอ่างแก้ว รวมทั้งเกาะเล็กภายในอ่างและที่ดินเหนืออ่าง เรียกว่า เขตอ่างแก้ว

เขต 3 ด้านเหนือจดอ่างเก็บน้ำ คลุมไปถึงลำห้วยแม่ระองและป่าสงวน มีอาคารวิทยาลัยหญิง บ้านพักอธิการบดี รองอธิการบดี ศูนย์บริการต่าง ๆ เขตนี้จะตั้งชื่อตามชื่อวิทยาลัยหญิงที่จะตั้งขึ้น

เขต 4 ด้านเหนือจดห้วยแม่ระองง พื้นที่เป็นเนินค่อนข้างลาดชัน สงวนไว้สำหรับขยายงานในภายหน้าชื่อว่า เขตเวทีกลางแจ้ง

เขต 5 ด้านเหนือแม่ระองและห้วยฝายหินและที่เอกชน สงวนไว้สร้างตึกวิทยาลัยหญิง หลังที่สอง มีชื่อว่า เขตสี่สัก เพราะมีต้นสักใหญ่เรียงกันอยู่ 4 ต้น

เขต 6 ด้านเหนือจดลำห้วยแม่ระองง เขตนี้เป็นที่ตั้งโรงเรียนประถมศึกษา บ้านพักอาจารย์พิเศษ เรียกว่า เขตโรงเรียน

เขต 7 ด้านเหนือจดถนนสาธารณะ จัดเป็นหมู่บ้านมีบริการต่าง ๆ มีธนาคาร ไปรษณีย์ อาคารร้านค้า และอื่น ๆ ตามความจำเป็นชื่อว่า เขตหมู่บ้าน

เขต 8 ด้านเหนือจดห้วยแก้ว เขตนี้มีวิทยาลัยชาย มีตึกชีววิทยา ชื่อว่า เขตวิทยาลัยชาย

เขต 9 ด้านเหนือจดทางน้ำล้นและอ่างแก้ว มีตึกวิทยาศาสตร์ ตึกหอสมุด สนามกีฬา มีชื่อว่า เขตหอสมุด

(ที่มา: **หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายจรัส มหาวัจน์** 24 มกราคม 2551 หน้า 52-53)

ภาพชุดเริ่มบุกเบิกพื้นที่เริ่มต้นสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ภาพร่างลายเส้นอาคารมหาวิทยาลัย (ต่อมาเป็น ศาลาธรรม)
(ที่มา: **ที่ระลึกงานวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัย** 2 ตุลาคม 2505)

หลักชัยการศึกษา

15 กันยายน 2505 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาเป็นประธานในพิธีตั้งหลักชัยการศึกษา โดยมีนาวาอากาศเอก ประสิทธิ์ กุสุมารทัต เป็นเจ้าพิธี ดำเนินพิธีตามแบบอย่างที่มีมาแต่โบราณทุกประการ ระหว่างประกอบพิธี รถยนต์พระที่นั่งของพระบาทสมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 กับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ แล่นผ่านบริเวณพิธี ขึ้นสู่พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์

(**หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายจรัส มหาวัจน์** 24 มกราคม 2551 หน้า 55-56)

ศาสตราจารย์อรุณ สรเทศน์ คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ สปอ.(ต่อมาเป็นอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ช่วง พ.ศ.2512-2515) (ที่มา: **ภาพจาก 20 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

อ่างแก้ว

วิศวกรคุมงาน 2 คน คือ

ศาสตราจารย์อรุณ สรเทศน์ และหม่อมหลวงชูชาติ กำภู อธิบดีกรมชลประทาน 15 กันยายน 2505 สร้างอ่างแก้วเสร็จ กรมชลประทานเป็นผู้จัดทำ ณ บริเวณลำห้วยแก้วกับลำห้วยแม่ระงองไหลมาบรรจบกัน อ่างนี้เก็บกักน้ำได้ 400,000 ลูกบาศก์เมตร สำหรับคนจำนวน 10,000 คน กรมชลประทานให้ชื่อว่า “อ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว” โครงการชลประทานพายัพ ต่อมาหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เปลี่ยนเป็นชื่อ “อ่างแก้ว”และเขียนคำเตือนไว้ดังนี้

มาเที่ยวชมอ่างแก้วแล้วอย่าฝัน
ว่าตัวฉันนั้นหรือคือมัจฉา
กระโจนลงหลงเล่นเย็นอุรา
จะต้องหามนุษย์กบงมศพเอย

(**หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายจรัส มหาวัจน์** 24 มกราคม 2551 หน้า 61)

อาคารสำนักงานอธิการบดี พ.ศ.2507 (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

อนึ่ง เรื่องคนจมน้ำตายในอ่างแก้วยุคแรก ๆ นั้น มีเรื่องหนึ่งที่เล่ากันว่า ลูกชายของแขกคนหนึ่งจมน้ำตายในอ่างแก้ว มีผู้อาสางมศพให้ แต่ต้องคิดเงิน แขกผู้พ่อไม่อยากจ่ายเงินค่างมศพบอกว่า “ไม่เป็นไรอีกสามวัน (ศพ) มันก็ขึ้นมาเอง”
(คำบอกเล่าของนายวิจิตร ไชยวัณณ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมืองขณะนั้น เล่าให้ฟังเมื่อ 6 พฤษภาคม 2557)

ถนนทางเข้าด้านหน้ามหาวิทยาลัย

เขตการทางด้านเหนือ เป็นผู้จัดทำถนนสายใหญ่จากประตูหน้าถึงศาลาธรรม กว้าง 16 เมตร และสร้างถนนเชื่อมระหว่างอาคาร 5 สาย เป็นถนนลาดยาง กว้าง 6 เมตร และ 8 เมตร สร้างเสร็จเมื่อ 31 ธันวาคม 2505
(**หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายจรัส มหาวัจน์** 24 มกราคม 2551 หน้า 61)
(อาจารย์จำเหลาะ สมจิตต์ อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ผู้ร่วมบุกเบิกพื้นที่ ระบุว่าบริเวณประตูหน้ามหาวิทยาลัยมีร่องรอยวัดร้าง 14 มีนาคม 2557)

ถนนทางเข้าด้านหน้ามหาวิทยาลัย
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

เริ่มสร้างอาคาร

พิธีวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดย ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานวางศิลาฤกษ์ ในวันที่ 2 ตุลาคม 2505 (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

บ้านพักรับรอง

"...ที่ประชุมเป็นห่วงเรื่องความมั่นคงของมหาวิทยาลัย ทำอย่างไรจึงจะมีอาจารย์และศาสตราจารย์ที่สามารถและไม่โยกย้ายสับเปลี่ยนไปที่อื่นได้ง่าย ๆ ..."

(หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล **การเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค ภาคการศึกษา 8 ตอนที่ 2** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505 หน้า 10)

ดังนั้น จึงต้องมีการสร้างบ้านพักรับรองทั้งของอาจารย์พิเศษและอาจารย์ประจำเตรียมไว้ให้พร้อมเป็นอันดับแรก ๆ

สถาปนิกบ้านพักอาจารย์พิเศษ นางพาสนา ตัณฑลักษณ์ (ข้าราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ)

สถาปนิกบ้านพักอาจารย์ นางสาวธัญญา บัวทอง และนายจุฬา พรรธนะแพทย์

25 กรกฎาคม 2506 สร้างบ้านพักรับรองเสร็จสำหรับเป็นที่พักของอาคันตุกะของมหาวิทยาลัยและอาจารย์พิเศษที่มาสอนเป็นครั้งคราว เป็นอาคาร 2 ชั้น มีห้องนอน ห้องรับแขก ห้องอาหาร ห้องครัว เสร็จพร้อมกับบ้านพักอาจารย์ 4 หลัง

ตึกอำนวยการ

สถาปนิกตึกอำนวยการ นายพูนจิตร มีกังวาน และนายวรเทพ เพ็ญเพียร

18 กันยายน 2506 สร้างตึกอำนวยการเสร็จเป็นอาคาร 2 ชั้น หลังคาทรงไทย กว้าง 12 เมตร ยาว 79 เมตร สร้างเสร็จพร้อมบ้านพักอาจารย์อีก 4 หลัง

"อาคารมหาวิทยาลัย" (ต่อมาเรียก ศาลาธรรม)

สถาปนิกอาคารมหาวิทยาลัย หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤษดากร และหม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี

2 ตุลาคม 2505 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีมอบของที่ระลึกให้ นายกี นิมมานเหมินท์ ในงานวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัย 2 ตุลาคม 2505

นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ “อาคารมหาวิทยาลัย” ต่อมาสร้างเป็นศาลาธรรม เพื่อใช้เป็นที่ประกอบกิจทางศาสนาและกิจกรรมอื่น ที่เป็นเกียรติของมหาวิทยาลัยเป็นอาคาร ทรงไทย ห้องโถงกว้าง 12 เมตร ยาว 20 เมตร สร้างเสร็จเมื่อ 9 มกราคม 2507 ครั้งนั้นได้ปราศรัยตอนหนึ่งว่า

> การจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นนี้ นอกจากปรารถนาให้เป็นสถานศึกษาชั้นสูงสำหรับกุลบุตรกุลธิดาในภาคเหนือ เพื่อเป็นการตัดภาระและค่าใช้จ่ายมิให้ต้องไปศึกษาในกรุงเทพฯ และเพื่อให้ผู้สำเร็จชั้นเตรียมอุดมศึกษามีโอกาสเข้ามาศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นแล้ว ยังเป็นเจตนาอันแรงกล้าของรัฐบาลปัจจุบัน ในอันที่จะขยายการศึกษาตามแผน เพื่อให้มีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นในภาคต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกด้วย
>
> รัฐบาลปฏิวัตินี้ตระหนักดีว่าการสร้างมหาวิทยาลัยนี้เป็นของแพงมาก... ต้องใช้เงินงบประมาณเป็นจำนวนหลายร้อยล้าน แต่รัฐบาลก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าจะลงทุนเป็นอย่างยิ่ง เพราะการลงทุนสร้างคนให้มีการศึกษาและความสามารถนั้น ย่อมจะเป็นกำไรแก่ชาติในอนาคตไม่มีที่สิ้นสุด

> ...โปรดระลึกอยู่เสมอว่ามหาวิทยาลัยนั้นเป็นสมบัติอันล้ำค่าอย่างหาประมาณมิได้ของชาติ ถ้าเราปล่อยให้เสื่อมทรามลงไป ก็จะเป็นที่น่าเสียใจและเสียดายเป็นที่สุด ข้าพเจ้าขอทุ่มเทความหวังและขอฝากชีวิตจิตใจอันกังวลยิ่งของข้าพเจ้าไว้กับผู้มีหน้าที่บริหารงานในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ด้วย (ส่วนหนึ่งของคำปราศรัยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ในพิธีวางศิลาฤกษ์ “อาคารมหาวิทยาลัย” วันที่ 2 ตุลาคม 2505)

ตึกคณะวิทยาศาสตร์
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ตึกคณะวิทยาศาสตร์

สถาปนิกตึกคณะวิทยาศาสตร์ นายสนาน วสุวัต 16 ตุลาคม 2506 สร้างตึกคณะวิทยาศาสตร์เสร็จเป็นตึก 3 ชั้น หลังคาทรงไทย

วิทยาลัยที่หนึ่ง (ปัจจุบันปรับปรุงเป็นคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์)

สถาปนิกตึกวิทยาลัยชาย นายปริญญา อังศุสิงห์ และนายสากล ทีปิรัช

21 ตุลาคม 2506 สร้างตึกวิทยาลัยที่หนึ่งเสร็จ เป็นตึก 3 ชั้น เป็นที่อยู่ของนักศึกษาชาย สร้างเสร็จพร้อมบ้านพักอาจารย์อีก 8 หลัง

อย่างไรก็ดี ในระยะยาวคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเห็นว่า ต้องให้นักศึกษาส่วนหนึ่งไปอยู่หอพักเอกชน ดังความเห็นตอนหนึ่งว่า

อาคารหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังแรก สร้างเมื่อ พ.ศ.2510 รูป Hyperbolic Paraboloid
(ช่วง พ.ศ.2507-2510 ใช้ห้องเรียนตึกเคมี คณะวิทยาศาสตร์เป็นห้องสมุด) (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

"... การที่จะให้นิสิตกินนอนอยู่ในมหาวิทยาลัยทั้งหมด ย่อมต้องหมดเปลืองงบประมาณมาก แม้ลองทำดู ก็อาจไม่สำเร็จในระยะหลัง ดังนั้น อาจร่วมมือกับเอกชนที่จัดตั้งหอพักที่ในเวียง แต่หอพักนั้นควรจะอยู่ในระเบียบประสานงานกับวิทยาลัยใดวิทยาลัยหนึ่ง ..."
(การเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค ภาคการศึกษา 8 ตอนที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505 หน้า 18)

ระบบสาธารณูปโภค

ธันวาคม 2506 วางระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เสร็จเรียบร้อย

ประตูและรั้ว

สถาปนิกออกแบบประตูและรั้ว คือ นายปริญญา อังศุสิงห์
(**หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายจรัส มหาวัจน์** 24 มกราคม 2551 หน้า 62)

อาคารหอสมุด

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้เริ่มต้นด้วยการระดมทรัพยากรหนังสือ โดยการขอบริจาคหนังสือในการประชุมกันที่บ้านเวียงบัว ดังบันทึกตอนหนึ่งว่า

"... ย้อนมากล่าวถึงวันที่ชุมนุมกันที่สนามบ้านเวียงบัว ข้าพเจ้าจะลืมวันนั้นเสียมิได้เลย เพราะเพื่อนฝูงและท่านที่เคารพมากมายหลายท่าน รวมเกือบ 200 คน ได้มาพบปะสนทนาปราศรัยกัน ทุกคนคิดถึงสิ่งเดียวคือ "มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" ที่กำลังจะจัดสร้างขึ้น ทุกท่านถือหนังสือมาคนละเล่มสองเล่มเพื่อรวมใจกัน เริ่มสร้างห้องสมุดให้มหาวิทยาลัยเป็นทรัพย์สินเคลื่อนที่ สิ่งแรกที่มหาวิทยาลัยได้รับ มีค่าสูงมาก เพราะได้มาจากน้ำใจของผู้มีเกียรติที่หวังดี ...

ครั้งนั้นได้รับหนังสือบริจาคจำนวน 263 เล่ม และวารสารต่าง ๆ อีกรวมจำนวนประมาณ 500 รายการ ต่อมาได้รับบริจาคเพิ่มอีก 2,371 เล่ม วารสาร 1,300 เศษ

"ตึกหอสมุดกลางนั้น จำเป็นอย่างยิ่ง และจะต้องใหญ่มากพอควร เพราะมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคไม่สามารถจะพึ่งหอสมุดนอกมหาวิทยาลัยได้ เช่นในพระนครและธนบุรี หอสมุดกลางนี้จำเป็นจะต้องอยู่ตรงกลางบริเวณมหาวิทยาลัย มีถนนไปได้หลายทาง เพื่อให้นิสิตซึ่งอยู่โดยรอบมาได้สะดวก"

เพื่อให้การเตรียมการจัดตั้งห้องสมุดทันการเปิดเรียนภาคแรกในเดือนมิถุนายน 2507 กระทรวงศึกษาธิการได้ขอโอนนายชลัช ลียะวณิช จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และขอยืมตัวนางแม้นมาส ชวลิต จากกรมวิชาการ รวมทั้งหม่อมราชวงศ์จีรวัฒน์

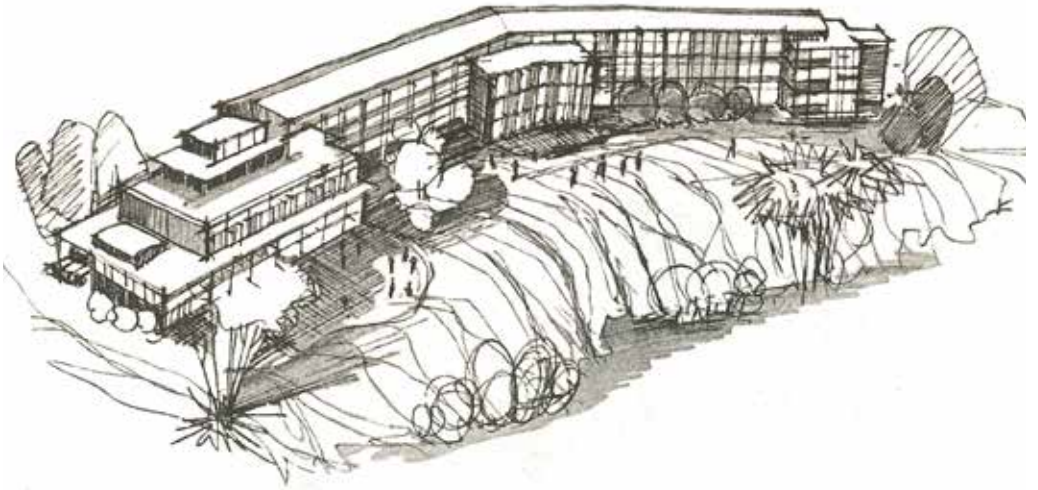

ภาพร่างลายเส้นอาคารวิทยาลัยชาย
(ที่มา: **ที่ระลึกงานวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัย** 2 ตุลาคม 2505)

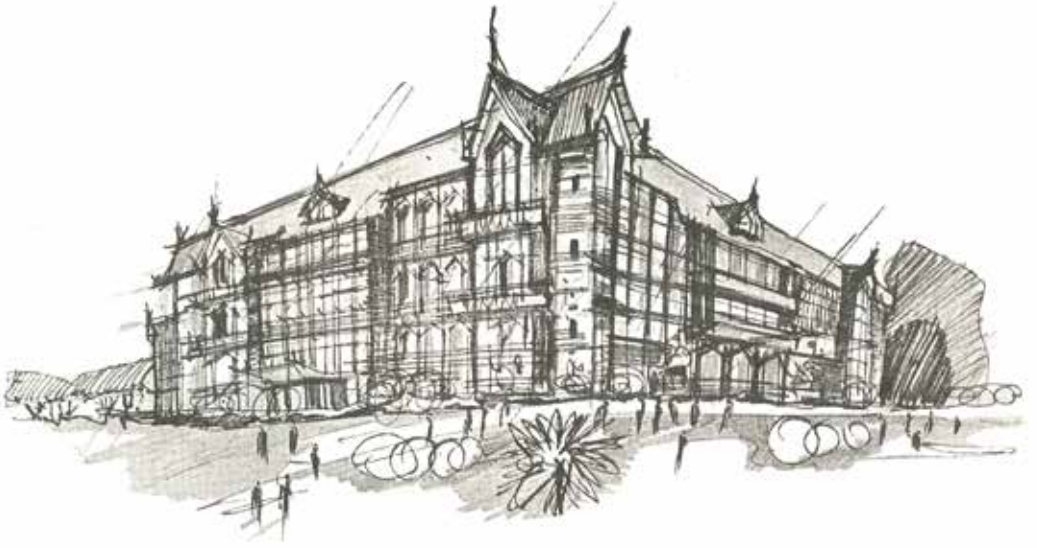

ภาพร่างลายเส้นอาคารหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(ที่มา: **ที่ระลึกงานวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัย** 2 ตุลาคม 2505)

ป้ายชื่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ป้าย พ.ศ.2507 จัดทำโดย อาจารย์ประสงค์ ปัญญาเพชร ศิษย์เก่าโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
(ขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี พีรพรพิศาล ผู้ให้ข้อมูลเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565)

จักรพันธุ์ จากกรมการฝึกหัดครูมาช่วยดำเนินการจัดตั้งเป็นกองห้องสมุด สังกัดสำนักงานอธิการบดี ตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน 2507 ระยะแรกให้ใช้ตึกเคมี คณะวิทยาศาสตร์ห้อง 213 ห้อง 311 และห้อง 312 เป็นที่ตั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นการชั่วคราว มีทรัพยากรหนังสือภาษาไทยและต่างประเทศประมาณ 5,097 เล่ม บุคลากร 7 คน สำหรับบริการคณาจารย์จำนวน 83 คน นักศึกษา 291 คน โดยมีอาจารย์วิไล ปานพลอย ทำหน้าที่หัวหน้ากองห้องสมุดคนแรก

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในวันพฤหัสบดีที่ 24 มกราคม 2508 ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ตึกเคมี คณะวิทยาศาสตร์ด้วย

ประตูหน้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

วิทยาลัยที่ 1 หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย ดำรงตำแหน่งอธิการวิทยาลัยที่ 1 มีอาจารย์จัน เกริกมธุกร และอาจารย์บัวเขียว จันทรปัญญา ทำหน้าที่ดูแลทั่วไป ชั้นหนึ่งเป็นห้องทำงานอาจารย์ ห้องธุรการ และแคนทีนหรือห้องอาหาร ซึ่งมีโภชนากร 3 คน ดูแลอาหารและเครื่องดื่ม คือวาณี สวรรณชาต พรพิมล นันทขว้าง สำราญ เพิ่มประไพ ชั้นสองเป็นหอพักนักศึกษาชาย อาจารย์จัน เป็นผู้ดูแล ชั้นสามเป็นหอพักนักศึกษาหญิง อาจารย์ประมูล เพ็ญสุด เป็นผู้ดูแล เดิมกำหนดให้เป็นวิทยาลัย (College) เพื่อนักศึกษาได้เรียนวิชาพื้นฐานที่จำเป็น ควบคู่กับหลักสูตรของคณะ (Faculty) ในปีแรก มีการสอนภาษาเมืองให้นักศึกษาที่ไม่ใช่คนเมือง (ดูเพิ่มเติม **ทศวรรษแรกชีวิตนักศึกษา มช.** หน้า 2-5 หน้า 102-105 หน้า 183)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับอนุมัติให้สร้างอาคารหอสมุดเมื่อ พ.ศ.2510 ณ บริเวณด้านข้างคณะสังคมศาสตร์ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กรูปแปดเหลี่ยม 4 รูปติดต่อกันเรียกว่า รูปไฮเปอร์โบลิคพาราโบลอยด์ (Hyperbolic Paraboloid) เริ่มก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 7 กันยายน 2510 สร้างเสร็จเมื่อ 2 กรกฎาคม 2511 มีเนื้อที่ 3,684 ตารางเมตร มีที่นั่งอ่าน 600 ที่นั่ง เริ่มเปิดบริการตั้งแต่ 15 สิงหาคม 2511

พ.ศ.2519 กองห้องสมุด สมัยผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาพ สุจินดา เป็นหัวหน้ากอง ได้รับการยกฐานะเป็นสำนักหอสมุด และได้รับอนุมัติสร้างอาคารหลังใหม่มีความสูง 5 ชั้น มีพื้นที่ 8,430 ตารางเมตร ก่อสร้างบริเวณสโมสรนักศึกษาเดิมโดย หม่อมราชวงศ์พีระเดช จักรพันธุ์ นายวิชัย นาคบุญนำ นายอรุณ พุฒยางกูล นายอรุณ ชัยเสรีย์ และนายอิสรีย์ เชื้อชอบธรรม เป็นวิศวกรผู้ออกแบบก่อสร้าง ใช้เวลาก่อสร้างระหว่าง พ.ศ.2520-2522 ได้เปิดบริการตั้งแต่ 9 กุมภาพันธ์ 2523 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธรรัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี เสด็จ

พิธีเปิดสระว่ายน้ำรุจิรวงศ์
(ที่มา: **สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

พระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดอาคารสำนักหอสมุด ในวันเสาร์ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2523

สนามกีฬา

“การให้นิสิตอยู่รวมกันเป็นหมู่ใหญ่อย่างเช่นมหาวิทยาลัยนั้น จำเป็นต้องส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อความสามัคคี ฯลฯ สิ่งแรกที่ควรจัด คือจัดให้เล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ ทั้งชายและหญิง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะจัดเรื่องนี้ได้สะดวก เพราะลักษณะพื้นที่ในบริเวณมีเหมาะที่จะทำสนามกีฬาหลายแห่ง ไม่เป็นที่วิตกแต่อย่างใด”

บริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507 ในภาพเห็นอาคารสำนักงานอธิการบดี วิทยาลัยที่ 1 และอาคารคณะวิทยาศาสตร์ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

หน่วยบริการสำหรับอาจารย์และนิสิต

เนื่องจากสมัยนั้น เชิงดอยสุเทพ ซึ่งกำหนดเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อยู่ไกลจากตัวเมืองถึง 6 กิโลเมตร หน่วยงานบริการด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ กระจุกอยู่ในตัวเมืองทั้งสิ้น จึงไม่สะดวกสำหรับอาจารย์และนิสิตที่จะเดินทางไปใช้บริการ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงมอบนโยบายไว้ว่า

"มหาวิทยาลัยจึงควรกันที่ไว้สักแห่งหนึ่งเพื่อสร้างบริการเหล่านี้ให้เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและอาจร่วมมือกับเอกชนด้วยก็ได้ เรื่องนี้อาจครอบคลุมไปถึงการจัดตั้งที่ทำการไปรษณีย์และสาขาธนาคารออมสินด้วย และเมื่อจำเป็นอาจจัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาขนาดย่อมสำหรับบุตรหลานและเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย"

ผลพวงแห่งการวางรากฐานในด้านบริการ ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้นำมาปฏิบัติ คือประชากรของมหาวิทยาลัย และประชากรบริเวณใกล้เคียงได้ใช้บริการของที่ทำการไปรษณีย์ สาขาย่อยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และธนาคารออมสิน สาขาดอยสุเทพ ตลอดจนการส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นอกจากนี้ ท่านยังมีแนวคิดในการจัดหาที่พักสำหรับอาจารย์และศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัยในพระนคร หรือบุคคลอื่นที่ไปทำการสอนเฉพาะวิชาระยะสั้นเป็นครั้งคราว หรืออาจมีการเชิญอาจารย์จากที่อื่นไปสอนวิชาชั้นสูง ที่มีผู้รู้น้อย หรือวิชาที่เกิดจากการค้นคว้าใหม่ ๆ อีกด้วย

ที่พักนิสิต

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล พิจารณาเห็นว่าปัญหาเรื่องที่พักของนิสิตนั้นเป็นเรื่องใหญ่ ถ้าไม่คิดแก้เสียแต่เริ่มแรกก็มักจะแก้ไม่ตก นิสิตที่มาจากต่างจังหวัดจะเที่ยวหาที่พักตามแต่จะหาได้ ถ้ามหาวิทยาลัยมีที่พักจำกัด ก็จะพักกับญาติห่าง ๆ บ้าง เพื่อนฝูงบ้าง อยู่หอพักเอกชนบ้าง อาศัยวัดบ้าง

วิทยาลัยที่ 1
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

เช่าบ้านรวมกันอยู่บ้าง บ้างก็จะย้ายไปย้ายมาไม่เป็นหลักแหล่ง ได้รับความลำบากนานาประการ ทั้งเรื่องการคมนาคม เรื่องอาหารการกิน

ข้อสำคัญคือ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่แท้จริงมิได้ตามมาอยู่ด้วย เพื่อให้ความรัก และความเอาใจใส่คอยตักเตือนดูแล และช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า นิสิตจำนวนมากจึงมิได้ศึกษาเล่าเรียนตามควร ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ก่อหนี้สินรุงรัง ความยั่วยวนของสังคมพาให้เสื่อมเสียไป ปัญหาเหล่านี้คงจะเกิดที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่อีก 5-6 ปี วิธีแก้คือจัดหอพักให้เพียงพอและทำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้เป็น Residential University โดยมีห้องต่าง ๆ ที่จำเป็น คือ ห้องนอน ห้องน้ำ ครัว ห้องรับประทานอาหาร สำนักงาน ห้องพยาบาล ห้องทำงานเวลากลางคืน ฯลฯ แต่จะเปลืองงบประมาณ และอาจทำไม่สำเร็จ จึงคิดวิธีร่วมมือกับเอกชนที่จัดต้องหอพักในเวียง โดยวิทยาลัยเป็นผู้คัดนิสิต และจัดส่งให้อยู่หอเอกชนที่คัดเลือกไว้แล้ว สำหรับนิสิตที่เป็นชาวเชียงใหม่ก็ให้อยู่บ้าน แต่เตรียมแผนวางระเบียบไว้ว่าระหว่างเวลา 4 ปี ที่นิสิตจะต้องศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี นิสิตจะอยู่หอพักในเวียงได้ไม่เกิน 2 ปี อีก 2 ปี ต้องอยู่ในวิทยาลัย นิสิตชาวเชียงใหม่ให้อยู่บ้านไม่เกิน 3 ปี อีก 1 ปี ให้อยู่ในวิทยาลัย

ปัญหาในการปกครองนิสิต ท่านได้พิจารณาไว้อย่างรอบคอบ เพราะในระหว่างเรียน คณบดีย่อมปกครองนิสิต แต่เมื่ออยู่หอพัก การปกครอง

ฝ่ายหอพักย่อมต้องมี จึงเป็นสองฝักสองฝ่าย ถ้าจะยกให้หอพักปกครอง นิสิตทุกคณะก็ไม่ได้อยู่หอพัก แต่คณบดีก็ต้องเชี่ยวชาญด้านวิชาการเป็นใหญ่ น้อยนักจะได้นักวิชาการและนักปกครองในบุคคลเดียวกัน ในที่สุดจึงจัดรูปแบบการปกครองของมหาวิทยาลัยให้มีอธิการบดีเป็นหัวหน้า วิทยาลัยหนึ่ง ๆ ในมหาวิทยาลัยมีอธิการเป็นหัวหน้ารับผิดชอบต่ออธิการบดี และอธิการมีหน้าที่ปกครองดูแลช่วยเหลือนิสิตทั้งด้านการศึกษาและความเป็นอยู่โดยทั่วไป เท่ากับผู้ปกครองทางโรงเรียนและผู้ปกครองทางบ้านพร้อม ๆ กัน คณบดีให้พ้นหน้าที่ปกครองคงปฏิบัติหน้าที่เฉพาะด้านบริการ

ส่งมอบกิจการให้สภาการศึกษาแห่งชาติ

31 ธันวาคม 2506 งานเสร็จตามโครงการ ส่งมอบกิจการให้สภาการศึกษาแห่งชาติ

จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2507-2516) ประธานในพิธีกล่าวตอนหนึ่งว่า “รัฐบาลได้มอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มาสำรวจท้องที่ เพื่อเลือกทำเลที่จะตั้งมหาวิทยาลัย ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ไม่น้อยกว่า 25 ครั้ง และในที่สุด ก็เลือกได้ทำเลอันงดงามที่ได้ตั้งมหาวิทยาลัยนี้ขึ้น และได้ดำเนินการมาในขั้นแรก”

สำนักงานดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หลังจากกระทรวงศึกษาธิการมอบงานให้สภาการศึกษาแห่งชาติแล้ว สำนักงานแห่งใหม่ของคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กรุงเทพฯ ก็ย้ายจากอาคารในกระทรวงศึกษาธิการมาตั้งที่อาคารคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ต่อมาเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล) บริเวณเดียวกับที่ตั้งสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติเดิม เรียกว่า **สำนักงานดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**

คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เปลี่ยนจากชุดหม่อมหลวงปิ่น มาลากุลเป็นประธานมาเป็นชุด จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และเป็นชุดพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงเป็นประธาน มี ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีคณะอนุกรรมการมี ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูรเป็นประธาน ได้ดำเนินการตามแผนที่มุ่งให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เสร็จตามกำหนดใน พ.ศ.2507

ใน**สำนักงานดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** ที่กรุงเทพฯ มีบุคลากรดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง (คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) เป็นหัวหน้าสำนักงาน

ดร.ต่อพงศ์ โทณะวณิก (คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) เป็นเลขานุการ

นายวิชัย กับนายสมทรง เป็นพนักงานพิมพ์ดีดและธุรการ

มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงบประมาณมาช่วยงานครึ่งวัน 2 คน คือ นายอุทัย กับ นางสาวเพ็ญนี

ต่อมาเพิ่ม 2 คน คือ อาจารย์สุวัฒก์ นิยมค้า (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) กับ อาจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูล (พ.ศ.2473-2548)

ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง

อาจารย์สุวัฒก์ นิยมค้า

อาจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูล

ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง ได้มอบหมายงานให้ทั้งสองคน ดังนี้

งานของอาจารย์สุวัฒก์ นิยมค้า (1) งานสารบรรณ (2) งานประชุม (3) งานบุคลากร เช่น รับสมัคร คัดเลือกบรรจุ ขอยืมตัว การรับโอน (4) งานจัดทำบัญชีครุภัณฑ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะใช้ปฏิบัติการวิชาฟิสิกส์สำหรับนักศึกษา ปี 1 ปี 2 ที่สั่งจากต่างประเทศ

งานของอาจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูล (1) งานงบประมาณ (2) งานการเงิน (3) งานจัดซื้อจัดจ้างวัสดุครุภัณฑ์เครื่องมือวิทยาศาสตร์จากต่างประเทศ (4) งานพัสดุ ครุภัณฑ์

(**บันทึกของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุวัฒก์ นิยมค้า** 2557)

ต่อมาสำนักงานดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รับบัณฑิตจบใหม่เข้าทำงานในสำนักงานจำนวน 13 คน ดังนี้

กรรณิการ์ ติยายน คนเชียงใหม่ จบจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2507

เสาวภา สังข์สรวง คนเชียงใหม่ จบจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2507

เบญจวรรณ พงษ์ประดิษฐ์ คนเชียงใหม่ จบจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2507 (ต่อมาคือ รองศาสตราจารย์เบญจวรรณ ทองศิริ)

กิ่งกาญจน์ โกสลากร คนเชียงใหม่ จบจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อนปี พ.ศ.2507

วิไล วสุทัพหการ คนเชียงใหม่ จบจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน พ.ศ.2506

อรพินท์ ตระการพันธุ์ คนลำพูน จบจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2507

อัจฉรีย์ วิชาเจริญ คนลำพูน จบจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2507

สุวิทย์ รุ่งวิสัย คนอีสาน จบจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2507

นิยะดา ไกรนาม คนภาคกลาง จบจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2506

สืบสวัสดิ์ สนิทวงศ์ คนภาคกลาง จบจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2506

เลี่ยม ธีรัทธานนท์ คนภาคกลาง จบจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2507

ไพศาล รางชางกูร คนภาคกลาง จบจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2507

นิยม ชุ่มอุระ คนภาคกลาง จบจากคณะ

อาจารย์ถิ่น รัติกนก (พ.ศ.2451-2538) หัวหน้ากองสวัสดิการคนแรก ต่อมาเป็นหัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์คนแรก
(ที่มา: **ชุมชนรอบวัด** หน้า 371)

นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2507
(**บันทึกของ รองศาสตราจารย์เบญจวรรณ ทองศิริ** 2558)

มีประกาศจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในราชกิจจานุเบกษา

21 มกราคม 2507 มีประกาศจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใน**ราชกิจจานุเบกษา** มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2507

คณะทำงานสำนักงานดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เดินทางขึ้นเชียงใหม่

ต้นเดือนมิถุนายน 2507 คณะทำงานในสำนักงานดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เดินทางขึ้นเชียงใหม่ โดยรถไฟ เบญวรรณ พงษ์ประดิษฐ์ เดินทางพร้อมกับ สุวิทย์ รุ่งวิสัย และอุดม ศรีโยธา (ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.2564) ออกจากกรุงเทพฯ เมื่อ 9 มิถุนายน 2507 ถึงเชียงใหม่เช้าวันที่ 10 มิถุนายน 2507
(**บันทึกของ รศ. เบญจวรรณ ทองศิริ** 2558) ซึ่งที่เชียงใหม่ก็มีบุคลากรจำนวนหนึ่งพร้อมเริ่มต้นทำงาน

ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร

สำนักงานอธิการบดี

ช่วงเริ่มต้นใน พ.ศ.2507 ได้มีการแบ่งส่วนงานภายในสำนักงานอธิการบดี ดังนี้

(1) เลขานุการสำนักงานอธิการบดี (อาจารย์สุวัฒก์ นิยมค้า)

(2) กองกลาง (อาจารย์สุวัฒก์ นิยมค้า หัวหน้ากอง) แบ่งเป็น 6 แผนกคือ แผนกสารบรรณ แผนกการเจ้าหน้าที่ แผนกระเบียนและมาตรฐานกลาง แผนกบำรุงรักษา แผนกทุนและจัดผลประโยชน์ แผนกประชาสัมพันธ์

(3) กองคลัง (อาจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูล หัวหน้ากอง) อาจารย์โฉมเฉลา เรืองพงษ์ (ผู้ช่วยหัวหน้ากอง) แบ่งเป็น 3 แผนกคือแผนกการเงิน (ทองใบ จรินโท) แผนกบัญชี (เบญจวรรณ พงษ์ประดิษฐ) แผนกพัสดุ (กิ่งกาญจน์ โกสลากร)

(4) กองสถาปนิกและวิศวกร (อาจารย์สุพจน์ ตียาภรณ์ หัวหน้ากอง) แบ่งเป็น 5 แผนก คือแผนกพัฒนาและวางผัง (เลี่ยม ธีรัทธานนท์ สถาปนิก) แผนกก่อสร้างและบูรณะ แผนกโรงงาน แผนกการประปา แผนกพลังงาน (สุรัตน์ รัตนกิจการกล)

(5) กองสวัสดิการ (อาจารย์ถิ่น รัติกนก หัวหน้ากอง) แบ่งเป็น 5 แผนก คือแผนกบ้านพัก แผนก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมสมเด็จเจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์ฯ (พระอิสริยยศเวลานั้น ปัจจุบันคือรัชกาลที่ 10) สมเด็จเจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตน์ฯ (พระอิสริยยศเวลานั้น) เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 24 มกราคม 2508 (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

สุขภาพ แผนกขนส่งและสื่อสาร แผนกสหกรณ์ แผนกสโมสร

(6) ห้องสมุดกลาง (วิไล ปานพลอย หัวหน้ากอง)

(7) โสตทัศน์ศึกษากลาง (บังอร อินทรัตน์ หัวหน้ากอง)

ต่อมา พ.ศ.2509 แยกแผนกระเบียนและมาตรฐานกลางเป็นกองบริการศึกษา (อาจารย์ธนกาญจน์ ภัทรากาญจน์ หัวหน้ากอง ผู้คิดระบบรหัสประจำตัวนักศึกษา)

(**บันทึกของ รศ. เบญจวรรณ ทองศิริ** 2558)

เปิดทำการเรียนการสอน

18 มิถุนายน 2507

"หลักสูตรปริญญาตรี ตามปกติกำหนดไว้ 4 ปี ซึ่งย่อมจะต้องมีข้อยกเว้นบ้าง เช่น แพทยศาสตร์ต้องมีเตรียมแพทยศาสตร์เสียก่อน 2 ปี เป็นต้น เวลาศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ 4 ปี นั้นควรจะเพียงพอและถ้าจัดการสอนให้ดีก็ควรจะมีเวลาเหลือบ้าง เพราะในต่างประเทศหลายแห่งกำหนดเพียง 3 ปี เท่านั้น เวลาที่เหลือควรจะได้ใช้เป็นเวลาทำให้นิสิตมีความรอบรู้เสริมหลักสูตรปริญญาตรี สรุปความได้ว่านิสิตจะต้องเรียน 2 หลักสูตร ดังนี้

(1) หลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อรับปริญญาตรี ซึ่งคณบดีเจ้าของหลักสูตรนั้น เป็นผู้จัดการสอนในนามมหาวิทยาลัย อาจารย์และศาสตราจารย์ที่สังกัดวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นผู้สอนตามคณบดีกำหนด

(2) หลักสูตรวิชาทั่วไป เพื่อทำให้นิสิตเป็นผู้รอบรู้ ซึ่งต่างวิทยาลัยต่างจัดสำหรับนิสิตในวิทยาลัยของตน อาจารย์และศาสตราจารย์ในวิทยาลัยเป็นผู้สอนตามที่อธิการกำหนด หรืออาจทำความตกลงกับวิทยาลัยอื่น ช่วยเหลือกันบ้างก็ได้ การจัดให้เรียนตามหลักสูตรของวิทยาลัยนี้

ก. นิสิตเรียนวิชาเฉพาะเพื่อรับปริญญาใด จะขาดความรู้ทางใด

ข. พื้นความรู้เดิมของนิสิตผู้ใดขาดตกบกพร่องทางใดบ้าง ถ้านิสิตผู้ใดรอบรู้พอควรอยู่แล้ว อาจยกเว้นให้ได้หลายวิชา เพื่อเอาเวลาไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น

ค. นิสิตหญิงกับนิสิตชายต้องการความรอบรู้ต่างกันบ้าง มหาวิทยาลัยอาจทำความตกลง แบ่งเวลาให้นิสิตได้ศึกษาหลักสูตร 2 หลักสูตร ดังนี้

ให้ใช้เวลาศึกษาหลักสูตรวิชาทั่วไป

ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
50%	30%	10%	-

ให้ใช้เวลาศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี

ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
50%	70%	90%	100%

ในภาคต้นของปีที่หนึ่ง วิทยาลัยควรจัดสอนวิชาที่นิสิตทุกคนควรศึกษาเป็นวิชาบังคับ เช่น หลักธรรมในศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ฯลฯ ต่อเมื่อรู้จักและดูพื้นความรู้เดิมของนิสิตแล้ว จึงจัดสอนวิชาอื่น ๆ ในภาคที่ 2 เช่น หลักกฎหมายเบื้องต้น หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น”

พิธีเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อย่างเป็นทางการ

วันพฤหัสบดีที่ 24 มกราคม 2508 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จพร้อมสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อย่างเป็นทางการ ในวันดังกล่าว ศาสตราจารย์เกียรติคุณวันเพ็ญ สุรฤกษ์ ซึ่งร่วมในเหตุการณ์เล่าว่า ได้มีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกี่ยวกับพิธีเปิด คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายช่างไฟฟ้าไปเหยียบเอาปุ่มที่ทำให้ผ้าแพรคลุมป้ายเปิดก่อนพระราชพิธี และลอยขึ้นไปกับลูกโป่งใหญ่ที่ทางหัวหน้าสำนักงานอุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ (เรือเอก สุกิจ เย็นทรวง อดีตอาจารย์พิเศษ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ได้นำมามอบให้โดยเฉพาะทางเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่เกี่ยวข้องต้องเร่งแก้ไขด้วยการใช้ผ้าสไบสีบานเย็นของ คุณวิไล วสุทัพหการ

เจ้าหน้าที่ธุรการกองบริการการศึกษา ที่ห่มมาในวันนั้นและผ้าสไบสีทองที่นำสำรองไว้ในกระเป๋าถืออีกผืนหนึ่ง มอบให้คุณอัมพร สารมนู เจ้าหน้าที่ดูแลบ้านพักรับรองนำไปเย็บต่อกันเป็นผ้าแพรสองสีตรงกลางสีบานเย็น ชายสองข้างเป็นสีทอง ใช้คลุมป้ายชื่อมหาวิทยาลัยแทน และดำเนินการขอลูกโป่งใหม่จากแหล่งเดิม เพียงแต่ได้ลูกที่เล็กกว่ามาใช้แทน เท่านั้น ทุกอย่างทำกันอย่างโกลาหลและเร่งด่วน

ขณะเดียวกัน ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง รองอธิการบดี ก็ได้ขอความกรุณา จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลในหลวงให้ทรงพระกรุณาชะลอการเสด็จจากพระตำหนักภูพิงค์มาถึงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ช้ากว่ากำหนดการเล็กน้อย พิธีการต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ที่หน้าตึกและบนศาลาธรรมก็สำเร็จลุล่วงด้วยดีในที่สุด (ดูเพิ่มเติม **บันทึกของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. วันเพ็ญ สุรฤกษ์**, 2557 และ**บันทึกของ รองศาสตราจารย์เบญจวรรณ ทองศิริ** 2558)

ภาพชุดพิธีเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 มกราคม 2508

"ภาคสาม"

รากฐานอาคาร 7 ชั้น คณะแพทยศาสตร์ หลังวางศิลาฤกษ์เมื่อ 16 มิถุนายน 2505 (ที่มา: **50 ปีสวนดอก บอกผ่านภาพ** 2552)

ประวัติบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้ง
โรงเรียนแพทยศาสตร์ เชียงใหม่
และโอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
สังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.ผู้นำประเทศในยุคก่อตั้งโรงเรียนแพทยศาสตร์ เชียงใหม่

จอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2440-2507)
(**ที่มา: www.google.com**)

ผู้นำประเทศยุคก่อตั้งโรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีประวัติ ดังนี้

จอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2440-2507)

จอมพล ป. พิบูลสงคราม เดิมชื่อ แปลก ขีตตะสังคะ เกิดเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2440 เป็นบุตรนายขีด และนางสำอางค์ ขีตตะสังคะ ภริยาคือท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม (เดิมนามสกุล “พันธุ์กระวี”) ชื่อว่า แปลก เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีหูทั้งสองข้างอยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่าตา ผิดไปจากบุคคลธรรมดา

เข้าศึกษาขั้นต้นที่โรงเรียนกลาโหมอุทิศ โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรี จากนั้นได้เข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยทหารบก กระทั่งสำเร็จการศึกษา เมื่อ พ.ศ.2459 ขณะอายุ 19 ปี โดยได้รับยศร้อยตรี และเข้าประจำการที่กองพลที่ 7 จังหวัดพิษณุโลก จากนั้นไม่นานได้สอบเข้าโรงเรียนเสนาธิการได้เป็นที่ 1 และเดินทางไปศึกษาต่อที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ประเทศฝรั่งเศส จนสำเร็จการศึกษา และกลับมารับราชการต่อไป กระทั่งได้ยศพันตรี มีบรรดาศักดิ์และราชทินนาม ที่ “หลวงพิบูลสงคราม”

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 พันตรีหลวงพิบูลสงครามได้เข้าร่วมกับคณะราษฎร ในเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยได้เป็นกำลังสำคัญในสายทหาร และเมื่อปี พ.ศ.2477 ท่านได้เลื่อนยศเป็นพันเอก และดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก ครั้นเมื่อ วันที่ 16 ธันวาคม 2481 ท่านได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อจากพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา โดยการลงมติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในช่วงที่ดำรงตำแหน่งก็ได้เลื่อนยศเป็นพลตรี และเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2484 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพลตรี หลวงพิบูลสงคราม เป็นจอมพล แปลก พิบูลสงคราม

พันโท หลวงพิบูลสงคราม (แปลก พิบูลสงคราม) (ยศขณะนั้น)
(ที่มา: **ศิลปวัฒนธรรม.** ตุลาคม 2556)

ชีวิต และบทบาทในทางการเมือง

จอมพล ป. เป็นหนึ่งในคณะนายทหารผู้ร่วมก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 โดยเป็นนายทหารรุ่นน้อง พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา 2 ปี ที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก มีบทบาท

สำคัญในการปราบกบฏบวรเดชเมื่อปี พ.ศ.2476 จนได้รับความไว้วางใจ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมานับแต่จอมพล ป. ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในพ.ศ.2481 ได้มีนโยบายในการสร้างชาติ ซึ่งมีแนวโน้มเป็นลัทธิชาตินิยม เช่น ออกกฎหมายคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ มีการสงวนอาชีพบางอย่างไว้เฉพาะคนไทย และปลูกฝังให้ประชาชนนิยมใช้สินค้าไทย ด้วยคำขวัญว่า “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ”

รัฐบาล จอมพล ป. ได้เปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่าง เพื่อให้สอดคล้องกับการการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และให้เกิดความทันสมัย เช่น ประกาศให้ข้าราชการเลิกนุ่งผ้าม่วง เลิกสวมเสื้อราชปะแตน และให้นุ่งกางเกงขายาวแทน มีการยกเลิกบรรดาศักดิ์ และยศข้าราชการพลเรือน มีการเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” ในวันที่ 24 มิถุนายน 2482 และเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จากวันที่ 1 เมษายน เป็นวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยเริ่มเปลี่ยนในปี พ.ศ.2484 ทำให้ปี พ.ศ.2483 มีเพียง 9 เดือน มีการสร้างชาติด้วยวัฒนธรรมใหม่ โดยจัดตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้นเมื่อ พ.ศ.2485 เพื่อจัดระเบียบการดำเนินชีวิตของคนไทยให้เป็นแบบอารยประเทศ โดยประกาศรัฐนิยมฉบับต่าง ๆ และสั่งห้ามประชาชนเลิกกินหมากโดยเด็ดขาด ให้ผู้หญิงเลิกนุ่งโจงกระเบน เปลี่ยนมานุ่งผ้าถุงแทน ให้สวมหมวก สวมรองเท้า โดยมีคำขวัญในสมัยนั้นว่า “มาลานำไทยสู่มหาอำนาจ” หากผู้หญิงคนใดไม่ใส่หมวกจะถูกตำรวจจับและปรับ และยังวางระเบียบการใช้คำแทนชื่อเป็นมาตรฐาน เช่น ฉัน ท่าน เรา มีคำสั่งให้ข้าราชการกล่าวคำว่า “สวัสดี” ในโอกาสแรกที่พบกัน และมีการตัดตัวอักษรที่ออกเสียงซ้ำกันจึงมีการเปลี่ยนแปลงการสะกดคำมากมาย เช่น กระทรวงศึกษาธิการ เขียนเป็น กระซวงสึกสาธิการ เป็นต้น

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดสงครามอินโดจีนระหว่างไทยกับฝรั่งเศส จากปัญหาเรื่องการใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งพรมแดน ระหว่างไทยกับอินโดจีน ซึ่งอยู่ในครอบครองฝรั่งเศสมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยฝรั่งเศสไม่ยอมตกลงเรื่องการใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดน ในเดือนพฤศจิกายน 2483 ฝรั่งเศสส่งเครื่องบินมาทิ้งระเบิดเมืองนครพนม การรบระหว่างฝรั่งเศสกับไทยจึงเริ่มขึ้น ฝรั่งเศสโจมตีไทยทางอรัญประเทศ รัฐบาล จอมพล ป. ส่งทหารไทยเข้าไปในอินโดจีนทางด้านเขมร แต่ในที่สุดญี่ปุ่นเสนอตัวเข้าไกล่เกลี่ย จนมีการส่งผู้แทนไปลงนาม อนุสัญญาสันติภาพที่กรุงโตเกียว (Tokyo Convention) เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2484 ในครั้งนั้นไทยได้ดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงคืน รวมทั้งทางใต้ตรงข้ามปากเซ คือ แขวงจำปาศักดิ์ และดินแดนในเขมรที่เสียให้ฝรั่งเศสไปเมื่อปี พ.ศ.2450 กลับคืนมาด้วย

วันที่ 24 มิถุนายน 2484 พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา ได้เป็นผู้วางศิลาฤกษ์ก่อสร้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานระลึกถึงชัยชนะของไทยต่อฝรั่งเศส และ 1 ปีต่อมา จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้กระทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2485

จอมพล ป. ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ริเริ่มองค์กรและหน่วยงานสำคัญ ๆ ของประเทศหลายองค์กรที่พัฒนาและเจริญรุ่งเรืองมาจนปัจจุบัน ซึ่งล้วนแต่เป็นหน่วยงานที่มีความเฉพาะของแต่ละวิชาชีพ เช่น

จอมพล ป.พิบูลสงคราม
(ที่มา: **รอยเวลาสุขภาพ** หน้า 177)

จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกับเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ทสึโบกามิ เทอิจิ ในงานพิธีลงนามกติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น 21 ธันวาคม 2484 ที่วัดพระแก้ว (ที่มา: อ. พิบูลสงคราม**. จอมพล ป. พิบูลสงคราม เล่ม 1**. 2540)

รัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรและเริ่มต้นโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์แห่งที่สามในภาคเหนือ รวมทั้งเป็นผู้ที่ใช้อำนาจยึดสถานที่ต่าง ๆ ที่เคยเป็นที่ประทับของเชื้อพระวงศ์ และที่อยู่ของบุคคลสำคัญก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาใช้เป็นสถานที่ราชการ เช่น วังบางขุนพรหม บ้านมนังคศิลา บ้านพิษณุโลก บ้านนรสิงห์ เป็นต้น

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง จอมพล ป. ตกเป็นผู้ต้องหาอาชญากรสงคราม และยุติบทบาททางการเมืองชั่วคราว โดยกลับไปอยู่บ้านที่ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยทำไร่ถั่วฝักยาว

ในปี พ.ศ.2490 จอมพล ป. ได้หวนกลับมาคืนสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งจากการทำรัฐประหารนำโดยพลโท ผิน ชุณหะวัณ เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2490 ซึ่งคราวนี้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรียาวนานถึง 9 ปี ผ่านวิกฤตและเหตุการณ์กบฏจนเกือบจะเอาชีวิตไม่รอดหลายครั้ง

อย่างไรก็ตาม จอมพล ป. ได้ให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ เมื่อคณะรัฐประหารยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2492 แล้วได้นำรัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ.2475 ปรับปรุงเพิ่มเติม พ.ศ.2495 กำหนดให้ทุกจังหวัดจัดงานฉลองรัฐธรรมนูญในวันที่ 9-10-11 ธันวาคม และเตรียมการสร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยกลางถนนราชดำเนิน โดยจอมพล ป. เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองชื่อพรรคเสรีมนังคศิลา มีพลเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นรองหัวหน้าพรรค

แต่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลจอมพล ป. กับสถาบันกษัตริย์ไม่สู้ดีมาตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8 เสด็จกลับจากสวิตเซอร์แลนด์ เพราะรัฐบาลทำราวกับว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเพียงสัญลักษณ์ ที่รัฐบาลถวายอะไรขึ้นไปก็ต้องทรงอนุโลมตามนั้น เช่น เสนอให้ทรงแต่งตั้ง ส.ส.ประเภทที่ 2 อีก 37 คนเพื่อให้ครบ 160 คน ทั้ง ๆ ที่ทรงทักท้วงว่าขัดรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาก็ตีความเช่นนั้น ความขัดแย้งกับสถาบันพระมหากษัตริย์นำสู่การไม่เสด็จพระราชดำเนินไปงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ และพรรคฝ่ายค้านในสภายื่นญัตติอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ นำโดยพรรคสหภูมิ ซึ่งมีนายสุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นหัวหน้าพรรค นายสงวน จันทรสาขา ส.ส.นครพนม น้องชายต่างมารดาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นเลขาธิการพรรค

หลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 เกิดการประท้วงครั้งใหญ่ ในเย็นวันที่ 16 กันยายน 2500 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกจึงได้ทำการรัฐประหาร

จอมพล ป. ได้หลบหนีไปด้วยรถยนต์ส่วนตัวกับผู้ติดตามเพียง 2 คน โดยผ่านไปทางประเทศกัมพูชา ก่อนจะลี้ภัยทางการเมืองที่ประเทศญี่ปุ่น

พิธีเปิดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2483 โดยมีนายกรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นประธาน (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ) (ที่มา: **ศิลปวัฒนธรรม.** ตุลาคม 2559)

ได้พำนักอยู่ที่บ้านเลขที่ 4655-1 หมู่ 3 ตำบลคามิซึรุมะ เขตซากามิฮารา (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งฐานทัพทหารอเมริกา) ถึงแก่อสัญกรรมด้วยอาการเจ็บหน้าอก เกิดจากหลอดเลือดหัวใจตีบเมื่อคืนวันที่ 11 มิถุนายน 2507 นำศพไว้ที่วัดเรอิเกนจิ ตำบลโกทันดา เขตชินากาวา ในกรุงโตเกียว โดยไม่ระบุชื่อผู้ส่งศพ (ดูเพิ่มเติม สมโชติ อ๋องสกุล **เพื่อเชียงใหม่: งานแปลงเมือง** เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 2556 หน้า 314-315)

ต่อมา 27 มิถุนายน 2507 นำอัฐิกลับประเทศไทยแบ่งที่เก็บอัฐิเป็น 3 แห่ง คือ (1) เจดีย์วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน (2) โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม (3) เจดีย์เก็บอัฐิร่วมกับบิดามารดาญาติพี่น้องที่วัดปากน้ำ ริมคลองบางเขนเก่า จังหวัดนนทบุรี (ดูเพิ่มเติม อ.พิบูลสงคราม **จอมพล ป. พิบูลสงคราม** เล่ม 2 พ.ศ.2540 หน้า 431-435)

บทบาทที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยและโรงเรียนแพทยศาสตร์ เชียงใหม่

จอมพล ป. มีบทบาทเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยหลายแห่ง

(1) มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จอมพล ป. ได้ให้เปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสน์และการเมือง เป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 13 มีนาคม 2495 การยกเลิกตำแหน่งผู้ประศาสน์การเป็นตำแหน่งอธิการบดีโดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเข้ามาดำรงตำแหน่งอธิการบดีคนแรกตั้งแต่ 11 มิถุนายน 2495 ตลอดจนสั่งการจับกุมนักศึกษาในข้อหากบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2495

(2) ในยุครัฐบาลจอมพล ป. ได้ตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น 3 แห่งคือ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ที่กรุงเทพมีโรงเรียนแพทย์ในกรุงเทพฯ 2 แห่ง คือ ศิริราชและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3) วันที่ 11 สิงหาคม 2497 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เสนอกระทรวงสาธารณสุขให้เสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีจอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรี ให้ตั้งโรงเรียนแพทยศาสตร์แห่งที่สาม ที่พิษณุโลก ต่อมา 12 ธันวาคม 2499 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีลงมติให้เปลี่ยนที่ตั้งเป็นที่เชียงใหม่ อนุมัติงบประมาณค่าซื้อที่ดินเป็นเงิน 3 ล้านบาทจาก ก.ศ.ส.และอนุมัติให้กระทรวงการคลังตั้งงบประมาณผูกพันสร้างโรงเรียนแพทย์ที่เชียงใหม่ เป็นจุดกำเนิดของคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใน พ.ศ.2508

เอกสารบัญชีรับศพของวัดเรอิเกนจิ ตำบลโกทันดา เขตชินากาวา กรุงโตเกียว หน้ารับศพจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งถึงแก่อสัญกรรมเมื่อคืนวันที่ 11 มิถุนายน 2507 มีผู้นำศพมาทำบุญที่วัด วัดเรอิเกนจิ ตำบลโกทันดา เขตชินากาวา แต่ไม่ระบุชื่อผู้ส่งศพ (อ่านโดย นางสาวสิริศมิ์ อ๋องสกุล นักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยวาเซดะ กรุงโตเกียว) (ขอบคุณ อิซูมิเซนเซ ผู้ประสานงานกับวัดเรอิเกนจิ และนำสมโชติ สรัสวดีและนางสาวสิริศมิ์ อ๋องสกุล ไปวัดเรอิเกนจิ เมื่อ 20 เมษายน 2556

2. ประวัติผู้มีส่วนร่วมก่อตั้งโรงเรียนแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ และผู้ดำเนินการโอนคณะแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เข้าสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.1 หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) ผู้ริเริ่มสร้างโรงพยาบาลนครเชียงใหม่

หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) เกิดเมื่อ พ.ศ.2428 เป็นชาวจังหวัดจันทบุรี เริ่มการศึกษาจากโรงเรียนในจังหวัดจันทบุรีและเรียนจบประโยค 1 ชั้น 3 รับราชการเป็นครู ต่อมาลาออกเข้าทำงานเป็นผู้ช่วยสมุห์บัญชีประจำอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี จนถึงปี พ.ศ.2449 ลาออกติดตาม พระยามโหสถศรีพิพัฒน์ ซึ่งทำงานเป็นผู้พิพากษาศาลจันทบุรี ย้ายไปเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลจังหวัดภูเก็ต

จนปี พ.ศ.2452 ย้ายติดตามพระยามโหสถศรีพิพัฒน์ ซึ่งย้ายมาเป็นอธิบดีศาลต่างประเทศและตำแหน่งข้าหลวงพิเศษมณฑลพายัพที่เมืองเชียงใหม่ ขณะนั้นมีอายุได้ 24 ปี ทำหน้าที่เสมียนศาล และพักอยู่บ้านพักอธิบดีผู้พิพากษาศาล ซึ่งขณะนั้นอยู่บริเวณจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ใกล้สะพานนวรัฐ

หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) (พ.ศ.2428-2512)
(ที่มา: **อนุสรณ์งานฌาปนกิจศพหลวงศรีประกาศ** เชียงใหม่: บริษัทคนเมืองการพิมพ์, 2512)

ที่เชียงใหม่ได้พบรักและแต่งงานกับแม่เรือนแก้ว ซึ่งมีบ้านมุมถนนตีนสะพานนวรัฐด้านตะวันออก หลังแต่งงานได้ซื้อที่ดินบริเวณติดกับโรงแรมศรีประกาศเป็นที่อยู่อาศัย ต่อมาได้ซื้อบริเวณที่ตั้งโรงแรมศรีประกาศ ซึ่งเดิมเป็นบ้านของนายศรีโหม้ วิชัย

หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) รับราชการอยู่ที่ศาลต่างประเทศ ในขณะเดียวกันได้เรียนกฎหมายสมัยนั้น มีการเรียนทางไปรษณีย์ จนได้เนติบัณฑิต สามารถเป็นทนายความว่าความได้

คดีใหญ่ที่หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) รับว่าความ คือ คดีฟ้องร้องเรื่องการทำป่าไม้ ระหว่างหลวงโยนการพิจิตร (หม่องปันโย) กับบริษัททำไม้ของต่างชาติ คดีนี้เองทำให้หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) ลาออกจากราชการประจำมาทำหน้าที่ทนายความเพียงอย่างเดียว จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนเมืองเชียงใหม่ ต่อมาจึงสมัครเข้ารับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ (ส.ส.) ในยุคแรกและได้รับเลือกร่วมกับพระพินิจธนากร (บุญเพ็ญ ยุกตะนันท์)

หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) เป็น ส.ส. เชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ.2476-2480 รวม 4 ปี ต่อมาได้เล่นการเมืองท้องถิ่น ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่หลายสมัย คือ ช่วง พ.ศ.2481-2484 พ.ศ.2492-2499

หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) สมรสกับแม่เรือนแก้ว ไม่มีบุตรธิดา ได้รับนางบัวซอน วิชยาภัย บุตรีของพระอาจโทรการ (อดีตนายไปรษณีย์เชียงใหม่) และแม่คำใสมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม

หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) เลิกเล่นการเมืองเมื่อปี พ.ศ.2501 ขณะอายุ 77 ปี หลวงศรีประกาศ ถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ.2512 อายุ 83 ปี

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับคณะแพทย์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2482 เทศบาลนครเชียงใหม่สมัยหลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) นายกเทศมนตรี

หลวงศรีประกาศ (ส.ส.) เจ้าแก้วนวรัฐ (เจ้าหลวง)
พระพินิจธนากร (บุญเพ็ญ ยุกตะนันท์) (ส.ส.)
(ที่มา: **สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร**)

นครเชียงใหม่ สร้างโรงพยาบาลของเทศบาลนครเชียงใหม่เพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง ที่บริเวณหน้าประตูสวนดอก สร้างเสร็จ พ.ศ.2482 เทศบาลมีปัญหาเรื่องการจัดหาแพทย์มาปฏิบัติงาน จึงโอนโรงพยาบาลให้สังกัดกรมสาธารณสุขเมื่อ พ.ศ.2484 โดยเรียกชื่อว่า โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ เปิดบริการผู้ป่วยตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2484

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการพิจารณาสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

คณะกรรมการเตรียมงานวางศิลาฤกษ์อาคารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป.389/2505)

คณะกรรมการตรวจการจ้างการก่อสร้างอาคาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตึกมหาวิทยาลัย (คำสั่งที่ 275/2506)

นายแพทย์เฉลิม พรมมาส
หรือ หลวงเฉลิมคัมภีรเวชช์

2.2 ศาสตราจารย์อุปการคุณ นายแพทย์เฉลิม พรมมาส หรือ หลวงเฉลิมคัมภีรเวชช์ (เฉลิม พรมมาส) แพทย์ชาวไทย อดีตผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

นายแพทย์เฉลิม เกิดเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2439 บ้านเกิดเป็นชาวจังหวัดตาก

การศึกษา

จบชั้นมัธยมที่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ นายแพทย์เฉลิมเป็นนักศึกษาที่ผลการเรียนดีเป็นที่หนึ่งมาตลอด จบการศึกษาแพทยศาสตร์ จากศิริราช และได้ทุนสมเด็จพระบรมราชชนก ไปเรียนต่อด้านสาธารณสุขที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และด้านการแพทย์ที่มหาวิทยาลัยจอนส์ฮอบกิ้น และเป็นคนไทยคนแรกที่จบวิชานี้จากมหาวิทยาลัยจอนส์ฮอบกิ้น โดยผลการเรียนอยู่ในอันดับต้น ๆ จนเป็นที่ยอมรับของอาจารย์ทุกท่าน

ผลงาน

เมื่อกลับเมืองไทยต่อมาได้ร่วมมือกับนายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง ค้นพบวงจรชีวิตพยาธิตัวจี๊ดเป็นครั้งแรกของโลก ซึ่งแพทย์ทั่วโลกให้การยอมรับและยกย่องให้เป็นผู้ค้นพบคนแรก

การทำงาน

เคยเป็นผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในระหว่างปี พ.ศ.2488 ถึงปี พ.ศ.2500 และได้รับแต่งตั้งให้รักษาการคณบดีคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในระหว่างปี พ.ศ.2497 ถึงปี พ.ศ.2500 ต่อมาในปีเดียวกันได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในรัฐบาลนายพจน์ สารสิน และรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร รวม 2 สมัยตามลำดับ และถึงแก่กรรมในปี พ.ศ.2518

ผลงาน

นายแพทย์เฉลิม พรมมาส ในฐานะผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ได้ขอความร่วมมือจากพลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ (ชื่น พุทธิแพทย์) และท่านอื่น ๆ อีกหลายท่าน ในการจัดตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่สองขึ้นที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในปี พ.ศ. 2490 และแห่งที่สามที่เชียงใหม่

(ภาพต้นฉบับ)

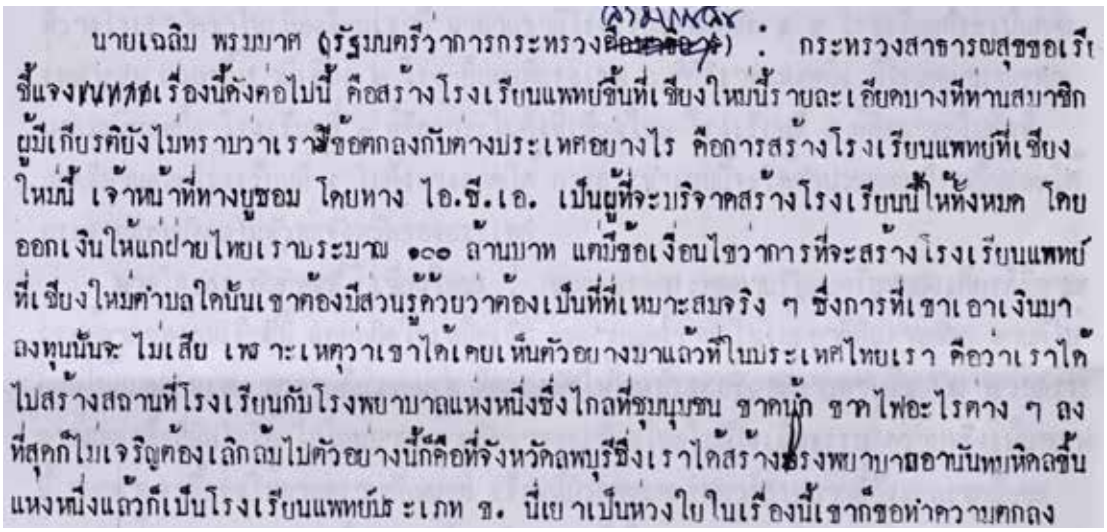

(ขอบคุณ คุณไกรสร ตันติพงษ์ ผู้มอบเอกสารชุดนี้ เมื่อ พ.ศ.2535 ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

นายสวัสดิ์ คำประกอบ (ที่มา: https.th.wikipedia.org)

2.3 นายสวัสดิ์ คำประกอบ (พ.ศ.2462-2557) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

นายสวัสดิ์ คำประกอบ เกิดเมื่อ 23 ตุลาคม 2462 ที่จังหวัดนครสวรรค์ ช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่สองระหว่าง พ.ศ.2487-2488 และช่วงปี 2514 ช่วงจอมพล ถนอม กิตติขจร รัฐประหารตนเอง นายสวัสดิ์ ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองนครสวรรค์ โดยนายสวัสดิ์ คำประกอบ ได้เข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติตั้งแต่ พ.ศ.2489 ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.นครสวรรค์ 12 สมัย เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี 8 ครั้ง 8 รัฐบาล

ช่วงก่อตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ที่เชียงใหม่ ใน พ.ศ.2500 นายสวัสดิ์ คำประกอบ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้ขึ้นมาราชการจังหวัดเชียงใหม่ ได้แวะมาเยี่ยมโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ และนายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ได้มีโอกาสพบท่าน ซึ่งท่านได้กล่าวถึงการตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่ 3 ว่า ควรจะมีโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยเอง เพื่อช่วยเหลือประชาชน

นายสวัสดิ์ คำประกอบ จึงถือว่าเป็นคนหนึ่งที่มีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ที่เชียงใหม่ นายสวัสดิ์ คำประกอบ ถึงแก่กรรมเมื่อ 27 กันยายน 2557 สิริอายุได้ 95 ปี (**หนังสือพิมพ์คมชัดลึก รายวัน** วันที่ 30 กันยายน 2557 หน้า 13)

2.4 พระบำราศนราดูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

สมัย พระบำราศนราดูร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข มีประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ ใน มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม 2503

นายเรือง นิมมานเหมินท์
นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่
สมัยที่ 1 (พ.ศ.2501-2503) สมัยที่ 2 (พ.ศ.2516-2519)

รองอำมาตย์เอก พลโท ประยูร ภมรมนตรี

2.5 รองอำมาตย์เอก พลโท ประยูร ภมรมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

เกิด วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2440

เสียชีวิต วันที่ 12 สิงหาคม 2525

รองอำมาตย์เอก พลโท ประยูร ภมรมนตรี เป็นหนึ่งในคณะผู้ก่อการปฏิวัติสยาม พ.ศ.2475 ฝ่ายพลเรือน อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นบุตรของ พันตรี แย้ม ภมรมนตรี ทูตทหารประจำจักรวรรดิเยอรมันกับมารดาที่เป็นชาวเยอรมัน ซึ่งเป็นครูสอนภาษาเยอรมันให้กับนักเรียนในจักรวรรดิเยอรมันขณะนั้นชื่อ แพทย์หญิงแอนเนลี ไฟร์

พลโท ประยูร ภมรมนตรี เป็นผู้เสนอจัดตั้งโรงแรมขนาดใหญ่ เพื่อรองรับความเจริญของกรุงเทพมหานคร หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อปี พ.ศ.2496 และได้จดทะเบียนเป็นบริษัทของรัฐบาลไทย คือ บริษัท สหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยว จำกัด หรือ **“โรงแรมเอราวัณ”**

พลโท ประยูร ภมรมนตรี เกิดเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2440 ที่กรุงเบอร์ลิน จักรวรรดิเยอรมัน ขณะที่บิดารับราชการเป็นทูตทหารไทยประจำจักรวรรดิเยอรมัน มีพี่ชายฝาแฝด โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงรับขวัญเมื่อยามเกิด ประทานชื่อให้ว่า “ประยงค์-ประยูร”

พลโท ประยูร สมรสกับ คุณหญิงราษี ภมรมนตรี (สกุลเดิม พิรัชโยธิน) มีบุตร 3 คน

พลโท ประยูรได้สมรสครั้งที่สองกับนางเรณู ภมรมนตรี (สกุลเดิม พิบูลภานุวัฒน์) รองนางสาวไทยประจำปี พ.ศ.2491 มีบุตรชายอีก 2 คน

พลโท ประยูร ภมรมนตรี ถึงแก่กรรมจากการถูกรถโดยสารประจำทางสาย 204 พุ่งชนขณะนั่งรถที่สี่แยกราชประสงค์เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2525

ประวัติการรับราชการ

รับราชการเป็นมหาดเล็ก ตำแหน่ง รองหุ้มแพร (เทียบเท่ายศ ร้อยโท) ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยบิดาและมารดานำเข้าเฝ้าถวายตัวตั้งแต่เด็กๆ อายุเพียง 7-8 ขวบ พร้อมกับพี่ชายฝาแฝดและเป็นข้าหลวง ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต แต่ต่อมาได้ลาออกจากราชการเพื่อไปศึกษาต่อด้านรัฐศาสตร์ ที่ประเทศฝรั่งเศส

การเมือง

ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 พลโท ประยูร ได้เข้าร่วมด้วย ถือเป็นคณะราษฎรสายพลเรือน โดยเป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองร่วมกับเพื่อนนักเรียนไทยอีก 6 คน เช่น นายปรีดี พนมยงค์ (พ.ศ. 2443-2526) เมื่อ กุมภาพันธ์ (ปลายปี) พ.ศ.2469

โดยก่อนจะเดินทางไปยังประเทศฝรั่งเศส พลโท ประยูรได้ทำการรักษาตัวจากวัณโรคจนหายดีแล้วจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ก่อนที่จะเดินทางไปสู่กรุงปารีส ซึ่งเป็นเมืองที่จะเข้ารับการศึกษา ได้แวะเดินทางเข้าสู่เมืองลียงเพื่อพบกับ นายควง อภัวงศ์ หรือหลวงโกวิทอภัยวงศ์ เพื่อนนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศส เพื่อที่นายควงจะแนะนำพลโท ประยูรให้รู้จักกับนายปรีดี พนมยงค์โดยจดหมายแนะนำตัว เพราะนายปรีดีขณะนั้น เป็นเสมือนผู้นำของนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศส ทั้งคู่จึงได้รู้จักกันและคบหากันจนสนิทสนมกันในที่สุด อีกทั้ง ใน

นายปรีดี พนมยงค์ (พ.ศ.2443-2526)
(ที่มา: ฉัตรทิพย์ นาถสุภา **เพื่อชาติ เพื่อ humanity** 2549)

นายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรี (1 สิงหาคม 2487-31 สิงหาคม 2488, 31 มกราคม-24 มีนาคม 2489, 10 พฤศจิกายน 2490-8 เมษายน 2491)

การประชุมครั้งแรกของคณะราษฎร ที่บ้านพักเลขที่ 9 RUE DU SOMMERARD กรุงปารีส ที่ติดต่อกันนานถึง 4 คืน 5 วัน ในเดือนกุมภาพันธ์ (ปลายปี) พ.ศ.2469 นั้นก็เป็นบ้านพักของพลโท ประยูรเอง และเริ่มต้นการประชุมในวันครบรอบวันเกิดปีที่ 30 ของพลโทประยูรอีกด้วย

ในระหว่างที่คณะราษฎรทั้งหมดได้เดินทางกลับสู่ประเทศไทย พลโทประยูร ยังได้เป็นผู้ที่ชักชวนและประสานกับนายทหารชั้นผู้ใหญ่และบุคคลอื่น ๆ ให้มาเข้าร่วมด้วยกับคณะราษฎร และเมื่อมีการวางแผนการปฏิวัติ ทั้งหมดก็ได้หารือแผนการทั้งหมดที่บ้านพักของพลโท ประยูรบ้าง และบ้านพักของพระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสน) บ้าง สลับกันไป โดยในเช้าวันที่ทำการเปลี่ยนแปลงนั้น พลโท ประยูร รับหน้าที่ตัดสายโทรศัพท์และสายโทรเลขที่สำนักงานใหญ่ กรมไปรษณีย์โทรเลข เชิงสะพานพระพุทธยอดฟ้า ฝั่งพระนคร โดยปฏิบัติการคู่กับนายควง อภัยวงศ์ ในฐานะที่ทั้งคู่รับราชการในกรมไปรษณีย์โทรเลข จึงถือเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยเริ่มกันตั้งแต่เวลา 04.00 น. และต้องให้เสร็จทันในเวลา 05.00 น. ท่ามกลางการคุ้มครองของทหารเรือและพลเรือนกลุ่มหนึ่งของคณะราษฎรราว 10 คนเท่านั้น และจากนั้น พลโท ประยูร ยังเป็นผู้ทำการควบคุมองค์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งเสด็จจากวังบางขุนพรหมในฐานะองค์ประกัน ภายใต้การควบคุมของพันโท พระประศาสน์พิทยายุทธ ให้เข้าประทับยังพระที่นั่งอนันตสมาคมด้วย ซึ่งพระองค์ก็ได้ทรงมีปฏิสันถานบางประการกับ พลโท ประยูรด้วยถึงการกระทำในครั้งนี้

จากนั้น พลโท ประยูร ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการราษฎรและได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีบทบาทในการจัดตั้งโรงเรียนแพทย์ ที่เชียงใหม่ พลโท ประยูร ภมรมนตรี เป็นวุฒิสมาชิกตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรก (15 พฤศจิกายน 2476) ครั้งที่ 2 (7 พฤษภาคม 2480) ครั้งที่ 3 (12 พฤศจิกายน 2481) ครั้งที่ 4 (6 มกราคม 2489) และครั้งที่ 5 (26 กุมภาพันธ์ 2495)

พลโท ประยูร ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป กุมภาพันธ์ 2500

ในเหตุการณ์ที่พระยามโนปกรณ์นิติธาดา มีความเห็นแย้งเรื่องเค้าโครงเศรษฐกิจที่นำเสนอโดยหลวงประดิษฐ์มนูธรรม ซึ่งทำให้พระยามโนปกรณ์ ใช้อำนาจนายกรัฐมนตรีปิดรัฐสภาและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา ในวันที่ 1 เมษายน 2476 นั้น มีสมาชิกคณะราษฎรสนับสนุนพระยามโนปกรณ์นิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์: พ.ศ.2427-2491) เช่น พระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสน) พระยาฤทธิอัคเนย์ (สละ เอมะศิริ) และพระประศาสน์พิทยายุทธ (วัน ชูถิ่น) มีชื่อของพลโท ประยูร ร่วมอยู่ด้วย

(**ที่มา: ชีวิต 5 แผ่นดินของข้าพเจ้า, อัตชีวประวัติ** ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2. จัดพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพของพลโท ประยูร ภมรมนตรี ในวันพฤหัสที่ 25 พฤศจิกายน 2525, 223 หน้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จมาทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร 7 ชั้น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2513
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

พลตรี หลวงนิตย์เวชชวิศิษฏ์ (นิตย์ เปาเวทย์)

2.6 พลตรี หลวงนิตย์เวชชวิศิษฏ์ (นิตย์ เปาเวทย์)
อดีตอธิบดีกรมการแพทย์ (คนแรก)

ผู้ให้กำเนิดสมาคมวิทยาลัยศัลยแพทย์นานาชาติแห่งประเทศไทย

อัตชีวประวัติครั้งปฐมวัย

"ข้าพเจ้าเกิดที่ตำบลวังไม้ขอน อำเภอเมือง จังหวัดสวรรคโลก (บัดนี้ย้ายเมืองลงมาข้างใต้ชื่อจังหวัดสุโขทัย) เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2439 (ร.ศ.115) บิดาทำไม้ในป่าดิบจึงถึงแก่กรรมด้วยไข้มาลาเรีย เมื่อข้าพเจ้ามีอายุได้ 4 ปี และในเวลาไล่เลี่ยกันน้องสาวคนเดียวของข้าพเจ้าก็ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัด เหลือแต่ยายกับแม่ แม่มีความเสียใจมาก ไม่อาจทนอยู่บ้านเก่าได้ จึงซื้อเรือเป็ดขนาดกลาง 1 ลำ (ลักษณะเหมือนเรือบรรทุกข้าวเปลือกแต่เล็กกว่า) ย้ายภูมิลำเนามาอยู่ที่ตำบลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบลท่าอิฐเป็นทำเลย่านการค้าระหว่างท่าเสาทิศเหนือกับบางโพทิศใต้ ทั้ง 2 แห่งเป็นที่ราบสูงน้ำไม่ท่วม แต่ท่าอิฐเป็นที่ต่ำเป็นระยะหลายกิโลเมตร มีเรือแพจอดเต็มฝั่งตะวันตก มีหาดทรายทอดกว้างตั้งครึ่งกิโลเมตร (ฝั่งตะวันออกเป็นตลิ่งสูง เวลาหน้าน้ำตลิ่งพัง และบรรดาสวะ ไม้ ซุง ต้นไม้ไหลไปทางทิศนั้น นอกนั้นตลิ่งมักพังด้วยแรงน้ำเซาะ)

เวลาหน้าน้ำ น้ำขึ้นลงเร็วมาก พวกอยู่เรือแพต้องคอยผลัดกันเฝ้าเพื่อถอยเข้าออกตามกระแสน้ำมากน้อย ข้าพเจ้ายังเด็กก็รู้สึกสนุกดี

ยายกับแม่ได้เช่าห้องแถวสำหรับทำการค้าขายเบ็ดเตล็ด ก็พอขายได้

เคราะห์กรรมของข้าพเจ้าที่จะต้องเป็นเด็กกำพร้าพ่อแม่ เผอิญเมื่อ พ.ศ.2447 ข้าพเจ้าอายุได้ 8 ขวบ ได้เกิดอหิวาตกโรคระบาดทั่วท่าอิฐ ท่าเสา บางโพ ผู้คนล้มตายเป็นใบไม้ร่วง แม่ก็เผอิญติดโรค เพียง 2 วัน ก็ถึงแก่กรรม ธรรมเนียมคนแถวนั้นไม่เก็บศพ เมื่อมีโอกาสเผาก็รีบเผา ระหว่างที่แม่ไม่สบายพร้อมกับคนอื่น ๆ ที่อาศัยเรือแพอยู่ถ่ายอุจจาระลงแม่น้ำน่าน ทำให้น้ำเหม็นคาวไปหมด ข้าพเจ้าไม่เดียงสา ลงเล่นน้ำทุกวัน แต่เคราะห์ดีที่ไม่ติดโรค

ธรรมเนียมเมื่อเผาพ่อแม่ ลูกต้องบวชเณรหน้าไฟ ข้าพเจ้ามีอายุเพียง 8 ขวบ จะเรียกว่ายังไม่อดนมดีก็ว่าได้ ก็ต้องบวช แต่ความไม่เดียงสาตกเย็นก็หนีวัดมาเล่นน้ำ ก็ถูกดุและไล่กลับวัดบวชได้ 7 วันก็ลาสิกขา"

ครอบครัว

พลตรี หลวงนิตย์เวชชวิศิษฏ์เป็นบุตรของนายบุญและนางยิ้ม สมรสกับนางวงเดือน มีบุตร 5 คน

การศึกษา

พ.ศ.2451-2456 โรงเรียนตัวอย่างมณฑลพิษณุโลก จำนวน 6 ปี สอบไล่ได้ ม.6

พ.ศ.2457-2460 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แผนกแพทยศาสตร์ ในภาค 2 ได้ลาออกไปศึกษาวิชาแพทย์ที่สหรัฐอเมริกา)

พ.ศ.2460-2462 Harvard University Cambridge, Mass จำนวน 2 ปี สำเร็จเตรียมแพทย์ (โดยทุนของสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์)

พระนามาภิไธยในสมเด็จพระราชบิดาเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ เมื่อครั้งเสด็จเยี่ยมโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย วันที่ 17 ธันวาคม 2458 (ที่มา: **80 ปี The Prince Royal's College**)

พ.ศ.2462–2465 Albany Medical College, Union จำนวน 4 ปี ได้รับปริญญาวิชาแพทย์

พ.ศ.2465 University, Albany New York, Examination of New York State U.S.A. (M.D. เข้าสอบ State Board สอบได้และได้รับใบอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะในสหรัฐอเมริกา)

พ.ศ.2466–2467 St.Joseph's Hospital Syracuse, New York, U.S.A. จำนวน 1 ปี แพทย์ประจำบ้าน (ภายหลังที่ได้ทำงานเป็นแพทย์ประจำบ้าน 6 เดือน แล้วได้รับมอบหน้าที่ให้ควบคุมแพทย์ประจำบ้านแผนกศัลยกรรม) ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงนิตย์เวชชวิศิษฏ์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2471

พ.ศ.2480 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล (ได้รับปริญญาแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (D.Sc.in Med.Hon.)

การรับราชการ

พ.ศ.2467-2468 อาจารย์โท คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2469-2470 ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลกลาง

พ.ศ.2471-2484 ดำรงตำแหน่งนายแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลกลาง

พ.ศ.2485-2501 ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการแพทย์

พ.ศ.2497 ดำรงตำแหน่งนายพันโท

ราชการพิเศษ

ราชการพิเศษซึ่งทางราชการแต่งตั้งให้รับหรือกระทำนอกไปจากตำแหน่งที่ประจำอยู่

พ.ศ.2471-2475 ศัลยแพทย์พิเศษ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

พ.ศ.2481 กรรมการสภาการแพทย์

พ.ศ.2483 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกองอาสากาชาด กรรมการอบรมศัลยแพทย์ กรรมการป้องกันภัยทางอากาศส่วนภูมิภาค

พ.ศ.2484 แพทย์ช่วยราชการทหารเสนารักษ์พญาไท กรรมการองค์การแพทย์ แพทย์ที่ปรึกษาและแพทย์ช่วยราชการพญาไท ไปตรวจราชการชายแดนสุดทางที่ นครจำปาศักดิ์ และสำโรง

พ.ศ.2485-2487 ประจำหน้าที่ในกองบัญชาการทหารสูงสุด

พ.ศ.2488 ประจำหน้าที่ในกองบัญชาการเขตภายใน กรรมการพิจารณาให้รางวัลแก่ผู้ที่คิดค้น หรือ

ประดิษฐ์ของใหม่ขึ้นใช้ในราชการ

พ.ศ.2489 กรรมการอำนวยการโรงงานเภสัชกรรม ประธานกรรมการแพทย์ตรวจอนามัยข้าราชการที่ลาไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ และนักเรียนทุนรัฐบาล

พ.ศ.2494 ไปดูงานการปกครองที่สหรัฐอเมริกา 2 เดือน

พ.ศ.2495 ไปดูงานเกี่ยวกับการแพทย์ที่สหรัฐอเมริกา 3 เดือน

พ.ศ.2496 ไปประชุมเกี่ยวกับสถิติชีพและสุขภาพที่กรุงลอนดอน และไปดูงานต่อที่อังกฤษและสหรัฐอเมริกา รวม 3 เดือน กรรมการวัฒนธรรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ.2497 ประธานการรมการทำนุบำรุงโรงพยาบาลสงฆ์ กรรมการป้องกันภัยทางอากาศแห่งราชอาณาจักร กรรมการชดเชยค่าเสียหายเนื่องจากการกบฏ กรรมการบริหารสมาคมปราบวัณโรค กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2498 กรรมการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการแพทย์และเภสัชทหารนานาชาติ อนุกรรมการพิจารณาการจำหน่ายยาเคลื่อนที่

พ.ศ.2499 อ.ก.พ.วิสามัญพิจารณาการขอพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลาและเข็มศิลปวิทยา

พ.ศ.2501 อนุกรรมการพิจารณาการขอพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลาและเข็มศิลปวิทยา กรรมการที่ปรึกษาฝึกอบรมข้าราชการประจำกระทรวง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ที่มา: http://th.wikipedia.org/wiki)

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่

พ.ศ.2485 ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง กรมสาธารณสุขโอนโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ให้ไปสังกัดกรมการแพทย์

พ.ศ.2501 พันโท นิตย์ เวชชวิศิษฏ์ อธิบดีกรมการแพทย์ ได้โอนโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ให้ตั้งเป็นโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

หลวงพิณพากย์พิทยาเภท

2.7 หลวงพิณพากย์พิทยาเภท (นายแพทย์พิณ เมืองแมน)

พ.ศ.2471 นายแพทย์พิณ เมืองแมน (หลวงพิณพากย์พิทยาเภท) สำเร็จการศึกษาด้านเอกซเรย์จากโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมื่อกลับมาถึงเมืองไทยก็ได้รับมอบหน้าที่ให้สร้างแผนกเอกซเรย์ ได้นำเข้าเครื่องเอกซเรย์เครื่องที่ 8 ของประเทศ โดยได้รับบริจาคเงินจาก พระยาอรรถการประสิทธิ์ (อัลเฟรด คุณะดิลก) ขณะนั้นเปิดเป็นเพียงห้องเอกซเรย์เล็ก ๆ ที่ชั้นบนของตึกผ่าตัดศัลยกรรม ในชื่อ “แผนกเอกซเรย์วิทยา” ประกอบเครื่องแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2471 และได้เอกซเรย์ผู้ป่วยคนแรกเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2471 นายแพทย์พิณ เมืองแมน เป็นหัวหน้าแผนกเอกซเรย์วิทยาคนแรก (ดูเพิ่มเติม http://www.si.mahidol.ac.th/th/department/radiology/diagRadiology/history.html)

ตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2488 หลวงพิณพากย์พิทยาเภท เป็นคณบดีคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2506 คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 120/2506 ชุดจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคำสั่งที่ 272/2506 ชุดพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นประธาน)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง รักษาการคณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
(ที่มา: **อนุสรณ์ บัณฑิตแพทย์เชียงใหม่ รุ่นแรก 2506-2507**)

2.8 ศาสตราจารย์ นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง

การศึกษา

สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรแพทยศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย ได้รับประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ปริญญามหาบัณฑิตสาธารณสุขศาสตร์ และปริญญาดุษฎีบัณฑิตสาธารณสุขศาสตร์จากมหาวิทยาลัยจอนส์ฮอบกินส์ สหรัฐอเมริกา

การทำงาน

รับราชการครั้งแรกในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เคยดำรงตำแหน่งนายแพทย์ใหญ่สาธารณสุข กรมอนามัย รองอธิบดีกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และอธิการบดีมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จากผลงานทางวิชาการด้านการแพทย์ ศาสตราจารย์ นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง เป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิชาการแพทย์ว่า เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาปาราสิตวิทยา มีผลงานวิชาการดีเด่นคือ การค้นพบวงจรชีวิตของหนอนพยาธิตัวจี๊ดเป็นผลสำเร็จเป็นคนแรกซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านวิชาการแพทย์อย่างมหาศาล อีกทั้ง ยังเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งสมาคมปราบวัณโรคแห่งประเทศไทย การจัดตั้งสมาคมปรสิตวิทยาและอายุรศาสตร์เขตร้อนแห่งประเทศไทยและอื่น ๆ อีกมากมาย

เป็นผู้มีส่วนสำคัญยิ่งในการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทในการขยายการศึกษาขั้นอุดมศึกษาไปยังส่วนภูมิภาค อันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างมาก

ศาสตราจารย์ นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง ได้อุทิศกำลังสติปัญญาทั้งมวลเพื่อศึกษาค้นคว้าความก้าวหน้าทางการแพทย์ และได้สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับวงการแพทย์ อย่างมากมายจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสูงยิ่งของประเทศไทย

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน

2.9 ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เกิดเมื่อ วันที่ 16 กันยายน 2465 ที่ตำบลหัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

เป็นบุตรคนโตของนายฮิวส์ เอิร์นเนสต์ มองตากิว มาร์ติน (Hughes Ernest Montague Martin) สัญชาติอังกฤษ ผู้จัดการป่าไม้บริษัทแองโกลสยาม (ตั้งแต่ พ.ศ.2469) และเจ้าจันทร์หอม หลานสาวของเจ้าน้อยอินทร์หวัน เจ้าราชบุตรนครลำปาง มีน้องร่วมมารดา 2 คน คือ ศรีมอญ และสมพร มีพี่ต่างมารดา 4 คน

ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษา โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พ.ศ. 2471

มัธยมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญ พ.ศ.2475

ปริญญาตรีแพทยศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อ พ.ศ.2488

ปริญญาโทสาธารณสุขศาสตร์และโรคเมืองร้อน (M.P.H.T.M) จากมหาวิทยาลัยทูเลน เมื่อ พ.ศ. 2491

ประกาศนียบัตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ.2510

ต่อมาได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ดังนี้

แพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2519

แพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2521

วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2521

วิทยาศาสตร์การกีฬา ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2523

วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2529

Mr.H.E.M.Martin (ที่มา: กิตติชัย วัฒนานิกร **นายห้างป่าไม้เผชิญหน้าสงครามมหาเอเชียบูรพา** หน้า 38)

เจ้าแม่จันทร์หอม (ที่มา: กิตติชัย วัฒนานิกร **นายห้างป่าไม้เผชิญหน้าสงครามมหาเอเชียบูรพา** หน้า 38)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2490 อาจารย์ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราช มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2494 ย้ายเป็นแพทย์ประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ทุนไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา ได้รับ ปริญญาโทสาธารณสุขศาสตร์และโรคเมืองร้อน (M.P.H.T.M) มหาวิทยาลัยทูเลน

พ.ศ.2492 กลับจากต่างประเทศมาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูพลานามัย

ผู้อำนวยการวิทยาลัยพลศึกษา (พ.ศ.2500-2503)

อธิบดีกรมพลศึกษา (พ.ศ.2504-2506)

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2523-2525)

1 มิถุนายน 2503 นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ได้โอนจากกรมพลศึกษา และในวันที่ 23 มิถุนายน 2503 ได้รับการแต่งตั้งเป็นรักษาการคณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

16 มีนาคม 2505 ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ (พ.ศ.2505-12 พฤศจิกายน 2512 สืบต่อจากพันโท นายแพทย์นิตย์ เวชชวิศิษฏ์ (หลวงนิตย์เวชชวิศิษฏ์) คณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ (พ.ศ.2501-2505)

นายแพทย์บุญสม มาร์ตินได้ขึ้นมาอยู่เชียงใหม่ และอุทิศตัวทุกอย่างในการบริหารงานคณะ ดูแลการก่อสร้าง อาคารบ้านพักต่าง ๆ เพิ่มอีกมาก ดำเนินการด้านสวัสดิการและการศึกษา ได้ย้ายนักศึกษาแพทย์เชียงใหม่จากกรุงเทพฯ ขึ้นมาเรียนเชียงใหม่ทั้งหมด เมื่อ 31 ธันวาคม 2503 ทำให้คณะแพทยศาสตร์มีความเป็นปึกแผ่นขึ้นมา และในปี 2503 นี้ได้ลงรากฐานตึก 7 ชั้น ผูกเหล็ก สูงเพียง 3 ชั้นก่อน แล้วเจรจากับยูซอม เพื่อขอให้ช่วยเหลือต่อให้เป็น 7 ชั้น แต่ทางอเมริกาไม่ยอมและได้ตัดเงินช่วยเหลือลงไปอีก ด้วยการตัดสินใจอย่างเด็ดขาดของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีว่า เมื่อเขาช่วยเราเท่าไรก็แล้วไป ที่เหลือเราก็ใช้เงินของฝ่ายรัฐบาลไทยสร้างต่อเป็น 7 ชั้นเลย ฉะนั้น หลังจากได้วางรากฐาน และผูกเหล็กเสาคาราคาซังมาเป็นเวลาหลายปี ก็เริ่มก่อสร้างต่อจนเสร็จ 7 ชั้น และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร 7 ชั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร 7 ชั้น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2513 ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน รับเสด็จ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2502-2506) วางศิลาฤกษ์อาคารสูง 7 ชั้น โรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2505 อาคารนี้เสร็จหลัง พ.ศ.2508 หลังจากโอนโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็นคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาคารนี้ จึงเป็นอาคารสูงหลังแรกของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **50 ปีสวนดอกบอกผ่านภาพ** หน้า 15)

เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2513

อนึ่ง ครั้งจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2502-2506) เดินทางมาเป็นประธานวางศิลาฤกษ์ตึก 7 ชั้น คณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2505

วันนั้น นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เล่าว่า จอมพล สฤษดิ์ นายกรัฐมนตรี บ่นว่าทำไมต้องมีบันไดลงหลายชั้น

นายแพทย์บุญสม ตอบ “คราวหน้าจะไม่ทำให้ท่านต้องลำบากอีก”

จอมพล สฤษดิ์ ถาม “คราวหน้ามีอะไรอีก”

นายแพทย์บุญสม ตอบ “คราวหน้าก็วางศิลาฤกษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ครับ”

จอมพล สฤษดิ์ ปิดท้ายการสนทนา “หมอพูดบ้า ๆ ”

รุ่งขึ้น ทหารมาเชิญ นายแพทย์บุญสม ไปพบจอมพล สฤษดิ์ ที่ค่ายกาวิละ

จอมพล สฤษดิ์ ถาม “เรื่องมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่หมอพูดเมื่อวานนี้จะว่าอย่างไร”

นายแพทย์บุญสม ตอบ “มีแต่คณะแพทย์ไม่พอ เพราะคนอยากเรียนอย่างอื่นก็มีมาก”

จอมพล สฤษดิ์ หันไปถามพระยาศรีวิสารวาจา ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ว่า “จะเปิดมหาวิทยาลัยได้หรือไม่” “ถ้าเปิดสองสามคณะพอไหว แต่หลายคณะหาคนสอนไม่ได้ ถ้ามีแค่คณะวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ รวมคณะแพทยศาสตร์เป็นสี่คณะนั้นไม่ยาก ให้เวลาเตรียมการปีเดียว ก็เปิดได้”

(ดูเพิ่มเติม ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์มนตรี กันตะบุตร “พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”ใน **มนตรี 72** หน้า 8 และ DVD สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน โดย นางเพ็ญสุวรรณส์ นาคะปรีชา และคณะ)

ช่วงดำรงตำแหน่งคณบดีคณะแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ได้รับแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ให้ดำรงตำแหน่งเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ร่วมทีม

งานกับนายสุวรรณ กฤตธรรม (ปลัดจังหวัด) นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ (5 สิงหาคม. 2504-15 ธันวาคม 2507)

วันที่ 18 มิถุนายน 2507 ช่วงศาสตราจารย์นายแพทย์ บุญสม มาร์ติน ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และในวันที่ 16 มีนาคม 2508 โอนคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ไปสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตาม พระราชบัญญัติโอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ไปสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2508 มาตรา 4 ให้โอนบรรดากิจการทรัพย์สิน หนี้สิน ข้าราชการ ลูกจ้างและเงินงบประมาณของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ไปเป็นของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมื่อโอนเข้าสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใน พ.ศ.2508 แล้ว ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ทุ่มเททั้งกายและใจเพื่อพัฒนาคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ต้องเดินทางไปมาระหว่างเชียงใหม่-กรุงเทพฯ เป็นประจำแทบทุกสัปดาห์ เพื่อติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงบประมาณทบวงมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เป็นนักบริหารยอดเยี่ยม กล้าตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบสูง จัดตั้งภาควิชาพยาบาลศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ เภสัชศาสตร์ และภาควิชาทันตแพทยศาสตร์ โดยการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งภาควิชาทั้งสี่ กลายเป็นคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ดำเนินการผลิตบัณฑิตเหล่านี้ ช่วยในการขาดแคลนบุคลากรได้เป็นอย่างดี

ตั้งแต่ 12 มิถุนายน 2507 มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน รักษาการในตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยร่วมกับ พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา อธิการบดีมหาวิทยาลัยคนแรก (พ.ศ.2507-2511) นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยคนที่สอง (พ.ศ.2509-2511) พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิรวงศ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยคนที่สาม (พ.ศ.2511-2512) และศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง อธิการบดีมหาวิทยาลัยคนที่สี่ (พ.ศ.2512-2514)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ตินดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนที่ห้า ช่วง 24 มิถุนายน 2514–1 มกราคม 2516

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกหลายสมัย คือ

(1) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สมัยจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี (19 ธันวาคม 2515-14 ตุลาคม 2516)

(2) รัฐมนตรีช่วยว่ากระทรวงศึกษาธิการ สมัยนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี (16 ตุลาคม 2516-11 พฤษภาคม 2517)

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สมัยพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี (12 พฤษภาคม 2520-29 กุมภาพันธ์ 2522) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ตำแหน่งอื่นด้านการศึกษา

นายกสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ลำดับที่ 3 (พ.ศ.2519-2525)

วาระในการดำรงตำแหน่ง
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

26 กุมภาพันธ์ 2519-17 กันยายน 2519

26 ตุลาคม 2519-25 ตุลาคม 2521

8 พฤศจิกายน 2521-7 พฤศจิกายน 2523

8 พฤศจิกายน 2523-7 พฤศจิกายน 2525

ภารกิจในระหว่างรวมคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เข้าสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเดินทาง

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ อดีตอธิการบดีและนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บันทึกว่าศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ประสบเหตุถึง 3 ครั้ง

1 เครื่องบินตก

เช้าวันหนึ่งในปลายเดือนธันวาคม 2510 ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ตินเดินทางจากกรุงเทพฯ กลับเชียงใหม่ โดยเครื่องบินดาโกต้ารุ่นเก่าเที่ยวเช้าตรู่ ขณะลงจอดที่สนามบินเชียงใหม่ เช้าวันนั้นหมอกมาก นักบินลงจอดผิดที่นอกทางวิ่งสนามบินชนจอมปลวกเครื่องบินดาโกต้า หักเป็นสองท่อน ไฟลุกท่วมเครื่องบิน นักบินและผู้โดยสารบาดเจ็บและตายหลายคน ทหารอากาศอยู่ใกล้ที่เกิดเหตุนำร่างศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เข้ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ผลปรากฏว่าซี่โครงซ้ายหักไปหลายซี่ กระดูกสะโพกหลุด ไฟไหม้ลำตัว แพทย์นำเข้าห้องไอซียู

หลังจากฟื้นจากสลบ ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เล่าให้ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจวาณิชย์ ฟังว่า เมื่อใกล้จะถึงเชียงใหม่ได้เข้าไปห้องนักบิน เพื่อดูการก่อสร้างถนนเชียงใหม่-ลำปาง ได้ยินนักบินทั้งสองโต้เถียงกันเรื่องนำเครื่องลงสนามบิน มีหมอกควัน ทำให้เห็นทางวิ่งของสนามบินไม่ชัด เจ้าหน้าที่ภาคพื้นดินแนะนำให้นำเครื่องไปลงที่อื่น แต่พันโทเฉลิม หัวหน้านักบินตัดสินใจนำเครื่องลงจึงเกิดโศกนาฏกรรม เมื่อทราบเรื่อง ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน รีบหันหลังกลับออกจากห้องนักบิน เกาะเสากั้นกระเป๋าไว้แน่น เมื่อเครื่องบินชนจอมปลวก แรงกระแทกทำให้ซี่โครงหักไปหลายซี่เป็นเหตุให้เลือดออกในช่องอกด้านซ้าย เครื่องบินหักตรงบริเวณที่นั่งแถวแรก เกิดไฟไหม้ทันที ขณะนั้นสติยังดี จึงกลิ้งตัวเพื่อดับเพลิงที่กำลังไหม้เสื้อผ้า หลังจากนั้นเนื่องจากหนังศีรษะถลกออกมา มองเห็นกะโหลกขาวโพลน ก่อนจะสิ้นสติได้ยินเสียงคนร้องขึ้นมาว่าสมองออกมาแล้ว

ครั้งนั้น ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม เป็นหัวหน้าทีมในการรักษา ต้องใช้เวลานานหลายเดือน ต้องใช้ยาปฏิชีวนะ ซึ่งสมัยนั้นบ้านเราไม่มีต้องสั่งซื้อจากประเทศสหรัฐอเมริกา อาจารย์ต้องรับการดมยาสลบกว่า 50 ครั้ง ในการทำแผล ต้องหาผิวหนังมาปิดแผลบริเวณที่ถูกไฟลวก ซึ่งบุคลากรของคณะแพทย์แทบทุกระดับก็เต็มใจร่วมใจกันที่จะบริจาคผิวหนังให้ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สนาน สิมารักษ์ ภาควิชารังสีวิทยา “ความหลังเมื่อครั้งสี่ซ้าห้าสิบปีก่อน” **50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 2552 หน้า 88)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน

2 ไส้ติ่งอักเสบจนแตก

ครั้งศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เดินทางประชุมที่ประเทศสิงคโปร์ บนเครื่องบินเกิดปวดท้องอย่างรุนแรง เมื่อไปถึงโรงพยาบาลในสิงคโปร์ แพทย์นึกว่าเป็นโรคหัวใจ จึงนำไปรักษาแผนกโรคหัวใจ จนรุ่งเช้าศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน บอกหมอว่าปวดท้อง ไม่ใช่ปวดหัวใจ เมื่อเปิดช่องท้องจึงทราบว่าไส้ติ่งอักเสบจนแตก รักษาหลายวันจึงได้กลับไทย

3. อุบัติเหตุขณะไปตีกอล์ฟ โดยขณะยืนคุยกับเพื่อนในสนามกอล์ฟมีลูกกอล์ฟลูกหนึ่งพุ่งเข้าชนลูกอัณฑะด้านซ้ายอย่างแรง เจ็บปวดมากต้องนำส่งโรงพยาบาล

(ดูเพิ่มเติม ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ “ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน” **50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** เชียงใหม่: วิทอินดีไซน์ 2552 หน้า 291-293)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน

(จากซ้าย) ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน บุญวิภา (ลูกสาว) สมวิภา (ลูกสาว) และวิภาวรรณ อิศรางกูรฯ (ภริยา) (ที่มา: **ราชสกุลอิศรางกูร :ผู้สืบสาย ม.ร.ว.สวาสดิ์ อิศรางกูร** 2553)

ชีวิตครอบครัว

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน สมรส 2 ครั้ง ครั้งแรกกับ นางเพ็ญ มาร์ติน มีบุตร 3 คน เมื่อนางเพ็ญถึงแก่กรรม สมรสกับ นางสาววิภาวรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา มีบุตร 2 คน

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ตินถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2551 สิริอายุ 85 ปี

(ดูเพิ่มเติม วารสารมิตรครู ฉบับที่ 12 ปักษ์แรก วันที่ 15 ตุลาคม 2523 หน้า 12-13 นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม **ประวัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 2552 กิตติชัย วัฒนานิกร **นายห้างป่าไม้ สีสันชีวิตอดีตล้านนา** เชียงใหม่: สันติภาพแพ็คพริ้นท์ 2558 หน้า 152-157 และ **ราชสกุลอิศรางกูร: ผู้สืบสาย หม่อมราชวงศ์สวาสดิ์ อิศรางกูร** ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา คณะบรรณาธิการ กรุงเทพฯ: ผู้สืบสาย ม.ร.ว.สวาสดิ์ อิศรางกูร 2563 หน้า 69)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม

2.10 ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม

(พ.ศ.2462-2527)

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ คนแรก

นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม เกิดวันพฤหัสบดีที่ 23 พฤษภาคม 2462 ที่ตำบลองครักษ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นบุตรคนสุดท้องของนายคร้าม และนางทองคำ มีพี่ 6 คน

ครอบครัว

ได้ทำการสมรสกับนางสาวอนงค์ เมื่อพ.ศ.2488 มีบุตรชาย 2 คน คือ

1. ดร. กนก ฤกษ์เกษม สำเร็จปริญญาตรี ในสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสำเร็จปริญญาเอก จาก University of Western Australia เป็นอาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สมรสกับ ดร.เบญจวรรณ อรุณกิจ (อาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) มีหลานปู่เป็นชาย 2 คน

2. นายกนิษฐ ฤกษ์เกษม สำเร็จปริญญาตรีสาขาสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สมรสกับนางสาวปราณี ทรงสถาน (สำเร็จการศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค)

นางอนงค์ ได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจ เมื่อพ.ศ.2492 ต่อมาเดินทางไปศึกษาและดูงานด้านศัลยศาสตร์ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา และในปี พ.ศ. 2501 ได้สมรสกับนางสาวพิมพรรณ พรหมชนะ ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีบุตรร่วมกัน 5 คน

1. นายระพีพัฒน์ ฤกษ์เกษม สำเร็จปริญญาตรีในสาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชีจากมหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่ และสำเร็จปริญญาโท สาขา Finance จากมหาวิทยาลัย Oklahoma รัฐ Oklahoma ประเทศสหรัฐอเมริกา พ.ศ.2528

2. นายรัตนพงศ์ ฤกษ์เกษม สำเร็จปริญญาตรีในสาขาวิชาพาณิชยศาสตร์ และการบัญชีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสำเร็จปริญญาโท สาขา Finance จากมหาวิทยาลัย Oklahoma รัฐ Oklahoma ประเทศสหรัฐอเมริกา พ.ศ.2528

3. นายธำรงฤทธิ์ ฤกษ์เกษม จบคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ กรุงเทพมหานคร

4. ศาสตราจารย์ (เชี่ยวชาญพิเศษ) ดร. นายแพทย์กิตติพันธุ์ ฤกษ์เกษม

5. เด็กชายธัญญวัฒน์ ฤกษ์เกษม (ถึงแก่กรรม)

วุฒิการศึกษา

สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 โรงเรียนอำนวยศิลป์ พระนคร พ.ศ.2481

ปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พ.ศ.2488

ประกาศนียบัตรศัลยศาสตร์ทั่วไป พ.ศ.2495 ศัลยศาสตร์ทรวงอก พ.ศ.2496

ประกาศนียบัตรบร็องโกสโคปี้ และอีซอฟากสโคปี้ พ.ศ.2496

การฝึกอบรมแพทย์เฉพาะทางสาขาศัลยศาสตร์ทั่วไป พ.ศ.2497 ที่ Cook Country Postgraduate School of Medicine, University of Illinois และ Jewish Hospital of St. Louise

สมเด็จพระราชชนนีฯ พระราชทานเข็ม พอ.สว.แก่ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม

U.S.A. ตามลำดับ

เป็น Fellow ของสมาคมวิทยาศัลยแพทย์นานาชาติ พ.ศ.2495

ประกาศนียบัตรการบริหารโรงพยาบาล พ.ศ. 2506 University of Illinois U.S.A.

ประกาศนียบัตรทางด้านการศึกษาแพทยศาสตร์ พ.ศ.2514 University of Illnois U.S.A.

อนุมัติบัตรแพทยสภา สาขาศัลยศาสตร์ทั่วไป พ.ศ.2514

ปริญญาแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2524

ประวัติการทำงาน

งานประจำ

อาจารย์แผนกกายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ 1 เมษายน 2488-30 มิถุนายน 2488

แพทย์ประจำบ้านโรงพยาบาลกลาง กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2488-2489

แพทย์โท ประจำโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2498 -2501

นายแพทย์เอก ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2502-2503

นายแพทย์เอก ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พ.ศ.2502-2507 (โอนโรงพยาบาลเชียงใหม่ไปเป็นของคณะแพทยศาสตร์ 31 ธันวาคม 2502)

นายแพทย์เอก ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 31 มีนาคม 2508-30 พฤศจิกายน 2508 (โอนโรงพยาบาลนครเชียงใหม่จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ไปขึ้นกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

นายแพทย์พิเศษ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1 ธันวาคม 2508-6 พฤษภาคม 2511

รองศาสตราจารย์ ภาควิชาศัลยศาสตร์ 22 สิงหาคม 2511-15 ธันวาคม 2511

ศาสตราจารย์ ภาควิชาศัลยศาสตร์ 16 ธันวาคม 2511

คณบดีคณะแพทยศาสตร์ พ.ศ.2512-2515

หัวหน้าภาควิชาศัลยศาสตร์ พ.ศ.2517-2520

เกษียณอายุราชการเมื่อ 1 ตุลาคม 2522 ได้รับแต่งตั้งเป็นอาจารย์พิเศษ ภาควิชาศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมื่อเกษียณอายุราชการแล้ว ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แต่งตั้งเป็นอาจารย์พิเศษ ภาควิชาศัลยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่-พ.ศ.2527

งานสอน

สอนนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 4 วิชา Surgery

สอนนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 5 วิชา Surgery

สอนนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 6 วิชา Surgery

สอนแพทย์ฝึกหัดและแพทย์ประจำบ้าน

(บน) ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ทูลเกล้าฯ ถวายแผ่นทองคำในพระราชพิธีเททองหล่อพระพุทธรูปสมเด็จพระราชบิดา ในฐานะประธานคณะกรรมการดำเนินการก่อสร้างพระรูปพระราชบิดา

(กลาง ซ้าย) ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษมรับมอบที่ดิน 6 ไร่ ที่ กม.6 แม่เหียะ จากนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ ในนามคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้สมาคมปราบวัณโรค จังหวัดเชียงใหม่ สร้างบ้านพักให้แก่ผู้ป่วยวัณโรค ปัจจุบันคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สร้างศูนย์เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ (GMC) บนพื้นที่นี้ส่วนหนึ่ง โดยยังมีอาคารที่ตั้งสมาคมปราบวัณโรค เชียงใหม่ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระพี่นางเธอฯ

(กลาง ขวา) ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม บริจาคโลหิตให้แก่เหล่ากาชาด จังหวัดเชียงใหม่ในวันทำพิธีเปิดสาขาบริการโลหิตแห่งชาติขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่

(ล่าง ซ้าย) ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษมดูงานที่มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา เพื่อติดต่อเชิญแพทย์ชาวอเมริกามาสอนที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ล่าง ซ้าย) ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษมดูงานที่มหาวิทยาลัยนิปปอน ประเทศญี่ปุ่น และติดต่อโครงการร่วมมือทางวิชาการให้แก่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

งานวิจัย

วิจัยเรื่องการแบ่งส่วนของตับร่วมวิจัย และการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีของนิ่วในถุงน้ำดี

งานบริการวิชาการ

ตรวจผู้ป่วยนอก และให้การรักษาผู้ป่วย โดยการผ่าตัด

งานบริหาร

เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ.2501 – 2511

เป็นคณบดีคณะแพทยศาสตร์ พ.ศ.2512 – 2515

หัวหน้าภาควิชาศัลยศาสตร์ พ.ศ.2517 – 2520

งานพิเศษ

ริเริ่มจัดสร้างตึกปฏิบัติการ M.D.

ริเริ่มจัดตั้งสาขาบริการโลหิตแห่งชาติ เหล่ากาชาดเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2509

เป็นกรรมการริเริ่มจัดตั้งวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย

ประธานกรรมการสร้างพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก พ.ศ.2513

ร่วมในการจัดตั้งบ้านเด็กกำพร้าเชียงใหม่ โดยเป็นผู้ติดต่อขอบริจาคบ้านเด็กกำพร้าจาก นางกิ่งแก้ว วิบูลสันติ ให้แก่มูลนิธิเด็กกำพร้าฯ

ประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2512 – 2516

กรรมการสอบความรู้ การประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาศัลยศาสตร์ทั่วไป แพทยสภา

กรรมการสอบวุฒิบัตรศัลยศาสตร์วิทยาลัยอายุรแพทย์และศัลยแพทย์ของประเทศบังคลาเทศ

ประธานกรรมการพิจารณาสถานภาพโรงพยาบาลนครเชียงใหม่

ประธานกรรมการ บริษัท เชียงใหม่ธุรกิจการแพทย์ (ลานนา)

ริเริ่มและจัดสร้างบ้านพักฟื้นฟูผู้ป่วยวัณโรคของสมาคมปราบวัณโรคเชียงใหม่

ผลงานทางวิชาการ

ได้เสนอผลงานทางวิชาการรวมทั้งสิ้น 21 เรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อแพทย์ในการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการรักษาผู้ป่วย

ได้ทำการวิจัย 2 เรื่อง

ได้ร่วมแต่งตำราสำหรับการสอนและฝึกอบรมนักศึกษาแพทย์ แพทย์ฝึกหัดและแพทย์ประจำบ้านศัลยศาสตร์

ผลงานด้านวิชาชีพ

ได้ออกมาปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ในสมัยที่เป็นโรงพยาบาลในสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ปี พ.ศ.2498 และได้พัฒนาโรงพยาบาลให้เกิดความนิยม เชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชน โดยใช้หลักวิชาความรู้ทางด้านศัลยกรรม โดยได้ทำการผ่าตัดรักษาผู้ป่วยที่โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ในระยะ 24 ปี จำนวน 2,140 ราย นอกจากนี้ ยังได้เดินทางไปตรวจโรคให้แก่ตำรวจตระเวนชายแดน บางครั้งบางคราว ประจำปี ตามจุดต่าง ๆ ซึ่งทางกรมตำรวจได้มอบแหวนอัศวินทองคำลงยา ตอบแทนความดี

เป็นประธานจัดการประชุมวิชาการแพทย์ภาคเหนือครั้ง 7 พ.ศ.2498

เป็นผู้ให้จุดเริ่มต้นการสร้างโรงเรียนแพทย์ที่เชียงใหม่ โดยให้ใช้โรงพยาบาลนครเชียงใหม่เป็นโรงพยาบาลสำหรับการสอน แทนการจัดหาที่ดินแห่งอื่น เพื่อสร้างโรงพยาบาลใหม่

เป็นผู้เริ่มต้นเพื่อให้ได้ความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา เพื่อการส่งอาจารย์และอุปกรณ์ให้แก่คณะแพทยศาสตร์

เป็นผู้เริ่มต้นความร่วมมือระหว่างคณะแพทย์จากโรงเรียนแพทย์นิปปอน ญี่ปุ่น ซึ่งได้ต่อเนื่องกันจนถึงปัจจุบัน

เป็นผู้หนึ่งที่ได้เพิ่มโครงการผลิตแพทย์ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งคณบดี คณะแพทยศาสตร์ และหาทางดำเนินการจัดตั้งคณะทันตแพทยศาสตร์

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม เป็นแพทย์ถวายการผ่าตัดไส้ติ่งให้แก่ท่านพุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินปญฺโญ) (พ.ศ.2449-2536) ซึ่งเดินทางมาจากสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยมีคุณปราณี พุ่มชูศรี (คนกลางแถวหน้า) เป็นโยมอุปัฏฐาก พร้อมคณะแพทย์และพยาบาลที่ถวายการรักษาครั้งนั้น

และคณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะเทคนิคการแพทย์ โดยแยกออกจากคณะแพทยศาสตร์

จัดสรรที่ดินหมู่บ้านฤกษ์เกษม หนองหอย สุเทพ สันกำแพง

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ถึงแก่กรรมเมื่อ 18 ตุลาคม 2527 สิริอายุได้ 65 ปี

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เขียนถึง ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ในหนังสืองานศพตอนหนึ่งว่า “เราเริ่มเป็นนักเรียนเตรียมแพทย์มาด้วยกัน ข้ามฟากมาศิริราชก็อยู่ด้วยกันมาตลอด เมื่อสำเร็จแล้ว เบียบก็ได้มาตั้งหลักอยู่กรมการแพทย์จากโรงพยาบาลกลางก็มาอยู่เชียงใหม่ ผู้บุกเบิกเอาวิชาการแพทย์แผนใหม่เข้ามาบริการแก่ผู้ป่วยจนเป็นที่เลื่องลือ

เมื่อคณะแพทยศาสตร์ได้อุบัติขึ้นที่เชียงใหม่ ผมกับเบียบได้หารือร่วมมือและประสานงานกันอย่างเพื่อนร่วมงานที่เลิศจริง ๆ เราทำงานเหมือนคน ๆ เดียวกัน ช่วยกันริเริ่มและสะสางปัญหาต่าง ๆ จึงช่วยสร้างระเบียบวินัยและความเจริญให้คณะเป็นอย่างดี เราช่วยกันบากบั่นทุกอย่างก็สำเร็จตามต้องการ (ดูเพิ่มเติม **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม** 2527)

ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ณ สุสานหายยา เชียงใหม่ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2529

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทอดพระเนตรผังคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โอกาสเสด็จพระราชดำเนินเปิดอาคาร 7 ชั้น เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2513 ผู้รับเสด็จในภาพ คือ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม

อาคาร 7 ชั้น ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง (พ.ศ.2504-2513)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ต้อนรับนักศึกษาแพทย์รุ่นบุกเบิก ที่สถานีรถไฟเชียงใหม่
เมื่อ 31 ธันวาคม 2503 (ที่มา: **50 ปีสวนดอกบอกผ่านภาพ** หน้า 53)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ต้อนรับอาจารย์แพทย์รุ่นบุกเบิก ที่สถานีรถไฟเชียงใหม่
เมื่อ 31 ธันวาคม 2503 (ที่มา: **50 ปีสวนดอกบอกผ่านภาพ** หน้า 53)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ชาญ สถาปนกุล

3. ส่วนหนึ่งของอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รุ่นแรก

3.1 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ชาญ สถาปนกุล

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ชาญ สถาปนกุลเป็นอาจารย์แพทย์รุ่นแรกและเป็นผู้บุกเบิกก่อสร้างความเป็นคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะแพทย์ภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทยร่วมกับนายแพทย์บุญสม มาร์ติน คณบดีคนแรก ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ชาญ สถาปนกุล มาปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกอายุรศาสตร์ เมื่อเดือนเมษายน 2504 ขณะนั้นพื้นที่ยังเป็นท้องนา ไฟถนนยังไม่มีทั้งแคมปัส ตกค่ำได้ยินเสียงจักจั่นและแมลงต่างๆ น้ำที่ใช้มีสนิมเหล็กมาก แต่ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ชาญ สถาปนกุล มุ่งมั่นสร้างคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ นายแพทย์ชาญ สถาปนกุล เป็นผู้ก่อตั้งภาควิชาอายุรศาสตร์ เป็นหัวหน้าภาควิชาท่านแรกดำรงตำแหน่งช่วง พ.ศ.2504-2518 และ พศ..2525-2527 ปี พ.ศ. 2507 ภาควิชาอายุรศาสตร์มีอาจารย์แพทย์ ดังนี้ (1) ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ชาญสถาปนกุล (2) อาจารย์ นายแพทย์ประภาษ ศรทัตต์ (3) อาจารย์ กาญจนา เชี่ยวชาญวิทย์ (4) อาจารย์ แพทย์หญิง ฉันทนา จุลลัษเฐียร เมทโธล์ด (5) อาจารย์ แพทย์หญิง บุญหลง ลัทธนันท์ (ศิวะสมบูรณ์) (6) อาจารย์ นายแพทย์บุญธรรม สุนทรเกียรติ (7) อาจารย์ นายแพทย์หัชชา ณ บางช้าง (7) อาจารย์ แพทย์หญิงจรวย ศรีทอง (8) อาจารย์ แพทย์หญิงพูนศรี สถิรแพทย์ (9) อาจารย์ นายแพทย์มุนี แก้วปลั่ง (10) อาจารย์ แพทย์หญิงพวงทอง ชุตาภา (11) อาจารย์ นายแพทย์กำพล กลั่นกลิ่น (12) อาจารย์ นายแพทย์ชุมนุม พรหมขัตติแก้ว (13) อาจารย์ นายแพทย์ศิริวัฒน์ ชูจิตารมย์ และ (14) Dr.Roy Korn

ความทรงจำของรองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง บุญหลง ศิวะสมบูรณ์ ต่อหมอชาญ

หมอชาญขึ้นมาเชียงใหม่ตั้งแต่ เมษายน 2504 ขณะนั้นอายุรศาสตร์มีแพทย์ของโรงพยาบาลนครเชียงใหม่เดิมอยู่ 2 ท่าน เมื่ออาจารย์หมอชาญมาถึง ท่านก็ได้จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนว่าแต่ละชั้นปีต้องเรียนอะไรบ้าง เรียนอย่างไร ประกอบด้วยบรรยาย กี่ชั่วโมง ประชุมวิชาการกี่ชั่วโมง round ward กี่ชั่วโมง อาจารย์ทำหลักสูตรเพียงคนเดียว แต่คงอิง guideline ของโรงเรียนแพทย์เดิม

ส่วนอาจารย์ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง บุญหลง ศิวะสมบูรณ์ เมื่อฝึกอบรมครบ 2 ปีก็ขึ้นมาเชียงใหม่เมื่อสิงหาคม 2504 ปีนั้นเป็นปีที่เริ่มมี intern รุ่นแรก คนที่มาเชียงใหม่ก็เช่น อาจารย์หมอเตชะทัต เตชะเสนและอาจารย์หมอกำพล กลั่นกลิ่น ต่อมา ก็มีอาจารย์กลับมาช่วยสอนที่นี่มากขึ้น ทำให้มีหลายวิชาเพิ่มขึ้น เช่น สาขาวิชาโลหิตวิทยา โรคต่อมไร้ท่อ โรคปอด แต่ว่าต่อมาก็มีอาจารย์ย้ายไปต่างประเทศ ย้ายไปกรุงเทพฯ ไปต่างจังหวัดมากเช่นกัน ทำให้สาขาวิชานั้น ๆ ขาดผู้สอน อาจารย์ชาญก็จะเป็นผู้สอนแทน ท่านไม่เคยบ่นกับพวกเราเลย

อาจารย์หมอชาญ เป็นอาจารย์ที่ทำงานทุ่มเทตลอดชีวิตของท่าน กลางคืนท่านอ่านหนังสือและมาดูคนไข้ที่วอร์ด ท่านจะมีชั่วโมงพิเศษสำหรับ quiz นักศึกษา มีคำถามติดบนบอร์ดที่หน้าห้องบรรยาย และจะมีคำตอบหรือว่ารูปมาติดวันหลัง

ท่านทุ่มเทมาตลอด จนกระทั่งท่านเริ่มไม่สบาย ท่านเป็นเบาหวานแล้วก็มีความดันโลหิตสูง เส้นเลือดในหัวใจตีบ ท่านเข้าโรงพยาบาลตั้งแต่ปี 2550 เนื่องจากท่านหกล้ม กระดูกซี่โครงหัก ต่อมาท่านก็เป็นไตวายอีก ท่านเป็นคนน่าที่งอย่างหนึ่ง ท่านป่วยเป็นโรคทั้งตัว หน้าท่านไม่เหี่ยวย่นตามวัย

ความทรงจำของรองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง บุญสม ชัยมงคล ต่ออาจารย์หมอชาญ

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงบุญสม ชัยมงคล จบแพทย์จากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมาเป็นแพทย์ฝึกหัดที่เชียงใหม่เมื่อ พ.ศ.2506 เล่าว่าสมัยนั้นการเขียนรายงาน เขียนประวัติคนไข้ หรือเข้า conference จะมี present ต้องเป็นภาษาอังกฤษ เพราะว่าเรามีอาจารย์แพทย์ชาวต่างประเทศอยู่ด้วย อาจารย์หมอชาญท่านจะเป็นคนมาแก้ภาษาให้ ถ้าเขียนไม่ถูกหรือพูดตะกุกตะกัก ก็จะแก้ให้ หัดให้เรามีความกล้า อาจารย์หมอชาญคอยติง ท่านไม่ได้ทำให้เรารู้สึกอับอายว่าเราเขียนผิด

ตอนนั้นอาจารย์หมอชาญไม่มีที่สอนหนังสือที่เป็น small group teaching อาจารย์หมอชาญก็จะใช้บริเวณใต้บันไดของ ward คนไข้แล้วมีกระดานอยู่ ท่านจะเขียนที่กระดาน โดยสอนนักศึกษาแพทย์ทั้งแพทย์ประจำบ้านและแพทย์ฝึกหัด อาจารย์หมอชาญจะสอนให้ทุกสาขาของภาควิชาอายุรศาสตร์

อาจารย์หมอชาญท่านขยันเหลือเกิน วันหยุดท่านก็มาสอน กลางคืนท่านก็มาสอน คือสมัยนั้นเรายังไม่มีที่เที่ยว คนไข้จะได้ประโยชน์มาก เพราะค่ำลงเราจะอยู่ใน ward จนถึง 4 ทุ่ม 5 ทุ่ม จึงจะกลับหอ อาจารย์หมอชาญจะมาดูที่ ward ตอนกลางคืนด้วย ถ้าใครมีปัญหาเกี่ยวกับคนไข้ในตอนดึก ๆ ก็สามารถโทรศัพท์ไปเรียนท่าน ปรึกษาท่าน ท่านก็อุตส่าห์มาดูให้

ความทรงจำของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์กำพล กลั่นกลิ่น ต่ออาจารย์หมอชาญ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์กำพล กลั่นกลิ่น ขึ้นมาเป็นแพทย์ใช้ทุน (intern รุ่นแรกของประเทศไทย มาฝึกงานที่โรงพยาบาลนครเชียงใหม่เมื่อ พ.ศ.2504)

ช่วงที่ฝึกงานเป็นแพทย์ใช้ทุนภาควิชาอายุรศาสตร์ 3 เดือน มีคุณหมอเถลิง พลจันทร์ (ต่อมาเป็นอาจารย์ภาควิชารังสีวิทยา) คุณหมอจำนง ลิลิต (สีตะพันธุ์) (ต่อมาเป็นอาจารย์ภาควิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟู) เป็นแพทย์ประจำบ้าน

พ.ศ.2504 ยังไม่มีนักศึกษาแพทย์เชียงใหม่ขึ้น ward round กับแพทย์ประจำบ้านตัวตัวต่อ เริ่มมีนักศึกษาแพทย์ขึ้น ward เมื่อ นายแพทย์กำพล กลั่นกลิ่น ทำหน้าที่แพทย์ประจำบ้านปี 2 ปี3 ไปฝึกอบรมและศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา ช่วง พ.ศ.2507-2511

ช่วงทำหน้าที่แพทย์ฝึกหัดแพทย์ประจำบ้านภาควิชาอายุรศาสตร์ได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้จากอาจารย์หมอชาญและอาจารย์ท่านอื่นๆ เช่น อาจารย์ประภาษ ศรทัตต์ อาจารย์กาญจนา เชี่ยวชาญวิทย์ อาจารย์ฉันทนา จุลลัษเฐียร อาจารย์บุญหลง ลัทธนันท์ (ศิวะสมบูรณ์) อาจารย์บุญธรรม สุนทรเกียรติ และ Dr.Roy Korn ได้เห็นตัวอย่างการอุทิศเวลาของอาจารย์หมอชาญให้กับ นักศึกษาแพทย์และผู้ป่วยตลอดมา เช่น การติวิวิชาอายุรศาสตร์ ห้องใต้บันไดอายุรกรรมชายให้ นักศึกษาแพทย์เป็นประจำการ round ผู้ป่วยให้หอผู้ป่วยทั้งภาคเช้ากอร์ปด้วยผู้ป่วย แพทย์ใช้ทุน มี staff round ตาม specialty ซึ่งอาจารย์หมอชาญจะร่วม roundด้วย ตอนค่ำจะมี chart round หรือดูผลแลปที่มีรายงานกลับเข้ามาและการสั่งทำแลปในวันรุ่งขึ้นทุกวัน ทำให้แพทย์ประจำบ้านที่อยู่เวรณในวันนั้น ๆ ต้องคอยอยู่ใน ward ด้วย

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ชาญ สถาปนกุลถึงแก่กรรมใน พ.ศ.2551

(รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงพรรณี ศิริวรรธนาภา ผู้รวบรวม ครูชาญ: ครูแพทย์เชียงใหม่ ใน **50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 2552 หน้า 297-301)

3.2. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดม

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดม ย้ายจากกรุงเทพฯ มาอยู่โรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2503 ได้ร่วมกับ ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญธรรม สุนทรเกียรติ ก่อตั้งหน่วยปฏิบัติการกลาง (Diagnostic Central Laboraqtory) โดยใช้อาคารชั้นเดียวหลังเก่าของโรงพยาบาลสวนดอกเป็นที่ตั้งโดยมีห้องปฏิบัติการชันสูตร (Lab) มีห้องตรวจโลหิตวิทยา เคมีคลินิก ตรวจอุจจาระ ปัสสาวะ และภูมิคุ้มกันวิทยา รวมทั้งจัดให้มีหน่วยธนาคารเลือดอยู่ในบริเวณใกล้เคียงด้วย

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดม ได้พัฒนาคุณภาพบุคลากรที่ทำงานในห้อง Lab โดยได้จัดสอนหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลรุ่นแรกให้บุคลากรเหล่านี้เข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลและเทคนิคทางห้องปฏิบัติการชันสูตรด้วย

ต่อมา ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดมได้เสนอโครงการตั้งคณะเทคนิคการแพทย์เพื่อผลิตนักเทคนิคการแพทย์มาทำหน้าที่นี้ โดยดำรงตำแหน่งคณบดีคณะเทคนิคการแพทย์คนแรก ในช่วงแรก ๆ ได้รับนักศึกษารุ่นแรกพร้อมกับการจัดหลักสูตรต่อเนื่อง 1 ปีสำหรับผู้เรียนจบอนุปริญญาเทคนิคการแพทย์จากจุฬาฯ และศิริราช

ต่อมา ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดมได้เสนอโครงการผลิตบุคลากรระดับปริญญาตรีในสาขากิจกรรมบำบัด รังสีเทคนิคและกายภาพบำบัด รวมทั้งผลิตพนักงานวิทยาศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรหลักสูตร 2 ปีด้วย

เมื่ออาคารเรียน 7 ชั้นก่อสร้างเสร็จและกำลังก่อสร้างอาคารเรียน 4 ชั้น ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดม ในฐานะคณบดีคณะเทคนิคการแพทย์ได้เจรจากับคณบดีคณะแพทยศาสตร์ ขอโอนกิจการและบุคลากรห้องปฏิบัติการชันสูตรมาให้คณะเทคนิคการแพทย์เป็นฝ่ายดำเนินการทั้งหมด โดยจะรับบริการการตรวจให้แก่คณะแพทยศาสตร์ แต่เกิดมีการประท้วงคณบดีคณะแพทยศาสตร์ โดยเห็นว่าไม่ควรย้ายห้องปฏิบัติการชันสูตรให้คณะเทคนิคการแพทย์ จึงต้องระงับไว้ แต่คณะเทคนิคการแพทย์ก็อนุญาตให้ใช้ห้อง Lab อาคาร 4 ชั้น 1 ที่เตรียมไว้ใช้เป็นห้องตรวจจุลชีววิทยาและภูมิคุ้มกันวิทยาให้ใช้ชั้น 2 เป็นสถานที่ตรวจทางเคมีคลินิก จนถึง พ.ศ.2550 จึงย้ายออกไปตั้งที่คณะแพทยศาสตร์

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดม ทำหน้าที่บริหาร ทำการสอนนักศึกษา ตรวจสไลด์ทางพยาธิวิทยา และทำหน้าที่อื่น ๆ เช่น ประธานคณะกรรมการหน่วยกาชาดของจังหวัดเชียงใหม่ ประธานคณะแพทย์ตรวจสุขภาพให้หลวงปู่แหวน สุจิณโณ ประธานคณะแพทย์ถวายการรักษาให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อครั้งประชวรที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ แพทย์อาสามูลนิธิ พอ.สว.ของสมเด็จย่า ประธานคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดสถานที่ในการสอบคัดเลือกนักศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย และรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดม เป็นผู้รักกล้วยไม้ ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ จนมีชื่อเสียงสร้างกล้วยไม้ แอสโคเซ็นด้า แสงอุดม ซึ่งเป็นลูกผสมระหว่างกล้วยไม้สามปอยชมพูกับกล้วยไม้เข็มแดง ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดม เริ่มผสมเกสรเมื่อ พ.ศ.2510 เติบโตออกดอกเมื่อ พ.ศ.2515 ได้รับการตัดสินจากสมาคมกล้วยไม้เชียงใหม่ในพระบรมราชินูปถัมภ์ให้ได้รับประกาศนียบัตร A.M. (Aword of Merit) สถาบันวิจัยกล้วยไม้ตั้งชื่อประจำต้นว่า Tori ถือเป็นเกียรติประวัติอีกอย่างหนึ่งของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดม

(รองศาสตราจารย์สนอง ไชยารัศมี คณบดีคณะเทคนิคการแพทย์ พ.ศ.2530-2534 ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ แสงอุดม **50 ปี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 2552 หน้า 294-296)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี

3.3. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี

เกิดเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2472 ที่กรุงเทพฯ ย่านสาธร เป็นบุตรนายกำจาย ผู้ช่วยผู้จัดการบริษัทสุพรรณ จำกัด และนางสงวน (นามสกุลเดิม กรรณสูต)

ประวัติการศึกษา

เริ่มเรียนชั้นอนุบาลที่โรงเรียนมาแตร์แดอีวิทยาลัย

เรียน ป.1-ม.6 ที่วชิราวุธวิทยาลัย

จบ ม.6 รุ่น “โตโจ” สอบได้ยกชั้นโดยไม่ต้องสอบ ได้เข้าเรียนต่อโรงเรียนเตรียมอุดม

เรียนคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รุ่น 2) 2 ปี ข้ามไปเรียนต่อที่คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลอีก 4 ปี สำเร็จการศึกษาปี พ.ศ.2495 ได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับ 2 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

ขึ้นมารับราชการที่โรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ ได้ทุนไปเรียนต่อที่สหรัฐอเมริกา 4 ปี

พ.ศ.2503 ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะทางในสาขาวิชาประสาทวิทยา (Certificate in Neurology and Psychiatry) University of pennsylvasnia, philadelphia, U.S.A.

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2504-2508 รักษาการหัวหน้าภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และนายแพทย์ผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่

พ.ศ.2508-2511 รักษาการหัวหน้าภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2511-2520 หัวหน้าภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2512-2517 รองคณบดี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยโลหิตวิทยาและทุพโภชนา

พ.ศ.2520-2521 รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2521-2525 คณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2527-2528 ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี

ตระกูลกรรณสูต เริ่มต้นที่ชาวจีนชื่อนายหู ต่อมาเป็นหลวงกงศุลจีน กรมการจีนในอำเภอตลาดใหม่ จังหวัดนครปฐม (ปัจจุบันเป็นอำเภอสามพราน) หลวงกงศุลจีน (หู) มีบุตรชื่อนายโป๊ะ ต่อมาเป็นพระทวีจีนประชา (โป๊ะ) กรมการจีน พระทวีจีนประชา (โป๊ะ) มีภริยา ชื่อ นางกี มีลูก 2 คน คือ (1) นายฮะอี้ (2) นายฮะหยง นายฮะอี้ ต่อมาเป็นพระยาสุนทรบุรีศรีพิชัยสงคราม (ฮะอี้ กรรณสูต) เคยดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองสุพรรณบุรี และสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครชัยศรี (พ.ศ.2466-2467) คนน้องคือนายฮะหยง กรรณสูต ประกอบอาชีพค้าขาย สืบทอดกิจการของพระทวีจีนประชา (โป๊ะ) และนางกี และได้เป็นเจ้าภาษีนายอากรมณฑลนครชัยศรี นายฮะหยง กรรณสูต มีภริยาชื่อนางขุ่ม มีลูก 9 คนคือ (1) คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร (2) นายเทียนสถิตย์ กรรณสูต (3) นายเทียนเต็ก กรรณสูต (4) นางถนอม นนท์ปัญญา (5) นายสุชาติ กรรณสูต (6) นางสงวน ศรีศุกรี (มารดาของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี) (7) นายเทียนบุญ กรรณสูต (8) นายเทียนเพ้ง กรรณสูต (9) นายบุญต้าน กรรณสูต (ขอบคุณ ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี)

พ.ศ.2528-2532 อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วาระในการดำรงตำแหน่ง

21 มกราคม 2528 - 20 มกราคม 2530

21 มกราคม 2530 - 20 มกราคม 2532

21 มกราคม 2532 - 24 มกราคม 2532 (รักษาราชการแทน)

เกษียณอายุราชการ เมื่อ 1 ตุลาคม 2533 โดยยังดำรงตำแหน่งสำคัญ เช่น

กรรมการประจำวิทยาลัยครูเชียงใหม่ต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.2528 เป็นนายกสภาสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ และนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามลำดับ

กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์ จากเดิมมี 8 สถาบันจนปัจจุบันมี 21 สถาบัน

(ที่มา: เอกสารประวัติและผลงานผู้สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสรุปผล การบริหารงานบริหารมหาวิทยาลัยระหว่าง 21 มกราคม 2528 ถึง 20 มกราคม 2532 หน้า 1-7 และข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ที่บ้านพักของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2557 เวลา 13.30-15.00 น.)

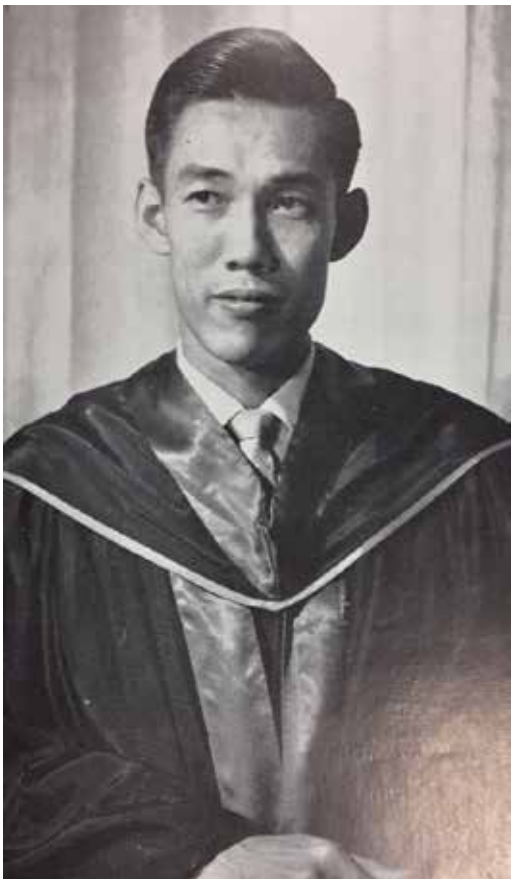

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ หม่อมราชวงศ์
ธันยโสภาคย์ เกษมสันต์

3.4 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ หม่อมราชวงศ์ ธันยโสภาคย์ เกษมสันต์

เกิด วันที่ 24 สิงหาคม 2472 ที่ กรุงเทพฯ

บิดา นาวาเอก หม่อมเจ้าเจริญศุขโสภาคย์ เกษมสันต์ ร.น.

มารดา หม่อมศรีเฉลิม (วิริยะศิริ) เกษมสันต์

มีพี่น้องรวมกัน 6 คน

การสมรส พ.ศ.2503 กับนางถนอมศรี (ผดุงแสง) เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีบุตรธิดารวม 4 คน

การศึกษาและการปฏิบัติราชการ

พ.ศ.2485 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ (ชื่อขณะนั้น)

พ.ศ.2487 สำเร็จการศึกษาชั้นเตรียมอุดมศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สายวิทย์ (เทียบเท่ามัธยม 7-8)

พ.ศ.2489 สำเร็จการศึกษาสาขาเตรียมแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2490 ศึกษาวิชาแพทยศาสตร์ในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ชื่อขณะนั้น)

พ.ศ.2495 สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตร์ ได้ปริญญา พ.บ. (เกียรตินิยมอันดับสอง) และรางวัลเหรียญเงิน คะแนนรองเยี่ยมรวมตลอดสี่ปีของหลักสูตร คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

พ.ศ.2497 การฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้าน สาขาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เรียนจบปีที่ 2 แล้วจึงลาออกเพื่อเตรียมตัวไปศึกษาต่อต่างประเทศ ระหว่างที่รออยู่ได้สมัครเป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน ปฏิบัติงานด้านเวชปฏิบัติทั่วไปและฝึกอบรมวิชาศัลยกรรมเป็นการเฉพาะ

พ.ศ.2498 ศึกษาต่อต่างประเทศ ณ เมืองฟิลาเดลเฟีย มลรัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ในสาขาวิชาศัลยศาสตร์ กำหนดระยะเวลาสี่ปี โดยผ่านการสอบคัดเลือกได้ทุนฟูลไบรท์ (Fulbright Travel Grant) ในปีแรกได้เข้าศึกษาหลักสูตรศัลยศาสตร์ทั่วไป เน้นวิทยาศาสตร์พื้นฐาน (Basic Sciences) ของวิชาแพทยศาสตร์ ที่ Graduate School of Medicine, University of Pennsylvania, Philadelphia, U.S.A. จบหลักสูตรได้รับประกาศนียบัตรศัลยศาสตร์หลังปริญญาสาขาศัลยศาสตร์

พ.ศ.2499 รับการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้าน สาขาศัลยกรรม ที่โรงพยาบาล Episcopal เมืองฟิลาเดลเฟีย ซึ่ง affiliate กับ มหาวิทยาลัย Temple ในเมืองเดียวกัน หลักสูตรสามปี ได้ประกาศนียบัตร Residency Training in Surgery

พ.ศ.2503 เดินทางกลับประเทศไทย ได้รับบรรจุเป็นข้าราชการสามัญ ตำแหน่งอาจารย์โท แผนกวิชาศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (สังกัดขณะนั้น)

พ.ศ.2504 ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าหน่วยทะเบียนและสถิติทางการแพทย์ (Division of Medical Records and Statistics) เริ่มการปรับปรุงรายงานผู้ป่วยให้มีคุณภาพ และค้นหาได้ง่ายขึ้น โดยรวมศูนย์การเก็บรายงานผู้ป่วยให้เป็นระเบียบ

(Central Medical Record Keeping) และทำแผนงานเพื่อยกฐานะให้เป็นแผนกเวชระเบียนและสถิติทางการแพทย์ต่อไป

พ.ศ.2505 เป็นอาจารย์เอก ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ โดยเฉพาะเพื่อเป็นการเตรียมแยกแผนกวิชาใหม่ คือ ศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ และกายภาพบำบัด (Orthopaedic Surgeny and Physical Therapy) ตามที่มีโครงการริเริ่มโดยคณะแพทยศาสตร์ที่กรุงเทพฯ ขณะนั้น และผนวกคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ อันเป็นโรงเรียนแพทย์แห่งแรกในภูธรเข้าไปด้วย เพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกัน อนึ่ง ได้เสนอโครงการ เขียนรายงานผู้ป่วยแบบตามเรื่องปัญหา (Problem – Oriented Medical Record หรือ POMR) โดยทำเอกสารเผยแพร่และฝึกอบรมให้แก่แพทย์ประจำภาควิชาต่าง ๆ

พ.ศ.2505 ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานคณะกรรมการมะเร็ง (Tumor Committee) โรงพยาบาลนครเชียงใหม่

พ.ศ.2507 เป็นข้าราชการชั้นพิเศษ ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ แผนกวิชาศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มีการโอนสังกัดจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์มาขึ้นกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

พ.ศ.2508 เป็นข้าราชการชั้นพิเศษ ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ แผนกวิชาศัลยศาสตร์

พ.ศ.2509 ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าภาควิชาศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์และกายภาพบำบัดคนแรก (มีการเปลี่ยนชื่อจากแผนกวิชามาเป็นภาควิชา และมีระบบลำดับชั้นข้าราชการตามแบบ Position Classification –P.C.)

พ.ศ.2510 เป็นข้าราชการระดับ 10 ตำแหน่งศาสตราจารย์

พ.ศ.2511 ได้รับแต่งตั้งเป็น ประธานคณะกรรมการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (Residency Training Program in General Practice) ของโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ (ชื่อขณะนั้น) ตามโครงการของแพทยสภา

พ.ศ.2512 ได้รับทุนของ China Medical Board ไปศึกษาเพิ่มเติมและดูงานที่ University of lllinois Medical Center โดยสังกัด Department of Orthopaedic Surgery ตามโครงการร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กับมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ อีกทั้งรับการฝึกอบรมด้านแพทยศาสตร์ศึกษาที่ศูนย์แพทยศาสตร์ศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่นำโดยศาสตราจารย์ นายแพทย์ George Miller และดูงานเวชปฏิบัติครอบครัว (Family Practice) ที่โรงพยาบาลนครชิคาโก

จบการดูงานที่มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์แล้ว ได้เดินทางไปดูงานศัลยกรรมที่ Mayo Clinic และ

ดูงานของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพที่ Rehabilitation Center, Los Amigos, California หนึ่งสัปดาห์

เมื่อกลับมาเชียงใหม่ ได้เริ่มทำโครงการยกฐานะหน่วยกายภาพบำบัดในภาควิชาศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ ให้เป็นภาควิชาเรียกว่า ภาควิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟู (Rehabilitation Medicine) โดยผนวกหน่วยแขนขาปลอมและอุปกรณ์ช่วยคนพิการ (Division of Prostheses and Orthotics) ซึ่งได้ขยายขอบข่ายงานมากขึ้นอีกด้วย

ในตำแหน่งกรรมการหลักสูตรคณะแพทยศาสตร์ ได้ร่วมมือในการปฏิรูปกระบวนการแพทยศาสตร์ศึกษา (Medical Education) แผนใหม่ มีการประชุมสัมมนาหลายครั้งต่างกรรม ต่างวาระ ทั้งภายในคณะ ฯ และร่วมกับคณะแพทยศาสตร์อื่น ๆ

พ.ศ.2523 ขอย้ายมาเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน เพื่อปฏิบัติงานในตำแหน่งประธานคณะกรรมการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป ตามโครงการของแพทยสภา และพร้อมกันนั้นได้ตระเตรียมการเพื่อตั้งภาควิชาใหม่ในคณะแพทยศาสตร์ ได้แก่ ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว (Department of Family Medicine) ซึ่ง

หลังจากเตรียมโครงการอยู่ 7 ปี ก็ได้รับอนุมัติให้เป็นภาควิชาใหม่ โดยแยกออกมาจากภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน เมื่อ พ.ศ.2532 และได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว เป็นคนแรก ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสาขาวิชาสำหรับนักศึกษาแพทย์ปีที่ 4 และ 5 ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จัดวางระเบียบงานบริการครอบครัวและผู้ป่วย และเริ่มงานวิจัยในสาขาวิชาใหม่นี้ด้วย ขณะเดียวกันได้รับเชิญให้ไปบรรยายเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลในการตั้งภาควิชาใหม่นี้ ที่คณะแพทยศาสตร์อื่น ๆ เช่น ขอนแก่น และรามาธิบดี

เสนอแพทยสภาให้มีดำริในการเปลี่ยนโครงการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (Residency Training Program in General Practice) ให้เป็นโครงการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านสาขาเวชปฏิบัติครอบครัว (Residency Training Program in Family Practice)

พ.ศ.2524-2525 ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการในตำแหน่ง บรรณาธิการ เชียงใหม่เวชสาร

พ.ศ.2526 ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ ให้ปฏิบัติงานในตำแหน่งประธานคณะกรรมการศูนย์ประสานงานทางวิชาการด้านอุบัติภัยในส่วนภูมิภาค

พ.ศ.2530 เสนอผลงานวิจัยของภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว เรื่อง Undergraduate Teaching of Family Practice in Chiang Mai, Thailand ในที่ประชุม WONCA Regional Conference Asia Pacific Region ที่ฮ่องกง จัดโดย The Hong Kong College of General Practitioners

พ.ศ.2531 ได้รับการฝึกอบรมระยะสั้นด้านกีฬาเวชศาสตร์ (Sport Medicine) โดยวิทยากรของสมาพันธ์โอลิมปิกแห่งประเทศไทย แล้วได้นำความรู้และหลักการมาใช้ โดยผนวกเอาสาขาวิชากีฬาเวชศาสตร์ มาสอนและฝึกอบรมในภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว

พ.ศ.2532 เกษียณอายุราชการ ได้รับแต่ง

ตั้งจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้เป็น ศาสตราจารย์เกียรติคุณ

งานวิจัยและแต่งตำรา

งานแพทยศาสตร์ศึกษา เช่น

วิจัยเรื่อง ความเป็นไปของแพทยศาสตร์บัณฑิตของไทยหลังรับปริญญา โดยรวบรวมข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ เสนอรายงานต่อที่ประชุมแพทยศาสตร์ศึกษา ครั้งที่ 2 ที่กรุงเทพฯ

สาขาวิชาศัลยศาสตร์ เช่น

แต่งตำราเรื่อง เวชปฏิบัติฉุกเฉิน สำหรับแพทย์ พยาบาล และผู้ร่วมงานในทีม

สาขาวิชาศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์

แต่งตำราเรื่อง ศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ ฉบับนักศึกษาแพทย์ ประกอบการสอนนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 ถึงปีที่ 6

แต่งตำราเรื่อง ออร์โธปิดิกส์ปฐมภูมิ (Primary Care in Orthopaedics) ฉบับแพทย์พยาบาล นักกายภาพบำบัด และผู้ช่วยแพทย์

สาขาวิชาเวชศาสตร์ครอบครัว เช่น

วิจัยเรื่อง สมรรถภาพทางกาย (Physical Fitness) ของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 รายงานในที่ประชุมวิชาการวันมหิดล คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

งานเวชระเบียนทางการแพทย์ เช่น

เขียนเอกสาร การเขียนรายงานตามเรื่องปัญหา (Problem-Oriented Medical Record หรือ POMR) เสนอให้แพทย์ พยาบาล และนักศึกษาแพทย์ได้ใช้เพื่อประโยชน์ในด้านบริการการศึกษาและการวิจัย ซึ่งมีประสิทธิผลดีกว่ารายงานแบบดั้งเดิม คือ การเขียนรายงานตามแหล่งข้อมูล (Source-Oriented Medical Record หรือ SOMR)

เขียนตำราเรื่อง สุขภาพวัยเกษียณ ฉบับปุจฉา-วิสัชนา ในรูปแบบคำถาม-คำตอบ ต่อปัญหาที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันอย่างกว้างขวาง เพื่อใช้เป็นคู่มือดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในครอบครัว

งานหลังเกษียณอายุ พ.ศ.2532

ได้รับแต่งตั้งเป็น อาจารย์พิเศษ สอนนักศึกษาแพทย์ปีที่ 4 ในกระบวนวิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เป็นวิทยากรบรรยายประกอบการสาธิตเรื่อง การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การปรับสภาพร่างกายและจิตใจหลังเกษียณ การแพทย์แผนทางเลือก (Altentive Medicine) และ การปฏิบัติตัวเมื่อทราบว่าเป็นมะเร็ง

แปลและเรียบเรียงหนังสือเรื่อง Total Health ให้ชื่อว่าสุขภาพองค์รวม ให้กับสำนักพิมพ์คลินิกสุขภาพ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

เขียนบทความเรื่อง เส้นทางสายมะเร็ง และยุทธศาสตร์ศึกมะเร็ง ตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ในนิตยสารชีวจิตรายปักษ์ เรื่องแรก ตีพิมพ์เป็นเล่ม ชื่อ เมื่อหมอเป็นมะเร็ง โดยสำนักพิมพ์คลินิกบ้านและสวน บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

เป็นแพทย์อาสาสมัครดูแลผู้ป่วยนอกของสถานพยาบาลธรรมานามัย เชียงใหม่ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง

เป็นแพทย์ที่ปรึกษาของผู้ป่วยมะเร็งที่ต้องการรักษาด้วยการแพทย์แผนเสริม (Complementary Medicine)

เป็นประธานชมรมวิ่งและเดินเพื่อสุขภาพเชียงใหม่ และ ประธานชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่

เป็นสมาชิกวิสามัญพิเศษของศูนย์กีฬาลานนา และ สมาชิกชมรมน้ำค้างยอดหญ้า ของสนามฝึกซ้อมกอล์ฟพิมานทิพย์ในกองบิน 41 เชียงใหม่

แต่งนวนิยาย เรื่อง “เส้นทางสายปรารถนา” (ปี พ.ศ.2540) จัดพิมพ์เผยแพร่โดย สำนักพิมพ์ดอกหญ้าและนิทานเด็ก

ที่มา: ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ หม่อมราชวงศ์ธันยโสภาคย์ เกษมสันต์ ณ สุสานสันกู่เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันพฤหัสบดีที่ 24 สิงหาคม 2543. (ขอบคุณทายาทศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ หม่อมราชวงศ์ธันยโสภาคย์ ผู้มอบภาพประกอบ)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์

3.5 ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์

เกิดเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2471 ที่ยโสธรสมัยเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษาขั้นต้น

อายุ 9 ขวบเข้าเรียน ป.1 ที่โรงเรียนประชาบาล “สุขวิทยา”

จบ ป.4 เรียนต่อโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ท่า “สงวนราษฎร์วิทยา”

เรียนต่อ ม.5-6 โรงเรียนประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

เข้ากรุงเทพฯ เรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดม

เรียนคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทำงานและศึกษาต่อ

จบแพทยศาสตรบัณฑิตแล้วสมัครเป็นทหารเรือ ทำงานที่กรมแพทย์ทหารเรือ

เมื่อปลาย พ.ศ.2499 ย้ายมาเป็นอาจารย์โท แผนกวิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

ช่วง พ.ศ.2501-2503 มีการจัดตั้งโรงเรียนแพทยศาสตร์ เชียงใหม่ ได้รับการคัดเลือกมาเป็นอาจารย์รุ่นแรก โดยได้รับทุนจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาไปศึกษาต่อด้านพยาธิวิทยาและโรคเชื้อรา ที่ Duke University, North Carolina USA. และ Columbia University, New York, USA.

พ.ศ.2503 กลับมาเป็นอาจารย์ที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่

พ.ศ.2507 รัฐบาลตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2508 โอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาแพทยศาสตร์ ไปสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ทุนของ China Medical Board of New York ไปศึกษาวิชานิติเวชศาสตร์ ที่ New York University, New York USA. ทำงานที่ Chief Medical Examiner, City of New York, USA.

กลับมาตั้งภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สอนวิชานิติเวชศาสตร์ให้นักศึกษาแพทย์ นักศึกษารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สอนวิชาพยาธิวิทยา ราวิทยาและนิติเวชศาสตร์ ให้นักศึกษาแพทย์ นักศึกษาเภสัชศาสตร์ นักศึกษาเทคนิคการแพทย์ นักศึกษาทันตแพทย์ นักศึกษาพยาบาล

ช่วง พ.ศ.2512-2514 ทำหน้าที่หัวหน้าแพทย์เคลื่อนที่ นำหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ 6 หน่วยจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปรักษาพยาบาลชาวบ้านในตำบล หมู่บ้านของอำเภอต่างๆที่กันดารและห่างไกลในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน และจังหวัดอุตรดิตถ์ ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข

ช่วง พ.ศ.2513-2516 เป็นผู้อำนวยการฝึกอบรมผู้ช่วยพยาบาลตำบล ให้ชาวบ้านจากตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ ของ 34 จังหวัดในเขตเร่งรัดพัฒนาชนบทของภาคใต้ ภาคเหนือ

ช่วงตั้งแต่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512-2518

พื้นที่ตั้ง หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มาสมัย
ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจวาณิชย์ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี

เป็นแพทย์อาสาสมเด็จย่า ไปรักษาชาวบ้านและชาวเขาตามท้องที่ทุรกันดารในป่าเขา เขตชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวดน่าน จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยเฮลิคอปเตอร์ของกองบัญชาการตำรวจตระเวณชายแดน (ตชด.) และของทหารอากาศ

ช่วง พ.ศ.2516-2518 ศาสตราจารย์บัวเรศ คำทอง อธิการบดีเชิญเป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2519 ก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ได้รับการเลือกตั้งเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นับเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนแรกที่มาจากการเลือกตั้ง และเป็นคนเดียว เพราะหลังจากนั้นเปลี่ยนเป็นการสรรหาแทน

การดำเนินการเลือกตั้งอธิการบดีสมัยนั้น สภาอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ขั้นแรก สภาอาจารย์ ทำหน้าที่สรรหาและทาบทามผู้เหมาะสม แล้วลงคะแนนเลือก Candidate ขั้นสอง ดำเนินการ Popular vote ให้คณาจารย์และข้าราชการทุกคณะ “จ่อมบัตร” ลงกล่อง ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดได้เป็นอธิการบดี

ช่วงศาสตราจารย์ นายแพทย์ ร.ท. ยงยุทธ สัจวาณิชย์ ร.น. ดำรงตำแหน่งอธิการบดี มีเรื่องควรบันทึกไว้ ดังนี้

(1) ได้เชิญศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (18 กันยายน 2515-17 กันยายน 2517 และ 24 ตุลาคม 2517-1 กุมภาพันธ์ 2519) บารมีของศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ทำให้สามารถติดต่อคุณปิงปอง เจ้าของที่ดินพื้นที่ 68 ไร่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เวนคืนที่ดินตามราคาประเมินของทางราชการและจ่ายตามระเบียบราชการ ซึ่งล่าช้าจนเจ้าของที่ดินต้องจ้างคุณบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ (ส.ส.ลำปาง) เป็นทนายความทวงดอกเบี้ยที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จ่ายช้าจบด้วยดี ทำให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ที่ดินบริเวณที่ตั้งหอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ตั้งอาคารสมาคมศิษย์เก่าฯ และสวนสมเด็จฯ

นอกจากนั้น ยังสามารถเวนคืนที่ดินเชิงดอยสุเทพอีกประมาณ 70 ไร่ และที่ดินแปลงติดกับสวนสัตว์เชียงใหม่อีกประมาณ 200 ตารางวา ได้สำเร็จ

หอนาฬิกา บริษัทเอกชนสร้างให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมขอนาฬิกาจากบริษัทนาฬิกา มอบให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2519

(2) การสอบเข้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เดิมให้สิทธินักศึกษาภาคเหนือ 10 % ของนักศึกษาที่เข้าเรียนแต่ละปีการศึกษา โดยจัดให้มีการสอบแข่งขันที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เปลี่ยนเป็นจัดแบ่งโควต้า 17 จังหวัดภาคเหนือ ส่งอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปจัดสอบแข่งขันในแต่ละจังหวัด ทำให้นักศึกษาจาก 17 จังหวัดภาคเหนือมีโอกาสเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทัดเทียมกัน

(3) ติดต่อกรมไปรษณีย์และธนาคารออมสินมาสร้างสำนักงานเพื่อบริการคนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(4) ตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(5) บริษัทพระนครก่อสร้าง ซึ่งได้สร้างอาคารหลายหลังในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยินดีสร้างฐานหอนาฬิกา และเจรจาขอนาฬิกาจากบริษัทขายนาฬิกามอบให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2519

(6) จัดตั้งกองกิจการนักศึกษา และหน่วยรักษาความปลอดภัย โดยเปลี่ยนการเรียกตำแหน่งยาม เป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย

(7) เชิญอดีตอัยการเป็นที่ปรึกษากฎหมายประจำมหาวิทยาลัย

(8) เสนอแก้ไข พ.ร.บ.ค่าเช่าบ้าน เป็น พ.ร.บ.ค่าเช่าบ้านหรือเช่าซื้อ เพื่อให้คณาจารย์ข้าราชการผู้มีสิทธิ์เบิกค่าเช่าบ้าน ซึ่งเวลานั้นมีประมาณ 350 คนมีโอกาสออกจากบ้านพักในมหาวิทยาลัยไปเช่าซื้อบ้านของตนเอง ทำให้อาจารย์และข้าราชการผู้ไม่มีสิทธิ์เบิกค่าเช่าบ้านได้มีที่พัก

(9) แก้ปัญหาใหญ่ก่อนมีพิธีพระราชทานปริญญาบัตรในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2519 โดยคืนวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2519 เวลาประมาณ 2.00 น. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคุมตัวนักศึกษาเขียนข้อความหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในบริเวณพลับพลา จากการสอบถามได้ข้อมูลว่าเป็นนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์กับเพื่อนอีก 11 คน ประชุมเตรียมการกันที่ร้านอาหารแกงร้อน หน้ามหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจวาณิชย์ อธิการบดีประสานงานกับผู้อำนวยการเขต 5 นำตัวผู้ต้องหาไปขังที่ลำปาง รองผู้การเขต 5 มารับตัวไปขังเดี่ยว และได้ดำเนินการลบชื่อนักศึกษาผู้นั้นออกจากทะเบียนนักศึกษา ตั้งแต่ 8 กุมภาพันธ์ 2519

เมื่อข่าวเรื่องนี้แพร่ออกมา มีการนัดชุมนุมใหญ่ที่สถานีตำรวจกองเมือง เพื่อค้นหาผู้ต้องหาและขยายเป็นการชุมนุมใหญ่หน้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในเย็นวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2519 นำโดยนักศึกษาเทคนิคภาคพายัพ โรงเรียนเทคนิคเชียงใหม่ กลุ่มนวพล กระทิงแดง และลูกเสือชาวบ้าน นำผ้าดำผืนใหญ่คลุมป้ายชื่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และใช้เครื่องกระจายเสียงโจมตีนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการขว้างระเบิดทำเองเป็นระยะ

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2519 การชุมนุมหน้า

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่รุนแรงยิ่งขึ้น ผู้ว่าราชการจังหวัดสมัยนั้น คือ นายชลอ ธรรมศิริ นายตำรวจใหญ่ เช่น พันตำรวจเอก ธานี วีระเดชะ และผู้บังคับกรมผสมจังหวัดเชียงใหม่ ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้

เวลาประมาณตี 2 ของวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2519 ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจวาณิชย์ อธิการบดีเดินออกหน้ามหาวิทยาลัยเพื่อเจรจา พบว่ากลุ่มผู้ชุมนุมย้ายไปชุมนุมในวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ จึงเดินต่อเข้าไปในกลุ่มผู้ชุมนุม ชี้แจงเรื่องราวที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มผู้ชุมนุม โดยใช้เวลาเจรจา 2 ชั่วโมง ขอให้กลุ่มผู้ชุมนุมนำผ้าดำที่คลุมป้ายชื่อมหาวิทยาลัยออก รุ่งขึ้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2519 เวลาประมาณ 9.00 น.ผู้แทนกลุ่มผู้ชุมนุมก็มาปลดผ้าดำลง และสลายการชุมนุมในเวลาต่อมา
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ร.ท. ยงยุทธ สัจวาณิชย์ ร.น.**เรื่องเล่าในวัยสนธยา** กรุงเทพฯ: องค์การเภสัชกรรม 2553 หน้า 77-85)

หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 พลเรือเอก สงัด ชะลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินก่อรัฐประหาร ทูลเกล้าฯ เสนอนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจวาณิชย์ ได้รับการโปรดเกล้าฯ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (22 ตุลาคม 2519–ตุลาคม 2520) ได้มีโอกาสทำงานสำคัญ เช่น การจัดหาสถานที่และก่อสร้างโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช 20 แห่ง (ผกค.) ต่อมาเมื่อ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ก่อรัฐประหารตั้งรัฐบาล ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจวาณิชย์ ก็ได้รับการโปรดเกล้าฯ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอีกวาระหนึ่ง (22 พฤศจิกายน 2520–ตุลาคม 2522) โดยระหว่างนั้น ช่วง พ.ศ.2519-2528 ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จย่า ช่วง พ.ศ.2520-2528 ดำรงตำแหน่งรองประธานมูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช

หลังจากพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรี ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจวาณิชย์ ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญต่อมา เช่น ช่วง พ.ศ.2524-2529 ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ.2524-2529 ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม ช่วง พ.ศ.2524-2530 ดำรงตำแหน่ง กรรมการทบวงมหาวิทยาลัย ช่วง พ.ศ.2530-2545 ดำรงตำแหน่งรองประธานกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ช่วง พ.ศ.2533-2551 ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร ช่วง พ.ศ.2533-2543 ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทบวงมหาวิทยาลัย ฯลฯ โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจวาณิชย์ ได้เป็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ที่ผ่านเหตุการณ์มากมายได้บันทึกทุกเรื่องราว ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ยิ่ง
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ร.ท. ยงยุทธ สัจวาณิชย์ ร.น. **เรื่องเล่าในวัยสนธยา** กรุงเทพฯ: องค์การเภสัชกรรม, 2553 292 หน้า)

ธนาคารออมสิน สาขามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2513
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ไปรษณีย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2513
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

"ภาคสี่"

“หลัก 6 ประการ” ของคณะราษฎรที่หน่วยงานของรัฐบาลนำไปแปรเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์ในรูปการตกแต่งรถในงานฉลองวันชาติและสนธิสัญญา 24 มิถุนายน 2482 (ภาพโปสการ์ดเก่าของ ธัชชัย ยอดพิชัย) (ที่มา: **ศิลปวัฒนธรรม** ฉบับ มิถุนายน 2555)

นักการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ

นักการเมืองในระบบรัฐสภา คือ รัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่มีหลักฐานแสดงบทบาท เช่น การตั้งกระทู้ถาม การตอบกระทู้ และการผลักดัน

1.1 นายทองดี อิสราชีวิน (พ.ศ.2457-2518)

เกิดเมื่อ พ.ศ.2457 เป็นบุตรของนายสุ่นโฮง ชุติมาและนางคำมูล ชุติมา นายสุ่นโฮงเป็นพี่ชายของหลวงอนุสารสุนทรกิจ (นายสุ่นฮี้ ชุติมา) ซึ่งทั้งเป็นบุตรเขยของนายต้อย แซ่ฉั่ว และนางแว่น แซ่แต่ มีพี่น้องทั้งสิ้น 6 คน ครอบครัวประกอบอาชีพค้าขายทางเรืออย่านวัดเกตการาม

นายทองดี เป็นบุตรคนสุดท้อง มีพี่ 7 คน ในจำนวนนี้เป็น ส.ส. 2 คน และมีบุตรเป็น ส.ส. 1 คน คือ พี่คนที่ 5 นางทองสุก ชุติมา (สมรสกับนายนิรันดร์ ตันติพงศ์ บุตรชายคนที่หนึ่ง คือ ไกรสร ตันติพงศ์ ส.ส. เชียงใหม่ รุ่นต่อมา)

พี่คนที่ 8 นายสุวิชช พันธเศรษฐ (ส.ส. เชียงใหม่)

คนที่ 9 นายทองดี อิสราชีวิน (ส.ส.เชียงใหม่)

นายทองดี อิสราชีวิน เป็น ส.ส. เชียงใหม่ 6 สมัย เป็นผู้มีชื่อเสียง ดังนั้น เมื่อเสียชีวิตในปี พ.ศ.2518 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 8 เมษายน 2518 รายงานข่าวหน้าหนึ่งพร้อมลงรูปประกอบ โดยมีรายละเอียดของข่าวดังนี้

“ส.ส. ชื่อดัง ทองดี อิสราชีวิน หรือ ดาวดี แห่งจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ได้ถึงแก่กรรมอย่างกะทันหัน ระหว่างทางจากบ้านไปโรงพยาบาลสยาม เมื่อเวลาประมาณ 24.00 น. ของวันที่ 6 เมษายน 2518 นายทองดี นับว่าเป็นนักการเมืองผู้ไม่ด่างพร้อยคนหนึ่ง เขาเข้าสู่วงการเมืองโดยการสมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ และได้รับเลือกตั้ง ตั้งแต่ พ.ศ.2491 เป็นต้นมา จนกระทั่งการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายในชีวิตของเขาเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 รวม 6 ครั้งด้วยกัน ครั้งหนึ่งในระหว่างชีวิตการเป็น ส.ส. ของเขา ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเลขานุการรัฐมนตรีกระทรวงคมนาคม และหลังจากนั้นเขาได้ปฏิเสธที่จะได้รับตำแหน่งใด ๆ นอกจากการเป็น ส.ส. โดยเขาชี้แจงเหตุผลว่า ชาวเชียงใหม่เขาเลือกให้ไอมาเป็นฝ่ายค้านเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้นอย่ามายัดเยียดตำแหน่งอะไรให้ไออีก

ในการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2512 เขาสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคอิสรธรรม อันมีตัวเขาเองเป็นเลขาธิการพรรค และในพรรคมีเขาได้รับเลือกเพียงคนเดียวด้วยคะแนนสูงสุดของเชียงใหม่ เขาได้ตั้งกระทู้ถามรัฐบาลเป็นจำนวนมากที่สุด จนได้รับฉายาว่า ดาวดีหรือดาวกระทู้ ซึ่งเขาตั้งใจไว้ว่าจะรวบรวมกระทู้ของเขาทั้งคำถามและคำตอบของรัฐบาล พิมพ์เป็นเล่มออกจำหน่าย แต่ก็มาถึงแก่กรรมเสียก่อน นายทองดีได้รับเลือกตั้งครั้งนี้ในนามพรรคประชาธิปัตย์ ด้วยคะแนนเป็นที่ 1 ในเขต 1 ของจังหวัดเชียงใหม่ และได้สร้างประวัติศาสตร์ขึ้นในรัฐสภาไทยด้วยการไม่ไว้วางใจรัฐบาลผสม โดยประกาศว่าเขาเป็นประชาธิปัตย์เสรี เมื่อมีการเลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่แทน หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งไม่ได้รับความไว้วางใจ นายทองดี ได้เลือก หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี แต่นายทองดีก็ไม่ให้ความไว้วางใจรัฐบาล หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ระหว่างประชุมสภาทุกครั้ง เขาจะต้องลุกขึ้นอภิปรายท้วงติงการดำเนินการประชุม งานชิ้นสุดท้ายในฐานะผู้แทนราษฎรของเขา คือ เสนอ (ร่าง) พระราชบัญญัติถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาผู้แทนราษฎรวุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของวุฒิสภาและการถ่ายทอดโทรทัศน์ในการประชุมทั้ง 3 แบบ ซึ่งได้บรรจุระเบียบวาระที่จะพิจารณาในสภาผู้แทน ในพฤหัสบดีที่ 10 เมษายน 2518

นายทองดี เป็นนักเรียนเก่าโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย เชียงใหม่ และโรงเรียนเทพศิรินทร์ จากนั้น ได้ไปศึกษาต่อที่เยอรมัน ก่อนสงครามโลก

นายสุ่นโฮง ชุติมา
(ที่มา: **ซ้อ-หงษ์ แซ่แต่**, 2543)

นางคำมูล ชุติมา
(ที่มา: **ซ้อ-หงษ์ แซ่แต่**, 2543)

นายสุวิชช พันธเศรษฐ
(อดีต ส.ส.เชียงใหม่)
(ที่มา: **ซ้อ-หงษ์ แซ่แต่**, 2543)

นายทองดี อิสราชีวิน
(อดีต ส.ส.เชียงใหม่)
(ที่มา: **ซ้อ-หงษ์ แซ่แต่**, 2543)

พ่อ (นายสุ่นโฮงพี่ชายนายสุ่นฮี้) แม่ (นางคำมูล) ลูก 3 ใน 9 คน คือ
ลูกคนที่ 5 นางทองสุก แม่ของนายไกรสร ตันติพงศ์ (ส.ส.เชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์)
ลูกคนที่ 8 นายสุวิชช พันธเศรษฐ (ส.ส.เชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์)
ลูกคนที่ 9 นายทองดี อิสราชีวิน (ส.ส.เชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์)

ครั้งที่ 2 เคยทำงานบริษัทเดินเรือและโรงงานทอผ้าที่สิงคโปร์ ญาติผู้ใกล้ชิดเปิดเผยว่า นายทองดี ป่วยเป็นโรคหัวใจ และในคืนวันที่ 6 หัวใจหยุดเต้น ลำตัวเขียว และสิ้นใจกลางทางจากบ้านอาคารสงเคราะห์คลองจั่นไปโรงพยาบาลสยาม ลาดพร้าว

เมื่อถึงแก่กรรม นายทองดี อายุ 61 ปี มีภรรยาชื่อนางบุญมี มีบุตรชายชื่อ ทองดีน้อย ศพของนายทองดี ตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดมกุฎกษัตริยาราม กรุงเทพฯ”

นายปราโมทย์ ศิริธร สื่อมวลชนในเชียงใหม่ได้เขียนถึงชีวิตด้านการเมืองของนายทองดี ว่า

“ส.ส. ทองดี มียุทธวิธีการหาเสียงที่แปลกแหวกจากคนอื่น ๆ โดยใช้ค่าว ซอ จ๊อย ฮ่ำ มาประกอบการหาเสียง ด้วยเหตุผลว่า มีความสามารถทางขับร้อง ตอบโต้ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับบุคลิกที่สง่า เสียงดังฟังชัด แจ่มใส พูดจาคล่องแคล่วเป็นชั่วโมงโดยไม่ติดขัดอีกทั้งหาเสียงแบบเข้าถึงชาวบ้าน กินนอนกับชาวบ้าน คนเฒ่าคนแก่ ส.ส. ทองดี ไปพูดปราศรัยหาเสียงที่ไหน จะมีชาวบ้านไปฟังกันจำนวนมากโดยไม่ต้องเอาหนังกลางแปลงมาล่อใจ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่นายทองดีจะได้คะแนนชาวบ้านอย่างท่วมท้น

บทบาทของ ส.ส. ทองดี อิสราชีวิน ในสภาผู้แทนราษฎร คือ เป็นจอมตั้งกระทู้ถามฝ่ายรัฐบาลข้อมูลแบบเผ็ด ๆ ร้อน ๆ มีมาอยู่เสมอ เช่น คราวหนึ่งกระทู้ถามเรื่องสองครูสาวของอำเภอสารภีที่มาแสดงฟ้อนดาบให้รัฐมนตรีและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมาตรวจราชการที่เชียงใหม่ จัดขึ้นที่คุ้มเจดีย์งามเรือนรับรองทางการ ปัจจุบันเป็นสถานกงสุลอเมริกา และครูสาวถูกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่พาไปบริการส่วนตัวที่ห้องพัก เรื่องมาเปิดเผยเมื่อศึกษาธิการอำเภอที่ควบคุมการแสดงไปเห็นขณะครูสาวออกจากห้องพัก เป็นเรื่องอื้อฉาวที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นลงข่าวกันหลายวัน และ ส.ส. ทองดี อิสราชีวิน นำไปเป็นกระทู้ถามในสภาผู้แทนราษฎร

มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการหาเสียงของ ส.ส. ทองดี อิสราชีวิน สมัยเจอคู่แข่งคนสำคัญคือ คุณทองย้อย กลิ่นทอง ผู้สมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์ มีคุณควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรคช่วยหาเสียงให้ ทำเอานักการเมืองมืออาชีพเช่น คุณทองดี หวั่นวิตกเหมือนกัน คุณทองดี ใช้กลยุทธ์เดิมในการหาเสียงที่จะเอาชนะคุณทองย้อย แต่ไม่ได้พูดโจมตีแบบรุนแรง

จาบจ้วง หยาบคาย ทองดี อิสราชีวิน พูดเปรียบเปรยเป็นค่าวว่า “ทองดีมันตึงบ่ย้อย ทองย้อยมันตึงบ่ดี”

ด้านการหาเสียงของทองดี อิสราชีวิน คือ การเข้าถึงประชาชนทุกชนชั้น โดยเฉพาะชาวบ้านทั่วไป ทองดี อิสราชีวิน จะเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะปลากัด ตีไก่ ดื่มสุราอย่างเป็นกันเอง อีกทั้งกินอยู่หลับนอนกับชาวบ้านอย่างไม่ถือตัว จนเป็นที่รักใครของชาวบ้านทั่วไป ทองดี อิสราชีวิน จึงได้รับเลือกเป็น ส.ส. เชียงใหม่ถึง 6 สมัย

บทบาททองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่กับการตั้งกระทู้ถามเรื่องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ

วันที่ 31 กรกฎาคม 2493 นายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ ได้ตั้งกระทู้ด่วนเรื่องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีความตอนหนึ่งในกระทู้ถามดังกล่าวว่า

> “...ได้ทราบว่า เมื่อประมาณ 2-3 ปีมานี้ มีผู้ยื่นร้องขอเปิดมหาวิทยาลัยขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้วิชาความรู้แก่เยาวชนหญิงชาย และทำความเจริญรุ่งเรืองให้แก่หัวเมืองในภาคพายัพ แต่กระทรวงศึกษาธิการมิได้อนุญาต...ขอกราบเรียนถามว่า...ตามที่มีผู้ยื่นคำร้องขอเปิดมหาวิทยาลัยนั้น เพราะเหตุใดรัฐบาลจึงไม่อนุญาต...”
>
> (กระทู้ถามเรื่องมหาวิทยาลัย ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ เมื่อ 31 กรกฎาคม 2493 **หนังสือพิมพ์อ่างแก้ว ฉบับพิเศษ** ที่ระลึกครบรอบ 20 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หน้า 2 – 3)

ถือเป็น ส.ส.เชียงใหม่คนแรกที่ได้ทำหน้าที่ตั้งกระทู้ถามเรื่องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ
(ดูเพิ่มเติม รักฎา เมธีโภคพงษ์ และวีระ เลิศสมพร. **นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้าฯ: 2551, หน้า 30-31)

ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร (ปาน ณรงค์ฤทธิ์)

1.2 ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร (ปาน ณรงค์ฤทธิ์) (พ.ศ.2442-2512)

เกิดเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2442 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นบุตรคนเดียวของหลวงฤทธิ์ณรงค์ (สง ณรงค์ฤทธิ์) และนางน้อย ณรงค์ฤทธิ์ แต่งงานกับนางเที่ยง คงฤทธิ์ศึกษากร (นามสกุลเดิม สังข์อินทร)

การศึกษา

ปี 2456 โรงเรียนประจำมณฑลนครราชสีมา

ปี 2460 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี 2476 สอบได้ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.)

การรับราชการ

1 มิถุนายน 2462 ครูโรงเรียนประจำมณฑลนครราชสีมา

17 พฤษภาคม 2466 ครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดบุรีรัมย์

16 พฤษภาคม 2472 ครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดสุรินทร์

8 พฤศจิกายน 2473 มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนคงฤทธิ์ศึกษากร

20 ธันวาคม 2475 ครูโรงเรียนประถมวัดอนงค์ พระนคร

20 เมษายน 2476 ครูโรงเรียนมัธยมวัดราชาธิวาส พระนคร

8 ธันวาคม 2476 ผู้รั้งตำแหน่งธรรมการจังหวัดนครราชสีมา

21 มีนาคม 2477 ธรรมการจังหวัดนครราชสีมา

9 สิงหาคม 2478 ประจำแผนกลูกเสือเสนากองการลูกเสือ กรมพลศึกษา

1 กันยายน 2482 ธรรมการจังหวัดกาญจนบุรี

5 สิงหาคม 2484 ศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี

1 มกราคม 2487 ศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์

23 มกราคม 2489 ศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์

ในปี 2489 ได้ลาออกจากราชการเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา เริ่มตั้งแต่ปี 2489 และได้รับเลือกตั้งติดต่อกันทุกสมัย รวม 5 ครั้ง จนถึงปี 2500 สมาชิกสภาพจึงสิ้นสุดลงตามวิธีทางรัฐธรรมนูญ และได้รับเลือกเป็นครั้งที่ 6 อีกใน 10 กุมภาพันธ์ 2512 เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2511

ตำแหน่งในกระทรวงศึกษาธิการ

14 พฤศจิกายน 2490 เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

24 มิถุนายน 2492 รัฐมนตรีสั่งราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

16 ธันวาคม 2492 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (2491-2495)

31 มีนาคม 2500 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (21 มีนาคม-16 กันยายน 2500)

ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2512 ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ด้วยอาการหัวใจวาย

บทบาทที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย

2493 ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร (ปาน ณรงค์ฤทธิ์) รักษาการแทนนายกกรรมการมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

วันที่ 31 กรกฎาคม 2493 ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร (ปาน ณรงค์ฤทธิ์) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการขณะนั้นได้ตอบกระทู้ถามเรื่องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือของนายทองดี อิสราชีวิน ในสภาผู้แทนราษฎรว่า เป็นนโยบายของรัฐบาล โดยมีความตอนหนึ่งว่า

> "...ตามข้อหนึ่งท่านว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนั้น ขอชี้แจงให้ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติให้เป็นที่เข้าใจดังนี้ คือ มหาวิทยาลัยเป็นการศึกษาขั้นสูงสุดแห่งชาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องได้จัดเองอย่างใกล้ชิด และการจัดมหาวิทยาลัยนั้นเป็นการจัดด้วยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ อีกประการหนึ่ง... ขอเรียนให้ทราบว่าการที่จัดตั้งมหาวิทยาลัยนั้น เนื่องจากเมื่อรัฐบาลต้องควบคุมอย่างใกล้ชิดเช่นนั้นแล้ว รัฐบาลก็ต้องพิจารณาจัดให้เป็นการเหมาะสม เพราะถือว่าเป็นการศึกษาชั้นสูงที่ผู้ศึกษาออกไปแล้วได้ปริญญาจะต้องทำหน้าที่อาชีพอันสำคัญของประเทศชาติ และในเรื่องที่ประเทศเราจะต้องรักษาความเป็นเอกราช จึงเป็นการสมควรที่เราจะต้องรักษาความเป็นเอกราชในหลาย ๆ ด้าน เป็นต้นว่า เอกราชในการปกครอง เอกราชในการศึกษา เอกราชในทางเศรษฐกิจของเรา ท่านผู้แทนลองคิดดูซิว่าถ้าหากการที่จะจัดการศึกษานั้นเราจะปล่อยให้ผู้อื่นเข้ามาจัดจะเป็นการสมควรหรือไม่..."
>
> (กระทู้ถามเรื่องมหาวิทยาลัย ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ เมื่อ 31 กรกฎาคม 2493 **หนังสือพิมพ์อ่างแก้ว ฉบับพิเศษ** ที่ระลึกครบรอบ 20 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หน้า 2 – 3)

ที่มา: อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 16 มีนาคม 2513

นางทองสุก นายไกรสร (พ.ศ.2473-2561)
(อดีต ส.ส.เชียงใหม่) (ที่มา: **ช้อ-หงษ์ แซ่แต่,** 2543)

1.2 นายไกรสร ตันติพงศ์

เกิดที่ย่านวัดเกตการาม ปี พ.ศ. 2470 เป็นบุตรของนายหิรัญ (งิ่นเปี๊ยะ) และนางทองสุก ตันติพงศ์ ฝ่ายมารดา คือนางทองสุก สกุลเดิม ชุติมา เป็นพี่สาวของนายสุวิชช พันธุเศรษฐและนายทองดี อิสราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ทั้งสองคน นายไกรสร มีศักดิ์เป็นหลานของนายสุวิชช พันธุเศรษฐและนายทองดี อิสราชีวิน

นายไกรสร ตันติพงศ์ มีพี่น้องรวม 6 คน

เริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ต่อมาเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ย้ายมาเรียนมัธยมปลายที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย หลังจากนั้นย้ายไปอยู่กับญาติที่กรุงเทพฯ

นายไกรสร ตันติพงศ์ เล่าเรื่องเหตุที่สนใจเป็นผู้แทนราษฎร ว่า

“เนื่องจากเป็นญาติกับคุณสุวิชช พันธุเศรษฐ จึงมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับการเมืองตั้งแต่ 15 ปี สมัยเมื่อคุณสุวิชช เป็นผู้แทนของเชียงใหม่ ได้ติดตามออกหาเสียง และติดตามไปที่รัฐสภาในกรุงเทพฯ ทำให้ได้เห็นนักการเมืองผู้ใหญ่ โดยเฉพาะได้เห็นจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้สังเกตบุคลิก ท่าทาง การพูดจา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำมาใช้ด้านการเมือง จอมพล ป. จะลงมารับประทานหมูสะเต๊ะ ที่ใต้ถุนรัฐสภาทุกวัน พูดกับคนขายสุภาพ ใช้คำว่า ฉัน และ เธอ ซึ่งเป็นคำนิยมในสมัยนั้น คุยสอบถามข้อมูลทุกวันภายหลังจึงเชื่อได้ว่าคนขายหมูสะเต๊ะเป็นสายลับนำข้อมูลมาเล่าให้จอมพล ป. ฟัง ส่วนที่พักก็พักบ้านของคุณสุวิชช เป็นบ้านพักรับรอง มีนายทองดี ซึ่งสมัยนั้นชอบดื่มและสนใจการเมือง มักไปพักร่วมด้วย

“นอกจากช่วยคุณสุวิชชหาเสียงแล้ว ก่อนที่จะสมัครรับเลือกตั้งได้ช่วยคุณทองดี หาเสียง รวมทั้งคุณสุกิจ นิมมานเหมินท์ ซึ่งเป็นญาติกันจนต่อมาอายุ 27 ปี จึงลงสมัคร ส.ส. และได้รับเลือกเป็น ส.ส. เชียงใหม่ ด้วยคะแนนมากที่สุดของเชียงใหม่”

ความภาคภูมิใจของตระกูลชุติมา ส่วนหนึ่งคือ ณ บ้านเลขที่ 152 ถนนเจริญราษฎร์ ย่านวัดเกตการามซึ่งเป็นบ้านของนายสุ่นโฮงและนางคำมูล ชุติมา มีรุ่นลูกและรุ่นหลานที่เติบโตที่บ้านนี้ได้เป็น ส.ส. เชียงใหม่ถึง 3 คน คือนายสุวิชช พันธุเศรษฐ นายทองดี อิสราชีวิน และนายไกรสร ตันติพงศ์ ปัจจุบันบ้านหลังนี้คงยังอยู่ แม้จะดัดแปลงแก้ไขบ้างก็ยังคงเหลือเค้าโครงของบ้านไม้หลังใหญ่ไว้

นายไกรสร ตันติพงศ์ แต่งงานกับนางอินคำ อุ่นจะนำ บุตรธิดา 2 คน คือ นางกนิษฐา จันทรศัพท์ (สมรสกับ พันเอก ภาคภูมิ จันทรศัพท์) และ อาจารย์นาวาเอก ศุภมิตร ตันติพงศ์ ต่อมาสมรสกับนางเครือวัลย์ อุ่นจะนำ ไม่มีทายาทและสมรสกับนางอรษา เจียมกิจวัฒนา ไม่มีทายาท เช่นกัน

นายไกรสร ตันติพงศ์ ได้รับเลือกตั้งทุกครั้งนับแต่ปี พ.ศ. 2500 ถึง พ.ศ. 2531 รวม 7 ครั้ง สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ เคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง คือ พ.ศ. 2519-2531 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ.2518-2519 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

นายไกรสร ตันติพงศ์ เคยทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ เวนคืนที่ดินเพื่อใช้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นายไกรสร ตันติพงศ์ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2561 สิริอายุได้ 90 ปี

คำถามกระทู้ถาม ถามเรื่องการพิจารณาซื้อที่ดิน
สร้างวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ ของนายไกรสร ตันติพงษ์

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๔/๒๕๐๑ (วิสามัญ ๒)
วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๐๑
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

นายไกรสร ตันติพงษ์ (เชียงใหม่) : ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ดังต่อไปนี้

การพิจารณาซื้อที่ดินสร้างวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ที่ดำเนินการอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ขณะนี้ ได้ดำเนินการจัดหาที่ดินได้แล้วหรือไม่ และมีหลักการในการพิจารณาประการใดบ้าง ขอท่านรัฐมนตรีโปรดตอบข้อซักถามของข้าพเจ้าให้ทราบด้วย

นายเฉลิม พรมมาศ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข) : กระทรวงสาธารณสุขขอเรียนชี้แจงกระทู้ถามของสมาชิกผู้มีเกียรติดังต่อไปนี้

๑. กรมมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ได้ดำเนินการจัดหาที่ดินแล้ว แต่จนบัดนี้ยังไม่ได้

๒. ระเบียบที่ใช้เป็นหลักการในการพิจารณาเรื่องการจัดหาที่ดินนี้ มีดังนี้คือ

ก. มีคณะกรรมการของกรมมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ชอบเพื่อพิจารณาเลือกหาที่ดินที่เหมาะสมที่จะสร้างเป็นโรงพยาบาล และโรงเรียนแพทย์และโรงเรียนพยาบาล

ข. เมื่อกรรมการพิจารณาเลือกหาที่ดินที่เหมาะสมได้แล้ว ทางกระทรวงสาธารสุขก็ได้ตั้งกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่งเพื่อประเมินราคาและจัดซื้อที่ดินรายนั้นต่อไป กรรมการประเภทที่ ๒ นี้ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการคลังส่วนมากซึ่งประจำอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ อาทิเช่น คลังจังหวัด สรรพากรจังหวัด ที่ดินจังหวัด ตลอดถึงนายกเทศมนตรี และได้เชิญผู้แทนจังหวัดเชียงใหม่เป็นกรรมการที่ปรึกษาด้วย

นายสไกรสร ตันติพงษ์ (เชียงใหม่) : ข้าพเจ้าขอขอบคุณที่ท่านรัฐมนตรีผู้ทรงเกียรติได้ตอบกระทู้ถามเมื่อกี้นี้ แต่รู้สึกผิดใจเหลือเกินว่าการสร้างมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ที่ท่านตอบมาข้อหนึ่งบอกว่ายังหาที่ดินไม่ได้นั้น ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจมาก ท่านรัฐมนตรีทราบไหมว่าการจะก่อสร้างมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ในจังหวัดเชียงใหม่นั้นมีโครงการตั้งมาหลายปีแล้ว แต่ทราบไหมว่าจนทุกวันนี้ยังหาที่ดินที่จะปักหลักสร้างมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ไม่ได้เพราะอะไร ท่านรัฐมนตรีทราบไหมว่าเมื่อก่อนหน้าคณะกรรมการชุดก่อนจะซื้อที่ดินของเจ้าหญิงสุขสวัสดิกาบแก้วจิตร โอสถ เป็นราไรละ ๕ แสนบาท แต่ปรากฏว่าเป็นเรื่องเขื่อฉาวมีการคอร์รัปชันโกงกินกัน จนปรากฏว่าท่านนายกรัฐมนตรีได้ยกที่ดินราชพัสดุให้ ที่นี้ที่ท่านทราบเมื่อท่านมาตอบข้อหนึ่งบอกว่ายังไม่ได้ที่ดิน ข้าพเจ้าแปลกใจเหลือเกินทั้ง ๆ ที่ท่านนายกรัฐมนตรี พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ยกที่ดินราชพัสดุให้ ทำไมท่านมาตอบบอกว่ายังหาที่ดินไม่ได้ ส่วนข้อ ๒ ท่านบอกว่ามีคณะกรรมการของมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ร่วมกับผู้ชำนาญแล้วก็ท่านเลยพูดต่อไปว่าการจะพิจารณาซื้อที่ดินตอนใดแล้วจะประกอบด้วยบรรดาเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการคลังและมีบรรดาผู้แทนนั้นเป็นความจริงที่ท่านทำอย่างนั้น แต่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาปีพวกผู้แทนเข้าไปร่วมประชุมกับคณะกรรมการเพื่อหาที่ดินแล้ว ปรากฏว่าผู้แทนจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง ๕ คนส่วนมากไม่เห็นด้วยในการซื้อที่ดิน ทั้งนี้ท่านทราบไหมว่าในเมื่อท่านนายกได้จัดสรรที่ดินราชพัสดุให้แต่ทำไมท่านถึงให้มีการซื้อที่ดินรายอื่นซึ่งอยู่ในที่แออัดคับคั่ง เป็นที่รบกวนในเมื่อท่านจะสร้างมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ขึ้นมา แล้วปรากฏว่าที่ดินรายนั้นมีตั้งหลายเจ้าของ ทั้งหมดท่านทราบไหมมีตั้ง ๑๕ เจ้าของ แล้วบรรดากรรมการที่ท่านตั้งมาตั้งตามข้อ ๒ ข. ที่ท่านอ้าน——

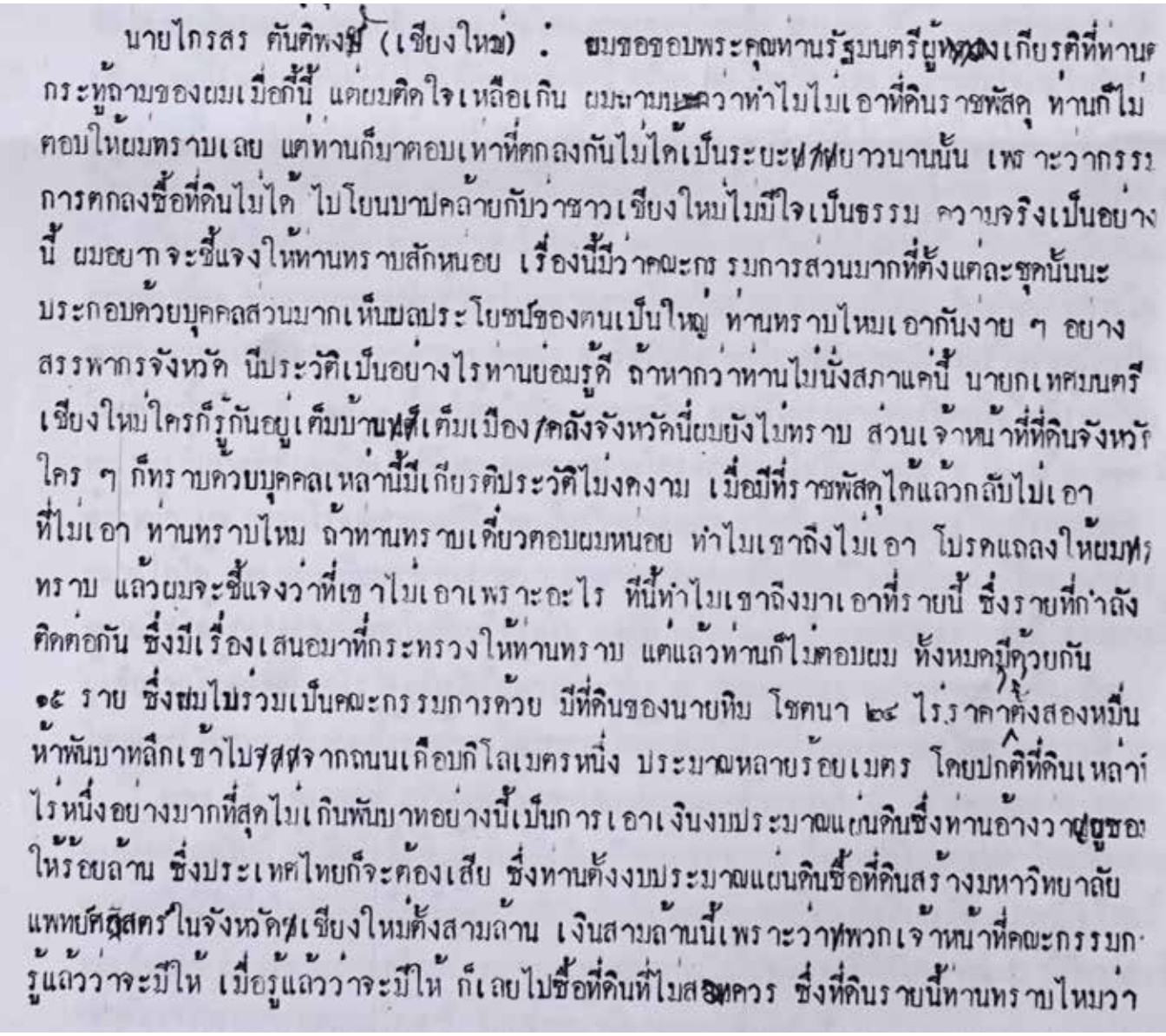

นายไกรสร ตันติพงศ์ (เชียงใหม่) : ผมขอขอบพระคุณท่านรัฐมนตรีผู้ที่ได้กรุณาเกี่ยวกับที่ท่านได้กระทู้ถามของผมเมื่อกี้นี้ แต่ผมคิดใจเหลือเกิน ผมถามมาว่าทำไมไม่เอาที่ดินราชพัสดุ ท่านก็ไม่ตอบให้ผมทราบเลย แต่ท่านก็มาตอบเหตุที่ตกลงกันไม่ได้เป็นระยะเวลายาวนานนั้น เพราะว่ากรรมการตกลงซื้อที่ดินไม่ได้ ไปโยนบาปคล้ายกับว่าชาวเชียงใหม่ไม่มีใจเป็นธรรม ความจริงเป็นอย่างนี้ ผมอยากจะชี้แจงให้ท่านทราบสักหน่อย เรื่องนี้มีว่าคณะกรรมการส่วนมากที่ตั้งแต่ละชุดนั้นนะประกอบด้วยบุคคลส่วนมากเห็นแก่ประโยชน์ของตนเป็นใหญ่ ท่านทราบไหมเอากันง่าย ๆ อย่างสรรพากรจังหวัด นี่ประวัติเป็นอย่างไรท่านย่อมรู้ดี ถ้าหากว่าท่านไม่นั่งสภาแค่นี้ นายกเทศมนตรีเชียงใหม่ใครก็รู้กันอยู่เต็มบ้านเต็มเมือง คลังจังหวัดนี่ผมยังไม่ทราบ ส่วนเจ้าหน้าที่ที่ดินจังหวัดใคร ๆ ก็ทราบด้วยบุคคลเหล่านี้มีเกียรติประวัติไม่งดงาม เมื่อมีที่ราชพัสดุได้แล้วกลับไปเอาที่ไม่เอา ท่านทราบไหม ถ้าท่านทราบเดี๋ยวตอบผมหน่อย ทำไมเขาถึงไม่เอา โปรดแถลงให้ผมทราบ แล้วผมจะชี้แจงว่าที่เขาไม่เอาเพราะอะไร ที่นี้ทำไมเขาถึงมาเอาที่รายนี้ ซึ่งรายที่กำลังติดต่อกัน ซึ่งมีเรื่องเสนอมาที่กระทรวงให้ท่านทราบ แต่แล้วท่านก็ไม่ตอบผม ทั้งหมดมีด้วยกัน ๑๕ ราย ซึ่งผมไปร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย มีที่ดินของนายทิบ โชตนา ๒๔ ไร่ ราคาตั้งสองหมื่นห้าพันบาทลึกเข้าไปจากถนนเกือบกิโลเมตรหนึ่ง ประมาณหลายร้อยเมตร โดยปกติที่ดินเหล่านี้ไร่หนึ่งอย่างมากที่สุดไม่เกินพันบาทอย่างนี้เป็นการเอาเงินงบประมาณแผ่นดินซึ่งท่านอ้างว่าผู้ชอบให้ร้อยล้าน ซึ่งประเทศไทยก็จะต้องเสีย ซึ่งท่านตั้งงบประมาณแผ่นดินซื้อที่ดินสร้างมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งสามล้าน เงินสามล้านนี้เพราะว่าพวกเจ้าหน้าที่คณะกรรมการรู้แล้วว่าจะมีให้ เมื่อรู้แล้วว่าจะมีให้ ก็เลยไปซื้อที่ดินที่ไม่สมควร ซึ่งที่ดินรายนี้ท่านทราบไหมว่า

ขอบคุณ คุณไกรสร ตันติพงศ์ ผู้มอบเอกสารชุดนี้เมื่อ พ.ศ.2535 ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. กลุ่ม ส.ส.เชียงใหม่ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่น เป็นอนุญาโตตุลาการ เวนคืนที่ดินเพื่อใช้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์

2.1 ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2449-2519)

เกิดเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2449 ที่ตำบลช้างม่อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรนายหยี (พี่ชายของนายกี นิมมานเหมินท์) (พ.ศ.2428-2503) และนางจันทร์ทิพย์ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2429-2506)

ประวัติการศึกษา

เรียนชั้นมูล ที่โรงเรียนชัวย่งเส็งอนุกูลวิทยา เรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จากนั้น เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพฯ

ปลายปี 2468 บิดามารดาส่งไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษ พ.ศ. 2473 สำเร็จปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยลอนดอน และประกาศนียบัตรวิศวกรรมโยธา จากสถาบันแบตเตอร์ซีโพลีเทคนิค ประเทศอังกฤษ พ.ศ.2474 สำเร็จปริญญาโทวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2476 กลับเมืองไทยเข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนวิชาฟิสิกส์และไฮโดรลิกส์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด และนำระบบใหม่ในการจัดห้องสมุดมาใช้ต่อมา เป็นเลขานุการคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาฯ

พ.ศ.2481 เลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2483 รักษาการคณบดีคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์และดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกคณิตศาสตร์ เป็นอาจารย์พิเศษโรงเรียนนายร้อยเทคนิคทหารบก และเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลสั่งย้ายเป็นอธิบดีกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2489 ได้รับเลือกตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นสมาชิกพฤฒสภา

26 กุมภาพันธ์ 2500 ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.จังหวัดเชียงใหม่ และได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐการจนรัฐประหาร 16 กันยายน 2500 ต่อมาหลังเลือกตั้ง 15 ธันวาคม 2500 ได้เป็น ส.ส.เชียงใหม่อีก และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐการจนรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2500

25 สิงหาคม 2502 รัฐบาลของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศอินเดีย เอกอัครราชทูตไทยประจำเนปาล อัฟกานิสถาน ศรีลังกา จนถึง 15 กรกฎาคม 2506 ได้รับการแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศสหรัฐอเมริกาและออกจากราชการใน 1 ตุลาคม 2510

จากนั้น ได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการองค์การซีเมส อันเป็นสำนักงานของบรรดารัฐมนตรีศึกษาธิการแห่งภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2511 ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ 11 มีนาคม 2512 ถึง 16 พฤศจิกายน 2514 สมัยจอมพล ถนอม กิตติขจรเป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2506-2516) ช่วงพ.ศ. 2515 เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้ร่วมรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรีเป็นรองนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2516-2519)

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ได้ดำรงตำแหน่งอื่น ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

นายกราชบัณฑิตยสถาน

ประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ประธานกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย

ประธานกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์

ประธานกรรมการโครงการมหาวิทยาลัยทางอากาศ

ประธานอาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต

นายกสมาคมเพื่อรักษาสมบัติวัฒนธรรม

นายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม

นายกสมาคมเกียรตินิยมอาชีวศึกษา

อุปนายกสยามสมาคม ฯลฯ

ช่วง พ.ศ.2515-2519 ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วาระในการดำรงตำแหน่ง

18 กันยายน 2515 - 17 กันยายน 2517

24 ตุลาคม 2517 - 1 กุมภาพันธ์ 2519

พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ

ปัจจุบัน หนังสือของท่าน ได้มอบให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจัดเป็นห้อง ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ที่สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ที่มา: **หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ นายสุกิจ นิมมานเหมินท์** 2519 หน้า 1-4)

(แม่) นางจันทร์ทิพย์ (พ่อ) นายหยี นิมมานเหมินท์ (ลูกชายที่ยืน) นายสุเทพ (ลูกสาวนั่งเก้าอี้) นางทองใบ กาญจนากร (ลูกชายนั่งขัดสมาธิ) นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ เมื่อ ร.ศ.131 (ที่มา: **บุพการีบูชา รวมเรื่องเขียนของนายสุกิจ นิมมานเหมินท์** อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายหยีและนางจันทร์ทิพย์ 2511)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่บันทึกถึงบารมีของศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ครั้งดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2517 -1 กุมภาพันธ์ 2519) ว่าทำให้สามารถติดต่อคุณปิงปอง เจ้าของที่ดินพื้นที่ 68 ไร่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เวนคืนตามราคาประเมินของทางราชการและจ่ายตามระเบียบราชการ ซึ่งล่าช้าจนเจ้าของที่ดินต้องจ้างคุณบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ (ส.ส.ลำปาง) เป็นทนายความทวงดอกเบี้ยที่ล่าช้าจบลงด้วยดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ที่ดินบริเวณที่ตั้งหอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ตั้งอาคารสมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสวนสุขภาพ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

นอกจากนั้น ยังสามารถเวนคืนที่ดินเชิงดอยสุเทพอีกประมาณ 70 ไร่ และที่ดินแปลงติดกับสวนสัตว์เชียงใหม่อีกประมาณ 200 ตารางวา ได้สำเร็จ

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2519 สิริรวมอายุ 69 ปี

2.2 นายวรศักดิ์ นิมานันท์ (พ.ศ.2461-2533)

เป็นบุตรคนที่ 4 ของขุนอนุพลนคร (กิมซิ้ว นิ่มเสงเฮง พ.ศ.2428-2506) และแม่นายคำบาง นิมานันท์ (ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.2512)

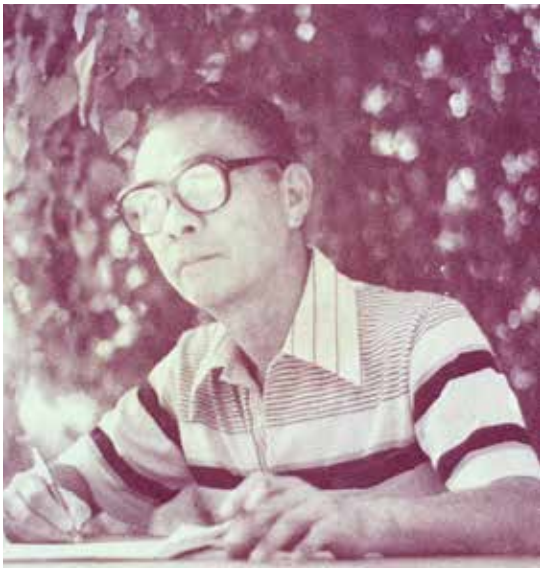

นายวรศักดิ์ นิมานันท์ (เซ่งฮี้ นิ่มเซงเฮง) (พ.ศ.2461-2533)

นายวรศักดิ์ นิมานันท์ เกิดเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2461 ที่บ้านเลขที่ 31-35 ถนนเจริญเมือง ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เดิมชื่อนายเซ่งฮี้ นิ่มเสงเฮง สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี จึงเปลี่ยนชื่อเป็นนายวรศักดิ์ นิมานันท์

การศึกษา

พ.ศ.2467 เรียนชั้นประถมปีที่ 1 และ 2 ที่โรงเรียนดาราวิทยาลัย

พ.ศ.2470 เรียนชั้นประถมปีที่ 3 ที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยจนสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 8 รุ่นศรีปรินส์คลาสเมท

พ.ศ.2479 ศึกษาที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จนสำเร็จการศึกษาได้รับอนุปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตและนิติศาสตร์

นายวรศักดิ์ นิมานันท์ เคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่สมัยหลวงศรีประกาศเป็นนายกเทศมนตรี (พ.ศ.2497-2499) ร่วมกับเจ้ากุลวงศ์ ณ เชียงใหม่ นายพิรุณ อินทราวุธ และพระทวีประศาสน์

เคยดำรงตำแหน่งประธานสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ และประธานสภาจังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ ช่วง พ.ศ.2500-2501 ช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้เป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ

นายวรศักดิ์ นิมานันท์ ยังเป็นผู้หนึ่งในเป็นการรณรงค์ให้มีการตั้งมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ และต่อมาเป็นอนุญาโตตุลาการเวนคืนที่ดินเพื่อใช้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นอกจากนั้น ดำรงตำแหน่งอื่น เช่น ประธานตลอดชีพ มูลนิธิคนตาบอดภาคเหนือ ในพระบรมราชูปถัมภ์ นายกสมาคมนักเรียนเก่าปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย

นายกสมาคมครูผู้ปกครองโรงเรียนดาราวิทยาลัย ประธานชมรมผู้สูงอายุเชียงใหม่

นายวรศักดิ์ นิมานันท์ เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ และเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสมาคมธรรมศาสตร์ภาคเหนือ

นายวรศักดิ์ นิมานันท์ ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2533 ทายาทคนหนึ่งของนายวรศักดิ์ นิมานันท์ คือ นายอมรพันธุ์ นิมานันท์ ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.2562 เคยดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ และกรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปกหนังสืองานศพ
นายวรศักดิ์ นิมานันท์

"ภาคห้า"

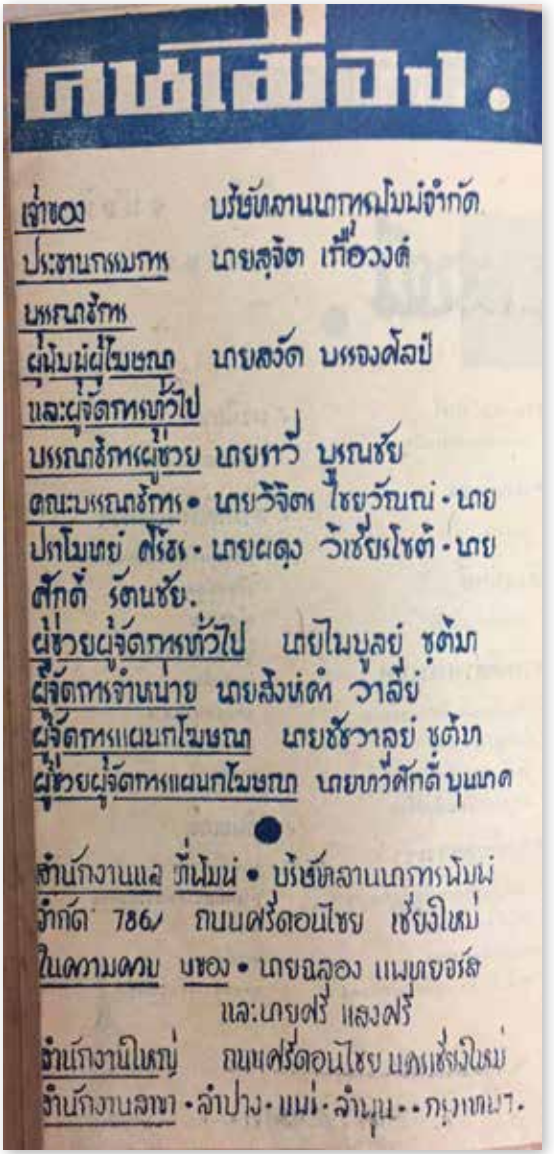

คนเมือง.

เจ้าของ บริษัทสยามนกหวีดโฆษณาจำกัด
ประธานกรรมการ นายสุจิต เก๊อวงศ์
บรรณาธิการ
ผู้โฆษณาผู้โฆษณา นายสงัด บรรจงศิลป์
และผู้จัดการทั่วไป
บรรณาธิการผู้ช่วย นายทวี บุณยชัย
คณะบรรณาธิการ • นายวิจิตร ไชยวัณณ์ • นาย
ปกโมหย์ ศิริชัย • นายผดุง วิเชียรโชติ • นาย
ศักดิ์ รัตนชัย.
ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป นายไมบูลย์ ชุติมา
ผู้จัดการจำหน่าย นายสังข์ศิล วาลีย์
ผู้จัดการแผนกโฆษณา นายชัชวาลย์ ชุติมา
ผู้ช่วยผู้จัดการแผนกโฆษณา นายทวีศักดิ์ บุนนาค

สำนักงานแล ที่โฆษณา • บริษัทสยามนกหวีดโฆษณา
จำกัด 786/ ถนนศรีดอนไชย เชียงใหม่
ในความดูแล ของ • นายฉลอง แพทยอาร์ส
และนายฟรี แสงฟรี
สำนักงานใหญ่ ถนนศรีดอนไชย เชียงใหม่
สำนักงานสาขา • ลำปาง • แม่ • ลำพูน • • กรุงเทพฯ •

ปกในหนังสือพิมพ์คนเมืองรายเดือน (ขอบคุณ อาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ ผู้มอบหนังสือ)

แกนนำสื่อผู้เรียกร้องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ

นายเยื้อน โอชเจริญ

1. นายเยื้อน โอชเจริญ เจ้าของและผู้จัดการหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ

เป็นชาวคลองอ้อม จังหวัดนนทบุรี เกิดปลายปี พ.ศ.2451 เป็นบุตรคนเดียวของนางไปล่ คงศรีวิไล วัยเด็กได้มีโอกาสเข้าไปอยู่ในวังสวนสุนันทาและเติบโตที่นั่น ได้ศึกษาระดับต้นในวังสวนสุนันทา และเรียนต่อที่โรงเรียนเทพศิรินทร์

พ.ศ.2478 ได้เดินทางมาอยู่เชียงใหม่ ทำงานเกี่ยวกับที่ดิน กระทรวงเกษตร ต่อมาได้สมรสกับนางแสงหล้า สกุลเดิม ชัยมงคล เมื่อปี พ.ศ.2481

นางแสงหล้าเป็นบุตรสาวในจำนวน 6 คนของท้าวมูลเมือง ชัยมงคล กับนางจันทรา ชัยมงคล ชาวบ้านบ้านทุ่งเสี้ยว อำเภอสันป่าตอง บ้านอยู่ติดถนนหลวงสายเชียงใหม่ – จอมทอง ชั้นล่างเปิดขายของด้านหลังบ้านติดกับบริเวณคุ้มของเจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 9 มีประตูรั้วเล็กเปิดทะลุถึงกัน ถัดไปเป็นวัดศรีนวรัฐ (วัดทุ่งเสี้ยว)

เจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าหลวงเชียงใหม่แต่งตั้งนายมูลเมือง ชัยมงคล เป็น “ท้าวมูลเมือง” มีหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผลผลิตนาข้าว เจ้าแก้วนวรัฐมักเดินทางมาพักผ่อนที่คุ้มทุ่งเสี้ยวเป็นประจำ และได้ชักชวนเด็กหญิงแสงหล้าบุตรหญิงของท้าวมูลเมืองเข้าไปอยู่ในคุ้มตั้งแต่เป็นเด็กจนโตเป็นสาว

ต่อมาจึงได้พบกับนายเยื้อน โดยการแนะนำของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรณ์มงคลการ (พระองค์ชายเล็ก) ซึ่งเติบโตมาพร้อมกันกับนายเยื้อนในวังสวนสุนันทา และคุ้นเคยกันคราวที่พระองค์ชายเล็กได้พาครอบครัวและทีมงานละโว้ภาพยนตร์มาถ่ายทำภาพยนตร์ที่เชียงใหม่และพักที่บ้านแจ่งหัวลิน ในระหว่างที่มาถ่ายทำภาพยนตร์ ได้พาครอบครัวมาร่วมกิจกรรมกับครอบครัวของนายเยื้อน

หลังจากแต่งงาน โดยมีเจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าหลวงเชียงใหม่ เป็นเจ้าภาพแล้ว นายเยื้อนไปเช่าบ้านที่แจ่งหัวลินของคุณจรูญ สามะบุตร์ ต่อมาคุณตรี ทองภักดี เพื่อนของนายเยื้อน ซึ่งทำธุรกิจสวนผักด้วยกันชวนไปอยู่ด้วยที่บ้านตรงกึ่งกลางสามแยกถนนสิงหราชตัดกับถนนมณีนพรัตน์ระยะหนึ่ง เมื่อทราบว่าคุณจรูญจะขายบ้านที่เคยเช่าอยู่ นายเยื้อนและภรรยาจึงซื้อไว้ในราคา 6,500 บาท แล้วย้ายกลับมาอยู่ที่บ้านนี้อย่างถาวร บุตรธิดารวม 6 คน เกิดที่บ้านหลังนี้

บ้านแจ่งหัวลินของนายเยื้อน ตั้งอยู่ริมถนนมณีนพรัตน์ตัดกับถนนหัสดิเสวีอยู่หัวมุมด้านนอกกำแพงเมืองด้านเหนือ ทางทิศตะวันตกถัดจากบ้านไปทางช้างเผือกมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาชื่อโรงเรียนวรเชษฐ์อนุสรณ์

หนังสือพิมพ์ “ชาวเหนือ”

พ.ศ.2490 หนังสือพิมพ์แสงอรุณในเชียงใหม่ได้ปิดกิจการและเปลี่ยนชื่อเป็น “ชาวเหนือ” มีเจ้าของคนใหม่ คือ นายเยื้อน โอชเจริญ และมีนายพิรุณ อินทราวุธเป็นบรรณาธิการคนแรก

ประภัศร์ โอชเจริญ บุตรคนที่สองของนายเยื้อนให้ข้อมูลว่า

วันที่ 11 กรกฎาคม 2490 คุณพ่อออกหนังสือพิมพ์ “ชาวเหนือ” ที่โรงพิมพ์ไทยวัฒนา ถนนเจริญประเทศ สมัยนั้นเรียกว่าโรงพิมพ์บ้านฮ่อ ตั้งอยู่ตรงข้ามกับโรงย้อมผ้า (ปัจจุบันคือโรงแรมเพชรงาม)

ในช่วงที่ทำหนังสือพิมพ์อยู่ที่บ้านฮ่อ คุณแม่กับเพื่อนได้เปิดกิจการเล็ก ๆ เป็นร้านขายหนังสืออยู่ใกล้ ๆ กับตลาดต้นลำไยและเลิกไปเมื่อทางโรงพิมพ์และหนังสือพิมพ์ขยายตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ คุณพ่อทำกิจการยาสูบอีกอาชีพหนึ่งด้วย มีเตาบ่มใบยาสูบอยู่ที่ป่ารกฟ้า อำเภอป่าซาง ลำพูน

“หลังจากซื้อบ้านที่แจ่งหัวลินแล้ว ได้ย้ายโรงพิมพ์ไปอยู่ที่บ้านแจ่งหัวลิน พ.ศ. 2502 หนังสือพิมพ์ถูกสั่งปิดในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในข้อหาต่อต้านรัฐบาล ส่งผลให้บ้านถูกธนาคารยึดขายทอดตลาด ครอบครัวย้ายไปอยู่ที่ถนนพระปกเกล้า ระยะหนึ่ง ต่อมาย้ายไปอยู่ที่วังสิงห์คำ ติดที่ทำการประปาด้านทิศเหนือ ที่นี่คุณพ่อทำกิจการสามอย่าง คือโรงงานจักสาน แอร์แท็กซี่ และเปิดหนังสือพิมพ์อีกครั้ง

“ต่อมาได้อนุญาตให้เปิดหนังสือพิมพ์ “ชาวเหนือ” อีกครั้งหนึ่ง สมัยผู้ว่าฯ นิรันดร ชัยนาม ผมทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการ ได้งบประมาณจาก พลตรี สง่า กิตติขจร จนปิดกิจการถาวร ประมาณ พ.ศ. 2515 – 2516”

(ดูเพิ่มเติม พ.ต.อ. อนุ เนินหาด. **ย่านถนนเจริญประเทศ** (สังคมเมืองเชียงใหม่ เล่ม 30) เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, 2555)

พ.ศ.2492 หนังสือพิมพ์ชาวเหนือเชิญนักเขียนคนสำคัญคือ **แสน ธรรมยศ หรือ ส.ธรรมยศ** (พ.ศ.2456-2495) บรรณาธิการนิตยสารโยนกของสมาคมชาวเหนือเขียนบทความฉบับครบรอบวันเกิดหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ

แสน ธรรมยศ เกิดเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2456 ต้นรัชกาลที่ 6 ที่นครลำปาง บิดาชื่อ ปัญญา มารดาชื่อ จันทร์เที่ยง ธิดาของเจ้าพ่อวงศ์ คำผันศิริ เรียนชั้นต้นที่โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ลำปาง จากนั้นเข้ากรุงเทพฯ เรียนชั้นมัธยมที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ แสนได้ไปเรียนต่อที่ประเทศเวียดนามด้วยทุนของพระสารสาสน์พลขันธุ์และอาจารย์ฝรั่งของโรงเรียนเทพศิรินทร์ แสนออกเดินทางไปเวียดนามเมื่อต้นเดือนสิงหาคม 2477 ได้เรียนที่วิทยาลัยปรัชญา เอี๋ยง เจิ้ง ทั่น ในเวียดนาม สำเร็จการศึกษาใน พ.ศ.2478 ส.ธรรมยศเข้าทำงานที่กระทรวงอุตสาหกรรมระยะหนึ่ง และเป็นครูในโรงเรียนแกรมม่าสคูลย่านหัวลำโพง กรุงเทพฯ ระยะหนึ่ง ทำงานบริษัทเอกชนย่านสามเสนระยะหนึ่ง โดยเขียนหนังสือเรื่องต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ช่วง พ.ศ.2490 ได้เป็นบรรณาธิการหนังสือโยนกของสมาคมชาวเหนือ และเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ.2491 แสนป่วยเป็นวัณโรค พ.ศ.2493 ต้องกลับไปรักษาตัวที่นครลำปาง และเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลวัณโรคกลาง บางกระสอ จังหวัดนนทบุรี และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2495

(ดูเพิ่มเติม: อสิธารา **งานและชีวิตของ ส.ธรรมยศ** 2531 หน้า 29 และสมโชติ อ๋องสกุล “ส.ธรรมยศกับโยนก นิตยสารชาวเหนือ” 2557)

แสน ธรรมยศ

หนังสือพิมพ์คนเมือง รายเดือน อยู่ในชุดรวมเล่มตามรายปี (ขอบคุณอาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ และภริยาผู้นำมอบให้จำนวน 3 เล่มใหญ่ หลังเมตตาเลี้ยงมื้อค่ำที่โรงแรมรินคำ เมื่อ 30 สิงหาคม 2530)

เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่
บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์เสียงเชียงใหม่

ผลงานของ ส.ธรรมยศในนิตยสาร**โยนก** ฉบับปฐมฤกษ์ เมื่อ พ.ศ.2490 คือมหาวิทยาลัยโลก (International Institue of the Amazon) ขานรับแนวคิดของ UNESCO ที่ประกาศตั้ง International Institue of the Amazon บนฐานของหลักปรัชญามนุษยธรรมนิยม) ก่อกระแสให้ผู้อ่านนิตยสารโยนกของสมาคมชาวเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเหนือสนใจเรื่องมหาวิทยาลัย
(ดูเพิ่มเติม สันติภาพ “มหาวิทยาลัยโลก” **โยนกฉบับปฐมฤกษ์** 8 ธันวาคม 2490 หน้า 33-37)

บทความของ ส.ธรรมยศในหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ ฉบับครบรอบวันเกิด พ.ศ.2492 คือ ลานนาไทยกับประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงประวัติศาสตร์อันยาวนานตั้งแต่พระเจ้าพรหมมหาราช ขุนบรมและ 3 อาณาจักร คือ ราชอาณาจักรหนองแสสมัยขุนหลวงฟ้าเป็นประมุข ราชอาณาจักรลานนาไทยสมัยติลกเป็นประมุข ราชอาณาจักรอยุธยาสมัยพระบรมไตรโลกนาถเป็นประมุข โดยค้นคว้าจากเอกสารสำคัญเช่นตำนานมูลศาสนา คัมภีร์มงคลทีปนี ตำนานเชียงใหม่ งานสำรวจภาวะเศรษฐกิจสยามของดร.คาร์ล ซิมเมอร์แมน โดยจบด้วยข้อความว่า “ความเสื่อมของลานนาไทย คือความพอใจ ความนิ่งความไม่สนใจ ความแคบ ซึ่งควรต้องเป็นความขยันและความขยันยิ่งขึ้นหนึ่งความสนใจกับโลกและความสนใจขึ้นหนึ่งความรักในแผ่นดินนี้...”
(ดูเพิ่มเติม อสิธารา **งานและชีวิตของ ส.ธรรมยศ** 2531 หน้า 323-330)

ช่วง พ.ศ.2493 หนังสือพิมพ์ชาวเหนือเสนอข่าวสารเรื่องการตั้งกระทู้ถามเรื่องการสร้างมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ของนายทองดี อิสราชีวิน ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมเชิญชวนประชาชนในเชียงใหม่ร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ

พ.ศ.2505 เป็นช่วงก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หนังสือพิมพ์ชาวเหนือเสนอข่าวการก่อตั้งมหาวิทยาลัย และทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นประธานกับประชาชนในภาคเหนือ โดยเฉพาะเรื่องสีประจำมหาวิทยาลัยและตราประจำมหาวิทยาลัย เมื่อประชาชนในเชียงใหม่และลำพูนทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ ได้ส่งความเห็นเกี่ยวกับสีและตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ดู ภาคผนวกสอง)

นายพิรุณ อินทราวุธ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชาวเหนือและเสียงเชียงใหม่

2. นายพิรุณ อินทราวุธ
บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ คนแรก

นายพิรุณ อินทราวุธ เป็นบุตรคนหนึ่งของพ่อเลี้ยงคำอ้ายและแม่อุสา อินทราวุธ บ้านอยู่บ้านหนองประทีป อำเภอเมืองเชียงใหม่ มีพี่น้องรวม 11 คน จบการศึกษาด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มีอาชีพทนายความสร้างชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จัก จึงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่และได้รับเลือกตั้ง

ก่อนหน้านี้ นายพิรุณ อินทราวุธทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น ชาวเหนือและเสียงเชียงใหม่ พร้อมกับเล่นการเมืองท้องถิ่น ได้รับเลือกเป็นผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่หลายสมัยด้วยกัน คือ ปี พ.ศ.2492 เป็นครั้งแรก ต่อมาปี พ.ศ.2497 2508 2523 และ พ.ศ.2526 นั่นหมายถึงว่า หลังจากเลิกการเป็น ส.ส. แล้ว ยังหันมาเล่นการเมืองท้องถิ่นอยู่เช่นเดิม

นายพิรุณ สมรสกับ เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ธิดาของเจ้าราชภาคินัย (เมืองชื่น ณ เชียงใหม่) และแม่จันทร์เทพ มีบุตรธิดา รวม 4 คน

นายพิรุณ อินทราวุธ ถึงแก่กรรม เมื่อปี พ.ศ. 2527

ที่มา: พ.ต.อ.อนุ เนินหาด, ส.ส. รุ่นเก่าของเชียงใหม่

3. ไกรศรี นิมมานเหมินท์
แกนนำผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์คนเมือง

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2455-2535) เป็นบุตรคนแรกของนายกี (พ.ศ.2431-2508) และนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2437-2524) ธิดาของหลวงอนุสารสุนทรกิจ (สุ่นฮี้ ชัวย่งเสง) (พ.ศ.2410-2477) เกิดเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2455 ที่บ้านถนนวิชยานนท์ ตำบลช้างม่อย จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษา

นายไกรศรี เรียนชั้นมูลที่โรงเรียนหม่องส่วยต่อซึ่งหลวงอนุสารสุนทรกิจจ้างพม่ามาสอนภาษาอังกฤษและชั้นมูล ก.ข. (ครูใหญ่ชื่อครูศรีวิชัย หรือหม่องโดยชาวบ้านจึงเรียกโรงเรียนครูโดย (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนชัวย่งเสงอนุกูลวิทยาและโรงเรียนอนุสารบำรุงวิทยา) แล้วย้ายไปเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอเมืองเชียงใหม่ คือ โรงเรียนอนุภาณวิทยาสรรค์ (ตามชื่อหลวงอนุภาณวิทยาสรรค์ ศึกษาธิการจังหวัดผู้เป็นบิดาของ พลอากาศเอก หะริน หงสกุล) จบป.3 แล้วเรียนต่อที่โรงเรียนประจำจังหวัดเชียงใหม่ที่วัดศรี

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ รับพระราชทานโล่เชิดชูเกียรติจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2525
(ที่มา: **ลายคราม** ฉลองอายุ 6 รอบนายไกรศรี นิมมานเหมินท์)

ดอนไชย มัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียนได้เดือนเศษย้ายไปเรียนต่อที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย เชียงใหม่ (พ.ศ.2465-2471) มัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพฯ (พ.ศ.2471-2474)

กันยายน 2475 จบชั้น 7 โรงเรียนอัสสัมชัญแล้ว พ่อแม่ส่งไปเรียนต่อต่างประเทศ เดินทางโดยรถไฟจากหัวลำโพงไปสถานีหาดใหญ่แล้วต่อรถไฟไปสิงคโปร์ จากสิงคโปร์เดินทางโดยเรือของบริษัท Nord Deutsche Lloyd ข้ามสมุทรไปอเมริกา ขาไปมีผู้ร่วมเดินทางไป 2 คน คือ นายแพทย์ยงค์ ชุติมา และนายสงัด บรรจงศิลป์ บุตรชายของหลวงอนุสารสุนทรกิจ (สุ่นฮี้ ชัวย่งเสง) (พ.ศ.2410-2477)

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์เรียนปริญญาตรี B.S. in Econ.ที่ University of Pennsylvania (2476)และสำเร็จการปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจ M.B.A. จาก Harvard University (พ.ศ.2481)

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ สมรสกับนางจรรยา (ศรีอาภรณ์) ชาวลำปาง มีบุตร 2 คน คือ นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ (สำเร็จปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด) และนายศิรินทร์ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2489-2561) (สำเร็จปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน ปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด)

การทำงาน

พ.ศ.2482–2483 อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่วยพระยาไชยยศสมบัติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังสมัยนั้น ก่อตั้งคณะบัญชีและพาณิชยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2483 ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายต่างประเทศ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด

พ.ศ.2484 – 2488 รองผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลอนุสาร เชียงใหม่

พ.ศ.2489 – 2499 ผู้อำนวยการเขตภาคเหนือธนาคารนครหลวงไทย

พ.ศ.2499 – 2507 ผู้อำนวยการเขตภาคเหนือและกรรมการบริหาร ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การจำกัด

พ.ศ.2507 – 2513 ผู้จัดการทั่วไป บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

พ.ศ.2513 จัดตั้ง บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ไทยพัฒนา จำกัด

พ.ศ.2527 ประธานกรรมการ บริษัท รินคำ

นายไกรศรี และนางจรรยา นิมมานเหมินท์รับเสด็จพระราชินีอินกริด แห่งเดนมาร์ค ที่บ้านฟ้าฮ่าม เชียงใหม่ (ที่มา: **ลายคราม** : ฉลองอายุ 6 รอบ นายไกรศรี นิมมานเหมินท์, 2527 หน้า 39)

จำกัด ประธานกรรมการบริษัท ลานนาประทีป จำกัด

ประธานกรรมการบริษัท เชียงใหม่พาณิชย์ จำกัด (เจ้าของตลาดวโรรส)

รองประธานกรรมการโรงเรียนสอนคนหูหนวก มูลนิธิอนุสาร เชียงใหม่

กรรมการบริษัท ไทยสื่อสาร จำกัด

กรรมการบริษัท แป้งมันสำปะหลังไทย จำกัด ฯลฯ

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ ถือเป็นต้นแบบของนักธุรกิจใหญ่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำในสหรัฐอเมริกา แล้วกลับมาให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมล้านนาดินแดนบ้านเกิด นอกเหนือจากการเป็นผู้ประสานงานรับกระแสความเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีมหาวิทยาลัยในภาคเหนือระลอกแรก โดยเป็นผู้ทำให้ ดร.เคนเนท อี. แวลส์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์ วิทยาลัย แกนนำตั้งมหาวิทยาลัยอเมริกาในเชียงใหม่ ได้พบกับคุณพ่อคุณแม่ของนายไกรศรี นิมมานเหมินท์ เพื่อหาสถานที่จัดตั้งและเป็นหนึ่งในแกนนำสื่อหนังสือพิมพ์คนเมืองที่จะกล่าวต่อไปแล้ว นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ได้สร้างผลงานด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมล้านนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ริเริ่มการจัดงานเลี้ยงแบบพื้นเมืองที่เรียกว่า “ขันโตกดินเนอร์” แต่งกายชุดหม้อฮ่อม การพูดคำเมือง การจัดทำป้ายแนะนำแหล่งประวัติศาสตร์ในเชียงใหม่รุ่นแรก ร่วมกับเจ้าคณะดอยสะเก็ดลงพื้นที่สำรวจคัมภีร์ใบลานและโบราณวัตถุบริเวณก่อสร้างเขื่อนยันฮีก่อนถูกน้ำท่วม การค้นพบแหล่งเตาเผาเครื่องถ้วยสันกำแพง การสำรวจแหล่งเตาเผาเครื่องถ้วย อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง แหล่งเตาเผาเครื่องถ้วย อำเภอพาน จังหวัดพะเยา

การสืบหา “คนเมือง” ที่ถูก “เทครัว”ไปภูมิภาคอื่น เช่น เสาไห้ จังหวัดสระบุรี จนได้พบคัมภีร์ชุดกฎหมายมังรายศาสตร์ฉบับเสาไห้ การได้พบคนเชียงใหม่ในพม่า พบเครื่องเขินที่เรียกว่า “โยนเถ่” การศึกษาและรวบรวมกาแล ห้ายนต์ และความเชื่อเรื่องผีของคนในล้านนา การนำชนเผ่าไททั้งในภาคเหนือ ภาคอีสาน และเพื่อนบ้านมาประชุมเรื่องภาษาไทที่กรุงเทพฯ การร่วมกับสยามสมาคมฯ สำรวจชีวิตชนเผ่าผีตองเหลืองในจังหวัดน่าน

การมอบสมบัติ เช่น เรือนคำเที่ยง ซึ่งเป็นเรือนกาแลล้านนาให้สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่กรุงเทพฯ การให้เครื่องถ้วยสันกำแพงจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ เชียงใหม่ การสร้างพุทธสถาน ฯลฯ

การเขียนผลงานทางวิชาการด้านล้านนาคดี เช่น เครื่องถ้วยสันกำแพง ผีตองเหลือง กฎหมายเหมืองฝายของพญามังราย เก็บผักใส่ซ้าเก็บข้าใส่เมือง ห้ายนต์ เทพารักษ์นครเชียงใหม่ของชาวละว้า โดยช่วงสุดท้ายแห่งชีวิตสร้างงานกวีนิพนธ์ เรื่องกาพย์เจี้ยจามเทวีและวิรังคะ

ตั้งแต่ พ.ศ.2525 นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ จัดตั้งชมรมล้านนาคดี ทำหน้าที่ประธานจัดประชุมทางวิชาการด้านล้านนาคดี เป็นฐานวิชาการด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี เพื่อการพัฒนาเมือง ประวัติศาสตร์ในเชียงใหม่ยุคนายชัยยา พูนศิริวงศ์ (พ.ศ.2476-2534) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ.2524-2530) เช่น ทำให้มีการรื้อประตูท่าแพ

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์เข้ารับพระราชทานปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ 28 มกราคม 2525 (ที่มา: **ลายคราม** ฉลองอายุ 6 รอบนายไกรศรี นิมมานเหมินท์)

งานเลี้ยงโอกาสนายไกรศรี นิมมานเหมินท์ได้รับโล่เชิดชูเกียรติ เมื่อ12 กุมภาพันธ์ 2525 (ที่มา: **ลายคราม** ฉลองอายุ 6 รอบนายไกรศรี นิมมานเหมินท์)

สร้างใหม่ตามแบบรูปภาพเดิมที่ปรากฏหลักฐานการประชุมเพื่อหาวันเกิดเมืองเชียงใหม่ ทำให้ได้พบหลักฐานที่ระบุว่าเชียงใหม่สถาปนาเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 12 เมษายน 1839 ทำให้เกิดงานสมโภชเชียงใหม่ 700 ปี ใน พ.ศ.2539

หนังสือพิมพ์คนเมืองกับการเรียกร้องให้มีมหาวิทยาลัยภาคเหนือ

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ได้บันทึกไว้ตอนหนึ่ง ดังนี้

หนังสือพิมพ์ ***"คนเมือง"*** ฉบับปฐมฤกษ์ออกมา เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2495 เมื่อได้เริ่มต้นขึ้น ก็ประสบความสำเร็จ คือ ได้รับการต้อนรับอย่างอุ่นหนาฝาคั่งจากผู้อ่าน เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวและบทความเกี่ยวกับล้านนาไทยในแง่เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีคุณภาพสูงด้วยความตรงไปตรงมา และด้วยความสำนึกถึงนโยบายและปณิธานอันแรงกล้า

วันหนึ่ง ขณะที่กรรมการบริษัทนั่งคุยกันในห้องบรรณาธิการ ข้าพเจ้าผู้เขียนเรื่องนี้ ได้เริ่มเสนอขึ้นมาว่า ล้านนาไทยของเราช่างเคราะห์ร้ายมาก มหาวิทยาลัยอเมริกันที่จะขอเข้ามาตั้งที่เชียงใหม่ ก็ไม่ได้รับอนุญาตให้ตั้ง ต่อมามีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ซื้อที่ดินไว้แล้วที่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และดำริจะเปิดสาขาขึ้นโดยเรียกชื่อว่า มหาวิทยาลัยดารารัศมี ก็ไม่ปรากฏวี่แววว่าโครงการนี้จะดำเนินไปอย่างไร ฉะนั้น หนังสือพิมพ์ "คนเมือง" น่าจะได้มีบทบาทเรียกร้องให้รัฐบาลสนใจโดยวิธีการต่าง ๆ กรรมการที่นั่งในห้องบรรณาธิการ มีคุณสุจิตต์ เกื้อวงค์ นายแพทย์อุทัย สนธินันทน์ และคุณสงัด บรรจงศิลป์ สนับสนุนความคิดเห็นของข้าพเจ้าแล้ว หนังสือพิมพ์ "คนเมือง" ก็ได้ทำ

หน้าที่ของพลเมืองดีลงข่าวคราวและบทความพิมพ์บัตรกระตุ้นเตือนให้รัฐบาลอันมีจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี หันมาให้ความสนใจแก่การศึกษาของเยาวชนในจังหวัดภาคเหนือให้มากยิ่งขึ้น

(ที่มา: **หนังสือลายคราม.** จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองอายุครบ 6 รอบนายไกรศรี นิมมานเหมินท์, เชียงใหม่: ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2527)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เป็นชาวเชียงใหม่คนหนึ่งที่เสนอเรื่องสีประจำมหาวิทยาลัยและตราประจำมหาวิทยาลัย (ดู ภาคผนวก 2)

คณะอนุกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชุด ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร เป็นประธานอนุกรรมการตั้งแต่ 24 ธันวาคม 2506

คณะอนุกรรมการพิจารณาเตรียมบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่วันที่ 2 ธันวาคม 2506

คณะกรรมการตรวจการจ้างการก่อสร้างอาคาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตึกมหาวิทยาลัย (คำสั่งที่ 275/2506)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2 วาระ (พศ.2517-2519)

เมื่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เปิดดำเนินงานแล้ว นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ได้สนับสนุนกิจการของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่น คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสำนักหอสมุด

ก่อนถึงแก่กรรมในวันที่ 27 พฤษภาคม 2535 นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ประสานงานแหล่งทุนทำให้เกิดคณะทำงานจัดทำ**พจนานุกรมล้านนา-ไทยฉบับแม่ฟ้าหลวง** และ **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย** สนับสนุนโดยมูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ (มหาชน)

นายสงัด บรรจงศิลป์ หรือนายย่งเง้ียบ
(ที่มา: **ชุมชนรอบวัด** หน้า 192)

4 นายสงัด บรรจงศิลป์ (พ.ศ.2453-2531)
บรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมือง คนแรก

เป็นบุตรคนหนึ่งของหลวงอนุสารสุนทรกิจ (สุ่นฮี้ ชุติมา) (พ.ศ.2410-2477) หลวงอนุสารสุนทรกิจ (สุ่นฮี้ ชุติมา มีภริยา 2 คน ภริยาคนแรกชื่อ นางคำเที่ยง (แซ่โค้ว ต่อมาเป็น บุรี) ชุติมา (พ.ศ.2411-2473) มีบุตรธิดา 2 คนชื่อ นางกิมฮ้อ (พ.ศ.2437-2524) และนายแพทย์ยงค์ ชุติมา (พ.ศ.2443-2507) ภริยาคนที่สอง ชื่อนางอโนชา สุวรรณรังสี (พ.ศ.2437-2525) มีบุตรธิดาด้วยกัน 5 คน คือ นายสงัด บรรจงศิลป์ นายเชื้อ นางสาวกรองทอง นายวิพัฒน์ และนายชัชวาล ชุติมา (อดีต ส.ส. จังหวัดเชียงใหม่)

นายสงัด บรรจงศิลป์ สำเร็จการศึกษาวิชาหนังสือพิมพ์มาจากต่างประเทศวุฒิ (L.S.E) เมื่อสมาคมชาวเหนือออกนิตยสารของสมาคมชื่อ**โยนก**

ตั้งแต่ พ.ศ.2490 ได้เชิญนายสงัด บรรจงศิลป์เป็นที่ปฤกษาเทคนิคหนังสือพิมพ์

นายสงัด บรรจงศิลป์ เป็นผู้ร่วมก่อตั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชื่อ **“หนังสือพิมพ์คนเมือง”** ในนาม บริษัท ลานนาการพิมพ์ คณะกรรมการ คือ นายสุจิตต์ เกื้อวงศ์ นายแพทย์อุทัย สนธินันทน์ นายผ่อน

ทองเจิม อาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ และนายสงัด บรรจงศิลป์ ออกวางแผงเป็นครั้งแรกในเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2495

นายสงัด บรรจงศิลป์ เป็นบรรณาธิการคนแรก เสนอข่าวประเภทการเมือง สังคมเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานอยู่ข้างโรงแรมเชียงใหม่พลาซ่าในปัจจุบัน (ดูเพิ่มเติม พ.ต.อ. อนุ เนินหาด **ย่านถนนเจริญประเทศ** (สังคมเมืองเชียงใหม่ เล่ม 30) เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, 2555)

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ ได้บันทึกถึงนายสงัด บรรจงศิลป์ ผู้เป็นน้า ตอนหนึ่งว่า

ใน พ.ศ. 2495 คุณสงัด บรรจงศิลป์ (ชุติมา) ผู้มีศักดิ์เป็นน้าของข้าพเจ้า คือ น้องชายร่วมบิดาของนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (หลวงอนุสารสุนทรกิจ กรมการพิเศษเมืองเชียงใหม่) ผู้เป็นมารดาของข้าพเจ้า ได้ขึ้นมาเยี่ยมเยียนเชียงใหม่เพื่อพบปะสังสรรค์กับญาติพี่น้องและมิตรสหาย คุณสงัด บรรจงศิลป์ ได้จากเชียงใหม่ไปเสียเป็นเวลาช้านาน เพื่อไปศึกษาวิชาหนังสือพิมพ์ในต่างประเทศ เมื่อกลับมาแล้ว ก็ได้เข้ามาทำงานในหนังสือพิมพ์ใหญ่ ๆ ที่กรุงเทพฯ หลายแห่ง ในสมัยนั้น คุณสงัด บรรจงศิลป์ ได้เป็นผู้เริ่มบุกเบิกการทำงานหนังสือพิมพ์แผนใหม่ ที่จะให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรู้สึกสำนึกอยู่เสมอว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติ ไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในประเภทอื่น ๆ ด้วยหนังสือพิมพ์จะต้องมีบทบาทรับใช้สังคมด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความสำนึกในจรรยาบรรณแห่งอาชีพของนักหนังสือพิมพ์ ในการเสนอข่าวและบทความต่อผู้อ่าน ด้วยความเอาใจใส่สอดส่องดูแลในความเดือดร้อนของสังคมโดยให้การเสนอแนะที่กล้าหาญ สุภาพ ยุติธรรม แก่ประชาชนและผู้ปกครองประเทศชาติ วิธีการที่คุณสงัด บรรจงศิลป์ ได้นำเข้ามาปฏิรูปหนังสือในประเทศไทยด้วยความสำนึกและสนับสนุนการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในร่างกายและทรัพย์สินของมวลชนภายใต้พระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขแห่งชาติ ได้รับการสรรเสริญและถือเป็นแบบฉบับของนักหนังสือพิมพ์อาชีพตลอดมาจนกระทั่งถึงในเวลานี้

คุณสงัด บรรจงศิลป์ ได้มาชักชวนญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงให้เข้ามาร่วมทุนเพื่อออกหนังสือพิมพ์ขึ้นที่เชียงใหม่ โดยเรียกชื่อว่า ***"หนังสือพิมพ์คนเมือง"*** โดยตนเองอาสาจะเป็นบรรณาธิการและผู้บริหารหนังสือพิมพ์ ในที่สุดก็ได้ตกลงก่อตั้ง บริษัท ลานนาการพิมพ์ จำกัด ขึ้นใน พ.ศ.2495

หนังสือพิมพ์คนเมืองเริ่มต้นรณรงค์เรียกร้องการตั้งมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2495

หลวงอนุสารสุนทรกิจ (สุ่นฮี้) และนางคำเที่ยง มีบุตร 2 คน
1. นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2437-2524)
2. นายแพทย์ยงค์ ชุติมา (พ.ศ.2443-2507)

หลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุ่นฮี้) และนางอโนชา (สุวรรณรังษี) มีบุตร 5 คน
1. นายสงัด บรรจงศิลป์ (พ.ศ.2453-2531)
2. นายเชื้อ อนุสารสุนทร (พ.ศ.2456-2518)
3. นางสาวกรองทอง ชุติมา (พ.ศ.2459-2561)
4. นายวิพัฒน์ ชุติมา (พ.ศ.2462-2523)
5. นายชัชวาล ชุติมา (พ.ศ.2467-2529)

อดีต ส.ส.เชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์

(ที่มา : **ชุมชนรอบวัด** หน้า 187-191)

นายวิจิตร ไชยวัณณ์ (พ.ศ.2467-2564)
(ที่มา: **เชียงใหม่ 60 รอบนักษัตร** หน้า 167)

5. นายวิจิตร ไชยวัณณ์ (พ.ศ.2467-2564)
บรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมืองคนสุดท้าย

เกิดวันที่ 7 ตุลาคม 2467 ที่บ้านสันป่าข่อย ตำบลวัดเกต อำเภอเมืองเชียงใหม่ เป็นบุตรของนายไหว ไชยวัณณ์ อดีตครูโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย และนางนำมาลา ไชยวัณณ์ อดีตครูโรงเรียนสตรีพระชายา (ดาราวิทยาลัย)

ครอบครัว สมรสกับนางดารา (วิชัยศิริ) ไชยวัณณ์ และนางเกสร (อุ่นใจ) ไชยวัณณ์ บุตร มี 4 คน

การศึกษา

เริ่มต้นเรียนที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ตั้งแต่ชั้นมูล 1 ปี ชั้นประถมปีที่ 1 – 4 เป็นเวลา 4 ปี และชั้นมัธยมปีที่ 1 – 6 อีก 6 ปี รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 11 ปี (เลขประจำตัว 17) ในสมัยที่อาจารย์วิลเลียม แฮริส (Rev. William Harris) หรือ “พ่อครูแฮริส” เป็นผู้อำนวยการ (Principal) อาจารย์หมวก ไชยลังการณ์ เป็นครูใหญ่ เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ 6 เมื่อปี พ.ศ.2483 ในสมัยที่อาจารย์ เค. อี. แวลส์ (Rev. K.E. Wells) เป็นผู้อำนวยการ

จบชั้นปีที่ 2 ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รุ่นที่ 4)

อาชีพการทำงาน

ครูโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย เป็นเวลา 2 ปี สอนวิชาวิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมปีที่ 4 – 6

บริษัท น้ำมันคาลเทกซ์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นเวลา 3 ปี ตำแหน่งสุดท้าย เป็นผู้จัดการคลังน้ำมัน สาขาจังหวัดชลบุรี

กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมืองรายสัปดาห์ ที่เชียงใหม่ ตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน พ.ศ.2496 ในสมัยที่นายสงัด บรรจงศิลป์ เป็นบรรณาธิการและผู้จัดการ จนกระทั่งเมื่อต้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2499 ได้เข้ารับตำแหน่งบรรณาธิการและผู้จัดการหนังสือพิมพ์คนเมืองแทนนายสงัด บรรจงศิลป์ จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2521 ได้ปิดกิจการหนังสือพิมพ์คนเมือง รวมทำงานที่หนังสือพิมพ์คนเมืองเป็นเวลาทั้งสิ้น 26 ปี

หน้าที่พิเศษของสังคม

สมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ครบ 3 สมัย ๆ ละ 4 ปี เมื่อปี พ.ศ.2501-2512

สมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ เขตอำเภอฮอด 1 สมัย เมื่อปี พ.ศ.2508 – 2512

นายกสมาคมหนังสือพิมพ์ภาคเหนือแห่งประเทศไทย (สพน) คนแรก ซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อตั้งเมื่อปลายปี พ.ศ.2503

เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2516 ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ เพื่อคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งผลของการลงคะแนนเสียงคัดเลือกปรากฏว่า หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้ได้รับการคัดเลือก

ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ให้เป็นผู้พิพากษาสมทบ ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ รุ่นแรกและรุ่นที่ 2 (รุ่นละ 2 ปี) เมื่อปี พ.ศ.2513 – 2517

ปกหนังสือพิมพ์คนเมืองรายเดือน (ขอบคุณอาจารย์ไกรศรี และภริยา นำมอบให้เมื่อคืนวันที่ 30 สิงหาคม 2530 โอกาสเมตตานัดเลี้ยงมื้อค่ำที่โรงแรมรินคำ)

เมื่อปี พ.ศ.2520 เป็นกรรมการอำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสมาคม วาย. เอ็ม. ซี. เอ. (YMCA Chiang Mai)

การเดินทางไปต่างประเทศ

เมื่อปี พ.ศ.2501 เดินทางไปดูงานด้านหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ ที่ประเทศญี่ปุ่น

เมื่อกลางปี พ.ศ.2503 ได้รับทุนระดับผู้นำท้องถิ่น (LEADER GRANT) จากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ไปท่องเที่ยวดูงานด้านหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และการควบคุมความประพฤติของเด็กเยาวชน (Juvinile Delinquency ที่สหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 3 เดือน)

เมื่อปลายเดือนมิถุนายนถึงกลางเดือนกรกฎาคม 2503 ได้ติดตามทำข่าวถ่ายรูปอย่างใกล้ชิดที่สุด ในการเสด็จเยือนสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เช่น ที่ทำเนียบขาว (White House) ของประธานาธิบดีไอเซนเฮาว์ การต้อนรับอย่างสมเกียรติ ด้วยการโปรยกระดาษสีสายรุ้ง เรียกว่า “TICKER TAPE” ที่กรุงนิวยอร์ค และการเสด็จเยือนโรงพยาบาทเม้าท์ออเบิร์น ซึ่งเป็นสถานที่ประสูติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2470

เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2503 ได้เดินทางไปเยี่ยม “พ่อครูแฮริส” กับ “แม่ครูแฮริส” อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ที่บ้านพักของนายแพทย์ฮาร์ดิงและมิสซิสคริสตินา นิดเล่อร์ (Dr. & Mrs. Harding Kneedler, M.D.) ซึ่งเป็นบุตรเขย เมืองเดวิดสัน นอร์ทคาโรไลนา สหรัฐอเมริกา และเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย คนสุดท้ายที่ได้ไปพบท่านทั้งสอง เพราะหลังจากนั้นเพียง 7 เดือน แม่ครูแฮริสได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2504 อายุ 92 ปีเศษ ส่วนพ่อครูแฮริสได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2505 อายุ 92 ปีเศษ

ต่อจากสหรัฐอเมริกา ได้รับเชิญให้เป็นแขกพิเศษของรัฐบาลประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปให้ไปเยือน คือ สวีเดน เดนมาร์ค นอร์เวย์ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันนีตะวันตก สวิสเซอร์แลนด์ อิตาลีและวาติกัน (ดูเพิ่มเติม วิจิตร ไชยวัณณ์, การเข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนานิกายโปรแตสแต้นท์ ในล้านนา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2410)

ช่วงรณรงค์เรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ

หลังจากมีโปสเตอร์เรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ นายสงัด บรรจงศิลป์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมือง ถูกนายอำเภอเมืองเชียงใหม่เรียกตัวไปสอบสวน และปรับในข้อหาพิมพ์บัตรออกแจกจ่ายโดยมิได้พิมพ์ชื่อผู้พิมพ์และผู้โฆษณา อันเป็นการทำผิดพระราชบัญญัติการพิมพ์

เมื่อนายวิจิตร ไชยวัณณ์ ทำหน้าที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนิน โรงพยาบาล Mount Auburn Hospital มลรัฐ Massachusetts สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นสถานที่ประสูติของในหลวง รัชกาลที่ 9 ทรงมอบของที่ระลึกให้กับนางพยาบาล 4 คนและนายแพทย์ W.S.Whittermore หัวหน้าแพทย์ทำคลอด ที่ได้ทำคลอดในหลวงรัชกาลที่ 9 โล่เงินที่พระราชทานจารึกว่า To Dr. W.S.Whittermore. My first friend in the world (ถ่ายโดยนายวิจิตร ไชยวัณณ์ นักหนังสือพิมพ์ชาวเชียงใหม่ผู้ติดต่อหน่วยงานของสหรัฐอเมริกา เดินทางไปรับเสด็จเพื่อรายงานข่าว เมื่อ พ.ศ.2503) (ขอบคุณนายวิจิตร ไชยวัณณ์ ผู้มอบภาพนี้เมื่อ พ.ศ.2560 ก่อนจากไป)

บรรณาธิการแทนนายสงัด บรรจงศิลป์ ก็ถูกฝ่ายปกครองดำเนินการสอบสวนและปรับอีก เพราะยังพิมพ์บัตรรณรงค์เรียกร้องมหาวิทยาลัย ***"สีแดง"*** ซึ่งขัดต่อนโยบายของรัฐบาลที่กำลังต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ โดย พลเอก มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (8 เมษายน 2491-23 มีนาคม 2492, 29 พฤศจิกายน 2494-26 กุมภาพันธ์ 2500) ได้มีหนังสือกำชับให้จังหวัดเชียงใหม่ดำเนินการ

นายวิจิตร ไชยวัณณ์ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2564

นายวิจิตร ไชยวัณณ์ รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล นายชัยยศ ชัยนิลพันธ์ ที่ร้านริมปิง เมื่อมกราคม 2560 (ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5-9** หน้า 432)

6. นางเล็ก พิชญกุล (พ.ศ.2461-2543) เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เอกราชแห่ง นครลำปาง

นางเล็ก พิชญกุล นามเดิม บุญเล็ก กลิ่นทอง เกิดที่ตำบลหัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เมื่อวันจันทร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2461 เป็นธิดาของนายทองอยู่ และนางพุ่ม กลิ่นทอง

สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนบุญทวงศ์อนุกูล (เทศบาล 3) โรงเรียนลำปางกัลยาณี จังหวัดลำปาง และโรงเรียนสตรีวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่

นางเล็ก พิชญกุล สมรสกับนายนรงค์ พิชญกุล เมื่อ พ.ศ.2489 มีบุตรธิดา 3 คน

นางเล็ก พิชญกุล เป็นผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำหน่ายในภาคเหนือชื่อ หนังสือพิมพ์**เอกราช** ตั้งเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2500 ซึ่งเวลานั้นถือเป็นวันชาติ นางเล็ก พิชญกุล ทำหน้าที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เอกราชต่อเนื่องเป็นเวลา 44 ปี เรื่องหนึ่งที่หนังสือพิมพ์เอกราชแห่งนครลำปางรณรงค์ในช่วงทศวรรษ 2500 คือการเรียกร้องให้มีมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ จากนั้นได้รายงานข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ที่เชียงใหม่และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อย่างต่อเนื่องในฐานะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคเหนือที่มีอายุยืนยาวที่สุดในรุ่นเดียวกัน

นางเล็ก พิชญกุล ได้รับการประกาศเกียรติคุณในฐานะผู้หญิงเก่ง สาขาสื่อมวลชนจากรัฐบาลสมัยนายชวน หลีกภัย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ.2542 และรางวัลอื่น ๆ อีกหลายรางวัลรวมทั้งได้รับปริญญานิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาหนังสือพิมพ์จากวิทยาลัยโยนก เมื่อ พ.ศ.2542

นางเล็ก พิชญกุล ถึงแก่กรรมเมื่อ 18 กันยายน 2543 สิริอายุได้ 81 ปี

(ดูเพิ่มเติม หนังสืออนุสรณ์งานบำเพ็ญกุศลศพคุณแม่เล็ก พิชญกุล ขอขอบคุณนายธรรมรักษ์ พิชญกุล บุตรคนโตผู้มอบหนังสืออนุสรณ์งานบำเพ็ญกุศลศพให้หลังจากพบกันเมื่อวันฉัตรมงคล 5 พฤษภาคม 2558)

นางเล็ก พิชญกุล (พ.ศ.2461-2543)

น้ำแม่วัง นครลำปาง พ.ศ.2564

รถจักรไอน้ำรุ่น C-56 หมายเลข 728 ด้านหน้าสถานีรถไฟลำปาง ซึ่งเป็นรุ่นที่นำมาใช้งานตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยญี่ปุ่นขนผ่านทะเล มาทางเรือ และเมื่อสงครามจบก็ไม่ได้นำกลับไป: วิกิพีเดีย

"ภาคหก"

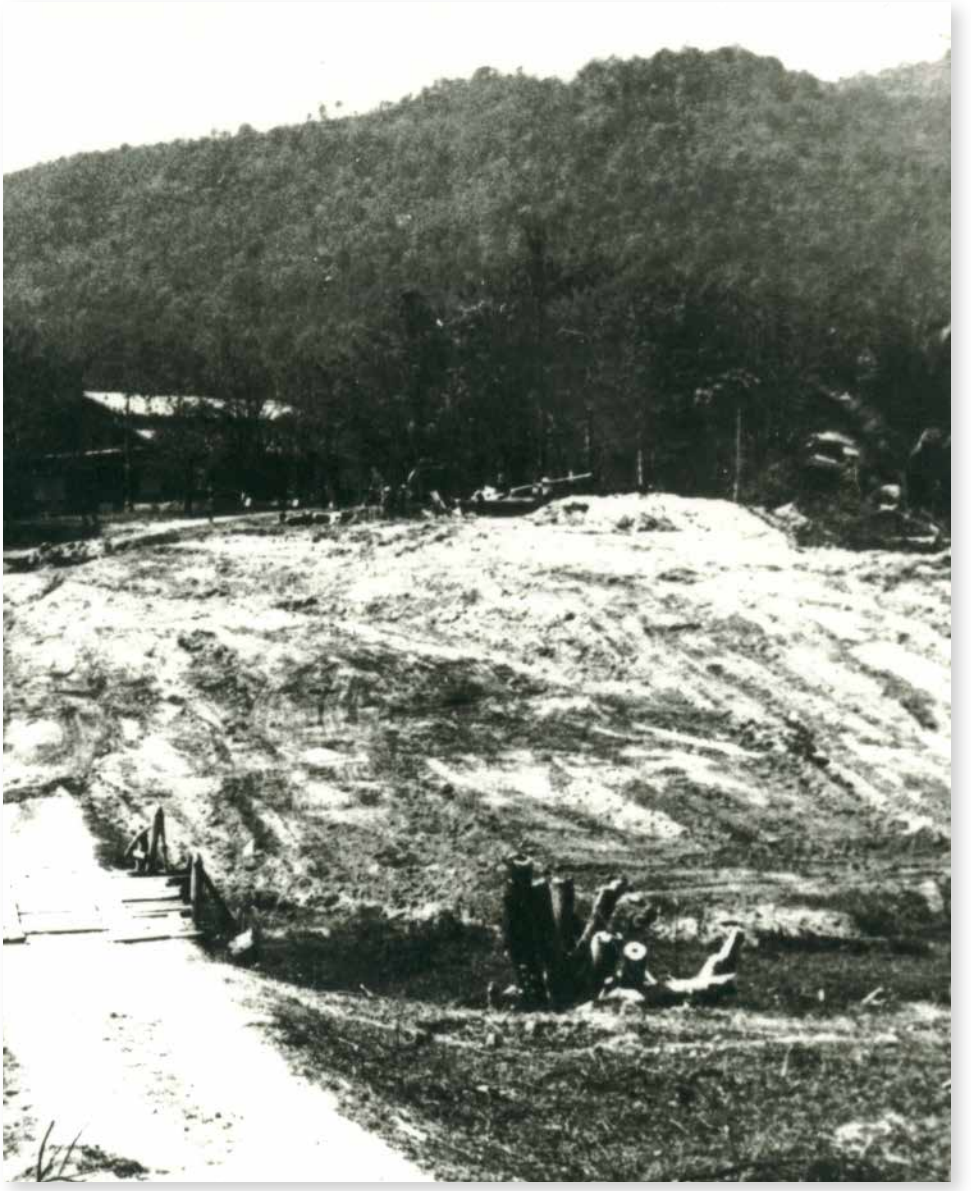

บริเวณที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2504 (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

เจ้าของที่ดินคนเดิมและชาวบ้านที่เคยอยู่

นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2437-2504) ขณะอายุประมาณ 16 ปี
(ที่มา: **ภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่ โดยหลวงอนุสารสุนทรกิจ** เชียงใหม่: บริษัทสุเทพ, 2562 หน้า 284)

1.ที่ดินฝั่งสวนสัตว์

นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2437-2524)

นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (นามสกุลเดิมคือ ชุติมา) เป็นบุตรหญิงคนโตของหลวงอนุสารสุนทรกิจ (สุ่นฮี้ ชัวย่งเสง) (พ.ศ.2410-2477) กรมการพิเศษเมืองนครเชียงใหม่ และนางคำเที่ยง แซ่โค้ว (ต่อมาคือบุรี) (พ.ศ.2411-2473) เกิดเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2437 ณ เรือนคำเที่ยง ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง นครเชียงใหม่ มีน้องร่วมมารดาคือ นายแพทย์ยงค์ ชุติมา (พ.ศ.2443-2507) และน้องต่างมารดาคือ

1. นายสงัด บรรจงศิลป์ (พ.ศ.2453-2531)
2. นายเชื้อ อนุสารสุนทร
3. นางสาวกรองทอง ชุติมา
4. นายวิพัฒน์ ชุติมา
5. นายชัชวาล ชุติมา (ต่อมาเป็น ส.ส.จังหวัดเชียงใหม่)

นางกิมฮ้อถือกำเนิดในตระกูลพ่อค้า มีโอกาสติดตามบิดาไปทำการค้าทางเรือที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่วัยเด็ก และเข้าศึกษาในโรงเรียนพระราชชายา

ด้วยพื้นฐานการศึกษาที่ดีและอุปนิสัยที่รักที่จะหาความรู้ ทำให้นางกิมฮ้อ ใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสืออยู่เสมอ ทำให้นางกิมฮ้อมีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมะ ประวัติศาสตร์โบราณคดี อย่างกว้างขวาง แม้เมื่อมีอายุมากแล้วก็ยังคงอ่านหนังสือทุกวัน วันละ 3 ชั่วโมง เป็นกิจวัตรประจำวันตลอดอายุขัย และผลจากความที่เป็นผู้รักการอ่านและแสวงหาความรู้ของนางกิมฮ้อที่ติดมาตั้งแต่เยาว์วัยนี้เอง ที่ทำให้นางกิมฮ้อได้สะสมหนังสือแทบทุกชนิดเอาไว้ จนทำให้เรือนที่อาศัยที่ลักษณะคล้ายเป็นห้องสมุด

ประมาณปี พ.ศ.2454 นางกิมฮ้อได้สมรสกับนายกี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2431-2508) และมีบุตรธิดารวม 6 คน คือ

1. นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2455-2535) นักธุรกิจใหญ่ผู้สนใจงานด้านประวัติศาสตร์

นายกี นางกิมฮ้อ กับลูกชาย 4 คน นายอัน นายไกรศรี นายพิสุทธ์ นายเรือง และหลานย่า

และวัฒนธรรมล้านนา กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิ (พ.ศ.2517-2519)

2. นายพิสุทธิ์ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2458-2528) อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

3. ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ (พ.ศ. 2460-2540) ศาสตราจารย์ด้านสถาปัตยกรรม

4. นายเรือง นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2462-2531) อดีตนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่

5. นางแจ่มจิตต์ เลาหวัฒน์ (พ.ศ.2464-2546) นักธุรกิจ นักสังคมสงเคราะห์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิ (พ.ศ.2539-2543)

6. นางอุณณ์ ชุติมา (พ.ศ.2466-2556) นักธุรกิจผู้ก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่

นางกิมฮ้อดูแลลูก ๆ ในฐานะแม่ที่พิเศษยิ่ง นอกจากส่งลูก ๆ เรียนหนังสือระดับอุดมศึกษาทุกคนแล้วยังมีจดหมายอบรมสั่งสอนลูก ๆ เป็นประจำดังเช่น จดหมายถึงลูก ๆ ซึ่งกำลังศึกษาต่อ ดังนี้

ก. จดหมายถึงนายพิสุทธิ์ นิมมานเหมินท์ เมื่อวันที่ 8 เดือน 5 พ.ศ.2477 ตอนหนึ่ง ดังนี้

อย่ารับประทานของแสลง เพราะเราไกลบ้าน

ถ้าป่วยไข้จะลำบาก ให้รับประทานของที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย อย่าอ่านหนังสือหรือเขียนหนังสือวันยังค่ำ ให้มีเวลาพักผ่อนและออกกำลังกายพอสมควร อย่ามัวเล่นจนเพลิน อย่าเที่ยวเตร่ให้เกินไป อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายที่ไม่จำเป็นอย่าซื้อเป็นอันขาด ฯลฯ

ข. จดหมายถึงนายอัน นิมมานเหมินท์ เมื่อ 8 กรกฎาคม 2478 ตอนหนึ่ง ดังนี้

จงพยายามทำตัวให้เป็นคนรู้จริง ทำจริง
จงระวังภัยอันตรายทุกสิ่ง อย่าประมาท
อย่าทำตัวให้เป็นปรปักษ์กับคนอื่น
อย่าไปว่ากล่าวแก่ผู้ที่เราไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเขา
อย่าไปเกี่ยวข้องกับกิจการของเขาในเมื่อเขาไม่ขอร้อง ฯลฯ

ค. จดหมายถึงนายเรือง นิมมานเหมินท์ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2480 ตอนหนึ่ง ดังนี้

สิ่งที่แม่ต้องการให้ลูกทำตามความประสงค์ของแม่คือ (1) จงตั้งใจเรียน (2) จงตั้งใจบำรุงรักษาร่างกายให้ถูกต้องตามอนามัย (3) จงรักษาชื่อเสียงเกียรติยศของวงศ์ตระกูล (4) จงเคารพเชื่อฟังในพุทธศาสนา ให้ไหว้พระทุก ๆ วัน เวลานอนระลึกถึงศีลธรรมเสมอ (5) จงรู้จักค่าของเงินใช้จ่ายในทางที่ถูกไม่ใช้อย่างอวดมั่งอวดมี อย่าสุรุ่ยสุร่าย (6) จงไม่เป็นคนโทโสร้าย รู้จักหักห้ามโทสะ โมหะ โลภ โกรธ หลง (7) จงไม่เป็นคนประมาทจะทำกิจการหรือพูดจาให้มีสตินึกคิดว่า ควรพูดควรทำควรไปแค่ไหน
(ดูเพิ่มเติม พิสุทธิ์ นิมมานเหมินท์ “ความรักของแม่” **ลานนาปริทัศน์** ในวาระครบรอบปีคล้ายวันมรณะ นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ 2525 หน้า 38-52)

เกี่ยวข้องกับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่

พ.ศ. 2496 นางกิมฮ้อ ร่วมกับนายกี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2431-2508) สามี โดยเตรียมทำหนังสือยกที่ดินให้แก่คณะมิชชันนารีอเมริกัน ที่ดำเนินการขออนุมัติสร้างมหาวิทยาลัยอเมริกันในเชียงใหม่ แต่กระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้นปฏิเสธ อ้างว่าการสร้างมหาวิทยาลัยเป็นเอกสิทธิของรัฐบาล

ต่อมาได้มีการเคลื่อนไหว โดยหนังสือพิมพ์คนเมือง โดยใช้คำขวัญว่า “ในภาคเหนือเราต้องการมหาวิทยาลัย” เป็นต้น นับเป็นการเคลื่อนไหวของภาคเอกชนที่ต่อมาทางการให้ความสนใจ รัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม แถลงว่าจะสร้างมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ และได้เปิดประมูลราคาซื้อที่ดินใกล้ตัวเมือง เพื่อเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย นางกิมฮ้อได้ร่วมกับนายกี เตรียมทำหนังสืออุทิศที่ดิน

(นั่ง) นายกี และนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ ยืนข้างนายกี คือ นางแจ่มจิตต์ เลาหวัฒน์ ยืนข้างนางกิมฮ้อ คือ นางอุณณ์ ชุติมา ยืนแถวหลังจากซ้าย นายอัน นายพิสุทธิ์ นายไกรศรี นายเรือง นิมมานเหมินท์
(ที่มา: **ลานนาปริทัศน์** ที่ระลึกวาระครบรอบปีคล้ายวันมรณะ นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ 2525 หน้า 20)

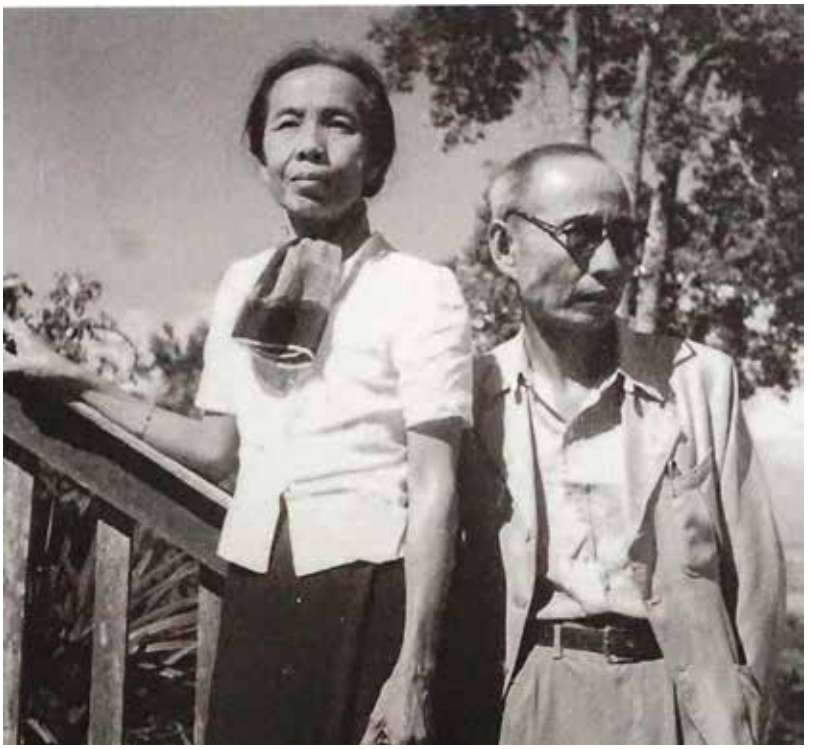

นางกิมฮ้อ และนายกี นิมมานเหมินท์

จำนวน 100 ไร่เศษ ในบริเวณที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปัจจุบันให้แก่รัฐบาล แต่ทางรัฐบาลขณะนั้นมิได้ยอมรับ ไปซื้อที่ดินที่ตั้งพระตำหนักดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม และมิได้ตั้งมหาวิทยาลัย จนต่อมาภายหลังชาวเชียงใหม่ได้โรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่ตามโครงการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา

ในปี พ.ศ.2501 เมื่อทางรัฐบาลได้มีนโยบายที่จะตั้งโรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่นั้น นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2437-2524) คนไข้ของนายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม ซึ่งมีที่ดินติดต่อกับโรงพยาบาล 116 ไร่ 38 ตารางวา ตกลงพบกับคณะกรรมการวันที่ 10 มิถุนายน 2501 นางกิมฮ้อ ขอขายให้ราคาไร่ละ 30,000 บาท พ.ท.นิตย์ เวชชวิศิษฏ์ อธิบดีกรมการแพทย์ ต่อขอให้ขายไร่ละ 20,000 บาท

แม่นายกิมฮ้อตกลงขายให้โดยมีข้อแม้ว่า ต้องไม่มีค่านายหน้า และค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ก็เป็นอันตกลงกัน ต่อมานายแพทย์ยงค์ ชุติมา (พ.ศ.2433-2507) น้องชายได้บริจาคที่ดิน 4 ไร่เศษ เพื่อให้สร้างโรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่

ที่ดินฝั่งสวนสัตว์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้เดินทางไปเชียงใหม่ เพื่อดูทำเลที่สร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นนั้น นางกิมฮ้อและนายกี นิมมานเหมินท์ ก็ได้รับการติดต่อและตกลงขายที่ดินที่ดินผืนใหญ่ริมถนนห้วยแก้วในราคาต่ำให้แก่ทางราชการ เพื่อใช้เป็นบริเวณที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมื่อครั้งนายจรัส มหาวัจน์ ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ กรรมการจัดหาที่ดินเพื่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปติดต่อแม่นายกิมฮ้อ หลังจากทราบความประสงค์แล้ว แม่นายกิมฮ้อพูดกับนายจรัส มหาวัจน์ ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ว่า “ศึกษาไปบอกท่านเต๊อะ อันใดจะดีจะงามก็สุดแต่ คิดเอาเท่าทุน อันเป็นเศษเป็นเลยบ่คิดค่า ยกให้” (ประมาณ 4 ไร่เศษ) ที่ดินที่ซื้อจากนางกิมฮ้อครั้งนั้นจำนวน 112 ไร่

(อนุสรณ์งานฌาปนกิจศพนายจรัส มหาวัจน์ 24 มกราคม 2551)

ต่อมา นางกิมฮ้อได้ยกที่ดินเพื่อสร้างถนน

นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์เข้า รับพระราชทานโลในฐานะแม่ตัวอย่าง ในวันเปิดสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ 1 กุมภาพันธ์ 2520 (ที่มา: **ลานนาปริทัศน์**: ที่ระลึกวาระครบรอบปีคล้ายวันมรณะ นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ 2525 หน้า 20)

สาธารณะ 2 สาย คือถนนนิมมานเหมินท์ ขนาด 4 เลน หน้าโรงแรมรินคำ และถนนศิริมังคลาจารย์ ขนาด 2 เลน เลียบข้างบ้านพักอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ ไปทะลุออกถนนห้วยแก้วเพื่อช่วยให้การคมนาคมในบริเวณถนนห้วยแก้วและถนนสุเทพคล่องตัว นางกิมฮ้อได้บริจาคเงินสร้างตึกนิมมานเหมินท์ – ชุติมา เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงนายกี นิมมานเหมินท์ และนายแพทย์ยงค์ ชุติมา ในโรงพยาบาลนครเชียงใหม่เป็นเงินร่วม 2 ล้านบาท

นางกิมฮ้อต้องการสนับสนุนการศึกษาของเยาวชนของชาติ เมื่อได้พิจารณาเห็นว่า การจัดงานฤดูหนาวของจังหวัดเชียงใหม่ ที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยประจำทุกปีนั้น นอกจากจะคับแคบแล้ว ยังรบกวนเวลาเรียนของนักเรียนอีกด้วย ดังนั้น นางกิมฮ้อและนายกี ยกที่ดินผืนใหญ่ให้แก่กระทรวงศึกษาธิการให้จัดสร้างสนามกีฬาประจำจังหวัดขึ้น ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อให้เป็นที่จัดงานประจำปีต่อไป

นอกจากการสนับสนุนการศึกษาขั้นอุดมศึกษาแล้ว นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ยังได้บริจาคทรัพย์อันเป็นทั้งที่ดินและเงิน เพื่อช่วยการศึกษา เช่น

1. ให้การอุปการะโรงเรียนคำเที่ยงอนุสสรณ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่บิดา (หลวงอนุสารสุนทรกิจ) ได้สร้างไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงนางคำเที่ยง อนุสารสุนทร และมอบให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ

2. เป็นประธานกรรมการมูลนิธิอนุสารสุนทร เพื่อสงเคราะห์คนหูหนวกซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2520 และในปี พ.ศ.2523 ได้ยกที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตลอดจนทรัพย์สินต่าง ๆ มูลค่า 5 ล้านบาท ให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจัดตั้งเป็นโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร

ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ป่วยวัณโรค สมาคมปราบวัณโรคเชียงใหม่ ยกที่ดินริมถนนเชียงใหม่-หางดง กม.5 ให้สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ในพระบรมราชินูปถัมภ์ สาขาเชียงใหม่ เพื่อให้เป็นที่อบรมเยาวสตรี จำนวน 5 ไร่ (ปัจจุบันคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ใช้พื้นที่ส่วนนี้เป็นที่ตั้งอาคารศูนย์เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ)

ในด้านพระพุทธศาสนานั้น นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ เป็นผู้ที่มีศรัทธาแก่กล้าผู้หนึ่ง ซึ่งนอกจากจะได้เดินทางไปอินเดีย เพื่อนมัสการสังเวชนียสถานแล้ว ยังได้บริจาคเงินจำนวนมากเพื่อก่อสร้างถาวรวัตถุไว้ในพระพุทธศาสนาอีกเป็นจำนวนมาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินเปิดเรือนคำเที่ยง ณ สยามสมาคมฯ กรุงเทพฯ นางกิมฮ้อและนายไกรศรี นิมมานเหมินท์ รับเสด็จ (ที่มา: **ลานนาปริทัศน์** ครบรอบปีคล้ายวันมรณะนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์, 2525 หน้า 19)

เช่น บริจาคเงินซ่อมแซมถาวรวัตถุและสร้างกุฏิในวัดสวนดอก ซ่อมโบสถ์วิหาร สร้างศาลาในวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดอุปคุตไทย สร้างพระวิหารถวายวัดสบโป่ง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นประมาณ 1 ล้านบาท บริจาคเงินตั้งเป็นมูลนิธิพุทธสถานเชียงใหม่ เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่พุทธศาสนาเป็นเงินประมาณ 1 แสน 5 หมื่นบาท ทั้งยังได้บริจาคเงินสมทบทุนขององค์การกุศลต่าง ๆ เป็นเงินประมาณปีละ 2 แสนบาท ซึ่งงานกุศลและสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ ได้ประกอบมาอย่างสม่ำเสมอตลอดชีวิต

ด้านการทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ นางกิมฮ้อได้อุทิศตนร่วมกิจกรรมกับสถาบันและสมาคมหลายแห่ง เช่น

(1) ดำรงตำแหน่ง รองประธานคณะกรรมการพุทธสถานเชียงใหม่

(2) เป็นกรรมการอุปถัมภ์สมาคมส่งเสริมสตรีศรีลานนาไทยเชียงใหม่

(3) เป็นกรรมการอุปถัมภ์สมาคมกล้วยไม้เชียงใหม่ ในพระบรมราชินูปถัมภ์

นอกจากนั้น เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งสถาปัตยกรรม และเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมของล้านนา นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ ได้ยกเรือนโบราณหลังใหญ่ที่เป็นของบรรพบุรุษ ซึ่งได้ก่อสร้างขึ้นมาเป็นเวลานานกว่า 120 ปี ซึ่งนางกิมฮ้อ และบรรพสตรีอื่น ๆ ได้เกิดในบ้านนี้ติดต่อกันมากกว่า 5 คน ให้แก่สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพฯ เพื่อให้เป็นแหล่งที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ใช้เป็นที่ศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมของลานนาไทยได้ ทั้งนี้ โดยได้ตั้งชื่อเรือนไม้สักโบราณหลังนี้ว่า “เรือนคำเที่ยง” เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่นางคำเที่ยง ผู้เป็นมารดา ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่เกิดในเรือนหลังนี้ด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จพระราชดำเนินเปิดเรือนคำเที่ยง เพื่อให้เป็นพิพิธภัณฑ์ทางมานุษยวิทยา เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2509

นางกิมฮ้อถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2524 ณ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ สิริอายุ 87 ปี

(ดูเพิ่มเติม เสนอ นิลเดช, ผู้รวบรวม **ลานนาปริทัศน์** ในวาระครบรอบปีคล้ายวันมรณะ นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์, 2525)

ปกลานนาปริทัศน์: ครบรอบปีคล้ายวันมรณะ นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ 2525

นายกี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2431-2508)

นายกี นิมมานเหมินท์ เกิดเมื่อ พ.ศ.2431 ที่ตำบลปากบ่อง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เป็นบุตรคนที่ 8 ของ นางบัวจันทร์ (บุตรสาวคนโตของนางแว่น ทายาทสายที่ 5 ของนางหงษ์) กับนายมาอี่ แซ่นิ้ม อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่มีร้านค้าขายอยู่ที่นั่น

นายกี นิมมานเหมินท์ เข้าเรียนที่โรงเรียนมิชชันนารีอเมริกันที่วังสิงห์คำ แล้วไปเรียนต่อที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยที่เชียงใหม่ และโรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพฯ จนจบชั้น 4 ต่อมาได้แต่งงานกับนางสาวกิมฮ้อ ชุติมา ธิดาหลวงอนุสารสุนทรกิจ จึงย้ายมาอยู่กับหลวงอนุสารสุนทร (สุ่นฮี้) ที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยนายกีทำหน้าที่ควบคุมร้านขายของชั้นล่างตึกที่สร้างใหม่ และมีหน้าที่ติดต่อธุรกิจกับห้างร้านต่างประเทศในกรุงเทพฯ เช่น แบ็ดแมน ยอนแซมสัน ไวท์อเวเว็ทลอว์ ฯลฯ ทางจดหมายภาษาอังกฤษ ส่วนนางกิมฮ้อ มีหน้าที่ช่วยแบบธนาคาร ให้กู้ยืมเงิน รับจำนำทองรูปพรรณ เครื่องประดับ และที่ดิน ทำงานอยู่ชั้นบน โดยหลวงอนุสารสุนทรกิจ (สุ่นฮี้) ได้สร้างห้องนิรภัยใหญ่ชั้นบน ชั้นล่างเป็นส่วนประกอบของห้างและสำนักงาน ชั้นล่างเป็นที่นั่งรับแขกและของพนักงาน เมื่อมีลูกค้าเข้ามาก็จะลุกขึ้นไปบริการ

นายกี และนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์
(ที่มา: **ลานนาปริทัศน์**: ครบรอบปีคล้ายวันมรณะนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์, 2525 หน้า 11)

นายกี นิมมานเหมินท์เสียชีวิตเมื่อปลายปี พ.ศ. 2508 (ทำบุญครบ 100 วันเมื่อ 3 มกราคม 2509) (ดูเพิ่มเติม หนังสืองานศพ ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ 2540)

บุญอยู่ โปษยะวัติ

ชาวบ้านเรียกนายห้างบุญอยู่ หรือพ่อเลี้ยงบุญอยู่ เป็นเจ้าของร้านบุญอยู่พาณิชย์ ที่ตลาดต้นลำไย และเป็นเจ้าของตลาดบุญอยู่ข้างโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย มีภรรยาชื่อนางไวโอเลต

นางไวโอเลตเป็นลูกสาวของนางคำเมา (Mrs. Kammao MACFIE: ค.ศ.1882-1968) และ David Fleming MACFIE (ค.ศ.1870-1945) ชาวอังกฤษ ผู้จัดการบริษัทบอร์เนียว (Borneo Co.Ltd) (ค.ศ.1912-1918,1919)

David Fleming MACFIE และ Mrs.Kammao MACFIE มีลูก 3 คน คือ (1) ไวโอเลต (2) มอลลี่ (Mollie) แต่งงานกับ มร.เจมส์ ฮิวซ์ แมคเคน Mr.Jame Hugh McKean) มีลูก 2 คนคือ David John และ Catharine Mary (3) นายแองกัส (ดูเพิ่มเติม กิตติชัย วัฒนานิกร **นายห้างป่าไม้เผชิญหน้าสงครามมหาเอเชียบูรพา** เชียงใหม่: สันติภาพแพ็คพรินท์ 2559 หน้า 123) มีบ้านอยู่ที่บริเวณที่ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านวิลล่าผาพิงติดกับรั้วมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ด้านสนามรักบี้

นายบุญอยู่มีที่ดินบริเวณเชิงดอยสุเทพจำนวน 172 ไร่ ด้านหลังติดกับดอยสุเทพด้านใต้ติดกับที่ดินของราษฎรกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มีลำธารไหลผ่าน 5 สาย พื้นที่ส่วนหนึ่ง นายบุญอยู่ใช้เป็นที่ตั้งโรงปั้นหม้อ (ด้านบ้านพักอาจารย์ริมอ่างแก้ว) และปลูกต้นงิ้ว

เมื่อครั้งนายจรัส มหาวัจน์ ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ กรรมการจัดหาที่ดินเพื่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปติดต่อขอซื้อที่ดิน นายจรัสได้ทักทายว่า

มร.เดวิด เฟลมมิง แมคฟี และแม่เลี้ยงคำเมา (ที่มา: กิตติชัย วัฒนานิกร **นายห้างป่าไม้เผชิญหน้าสงครามมหาเอเชียบูรพา**, 2559 หน้า 33)

“พ่อเลี้ยงช่วยกันเอาหน้าเอาต๋าเมืองเชียงใหม่ไว้เน้อ แม่นายเป็นก็ปลงหื้อแล้ว” นายบุญอยู่ตอบว่า “เอาจะใดก็เอากั๋น เฮือนโฮงบ่คิดค่า” ครั้งนั้นจึงได้ที่ดินเพิ่ม 172 ไร่

(**อนุสรณ์งานฌาปนกิจศพนายจรัส มหาวัจน์** 24 มกราคม 2551)

ต่อมานายบุญอยู่และนางไวโอเลตย้ายไปอยู่ที่บ้านท่าหลุก ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

นายห้างบุญอยู่ โปษยะวัติ และนางไวโอเลต ภริยา (ขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญส่ง สัตโยภาส ผู้มอบภาพนี้)

ชาวบ้านที่เคยมีบ้านอยู่บริเวณตีนดอยและถูกเวนคืนเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มอลลี่ (Mollie) (น้องสาวของนางไวโอเลต และ สามี คือ เจมส์ ฮิวซ์ แมคเคน (ลูกชายของ Rev.Dr J.W.Mckean) (ที่มา: กิตติชัย วัฒนานิกร **นายห้างป่าไม้เผชิญหน้าสงครามมหาเอเชียบูรพา,** 2559 หน้า 124 อ้างจากหอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยพายัพ)

นายจรัส มหาวัจน์ ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ กรรมการจัดหาที่ดินเพื่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บันทึกว่า มีที่ดินชาวบ้านกระจายอยู่หลายสิบครัวเรือนในบริเวณเตรียมจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บางรายมีที่ดิน 5 ตารางวา 10 ตารางวา ปัญหาจึงเกิดขึ้นเพราะทางราชการกำหนดให้ซื้อขายเป็นไร่ในอัตราไร่ละ 8,000 บาท เมื่อแตกเป็นตารางวาเงินที่ได้จึงไม่พอเพียงในการขนย้ายและตั้งตัวใหม่

นายจรัส มหาวัจน์ ต้องเจรจาขอร้องพร้อมจัดหาเครื่องอุปโภค บริโภคที่พอสำหรับ 15 วันมอบให้ชาวบ้านชาวบ้านจึงยอมขายและย้ายออก (**อนุสรณ์งานฌาปนกิจศพนายจรัส มหาวัจน์** 24 มกราคม 2551)

1. ครอบครัวของแม่คำปัน อินทะนี (เกิดปี พ.ศ.2482)

แม่คำปัน อินทะนี เป็นบุตรหญิงของนายโอ๋ และนางแดง อินทะนี พ่อเป็นคนบ้านหลิ่งห้า ส่วนแม่คนบ้านสวนดอก หลังแต่งงานแล้วมาจับจองที่อยู่ถัดบ้านตีนดอยสุเทพไปทางทิศเหนือ (ด้านน้ำตกห้วยแก้ว) ปลูกกระต๊อบอยู่อาศัย ต่อมานายเต๋า และนางบัวคลี่ สองสามีภรรยา คนบ้านเชิงดอยสุเทพ ได้มาชักชวนให้มาปลูกบ้านอยู่ในที่ดินของนายเต๋า และให้ช่วยทำนา ขณะนั้น แม่คำปัน อายุ 7 ขวบ (ประมาณปี พ.ศ.2489) นายเต๋า มีอาชีพนายสุภัทร น้องชาย ขับรถกระบะบรรทุกหินทราย ส่วนภรรยา คือ นางบัวคลี่ เป็นเจ้าของไร่นาที่อยู่ละแวกบ้านเชิงดอยรวม 2 ปั้น (แปลง) ทั้งสองมีลูกสาว 1 คน ชื่อ นางเครือวัลย์

แม่คำปัน อินทะนี เล่าว่า

“บ้านของนายเต๋าและนางบัวคลี่ อยู่โดดเดี่ยว ไม่มีเพื่อนบ้านใกล้เคียง ถัดไปทางทิศตะวันออกเป็นทุ่งนา ปัจจุบันคือ บริเวณด้านหน้าคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ด้านทิศตะวันตกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ “พ่อของป้ามาช่วยครอบครัวนายเต๋าทำนา ได้ข้าวเปลือกมาก็แบ่งคนละครึ่ง ปีหนึ่งได้ประมาณ 250 ต๋าง พ่อแบ่งมา 125 ต๋าง มาเข้ายุ้งไว้ใช้กินในบ้าน ป้ามีพี่น้อง 5 คน ก่อนที่ข้าวใหม่จะเก็บเกี่ยวมักเหลือข้าวประมาณ 30 ต๋าง

“พ่อเลี้ยงควาย 3 ตัว เป็นควายที่เจ้าของที่นา (นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์) นำมาให้เลี้ยงและได้ลูกมาก็แบ่งคนละตัว เรียกว่า เลี้ยงผ่า พ่อใช้ควายนี้ไถนา ป้าไถนาเป็นตั้งแต่เป็นนักเรียน สมัยนั้นเรียนที่โรงเรียนบ้านเชิงดอย เลิกเรียนมาก็มาช่วยไถนา คราวหนึ่งไม่ทันได้ยกคันไถขึ้นคันนา ทำให้ใบไถหักไปอันหนึ่ง เมื่อจบ ป.4 ก็ออกมาช่วยพ่อแม่ทำนา ทำเป็นตั้งแต่ไถนา ดำนา เกี่ยวข้าว ตีข้าว

“ถัดจากบ้านของนายเต๋าไปทางทิศเหนือ (ไปทางด้านน้ำตกห้วยแก้ว) มีบ้านเรือนชาวบ้านประมาณ 6-7 หลังคาเรือน ที่จำได้มีบ้านนายนา-นางบัว บ้านนายคำปัน-นางดี บ้านนายฝน-นางไฮ บ้านนายมา-นางทา บ้านนายดำ-นางบาน ปลูกบ้านอยู่ห่าง ๆ กัน ส่วนใหญ่ไม่มีไร่นา มักมีอาชีพรับจ้างและทุบหินขาย ปัจจุบันคือ บริเวณตลาดร่มสัก ละแวกนั้น

“อีกด้านหนึ่งจากบ้านนายเต๋า มาทางทิศใต้จรดถนนด้านหลัง มีบ้านเรือนประมาณ 40 หลังคาเรือน เราเรียกว่า **บ้านใน** ปัจจุบัน คือ บริเวณบ้าน

พักอาจารย์ บ้านในนี้บางคนมีไร่นา บางคนไม่มีไร่นา ก็ยึดอาชีพรับจ้าง

“นาข้าวอยู่ถัดไปทางทิศตะวันออก เริ่มจากบริเวณหอนาฬิกาเรื่อยไปทางคณะศึกษาศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ เลยไปทางสระว่ายน้ำ

“ส่วนบริเวณคณะวิศวกรรมศาสตร์ เคยเป็นบ้านของนายการ์เร็ตต์ (มร.เฮนรี่ เบอร์ตัน เกสต์ การ์เร็ตต์ ทำงานกรมป่าไม้ ตำแหน่งเจ้าพนักงานบำรุงป่าไม้ภาค เกษียณเมื่อ พ.ศ.2473) (ดูเพิ่มเติม กิตติชัย วัฒนานิกร **นายห้างป่าไม้เผชิญหน้าสงครามมหาเอเชียบูรพา** เชียงใหม่: สันติภาพแพ็คพรินท์, 2559 หน้า 43) เป็นฝรั่ง ไม่มีลูกไม่มีเมีย อยู่บ้านคนเดียว เป็นบ้านไม้สองชั้นใหญ่ และปลูกบ้านเล็กอีกหลังให้คนงานอยู่ ป้าเคยเห็นนายการ์เร็ตต์แต่ไม่บ่อยนัก มักอยู่ที่บ้าน คราวที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เวนคืนที่ดิน นายการ์เร็ตต์ ไม่ยอมย้ายไปอยู่ที่อื่น คงอยู่ที่บ้านหลังนี้ ต่อมานายการ์เร็ตต์ก็หายตัวไปอย่างไร้ร่องรอย ไม่มีใครรู้ว่าหายไปไหน ปล่อยให้บ้านรกร้างไว้ เคยมีเด็กวัยรุ่นของหมู่บ้านเชิงดอยขึ้นไปบนบ้านในเวลากลางวัน ก็วิ่งหน้าตื่นลงมาบอกว่าผีหลอก ภายหลังทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่รื้อบ้านดังกล่าว ไปเจอเงินจำนวนมากซ่อนไว้ เป็นเงินเหรียญที่เรียกว่าเงินแถบ ใส่ถุงวางซ่อนไว้ที่ฝาบ้านชั้นสอง โดยฝาบ้านทำเป็นสองชั้น

“อายุ 17 ปีก็แต่งงานกับนายเสา คนบ้านตีนดอยแห่งนี้ หลังแต่งงานไปอยู่บ้านสามี ต่อมามีการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เงินไม่มากเพราะที่ดินมีน้อย ย้ายไปอยู่แถวใกล้วัดป่าแดง แต่ที่ดินราคาแพง จึงย้ายมาจับจองที่ว่างอยู่ด้านตะวันออกของพื้นที่เกษตร เป็นที่ว่างมีคนมาขุดหน้าดินไปขาย ตอนมาอยู่มีชาวบ้านมาจับจองประมาณ 6-7 ราย แบ่งที่กันปลูกสร้างบ้าน

“อาชีพคือ ครัวดอย เก็บเห็ด เก็บดอกอุน ดอกกวาว ดอกเข็ม บนดอยนำไปขายตลาด เป็นดอกไม้สำหรับใช้บูชาพระ เก็บตองตึง หาบไปขายที่ตลาดประตูเชียงใหม่ หน้าบะก่อก็เก็บไปขาย ไปเก็บบนดอยสุเทพ ออกจากบ้านตั้งแต่ตี 3 ไปสว่างบนดอย ไปกัน 7-8 คน”

(พ. ต. อ. อนุ เนินหาด **กว่าจะเป็น มช.** 20 พฤษภาคม 2557)

2. ครอบครัวของนางกุย รัตนศรี (อายุ 98 ปี ต่อมาเสียชีวิต) และลูกสาวคนโต คือ นางโถ พรหมติงการ (อายุ 75 ปี)

ทั้งสอง เล่าให้ฟังว่า บริเวณที่ตั้งบ้านเรียกว่า **บ้านกอม่วง** ปัจจุบันคือ พื้นที่จอดรถด้านหน้าคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีเพื่อนบ้านติดกัน 3 หลังและบริเวณใกล้เคียงกันประมาณ 10 หลัง

บริเวณหมู่บ้านกอม่วงคลุมถึงพื้นที่โรงเรียนสาธิตและคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งยังมีต้นไม้ใหญ่เหลืออยู่ด้านหลังโรงอาหาร มีแหล่งน้ำสำคัญ คือน้ำบ่อไหล ตั้งอยู่ที่หอนาฬิกาในปัจจุบันเป็นแหล่งน้ำใช้สำหรับทำนา อาชีพหลักคือ การทำนา โดยทำนาในที่นาของนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ เป็นการทำนาแบบแบ่งกึ่ง โดยเจ้าของที่นาให้ควายมาเลี้ยง และใช้ทำนา ทำนาได้ปีละครั้ง เมื่อได้ผลผลิตในแต่ละปี ต้องแบ่งข้าวให้เจ้าของที่นาครึ่งหนึ่ง โดยเจ้าของที่นาส่งคนมารับ อาชีพรองรุ่นนางโถ คือ การรับจ้างทุบหิน ซึ่งมีผู้มาระเบิดหินบริเวณเชิงดอยสุเทพ และไปรับจ้างในโรงงานทำเครื่องปั้นดินเผาของนายบุญอยู่ โปษยะวัติ บริเวณบ้านพักอาจารย์ด้านเหนืออ่างแก้ว โดยทั้งรุ่นนางกุยและนางโถใช้อ่างแก้วเป็นที่หาปลา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไผ่ เป็นแหล่งเก็บของป่า เช่น เห็ด ไข่มดแดง ไข่จักจั่น เป็นต้น เป็นอาหารและนำขายที่กาดต้นพะยอมยุคเริ่มต้น

แหล่งน้ำนอกจากบ่อน้ำไหลและอ่างแก้วแล้ว ในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปัจจุบันมีลำห้วยสำคัญ คือ ลำห้วยฝายหิน เป็นแหล่งจับปลาของชาวบ้าน ลำห้วยผาลาดหลวง (ต่อมาเรียกห้วยแม่ระงอง) และลำห้วยครกหิน (ต่อมาเรียกว่าตาดชมพู ซึ่งเป็นบริเวณต้นน้ำที่ห้วยแก้ว)

บริเวณเผาศพ คือ ป่าเหวแม่ระงอง ในปัจจุบัน

บริเวณสำนักหอสมุด เผาแบบเดิมคือใส่ “แมว” (โลงศพเล็ก ๆ ของชาวบ้าน) ตั้งบนกองฝืน โดยขบวนศพแวะพักตามต้นไม้ใหญ่ คือ ต้นโพธิ์ที่เรียงราย

อนึ่ง บริเวณเชิงดอยสุเทพ เป็นเขตปกครองของพญาไชยธาตุ พญาไชยธาตุหรือนายทองดี โสภาดี เกิด พ.ศ.2406 ตำบลสุเทพ แต่งงานกับแม่อุ้ยบัวเขียว มีลูก 3 คน เป็นตระกูลที่มีหน้าที่ดูแลวัดพระธาตุดอยสุเทพ พ่อเป็นกำนัน เมื่อพ่อตาย นายทองดี โสภาดี ได้เป็นกำนันสืบแทน

สมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ วิหารและศาลารายรอบวัดพระธาตุดอยสุเทพถูกพายุพัง เจ้าอินทรวิชยานนท์มอบหมายให้กำนันทองดี โสภาดี นำลูกบ้านไปบูรณะ เสร็จได้รับบรรดาศักดิ์ เป็น พญาไชยธาตุ หมายถึง ผู้ดูแลรักษาพระธาตุดอยสุเทพ

สมัยก่อนครูบาศรีวิชัยสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ พญาไชยธาตุเคยขึ้นช้างนำทางเจ้าแก้วนวรัฐเจ้าหลวงเชียงใหม่และสมุหเทศาภิบาลขึ้นดอยสุเทพ เส้นทางเต็มด้วยป่ารกและต้นไผ่ พญาไชยธาตุใช้ดาบประจำตัวฟันกิ่งไม้กิ่งไผ่ให้โล่ง เพื่อให้ช้างพาหนะของเจ้าหลวงและสมุหเทศาภิบาลผ่านไปได้สะดวก ต่อมาเจ้าแก้วนวรัฐได้ประทานดาบฝักทองคำให้ 1 เล่ม เป็นรางวัล

เมื่อเจ้าแก้วนวรัฐนิมนต์ครูบาศรีวิชัยบูรณะวัดสวนดอก วัดศรีโสดา และสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ กำนันพญาไชยธาตุจัดหาที่พักและหาแหล่งน้ำให้ผู้ทำหน้าที่ประสานงานกับกรรมการวัดจนถนนเสร็จ

จึงเป็นไปได้ว่าที่ดินส่วนหนึ่งในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นของพญาไชยธาตุและทายาท แต่ยังไม่พบหลักฐาน อย่างไรก็ดี ปัจจุบันกู่พญาไชยธาตุ ซึ่งเดิม ตั้งบริเวณอุโบสถวัดฝายหิน ต่อมาเมื่อสร้างอุโบสถ ได้ย้ายมาที่ด้านหน้าวิหารครูบาศรีวิชัย เป็นกู่ขนาดใหญ่ทรงล้านนาประยุกต์ที่สร้างใหม่เมื่อ 14 เมษายน 2549

(จากวงศาคณาญาติ พระยาไชยธาตุ พ.ศ.2560 ขอบคุณนางสาววิภาดา สิทธิกล (ออม) นักศึกษาสาขาล้านนาศึกษา รุ่น 3 นำมาให้อ่านเมื่อ 12 กันยายน 2560)

สวนมะม่วงใกล้สโมสรข้าราชการ (พ.ศ.2565 เป็นศูนย์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) คือ สวนของกำนันนิคม เจริญสุข

ครอบครัวนางกุย รัตนศรี ได้รับเงินประมาณ 3 พันบาท ย้ายไปอยู่ด้านหลังโรงเรียนบ้านเชิงดอยสุเทพ ต่อมาทศวรรษ 2530 ขายบ้านหลังโรงเรียนได้เงิน 1 ล้านบาท ย้ายไปสร้างบ้านใหม่อยู่ที่ซอยรัตนสาขา แม่เหียะ (สมโชติ อ๋องสกุล สัมภาษณ์เมื่อ 3 กรกฎาคม 2557 ณ บริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และบันทึกวิดีโอโดยคุณราม ขับรถบริการโดยคุณหน่อง กองกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

อนึ่ง ช่วงศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี เชิญศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (18 กันยายน 2515-17 กันยายน 2517 และ 24 ตุลาคม 2517-1 กุมภาพันธ์ 2519) บารมีของศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ทำให้สามารถติดต่อคุณปิงปอง เจ้าของที่ดินพื้นที่ 68 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เวนคืนที่ดินตามราคาประเมินของทางราชการและจ่ายตามระเบียบราชการ ซึ่งล่าช้าจนเจ้าของที่ดินต้องจ้างนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ (ส.ส.ลำปาง) เป็นทนายความทวงดอกเบี้ยที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จ่ายช้าจบด้วยดี ทำให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ที่ดินบริเวณที่ตั้งหอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ตั้งอาคารสมาคมศิษย์เก่า และสวนสมเด็จฯ

นอกจากนั้น ยังสามารถเวนคืนที่ดินเชิงดอยสุเทพอีกประมาณ 70 ไร่ และที่ดินแปลงติดกับสวนสัตว์เชียงใหม่อีกประมาณ 200 ตารางวาของนายสิงโตพ่อค้าก๋วยเตี๋ยวได้สำเร็จ

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ร.ท. ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ **เรื่องเล่าในวัยสนธยา** กรุงเทพฯ: องค์การเภสัชกรรม, 2553 หน้า 47-49)

ที่ดินของครอบครัวของแม่คำปัน อินทะนี และครอบครัวนางกุย รัตนศรี ดังกล่าวข้างต้น ก็เป็นส่วนหนึ่งใน 70 ไร่ ที่เวนคืนในครั้งนั้น

นอกจากนั้น ยังปรากฏชื่อเจ้าของเดิมที่มีการเวนคืนให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่น

ที่ดินบริเวณบ้านพักอาจารย์ที่บ้านไผ่ล้อม ประมาณ 16 ไร่ เดิมเป็นของครอบครัวตระกูลไชยทิพย์ (คำบอกเล่าของนายมนูญ ไชยทิพย์ ผู้มอบที่ดิน เล่าให้นายชัยยศ ชัยนิลพันธ์ ฟังก่อนตาย ต่อมา พ.ศ.2565 คุณอรัญญา ไชยทิพย์ ลูกสาวของนายมนูญระบุว่าคือบริเวณบ้านไผ่ล้อม)

บริเวณเชิงดอยสุเทพ ด้านตรงข้ามโรงเรียนบ้านเชิงดอยและส่วนหนึ่งของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เคยเป็นโรงเลี้ยงช้างของเจ้าแก้วนวรัฐ (พ.ศ.2405-2482) เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์สุดท้าย (พ.ศ.2452-2482) เจ้าแก้วนวรัฐ (พ.ศ.2405-2482) เป็นโอรสลำดับที่ 6 ของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงองค์ที่ 7 (พ.ศ.2413-2440) กับแม่เจ้าเขียว
(ดูเพิ่มเติม **เจ้าหลวงเชียงใหม่** เชียงใหม่: ทายาทสายตระกูล ณ เชียงใหม่, 2539 หน้า 160-181)

ส่วนที่ดินบริเวณโรงเลี้ยงช้างของเจ้าแก้วนวรัฐ ต่อมาจะเป็นสมบัติของทายาทเจ้าแก้วนวรัฐ สายแม่เจ้าจามรี (เจ้าอุตรการโกศล เจ้าบัวทิพย์ เจ้าราชบุตรวงษ์ตะวัน) หรือสายหม่อมบัวเขียว (เจ้าพงษ์อินทร์ เจ้าศิริประกาย เจ้าอินทนนท์) ยังไม่พบหลักฐาน

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันที่ชุมชนข้างโรงเรียนบ้านเชิงดอย มีหอผีบูชาเจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าหลวงเชียงใหม่

เจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าหลวงเชียงใหม่ กับลูก ๆ (นั่ง จากซ้ายไปขวา) เจ้าบัวทิพย์ เจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าศิริประกาย (ยืนจากซ้ายไปขวา) เจ้าอินทนนท์ เจ้าราชบุตร (วงษ์ตะวัน) เจ้าพงษ์อินทร์
(ที่มา: **เจ้าหลวงเชียงใหม่,** 2539 หน้า 162)

กู่พญาไชยธาตุ ในบริเวณวัดฝายหิน (ภาพโดย รองศาสตราจารย์สมโชติ อ่องสกุล เมื่อ 9 เมษายน 2565)

เรือนไม้ใต้ต้นงิ้ว (ต้นนุ่น) คือ “โฮงงิ้ว” (โรงปั่นนุ่น) ของนายบุญอยู่ โปษยะวัติ ต่อมาคงมีการปรับปรุงเพื่อใช้สถานที่ประชุมชั่วคราวของหม่อมหลวงปิ่น และคณะ ต่อมาเรียกว่า เรือนเดิม
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

นายพร รัตนโส
(ภาพโดย พ.ต.อ. อนุ เนินหาด)

คนงานก่อสร้าง

ช่วงก่อสร้างอาคารในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยุคแรก มีบริษัทรับเหมามาจากกรุงเทพฯ มีคนงานทั้ง “คนเมือง” ในเชียงใหม่และคนจากภาคอื่น ๆ มาทำงานแรงงานก่อสร้าง

(1) คนเมือง เช่น สล่าคำ คุณพ่อของ พระครูวิบูลย์สุวัฒนาภรณ์ (ประสิทธิ์ สุวฑฒโน) อดีตเจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด
(ดูเพิ่มเติม สมโชติ อ่องสกุล **ชุมชนรอบวัดในเชียงใหม่: ประวัติศาสตร์ชุมชน** เชียงใหม่: ศูนย์ล้านนาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2562 หน้า 105)

(2) คนจากต่างจังหวัด ต่อมามีครอบครัวที่เชียงใหม่ เช่น นายพร รัตนโส ปัจจุบันอายุ 71 ปี เดิมเป็นชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“ผมอายุ 24 ปี มาทำงานเป็นคนงานสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาทำงานกับบริษัทสีลมการก่อสร้างที่มารับเหมาสร้างตึกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สมัยนั้นบริษัทที่มาก่อสร้างเท่าที่จำได้นอกจากบริษัทสีลมฯ แล้ว ยังมีบริษัทพระนครการก่อสร้าง เจ้าของเป็นญาติกับเจ้าของบริษัทสีลมฯ บริษัทสวัสดีการก่อสร้าง บริษัทชัยศิริ บริษัทเหล่านี้มาจากกรุงเทพฯ

“ประมาณปี พ.ศ.2505 มาทำงานก่อสร้างและพักที่บ้านพักชั่วคราวของคนงาน เริ่มสร้างตึกคณะมนุษยศาสตร์ ตึกคณะสังคมศาสตร์ ต่อมาสร้างตึกคณะวิศวกรรมศาสตร์ ทำงานก่อสร้างในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประมาณ 10 ปี

“ผมมาได้ภรรยาเป็นคนบ้านเชิงดอยสุเทพ ชื่อ นางบุญช่วย เป็งเสริม บ้านอยู่ข้างโรงเรียนบ้านเชิงดอยสุเทพ สมัยนั้นบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา มีปูปลาเยอะ ขณะนั้นคันคลองชลประทานอยู่ระหว่างขุด

“ค่าจ้างขณะนั้น ได้วันละ 30 กว่าบาท เดือนละ 1,100 บาท 15 วันจ่ายเงินครั้งหนึ่ง ค่าใช้จ่ายน้อย ผมมีเงินเหลือเก็บซื้อรถมอเตอร์ไซค์ได้ สมัยนั้นนิยมยี่ห้อซูซูกิ ราคา 7,000 บาท

“งานก่อสร้าง มีคนงานประมาณ 100 คน คนงานเป็นคนพื้นที่ส่วนใหญ่ ค่าจ้างงานแบบใช้แรงงานผู้ใหญ่ได้วันละ 8 บาท ผู้ชายได้วันละ 12 บาท ภรรยาผมก็ไปรับจ้างใช้แรงงาน จึงได้พบกันและใช้ชีวิตร่วมกัน

(ดูเพิ่มเติม พ.ต.อ. อนุ เนินหาด **กว่าจะเป็น มช.** 20 พฤษภาคม 2557)

บ้านพักอาจารย์ กำลังก่อสร้าง พ.ศ.2507

มร.อาร์เธอร์ คิวริเปอล์ และแม่เลี้ยงดอกจันทร์ เจ้าของบ้านหลิ่งห้า ซึ่งปัจจุบันคือสำนักส่งเสริมศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: กิตติชัย วัฒนานิกร **นายห้างป่าไม้เผชิญหน้าสงครามมหาเอเชียบูรพา**)

บ้านและครอบครัวใหญ่ของ Arthur Lionel Queriper (ที่มา: **ร่มพยอม** ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2563-มีนาคม 2564)

ที่ดินและบ้านของนาย Arthur Lionel Queripel

Arthur Lionel Queriper เป็นชาวอังกฤษเชื้อสายนอมังดี เกิดเมื่อ 22 สิงหาคม ค.ศ.1878 เป็นบุตรของนายพันตรีอาร์เทอร์ เออเนส คิวริเปอร์ (Major Arthur Earnest Queripel) แห่งกองพันสัตวรักษ์ในกรมทหารปัญจาบ เกิดที่เมืองซิมลา ประเทศอินเดีย

น้องชายของ Arthur Lionel Queriper เรียนวิชาทหารที่วิทยาลัยวิชาทหาร แซนเฮ๊อสท์ (Sandhurst) สนิทสนมกัน และได้มีโอกาสใกล้ชิดรัชกาลที่ 7

เมื่ออายุได้ 24 ปี Arthur Lionel Queriper ถูกส่งมาทำงานในบริษัทบอมเบย์เบอร์ม่าสาขาประเทศสยาม (Bombay-BurmaTrading Corporation Ltd) ซึ่งได้รับสัมปทานทำป่าไม้ที่เมืองแพร่และเชียงใหม่ใน พ.ศ.2432

Arthur Lionel Queriper เป็นพนักงานบริษัทค้าไม้ประจำการในเชียงใหม่และแพร่ ตั้งแต่ ค.ศ.1900 -1914 (พ.ศ.2443-2457) โดยไปทำงานที่พม่า ช่วง ค.ศ.1910-1919 (พ.ศ.2453-2462) ช่วงอายุ 32-41 ปี ดำรงตำแหน่งผู้จัดการบริษัทบอมเบย์เบอร์ม่า ที่กรุงเทพฯ

Arthur Lionel Queriper แต่งงานกับ “หล้า” ลูกสาวอุ้ยทาแห่งบ้านทากาศ มีทายาทด้วยกัน 1 คน คือ นายเล็ก กีรติปาล (คิวริเปอร์) และแต่งงานกับ “นายแม่ดอกจันทร์” สาวต่องสู้ (PaO) ชาวลำปาง มีทายาทด้วยกัน 13 คน (ชาย 7 คน หญิง 6 คน)

Arthur Lionel Queriper และแม่นายดอกจันทร์ได้สร้างบ้านหลังหนึ่งริมถนนสุเทพในเขตบ้านหลิ่งห้า เป็นบ้านทรงโคโลเนียล (Colonial) เมื่อประมาณ พ.ศ.2465 หม่องตันเป็นสถาปนิกและผู้รับเหมาก่อสร้าง ตัวบ้านมีโครงสร้างก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น มีเฉลียงและระเบียง พร้อมสวนที่สวยงามโดยรอบ บ้านหลังนี้ตั้งบนพื้นที่ประมาณ 88-100 ไร่ มีอาณาบริเวณถึงที่ตั้งคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีบ้านพักลูกชายทั้ง 7 คนอยู่รายรอบ มีต้นไผ่รายรอบ เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เช่น วัว ควาย แพะ และปลูกต้นไม้ทั้งไม้ดอกไม้ผล โดยเฉพาะสตรอเบอรี่ ถือว่านาย Arthur Lionel Queriper เป็นผู้นำมาปลูกในเชียงใหม่คนแรก เคยส่งถวายรัชกาลที่ 7 และเคยส่งให้หลวงประดิษฐ์มนูธรรม นายกรัฐมนตรีและรัฐบุรุษอาวุโส

Arthur Lionel Queriper ทำงานในประเทศ

บ้านของนาย Arthur Lionel Queriper ปัจจุบัน เป็นอาคารในบริเวณสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สยาม 45 ปี ช่วงสุดท้ายได้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการตลาดวโรรส สมัยตลาดวโรรสเป็นสมบัติของตระกูล ณ เชียงใหม่

ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง Arthur Lionel Queriper และคณะชาวอังกฤษเตรียมหนีไปพม่าทางเชียงราย แต่ถูกควบคุมตัวส่งกรุงเทพฯ ถูกกักบริเวณ 5 ปี อาการป่วยกำเริบ ต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2489 (ค.ศ.1946) ปีสิ้นสุดสงครามโลก อายุได้ 68 ปี สุสานเก็บอัฐิ ณ สุสานโปรเตสแตนต์ กรุงเทพฯ A Grave Memorial # 18789033 Burial: Bangkok Protestant Cemetery Piot:Block A กองทัพญี่ปุ่นได้ยึดบ้านของ Arthur Lionel Queriper เป็นที่ตั้งฐานทัพแห่งหนึ่งของทหารญี่ปุ่น มีการฝังระเบิดรอบ ๆ อาคาร

(ดูเพิ่มเติม “ประวัติชีวิตจริงของข้าพเจ้า” บันทึกของนายเล็ก กีรติปาล (คิวริเปอร์) ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพฯ 2521 และปิยะเดช อัครโพธิวงศ์ “อาคารคิวรีเปอล์ ประวัติและการประเมินการอนุรักษ์อาคารเบื้องต้น” **ร่มพยอม** ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2563-มีนาคม 2564 หน้า 1-2)

ช่วงหลังสงครามโลก หลวงปู่แหวน สุจิณโณ ได้ธุดงค์มาปักกลดที่บริเวณบ้านของ Arthur Lionel Queriper ต่อมา หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ หลวงปู่เทศก์ เทสฺรสี หลวงปู่สิม พุทธจาโร และเจ้าชื่นสิโรรส จัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมสันติธรรม บริเวณบ้านของ Arthur Lionel Queriper เรียกว่า “คิวรีเปอล์อาศรม” บ้านหลิ่งห้า ก่อนไปสร้างวัดสันติธรรม และตั้งแต่ พ.ศ.2506 บ้านและที่ดินของ Arthur Lionel Queriper ถูกเวนคืนให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ต่อมามีการขุดคลองชลประทานและสร้างถนนริมคลองผ่านบริเวณบ้านของ Arthur Lionel Queriper ถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน ใน พ.ศ.2510 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ใช้บริเวณที่ดินด้านตะวันตกของคลองชลประทานเป็นที่ตั้งคณะเกษตรศาสตร์ ส่วนตัวอาคารที่เป็นบ้านของ Arthur Lionel Queriper และแม่นายดอกจันทร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใช้เป็นที่ตั้งสำนักงานสถาบันวิจัยสังคม ช่วง พ.ศ.2534-2537 และตั้งแต่ พ.ศ.2537 ใช้เป็นที่ตั้งสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

นายกี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2431-2508)
(ที่มา: **ลานนาปริทัศน์**)

2. ที่ดินฝั่งสวนดอก

(1) ที่ดินของนางกิมฮ้อ (พ.ศ.2437-2524) และนายกี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2431-2508) จำนวนที่ดิน 116 ไร่ 38 ตารางวา

(2) นางสาวจิรัฐติ ลินพิศาล ที่ดิน 18 ไร่

(3) ที่ดินบริจาคของนายแพทย์ยงค์ ชุติมา (พ.ศ.2443-2507)

นายแพทย์หย่งฮั้วหรือนายแพทย์ยงค์ ชุติมา (พ.ศ.2443-2507)

เริ่มศึกษาที่วัดอุปคุตหน้าบ้านตึก ซึ่งสอนโดยครูพม่า ชื่อหม่องส่วยต่อ พ.ศ.2453 ย้ายเข้าเรียนโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จนอายุ 12 ปีไปเรียนที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ที่กรุงเทพฯ สำเร็จชั้น 7 สอบไล่ได้ที่ 1 เมื่อ พ.ศ.2460 จากนั้นไปศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ กรุงมนิลา สำเร็จปริญญาอักษรศาสตร์ (B.A) ใน พ.ศ.2463 ปีกศึกษาต่อวิชาแพทยศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกา ชั้นต้นต้องเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม 1 ปี ที่มหาวิทยาลัยเวอร์มองต์ จากนั้นเข้าเรียนแพทย์ศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยเวสต์ เวอร์จิเนีย 1 ปีแล้วย้ายไปเรียนแพทย์ที่มหาวิทยาลัยเทนเนสซี อีก 3 ปี จนสำเร็จแพทยศาสตร์ (M.D) ใน พ.ศ.2467

จบแล้วเดินทางดูงานการแพทย์และสาธารณสุขในประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี เบลเยียม ประมาณ 1 ปี ระหว่างพักที่ประเทศอังกฤษ ได้ศึกษาโรคเมืองร้อน ได้รับประกาศนียบัตรวิชาโรคเมืองร้อนจากมหาวิทยาลัยลอนดอน พ.ศ. 2468 กลับเชียงใหม่ เปิดคลินิกที่ถนนท่าแพ ระยะหนึ่ง ต่อมาสมัครเป็นแพทย์รถไฟประจำสายเหนือ

พ.ศ.2469 เข้ารับราชการในกรมสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย ระหว่างนั้นนายแพทย์ฝรั่งหัวหน้าคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล ได้ชักชวนให้เป็นอาจารย์สอนนักเรียนแพทย์และพยาบาล แต่เจรจากับกระทรวงมหาดไทยไม่สำเร็จ นายแพทย์ยงค์ได้ลาออกจากกรมสาธารณสุขไปรับราชการที่ศิริราชพยาบาลในตำแหน่งอาจารย์ผู้ช่วยหัวหน้ากองสูติกรรม ทำงานได้ 2 ปี ก็ลาออกกลับไปอยู่ที่เชียงใหม่ แล้วไปเรียนวิชาสาธารณสุขเพิ่มเติมอีก 1 ปี ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (C.P.H)

พ.ศ.2477 หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้กลับเข้ารับราชการอีกครั้งเป็นนายแพทย์กองสาธารณสุข พระนคร กระทรวงมหาดไทย ปลายปี พ.ศ.2477 เป็นนายแพทย์ตรวจการสาธารณสุข ภาคเหนือ

พ.ศ.2482 ทำการในตำแหน่งหัวหน้ากองส่งเสริมอาหารและในตำแหน่งหัวหน้าแผนกค้นวิชา พ.ศ.2483 เป็นหัวหน้ากองบริโภคสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ สำนักนายกรัฐมนตรี

พ.ศ.2485 ช่วงสงครามโลกครั้งที่สองเป็นหัวหน้ากองอาหารและยา กรมสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ.2500 เป็นผู้อำนวยการกองส่งเสริมอาหาร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2503 เป็นนายแพทย์พิเศษประจำกระทรวงสาธารณสุข และลาออกจากราชการใน พ.ศ.2504

ระหว่างรับราชการนายแพทย์ยงค์ ชุติมา เป็นผู้ประดิษฐ์คำขวัญส่งเสริมให้คนทานโปรตีน ด้วยคำขวัญว่า “กินกับมาก ๆ กินข้าวแต่พอควร” และเป็นผู้ริเริ่มส่งเสริมการปลูกถั่วเหลือง

นายแพทย์ยงค์ ชุติมา (พ.ศ.2443-2507) ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2463 (ที่มา: **ที่ระลึกวันเปิดตึกนิมมานเหมินท์-ชุติมา โรงพยาบาลนครเชียงใหม่** 12 พฤษภาคม 2510)

โดยได้รับการสนับสนุนจากนายวัฒนา (เหล็ง) มุสิกโปฎก นายอำเภอสันป่าตอง เชียงใหม่

นายแพทย์ยงค์ ชุติมา บริจาคที่ดินและทรัพย์ดังนี้

(1) พ.ศ.2482 สร้างโรงพลศึกษาให้โรงเรียนสตรีวัฒโนทัยพายัพ เป็นเงิน 1,000 บาท

(2) พ.ศ.2484 พิมพ์หนังสือที่ระลึกงานรัฐพิธีงานพระราชทานเพลิงศพ ดร.ตั้ว ลพานุกรม รัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงเศรษฐกิจและอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ 4 ธันวาคม 2484

(3) พ.ศ.2488 บริจาคที่ดินที่ติดกับโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ เนื้อที่ 4 ไร่ 3 งาน 20 ตารางวา ให้ทางราชการเพื่อให้พื้นที่ของโรงพยาบาลมีเนื้อที่เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า

(4) พ.ศ.2496 บริจาคที่ดินที่ติดกับโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ทางด้านเหนือ เนื้อที่ 2 ไร่ 3 งาน 46 ตารางวาเพื่อใช้เป็นที่ตั้งศูนย์สาธารณสุข

(5) พ.ศ.2497 บริจาคที่ดินที่ติดกับโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ เนื้อที่ 7 ไร่ เพื่อใช้เป็นที่ตั้งโรงเรียนผดุงครรภ์

รวมบริจาคที่ดิน 3 ครั้ง 14 ไร่ 2 งาน 66 ตารางวา

(6) จัดบ้านพักของตนเอง ที่บ้านเลขที่ 5 ถนนเดโช บางรัก พระนคร ให้เป็นที่พักนักศึกษาไม่ต่ำกว่า 20 คนจากเชียงใหม่เข้าเรียนที่กรุงเทพฯ

(7) ต่อมาทายาทบริจาคบ้านพักของนายแพทย์ยงค์ ชุติมา หลังที่เชียงใหม่ให้พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ดูเพิ่มเติม **ประมวลบทความของนายแพทย์ยงค์ ชุติมา** พิมพ์เป็นที่ระลึกในวันเปิดตึก “นิมมานเหมินท์-ชุติมา” โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 12 พฤษภาคม 2510)

นายแพทย์ยงค์ ชุติมา (พ.ศ.2443-2507) สมรสกับ (1) นางเมยา ทายาทใช้นามสกุลชุติมา และ (2) นางประดับ มณีจิตต์ ทายาทใช้นามสกุล สิมะเสถียร

4 บริเวณที่จอดรถและอาคารศูนย์ความเป็นเลิศ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เดิมเป็นที่ดินของเจ้าชื่น สิโรรส ต่อมาขายให้เครือดุสิตธานี และต่อมาขายให้คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เจ้าชื่น สิโรรส (พ.ศ.2439-2538)

เกิดเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2439 เป็นบุตรของเจ้าอินทะปัตและนางด้วง สิโรรส เมื่อมีพระราชบัญญัติการใช้นามสกุลในสมัยรัชกาลที่ 6 น้องชายของเจ้าชื่น ชื่อ สุบิน ได้ทำเรื่องขอพระราชทานนามสกุล และได้รับพระราชทานว่า สิโรรส แปลว่า บุตรแห่งเจ้ากระหม่อม (สิระ-หัว โอรส-บุตร) เจ้าชื่นสมรสกับเจ้าสุริฉาย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พ.ศ. 2447-

อำมาตย์ตรีหลวงอาจวิชชาสรร (ทอง ชัยปาณี) ครูใหญ่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย (ที่มา: **พระบารมีปกเกล้า ยุพราชวิทยาลัย 100 ปี นามพระราชทาน**)

เจ้าชื่น สิโรรส (พ.ศ.2439-2538) กับเจ้าสุริฉาย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พ.ศ. 2447-2535)
(ขอบคุณ เจ้าเพ็ญฉาย สิโรรส ผู้มอบภาพ และเปิดหอสมุดธรรมโฆษณ์ ให้เข้าเก็บข้อมูลเมื่อ 20 มิถุนายน 2565)

2535) เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2465 มีบุตรธิดารวม 10 คน เจ้าชื่น สิโรรส เป็นครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนฝึกหัดครูขั้นต่ำ ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เจ้าชื่น สิโรรสถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2538

(ดูเพิ่มเติม พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ ผู้รวบรวม- **ชีวิต ข้อคิด และงานของเจ้าชื่น** กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊พ, 2535)

5 ที่ดินของเอกชนและชาวบ้านรายอื่น

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ระเบียบ ฤกษ์เกษม บันทึกตอนหนึ่งว่า “ต่อมามีที่ของผู้อื่นอีก 6 แปลงในบริเวณนี้ราว 40 ไร่ ก็ซื้อได้ในราคาถูกพอสมควร ในพื้นที่ดังกล่าวและที่ข้างเคียง มีรายชื่อข้าราชการที่เป็นเจ้าของที่ดินรายใหญ่ ดังนี้

(5.1) อำมาตย์ตรี หลวงอาจวิชชาสรร (ทอง ชัยปาณี) ครูใหญ่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย (พ.ศ.2462-2467, 2469-2476)

(5.2) พันตำรวจเอก พระยาพิทักษ์ทวยหาญ (สือ โทณะวณิก) ผู้บังคับการตำรวจภูธร มณฑลพายัพ พ.ศ.2465 ต่อมาถูกจับข้อหาร่วมก่อการกับพลเอกพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบวรเดช เมื่อพ.ศ.2476

(5.3) พันโท พระอาสาสงคราม (ต๋อย หัสดิเสวี) มหาดเล็กของรัชกาลที่ 6 เมื่อครั้งมียศเป็นพันตรีหลวงรามฤทธิรงค์ได้ร่วมเดินทางไปยุโรปเข้าร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อกลับสยาม โปรดเกล้าฯ ให้เป็น พันโท พระอาสาสงคราม มีบ้านอยู่ที่ย่านสันติธรรม เชียงใหม่ เป็นเจ้าของที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่รายใหญ่รายหนึ่ง ต่อมาลูกสาวถึงแก่กรรม จึงขายที่ดินหลายแปลง โดยเฉพาะแปลงที่ติดกับที่ดินบริจาคของนายแพทย์ยงค์ ชุติมา (ที่มา: สังเขปประวัติคุณพระอาสาสงครามใน **70 ปี สันติธรรมานุสรณ์ 2493-2563** หน้า 296-297 ขอนมัสการพระครูวิมลธรรมรัตเจ้าอาวาสวัดสันติธรรมเมตตามอบหนังสือเมื่อ 15 กรกฎาคม 2565)

(5.4) หลวงศรีประกาศ (ฉันท์ วิชยาภัย) (พ.ศ.2428-2512) มีที่ดินแปลงใหญ่ในบริเวณนี้ บางแปลงได้ทำเป็นที่ดินจัดสรรขายไร่ละ 10,000 บาท (ดูเพิ่มเติม ประวัตินายสิน สมบูรณ์ หน้า 262)

นอกจากนั้น อาจมีที่ดินของนายทิม โชตนา (พ.ศ.2447-2517) ด้วย เพราะมีที่ดินหลายแปลง เช่น บริเวณหน้าประตูสวนดอก หน้าประตูช้างเผือก และในเวียง (ดูเพิ่มเติม ประวัตินายทิม หน้า 239) และคงมีเอกชนอีกหลายคนที่ยังไม่พบหลักฐาน

นายพันตำรวจเอก พระยาพิทักษ์ทวยหาญ (สือ โทณะวณิก) ชาวบ้านเรียก “เจ้าคุณพิทักษ์” ผู้บังคับการตำรวจภูธรมณฑลพายัพ พ.ศ.2465 (ที่มา: พ.ต.อ.อนุ เนินหาด **110 ปี กองตำรวจภูธรมณฑลพายัพ** โดยตำรวจภูธร ภาค 5 หน้า 66)

พันโท พระอาสาสงคราม (ต่อย หัสดิเสวี) ครั้งเป็นพันตรี หลวงรามฤทธิรงค์ (ที่มา: **ทหารอาสาสงครามโลกอนุสรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์,** 2469)

เรือนด้านซ้าย คือ เรือนทรงปั้นหยาของนายแพทย์ยงค์ ชุติมา (มอบให้สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พ.ศ.2547)
เรือนด้านขวา คือ เรือนฝาไหลของแม่นายคำเที่ยง ชุติมา (ย้ายจากวัดสวนดอกมาตั้งที่สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พ.ศ.2562)
(ขอบคุณ คุณฐาปนีย์ เครือระยา ผู้ให้ข้อมูลเมื่อ 11 กรกฎาคม 2565)

"ภาคเจ็ด"

ประวัติและผลงานประธานคณะกรรมการ
กรรมการ อนุกรรมการ และผู้รับนโยบายมาดำเนินการ

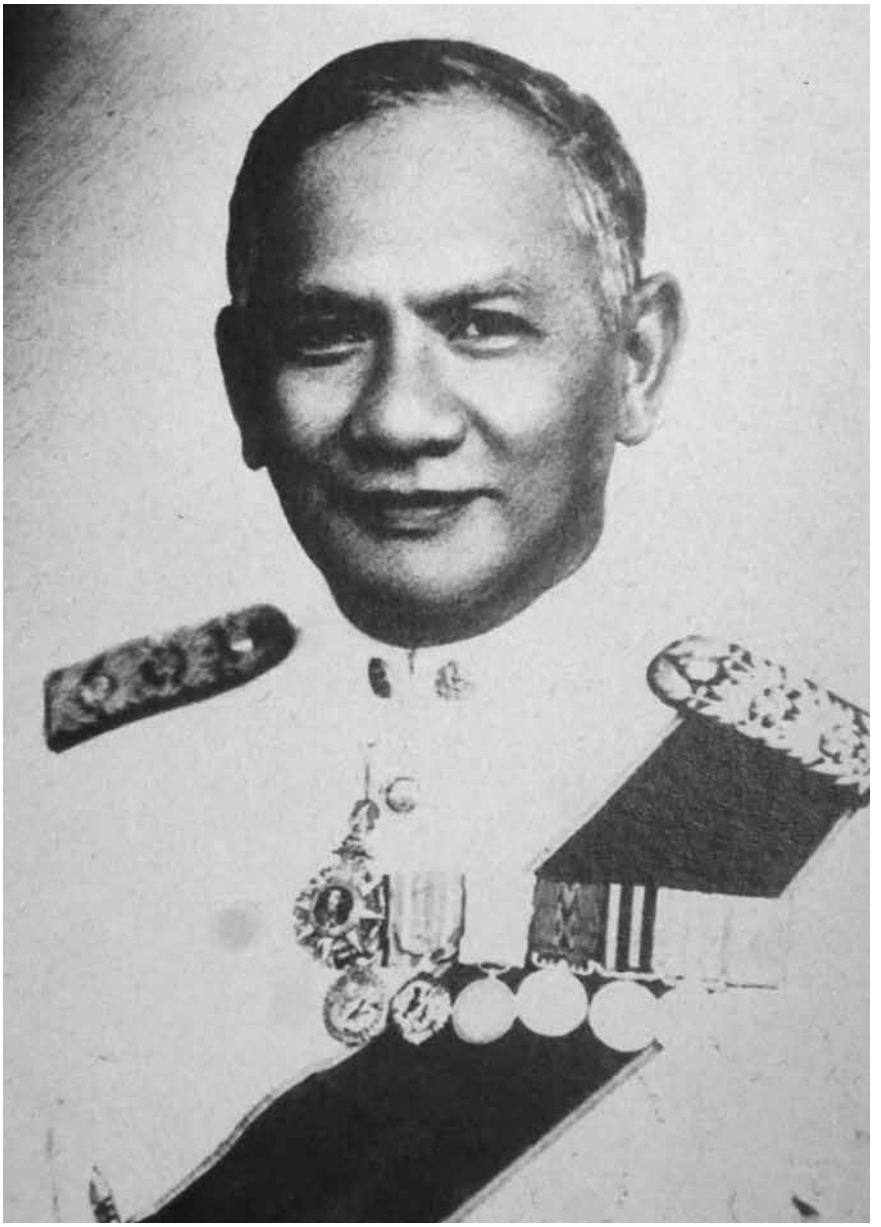

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (พ.ศ.2446-2538) (ที่มา: **รำลึก 100 ปี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล,** 2546 หน้า 14)

ในโอกาสครอบ 100 ปีเกิด หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประกาศยกย่องให้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นบุคคลระดับโลก มีผลงานดีเด่นใน 4 สาขา ได้แก่ สาขาการศึกษา วัฒนธรรม วรรณกรรม และการสื่อสารมวลชน

1. ประธานคณะกรรมการ

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้ง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ชุดที่ 1 คำสั่งที่ 411/2504 คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานคณะกรรมการ

ชุดที่ 2 คำสั่ง สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 120/2506 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการ

ชุดที่ 3 คำสั่งที่ 273/2506 จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี แต่งตั้งให้พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นประธานคณะกรรมการ

ประธานคณะกรรมการ ชุดที่ 1
หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
(พ.ศ.2446-พ.ศ.2538)

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ 24 ตุลาคม 2446 เวลา 09.50 น. ณ บ้านถนนอัษฎางค์ อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร เป็นบุตรชายคนเดียวของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (หม่อมราชวงศ์เปีย มาลากุล) อดีตเสนาบดีกระทรวงธรรมการ และท่านผู้หญิงเสงี่ยม (นามสกุลเดิม วสันตสิงห์) มีพี่น้องรวมทั้งสิ้น 10 คน

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล สมรสกับนางสาวดุษฎี ไกรฤกษ์ (ท่านผู้หญิงดุษฎี มาลากุล ณ อยุธยา) บุตรีเจ้าพระยามหิธร และท่านผู้หญิงกลีบ มหิธร เมื่อ พ.ศ.2474 ท่านทั้งสองไม่มีบุตรธิดา

การศึกษา

พ.ศ.2450 เริ่มเรียนหนังสือที่บ้านเมื่ออายุประมาณ 4 ขวบ กับครูแฉล้ม (แฉล้ม คุปตารักษ์ ภายหลังเป็นพระยาอนุศาสตร์พณิชยการ)

พ.ศ.2451 เรียนหนังสือกับครูอู๋ (พระยาพณิชยศาสตร์วิธาน)

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
กับท่านผู้หญิงดุษฎี มาลากุล ณ อยุธยา

พ.ศ.2452 เรียนหนังสือกับครูเชื้อ (หม่อมหลวงเชื้อ อิศรางกูร ภายหลังเป็น หลวงไวทเยศ)

พ.ศ.2453 เข้าเรียนโรงเรียนมัธยมราชบูรณะ (ปัจจุบันคือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย) เลขประจำตัว 145 สอบไล่ได้ชั้นประถมพิเศษปีที่ 3 ตามแผนการศึกษา

พ.ศ.2453 ซึ่งเปลี่ยนเป็นมัธยม 3 ตามแผนการศึกษา พ.ศ.2452 ซึ่งเปลี่ยนเป็นมัธยม 3 ตามแผนการศึกษา พ.ศ.2456 ท่านเรียนอยู่ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยจนสอบไล่ได้ชั้นมัธยม 3 ขณะที่มีอายุได้เพียง 10 ปี

พ.ศ.2457 บิดาได้นำเข้าถวายตัวต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ย้ายเข้าเรียนที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (ปัจจุบันคือโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย) เป็นนักเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขประจำตัว 199 โดยเรียนซ้ำมัธยมปีที่ 3 อีก 1 ปี แต่ไม่ต้องเรียน วิชาเลขคณิต และภาษาอังกฤษ เพราะสามารถทำคะแนนได้ดีมาก โดยเฉพาะวิชาเลขคณิต สอบได้ 100 เปอร์เซ็นต์ จึงได้รับรางวัลอยู่เป็นประจำ

พ.ศ.2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งนักเรียนมหาดเล็กรับ

ใช้ขึ้น และหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้รับคัดเลือกให้เป็นนักเรียนมหาดเล็กรับใช้รุ่นแรก ได้รับเงินเดือนเดือนละ 20 บาท ทำให้ท่านไม่ได้เรียนที่โรงเรียนอีก แต่ปลายปีท่านยังคงมาสอบไล่ และได้เลื่อนไปเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลเป็นนักเรียนมหาดเล็กรับใช้อยู่ประมาณ 6 ปีเศษโดยเป็นนักเรียนเสือป่าด้วย

พ.ศ.2464 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสโปรดเกล้าฯ ให้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ไปแจ้งแก่ท่านผู้หญิงเสงี่ยม ดังนี้

> “ไปบอกแม่ว่า จะส่งปิ่นไปเรียนอังกฤษ สังกัดกระทรวงธรรมการ จะได้กลับมารับราชการแทนพ่อแม่คงจะยินดีมาก” หลังจากนั้น จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รับทุนกระทรวงธรรมการไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ ระยะแรกได้ไปอยู่กับครอบครัว Marshall ที่เมือง Brighton เพื่อฝึกฝนด้านภาษาและประเพณี

พ.ศ.2465 เข้าศึกษาภาษาสันสกฤตและบาลีที่ School of Oriental Studies มหาวิทยาลัยลอนดอน และได้เริ่มเรียนภาษาสันสกฤตเป็นครั้งแรก

พ.ศ.2467 เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด โดยเลือกภาษาสันสกฤตเป็นวิชาเอกและภาษาบาลีเป็นภาษาโท

พ.ศ.2471 สำเร็จการศึกษาและได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยม ทางภาษาสันสกฤต (B.A. Honours)

พ.ศ.2472 ศึกษาวิชาครูเพิ่มเติมที่มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด หลังจากผ่านการสอบสอนและสอบข้อเขียนบางวิชาผ่านไปแล้ว ท่านล้มป่วย จึงเดินทางไปรักษาตัวที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

พ.ศ.2474 ระหว่างพักรักษาตัวอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดได้พิจารณาผลการทำงาน และผลสอบที่ผ่านมาของท่านอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ จึงมอบปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (M.A) เมื่อท่านรับปริญญาแล้วรีบเดินทางกลับประเทศไทยในปีนั้น

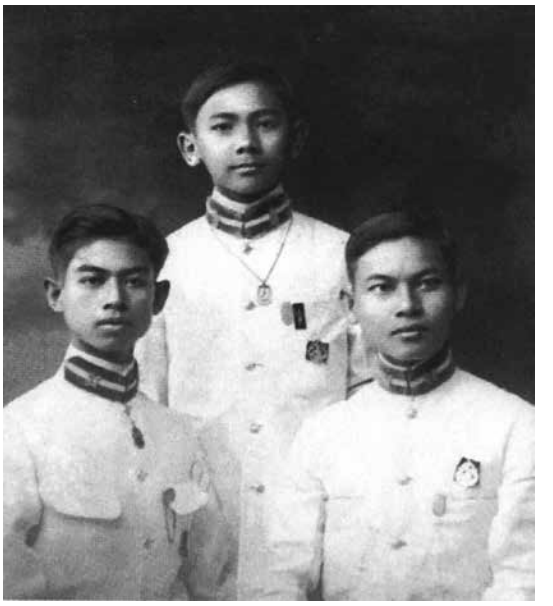

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล แต่งเครื่องแบบปกติมหาดเล็กรับใช้ (ชั้นเล็ก) ถ่ายภาพร่วมกับนักเรียนมหาดเล็กหลวง หม่อมเจ้าดุลภากร วรวรรณ และนักเรียนมหาดเล็ก หลวงแจ่ม สุนทรเวช (รองหัวหมื่น จมื่นอมรดรุณารักษ์) เพื่อนร่วมชั้นเรียน (ที่มา: **พระบารมีปกเกล้า ยุพราช 100 ปี นามพระราชทาน** หน้า 338)

พ.ศ.2498 สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (รุ่นแรก)

ชีวิตการทำงาน

พ.ศ.2455 ถวายตัวเป็นมหาดเล็กที่พระที่นั่งอัมพรสถาน

พ.ศ.2458 เป็นนักเรียนมหาดเล็กรับใช้รุ่นเล็ก

พ.ศ.2461 เป็นนักเรียนมหาดเล็กรับใช้รุ่นใหญ่

พ.ศ.2474 อาจารย์ประจำกองแบบเรียนกรมวิชาการ (ปัจจุบันคือ กรมอาชีวศึกษา) อาจารย์พิเศษคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2475 อาจารย์โท อาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2477 หัวหน้าแผนกฝึกหัดครูมัธยม

คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมหอวังแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งต่อมากระทรวงธรรมการมีคำสั่งให้โอนโรงเรียนมัธยมหอวังไปสังกัดกรมมหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นสถานที่ฝึกหัดสอนสำหรับนิสิตฝึกหัดครูมัธยม ดังนั้น โรงเรียนมัธยมหอวังแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงเป็นโรงเรียนสาธิตแห่งแรกในประเทศไทย

พ.ศ.2480 อาจารย์เอก อันดับ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มอบหมายให้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โดยใช้สถานที่โรงเรียนหอวัง หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาอีกตำแหน่งหนึ่ง และได้จัดให้มีการเรียนการสอนตั้งแต่วันที่ 19 พฤษภาคม 2481 เป็นต้นมา

พ.ศ.2485 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษา

พ.ศ.2487 ชั้นพิเศษ อันดับ 2 ทำงานในหน้าที่เลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (22 สิงหาคม-6 ตุลาคม)

พ.ศ.2489 ชั้นพิเศษ อันดับ 3 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และได้ดำรงตำแหน่งนี้นานถึง 11 ปีเศษ

พ.ศ.2495-2496 รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมวิชาการ

พ.ศ.2497 รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมการฝึกหัดครู (ถึงวันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2499) รักษาการในตำแหน่งอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา (ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2499) ศาสตราจารย์พิเศษในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2500-2501 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวัฒนธรรม รัฐบาลชุดนายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี

พ.ศ.2501-2502 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวัฒนธรรม รัฐบาลชุดจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี รักษาการอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (18-29 สิงหาคม 2501) พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (1 กันยายน) เนื่องจากยุบกระทรวง

พ.ศ.2502-2506 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรัฐบาลชุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี

พ.ศ.2506-2512 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลชุดจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี

พ.ศ.2512 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

พ.ศ.2515 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ภาระหน้าที่ในฐานะอธิบดี ปลัดกระทรวง และรัฐมนตรี

อธิบดีกรมสามัญศึกษา ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษา (พ.ศ.2485 – 2489) ท่านได้ดำเนินงานที่สำคัญ เช่น ได้สนับสนุนกิจการของโรงเรียนราษฎร์ โดยเพิ่มเงินอุดหนุนให้แก่โรงเรียนมากขึ้น มีการปรับปรุงเงินเดือนและแก้ไขกฎหมายที่ให้ประโยชน์แก่ครู รวมทั้งได้เปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายให้ครบทุกจังหวัด

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำรงตำแหน่งในช่วงปี พ.ศ.2489 – 2500 เป็นระยะเวลาที่ท่านได้ปรับปรุงเรื่องการศึกษามากที่สุด ได้แก่ จัดตั้งแผนกฝึกหัดครูมัธยม เมื่อ พ.ศ.2490 ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

จัดตั้งแผนกฝึกหัดครูมัธยม เมื่อ พ.ศ.2492 ที่ซอยประสานมิตร สุขุมวิท 23 ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ร่างแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2494

จัดตั้งกรมวิชาการศึกษา พ.ศ.2495

จัดตั้งโรงเรียนสาธิตปทุมวัน พ.ศ.2496

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ขณะดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการและภริยา เยือนมหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา ในภาพอธิการบดี Herman B Wells เลี้ยงรับรองที่บ้านพัก (ที่มา: **รำลึก 100 ปี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล,** 2546 หน้า17)

จัดตั้งกรมการฝึกหัดครู พ.ศ.2497

จัดตั้งโรงเรียนประถมสาธิตประสานมิตร พ.ศ. 2498

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและได้ดำรงตำแหน่งอยู่ 4 สมัย ระหว่างช่วงปี พ.ศ.2500 – 2512 ต่อเนื่องกันรวมระยะเวลา 11 ปีครึ่ง ในช่วงเวลานี้รัฐบาลได้แถลงนโยบายจะพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาคให้ก้าวหน้า

งานที่สำคัญที่หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้ดำเนินงานตามนโยบายและสร้างผลงานที่ภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง คือ **การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์** ซึ่งมีการเตรียมการและวางรากฐานการบริหารและการจัดการที่มั่นคง จนทำให้มหาวิทยาลัยทั้งสองเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในปัจจุบัน

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อสัญกรรมเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2538

(ดูเพิ่มเติม **หนังสือ รำลึก 100 ปี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

ประธานคณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป.117/2505)

รองประธานคนที่ 2 ในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 120/2506 ลงวันที่ 4 กันยายน 2506 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง)

กรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เสนอสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อ 25 ธันวาคม 2506)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2507)

ภาพหมู่คณะรัฐมนตรีสมัยนายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ยืนแถว 2 คนที่ 3 จากซ้าย)

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และท่านผู้หญิงดุษฎี มาลากุล ณ อยุธยา เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เข้ารับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (ศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2516

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ประชุมที่บ้านเวียงบัว มีผู้เข้าร่วมประชุมเกือบ 200 คน

ภาพชุด หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และคณะ ประชุมและสำรวจพื้นที่สร้างมหาวิทยาลัย พ.ศ.2502-2506

(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

พลโท ถนอม กิตติขจร (ยศขณะนั้น ต่อมาเป็นจอมพล) นายกรัฐมนตรีติดตามความคืบหน้าโครงการสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาพชุด หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ร่วมรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
ในพิธีเปิดหอศิลป์ปิ่นมาลา เมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2534 (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ภาพชุด หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล กลับมาเยือนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ช่วงสุดท้ายในวันกตเวทิตาคุณ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
วันที่ 22 กันยายน 2530 และวันเปิดหอศิลป์ปิ่นมาลา วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2534
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2451-2506)

ประธานคณะกรรมการ ชุดที่ 2
จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2451-พ.ศ.2506)

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกิดเมื่อ 16 มิถุนายน 2451 ที่บ้านท่าโรงยา ตลาดพาหุรัด กรุงเทพฯ เป็นบุตรของพันตรี หลวงเรืองเดชอนันต์ (ทองดี ธนะรัชต์) กับนางจันทิพย์ ธนะรัชต์ (สกุลเดิม วงษ์หอม)

เริ่มการศึกษาชั้นต้นที่จังหวัดมุกดาหาร จากนั้นเข้ารับการศึกษาต่อที่โรงเรียนวัดมหรรณพาราม ในปี พ.ศ.2462 ได้เข้าเรียนที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาเมื่อปี พ.ศ.2471

การรับราชการทหาร

เข้ารับราชการเป็นนักเรียนทำการนายร้อย กองพันที่ 1 กรมทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2472

ต่อมาในปี พ.ศ.2476 ขณะที่ติดยศร้อยตรี (ร.ต.) ได้เกิดกบฏบวรเดช นำโดยพลเอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบวรเดช ร้อยตรี สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหนึ่งในผู้บังคับหมวดปราบปรามกบฏของฝ่ายรัฐบาล ที่มีพันเอก หลวงพิบูลสงคราม เป็นผู้บังคับบัญชา หลังจากรัฐบาลได้รับชัยชนะ ได้รับพระราชทานยศ ร้อยโท (ร.ท.) จากนั้นอีก 2 ปีก็ได้เลื่อนยศเป็น ร้อยเอก (ร.อ.)

ในปี พ.ศ.2484 ร้อยเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้าร่วมรบในสงครามมหาเอเชียบูรพา ขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองทัพทหารราบที่ 33 จังหวัดลำปาง มียศเป็น พันตรี (พ.ต.) และได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกล้าหาญ จนช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2488 จึงได้เลื่อนยศเป็น พันเอก (พ.อ.) ตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 13 และผู้บังคับการจังหวัดทหารบกลำปาง

หลังสงครามโลกครั้งที่สองยุติ มีการผลัดเปลี่ยนอำนาจทางการเมือง พันเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เติบโตเป็นผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์

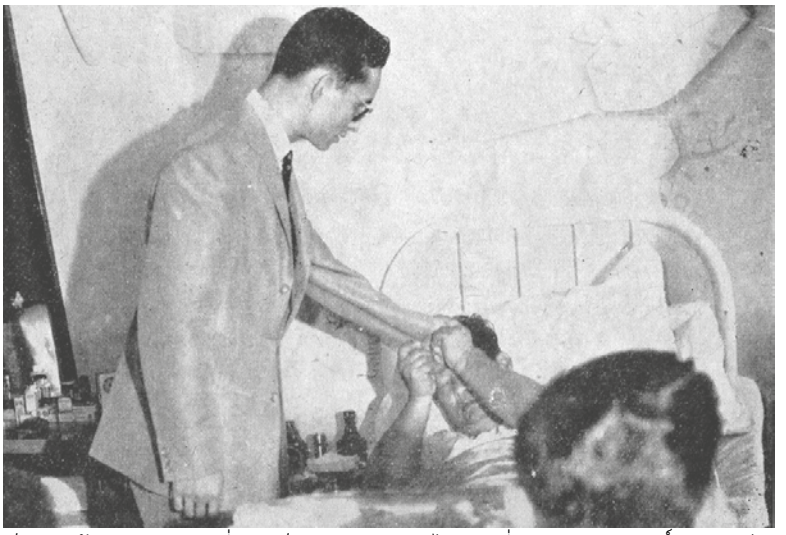

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยม จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เป็นการส่วนพระองค์ ณ บ้านรับรองแหลมแท่น บางแสน จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2506
(ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9** หน้า 276)

จนกระทั่งในปี พ.ศ.2490 คณะนายทหาร นำโดย พลโท ผิน ชุณหะวัณ ก่อรัฐประหาร พันเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้าร่วมคณะรัฐประหาร

นับแต่นั้นมา พันเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เติบโตในชีวิตราชการอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ.2492 ได้รับพระราชทานยศ พลตรี ดำรงตำแหน่งแม่ทัพกองทัพที่ 1 และรักษาการผู้บัญชาการกองพลที่ 1 หลังปราบกบฏวังหลวงเมื่อปีเดียวกัน ได้รับการเลื่อนยศเป็นพลโท ตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 1 เมื่อปี พ.ศ.2493 ต่อมาในปี พ.ศ.2495 ได้ตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก ครองยศ พลเอก

ส่วนตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น พลเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

ต่อมาในวันที่ 23 มิถุนายน 2497 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการทหารบก และได้รับพระราชทานยศ จอมพล

วันที่ 10 สิงหาคม 2500 ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐบาลชุดสุดท้ายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ในคืนวันที่ 16 กันยายน 2500 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้นำกำลังทหารก่อรัฐประหาร จอมพล ป. พิบูลสงคราม

หลังจากยึดอำนาจแล้ว จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งนายพจน์ สารสิน ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากรัฐบาลนายพจน์ สารสินจัดการเลือกตั้งแล้ว พลโท ถนอม กิตติขจร ก็รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2501 ต่อมาในวันที่ 20 ตุลาคม 2501 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ยึดอำนาจ ออกประกาศคณะปฏิวัติยกเลิกรัฐธรรมนูญ พร้อมตั้งกองบัญชาการปฏิวัติ

ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2502

ในช่วงที่บริหารประเทศ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ โดยกล่าวว่า “ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว” ได้สร้างผลงานทั้งทางด้านการบริหารและการพัฒนาประเทศไว้มากมาย ผลงานที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การออกกฎหมายเลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่นโดยเด็ดขาด กฎหมายปราบปรามพวกนักเลง อันธพาล กฎหมายปรามการค้าประเวณี และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย จนกระทั่งได้จัดทำแผน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันมีศักดิ์รามาธิบดี แก่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี
(ที่มา: **จากรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9** หน้า 276)

พัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504 - 2509) เป็นแม่แบบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจนถึงแก่อสัญกรรม เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2506 ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า อายุได้ 55 ปี

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ก่อนถึงอสัญกรรมประมาณ 4 เดือน ได้ประกาศแต่งตั้งตนเองเป็นประธานคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ 4 กันยายน 2506 โดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรองประธานคนที่สอง กรรมการประกอบด้วย พระยาศรีวิสารวาจา ศาสตราจารย์หลวงพิณพากษ์พิทยาเภท ศาสตราจารย์แถบ นีลนิธิ ดร.กำแหง พลางกูร และผู้แทนสำนักงบประมาณ

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เดินทางวางศิลาฤกษ์ **“อาคารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”** เมื่อ วันที่ 2 ตุลาคม 2505 กล่าวปราศรัยตอนหนึ่งว่า

การลงทุนสร้างคนให้มีการศึกษาและความสามารถนั้น ย่อมจะเป็นกำไรแก่ชาติในอนาคตไม่มีที่สิ้นสุด โปรดระลึกอยู่เสมอว่า มหาวิทยาลัยนั้นเป็นสมบัติอันล้ำค่าอย่างหาประมาณมิได้ของชาติ ถ้าเราปล่อยให้เสื่อมทรามลงไป ก็จะเป็นสิ่งที่น่าเสียใจและเสียดายเป็นที่สุด

(ดูเพิ่มเติม **ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ.2505-2506** คณะรัฐมนตรี กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, 2507 **อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์,** 2506)

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารมหาวิทยาลัย กล่าวปราศัยต่อที่ประชุม ในภาพมีพระธรรมาราชานุวัตร (ฟู อตฺตสิโว) เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ ผู้เขียน**หลักภาษาไทยพายัพ** (พ.ศ.2492) เป็นองค์ประธานฝ่ายสงฆ์ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี รับแผ่นศิลาฤกษ์เพื่อประกอบพิธี จากหลวงสวัสดิสารศาสตร์พุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506) เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2505 (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี มอบของที่ระลึกให้แก่นายกี นิมมานเหมินท์ เจ้าของที่ดินส่วนหนึ่งในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โอกาสเดินทางมาวางศิลาฤกษ์อาคารมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2505 (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

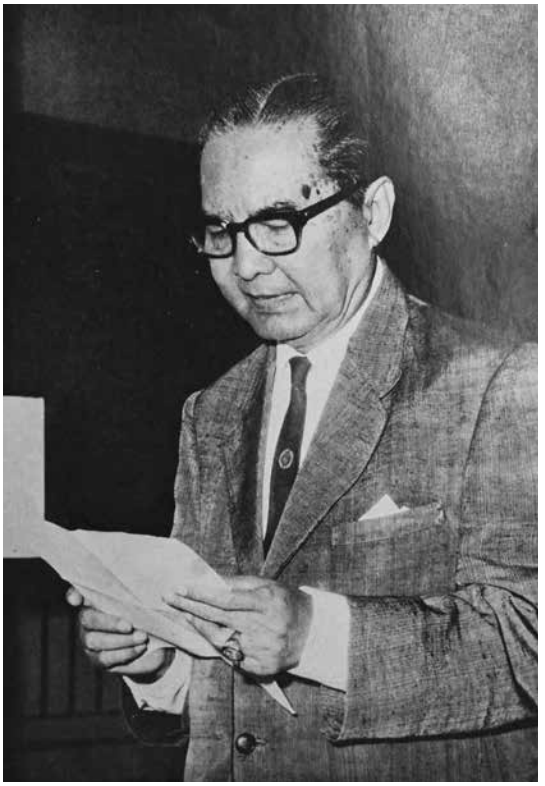

พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
(หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร)

ประธานคณะกรรมการ ชุดที่ 3

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่น นราธิปพงศ์ประพันธ์ (พ.ศ.2414-พ.ศ.2519)

พระประวัติ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นพระโอรสในพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ และหม่อมหลวงต่วนศรี วรวรรณ ประสูติเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2414 ที่ตำบลบ้านตะนาว อำเภอสำราญราษฎร์ กรุงเทพมหานคร มีพระนามเดิมว่า หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ

พระนามวรรณไวทยากรนี้ ได้ทรงเล่าไว้ในสยามพากย์ว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเมื่อทรงสอบไล่ได้รับพระราชทานทุนของพระองค์ไปศึกษาวิชาการในประเทศยุโรป แปลว่า “บ่อเกิดแห่งวิชาหนังสือ” จึงทำให้ทรงพยายามค้นคว้าหาวิชาใส่ตนเพื่อเป็นการสนองพรที่โปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงมีพี่น้องร่วมบิดารวม 33 พระองค์ และที่ประสูติแต่ หม่อมหลวงต่วนศรี วรวรรณด้วยกัน คือ หม่อมเจ้าศิวากร วรวรรณ

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงเสกสมรสกับ หม่อมเจ้าพิบูลเบญจางค์ กิติยากร เมื่อ พ.ศ.2463 มีโอรสซึ่งถึงแก่กรรม มีธิดาคือ หม่อมราชวงศ์วิวรรณ วรวรรณ เศรษฐบุตร

การศึกษา

ขณะทรงพระเยาว์กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงศึกษา ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ใน พ.ศ.2443 จากนั้นใน พ.ศ.2444 ทรงศึกษาที่โรงเรียนราชวิทยาลัย สอบไล่ได้ชั้นมัธยมพิเศษเป็นที่ 1 และได้รับพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวงไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ.2448 ทรงเข้าศึกษาที่โรงเรียน Marlborough College เป็นเวลา 5 ปี ทรงสำเร็จการศึกษาวิชาทาง Modern Side (ภาษาปัจจุบัน) และ Classical Side (ภาษาโบราณ คือ ภาษากรีก)

จากนั้น ใน พ.ศ.2453 ทรงเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดใน Balliol College และทรงสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญา B.A. เกียรตินิยม สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ใน พ.ศ.2458 ทรงศึกษาต่อที่ Ecole Libre des Sciences Politiques ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในวิชาการทูต และทรงสอบไล่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการทูต รางวัลที่ 1 พ.ศ.2470 ทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ในเวลาต่อมาทรงได้รับ

ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์รัฐศาสตร์ (การทูต) และวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางกฎหมายแพ่ง มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด

ท่ามกลางนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครั้งเสด็จไปชี้แจงหลักสูตร เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2507 ทรงมีคุณูปการผลักดันวิชาการสังคมศาสตร์ให้เข้มแข็งเป็นรากฐานสืบมา
(ที่มา: **หน้าประชาชื่น, มติชนรายวัน** ฉบับวันพุธที่ 25 สิงหาคม 2564)

ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางกฎหมาย มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก มหาวิทยาลัยแฟร์ เลดิกกินสัน

ปริญญา (กิตติมศักดิ์) วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ทรงรับราชการและผลงาน

พ.ศ.2460 เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาแล้ว ทรงรับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศในตำแหน่งเลขานุการตรีประจำสถานทูตไทย ณ กรุงปารีส ขณะที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดี ขณะนั้นเป็นเวลาที่สงครามโลกครั้งที่ 1 เพิ่งเสร็จสิ้นลง และที่ประชุมสันติภาพที่พระราชวังแวร์ซาย กำลังมีการพยายามวางระบบโลกใหม่ โดยการจัดตั้งองค์การสันนิบาตชาติขึ้น กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงได้รับมอบหมายให้เป็นเลขานุการประจำผู้แทนไทยในที่ประชุมสันติภาพ พระองค์เสด็จกลับประเทศไทยใน พ.ศ.2463 ทรงรับราชการในตำแหน่งหัวหน้ากองบัญชาการกระทรวงการต่างประเทศทำให้ทรงมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมการทำงานจากสมเด็จฯ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ

พ.ศ.2465 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี และโปรดเกล้าฯ ให้เป็นปลัดทูลฉลองกระทรวงการต่างประเทศใน พ.ศ.2467 ขณะมีพระชันษาเพียง 33 ปี ได้ทรงแสดงบทบาทในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญาทางไมตรีและการค้ากับนานาประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเจรจาทำอนุสัญญาว่าด้วยอินโดจีนกับเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสที่ประจำการในอินโดจีน อีก 2 ปีต่อมา โปรดเกล้าฯ ให้ทรงดำรงตำแหน่งอัครราชทูตไทยประจำประเทศอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ และเบลเยี่ยม ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะขณะนั้น ยุโรปเป็นศูนย์กลางการเมืองระหว่างประเทศ และยังได้ทรงดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะผู้แทนไปประจำสมัชชาสันนิบาตชาติด้วย ทรงได้รับเกียรติ โดยได้รับเลือกเป็นรองประธานคณะกรรมาธิการกำกับการเงินสันนิบาตชาติ รองประธานในการประชุมแก้ข้อบัญญัติแห่งศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ ประธานคณะกรรมการระเบียบวาระแห่งสมัชชาสันนิบาตชาติ สมาชิกสำนักการทูตระหว่างประเทศ และผู้แทนประจำคณะกรรมการอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งนับว่าได้ทรงประสบความสำเร็จในการทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและยอมรับว่าทัดเทียมกับ

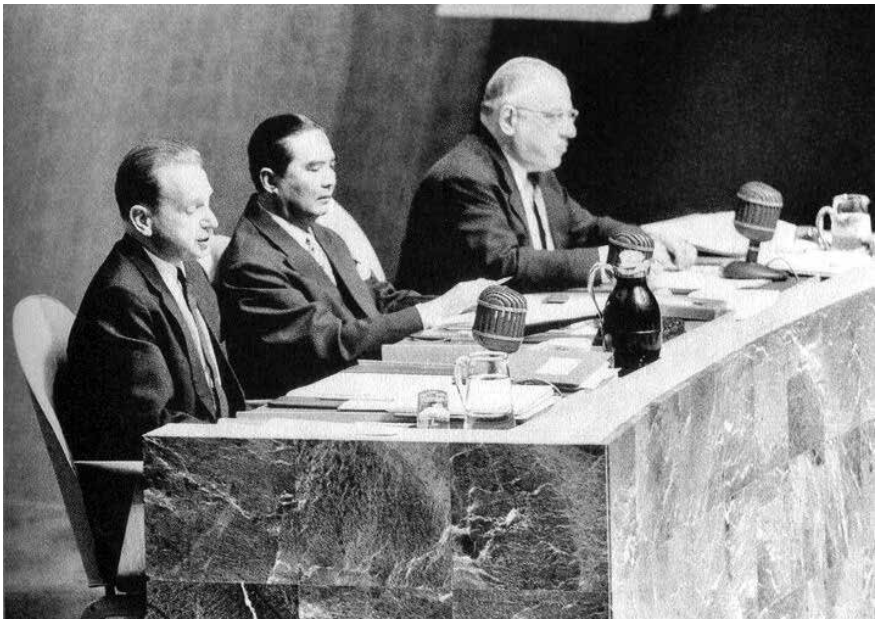

ครั้งทรงดำรงตำแหน่งประธานสมัชชาสหประชาชาติ พ.ศ.2499-2500
(ที่มา: **หน้าประชาชื่น, มติชนรายวัน** ฉบับวันพุธที่ 25 สิงหาคม 2564ฉ

ประเทศอื่น ๆ ในประชาคม

พ.ศ.2473 กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เสด็จกลับประเทศไทย ทรงได้รับแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงสอนวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทยและยังทรงทำหนังสือพิมพ์ประชาชาติ โดยทรงพระนิพนธ์บทความเกี่ยวกับการเมืองและการต่างประเทศด้วย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ได้ 1 ปี กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงรักษาการแทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทรงกลับมามีบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง โดยทรงได้รับเชิญให้ดำรงตำแหน่ง “ที่ปรึกษา” กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักนายกรัฐมนตรี ใน พ.ศ.2477 – 2478 ทรงเป็นศาสตราจารย์ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรรมการในสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตุลาการในศาลอนุญาโตตุลาการ ณ กรุงเฮก และกรรมการในคณะกรรมาธิการหลายคณะ ทั้งทางฝ่ายรัฐบาลและทางฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร และทรงเป็นผู้แทนไทยในการเจรจาทำสนธิสัญญาเสมอภาคกับนานาประเทศจนเป็นผลสำเร็จใน พ.ศ.2480 และทรงเป็นกำลังสำคัญในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญากับนานาประเทศทำให้ทรงได้รับพระราชทานเข็มราชการแผ่นดินสำหรับประดับเหรียญดุษฎีมาลา

พ.ศ.2484 ทรงได้รับแต่งตั้งเป็นประธานผู้แทนทูตไทยเจรจากำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศส ณ ประเทศญี่ปุ่น ทรงได้รับมอบให้ลงพระนามในสัญญาได้ ต่อมาใน พ.ศ.2486 ขณะสงครามมหาเอเชียบูรพากำลังเข้าขั้นวิกฤติ ทรงได้รับแต่งตั้งเป็นตัวแทนของนายกรัฐมนตรีไปร่วมประชุมระหว่างนายกรัฐมนตรีของชาติต่าง ๆ ในเอเชียที่ประเทศญี่ปุ่น อีก 2 ปี ต่อมาที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งให้เป็นกรรมการร่างรัฐธรรนูญฉบับพุทธศักราช 2489 และในปีเดียวกัน ก็ทรงได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา

จากนั้นใน พ.ศ.2489 ทรงเป็นสมาชิกพฤติสภา และทรงได้รับมอบหมายให้เจรจาให้ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นผล

สำเร็จเป็นอย่างดี จนประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน และผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ใน พ.ศ.2490 และได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศใน พ.ศ.2495

ในปีต่อมา โปรดเกล้าฯ พระราชทานยศทหารแก่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นพลตรี นายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์และราชองครักษ์พิเศษ ใน พ.ศ.2497 ในปีต่อมา โปรดเกล้าฯ พระราชทานยศทหารแก่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นพลตรี นายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์และราชองครักษ์พิเศษ

ใน พ.ศ.2497 ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมคณะรัฐมนตรี ส.ป.อ. (สนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ที่กรุงเทพฯ และเป็นผู้แทนไทยในการประชุมเพื่อหาทางตกลงเกี่ยวกับปัญหาเกาหลีที่กรุงเจนีวา ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมเอเชีย – แอฟริกาที่บันดุง อินโดนีเซีย และทรงเป็นประธานคณะกรรมการการเมืองพิเศษ ในการประชุมครั้งที่ 10 ของสหประชาชาติ และระหว่าง พ.ศ.2499 – 2500 ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้ลงคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ให้ทรงดำรงตำแหน่งประธานสมัชชาในสมัยประชุมครั้งที่ 11 ต่อมาได้ทรงเป็นประธานการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายทะเล ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ณ กรุงเจนีวา

นอกจากการนั้น กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ยังดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ เช่น เป็นรองนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ นายกราชบัณฑิตยสถาน และประธานสมัชชาแห่งชาติ

ผลงานสำคัญด้านการทูต

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงมีผลงานด้านการทูตตั้งแต่ทรงสำเร็จการศึกษา และเข้ารับราชการประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส ใน พ.ศ.2460 และเมื่อเสด็จกลับมารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ได้ทรงมีบทบาทในการเจรจาที่สำคัญหลายครั้งที่ได้กล่าวแล้ว เช่น การเจรจาขอคืนเงินที่เยอรมันริบไประหว่างสงคราม การเจรจาเรื่องภาษาต่างประเทศที่จะสอนในโรงเรียน

ปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งระหว่างที่ทรงรับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ คือ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมหาอำนาจตะวันตกและญี่ปุ่น คือ ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตอันเนื่องมาจากสนธิสัญญาไม่เสมอภาคที่ไทยจำเป็นต้องลงนามในรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 เมื่อทรงดำรงตำแหน่งปลัดทูลฉลองกระทรวงการต่างประเทศใน พ.ศ.2467 ได้ทรงแสดงบทบาทในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญาทางไมตรีและการค้ากับนานาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเจรจาทำอนุสัญญาว่าด้วยอินโดจีนกับเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสที่ประจำการในอินโดจีน ซึ่งเป็นการเจรจาครั้งแรกที่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงมีส่วนร่วมโดยตรง จนกระทั่งเมื่อได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ไปดำรงตำแหน่งอัครราชทูตไทยประจำประเทศอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม ซึ่งเป็นตำแหน่งสำคัญยิ่ง และทรงได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะผู้แทนไปประจำสมัชชาสันนิบาตชาติ และทรงมีบทบาทในองค์การดังกล่าว คือ ทรงได้รับเลือกเป็นรองประธานคณะกรรมาธิการกำกับการเงินของสันนิบาตชาติ รองประธานในการประชุมแก้ข้อบัญญัติแห่งศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ ประธานคณะกรรมการระเบียบวาระแห่งสมัชชาสันนิบาตชาติ สมาชิกสำนักการทูตระหว่างประเทศและผู้แทนประจำคณะกรรมการอื่น ๆ อีก นับว่าทรงประสบความสำเร็จในการทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและยอมรับในประชาคมโลก

พ.ศ.2476 กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์

ทรงได้รับเชิญเป็น “ที่ปรึกษา” กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งขณะนั้นกำลังดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคกับนานาชาติ ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายตามหลักข้อ 1 ใน 6 ประการที่คณะราษฎรได้ประกาศไว้หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 คือ หลักเอกราช คือ รัฐบาลจะพยายามจะดำเนินการให้ประเทศไทยได้รับอำนาจอธิปไตยกลับคืนมา กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงเป็นผู้แทนเจรจาตั้งแต่เริ่มแรกจนทำสนธิสัญญาเสมอภาคกับนานาประเทศจนบรรลุผลสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2480 ซึ่งทรงเป็นกำลังสำคัญในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญา

พ.ศ.2484 ทรงเป็นประธานคณะผู้แทนไทยในการเจรจากำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศสที่ประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากประชาชนไทยเรียกร้องดินแดนที่สูญเสียไปคืนจากฝรั่งเศส และเกิดการสู้รบกันในดินแดนที่เป็นกรณีพิพาท ทรงใช้ความอุตสาหะอย่างยิ่งในการทำให้ฝรั่งเศสยอมคืนดินแดนบางส่วนให้ไทย แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องพยายามปิดช่องไม่ให้ญี่ปุ่น ซึ่งกำลังดำเนินนโยบายวงศ์ไพบูลย์แห่งมหาเอเชียบูรพาอยู่ การเจรจาสิ้นสุดลงด้วยการจัดทำอนุสัญญากรุงโตเกียว ซึ่งทำให้ไทยได้ดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงกลับคืนมา แม้ว่ารัฐบาลฝรั่งเศสที่กรุงปารีสจะปฏิเสธไม่ยอมรับอนุสัญญานี้ก็ตาม

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ใน พ.ศ.2482 ญี่ปุ่นได้เดินทัพผ่านประเทศไทย กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงมีบทบาทสำคัญในการพยายามไม่ให้ความเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นส่งผลเสียหายต่อประโยชน์ของประเทศไทย และทรงได้รับแต่งตั้งเป็นตัวแทนนายกรัฐมนตรีไปร่วมประชุมสมัชชามหาเอเชียบูรพาระหว่างนายกรัฐมนตรีชาติต่าง ๆ ที่รัฐบาลญี่ปุ่นจัดขึ้น ณ กรุงโตเกียว ซึ่งทรงปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเรียบร้อย

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น ในระยะเริ่มแรกสมาชิกผู้ก่อตั้งองค์การมี 50 ประเทศ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงได้รับมอบหมายภารกิจสำคัญในการเจรจาให้ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ทรงมีบทบาทสำคัญในการเจรจากับฝรั่งเศสและสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคง ทั้ง 2 ประเทศนี้มีแนวโน้มว่าจะคัดค้านการเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติของไทย และทรงเจรจาได้สำเร็จจนทำให้ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติในวันที่ 6 ธันวาคม 2489 เป็นสมาชิกลำดับที่ 55 ซึ่งนับว่าเป็นชัยชนะทางการทูต เพราะเมื่อสงครามโลกเสร็จสิ้นลงนั้น สถานะของประเทศไทยอยู่ในภาวะล่อแหลมว่าอาจจะถูกถือว่าเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม

พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ (หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร) (ที่มา: **จาก รัชกาลที่ 5-9** หน้า 150)

ในรัชกาลที่ 9 กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน และผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ใน พ.ศ.2490

ระหว่างที่ทรงดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันและผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ทรงประกอบภารกิจที่สำคัญ เช่น การเจรจาขอกู้ยืมเงินจากธนาคารโลก เพื่อนำมาใช้จ่ายในการลงทุนตามโครงการชลประทานในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา โครงการท่าเรือกรุงเทพและโครงการรถไฟ ซึ่งเป็นการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศที่สำคัญ

ส่วนในสหประชาชาตินั้น ทรงมีบทบาท

มากในองค์การ เช่น ใน พ.ศ.2491 – 2492 ทรงได้รับเลือกเป็นรองประธานในคณะกรรมการที่ 6 (กฎหมาย) พ.ศ.2493 ทรงได้รับเลือกเป็นประธานคณะกรรมการ 4 (ภาวะทรัสตี) พ.ศ.2494 ทรงได้รับเลือกเป็นประธานคณะกรรมการที่ 5 (เศรษฐกิจการคลัง) และใน พ.ศ.2495 ทรงได้รับเลือกเป็นประธานคณะกรรมการที่ 6 (กฎหมาย) ขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ทรงได้รับยกย่องอยู่เสมอว่าเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยงดงามเชี่ยวชาญและรอบรู้ในระเบียบข้อบังคับการประชุม

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ซึ่งวงการเมืองระหว่างประเทศและหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ถวายพระนามว่า Prince Wan หรือ The Famous Prince Wan ได้ทรงปฏิบัติพระราชกิจสำคัญด้านการต่างประเทศ ให้บังเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ และนานาประเทศ

ผลงานในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศระหว่าง พ.ศ.2495 – 2502 ทรงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่สำคัญยิ่งของไทย และทรงสนับสนุนฝ่ายโลกเสรี ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำเพื่อสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชีย นอกจากนี้ ทรงมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งองค์กรสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) ใน พ.ศ.2497

บทบาทและภารกิจในด้านต่างประเทศของพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ที่สำคัญคือระหว่าง พ.ศ.2499 – 2500 สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติในสมัยประชุมที่ 11 ได้ออกเสียงโดยวิธีลงคะแนนลับเลือกพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หัวหน้าคณะผู้แทนไทย ให้ทรงรับตำแหน่งประธานสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ได้รับคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ นับเป็นเกียรติสูงยิ่งสำหรับประชาชนชาวไทยและประเทศไทย

อย่างไรก็ดี กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ทรงเปิดเผยว่า เหตุการณ์ที่ทรงภาคภูมิพระทัยที่สุดในพระชนมชีพ คือ การที่พระองค์ทรงมีส่วนในการแก้ไขสนธิสัญญากับ 13 ประเทศ จนกระทั่งประเทศไทยได้รับอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์ใน พ.ศ.2480 ในขณะที่ทรงดำรงตำแหน่งที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ

ภารกิจสำคัญในขณะทรงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ทรงมีบทบาทในการเจรจาขอทวงหนี้ที่ประเทศญี่ปุ่นยืมมาจากประเทศไทยระหว่างสงคราม ซึ่งมีข้อโต้เถียงทางกฎหมายระหว่างประเทศหลายประเด็น เช่น ในเมื่อประเทศไทยประกาศยกเลิกสัญญาที่ทำกับญี่ปุ่นระหว่างสงคราม หนี้ระหว่างประเทศทั้งสอง ก็น่าจะถือว่าเป็นโมฆะ การเจรจายืดเยื้อตั้งแต่ พ.ศ.2495 จนถึง พ.ศ.2499 ในที่สุดญี่ปุ่นก็ยอมชดใช้หนี้สินให้ไทยเป็นเงินสดส่วนหนึ่ง และเป็นสินค้าและบริการอีกส่วนหนึ่ง

นอกจากนี้ ก็ยังทรงเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศที่สำคัญยิ่งของประเทศในช่วงสงครามเย็นซึ่งโลกแบ่งเป็น 2 ค่าย ทรงสนับสนุนฝ่ายโลกเสรีภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา เพื่อสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค ที่สำคัญคือทรงมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) ใน พ.ศ.2497 และในปีเดียวกันนี้ ทรงเป็นผู้แทนไทยในการประชุมเพื่อหาทางตกลงเกี่ยวกับปัญหาเกาหลีที่นครเจนีวา และทรงได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานในการประชุมดังกล่าวร่วมกับเซอร์แอนโทนี อีเดน รัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษและรัฐมนตรีต่างประเทศสหภาพโซเวียต ทรงได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายในประชาคมโลก โดยทรงเป็นตัวแทนประเทศเล็กเพียงประเทศเดียวที่ได้เป็นประธานในการประชุม

เพื่อแก้ไขวิกฤติการณ์ที่สำคัญที่สุดครั้งหนึ่งของโลกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

พ.ศ.2498 กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมเอเชีย – แอฟริกาที่บันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นการประชุมของขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ทรงได้รับแต่งตั้งจากที่ประชุมให้เป็นผู้เสนอรายงานของที่ประชุม หน้าที่สำคัญของผู้เสนอรายงาน คือ เป็นผู้มีหน้าที่ตรวจตราบัญญัติที่ผู้แทนประเทศต่าง ๆ จะเสนอเข้าสู่ที่ประชุมและมีสิทธิตรวจแก้ไข ตัดทอน และอนุมัติให้เสนอเข้าสู่ที่ประชุมหรือไม่ก็ได้ แสดงว่าทรงได้รับการยอมรับจากประเทศในเอเชียและแอฟริกา

นอกจากนั้น กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ยังมีผลงานพระนิพนธ์บทความเรื่องเกี่ยวกับการทูตไว้จำนวนมาก เช่น ประวัติการทูตของไทย ทูตแห่งสันติ ภูมิหลังการร่วมมือส่วนภูมิภาค หลักประกันความเป็นกลางถาวร วัฒนธรรมปฏิวัติของจีนแดง “ความเป็นจริง” ในวิเทโศบาย พบจูเอนไลที่บันดุง การประชุมบันดุง ซึ่งส่วนใหญ่ตีพิมพ์ในวารสารสราญรมย์ของกระทรวงการต่างประเทศ

พ.ศ.2502 พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

ผลงานในฐานะนักอักษรศาสตร์

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงมีพระอัจฉริยภาพทางด้านอื่นอีกหลายด้าน ที่สำคัญ คือ ด้านอักษรศาสตร์ ทรงเชี่ยวชาญอย่างยิ่งในภาษาไทย ซึ่งทรงรักและฝักใฝ่พระทัยเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญญัติศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย

เมื่อเสด็จกลับจากต่างประเทศใน พ.ศ.2462 เป็นสมัยที่เริ่มมีการบัญญัติศัพท์กันเป็นกิจจะลักษณะ เพราะจะต้องแปลร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งร่างเป็นภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทย ทรงให้ความสนพระทัยมากและทรงเริ่มคิดศัพท์เป็นภาษาไทย จนเป็นพระกรณียกิจที่สำคัญ และได้รับ

กรมหมื่นนราธิปฯรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในการประชุมสมัชชาแห่งชาติ (สภาสนามม้า) เมื่อ พศ.2516 เพื่อแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (ที่มา: **หน้าประชาชื่น มติชนรายวัน** ฉบับวันพุธที่ 25 สิงหาคม 2564)

ยกย่องจากวงการต่าง ๆ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ขึ้น โดยมีกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เป็นองค์ประธาน และมีผู้เชี่ยวชาญในวิชาที่พิจารณาเป็นกรรมการ เมื่อสงครามเสร็จสิ้น รัฐบาลได้มอบหมายงานให้ราชบัณฑิตยสถานดำเนินการต่อ

ทรงดำรงตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถาน

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ใน พ.ศ.2475 รัฐบาลได้จัดตั้งราชบัณฑิตยสถานขึ้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2476 โดยมีหน้าที่ในระยะแรก คือ กระทำการค้นคว้าในสรรพวิชาแล้วนำออกเผยแพร่ให้เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติและประชาชน ติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาคมปราชญ์ในนานาประเทศ และให้ความเห็นและคำปรึกษา หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่รัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิชาการ ซึ่งรัฐบาลได้ร้องขอ

เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2476 นั้น ยังไม่มีราชบัณฑิต เริ่มด้วยมีเพียงภาคีสมาชิกก่อน รัฐบาลได้ประกาศตั้งภาคีสมาชิกรุ่นแรกของราชบัณฑิตยสถาน โดยหลวงวิจิตรวาทการ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสรรหา กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงเป็นภาคีสมาชิกสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง และ

เมื่อมีการประชุมภาคีสมาชิกเป็นครั้งแรกในวันที่ 16 มิถุนายน 2477 ณ ศาลาสหทัยสมาคมในพระบรมมหาราชวัง โดยมีนายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี เป็นผู้เปิดประชุม

ที่ประชุมภาคีสมาชิกราชบัณฑิตครั้งแรก ได้เลือกพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นนายกราชบัณฑิตยสถานเป็นพระองค์แรก โดยมีนาวาเอก พระเรี่ยมวิรัชชพากย์ ได้รับเลือกเป็นอุปนายก และหลวงวิจิตรวาทการได้รับเลือกเป็นเลขาธิการ และในวันที่ 30 กันยายน 2485 ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้งราชบัณฑิต จำนวน 52 คน นับเป็นราชบัณฑิตรุ่นแรก พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ขณะดำรงพระยศ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ทรงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชบัณฑิตในวิชาปรัชญา

งานชำระปทานุกรม

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงดำรงตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถาน ระหว่าง พ.ศ.2476-2485 พ.ศ.2485-2490 พ.ศ.2512-2516 (รักษาการ) และ พ.ศ.2517-2518 ทรงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนางานด้านวิชาการของราชบัณฑิตยสถานจนกระทั่งมีชื่อเสียงมาจนปัจจุบัน

งานชิ้นแรกที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ทรงบุกเบิก คือ “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493” ซึ่งเป็นงานที่สืบเนื่องมาจากงาน “ปทานุกรมฉบับกรมตำรา กระทรวงธรรมการ” ซึ่งได้ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.2470 ต่อมา กระทรวงธรรมการได้ตั้งคณะกรรมการชำระปทานุกรม เมื่อ พ.ศ.2475 โดยมีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ขณะทรงดำรงพระยศหม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ เป็นกรรมการ จนเมื่อตั้งราชบัณฑิตยสถานแล้วจึงโอนงานชำระปทานุกรมมาอยู่ในราชบัณฑิตยสถาน

ใน พ.ศ.2477 กระทรวงธรรมการได้เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีว่า ควรโอนงานชำระปทานุกรมกระทรวงธรรมการไปอยู่ในราชบัณฑิตยสถาน เพราะงานชำระปทานุกรมเป็นงานประเภทอักษรศาสตร์และเพื่อเชิดชูเกียรติของกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบด้วย และเมื่อราชบัณฑิตยสถานได้รับโอนงานชำระปทานุกรมมาแล้ว ก็ได้ดำเนินการต่อโดยคณะกรรมการยังคงเป็นชุดเดิม มีพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงเป็นประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรม

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2490 พระองค์ต้องเสด็จไปรับตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา พระยาอนุมานราชธน (ยง) อุปนายกได้เป็นประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรมสืบต่อจนแล้วเสร็จ และได้จัดพิมพ์พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 เป็นครั้งแรก

งานบัญญัติศัพท์ภาษาไทย

เมื่อพ้นหน้าที่ราชการแล้ว ทรงดำรงตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถาน โดยทรงเป็นผู้นำงานบัญญัติศัพท์ภาษาไทยมาให้เป็นงานของราชบัณฑิตยสถาน ใน พ.ศ.2485 คณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย คณะรัฐมนตรีได้มอบให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงเป็นเจ้าของเรื่อง ดำเนินการร่วมกับผู้แทนของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และให้เสนอศัพท์ที่พิจารณาแล้วให้อนุกรรมการของวรรณคดีสมาคมพิจารณาเห็นชอบก่อนเสนอให้ประกาศใช้

ทรงเล่าว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ทรงเรียก United States of America ว่า ประเทศรวมแห่งอเมริกา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า สหกรณรัฐอเมริกา อ่านว่า สะหะกะระณะรัฐอเมริกา สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงแปลเป็นสหการีรัฐอเมริกา ซึ่งพระบาทสมเด็จ

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความเหมาะสมในทางเสียง แต่ในทางความหมาย ควรให้มีความหมายว่า การปกครองร่วมมือ จึงทรงใช้ว่า สหปาลีรัฐ ตัวย่อว่า ส.ป.ร.อ.ต่อมากรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ทรงนำคำว่าสหรัฐอเมริกา หรือ ส.ร.อ. มาใช้ สืบมาจนปัจจุบัน

งานด้านหนังสือพิมพ์

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงมีบทบาทสำคัญด้านหนังสือพิมพ์ด้วย โดยทรงก่อตั้งหนังสือพิมพ์ประชาชาติ หนังสือพิมพ์ของพระองค์มีคำขวัญว่า “บำเพ็ญกรณีย์ ไมตรีจิต วิทยาคม อุดมสันติสุข” พระองค์ได้ทรงนิพนธ์บทความประจำในคอลัมน์ “ไขข่าว” ทรงใช้นามแฝงว่า “ไววรรณ” ทรงอธิบายตีความเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้ผู้อ่านได้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงบ้านเมือง หนังสือพิมพ์ประชาชาติเป็นที่แพร่หลาย และเป็นที่นิยมของประชาชนในสมัยนั้นเป็นอย่างมาก

ระหว่างที่ดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ประชาชาติอยู่นั้น พระองค์ทรงตระหนักดีว่า การศึกษาทางด้านวารสารศาสตร์ หรือวิชาการทางด้านหนังสือพิมพ์จะช่วยให้นักหนังสือพิมพ์มีความรู้และมีความสามารถดียิ่งขึ้น เมื่อทรงดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงทรงสนับสนุนการศึกษาสาขาวารสารศาสตร์จนการศึกษาสาขาวิชานี้มั่นคงจนปัจจุบัน

ต่อมาเมื่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ดำเนินการเปิดสอนวิชาการหนังสือพิมพ์ (ภาคค่ำ) ในแผนกอิสระวารสารศาสตร์ พระองค์ได้ให้ความสนับสนุนและส่งเสริม จึงกล่าวได้ว่าทรงเป็นผู้ริเริ่มให้จัดดำเนินการเปิดสอนวิชาการหนังสือพิมพ์ขึ้น เพื่อให้นักหนังสือพิมพ์ หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับด้านการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมในเวลาว่างจากการทำงาน พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงเอาพระทัยใส่ในการส่งเสริมวิชาชีพทางด้านหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ ทรงส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพ และทรงตั้งมูลนิธิวิชาการหนังสือพิมพ์เพื่อส่งเสริมวิชาการทางด้านหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ โดยทรงเป็นประธานเอง มูลนิธิได้มีการมอบรางวัลประจำปีสำหรับบทนำ ข่าว ภาพข่าว สารคดีและบทความให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ทุนฝึกงานแก่นักศึกษาวารสารศาสตร์ ให้ทุนเดินทางแก่นักหนังสือพิมพ์ ซึ่งไปสัมมนาและดูงานในต่างประเทศ และให้มีการสัมมนาหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการหนังสือพิมพ์

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงประกอบพระกรณียกิจหลายประการ ทั้งด้านการทูต การพัฒนาภาษา รวมทั้งด้านสื่อมวลชน พระนามของพระองค์เป็นที่รู้จักคุ้นเคยของประชาชนทั่วไปว่า “เสด็จในกรมฯ” และ “พระองค์วรรณ” พระกรณียกิจของพระองค์นับว่าเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทยตลอดมา ทรงเป็นนักปราชญ์ที่ยากจะหาผู้ใดเทียบได้

สิ้นพระชนม์

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ สิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2519 ขณะพระชันษา 85 ปี ทรงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานโกศกุดั่นใหญ่ประกอบพระเกียรติยศ ตั้งพระศพบนพระที่นั่งทรงธรรม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และต่อมาได้พระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2519

หลังจากสิ้นพระชนม์ ทายาทของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้มอบหนังสือที่ทรงสะสมไว้ให้แก่กรมศิลปากร ซึ่งได้ร่วมกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด จัดตั้ง “ศูนย์นราธิปเพื่อการวิจัยสังคมศาสตร์” เพื่อเป็นอนุสรณ์เผยแพร่และสดุดีเกียรติคุณของพระองค์

บุคคลสำคัญผู้มีผลงานดีเด่นระดับโลก

หลังจากสิ้นพระชนม์ได้ 15 ปี ในวันที่ 25 สิงหาคม 2534 อันเป็นวันคล้ายวันประสูติครบ

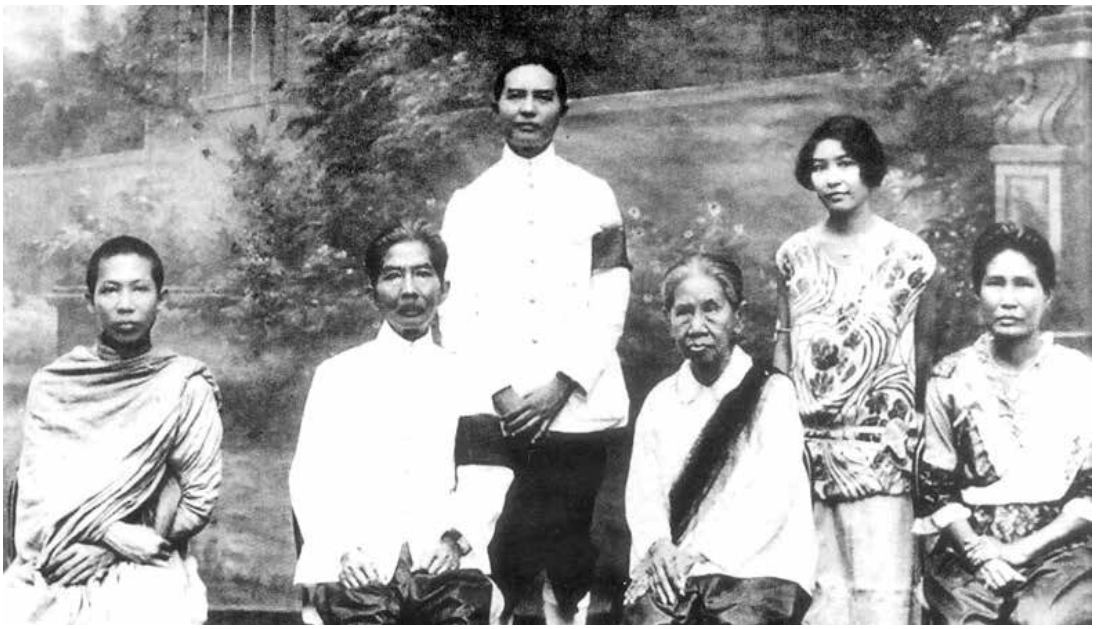

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์และพระญาติ แถวนั่ง: หม่อมเจ้าศิวากร วรวรรณ (พระอนุชา) กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ (พระบิดา) เจ้าจอมมารดาเขียน (พระอัยยิกา) หม่อมหลวงต่วนศรี วรวรรณ (พระมารดา) แถวยืน: กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ พระนางเธอลักษมีลาวัณ (พระขนิษฐา) (ที่มา: **หน้าประชาชื่น, มติชนรายวัน** ฉบับวันพุธที่ 25 สิงหาคม 2564)

100 ปี องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศถวายเกียรติคุณ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นราธิปพงศ์ประพันธ์ ในฐานะปูชนียบุคคลสำคัญผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมระดับโลก ประจำปีพุทธศักราช 2534 ในฐานะนักการทูตและนักวิชาการผู้ยิ่งใหญ่ ตามมติที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 25 ณ สำนักงานใหญ่ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ระหว่างวันที่ 17 ตุลาคม - 16 พฤศจิกายน 2532 และชักชวนให้ประเทศสมาชิกร่วมจัดกิจกรรมในวันคล้ายวันประสูติครบ 100 ปี วันที่ 25 สิงหาคม 2534 ด้วย นับว่าทรงเป็นคนไทยลำดับที่ 8 ที่ได้รับประกาศเกียรติคุณนี้ รัฐบาลไทยได้จัดงานฉลอง 100 ปี พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ในวันที่ 25 - 27 สิงหาคม 2534 ณ กระทรวงการต่างประเทศ วังสราญรมย์

(ดูเพิ่มเติม คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **พระอัจฉริยลักษณ์ด้านภาษาศาสตร์ของพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2534 และกนกวลี ชูชัยยะ, กฤษฎา บุณยสมิต. **บุคคลสำคัญของไทยที่โลกยกย่อง พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์.** กรุงเทพฯ: บริษัท เมธีทิปส์ จำกัด, 2547)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จอมพล ถนอมกิตติขจร มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 273/2506 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2506 พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นประธาน หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรองประธาน กรรมการประกอบด้วย พระยาศรีวิสารวาจา ศาสตราจารย์หลวงพิณพากษ์พิทยาเภท ศาสตราจารย์แถบ นีลนิธิ ผู้แทนสำนักงบประมาณ โดย ดร.กำแหง พลางกูร เป็นกรรมการและเลขานุการ

2.ผู้รับนโยบายมาดำเนินการ:

2.1 ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506)

หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515)

หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515)

หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515) เป็นบุตรคนที่สองของนาย อี เอส สมิท และนางชุ่ม สมิท เกิดที่ตรอกกัปตันบุช อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร เมื่อ 4 พฤษภาคม 2444 มีพี่น้อง 6 คน (นายสนั่น สุมิตร เป็นน้องคนที่ 6) สมรสกับคุณถนอมศรี จิลลานนท์ ธิดาของมหาอำมาตย์เอก พระยาอินทรมนตรีศรีจันทรกุมาร (Francis H. Giles) และคุณหญิงโพ้ อินทรมนตรี โดยเข้ารับพระราชทานน้ำสังข์จากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีบุตรธิดา 2 คนคือ ธีระ สุมิตร และ ศรีสุทธา สุมิตร (ศาสตราจารย์เพ็ชรี สุมิตร เป็นลูกสะใภ้แต่งงานกับนายธีระ สุมิตร บุตรคนโต)

วัยเด็ก สวัสดิ์ สุมิตร เรียนที่โรงเรียนอัสสัมชัญ เมื่อ พ.ศ.2451 เรียนต่อที่โรงเรียนปทุมคงคา เมื่อ พ.ศ.2457 และโรงเรียนสวนกุหลาบเมื่อ พ.ศ.2459

ต่อมา พ.ศ.2462 ได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษที่โรงเรียนฝึกหัดครูแอคซิเดอร์ เป็นเวลา 2 ปีศึกษาต่อมหาวิทยาลัยอาร์เบอร์ดีน (Aberdeen) เมื่อ พ.ศ.2465 เรียน 4 ปีสำเร็จการศึกษาได้ปริญญา B.Sc. ซึ่งหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้บันทึกถึงหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าได้พบคุณหลวงสวัสดิฯ เป็นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษ ท่านเป็นนักเรียนรุ่นโตกว่าข้าพเจ้า”

กลับสยามเข้ารับราชการเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ช่วง พ.ศ.2469-2476 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ ระยะแรกได้รับมอบหมายให้สอนนักเรียนที่สอบทุนรัฐบาลไปต่างประเทศ 2 คนคือ นายรอง ศยามานนท์ กับนายสด กูรมะโรหิต โดยสอนเป็นภาษาอังกฤษ ขณะที่บ้านก็สอนนายสนั่น สุมิตร เตรียมตัวไปต่างประเทศด้วย และได้รับมอบหมายให้สอนห้องวิทยาศาสตร์แทนหลวงแมนฯ ซึ่งย้ายไปเป็นอาจารย์เคมี ที่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย การสอนระยะต้นใช้ตำรา (Text) ชุด Matriculation ของมหาวิทยาลัยลอนดอนและโน้ตเป็นภาษาอังกฤษ ต่อมาพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าธานีนิวัติ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ มีนโยบายให้ทำหนังสือตำราเคมีเบื้องต้นฉบับภาษาไทย กรมวิทยาธิการจึงได้ตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์เบื้องต้น ใน พ.ศ.2474 มีคณะกรรมการ ประกอบด้วย มหาอำมาตย์โทพระยาเมธาธิบดี เป็นประธานกรรมการ มหาอำมาตย์โท หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ อำมาตย์เอกพระอุปกิตศิลปสาร รองอำมาตย์เอก หลวงกิรติวิทโยวาท รองอำมาตย์เอก หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ รองอำมาตย์เอกศุภชัย วานิชวัฒนา เป็นกรรมการ อำมาตย์เอก หม่อมเจ้ารัชดาภิเษก โสณกุล เป็นเลขานุการ ทำให้ได้คำบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์เบื้องต้น ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.2475 ตำราเคมีเบื้องต้นต้อง

นายสวัสดิ์ สุมิตร สมัยสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ พ.ศ.2469 (ที่มา: **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ** (สวัสดิ์ สุมิตร), 2516)

รอศัพท์บัญญัติ จึงไม่ได้ออกมา

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองย้ายเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมวัดสุทธิวราราม ช่วง พ.ศ.2476-2481 ช่วงก่อนสงครามโลก พ.ศ.2482-2484 ย้ายกลับเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ช่วงสงครามโลก พ.ศ.2485-2488 ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองโรงเรียนรัฐบาล กรมสามัญศึกษา ช่วงรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นอธิบดีตามลำดับคือ พ.ศ.2490-2494 เป็นอธิบดีกรมสามัญศึกษา พ.ศ.2494-2497 เป็นอธิบดีกรมวิสามัญศึกษา พ.ศ.2497 รักษาการอธิบดีกรมการฝึกหัดครู

ช่วงรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้รับมอบหมายให้เป็น**ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506) โดยเกษียณอายุราชการเมื่อ 31 ธันวาคม 2504**

หนังสือข่าวสาร “มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 วันที่ 1 พฤศจิกายน 2506 กล่าวถึงหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) ตอนหนึ่งว่า หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) ได้เข้ามาช่วยงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 ครั้งยังดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมวิสามัญศึกษา คือ นับตั้งแต่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อ 29 มีนาคม 2503 มอบหมายหน้าที่ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งมหาวิทยาลัยให้แล้วเสร็จ เปิดรับนิสิตได้ใน ปี พ.ศ.2507 นับแต่นั้นมา กระทรวงศึกษาธิการก็ได้ลงมือดำเนินการตามนโยบายสำคัญอันดับแรกคือการเตรียมกำลังคน โดยมีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ ป.154/2503 ลงวันที่ 29 เมษายน 2503 ตั้งกรรมการพิจารณาเตรียมบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กำลังดำเนินการจัดตั้ง โดยมีหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) เป็นประธานกรรมการ

หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) จึงนับว่าได้เป็นผู้ร่วมบุกเบิกการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาตั้งแต่ต้น เมื่อท่านครบเกษียณอายุราชการ วันที่ 31 ธันวาคม 2504 แล้ว ก็ได้มาทำหน้าที่ผู้อำนวยการโดยสมบูรณ์ และควบคุมสำนักงาน ซึ่งตั้งอยู่บนชั้นสองของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดมาจนถึงสิ้นเดือนกันยายน 2506

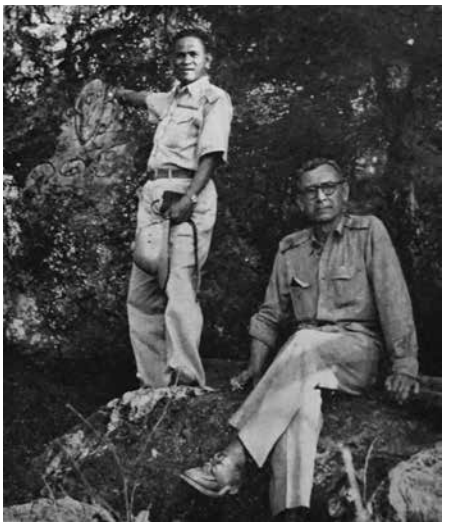

หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) กับนายวิทูร ทิวทอง รองอธิบดีกรมวิสามัญศึกษา ตรวจราชการต่างจังหวัดเมื่อ พ.ศ.2501

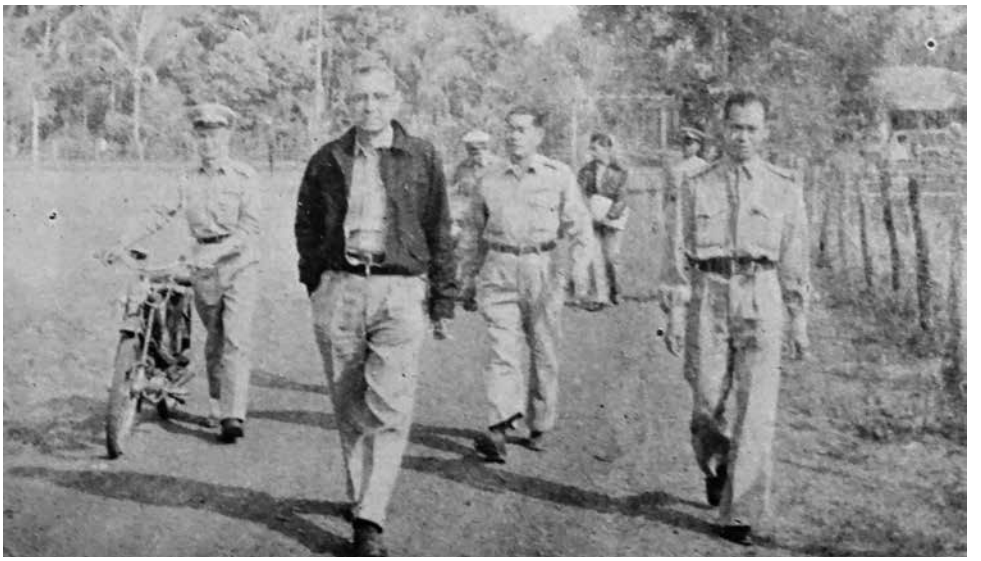

หลวงสวัสดิสารศาสตร์พุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) ตรวจราชการต่างจังหวัด เมื่อ พ.ศ.2500
(ที่มา: **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ** (สวัสดิ์ สุมิตร) 2516)

ผลงานของหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) มีทั่วไปในอาณาบริเวณของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ สนามหญ้า ท่านไม่เคยเสียดายเงินส่วนตัวเลยในการจะซื้อพันธุ์หญ้าต่าง ๆ ไปทดลองปลูกในแปลงหญ้าที่นั่น “ที่ใดมีหญ้างาม ที่นั่นมีหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร)”

การเดินบุกเบิกสำรวจภูมิประเทศครั้งแรก ๆ ยากที่จะมองเห็นส่วนล่างของร่างกายได้ เพราะที่ดินนั้นมีหญ้าขึ้นสูง และยังไม่ได้รับการปรับปรุงเลย มีแต่ไร่นุ่น และต้นไม้ใหญ่ขึ้นแน่นขนัดไปหมด แต่ก็มิได้มีผู้ใดย่อท้อต่อหนาม ต่อแดด หรือการกลัวงูกัด การใช้ร่ม ไม่มีประโยชน์ เพราะร่มไปเกี่ยวกับกิ่งไม้ขาดหมด ในที่สุดนักเรียนเชียงใหม่ผู้ใจดีสงสารท่านเดินกรำแดดได้สานหมวกปีให้ท่านใบหนึ่ง และหาผ้าตาพื้นเมืองทำผ้าพันหมวกให้

กรรมกรและคนงานก่อสร้างในบริเวณมหาวิทยาลัยหลายคนไม่ทราบว่าท่านคือผู้ใด แต่จะจำได้ในฐานะเป็นผู้ใหญ่ใจเมตตา เวลาท่านเดินตรวจงานจะแวะเยี่ยมเยียนถามทุกข์สุขเด็ก ๆ ตามบ้านพักคนงาน เมื่อพบผู้ใดเจ็บป่วย ก็ให้รถพาไปส่งโรงพยาบาลแมคคอร์มิค รับการรักษา โดยท่านเป็นเจ้าของคนไข้ ผลคือ ไม่มีผู้ใดรุกรานทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

ปี 2505 งบประมาณมีแต่ค่าซื้อที่ดินและสร้างอ่างเก็บน้ำประปา ความจำเป็นในการใช้รถจี๊ปมีมาก เพราะอาณาเขตกว้างขวาง ภูมิประเทศลุ่ม ๆ ดอน ๆ เป็นเนื้อที่ 588 ไร่เศษ หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) ได้ออกเงินส่วนตัวซื้อรถจี๊ป 1 คัน ขับไปจากกรุงเทพฯ ให้คณะผู้ดำเนินงานได้ใช้เป็นพาหนะในการสำรวจที่ดิน

หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร)เป็นนักวิทยาศาสตร์โดยวุฒิและทางปฏิบัติ เป็นนักบริหารโดยประสบการณ์ เป็นนักกีฬาทั้งกายและใจ เป็นหัวหน้างาน ซึ่งใช้พรหมวิหารเป็นหลักในการปกครอง ที่สำคัญที่สุดและหายากที่สุด คือ น้ำใจเสียสละเพื่อผลงานส่วนรวม กับความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งปรากฏผลอยู่ในความมั่นคงแข็งแรงของการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ และผู้ที่ทำให้ภูมิประเทศของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เปลี่ยนจากความรกร้างมาเป็นสนามหญ้าและเนินหญ้าอันงดงาม จนได้รับคำชมจากกลุ่มชาวต่างประเทศที่มาดูงานที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่า เป็นมหาวิทยาลัยที่มีอาณาบริเวณ (Campus)

งามที่สุดแห่งหนึ่งที่เคยพบมา (รัญจวน อินทรกำแหง “คุณหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ” 2516)

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้บันทึกถึงหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าเห็นว่าคุณหลวงสวัสดิฯ ทำงานสำคัญอย่างยิ่ง คือการวางรากฐานงานต่าง ๆ เช่น วิทยาลัยวิชาการศึกษาที่ประสานมิตร นั้นก็ตรงเป็นเพียง “โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงประสานมิตร” มาก่อน และคุณหลวงสวัสดิฯ เป็นตัวผู้อำนวยการที่ได้วางรากฐานไว้ให้ จนกระทั่งได้เติบโตรุ่งเรืองมาในทุกวันนี้

มีกรณีที่คล้ายกันอีกแห่งหนึ่ง คือการวางรากฐานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนั้น ซึ่งจะเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในส่วนภูมิภาค ยังไม่มีแบบฉบับว่าจะทำอย่างไรกัน คุณหลวงสวัสดิฯ ได้เป็นหัวหน้าสำนักงานเตรียมการจัดตั้งและได้ไปประจำทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อนเปิดเป็นเวลาหลายปี ควบคุมการก่อสร้าง “อ่างแก้ว”และอื่น ๆ และบัดนี้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็เติบโตงอกงามเหมือนต้นไม้ที่ปลูกดีและดินดี” (หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล “ไว้อาลัยคุณหลวงสวัสดิ์ฯ” 2516)

หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ ถึงแก่กรรมเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2515 รวมอายุได้ 71 ปี
(ดูเพิ่มเติม **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร)** ณ เมรุวัดธาตุทอง 25 กุมภาพันธ์ 2516)

ปกอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ
หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) 2516

หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) ติดตามหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตรวจราชการต่างจังหวัดเมื่อ พ.ศ.2500

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กำลังดำเนินการจัดตั้ง (คำสั่งที่ ป.154/2503)

ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506)

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

คณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป.117/2505)

คณะกรรมการจัดซื้อครุภัณฑ์ (คำสั่งที่ ป.216/2505)

คณะกรรมการส่งเสริมและปรับปรุงพันธุ์รุกขชาติในบริเวณที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป.386/2505)

คณะกรรมการเตรียมงานวางศิลาฤกษ์อาคารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป.389/2505)

คณะที่ปรึกษาคณะกรรมการเผยแพร่การศึกษาและชี้แจงเรื่องมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แก่นักเรียน ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้ที่สนใจในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคศึกษา 8 (คำสั่งที่ 547/2505)

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

2.2 ประธานอนุกรรมการดำเนินงานการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรรมการและอนุกรรมการผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์ ดร. กำแหง พลางกูร

ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร (พ.ศ.2458-2520)

เกิดวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2458 ที่กรุงเทพฯ เป็นบุตรคนที่ 2 ของพระยาผดุงวิทยาเสริม (กำจัด พลางกูร พ.ศ.2426-2497) และคุณหญิงเหรียญ (สกุลเดิม นิโครธานนท์ ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2471)

พระยาผดุงวิทยาเสริม (กำจัด พลางกูร) และคุณหญิงเหรียญ มีลูก 7 คน คือ (1) นายจำกัด พลางกูร (พ.ศ.2457-2487) เป็นเสรีไทย (2) ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร (3) ศาสตราจารย์แพทย์หญิงคุณหญิงตระหนักจิต (หะรินสุต) (4) ดร.บรรเจิด (5) นางลำเพา (สุทธเสถียร) (6) พลตรี เกรียงเดช (7) รองศาสตราจารย์สลวย (กรุแก้ว) ต่อมาคุณหญิงเหรียญถึงแก่กรรม พระยาผดุงวิทยาเสริมแต่งงานกับคุณหญิงจรูญ (สกุลเดิม รสานนท์) มีลูกเพิ่มอีก 3 คน (8) นางสาวจรวยรส (9) ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์กัมปนาท (10) นางเสาวรส

บิดาของ ดร.กำแหง พลางกูร สำเร็จการศึกษาจากอังกฤษแล้วรับราชการได้ดำรงตำแหน่งเจ้ากรมแต่งตำราและเจ้ากรมสามัญศึกษา เป็นผู้แต่งแบบเรียน แบบหัดอ่าน ก ข ก กา แบบเรียนเล่มนี้มีกลอนไม้ม้วน 20 คำ คือ ผู้ใหญ่หาผ้าใหม่ ให้สะใภ้ใช้คล้องคอ

(ดูเพิ่มเติม ฉัตรทิพย์ นาถสุภา **เพื่อชาติ เพื่อ humanity ภารกิจของวีรบุรุษเสรีไทย จำกัด พลางกูร ในการเจรจาฟกับสัมพันธมิตร** กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2549 หน้า 122)

ด้านการศึกษา ดร.กำแหง พลางกูร ได้รับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยลอนดอน ได้รับปริญญาโทและปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ และได้รับเกียรติจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ให้เป็นผู้บรรยาย กรรมการและสมาชิกสภาของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์

เมื่อกลับประเทศไทย ดร.กำแหง พลางกูรได้เป็นผู้บรรยายในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ได้สร้างความประทับใจแก่นักศึกษาแพทย์คนหนึ่ง ซึ่งต่อมาคือศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ได้กล่าวถึง ดร.กำแหง พลางกูร ตอนหนึ่งว่า “ผมคิดถึงอาจารย์กำแหง พลางกูร ท่านเป็นอาจารย์ในดวงใจของผมที่สามารถสอนเรื่องยาก ๆ ให้กลายเป็นเรื่องง่าย เราอยากไปเรียนด้วยแล้วรู้จริง”

(สันติสุข โสภณสิริ **ชีวิตพอเพียงหมอเกษม วัฒนชัย** กรุงเทพฯ: มูลนิธิหมอชาวบ้าน, 2551 หน้า 238)

ดร.กำแหง พลางกูร กับเพื่อนที่ **Cambridge** ประเทศอังกฤษ เมื่อ ค.ศ.1951 (ที่มา: **ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร** 6 สิงหาคม 2520)

ดร.กำแหง พลางกูร กับพ่อแม่และพี่น้อง เมื่อ พ.ศ.2463 (จากซ้ายไปขวา) เด็กหญิงตระหนักจิต เด็กชายบรรเจิด คุณหญิงผดุงวิทยาเสริม (เหรียญ พลางกูร) เด็กชายกำแหง พระยาผดุงวิทยาเสริม และเด็กชายกำจัด (ที่มา: **ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร** 6 สิงหาคม 2520)

ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร สมรสกับแพทย์หญิงมยุรี สุนทรเวช บุตรีพระยาบำรุงราชบริพาร และคุณหญิงอำพัน เมื่อ พ.ศ.2498 มีบุตรี 1 คน คือ นางสาวนาถฤดี พลางกูร

ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร เป็นเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ในพ.ศ.2506 จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี มีคำสั่งแต่งตั้ง ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร (พ.ศ.2458-2520) เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามคำสั่งที่ 273/2506 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2506 และประธานคณะอนุกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตามคำสั่งที่ 279/2506 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2506

เมื่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เปิดดำเนินการแล้วได้โปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีมติให้ศาสตราจารย์ ดร. กำแหง พลางกูร ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (ศึกษาศาสตร์)

ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.2520

(ดูเพิ่มเติม อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร. กำแหง พลางกูร 6 สิงหาคม 2520)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กำลังดำเนินการจัดตั้ง (คำสั่งที่ ป.154/2503)

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป.117/2505)

ประธานอนุกรรมการดำเนินงานการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 206/2506 ลงวันที่ 17 กันยายน 2506 และ 279/2506 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2506)

อนุกรรมการประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย ดร.พาณี เชี่ยววานิช นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ ผู้แทนสำนักงบประมาณ และ ดร.ต่อพงศ์ โทณะวณิก กรรมการและเลขานุการ

กรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ (เสนอสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อ 25 ธันวาคม 2506)

ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ
ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร 6 สิงหาคม 2520

พิธีเปิดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2510 จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน

พิธีมอบทุนการศึกษาของธนาคารมิตซุย เมื่อ พ.ศ.2515 (โอกาสนี้ ขอขอบคุณธนาคารมิตซุย ประเทศญี่ปุ่น ผู้มอบทุนการศึกษาระดับปริญญาเอกแก่นางสาวสิรัศมิ์ อ่องสกุล Ph.D (Candidate) มหาวิทยาลัยวาเซดะ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2020 เป็นเวลา 2 ปี)

ช่วงสัมมนามหาวิทยาลัยครั้งที่ 1 พ.ศ.2509 ดร.กำแหง พลางกรู สนทนากับ ดร.ป่วย อึ้งภากรณ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 16 กรกฎาคม 2509

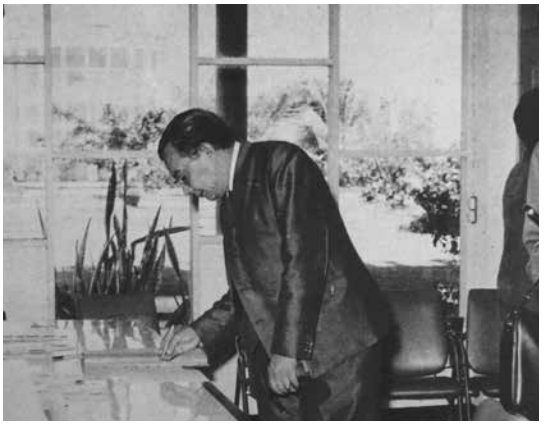

การสัมมนามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 3 4-6 กันยายน 2513

พิธีเปิดสัมมนามหาวิทยาลัยครั้งที่สอง 29 กรกฎาคม 2510

ที่มา: **ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร** 6 สิงหาคม 2520

นายอภัย จันทวิมล (พ.ศ.2450-2536)

3.กรรมการ

นายอภัย จันทวิมล (พ.ศ.2450-2536)

อภัย จันทวิมล เกิดวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2450 ที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

เข้าศึกษาที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี และเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

ต่อมา ได้เดินทางไปศึกษาวิชากฎหมายที่ประเทศอังกฤษ และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ พ.ศ.2459

นายอภัย จันทวิมล สมรสกับคุณหญิงทองก้อน จันทวิมล (สกุลเดิม บุณยัษฐิติ)

พ.ศ.2490ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีกรมสามัญศึกษา

พ.ศ.2504 ถึง 2511 ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

นายอภัย จันทวิมล เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมคณะลูกเสือแห่งชาติ ในคณะกรรมการลูกเสือโลก ขององค์การลูกเสือโลก ตั้งแต่ พ.ศ.2508 ถึง 2514

ในพ.ศ.2514 นายอภัย จันทวิมล ได้รับรางวัลบรอนซ์วูลฟ์ ซึ่งเป็นรางวัลที่ได้รับจากองค์การลูกเสือโลก และมอบโดยคณะกรรมการลูกเสือโลกในฐานะที่มีการสนับสนุนส่งเสริมกิจการลูกเสือโลก ในการประชุมลูกเสือโลกครั้งที่ 22

ภายหลังจากเกษียณอายุราชการแล้ว นายอภัย จันทวิมล ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในพ.ศ.2513 ถึง 2514 และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในพ.ศ.2515 ถึง 2517

ต่อมา ได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นายอภัย จันทวิมล ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อปี 2536 สิริอายุ 86 ปี

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

(ดูเพิ่มเติม หอประวัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นายอภัย จันทวิมล และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่งรามกีรติลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ เล่ม 105 ตอน 95 ง ฉบับพิเศษ 15 มิถุนายน 2531 หน้า 2)

นายอภัย จันทวิมล ในที่ประชุมลูกเสือแห่งชาติ
(ที่มา: **หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก** จันทบุรี)

พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา
(เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล) (พ.ศ.2439-2511):

พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา
(เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล) (พ.ศ.2439-2511)

. คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ 4 กันยายน 2506

คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 273/2506 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2506)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนแรก

(21 เมษายน 2507 - 20 เมษายน 2509 และ 10 กุมภาพันธ์ 2511 - 23 มีนาคม 2511)

พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล) (พ.ศ.2439-2511)

พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) เป็นบุตรคนที่ 7 ของนายอุ่นตุ้ย (จีนไหหลำ) และนางทองคำ ฮุนตระกูล เจ้าของห้างฮุนซุยโห เชิงสะพานพิทยเสถียร มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 10 คน

ประวัติการศึกษา

เริ่มต้นที่โรงเรียนอัสสัมชัญ เมื่อ พ.ศ.2444-2454 จบชั้น ม.6 เมื่ออายุ 15 ปี มารดาและพี่ชายส่งไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษโดยทุนส่วนตัว เมื่อแรกไปถึงกรุงลอนดอน เรียนที่ The International College) 1 ปี อยู่ในการปกครองของนายห้างฮัสกี้ แอน ปิกเกอริง (Messrs.Hasche and Pickering) ผู้เป็นเอเยนต์ของห้างฮุนซุยโห ต่อมาเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนดัลลิช (Dulwich College) ผลการเรียนสอบได้ที่ 1 ทุกชั้นปี ทางโรงเรียนจึงได้จารึกชื่อไว้ที่หอประชุมของโรงเรียนว่า T.L.Hoon

จากนั้นสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยอ๊อกซฟอร์ด ได้ทุนจากวิทยาลัยลินคอล์น (Lincoln College, Oxford University) ปีละ 50 ปอนด์ เป็นเวลา 4 ปี เรียนจบมหาวิทยาลัยอ๊อกซฟอร์ด ได้ปริญญา B.A (School of Jurisprudence) เกียรตินิยมอันดับ 1 เมื่อ พ.ศ.2462

ปีต่อมาสอบเข้ารับปริญญา B.C.L ของมหาวิทยาลัยอ๊อกซฟอร์ดและสอบเนติบัณฑิต ได้เกียรตินิยมอันดับสอง (English Barrister at Law,Middle Temple)

ช่วง พ.ศ.2463-2464 ฝึกงานด้านกฎหมายในสำนักงานของเซอร์ ฮิว เฟรเซอร์(Sir Hugh Fraser) ในกรุงลอนดอน

(ดูเพิ่มเติม **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพันเอกพระยาศรีวิสารวาจา** 8 มิถุนายน 2511)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2464-2468 รับราชการเป็นเลขานุการตรีในสถานทูตไทย ณ กรุงปารีส

พ.ศ.2469 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยปลัดทูลฉลอง กระทรวงต่างประเทศ

พ.ศ.2470 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นมหาอำมาตย์ตรี พระยาศรีวิสารวาจา และเข้ารับตำแหน่งเป็นปลัดทูลฉลองในกระทรวงการต่างประเทศ

พ.ศ.2475-2476 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศในรัฐบาลของพระยามโนปกรณ์นิติธาดา

ก.พ.2489 - มี.ค.2489 รัฐมนตรีว่าการ

คณะรัฐมนตรี
พิมพ์เป็นอนุสรณ์การ
เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ
พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา
ณ เมรุหน้าพลับพลาสถิตวิสารวาส
วัดเทพศิรินทราวาส
๙ มิถุนายน ๒๕๑๑

ปกอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พระยาศรีวิสารวาจา (ขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด และนางกาญจนี จันทร์บุญเรือง ผู้มอบปก และผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย ผู้ประสานงาน) บรรยากาศการแจกหนังสือเล่มนี้ ในวันที่ 8 มิถุนายน 2511 ณ เมรุหน้าพลับพลาฯ วัดเทพศิรินทราวาส ดูบันทึกของ ศาสตราจารย์ ดร.เอนก กิมสุวรรณ ใน **ทศวรรษแรกชีวิตนักศึกษา มช.** (พ.ศ.2507-2516) หน้า 144-146

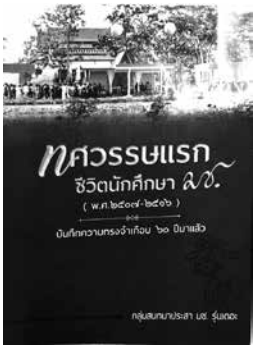

กระทรวงการคลัง

พ.ศ.2490 – 2491 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ

มิถุนายน 2492 - พฤศจิกายน 249 สมาชิกวุฒิสภา

เมษายน 2495 - สิงหาคม 2505 องคมนตรีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

15 กันยายน 2505 กรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติและกรรมการข้าราชการ มหาวิทยาลัย

21 เมษายน 2507 - 20 เมษายน2509 อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ครั้งที่ 1)

10 ก.พ.2511 – ถึงแก่อสัญกรรม อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ครั้งที่ 2)

(ดูเพิ่มเติม **หนังสือ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พิมพ์เป็นบรรณาการเนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพพระยาศรีวิสารวาจา**. หน้า 1-14).

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ 4 กันยายน 2506 โดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลเป็นรองประธานคนที่สอง กรรมการประกอบด้วย พระยาศรีวิสารวาจา ศาสตราจารย์ หลวงพิณพากษ์พิทยาเภท ศาสตราจารย์แถบ นีลนิธิ ดร.กำแหง พลางกูร และผู้แทนสำนักงบประมาณ

2.คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จอมพล ถนอมกิตติขจร มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 273/2506 ลงวันที่ 20 ธค.2506 พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เป็นประธาน หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลเป็นรองประธาน กรรมการประกอบด้วยพระยาศรีวิสารวาจา ศาสตราจารย์ หลวงพิณพากษ์พิทยาเภท ศาสตราจารย์แถบ นีลนิธิ ผู้แทนสำนักงบประมาณ โดย ดร.กำแหง พลางกูร เป็นกรรมการและเลขานุการ

3. อธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนแรก วาระในการดำรงตำแหน่ง 21 เมษายน 2507 - 20 เมษายน 2509 และ 10 กุมภาพันธ์ 2521-23 มีนาคม 2511

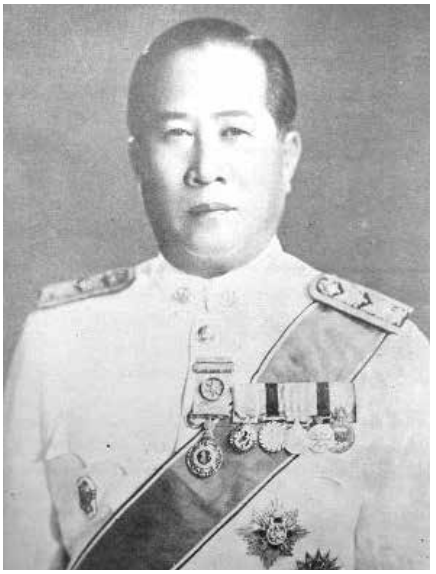

นายสิริ ปกาสิต (พ.ศ.2493-2509)

นายสิริ ปกาสิต (พ.ศ.2493-2509)

นายสิริ ปกาสิต เป็นบุตรคนที่ 3 ของพระอภิรมย์สมบัติ (สมยา ปกาสิต) และนางอภิรมย์สมบัติ (เหรียญ ปกาสิต) เกิดวันที่ 17 มิถุนาย 2453 ที่ ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 5 คน

การศึกษา

นายสิริ ปกาสิต ได้เข้ารับการศึกษาวิชาสามัญที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ตั้งแต่อายุ 9 ขวบ รวมเวลาที่ศึกษาอยู่ 11 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 แผนกภาษาฝรั่งเศส

ครอบครัว

นายสิริ ปกาสิต ได้สมรสกับนางสาวบุญศรี ตันสกุล บุตรี นาวาตรี หลวงพรหมประชาชิต เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2476 มีบุตรและธิดาด้วยกันรวม 4 คน

การรับราชการ

นายสิริ ปกาสิต ได้เริ่มเข้ารับราชการเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2473 ในตำแหน่งเสมียนตรี กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ได้รับพระราชทานเงินเดือนเดือนละ 25 บาท ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการมีความเจริญก้าวหน้าเป็นลำดับมา สรุป ๆ ได้ดังนี้

วันที่ 3 เมษายน 2473 เสมียนตรี กองงบประมาณ กรมบัญชีกลาง

วันที่ 27 ตุลาคม 2470 ประจำแผนก กองงบประมาณ กรมบัญชีกลาง

วันที่ 3 เมษายน 2474 หัวหน้าแผนก กองงบประมาณ กรมบัญชีกลาง

วันที่ 1 กรกฎาคม 2474 คลังจังหวัดพระตะบอง

วันที่ 1 กรกฎาคม 2475 หัวหน้าแผนก 1 กองงบประมาณ กรมบัญชีกลาง

วันที่ 30 พฤษภาคม 2490 หัวหน้ากองงบประมาณ กรมบัญชีกลาง

วันที่ 1 มีนาคม 2497 ผู้อำนวยการกองงบประมาณ กรมบัญชีกลาง

วันที่ 1 กรกฎาคม 2501 ผู้อำนวยการส่วนการงบประมาณ กรมบัญชีกลาง

วันที่ 26 มีนาคม 2502 รักษาการในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี

วันที่ 16 มิถุนายน 2502 รองผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี

วันที่ 1 ตุลาคม 2507 ที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรีอีกตำแหน่งหนึ่ง

ราชการพิเศษ

นายสิริ ปกาสิต เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถดีผู้หนึ่ง เป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา จึงได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนกระทรวงการคลังในรัฐวิสาหกิจหลายแห่ง เช่น องค์การเชื้อเพลิง บริษัท อู่กรุงเทพ จำกัด ฯลฯ เป็นต้น และเมื่อมาดำรงตำแหน่งทางสำนักงบประมาณแล้ว ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ และอื่น ๆ อีกหลายแห่ง เช่น

(1) กรรมการบริหารธนาคารแห่งกรุงศรีอยุธยา จำกัด

(2) กรรมการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(3). กรรมการพัฒนาภาคเหนือ

(4) กรรมการร้อยกรองของสภาความมั่นคงแห่งชาติ

(5) กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ

(6) กรรมการบริษัท การบินไทย จำกัด

(7) กรรมการธนาคารออมสิน

(8) ที่ปรึกษาบริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด

(9) ที่ปรึกษาเทศบาลนครกรุงเทพ

(10) ที่ปรึกษาบริษัท ขนส่ง จำกัด

(11) กรรมการบริษัทส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ

(12) กรรมการองค์การอุตสาหกรรมห้องเย็นไทย

(13) กรรมการกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

(14) กรรมการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

(15) กรรมการกลางเร่งรัดพัฒนาชนบท

(16) กรรมการสภากาชาดไทย ฯลฯ

ชีวิตทางการเมือง

นายสิริ ปกาสิต ได้เข้าร่วมในขบวนการเสรีไทย สมัย จอมพล สฤษดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้รับพระราชโองการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

(ดูเพิ่มเติมเพิ่มเติม อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายสิริ ปกาสิต มวม., ปช., ทจ. อดีตผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2509

ตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

คณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีละนิธิ

(พ.ศ.2450-พ.ศ.2523)

ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีละนิธิ เกิดเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2450 เป็นบุตรของพระราชสุภาวดี (สิน นีละนิธิ) กับนางราชสุภาวดี (นวล นีละนิธิ)

การศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีละนิธิ เข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดสุทัศน์ และชั้นมัธยมศึกษา (ม.8) ที่โรงเรียนสวนกุหลาบ เมื่ออายุ 17 ปี ได้เข้าสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวงของกระทรวงธรรมการ เพื่อไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยของเทศบาลนครปอร์ตสมิธ (Portsmouth Municipal College) ประเทศอังกฤษ สาขาวิทยาศาสตร์ 2 ปี

หลังจากนั้น ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล เป็นเวลา 3 ปี จนได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเคมีมาตรฐานชั้นสูง เมื่อปี พ.ศ.2472 และเข้าศึกษาต่ออีก 1 ปี ขั้น Honours School จนได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขาวิชาเคมี จากมหาวิทยาลัยเดียวกัน เมื่อปี

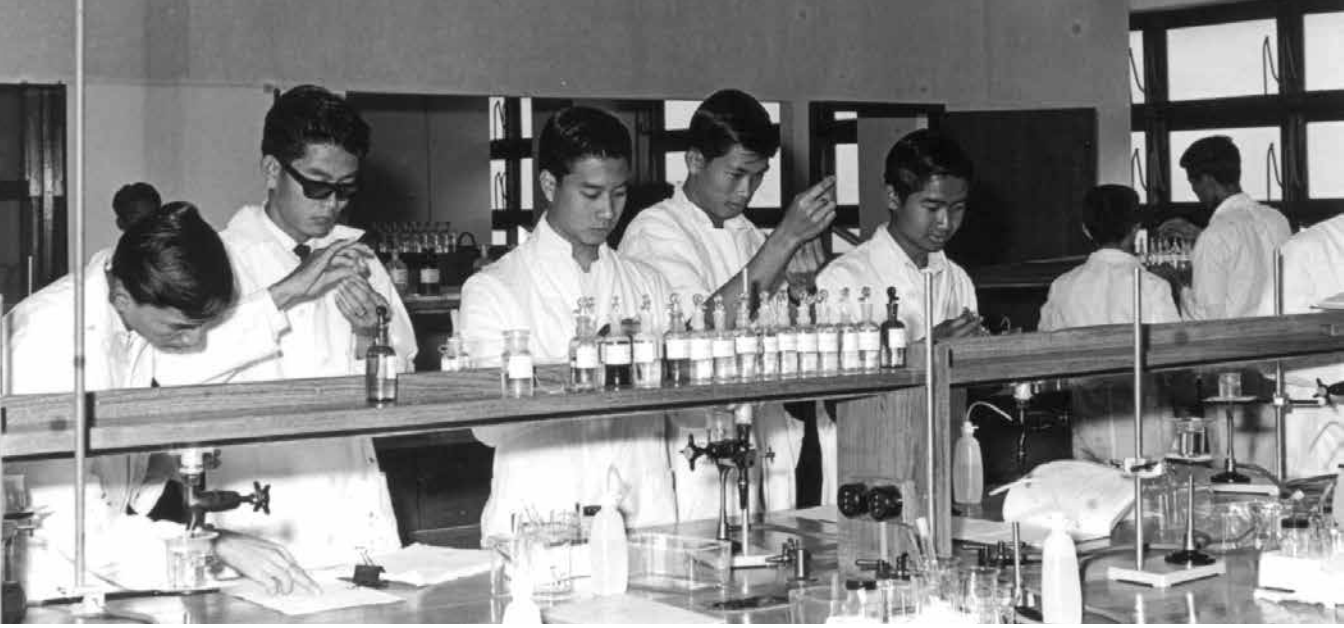

การเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ ปี 2508 (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

พ.ศ.2473 ซึ่งนับเป็นคนไทยคนแรกที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ และสามารถจบด้วยเกียรตินิยมอันดับ 1 ในสาขาเคมี

หลังจากนั้น ได้รับทุนจากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ สหรัฐอเมริกา โดยสำเร็จปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเคมี เมื่อปี พ.ศ.2474 และใช้เวลาต่อมาอีกเพียง 2 ปี สำเร็จปริญญาเอก (Ph.D.) สาขาอินทรีย์เคมี จากมหาวิทยาลัยเดียวกัน เมื่อปี พ.ศ.2476

การทำงาน

หลังจากจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์แล้ว ศาสตราจารย์ ดร.แถบ ได้เดินทางกลับมาประเทศไทย และเข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนวิชาเคมีที่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับตำแหน่งหัวหน้าแผนกวิชาเคมี เมื่อ 13 กันยายน 2479

เมื่อ 15 เมษายน 2492 ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์

วันที่ 13 พฤษภาคม 2493 ศาสตราจารย์ ดร.แถบ ได้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ หลังจากนั้น เมื่อ 27 สิงหาคม 2500 ได้รับตำแหน่งรองอธิการบดี อีกตำแหน่งหนึ่ง

ต่อมา พ.ศ.2506 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ขยายระดับการศึกษาโดยจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้น ท่านได้รับตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นคนแรก

หลังเกษียณ

ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีละนิธิ หลังจากเกษียณอายุราชการแล้ว ท่านยังคงดำรงตำแหน่งรักษาการอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นท่านที่ 8 เมื่อ 4 มิถุนายน 2512 โดยท่านดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 2 ปี หลังจากนั้น ยังได้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยติดต่อกัน 3 วาระ รวมเป็นเวลา 6 ปี

ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีละนิธิ ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2523

ผลงานและเกียรติประวัติ

เมื่อเริ่มเข้ารับราชการ ท่านเป็นผู้จัดทำหลักสูตรปริญญาบัณฑิตทางเคมี และเป็นผู้สอนเอง นับว่าเป็นอาจารย์ต้นตำรับการผลิตวิทยาศาสตร์บัณฑิตคนแรกของประเทศ

ขณะดำรงตำแหน่งคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ ท่านได้ริเริ่มขยายหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต เพื่อให้สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการเปิดวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาธรณีเคมีเทคนิค

ขณะดำรงตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ท่านได้ร่วมกำหนดมาตรฐานและระเบียบต่าง ๆ ขึ้น รวมถึงจัดตั้งคณะบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นจัดการ และจัดตั้งหน่วยคอมพิวเตอร์ขึ้น ซึ่งหน่วยงานนี้เป็นผู้บุกเบิกด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นทางการแห่งแรกของประเทศไทย

ผลงานหน้าที่อื่น ๆ

- กรรมการสภามหาวิทยาลัย
- สมาชิกฝ่ายอุปนายก สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- สมาชิก สภาร่างรัฐธรรมนูญ
- ราชบัณฑิตสำนักวิทยาศาสตร์ราชบัณฑิตยสถาน
- ผู้แทนประเทศไทย ในการประชุมยูเนสโก ที่ปารีส ประเทศฝรั่งเศส
- ผู้แทนประเทศไทย ในการประชุมระหว่างประเทศ ทางด้านพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ที่เจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และศึกษาดูงานพลังงานปรมาณูที่ยุโรปและสหรัฐอเมริกา
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ
- กรรมการฝ่ายวิทยาศาสตร์ คณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาสหประชาชาติ ในการประชุมทางวิทยาศาสตร์ภาคพื้นแปซิฟิก ครั้งที่ 9

(ดูเพิ่มเติม ทำเนียบคณบดี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสุภา พื้นนาค. **35 นักวิทยาศาสตร์ไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา, 2543)

ตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 120/2506) ชุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

คำสั่งที่ 272/2506 ชุดพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นประธาน

ที่มา: www.rcrt.or.th

หลวงพิณพากย์พิทยาเภท พ.ศ.2471

นายแพทย์พิณ เมืองแมน (หลวงพิณพากย์พิทยาเภท) สำเร็จการศึกษาด้านเอกซเรย์ จากโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมื่อกลับมาถึงเมืองไทยได้รับมอบหน้าที่ให้สร้างแผนกเอกซเรย์ ได้นำเข้าเครื่องเอกซเรย์เครื่องที่ 8 ของประเทศ โดยได้รับบริจาคเงินจากพระยาอรรถการประสิทธิ์ (อัลเฟรด คุณะดิลก) ขณะนั้นเปิดเป็นเพียงห้องเอกซเรย์เล็ก ๆ ที่ชั้นบนของตึกผ่าตัดศัลยกรรม ในชื่อ “แผนกเอ็กซเรย์วิทยา” ประกอบเครื่องแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2471 และได้เอกซเรย์ผู้ป่วยคนแรกเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2471 นายแพทย์พิณ เมืองแมน เป็นหัวหน้าแผนกเอกซเรย์วิทยาคนแรก

(ดูเพิ่มเติม http://www.si.mahidol.ac.th/th/department/radiology/diagRadiology/history.html)

ตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2488 หลวงพิณพากย์พิทยาเภท (นายแพทย์พิณ เมืองแมน) เป็นคณบดีคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2506 คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 120/2506 ชุดจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และคำสั่งที่ 272/2506 ชุดพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นประธาน)

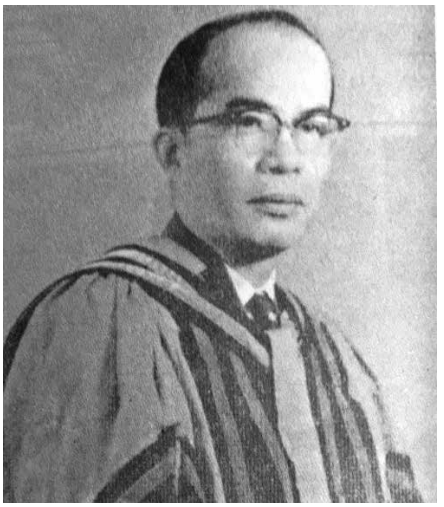

ศาสตราจารย์ ดร. สตางค์ มงคลสุข
(พ.ศ.2462-2514)

ประวัติ

ศาสตราจารย์ ดร. สตางค์ มงคลสุข เป็นบุตรคนที่สอง ของนายแจ้ง และนางไน้ มงคลสุข

เกิดวันอังคารที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2462 ณ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 1 คนคือ นายแสตมป์ มงคลสุข

ชีวิตครอบครัว

ศาสตราจารย์ ดร. สตางค์ มงคลสุข สมรสกับนางสาวยุพิน เบญจกาญจน์ ธิดา นายเกีย และนางพวง เมื่อ พ.ศ.2490 มีธิดาและบุตร 4 คน

การศึกษา

พ.ศ.2481 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สอบไล่จบชั้นมัธยม 8

พ.ศ.2485 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี

พ.ศ.2487 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี

พ.ศ.2493 มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเคมีอินทรีย์

พ.ศ.2494 ทำการวิจัยเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะต่อในประเทศอังกฤษพร้อมทั้งฝึกงานการสกัดน้ำมันพืช และดูงานอุตสาหกรรมทำยา จากโรงงานต่าง ๆ ในประเทศอังกฤษ เยอรมันนี และสหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2507 สำเร็จหลักสูตร ว.ป.อ. รุ่นที่ 7

งานวิจัย

(1) ทำการวิจัยเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะจาก Lichens ชนิดหนึ่ง จนสามารถแก้ไขสูตรโครงสร้างทางเคมีที่เข้าใจผิด เผยแพร่ในวารสารของประเทศอังกฤษ

Journal of The Chemical Society, 1953, p, 1250 - 1261. Usnic acid; A revised structure for Usnolic Acid and the resolution of (+/-) Usnic Acid.

(2) ทำการวิจัยยาสมุนไพรในประเทศ เรื่องยาขับพยาธิปวกหาด จนทราบโครงสร้างทางเคมีของสารฆ่าพยาธิในปวกหาดได้ และตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารของประเทศอังกฤษ

Journal of The Chemical Society, 1957, P 2231 - 2233. 2:4:3:'5' Tetraydroxystilbene fromArtrocarpus lakoocha.

(3) ทำการวิจัยเกี่ยวกับยาขับพยาธิมะเกลือ จนทราบโครงสร้างทางเคมีของสารตัวหนึ่งที่อยู่ในมะเกลือ และได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารของประเทศอังกฤษ

Journal of The Chemical Society, 1957, P 2233 - 2237. Diospyrol : A constituent of Diospyros molis.

(4) วิจัยยาปฏิชีวนะจาก Lichens ที่อยู่บนภูกระดึง จนทราบว่าองค์ประกอบตัวสำคัญคือ สารเคมีตัวหนึ่งชื่อว่า Atranorin และได้รายงานให้สภาวิจัยการแพทย์ทราบในปี พ.ศ.2499

(5) วิจัยสมุนไพร กระชาย จนสามารถแยกสารบริสุทธิ์ แล้วทราบโครงสร้างว่าเป็นอย่างไร ลงตีพิมพ์ในวารสารของประเทศอังกฤษ

Journal of The Chemical Society, 1964, P. 4654-2655. Pinostrobin and Alpinetin From

Kaempferia pandurata.

(6) วิจัยเรื่องมะเกลือต่อ จนทราบว่าสารที่พบในข้อ 3 นั้น เกิดจากสารตัวหนึ่งที่มีในมะเกลือเช่นกัน และได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารของประเทศอังกฤษ

Journal of The Chemical Society, 1965, P.1533. 3-Methylnaphthelene-1,8-diol from Diospyros mollis.

(7) วิจัยสมุนไพรรงทอง สามารถแยกสารออกมาหลายอย่างด้วยกัน แล้วหาโครงสร้างทางเคมีได้หลายตัว ลงตีพิมพ์ในวารสารเคมีของต่างประเทศ

Tetrahedron, Volume 21,p.1453-1470, 1965. Constituents of gambogic acid.

(8) วิจัยสมุนไพร สะแก สามารถแยกสารและหาสูตรโครงสร้างได้ พิมพ์เผยแพร่ในวารสารเคมีของประเทศอังกฤษ

Journal of The Chemical Society, 1966, p. 125. Combretol from Combretum quadrangular.

(9) ทำการพิสูจน์หาโครงสร้างของสารเคมีตัวหนึ่ง ซึ่งมีในต้นไม้หลายชนิด เช่น โหราเท้าสุนัข จนสามารถตรวจสารนั้นในต้นไม้ได้ ด้วยวิธีการทางฟิสิกส์ลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต่างประเทศ

Phytochemistry, 1960 volume 8, p.913-915. Spectroscopic identification of coniferin.

(10) วิจัยสมุนไพร เจตมูลเพลิงแดง และพิสูจน์ว่าสารที่เป็นตัวยาคือ สารเคมีที่มีชื่อ plumbagin แต่ยังไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

การรับราชการและตำแหน่งหน้าที่

พ.ศ.2486 อาจารย์ผู้ช่วยสอนแผนกเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2488 อาจารย์โท แผนกเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2490 ลาราชการเพื่อศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ

พ.ศ.2493 อาจารย์โท แผนกเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2494 อาจารย์โท แผนกเภสัชเคมี คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2496 อาจารย์เอก แผนกเภสัชเคมี คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2501 ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2502 ศาสตราจารย์แผนกเคมี มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2503 รักษาการคณบดีคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

พ.ศ.2503 คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (พ.ศ.2512 เปลี่ยนชื่อเป็น คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)

พ.ศ.2511 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็น รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีกตำแหน่งหนึ่ง

พ.ศ.2512 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็น อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีกตำแหน่งหนึ่ง

ราชการพิเศษ และหน้าที่ราชการอื่นๆ

(1) กรรมการมูลนิธิอานันทมหิดล

(2) กรรมการสภามหาวิทยาลัยมหิดล

(3) กรรมการสภามหาวิทยาลัยขอนแก่น

(4) กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(5) กรรมการสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

(6) กรรมการพัฒนามหาวิทยาลัย

(7) กรรมการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์

(8) กรรมการดำเนินการเกี่ยวกับการช่วยเหลือในระดับอุดมศึกษา ในด้านแพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์และสังคมศาสตร์

(9) กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ

(10) กรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ

(11) กรรมการสอบคัดเลือกผู้ที่จะไปศึกษา ณ ต่างประเทศตามโครงการหลาย โครงการทั้งของไทยและต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหิดล) (ที่มา : https://mahidol.ac.th/th/history)

(12). กรรมการร่วมกับมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา สถาบันประเทศอังกฤษและประเทศออสเตรเลีย เพื่อจัดหาอาจารย์จากต่างประเทศ จัดหา ทุนให้อาจารย์และนักศึกษาไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ

(13) เป็นผู้แทนไปประชุมสากลเคมี ตามคำเชิญของสมาคมเคมีประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ

(14). เป็นผู้ดำเนินการก่อตั้งโรงเรียนเตรียมวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และได้ขยายงานจนเป็นคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในปัจจุบัน

(15) เป็นผู้ช่วยราชการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และช่วยเหลือด้านต่าง ๆ หลายด้านเรื่อยมา

(16) ช่วยดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่เริ่มแรก และช่วยเหลือออกแบบห้องทดลอง ช่วยหาอาจารย์ ช่วยให้นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นได้มี สถานที่เรียน ก่อนที่มหาวิทยาลัยจะสร้างเรียบร้อย โดยให้ทำการศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นเวลา 2 ปี ครึ่ง และช่วยสอนด้วยตนเอง ตลอดระยะเวลานั้น

(17) เป็นผู้ช่วยในการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาผู้บริจาคที่ดินให้แก่ราชการจัดหาคณาจารย์เพื่อทำการสอน ตลอดจนหาทุนช่วยเหลือจากต่างประเทศ

(18) ดำเนินการขอความช่วยจากต่างประเทศให้คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ดังต่อไปนี้

(18.1) ประเทศออสเตรเลีย ให้เครื่องมือทดลองวิทยาศาสตร์เป็นมูลค่าประมาณ 5 แสนบาท และให้ทุนแก่นักศึกษาไปศึกษาต่อเพื่อกลับมาเป็นอาจารย์ของคณะฯ กว่า 30 ทุน

(18.2) ประเทศอังกฤษ ให้เครื่องมือวิทยาศาสตร์เป็นจำนวนมาก ให้ทุนแก่นักศึกษาหลายสิบคน และส่งอาจารย์ชาวอังกฤษมาช่วยสอนในคณะฯ ติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปี

(18.3) ประเทศสหรัฐอเมริกา

(18.3.1) มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ให้ความช่วยเหลือขยายงานของคณะฯ ระยะยาวโดยให้ทุนการจัดซื้อเครื่องมือวิทยาศาสตร์ สำหรับการวิจัยและการสอน ให้ทุนการศึกษาสำหรับอาจารย์เพื่อศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา จนถึงปริญญาเอก เพื่อกลับมาทำการสอนในคณะฯ ให้ตำราเรียนและวารสารวิทยาศาสตร์มากมาย ส่งผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ จากสหรัฐอเมริกา มาทำการสอน และจัดตั้งภาควิชาต่าง ๆ จนกว่าอาจารย์ไทยจะมีเพียงพอ และให้ทุนอื่น ๆ อีก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ที่มา: th.wikipedia.org)

มากเป็นมูลค่าทั้งสิ้น กว่า 100 ล้านบาท

(18.3.2) Massachusetts Institute of Technology ได้เปิดศูนย์การวิจัยสารที่เป็นพิษจากเชื้อรา ร่วมกับคณะ ฯ ซึ่งเป็นโครงการระยะยาว ได้รับเครื่องมือและเงินทุนวิจัยหลายล้านบาท และได้ให้ทุนแก่อาจารย์ของคณะฯ เพื่อไปศึกษาต่อด้วย

(19) เป็นผู้แทนหรือผู้รับเชิญให้ไปประชุมยังต่างประเทศในเรื่องอื่น ๆ นอกจากการขอความช่วยเหลือและการประชุมทางวิชาการเคมีหลายครั้ง อาทิ รับเชิญจากรัฐบาลออสเตรเลียไปประชุม Australian-New Zealand Association for the Advancement of Sciences, 37th Congress ณ กรุงแคนเบอร่า ในปี 2507

(20) ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข เตรียมจะเดินทางเจรจาในรายละเอียดเพื่อขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น แคนาดา อังกฤษ และมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์

ในส่วนมหาวิทยาลัยสงขานครินทร์ และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล การเจรจาครั้งนี้เป็นที่คาดกันว่าประเทศและมูลนิธิต่าง ๆ ดังกล่าวจะตกลงช่วยเหลือในด้านการเงิน ทุนการศึกษา และอาจารย์ชาวต่างประเทศ เป็นมูลค่าทั้งสิ้นหลายสิบล้านบาท แต่ท่านได้ถึงแก่กรรมเสียก่อน

นอกจากที่กล่าว ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข ยังเป็นกรรมการที่ปรึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ของส่วนราชการ และบริษัทอุตสาหกรรมหลายแห่ง และมีหน้าที่การงานพิเศษอีกมาก ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการ การศึกษาและวงการวิทยาศาสตร์ของชาติ

ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข ถึงแก่กรรมเมื่อ 6 กรกฎาคม 2514

(ดูเพิ่มเติม ปาฐกถาศาสตราจารย์ ดร. สตางค์ มงคลสุข ครั้งที่ 13 เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 19 ตุลาคม 2548

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. อนุกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 203/2506 ลงวันที่ 17 กันยายน 2506 และ ที่ 279/2506 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2506 ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร เป็นประธาน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4 วาระ (พ.ศ.2507-5 กรกฎาคม 2514 ถึงแก่อนิจกรรมเพราะถูกฆาตกรรม)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน
(พ.ศ.2465-2551)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เกิดเมื่อ วันที่ 16 กันยายน 2465 ที่นครลำปาง

การศึกษา

ประถมศึกษา โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

มัธยมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญ

ปริญญาตรีแพทยศาสตรบัณฑิต

ปริญญาโทสาธารณสุขศาสตร์และโรคเมืองร้อน (M.P.H.T.M)

ประกาศนียบัตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

แพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหิดล

แพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คุรุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิติมศักดิ์ (ศึกษาศาสตร์-พลศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การทำงาน

อาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราช มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

แพทย์ประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูพลานามัย

ผู้อำนวยการวิทยาลัยพลศึกษา อธิบดีกรมพลศึกษา

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2523-2525)

23 มิถุนายน 2503 นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ได้โอนจากกรมพลศึกษาและได้รับการแต่งตั้งเป็นรักษาการคณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์และดำรงตำแหน่งคณบดีคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ (พ.ศ.2505-31 มีนาคม 2508)

ศาสตราจารย์นายแพทย์ บุญสม มาร์ตินดำรงตำแหน่งทางการเมืองหลายสมัย คือ (1) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สมัยจอมพลถนอม กิตติขจรเป็นนายกรัฐมนตรี (18 ธันวาคม 2515-14 ตุลาคม 2516) (2) รัฐมนตรีช่วยว่ากระทรวงศึกษาธิการ สมัยนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี (16 ตุลาคม 2516-22 พฤษภาคม 2517) (3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สมัยพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี (12 พฤศจิกายน 2520-11พฤศจิกายน 2522) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

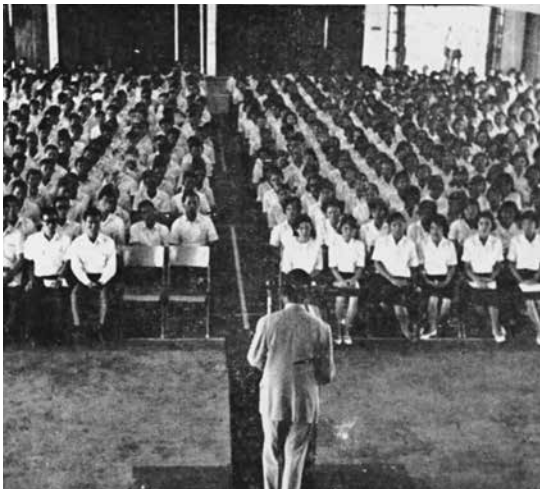

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ปฐมนิเทศนักศึกษาแพทย์ (ที่มา: **50 ปีสวนดอกบอกผ่านภาพ** หน้า 60)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ถึงแก่กรรมเมื่อ 9 มิถุนายน 2551 (อายุ 85 ปี)
(ดูเพิ่มเติม Lampang Soccer Hall of Fame ,http://www.acn.ac.th/2009/gymkhana/history.html **วารสารมิตรครู**, ฉบับที่ 12, ปักษ์แรก วันที่ 15 ตุลาคม 2523, หน้า 12-13)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.อนุกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 203/2506 ลงวันที่ 17 กันยายน 2506 และ ที่279/2506 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2506 ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร เป็นประธาน อนุกรรมการประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย ดร.พาณี เชี่ยววานิช นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ ผู้แทนสำนักงบประมาณ และ ดร.ต่อพงษ์ โทณะวณิก เป็นกรรมการและเลขานุการ

2. เมื่อโอนคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่เข้าสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใน พ.ศ.2508 แล้ว ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ตินดำรงตำแหน่งคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. ตั้งแต่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2507 มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน รักษาการในตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยร่วมกับพันเอกพระยาศรีวิสารวาจา อธิการบดีมหาวิทยาลัยคนแรก (พ.ศ.2507-2511)

4. ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ห้า ช่วง24 มิถุนายน 2514–1 มกราคม 2516

5. ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2519-2525

พันตำรวจเอก นิรันดร ชัยนาม
(พ.ศ.2454-2528)

ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2514)

พันตำรวจเอก นิรันดร ชัยนาม เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ 1 เมษายน 2454

เป็นบุตรของพระยาอุภัยพิพากษา (เกลื่อน ชัยนาม) และนางแช่ม มีพี่น้องทั้งหมด 8 คน เป็นน้องชายของ นายดิเรก ชัยนาม (อดีตรองนายกรัฐมนตรี) นายไพโรจน์ ชัยนาม (อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ)

มีน้องชายสองคน คือ อากาศโท อุสาห์ ชัยนาม (อดีตเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารอากาศ) นายโอภาส ชัยนาม (อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงลากอส ประเทศไนจีเรีย) มีน้องสาว คือ คุณหญิงสุภางค์ อังคณารักษ์ (ภรรยานายวิญญู อังคณารักษ์ อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย)

การศึกษา

สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 จากโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ เมื่อ พ.ศ.2471

เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2472 ขณะมีอายุ 17 ปี

ครอบครัว

สมรสกับคุณหญิงพูลสมัย ชัยนาม บุตรีของพระไวทยวิธีการ (พูลสวัสดิ์ บุศยศิริ) เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2479 โดยพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยอาภาทรงรับเป็นเจ้าภาพ ณ วังที่ประทับ มีบุตร 2 คน และบุตรี 3 คน

ตำแหน่งหน้าที่ราชการ

สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นว่าที่นายร้อยตำรวจตรีเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2475

ในระหว่างที่รับราชการอยู่กรมตำรวจ เป็นตำรวจสันติบาล

ช่วงสงครามโลก พ.ศ.2485 เป็นรองผู้กำกับการกอง 2 (ไทย) ตำรวจสันติบาล และรักษาการในตำแหน่งสารวัตร แผนก 2 (ต่างประเทศ) ตำรวจสันติบาล ยศนายพันตำรวจตรี

9 กันยายน 2486 เป็นรองหัวหน้าตำรวจรัฐไทรบุรี ยศนายพันตำรวจตรี

21 กุมภาพันธ์ 2487 เป็นหัวหน้าตำรวจรัฐไทรบุรี ยศนายพันตำรวจตรี

หลังสงครามโลก พ.ศ.2490 รักษาการในตำแหน่งรองผู้บังคับการตำรวจนครบาล พระนครใต้ ยศนายพันตำรวจตรี

27 มิถุนายน 2498 ได้รักษาการในตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ โดยสังกัดกรมตำรวจ ต่อมาได้โอนไปสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ในวันที่ 1 มกราคม 2499

23 พฤษภาคม 2500 เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

8 มกราคม 2503 เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น

1 กรกฎาคม 2503 เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2514 เกษียณอายุราชการ

ราชการพิเศษ

(1) เป็นนายตำรวจองค์รักษ์ประจำพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยอาภา ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ระหว่าง พ.ศ.2478 – 2479

(2) เป็นนายตำรวจเวรประจำ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม ระหว่าง พ.ศ.2484

(3) ไปปฏิบัติราชการพิเศษเมืองไซ่ง่อน เวียดนาม ในปี พ.ศ.2486

(4) ช่วยราชการพิเศษกรมเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ในปี พ.ศ.2488

(5) เป็นหนึ่งในจำนวน 14 คนของคณะกรรมการปฏิบัติการพิจารณาโทษอาชญากรสงคราม ในปี พ.ศ.2488

(6) เป็นกรรมการที่ปรึกษาประจำกรมตำรวจ ระหว่างปี พ.ศ.2490 – 2491

(7) เป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2516

การดูงานต่างประเทศ

(1) เดินทางไปดูงานการปกครองที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป โดยทุน Seato Leader Grant เมื่อปี พ.ศ.2501

2) ไปดูงานเกี่ยวกับการปกครองและเรื่องทั่วไปตามคำเชิญของรัฐบาลเวียดนามใต้ 3 ครั้ง

(3) ไปดูงานการปกครองและการสังคมสงเคราะห์โดยทุนรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ทั่วประเทศเยอรมัน กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.2502

(4) ไปดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และไต้หวัน โดยทุนของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทและยูซอม ในฐานะหัวหน้าคณะดูงานเกี่ยวกับการปกครองและส่งเสริมอาชีพ

(5) ไปดูงานทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศที่ไต้หวัน

ผลงานขณะดำรงตำแหน่ง
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
1. งานด้านส่งเสริมความเจริญแก่ท้องถิ่น

1.1 ริเริ่มวางโครงการอบรมสงเคราะห์ประชาชนท้องถิ่นกันดารได้ไปตรวจในท้องที่ที่ไปถึงได้ยาก เพื่อได้ทราบถึงความเป็นอยู่และหาทางช่วยเหลือประชาชนผู้อยู่ห่างไกล (พ.ศ.2504)

1.2 ริเริ่มวางโครงการสร้างหอประชุมติโลกราช จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอรับการสนับสนุนจากคณะกรรมการพัฒนาภาคเหนือ เพื่อสร้างสะพานนวรัฐใหม่และสะพานเม็งรายอนุสรณ์ข้ามแม่น้ำปิง

1.4 ขอรับการสนับสนุนจากคณะกรรมการพัฒนาภาคเหนือ และกรมทางหลวงแผ่นดินในการสร้างถนนสายปิงโค้ง-พร้าว

1.5 ร่วมกับกรมทางสร้างถนนสายฝาง – ท่าตอน

1.6 ขอความร่วมมือจากคณะกรรมการพัฒนาภาคเหนือ สร้างทางเข้าน้ำตกแม่สา

1.7 ขอเงินพิเศษจาก จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ สร้างทางลาดยางจากอำเภอสันทราย ถึงวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้

1.8 ขอรับการสนับสนุนจากคณะกรรมการพัฒนาภาคเหนือ สร้างสะพานท่าลี่ – จอมทอง

1.9 ริเริ่มสร้างห้องปฏิบัติการจังหวัด (Operation Room)

1.10 วางโครงการจัดสร้าง Camping Site

1.11 วางโครงการจัดสร้างกระเช้าไฟฟ้าขึ้นดอยสุเทพ

1.12 ริเริ่มโครงสร้างบริเวณน้ำตกแม่สา อำเภอแม่ริม โดยใช้เงินจากจังหวัดประมาณ 200,000 บาท กับได้ขอให้ทางกรมป่าไม้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาร่วมจนได้รับความสะดวกและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

1.13 ร่วมมือกับองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดำเนินการเพื่อจัดให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งที่ 2 รองจากกรุงเทพฯ

สะพานนวรัฐ สมัยเป็นขัวเหล็ก ก่อนเปลี่ยนเป็นสะพานคอนกรีต ปี 2508 (ที่มา: **บุญเสริม สาตราภัย เชียงใหม่ในความทรงจำ,** 2554 ขอบคุณลุงบุญเสริม ผู้มอบหนังสือให้เมื่อ 5 มีนาคม 2554)

1.14 จัดสร้างหนองบัว อำเภอดอยสะเก็ดโดยขอเงินจากสภาจังหวัด ช่วยเหลือในการขยายเกือบทุกปี ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ

1.15 ร่วมกับสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จัดสร้างถนนตามโครงการต่างๆ รวม 14 สาย สายแรกคือสายจากแม่มาลัย – ปาย

1.16 ริเริ่มการจัดสร้างพระสถูปเจดีย์และอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชานุสรณ์ ณ บ้านเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.17 ริเริ่มจัดหาทุนสำรองไว้เป็นทุนหมุนเวียนในการจัดงานฉลองวันขึ้นปีใหม่และรื่นเริงฤดูหนาวได้เงินเป็นทุนรวมประมาณ 260,000 บาท ซึ่งแต่ก่อนเคยกู้จากพ่อค้ามาจัดงานทุกปี

1.18 วางโครงการพัฒนาแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ทั่วจังหวัดเชียงใหม่

1.19 สนับสนุนจากโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทสมบูรณ์แบบตัวอย่างที่อำเภอพร้าวจังหวัดเชียงใหม่

1.20 ร่วมมือกับกระทรวงยุติธรรมในการจัดสร้างศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่

1.21 ริเริ่มในโครงการรับโอนกิจการสวนสัตว์จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเดิมเป็นของเอกชนมาเป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

1.22 ร่วมมือสนับสนุนโครงการตั้งศูนย์วิจัยชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ (ตั้งครั้งแรกในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

2. งานด้านการศึกษา

2.1 ได้ร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อพิจารณาจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยเป็นกรรมการจัดตั้ง กรรมการวางแผน กรรมการก่อสร้าง กรรมการวางหลักสูตรและได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.2 จัดหาทุนการศึกษาเด็กยากจนที่อยู่ท้องถิ่นกันดารให้มาเรียนในจังหวัด

2.3 หาทุนโดยขอความร่วมมือหลายแห่งช่วยให้เด็กชาวเขาได้เข้าเรียนในโรงเรียนในตัวจังหวัด

2.4 จัดหาเงินรางวัลพิเศษแก่ครูที่ปฏิบัติงานดีเด่นในท้องถิ่นกันดาร

2.5 สนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนนาฏศิลป์ ของกรมศิลปากร

2.6 สนับสนุนในการจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาของกรมพลศึกษา

2.7 สนับสนุนโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานในจังหวัดเชียงใหม่

2.8 ริเริ่มวางโครงการพัฒนาเยาวชนและการจัดตั้งศูนย์เยาวชน

2.9 วางโครงการร่วมกับสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนกลุ่มหนุ่มสาวต่าง ๆ ให้เป็นกลุ่มเยาวชนวัยฉกรรจ์ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น

2.10 จัดหาทุนการศึกษาแก่นิสิต นักศึกษาที่เรียนดีแต่ยากจน คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกคณะ นักศึกษาแพทย์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยเทคนิค ภาคพายัพ และวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้

2.11 ร่วมมือกับสภาจังหวัด จัดสร้างโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดประมาณ 600 โรงเรียน เฉลี่ยปีละ 60 โรงเรียน

3. งานด้านอนามัย

3.1 เสนอแนะสนับสนุนการจัดสร้างสถานีอนามัยชั้น 1 – 2 ผดุงครรภ์ทุกตำบล

3.2 ริเริ่มโครงการโภชนาการของจังหวัดเชียงใหม่

3.3 ริเริ่มโครงการโภชนาการของเด็กอ่อนก่อนวัยเรียน

3.4 ช่วยสนับสนุนการจัดตั้งโรงพยาบาลโรคปอด และช่วยบอกบุญหาเงินช่วยการสร้างรั้วโรงพยาบาล

3.5 ร่วมมือในการจัดวางโครงการปราบวัณโรค

3.6 ริเริ่มวางโครงการของบประมาณและบอกบุญเรี่ยไร การจัดสร้างโรงพยาบาลฝาง

3.7 สนับสนุนและร่วมวางโครงการป้องกันและรักษาโรคคอพอก

4. งานด้านพระศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

4.1 ริเริ่มให้ข้าราชการพนักงานเทศบาลทำบุญตักบาตร และร่วมฟังเทศน์ในระหว่างฤดูกาลเข้าพรรษาพร้อมกับได้มีการจัดรางวัลให้แก่ผู้ที่ย่อพระธรรมเทศนาได้ดีเยี่ยมประจำปี เพื่อให้ข้าราชการพนักงานเทศบาลได้ซาบซึ้งเข้าถึงรสพระธรรม

4.2 ดำเนินการตามโครงการจัดสร้างอนุสาวรีย์พระครูบาศรีวิชัย ซึ่งยังไม่สำเร็จ จนสำเร็จเรียบร้อย

4.3 วางโครงการจัดสร้างพระพุทธสิหิงค์จำลอง พระกริ่งนเรศวรเมืองงาย พระชัยวัฒน์ พระบูชาต่าง ๆ

สี่แยกรินคำ พ.ศ.2510
(ที่มา: **บุญเสริม สาตราภัย เชียงใหม่ในความทรงจำ** 2554 ขอบคุณลุงบุญเสริม ผู้มอบหนังสือให้เมื่อ 5 มีนาคม 2554)

พ.ต.อ.นิรันดร ชัยนาม และภริยา เข้าเฝ้าสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (ที่มา: **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.อ.นิรันดร ชัยนาม** 21 เมษายน 2528)

พระร่วงรางปืน เหรียญสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินเป็นประธานในพิธี

4.4 จัดหาทุนช่วยเหลือพระภิกษุสงฆ์สามเณรที่เข้าสอบพระธรรมบาลี สนามหลวงประจำปีทั้งฝ่ายธรรมยุติ และมหานิกาย

4.5 จัดหาทุนเพื่อช่วยเหลือครูอาจารย์ มีคุณวุฒิมาสอนธรรมบาลีแก่ภิกษุสามเณร

4.6 ริเริ่มการวางโครงการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีพื้นเมือง เช่น นำข้าราชการไปรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ตามบ้านในวันสงกรานต์ และวันขึ้นปีใหม่ นำข้าราชการ ประชาชนเข้าถวายพิธีรดน้ำดำหัวต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ให้ข้าราชการสตรีและครอบครัวประชาชนแต่งกายพื้นเมืองในโอกาสถวายการต้อนรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และพระราชอาคันตุกะ

4.7 จัดหาทุนซื้อยาช่วยพระภิกษุสามเณรอาพาธ ซึ่งมาป่วยที่ตึกสงฆ์โรงพยาบาลสวนดอก

5. งานด้านกีฬาและพลศึกษา

5.1 จัดตั้งสมาคมกีฬาแห่งจังหวัดเชียงใหม่

5.2 ปรับปรุงสนามกีฬาเทศบาลขอให้เทศบาลซื้อที่ดินเพิ่มเติม ทำสนามกีฬาให้กว้างขวางโดยซื้อที่ดินอีก 22 ไร่ ล้อมกำแพง

5.3 จัดสร้างสถานที่เล่นกีฬา โดยของบประมาณจากกรมพลศึกษา องค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งมี อินดอร์สเตเดียม โรงยิมเนเซี่ยม อัฒจรรย์คอนกรีตเสริมเหล็กสองด้าน และสนามยิงปืน

6. งานด้านการถวายรับเสด็จฯ และต้อนรับแขกเมือง

6.1 ได้วางแผนการถวายการรับเด็จฯ ทั้งในส่วนพระองค์และในโอกาสที่เสด็จนำพระราชอาคันตุกะ หรือประมุขของประเทศต่าง ๆ ในฐานะแขกของรัฐบาลมาเยือนจังหวัดเชียงใหม่

6.2 ได้จัดถวายงานพระราชพิธีน้อมเกล้าฯ ถวายช้างสำคัญ 1 เชือก

6.3 ริเริ่มและวางโครงการจัดพิธีบายศรี พิธีรดน้ำดำหัวการแสดงช้างทำงานลากไม้ การรับประทานอาหารแบบขันโตก การแสดงฟ้อนพื้นเมือง การแสดงดอกไม้พื้นเมืองตลอดจนการละเล่นพื้นเมืองอื่น ๆ เพื่อทอดพระเนตร และให้อาคันตุกะได้ชม

6.4 ริเริ่มและฟื้นฟูอุตสาหกรรมพื้นเมืองทุกประเภท โดยการจัดแสดงให้ทอดพระเนตรให้อาคันตุกะได้ชม

7. งานด้านการส่งเสริมอาชีพ

7.1 ได้วางโครงการส่งเสริมอาชีพทั้งในด้านอุตสาหกรรมพื้นเมือง และการเกษตร

7.2 ได้วางโครงการขยายงานของยุวกสิกรให้กว้างขวางไปทุกท้องที่

7.3 ได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร กลุ่มชาวนา ส่วน รพช. ได้จัดตั้งกลุ่มเยาวชน โดยคัดจากกลุ่มหนุ่มสาวซึ่งมีอยู่แต่เดิม

7.4 ได้สนับสนุนให้มีการจัดการประกวดพันธุ์พืช และผลิตผลทางเกษตร และอุตสาหกรรมพื้นเมือง

7.5 ได้สนับสนุนให้มีการขยายงานด้านการสหกรณ์ไปในทุกท้องที่

7.6 ได้สนับสนุนให้มีการจำแนกที่ดิน และการจัดสรรที่ดินเพื่อให้ราษฎรมีที่ดินทำมาหากิน และเป็นของตนเองมากยิ่งขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 โปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้า แก่พันตำรวจเอก นิรันดร ชัยนาม ณ พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ เมื่อ พ.ศ.2507 (ที่มา: **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.อ.นิรันดร ชัยนาม** 21 เมษายน 2528)

8. งานพิเศษและอื่น ๆ

8.1 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โปรดเกล้าให้เป็นประธานแพทย์อาสาในสมเด็จ ได้ริเริ่มโครงการปฏิบัติงานมาแต่แรก ช่วยจัดหาเงินร่วมโครงการนี้ นับว่าเป็นโครงการแห่งแรกในประเทศไทย

8.2 จัดหาเงินทุนก้อนหนึ่งช่วยครอบครัวทหาร ตำรวจที่เสียชีวิตอันเนื่องจากการปฏิบัติปราบปรามผู้ก่อการร้าย และมีฐานปฏิบัติอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ทุกราย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2512

8.3 วางแผนป้องกันอุทกภัย ให้หัวหน้าส่วนราชการทุกแผนกการออกไปดำเนินการทุกครั้งที่น้ำท่วม

หลังจากเกษียณอายุราชการ

1. ประธานมูลนิธิการศึกษาประชาบาล จังหวัดเชียงใหม่ บริหารงานและส่งเสริมการศึกษาประชาบาล

2. นายกสมาคมกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ ส่งเสริมสนับสนุนการกีฬาของจังหวัดเชียงใหม่

พันตำรวจเอกนิรันดร ชัยนาม เสียชีวิต เมื่อ 6 มกราคม พ.ศ.2528
(ดูเพิ่มเติม หนังสืองานศพ พ.ต.อ นิรันดร ชัยนาม 2528)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการพิจารณาจัดซื้อที่ดินสำหรับตั้งมหาวิทยาลัย ณ จังหวัดเชียงใหม่ (คำสั่งที่ วก. 291/2505)

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

คณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

คณะกรรมการตรวจการจ้าง การก่อสร้างอาคารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 423/2505)

กรรมการตรวจการจ้าง ดำเนินการก่อสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตึกวิทยาศาสตร์ (คำสั่งที่ 526/2505)

กรรมการตรวจการจ้างการก่อสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตึกมหาวิทยาลัย (คำสั่งที่ 275/2506)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 7 วาระ (พ.ศ.2507-2521)

ปกหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.อ.นิรันดร ชัยนาม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. บัวเรศ คำทอง
(พ.ศ.2453-2544)

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. บัวเรศ คำทอง เกิดวันที่ 21 สิงหาคม 2453 ณ จังหวัดสุรินทร์ เป็นบุตรคนที่ 4 ของนายทรัพย์ คำทอง และนางเปาว์ คำทอง ในปี 2487 ได้สมรสกับนางสาวสุมนา วสุวัต มีบุตร 2 คน

การศึกษา

1. ศึกษาระดับต้นที่จังหวัดสุรินทร์และระดับมัธยมศึกษาที่จังหวัดอุบลราชธานี

2. พ.ศ.2471 สำเร็จการศึกษาประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมปีที่ 8) จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โดยมีผลการเรียนดีตลอดหลักสูตร ได้รับการจารึกชื่อบนจาริกานุสรณ์

3. พ.ศ.2471 – 2473 เข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับทุนการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

4. พ.ศ.2473 ได้รับพระราชทานทุนสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ในมหาวิทยาลัย Liverpool สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาเคมี ได้รับปริญญา B.Sc. (Honors) และ Ph.D ในปี พ.ศ.2481 โดยมีผลการศึกษาดีเด่น จึงได้รับการจารึกชื่อที่สถานเอกอัครราชฑูตไทยในประเทศอังกฤษ

ประวัติการรับราชการ

พ.ศ.2481 เป็นอาจารย์วิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2498ได้รับแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ในแผนกวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2506 เป็นคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2507 โอนมาเป็นศาสตราจารย์แผนกวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2507–2512 เป็นรองอธิการบดี และคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2512–2514 เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2514–2516 เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พ.ศ.2514–2523 เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2516–2518 เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ปริญญากิตติมศักดิ์

พ.ศ.2510 ได้รับพระราชทานปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

พ.ศ.2515 ได้รับพระราชทานปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2516 ได้รับปริญญา D.Sc. (Honorary) จาก University of Aston in Brimingham สหราชอาณาจักร

พ.ศ.2525 ได้รับพระราชทานกิตติบัตร

อาคารคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ภาพเมื่อ พ.ศ.2565)

เป็นศาสตราจารย์กิตติคุณคุณในสาขาวิชาเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานเมื่อรับราชการอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ.2481 – 2507)

กรรมการสอบสอบคัดเลือกผู้ไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศตามความต้องการของ ก.พ. และคุรุสภา

กรรมการผู้แทนคณะวิทยาศาสตร์ในกรรมการบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งบัณฑิตวิทยาลัย

กรรมการสอบไล่ชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย และวิชาชุดครู ป.ป., ป.ม. ของกระทรวงศึกษาธิการ

ราชบัณฑิตในสาขาเคมี

กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาเคมีและเภสัชศาสตร์

กรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อนุกรรมการพิจารณาการทำกรดซัลฟุริค ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

กรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ

กรรมการสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย (มีส่วนร่วมในการก่อตั้งสมาคมมาตั้งแต่แรกเริ่ม รวมทั้งชุมนุมวิทยาศาสตร์)

เป็นผู้หนึ่งที่เขียนสารานุกรมของราชบัณฑิตยสถาน

ได้มีส่วนร่วมในการเขียนตำราต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และตำราที่ใช้อยู่ในระดับฝึกหัดครู ป.ป., ป.ม. และระดับเตรียมอุดมศึกษา

ผลงานเมื่อรับราชการอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2507 – 2514)

ใน พ.ศ.2507 ทางราชการได้ขอโอนให้ไปรับราชการในตำแหน่งรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อันนับว่าเป็นงานบริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่แรกเริ่ม แม้กระนั้นก็ดี ศาสตราจารย์ ดร. บัวเรศ คำทอง ได้แบ่งเวลาเข้าสอนวิชาเคมีให้แก่นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำหรับราชการสำคัญอันเป็นงานภายใต้การดำเนินงานของท่าน ประมวลได้ดังนี้

พ.ศ.2507 งานบริหารและวิชาการในคณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ มีนักศึกษาในปีแรกนี้ประมาณ 300 คน

พ.ศ.2508 งานบริหารและวิชาการเพิ่มเติม

คือ คณะเกษตรศาสตร์ และรับโอนคณะแพทยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน)

พ.ศ.2511 งานบริหารและวิชาการเพิ่มเติมคือ คณะศึกษาศาสตร์

พ.ศ.2513 งานบริหารและวิชาการเพิ่มเติม คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ในปีที่ 7 แห่งการดำเนินงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีจำนวนนักศึกษาเพิ่มจากปีแรก 300 คน เป็น 6,400 คน มีหอพักสำหรับนักศึกษาชาย – หญิง รวม 10 หอพัก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ผลิตบัณฑิตไปแล้ว 1,272 คน อนุปริญญาและประกาศนียบัตรพยาบาลและผดุงครรภ์ 429 คน

ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำเนินการขยายงานอีก โดยสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ลงมติเห็นชอบที่จะให้มีคณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะเทคนิคการแพทย์ เพิ่มขึ้นอีก 4 คณะ

ในฐานะอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำรงตำแหน่งในทางราชการอีกหลายตำแหน่ง อาทิกรรมการมหาวิทยาลัย (ก.ม.) กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรรมการเวนคืนที่ดินมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรรมการพัฒนามหาวิทยาลัย กรรมการการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2510 ได้ให้การต้อนรับพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งมาเยือนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แก่ President Franz Jonas แห่งสาธารณรัฐออสเตรีย

พ.ศ.2511 ได้ให้การต้อนรับอาคันตุกะของรัฐบาล คือ รองประธานาธิบดี C.K. Yen แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน พระราชอาคันตุกะ ได้แก่ Ferdinand E. Marcos แห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และพระเจ้า Shah Mohammed Reza Pahlevi และพระราชินี Farah แห่งประเทศอิหร่าน ซึ่งพระราชอาคันตุกะทั้ง 3 รายนี้ ได้มาเยือนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในทางสังคมได้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมไทย – อเมริกัน (TATCA) ประจำปี 2513 และอุปนายกสโมสรโรตารี่เชียงใหม่หลายสมัย
(ที่มา: **บัวที่งามเลิศ ที่ระลึกครบรอบ 100 ปี ชาตกาล ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. บัวเรศ คำทอง.** คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อนุกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่203/2506 ลงวันที่ 17 กันยายน 2506 และ ที่279/2506 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2506 ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูรเป็นประธานอนุกรรมการประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวง ตุ้ย ชุมสาย ดร.พาณี เชี่ยววานิช นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ ผู้แทนสำนักงบประมาณ และ ดร.ต่อพงษ์ โทณะวณิก เป็นกรรมการและเลขานุการ

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้บริหารที่ต้องเตรียมการรับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นทางการในวันที่ 24 ธันวาคม 2508 ในโอกาสนี้ได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประถมาภรณ์ มงกุฎไทย ณ พลับพลาพิธี อันนับเป็นเกียรติอันสูงสุด ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นอกพระราชฐาน

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนแรก

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
ดร. หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย
(พ.ศ.2452-2539)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย เกิดเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2452 ที่ตำบลบางลำพู เขตชนะสงคราม กรุงเทพฯ บิดาคือ พระยาสีหศักดิ์สนิทวงศ์ ชุมสาย ณ อยุธยา มารดาคือ คุณหญิงตี๊ เป็นบุตรคนที่ 4 ในจำนวน 7 คน

ด้านการศึกษา

พ.ศ.2470 โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์

สอบเข้าโรงเรียนไปรษณีย์โทรเลขรุ่นที่ 3 หลังจากนั้นได้รับการบรรจุเป็นพนักงานวิทยุประจำสถานีวิทยุศาลาแดง (ใช้ HAS เป็นรหัสสถานี)

อักษรศาสตร์ (หลักสูตรประโยคครูมัธยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พร้อมกับพนักงานวิทยุที่สถานีวิทยุศาลาแดง) หลังจากทำงานที่สถานีวิทยุครบ 1 ปี จึงลาออกไปศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอย่างเต็มตัว เรียนจบปี 2473

พ.ศ.2475 ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาที่วิทยาลัยการศึกษา (College of Education) ของมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ที่เมืองลอสบานโญส (University of the Philippines Los Banos) (วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอก/วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาโท)

กันยายน พ.ศ.2480 ศึกษาต่อที่ มหาวิทยาลัยมิชิแกน (ปีการศึกษา 1938 – 1939)

พ.ศ.2481 – 2482 ได้รับปริญญามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา (M.A Pshchology) ปีการศึกษา 1939-1940

พ.ศ.2483 ศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมิชิแกน (ปีการศึกษา 1940-1941) โดยได้รับทุนอุดหนุนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและทำงานเป็นอาจารย์ช่วยสอนของศาสตราจารย์เฮนรี ฟอสเตอร์ แอดัมส์

21 มิถุนายน พ.ศ.2484 ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตสาขาจิตวิทยา (Ph.D Psychology)

ครอบครัว

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย ได้สมรสกับคุณเจริญพัน บูรณฤกษ์ มีบุตร 1 คน ธิดา 1 คน

ด้านการทำงาน

พ.ศ.2471 เริ่มทำงานในตำแหน่งพนักงานวิทยุประจำสถานีศาลาแดง (ทำงานได้ 1 ปี จึงลาออกไปศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

หลังจากจบจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เข้ารับราชการครูที่โรงเรียนสายปัญญา

หลังจากจบปริญญาตรี จากฟิลิปปินส์ กลางปี 2476 ได้เข้ารับราชการครูที่โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร (สอนได้ 1 เดือน) แล้วเข้าทำงานต่อที่โรงเรียนวัดปทุมคงคา

พ.ศ.2477 อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย

พ.ศ.2479 ได้รับคำสั่งจากกระทรวงศึกษาธิการให้ย้ายไปสอนจิตวิทยาสมัยและวิชาสถิติศาสตร์ที่แผนกฝึกหัดครูมัธยม จุฬาลงกรณ์

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย รับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครั้งเสด็จเยือน วิทยาลัยที่ 1 เมื่อ 24 มกราคม 2508
(ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

มหาวิทยาลัย (หลังจากนั้น จึงลาศึกษาต่อ ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ที่สหรัฐอเมริกา)

พ.ศ.2484 เป็นอาจารย์สอนที่แผนกฝึกหัดครูมัธยม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและได้รับแต่งตั้งให้เป็นรักษาการหัวหน้าแผนกฝึกหัดครูมัธยม

พ.ศ.2488 ลาออกไปเล่นการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์สมัยนายควง อภัยวงศ์ โดยได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกพฤฒิสภา (วุฒิสภาในปัจจุบัน) แต่แพ้การเลือกตั้ง

ระหว่างนั้นได้ทำวารสารรายเดือน ชื่อ วารสารบ้านกับโรงเรียน และ จัดทำรายการ ชื่อ บรรณกรรมวิทยุบ้านกับโรงเรียน

พ.ศ.2489 ช่วยร่างหลักสูตรและสอนวิชาจิตวิทยา มหามกุฎราชวิทยาลัย

จัดตั้งบริษัท ชุมสายส่งเสริมสุขภาพ จำกัด

เข้าทำงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการของราชกรีฑาสโมสร

พ.ศ.2492 (ลาออกจากราชกรีฑาสโมสร) แล้วเข้ารับราชการที่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้ากองบริการสถิติ

อาจารย์พิเศษสอนวิชาจิตวิทยาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นอาจารย์พิเศษที่มหามกุฎราชวิทยาลัย

พ.ศ.2495 ได้รับเชิญจากมหาวิทยาลัยนอร์ธเวสเทอร์ท ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ไปสอนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้นเป็นเวลา 9 สัปดาห์ ในภาคเรียนฤดูร้อน พ.ศ.2495

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้เชิญให้ไปดูงานด้านสถิติเป็นเวลา 1 เดือน

พ.ศ.2498 ได้รับเชิญไปเป็นอาจารย์พิเศษสอนกระบวนวิชาระเบียบวิธีวิจัยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Research Methodology in Human Resource Development) ที่มหาวิทยาลัยคอร์แนล เป็นระยะเวลา 4 เดือน ระหว่างเดือนกันยายน – ธันวาคม 2498

พ.ศ.2503 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการภาคสนาม ในการทำสำมะโนประชากร พ.ศ.2503

พ.ศ.2504 ย้ายไปรับราชการที่กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรับมอบหมายให้จัดตั้งสำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

พ.ศ.2506 รับราชการที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย เข้ารับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (จิตวิทยา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร กรุงเทพฯ เมื่อ 12 กรกฎาคม 2526 (ที่มา: หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย **ชีวิต ยิ่งคิด ยิ่งพิสมัย** (บทหวนระลึก), 2528 หน้า 6)

หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย เข้ารับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (จิตวิทยา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร กรุงเทพฯ เมื่อ 12 กรกฎาคม 2526 (ที่มา: หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย **ชีวิต ยิ่งคิด ยิ่งพิสมัย** (บทหวนระลึก), 2528 หน้า 6)

ปริญญากิตติมศักดิ์

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2522

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ พ.ศ.2526

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2539 ขณะอายุได้ 87 ปี 1 เดือน 11 วัน

(ดูเพิ่มเติม **80 ปี หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย.** เชียงใหม่: มูลนิธิศาสตราจารย์ หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย, 2532)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อนุกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่203/2506 ลงวันที่ 17 กันยายน 2506 และที่279/2506 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2506 ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูรเป็นประธานอนุกรรมการประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข ศาสตราจารย์นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย ดร.พาณี เชี่ยววานิช นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ ผู้แทนสำนักงบประมาณ และ ดร.ต่อพงษ์ โทณะวณิก เป็นกรรมการและเลขานุการ

พ.ศ.2507 – 2509 อธิการวิทยาลัยที่หนึ่ง

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นคนแรก

พ.ศ.2508 หัวหน้าโครงการจัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2511 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ร่วมก่อตั้ง ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ร่วมก่อตั้งภาควิชาสื่อสารมวลชนและสถานีวิทยุเสียงสื่อมวลชน

ก่อตั้งสาขาวิชาบ้านและชุมชน คณะมนุษยศาสตร์

พ.ศ.2512 เกษียณอายุราชการ และยังคงช่วยสอนที่คณะมนุษยศาสตร์ต่ออีก 2 ปี ในฐานะอาจารย์พิเศษอีก 1 ปี

พ.ศ.2526 ได้มาเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาบ้านและชุมชน ที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จนถึงปี พ.ศ.2531

พลเอก แสวง เสนาณรงค์
(พ.ศ.2459-2520)

ประวัติ

เกิดเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2459 ที่ตำบลบางพลัด จังหวัดธนบุรี เป็นบุตรของพลเอก หลวงเสนาณรงค์ (เส็ง อากาศะพันธุ) และนางเยี่ยม อากาศะพันธ์ มีพี่น้องร่วมบิดาเดียวกัน 14 คน เป็นชาย 9 คน หญิง 5 คน น้องสาวคนหนึ่ง คือ ศาสตราจารย์สวาท เสนาณรงค์ น้องชายคนหนึ่ง คือ นายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ (อดีตอธิบดีกรมศิลปากร) ซึ่งสมรสกับ หม่อมเจ้าหญิงปัทมนรังสี ยุคล

การศึกษา

ได้เข้ารับการศึกษาขั้นต้นที่ โรงเรียน“ผดุงราษฎร์” จังหวัดพิษณุโลก โรงเรียนประจำจังหวัด พระนครศรีอยุธยา และสอบไล่มัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้เป็นที่ 1 ของประเทศไทย จากโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร และศึกษาต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ต่อจากนั้น ได้เข้ารับการศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ดังนี้

1 พฤษภาคม 2477 เข้ารับการศึกษาเป็นนักเรียนเทคนิคทหารบกหมายเลขที่ 6 เมื่อจบการศึกษาปีที่ 3 แล้วสอบชิงทุนกระทรวงกลาโหมไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ เมื่อ พ.ศ.2480

พ.ศ.2480 เข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยทหารเบลเยี่ยม เหล่าทหารปืนใหญ่ และที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงบรัสเซล

พ.ศ.2482 เข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยทหารบกอิตาลี เหล่าทหารปืนใหญ่ และทหารช่าง ที่เมืองตูริน

พ.ศ.2486 เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเมืองโลซานน์ คณะคณิตศาสตร์ และเข้าฟังการบรรยายทางการเมืองและทางเศรษฐกิจด้วย

พ.ศ.2492 ไปศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ณ ประเทศฝรั่งเศส

พ.ศ.2504 เข้ารับการศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

พ.ศ.2511 ได้รับปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รับราชการ

เริ่มรับราชการทหารเป็น นักเรียนเท็ฆนิค เลขที่ 6 เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2477 และขึ้นทะเบียนทหารประจำการ วันที่ 23 มิถุนายน 2477

ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรยศทหารเป็นพลเอกเมื่อ 1 ตุลาคม 2516

ครอบครัว

สมรสกับ หม่อมหลวงนวลผ่อง สนิทวงศ์ บุตรีพลตรี หม่อมสนิทวงศ์เสนี และคุณหญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2497 มีบุตรธิดาด้วยกัน 3 คน

พลเอก แสวง เสนาณรงค์ ถึงแก่กรรมเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2520

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

นายจรัส มหาวัจน์ (พ.ศ.2452-2551)

เกิดเมื่อ พ.ศ.2452 เป็นบุตรของรองอำมาตย์เอกหลวงวิธานธุระกรรม (เหลี่ยม มหาวัจน์) ผู้ช่วยคลังมณฑลพายัพ และนางนิล (ธิดาของพระสงครามภักดี (เกี๋ยว รังสิยานนท์) มีพี่ชาย 1 คน ชื่อ เจริญ มหาวัจน์ (อดีตนายช่างใหญ่ ฝ่ายการช่างโยธา การรถไฟแห่งประเทศไทย)

นายจรัส มหาวัจน์ เรียนชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนประจำมณฑลพายัพยุพราชวิทยาลัย สมัยรองอำมาตย์เอกหลวงอาจวิชาสรรเป็นอาจารย์ใหญ่ ได้รับทุนกระทรวงธรรมการศึกษาต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูกสิกรรม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมายุบเลิกต้องไปเรียนต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูกสิกรรมอำเภอทับกวาง จังหวัดสระบุรี ได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยมกสิกรรม (ป.ม.ก)

เข้ารับราชการเมื่อ พ.ศ.2471 ที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย และโรงเรียนฝึกหัดครูมณฑลพายัพ (กสิกรรมช้างเผือก)

ช่วงเชียงใหม่รณรงค์เรียกร้องมหาวิทยาลัยใน พ.ศ.2496 ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่

ช่วงเริ่มวางรากฐานการก่อสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2501 ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการศึกษาภาค 8 และรักษาการในตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2504 -2506 ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ มีส่วนร่วมในการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคที่เวียงเจ็ดลิน มีส่วนร่วมในการยกระดับโรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่ เป็นวิทยาลัยครูเชียงใหม่ มีส่วนร่วมในการยกระดับโรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ เป็นวิทยาลัยเกษตรกรรม แม่โจ้ และมีส่วนร่วมในการก่อสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ช่วงเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507 ดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2508 ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการศาสนา ช่วง พ.ศ.2515-2520 ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคุรุสภา

นายจรัส มหาวัจน์ สมรสครั้งแรกกับนางสาวพยงค์ นวลอนันต์ (ธิดาของรองอำมาตย์เอกหลวงพิพัฒน์คุรุกิจ ครูใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูมณฑลพายัพ (กสิกรรมช้างเผือก) มีทายาท 4 คน ต่อมานางพยงค์ ถึงแก่กรรม จรัส มหาวัจน์ ได้สมรสกับนางเสริมศรี จิตติวรรณ มีบุตร 1 คน

นายจรัส มหาวัจน์ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2551 ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ กรุงเทพฯ

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.คณะกรรมการจัดซื้อที่ดินสำหรับตั้งมหาวิทยาลัย ณ จังหวัดเชียงใหม่ (คำสั่งที่ วก.291/2505)

จรัส มหาวัจน์ในฐานะกรรมการจัดหาที่ดินเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนหนึ่ง ได้เสนอที่ดินเชิงดอยสุเทพ

นายจรัส มหาวัจน์ ได้รับมอบหมายให้ไปพบ**เจ้าของที่ดินแปลงที่ 1 คือ นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์** เมื่อแจ้งความประสงค์แล้ว “แม่นาย”บอกว่า “ศึกษาไปบอกท่านเต๊อะ อันใดจะดีจะงามก็สุดแต่คิดเอาเท่าทุน อันเป็นเศษเป็นเลยบ่คิดค่า ยกให้ (ประมาณ 4 ไร่เศษ) ที่ดินแปลงนี้มี ประมาณ 112 ไร่

ที่ดินแปลงที่ 2 ด้านหน้าติดกับแปลงที่ 1 ด้านหลังติดดอยสุเทพ ด้านใต้ติดกับที่ราษฎรกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ที่แปลงนี้สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นประตูเชื่อมกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ให้เป็นผืนเดียวกัน เป็นที่ที่มีภูมิประเทศสวยงามยิ่ง นักมีล้ำธารไหลผ่าน 5 สาย คือ กู่ขาว แม่ระงอง ตาดชมพู ฝายหินและห้วยแก้ว **เจ้าของที่ดิน คือ นายบุญอยู่ โปษยะวัติ** ที่ดินแปลงที่สองมีเนื้อที่ 172 ไร่

แปลงที่สาม มีราษฎรอยู่หลายสิบครัวเรือน ฐานะยากจนหาเช้ากินค่ำ บางรายมีที่ดิน 5 ตารางวา 10 ตารางวา ที่ดินแปลงที่สาม ซึ่งเดิมเป็นที่อยู่ของชาวบ้าน ท้ายหมู่บ้านเป็นสุสาน หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล มอบหมายให้นายจรัส มหาวัจน์ “ทำความสะอาดพื้นที่ หมายถึง ดำเนินการล้างป่าช้า นายจรัส มหาวัจน์ได้นิมนต์พระวัดเจดีย์หลวงมาเป็นประธานในพิธี และเลี้ยงเพลถวายจตุปัจจัยไทยทาน บังสุกุล อุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ

2.คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

3.เมื่อหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) พ้นจากตำแหน่งผู้อำนายการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506) ได้มีการแต่งตั้งให้นายจรัส มหาวัจน์ ดำรงตำแหน่ง รักษาการผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ดูเพิ่มเติม **หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายจรัส มหาวัจน์** ขอขอบคุณอาจารย์จำเหลาะ สมจิตต์ ผู้ร่วมบุกเบิกพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มอบหนังสือเล่มนี้ให้)

อาจารย์ศิรี บัวศรี
เลขานุการสำนักงานจัดตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ศิรี ศิริจรรยา ธิดาของหลวงศรีรัตนากร สำเร็จการศึกษาคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยลอนดอน

เมื่อครั้ง อาจารย์ศิรี ศิริจรรยา เรียนหนังสือที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลเดินทางไปประชุมสมัชชาขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ สมัยที่ 6 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ.2492 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลได้เรียกตัว อาจารย์ศิรี ศิริจรรยาและนงลักษณ์ บุนนาค ไปช่วยงานประชุมเช่น จัดเอกสาร ติดต่อกับบุคคลของคณะผู้แทนชาติต่าง ๆ

ต่อมา พ.ศ.2495 อาจารย์ศิรี ศิริจรรยา แต่งงานกับศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี รับราชการที่กรมวิสามัญ มีหลวงสวัสดิ์ สุมิตร เป็นอธิบดี และหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรัฐมนตรี ดังนั้น เมื่อหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้รับมอบหมายเรื่องจัดตั้งมหาวิทยาลัยในเชียงใหม่ จึงให้เชิญหลวงสวัสดิ์อธิบดีกรมวิสามัญ เป็นผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเชิญอาจารย์ศิรี บัวศรี

เป็นเลขานุการโครงการ

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เล่าเรื่องนี้ตอนหนึ่งว่า “ในการตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตอนนั้น อาจารย์ศิรี ประจำกรมวิสามัญ อธิบดีคือคุณหลวงสวัสดิ์ ท่านอาจารย์ หม่อมหลวงปิ่น เป็นรัฐมนตรี มีความคิดที่จะสร้างมหาวิทยาลัยเป็นการใหญ่ตามโครงการ REDPHE จำเป็นต้องหาคนเป็นลูกมือ ซึ่งจะวิ่งติดต่อได้ทั้งฝ่ายไทยฝ่ายต่างประเทศ จึงได้ขอตัวอาจารย์ศิรีไปอยู่คณะเลขานุการใหญ่ของโครงการนั้น เอาอาจารย์ศิรีไปด้วย ก็ต้องทำงานทุกอย่างเลยเกี่ยวกับการไปรังวัดพื้นที่ว่าตรงไหนต่ำ ตรงไหนสูง ไปดูลักษณะของดิน ต้องไปติดต่อกับชาวบ้านชาวเมืองที่จังหวัดเชียงใหม่ ติดต่อกับผู้มีศักดิ์มีอำนาจที่อยู่เชียงใหม่นั้น ก็เพื่อจะขอความช่วยเหลือ จึงต้องขึ้น ๆ ลง ๆ กรุงเทพฯ-เชียงใหม่มากเหลือเกิน จนกระทั่งรู้สึกว่าไม่ไหว ต้องบุกป่าฝ่าดงอยู่เรื่อยว่า จะต้องไปเอาที่ดินตรงไหนดี ท่านคุณหลวงสวัสดิ์ต้องไปกับท่านหม่อมหลวงปิ่นบ่อยเหลือเกิน จนคุณหลวงสวัสดิ์เกษียณ ท่านก็ซื้อรถจี๊ปเองหนึ่งคันเพื่อจะบุกป่าฝ่าดงไปวางผังตรงไหน จะเป็นโรงมหรสพกลางแจ้ง จะสร้างตึกนอนที่ตรงไหน สระน้ำอะไรที่ตรงไหนทุกอย่าง เพราะฉะนั้นคนที่เป็นลูกน้องอยู่ในคณะต้องวิ่งเต้นมาก แต่รู้สึกว่าภรรยาผมเขาชอบมาก

(ดูเพิ่มเติม **ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล** จัดพิมพ์ในโอกาส 6 รอบศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี, 2531 หน้า 105)

อาจารย์ศิรี และศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ที่บ้านพัก เมื่อ พ.ศ.2522

อาจารย์ศิรี บัวศรี สนทนากับเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาและภริยาในงานเลี้ยงส่ง AFS รุ่นที่ 7 (ค.ศ.1968-1969) อาจารย์ศิรีเคยไปช่วยงาน American Field Service ระยะหนึ่ง

อาจารย์ศิรี และศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี โอกาสวันคล้ายวันเกิดครบ 5 รอบ เมื่อ พ.ศ.2519 (ที่มา: **ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี,** 2531 หน้า 263-264)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.เลขานุการสำนักงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504)

3.คณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

4.คณะกรรมการเตรียมงานวางศิลาฤกษ์อาคารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป.389/2505)

5.คณะกรรมการเผยแพร่การศึกษาและชี้แจงเรื่องมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แก่นักเรียน ครูอาจารย์ผู้ปกครองและผู้สนใจในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคศึกษา 8

6.คณะกรรมการสอบคัดเลือกบุคคลไปดูงาน ณ ต่างประเทศ ปี 2503 (คำสั่งที่ ป. 319/2504)

นายจรูญ วงศ์สายัณห์ พ.ศ.2459 – 2532
ที่มา: http://uc.bsru.ac.th

นายจรูญ วงศ์สายัณห์ (พ.ศ.2459 – 2532)

นายจรูญ วงศ์สายัณห์ เกิดวันที่ 28 พฤศจิกายน 2459 ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นบุตรขุนเจริญประศาสน์ (สาย) และนางเสริมสุข สมรสกับนางสาวฉวีผ่อง เสมรบุณย์ มีบุตร 6 คน ต่อมาสมรสกับนางลัดดา สมิตธินันท์ ไม่มีบุตร ถึงแก่อนิจกรรมวันที่ 20 มกราคม 2532 รวมอายุ 72 ปี 1 เดือน 23 วัน

ประวัติการศึกษา

จบชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนประจำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จบชั้น ม.6 จากโรงเรียนปราจีนราษฎร์บำรุง จบ ม.8 จากโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ แล้วศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้วุฒิ ป.ม. วิทยาศาสตร์ และ ว.ท.บ. พ.ศ.2489 สอบได้วุฒิ ธ.บ. พ.ศ.2492 ได้รับทุนไปศึกษาที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ปริญญาโททางการศึกษา

ประวัติการทำงาน

เป็นอาจารย์โทที่โรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทาวิทยาลัย และย้ายไปอยู่โรงเรียนฝึกหัดครูอีกหลายแห่ง พ.ศ.2498 โอนไปสังกัดกรมวิชาการ ต่อมา พ.ศ.2504 เป็นอธิบดีกรมวิชาการ พ.ศ.2517 เป็นปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จนเกษียณอายุราชการ

เมื่ออยู่กรมวิชาการ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาของชาติ เป็นต้นว่า โครงการ พ.ศ.ภ. โครงการส่งเสริมภาษาอังกฤษพื้นเอเชียอาคเนย์ (SEAREP) ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 ขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 4 ปี เป็น 7 ปี ส่งเสริมให้มีการแต่งและเรียบเรียงแบบเรียนทั้งระดับประถมและมัธยม ปรับนโยบายการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 4 และการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520

นอกจากนี้ ได้เขียนและเรียบเรียงบทความทางการศึกษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบอื่น ๆ

ที่มา: ประมวลประวัติครู คุรุสภาจัดพิมพ์ร่วมเฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปี กระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว, 2535

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 411/2504) (แต่งตั้งเพิ่มเติม)

2 คณะกรรมการพิจารณาเตรียมบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กำลังดำเนินการจัดตั้ง (เพิ่มเติม) (คำสั่งที่ 40/2506)

ที่มา: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ (สิทธิ จุณณานนท์)
ที่มา www.th.wikipedia.org

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ (สิทธิ จุณณานนท์)

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ มีชื่อเดิมว่า สิทธิ จุณณานนท์ เกิดเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2438 ที่ตำบลวัดทอง บางกอกน้อย จังหวัดธนบุรี เป็นบุตรของนายใต้เพ็ง จุณณานนท์ และนางสุ่น จุณณานนท์ ท่านได้สมรสกับคุณหญิงพร้อมเพรา อรรถการีย์นิพนธ์ (พร้อมเพรา ทวิพัฒน์) มีบุตรธิดาด้วยกัน 8 คน ลูกคนที่ 7 คือ นายบดี จุณณานนท์ (อดีตผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ)

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์จบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 8 จากโรงเรียนเทพศิรินทร์ และได้เข้าศึกษาวิชากฎหมายต่อที่โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม เมื่อ พ.ศ.2460 ท่านสำเร็จการศึกษาสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิต มีวิชาความรู้ทางด้านวิชากฎหมายและภาษาอังกฤษ

การทำงาน

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์เข้ารับราชการในตำแหน่งผู้พิพากษากระทรวงยุติธรรม เมื่อปี พ.ศ. 2461 ในปี พ.ศ.2462 รับราชการเป็นพนักงานอัยการ ได้รับการเลื่อนขั้นตำแหน่งสูงขึ้นเป็นลำดับ ในปี พ.ศ.2477 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมอัยการ และในปี พ.ศ.2488 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทย ท่านได้เข้าร่วมในขบวนการเสรีไทยด้วย ต่อมาในปี พ.ศ.2488 ท่านได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีสั่งราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พ.ศ.2488–2490 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร

พ.ศ.2490–2491 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พ.ศ.2491–2512 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ เคยดำรงตำแหน่งในสภานิติบัญญัติ ในปี พ.ศ.2491 ท่านได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกรัฐสภาให้เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และได้รับการเลือกให้เป็นรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และเป็นกรรมาธิการจัดระเบียบวาระการประชุมของสภาร่างรัฐธรรมนูญ เป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ

ยศและบรรดาศักดิ์

พ.ศ.2462 เป็นรองอำมาตย์เอก
พ.ศ.2463 เป็นอำมาตย์ตรี
พ.ศ.2463 เป็นหลวงอรรถการีย์นิพนธ์
พ.ศ.2466 เป็นอำมาตย์โท
พ.ศ.2469 เป็นพระอรรถการีย์นิพนธ์
พ.ศ.2471 เป็นอำมาตย์เอก
พ.ศ.2473 เป็นพระยาอรรถการีย์นิพนธ์

ด้านงานพิเศษ

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ ได้ทำงานพิเศษหลายด้าน เช่น

1. เป็นกรรมการยกร่างประมวลกฎหมายอาญา และเป็นกรรมาธิการพิจารณาร่างประมวลกฎหมายอาญาของสภา

2. เป็นอาจารย์พิเศษบรรยายวิชากฎหมาย

หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี
ที่มา: www.th.wikipedia.org

ระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา กฎหมายอาญา กฎหมายอาญาพิสดาร

3. เป็นกรรมการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

4. เป็นสมาชิกฝ่ายไทยในศาลประจำอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ

5. เป็นประธานกรรมการเรื่องราวร้องทุกข์

6. เป็นคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

7. เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ร่วมงานกับหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช มีสำนักงานทนายความชื่อ “สำนักงานทนายความเสนีย์อรรถการีย์” ตั้งอยู่ที่ถนนราชดำเนิน ในระหว่างปี พ.ศ.2492–2501 ซึ่งเป็นช่วงที่ท่านไม่ได้เป็นข้าราชการประจำหรือข้าราชการการเมือง

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ มีผลงานที่ได้นิพนธ์ไว้ คือ หนังสือคำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาและหนังสือคำอธิบายกฎหมายอาญาพิสดาร ผลงานที่ท่านภาคภูมิใจมากที่สุด คือ ประมวลกฎหมายอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2492 ซึ่งท่านเป็นผู้ยกร่างขึ้นในขณะดำรงตำแหน่งรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์มีโรคประจำตัว คือ โรคถุงลมในปอดโป่งพอง (Pulmonary Emphysema) ต้องเข้าบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลหลายครั้ง และได้ถึงอนิจกรรมเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2520 ขณะมีอายุเกือบ 82 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเพลิงศพที่เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2521
(ดูเพิ่มเติม อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ (สิทธิ จุณณานนท์) ณ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร วันจันทร์ที่ 17 กรกฎาคม 2521)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พรบ.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.(ฉบับแรก)

คณะกรรมาธิการ ประกอบด้วย นายกำแหง พลางกูร นายเกษม อุทยานิน หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล นายเยื้อ วิชัยดิษฐ์ นายสิริ ปกาสิต นายสกล บุญยัษฐิติ หลวงอรรถไกวัลวที พลโท อัมพร จินตกานนท์ มีพระยาอรรถการีย์นิพนธ์เป็นประธานกรรมาธิการวิสามัญ

พลโท อัมพร จินตกานนท์
(พ.ศ.2456 - 2531)

พลโท อัมพร จินตกานนท์ (พ.ศ.2456 - 2531) เป็นผู้มีชื่อเสียงในช่วง พ.ศ.2500-2520 ในฐานะเป็นนักการเมืองคนสำคัญในกลุ่มของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พลโท อัมพร จินตกานนท์ เคยดำรงตำแหน่งสำคัญ อาทิ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ พลโท อัมพร ยังเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งธนาคารทหารไทยด้วย

ประวัติ

พลโท อัมพร จินตกานนท์ เกิดเมื่อ พ.ศ.2456 เป็นบุตรของพระยาอรรถวิรัชวาทะเศรณี (ปลั่ง จินตกานนท์) มีพี่น้องรวมทั้งสิ้น 12 คน โดยพลโท อัมพร เป็นพี่ชายของนายอนันต์ จินตกานนท์ นักการทูตที่มีชื่อเสียง และนายอเนก จินตกานนท์

พลโท อัมพร สมรสกับ คุณหญิงรุจี จินตกานนท์ (รุจี สิริวิสูตร) มีบุตร-ธิดา 3 คน ได้แก่

1. ร้อยโทหญิง รุจิราภรณ์ จุณณานนท์ สมรสกับนายบดี จุณณานนท์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ

2. พลตรี อมรรัตน์ จินตกานนท์ สมรสกับ (1) นางชดช้อย พงศ์ไพโรจน์ (2) นางหรรษา จินตกานนท์ (บุปผเวส)

3. ร้อยโท ปภัสสร จินตกานนท์ สมรสกับ พลตรีหญิง เรวดี จินตกานนท์ (สิทธิเดชะ)

ในปี 2523 พลโท อัมพร ล้มป่วยด้วยเส้นเลือดในสมองแตก ทำให้ต้องนอนเป็นเจ้าชายนิทรา (มีฟื้นมาบ้างเป็นระยะสั้น ๆ) จวบจนกระทั่งถึงแก่แกรรมในปี พ.ศ.2531

ที่มา : http://th.wikipedia.org/wiki/

โรงเรียนอัมพรจินตกานนท์ ตั้งอยู่เลขที่ 21 หมู่ 4 ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. (ฉบับแรก)

ในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ช่วง COVID-19ระบาด

(จากซ้าย) นายทิม โชตนา คุณหญิงสวาท รัตนวราห (อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ)

นายทิม โชตนา (พ.ศ.2447-2517)

ทิม โชตนา เกิดที่บ้านกลางเวียงเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2447 เป็นบุตรของเจ้าน้อยไชยวงศ์ (เปอะ) โชตนา กับคุณแม่ต๊อด โชตนา

การศึกษา

บิดาได้ส่งเข้าศึกษาที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย แล้วไปศึกษาต่อที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย และศึกษาต่อที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวงเชียงใหม่ ซึ่งรัชกาลที่ 6 ได้ตั้งขึ้นที่เวียงเจ็ดลิน เพื่อรับบุตรหลานเจ้านายและข้าราชการเพื่อเตรียมตัวเข้ารับราชการ

ขณะที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวงเชียงใหม่ ทิม โชตนา เป็นหัวหน้าเด็กเล็กในโรงเรียน โดยผ่านการประชุมใหญ่ทั้งโรงเรียน

ภายหลังที่ได้ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวงเชียงใหม่ได้ไม่นาน ทางโรงเรียนได้เลิกล้มไป คุณทิม โชตนา ได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนราชวิทย์ที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือเดียวกับโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ซึ่งอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทิม โชตนา ได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ ได้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 ได้เข้าศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แผนกวิศวกรรมศาสตร์และในปี พ.ศ. 2469 ทิม โชตนา สำเร็จการศึกษาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รับราชการ

ทิม โชตนา เข้ารับราชการเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2470 เมื่ออายุ 22 ปี ได้ตำแหน่งนายตรวจทางหลวง ซึ่งสมัยนั้นอยู่ในสังกัดของกรมรถไฟ และในวันที่ 1 กันยายน 2471 ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นนายตรวจทางหลวงชั้น 1 ตราบจนกระทั่งวันที่ 3 มิถุนายน 2476 ได้เปลี่ยนสังกัดจากกรมรถไฟมาเป็นกรมโยธาเทศบาลสังกัดกระทรวงมหาดไทย

พ.ศ.2477 ได้เลื่อนชั้นเป็นนายช่างชั้น 1 พ.ศ.2479 ได้เลื่อนเป็นนายช่างเอกชั้น 2 และ พ.ศ.2480 ได้เลื่อนเป็นช่างเอกชั้น 2 แผนกก่อสร้างกองทาง

ต่อมาได้เป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของขุนมรรคาคำนวน ผู้เป็นบิดาของคุณหญิงอารี จุลละทรัพย์ ซึ่งเป็นผู้ที่ขุนมรรคาคำนวณ รักใคร่และไว้ใจมาก

ทิม โชตนา ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นข้าราชการชั้นเอกของกรมทางหลวงเมื่อ พ.ศ.2490

พ.ศ.2492 ได้รับหน้าที่ดำรงตำแหน่งเป็นนายช่างกำกับเขตการทางเชียงใหม่

พ.ศ.2497 ได้ย้ายไปเป็นนายช่างเอกกำกับการเขตการทางพิษณุโลก จนถึง พ.ศ.2498 ทิม โชตนา จึงได้กลับมาดำรงตำแหน่งนายช่างเอกกำกับการเขตทางเชียงใหม่

พ.ศ.2504 ได้รับตำแหน่งเป็นนายช่างพิเศษเขตการทางด้านเหนือ รับราชการในตำแหน่งนายช่างพิเศษเขตการทางด้านเหนือ

จนกระทั่งถึงวันที่ 11 ธันวาคม 2507 คุณทิม โชตนา ได้ลาออกจากราชการเพื่อเข้ารับตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่

ทำถนนยุทธศาสตร์เพื่อบุกนครเชียงตุง

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ทิม โชตนา ได้ดำเนินการช่วยเหลือในการสร้างถนนยุทธศาสตร์สายไปเขตชานสเตท เข้าทางเมืองหลวย เมืองต่วน เพื่อให้

กองทัพเข้าตีรัฐเชียงตุงได้สะดวก และได้ทุ่มเทกำลังสร้างถนนสายเชียงใหม่ฝางอย่างรีบด่วนและรวดเร็วให้ใช้ทันการได้

อุทิศที่ดินให้สร้างโรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ และสร้างสโมสรนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิม โชตนา ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกสมาคมศิษย์เก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหลายสมัย และได้อุทิศที่ดินจำนวนเกือบ 2 ไร่ ให้เป็นที่ตั้งสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์ฯ ในปัจจุบัน

ได้อุทิศที่ดินให้จำนวน 10 ไร่เศษ ให้แก่รัฐบาลเพื่อขยายอาณาบริเวณของโรงเรียนสตรีวัฒโนทัยพายัพในปัจจุบันนี้

หาที่ดินแลกเปลี่ยนให้ศาลจังหวัดเชียงใหม่แลกกับที่ดินให้ "โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย"

ทิม โชตนา ในสมัยดำรงตำแหน่งเป็นนายกสมาคมศิษย์เก่า "ยุพราชวิทยาลัย" นั้นได้ติดต่อกับนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ข้าหลวงยุติธรรม ภาค 5 ได้ตกลงแลกที่ดินของศาลจังหวัดเชียงใหม่อันเป็นสมบัติของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีจำนวนหลายไร่ด้านตะวันออกของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย และติดกับทางหอทะเบียนที่ดินและสี่แยกถนนราชวิถี โดย ทิม โชตนา กับ ริ้ว ศักดาธร อุปนายกสมาคม ได้หาที่ดินที่ปลูกบ้านพักผู้พิพากษา ในปัจจุบันนี้ ทางทิศตะวันออกของสำนักงานไร่ยาสูบ และได้รับความสนับสนุนจากนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ข้าหลวงยุติธรรม ภาค 5 เป็นอย่างดี

อุทิศที่ดินกลางเวียงที่สร้างอนุสาวรีย์พญามังราย

ทิม โชตนา และคุณแสงด้าย โชตนา ซึ่งเป็นพี่สาวได้อุทิศที่ดินกลางเวียง มีเนื้อที่ประมาณหนึ่งงานเศษให้กับทางราชการจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างอนุสาวรีย์พญามังราย ตั้งอยู่ที่สี่แยกกลางเวียงเชียงใหม่

เป็นนายกเทศมนตรี 3 สมัย

ทิม โชตนา ได้เข้ารับตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ครั้งแรก เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2511 ซึ่งในขณะนั้นโดยการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ทิม โชตนา ได้เข้าแข่งขันเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในนามของกลุ่มพัฒนาเวียงพิงค์และได้รับคะแนนนิยมให้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี เป็นครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2513

ครั้ง 3 ทิม โชตนา ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่อีกวาระหนึ่งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และได้รับคะแนนนิยมจากบรรดากลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ให้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม 2515

ทิม โชตนา ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.2517
(ดูเพิ่มเติม อนุสรณ์ในงานพระราชเพลิงศพ นายทิม โชตนา วันพฤหัสบดีที่ 18 เมษายน พ.ศ.2517.)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

คณะกรรมการเตรียมงานวางศิลาฤกษ์อาคารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป. 389/2505)

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ปรึกษาการสร้างถนนและทางในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กับผู้ว่าราชการจังหวัดและนายทิม โชตนา ผู้อำนวยการเขตการทางด้านเหนือ
(ที่มา: **ที่ระลึกงานวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัย** 2 ตุลาคม 2505)

ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย (ที่มา: **มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สร้างปัญญาเพื่อแผ่นดิน** 2547 หน้า 39)

ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย

ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย เกิดที่แพร่ เป็นนักเรียนแม่โจ้รุ่น 1 ใน ปี 2477-2478 สมัยพระช่วงเกษตรศิลปการเป็นอาจารย์ใหญ่ สำเร็จการศึกษาแล้วไปทำฟาร์มที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ปลูกผักส่งตลาดกรุงเทพฯ อยู่ 7 ปี มีประสบการณ์ในการบริหารงานฟาร์ม

ต่อมารับราชการเป็นพนักงานเกษตรกรรมผู้ช่วยและพนักงานยางพาราที่อำเภอหาดใหญ่และสอบชิงทุนหลวงไปเรียนต่อปริญญาตรีเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติฟิลิปปินส์ ที่ลอสบานยอส (University of the Philippines at Los Banos) ช่วง 2480-2483 สำเร็จการศึกษาแล้วมาเป็นอาจารย์ผู้ปกครองที่แม่โจ้เมื่อ พ.ศ.2484

ช่วง พ.ศ.2489-2491 ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.จังหวัดแพร่ ทำหน้าที่เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ต่อมาหลวงปราโมทย์จรรยาวิภาต อธิบดีกรมอาชีวศึกษา และพระช่วงเกษตรศิลปการ (ได้เชิญมาเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ใน พ.ศ. 2497)

ช่วงศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย บริหาร กระทรวงศึกษาธิการได้ยกฐานะโรงเรียนเป็นวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ เมื่อ 24 มิถุนายน 2499 เปิดสอนหลักสูตรประโยคครูมัธยมเกษตรกรรม (ป.ม.ก) ตั้งแต่ พ.ศ.2500 ต่อมา พ.ศ.2518 ยกฐานะวิทยาลัยเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร

พ.ศ.2525 เปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ มีศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ดำรงตำแหน่งอธิการบดีคนแรก 2 วาระจนเกษียณอายุราชการใน พ.ศ.2526 โปรดเกล้าฯ เป็นศาสตราจารย์พิเศษ และรับพระราชทานปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ รวมเวลาบริหารงานที่แม่โจ้ 29 ปีเศษ (พ.ศ.2497-2526) โดยท่านเป็นผู้กล่าวคำว่า “งานหนักไม่เคยฆ่าคน”เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ทรหดอดทน

ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2527

(ดูเพิ่มเติม **มหาวิทยาลัยแม่โจ้สร้างปัญญาเพื่อแผ่นดิน** จัดพิมพ์ในโอกาส 70 ปีแม่โจ้ (พ.ศ.2477-2547) 2547 หน้า 17-44)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

ไม้ดัดรูปช้าง บริเวณหน้าศาลาธรรม 2565

คุณหญิงบุพพัณห์ นิมมานเหมินท์

ประวัติ

เกิดวันที่ 28 เดือน มีนาคม 2465

บิดา นายชุม บุญญาทวี

มารดา นางน้อย บุญญาทวี

สามี นายเรือง นิมมานเหมินท์ อาชีพ ธุรกิจการค้า

มีบุตรธิดา 2 คนคือ

1. นางแว่นทิพย์ นิมมานเหมินท์ อาชีพ ธุรกิจการค้า

2. นายสมยศ นิมมานเหมินท์ อาชีพ ธุรกิจการค้า

การศึกษา

จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนสตรีนารีรัตน์ จังหวัดแพร่

จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จาก โรงเรียนสตรีนารีรัตน์ จังหวัดแพร่

จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาหรือระดับอุดมศึกษา จาก โรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ สาขาวิชาครูอนุบาล

การก่อตั้งงานด้านการศึกษาและผลงานดีเด่นเพื่อสังคมด้านการศึกษา

งานริเริ่มการศึกษาจากโรงเรียนเมตตาศึกษาและโรงเรียนธรรมราชศึกษา ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาของเยาวชนและภิกษุสามเณร เป็นแหล่งวิทยาการที่ใหญ่ สร้างและพัฒนาคนจำนวนมาก

งานริเริ่มก่อตั้งศูนย์สงเคราะห์ปัญญาอ่อนภาคเหนือ ได้เจริญก้าวหน้าขยายงานมาเป็นศูนย์ใหญ่ให้บริการ ทั่วภาคเหนือ ทั้งในด้านสวัสดิการและวิชาการ อยู่จนถึงปัจจุบัน

งานริเริ่มการศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงดาว ซึ่งได้ริเริ่มเป็นโรงเรียนของมูลนิธิชีวิตใหม่ต่อมา ได้โอนให้เป็นโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการบริหารงานเป็นโรงเรียนใหญ่ ได้บริการด้านการศึกษาแก่เด็กยากจน และเด็กบนพื้นที่สูงมาจนถึงปัจจุบัน

ได้รับรางวัลครูดีเด่น จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2513

ได้รับการประกาศเชิดชูเกียรติ เป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมเนื่องในวันการศึกษาผู้ใหญ่ ประจำปี 2524 จัดโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ได้รับปริญญามหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (การศึกษาผู้ใหญ่) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2526

ตำแหน่งหน้าที่
ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการดำเนินงานส่งเสริมและปรับปรุงพันธุ์รุกขชาติในบริเวณที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่ง ที่ ป.386/2505)

กรรมการเตรียมงานวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัย (คำสั่ง ป.389/2505)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมชมกิจการโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ โดยมีคุณหญิงบุพพัณห์ นิมมานเหมินท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่รับเสด็จ

"ภาคแปด"

ที่มา: **หนังสือที่ระลึกวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 2 ตุลาคม 2505
(ขอบคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี และนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้มอบเอกสารนี้ตั้งแต่สมัยท่านดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ประวัติสถาปนิก และวิศวกร
ผู้ร่วมก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บริษัทก่อสร้าง
และภาพชุดอาคารรุ่นแรกในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

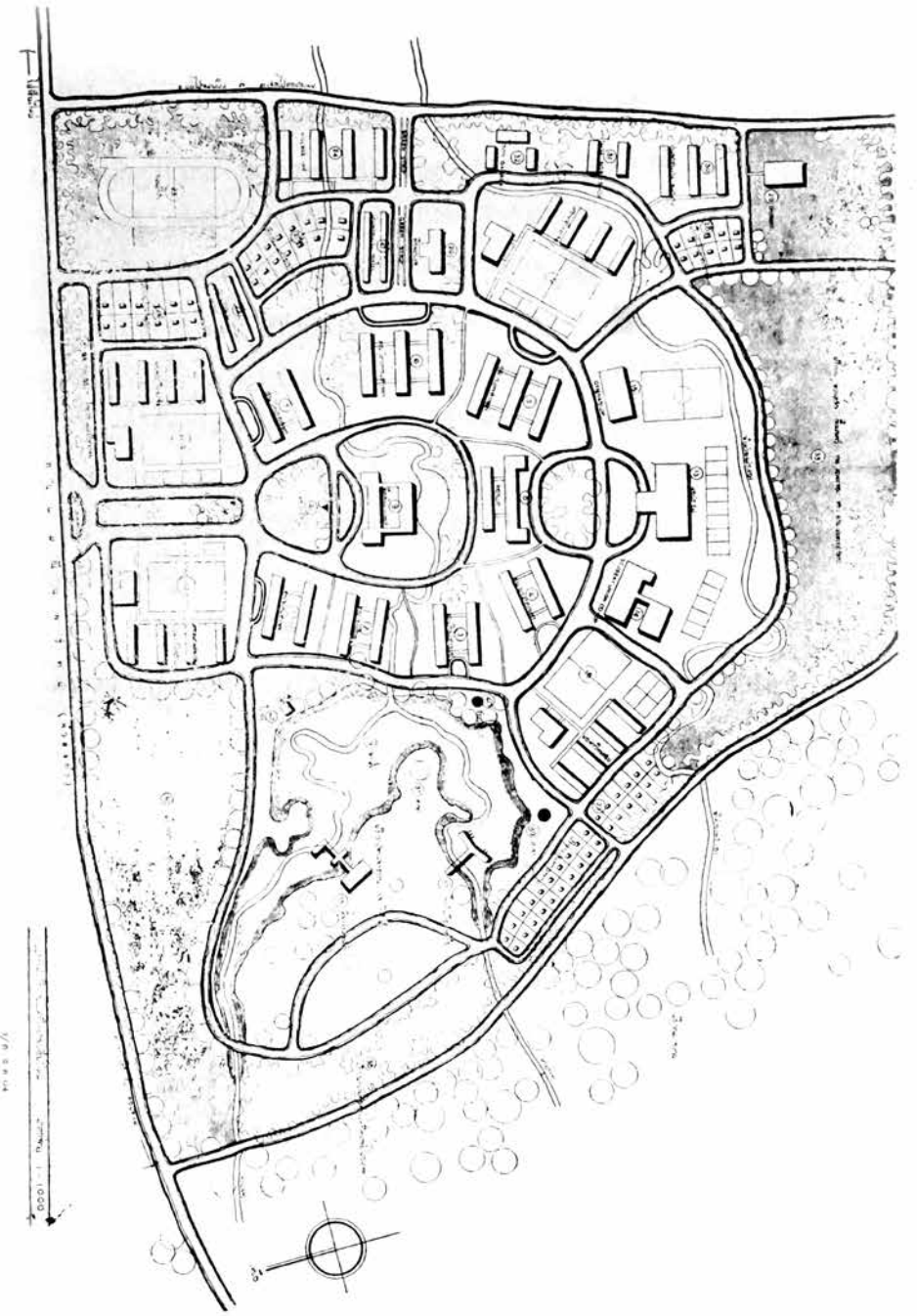

แบบร่างผังบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดย ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ ร่างเมื่อ 1/8 ธันวาคม 2504 (ขอบคุณ ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ เมตตานำเอกสารชุดนี้มอบให้ที่บ้านเจ็ดยอด) (ที่มา: อัน นิมมานเหมินท์ “โครงการออกแบบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่” **ศึกษาศาสตร์สาร** ปีที่ 12 ฉบับที่ 1-4 ตุลาคม 2526-กันยายน 2527 หน้า 88-99)

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลปรึกษาสร้างตึกมหาวิทยาลัยกับหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร Dr.Paul W.Seagers และ หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี (ที่มา: **หนังสือที่ระลึกอาคารมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วางศิลาฤกษ์** 2 ตุลาคม 2505)

Dr. Paul W. Seagers

เป็นสถาปนิกชั้นเยี่ยมของมหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา (Indiana University, USA) มีความเชี่ยวชาญในการสร้างโรงเรียนและสถาบันการศึกษา โดยเวลานั้น ช่วง พ.ศ.2497-2505 (ค.ศ.1954-1962) มหาวิทยาลัยอินดิอานา บลูมิงตัน (Indiana Bloomington) สัญญาช่วยเหลือทางการศึกษาและเทคโนโลยีต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินจาก International Cooperation Administration Washington และ USOM

ช่วง พ.ศ.2500 Dr. Paul W. Seagers เดินทางมากรุงเทพฯ ได้ออกแบบอาคาร 2 หลังในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ร่วมกับอาจารย์เจนจิตต์ กุณฑลบุตร (พ.ศ.2466-2554) แห่งกรมอาชีวศึกษา คืออาคารสำนักหอสมุด และอาคาร 4 โดยอาคารสำนักหอสมุด วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรเป็นอาคารห้องสมุดสถาบันการศึกษาแห่งแรกในประเทศไทยที่ได้รับการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ และมีวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาและครุภัณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด ส่วนอาคาร 4 เป็นอาคารเรียน 2 ชั้น รูปสี่เหลี่ยมล้อมรอบสนามหญ้าในอาคารตามแบบตะวันตก โดย Dr. Paul W. Seagers ออกแบบด้วยการรักษาต้นไม้ที่มีอยู่เดิมทุกต้น ดังนั้นในอาคาร 4 จึงมีต้นฉำฉาขนาดใหญ่แผ่กิ่งร่มรื่นในอาคาร (ทศวรรษ 2510 เป็นที่ตั้งภาควิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาอังกฤษ ฯลฯ)

ช่วงนั้น หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงเชิญ Dr. Paul W. Seagers และทีมสถาปนิกกรมอาชีวศึกษา อาทิ อาจารย์เจนจิตต์ กุณฑลบุตร อาจารย์พาสนา ตัณฑลักษณ์ ฯลฯ เดินทางขึ้นเชียงใหม่ช่วยงานวางผังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และทำหน้าที่สถาปนิก (ดูเพิ่มเติม **สามทศวรรษแรกของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ.2492-2522)** หน้า 37 หน้า 115-118)

ตามสูตรของ Dr. Paul W. Seagers ถ้าจะสร้างมหาวิทยาลัยรับนิสิต 5 คณะ ๆ ละ 1,000 คน ต้องมีที่ดิน 250 ไร่ ถ้าจัดหอพักนิสิต และสนามกีฬาต้องมีที่ดินเป็น 2 เท่า คือ 500 ไร่

นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ อุ้มลูกชายคนที่ 3
อัน นิมมานเหมินท์ ภาพโดยหลวงอนุสารสุนทรกิจ (สุ่นฮี้)
(ที่มา: **ภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่ โดยหลวงอนุสารสุนทรกิจ** 2562 หน้า 285)

ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์

(พ.ศ. 2460-พ.ศ. 2540)

ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ เป็นบุตรคนที่ 3 ของนายกี – นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ เกิดเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2460 ที่ถนนวิชยานนท์ ตำบลช้างม่อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 6 คน คือ

1. นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2455-2535)
2. นายพิสุทธิ์ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2458-2528)
3. นายอัน นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2460-2540)
4. นายเรือง นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2462-2531)
5. นางแจ่มจิตต์ เลาหวัฒน์ (พ.ศ.2464-2546)
6. นางอุณณ์ ชุติมา (พ.ศ.2466-2555)

การศึกษา

โรงเรียนอนุสารบำรุงวิทยา ชื่อเดิมโรงเรียนชัวย่งเสง ซึ่งคุณตา (หลวงอนุสารสุนทรกิจ) สร้าง โรงเรียนอนุสารวิทยา โรงเรียนวัดศรีดอนชัย จังหวัดเชียงใหม่ ชั้นมูล ก. – ชั้น มูล ข. พ.ศ.2466 – 2467 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ชั้นประถม 1 – มัธยม 6 พ.ศ.2467 – 2477

โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพฯ ชั้นมัธยม 5 – มัธยม 7 และสมัครสอบมัธยม 8 ได้ พ.ศ.2477 – 2479

โรงเรียนวชิราวุธ ชั้นมัธยม 8 ระยะเวลา 3 เดือน ก่อนเดินทางไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ พ.ศ.2479

การศึกษา ณ ต่างประเทศ

Henry Thornton School, London สอบได้ Matriculation ของมหาวิทยาลัยลอนดอน พ.ศ. 2480 – 2481

ศึกษาสถาปัตยกรรม ที่ School of Architecture Liverpool University สอบได้ชั้นปีที่ 2 พ.ศ.2481 – 2483 เกิดสงครามโลกในยุโรปจึงย้ายไปเรียนที่สหรัฐอเมริกา

ศึกษาต่อที่ Cornell University เป็นเวลา 1 ปี 6 เดือน โอนไปศึกษาที่ Graduate School of Design, Harvard University, Massachusetts ทางสถาปัตยกรรมและผังเมืองจนจบดังนี้

ปริญญาตรีทางสถาปัตยกรรม (B.Arch.) พ.ศ.2485

ปริญญาโททางสถาปัตยกรรม (M.Arch.) พ.ศ.2488

ปริญญาโททางผังเมือง (M.C.P) พ.ศ.2490

การทำงาน

พ.ศ.2491–2493 นายช่างหัวหน้าแผนกผังเมืองและหัวหน้าแผนกการช่างสุขาภิบาล กองแบบแผน กรมโยธาเทศบาล

พ.ศ.2493–2501 โอนมาสังกัดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตำแหน่งอาจารย์ตรี

ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ จากปกหนังสือ **อันเป็นที่รัก 100 ปีชาตกาล อาจารย์อัน นิมมานเหมินท์** 2560 (ขอบคุณ ดร.นิจ หิญชีระนันทน์ (พ.ศ.2467-2562) ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (การออกแบบผังเมือง) (พ.ศ.2557) ผู้ได้รับพระราชทานโล่เกียรติคุณในฐานะ “ปูชนียบุคคลผู้อนุรักษ์มรดกไทยดีเด่น ด้านสถาปัตยกรรมไทย” ผู้มอบหนังสือเล่มนี้)

พ.ศ.2501–2507 กลับคืนสังกัดเดิม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปฏิบัติการสอนสถาปัตยกรรมและผังเมือง ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

พ.ศ.2510 ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ในแผนกวิชาผังเมือง

พ.ศ. 2514 ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ในแผนกวิชาผังเมือง

พ.ศ.2520 เกษียณอายุราชการ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2520

ชีวิตครอบครัว

สมรสกับ นางนาตาลี ยัง มีบุตร 2 คน คือ

1. นายอนันต์ชัย นิมมานเหมินท์ สมรสกับนางเบญจมาศ (เชาวน์สังเกต) มีธิดา 2 คน คือ นางสาวพรรณิศา และ นางสาวภูริศา นิมมานเหมินท์

2. นายเนห์ นิมมานเหมินท์ สมรสกับนางกาญจนา (อภิณหสมิต) มีธิดา 1 คน คือ ลลิตา นิมมานเหมินท์

ต่อมาสมรสกับนางประคอง นิมมานเหมินท์ มีธิดา 1 คน คือ นางนพีสี (นิมมานเหมินท์) เรเยส สมรสกับนายกฤษดา เรเยส

ผลงานทางวิชาการ

ได้เขียนบทความเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม ผังเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชนบท จำนวนมาก ดังนี้

บทความเกี่ยวกับผังเมือง โดยมากเกี่ยวกับปัญหากรุงเทพมหานคร เช่น ปัญหาของกรุงเทพฯ ขณะนั้น (พ.ศ.2531–2532) ปัญหาการจราจรในกรุงเทพฯ ปัญหานครหลวงในระดับภาคและชาติ เราควรย้ายเมืองหลวงหรือไม่ กรุงเทพมหานครราชธานีแบบใหม่ของชาติ การวางผังแม่บทจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การวางผังหลักเบื้องต้นของสวนสัตว์เชียงใหม่ เป็นต้น

บทความเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาเรื่องเขื่อนไฟฟ้า และการสร้างเขื่อนน้ำโจนสะพานพุทธ: อนุสาวรีย์แห่งการเชื่อมต่อสองราชธานี ศตวรรษแห่งการฉ้อฉล: สวนที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในกรุงเทพฯ

บทความเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท เช่น โครงการพัฒนาชนบท สหกรณ์กับการวางแผนกายภาพเพื่อการเกษตร พัฒนาชนบทด้วยสหกรณ์และการวางแผนกายภาพ เป็นต้น

ผลงานวางผังเมืองและออกแบบอาคาร

ได้วางผังเมืองทั่วประเทศกว่า 20 แห่ง รวมทั้งกรุงเทพฯ และเชียงใหม่ วางผังแม่บทจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวางผังแม่บทสวนสัตว์เชียงใหม่ และออกแบบอาคารต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ และเชียงใหม่ เช่น อาคารเรียนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอพักวิทยาลัยนาฏศิลป์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (บางส่วน) หอพักกลางนักเรียนคริสเตียน โรงพิมพ์คุรุสภา อาคารเรียนโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย โรงภาพยนตร์และตลาดทิพย์เนตร ตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย โรงแรมพรพิงค์ (อาคารหลังเก่า) โรงแรมเพชรงาม (อาคารหลังเก่า) ศูนย์นักศึกษาคาทอลิคเชียงใหม่ เป็นต้น

อัน นิมมานเหมินท์ ขณะศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ

ประกาศกิตติคุณและดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากสถาบันในประเทศและต่างประเทศ

1. ประกาศกิตติคุณจากสถาบันสถาปนิกอเมริกา สาขาฮาวาย เมื่อ 30 มกราคม 2508 ในฐานะที่ได้ส่งเสริมปรับปรุงคณะสถาปัตยกรรมไทย มหาวิทยาลัยศิลปากรจนเข้าขั้นมาตรฐาน

2. ประกาศกิตติคุณและเข็มทองลงยา จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2508 ในฐานะที่ได้ทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศชาติ

3. ได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ทางสถาปัตยกรรมไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2510 ในฐานะที่ปฏิบัติงานดีเด่น ในการปรับปรุงคณะสถาปัตยกรรมไทย

4. ได้รับแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์กิตติคุณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2521

5. ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ทางการผังเมือง จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523

6. ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ทางสถาปัตยกรรมศาสตร์ จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ลาดกระบัง พ.ศ.2529

7. ได้รับประกาศเชิดชูเกียรติเป็นปูชนียบุคคลด้านสถาปัตยกรรมไทย จากคณะกรรมการอำนวยการวันอนุรักษ์มรดกไทย พ.ศ.2538

ชีวิตบั้นปลาย

ภายหลังจากการเกษียณอายุราชการ ศาสตราจารย์อัน นิมานเหมินท์ ได้ทำงานออกแบบในสำนักงานส่วนตัว ในขณะเดียวกันก็ได้อุทิศเวลาให้กับการศึกษาค้นคว้า ได้เขียนบทความเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมและผังเมืองที่มีคุณค่า ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษและเป็นวิทยากรพิเศษในหลายสถาบัน ตลอดจนได้รับเชิญให้เป็นที่ปรึกษาของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เนื่องจากมีความผูกพันกับจังหวัดเชียงใหม่มาก จึงได้ปลูกบ้านพักขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่บ้านท่ากระดาษ ตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งชื่อว่า บ้านวิลลาฟ้าอร่าม และเดินทางไปพักผ่อนที่บ้านนี้ทุก 2 สัปดาห์ นอกจากชอบพาครอบครัวไปทัศนศึกษาต่างประเทศแล้ว ยังชอบพาไปชมวิถีชีวิตของคนในชนบท ในระยะหลังสนใจศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติไท ได้เดินทางไปทัศนศึกษาหมู่บ้านไทลื้อ ไทเขิน ลาว

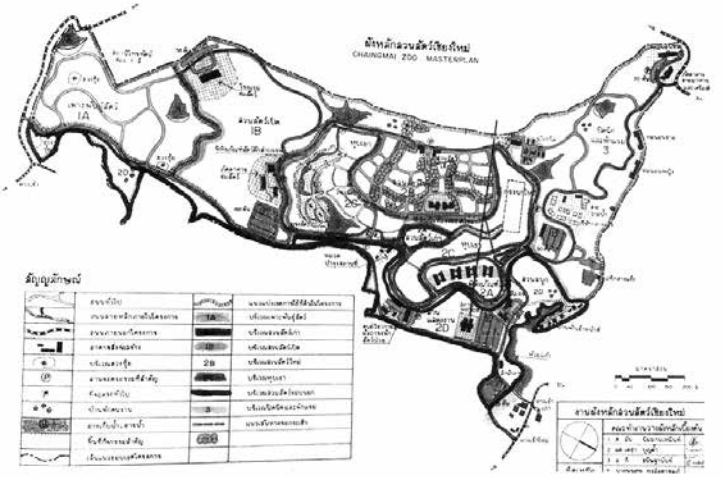

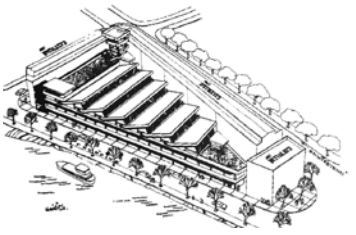

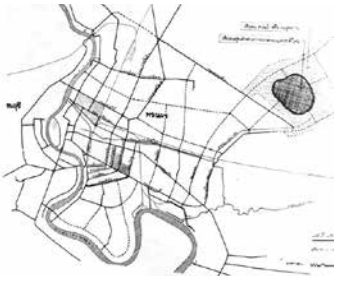

ผลงานบางส่วนของ ศาสตราจารย์อัน เช่น ผังหลักสวนสัตว์ กาดลำไย กาดวโรรส ผังเมืองกรุงเทพฯ

สิบสองพันนา เชียงตุง และหลวงพระบาง การเดินทางไปต่างประเทศครั้งสุดท้าย คือไปประเทศสิงคโปร์ เมื่อปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2540

ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ ป่วยด้วยโรคเส้นโลหิตในสมองตีบ เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลวิชัยยุทธ เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2540 และถึงแก่อนิจกรรมด้วยอาการสงบด้วยโรคเส้นโลหิตแตกในสมอง เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2540 สิริอายุได้ 79 ปี 11 เดือน

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

ประธานคณะอนุกรรมการสถาปนิก (2504)

ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ศาสตรจารย์อุปการคุณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในชุดครุยของมหาวิทยาลัย Harvard

นายเจนจิตต์ กุณฑลบุตร
(ที่มา: www.fa.rmutt.ac.th)

นายเจนจิตต์ กุณฑลบุตร
(พ.ศ.2466-2554)

เกิดเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2466 ณ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นบุตรคนโตของ หลวงเดิมบางบริบาล และนางเดิมบางบริบาล (ทัศนีย์ กุณฑลบุตร) มีน้อง 8 คน

การศึกษา

เริ่มเรียนหนังสือจนจบชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนศรีบุญญานุสรณ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

จบมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนเทพศิรินทร์

จบมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

จบปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2489

การทำงาน

เริ่มรับราชการที่กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่สถาปนิก ควบคุมการออกแบบและก่อสร้างโรงเรียน แล้วย้ายไปช่วยราชการที่กองออกแบบและก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา ย้ายไปรับราชการในหน่วยงานต่างๆ โดยการดำรงตำแหน่งราชการ คือ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาในปัจจุบัน) จังหวัดเชียงใหม่ หัวหน้าศึกษานิเทศก์ หัวหน้ากองออกแบบและก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน) จังหวัดนครราชสีมา ช่วงสุดท้ายของชีวิตราชการดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาเขตเพาะช่างคณบดีคณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เกษียณอายุราชการในปี พ.ศ.2526

นอกจากงานบริหารแล้ว ยังมีงานสอนที่อื่น ๆ โดยสอนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปัจจุบัน) วิทยาลัยก่อสร้าง วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพเชียงใหม่ วิทยาลัยอาชีวะ วิทยาลัยชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ออกแบบวางผังหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น ออกแบบวางผังโรงเรียนอาชีวศึกษาตามโครงการเงินกู้ธนาคารโลก ออกแบบอาคารเรียนรวม และอาคารหอสมุด (รวมศูนย์วิจัยและค้นคว้าระหว่างชาติเรื่องเด็กในอาคารเดียวกัน) ในวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ซึ่งเป็นครั้งแรกในวงการศึกษาไทยที่การออกแบบโรงเรียนได้มีความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างนักศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ครูอาจารย์ สถาปนิก วิศวกร โดยมีผู้เชี่ยวชาญชาวสหรัฐอเมริกา ดร.พอล ซีเกอร์ เป็นผู้ประสานงาน เขียนแบบตึกอำนวยการ หอนอน โรงอาหารและหอพักให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ในระยะเริ่มต้นบุกเบิก โดยมี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นผู้ร่างบริเวณทั่วไปเป็นหนึ่งในคณะบุกเบิกก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้รับความไว้วางใจจากหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินงานด้านต่าง ๆ หลายประการตั้งแต่เริ่มบุกเบิกพื้นที่ พ.ศ.2503 สร้างอาคารในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จนส่งมอบให้

การทำงานและการศึกษาดูงานต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2490-2526

17 มิถุนายน 2490 อาจารย์ตรี กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่สถาปนิกควบคุมการออกแบบและก่อสร้างโรงเรียน

8 กุมภาพันธ์ 2497 ได้รับทุนจากยูซอมไปดูงานออกแบบและก่อสร้างโรงเรียนใน 9 กุมภาพันธ์ 2498 สหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 1 ปี

1 เมษายน 2498 อาจารย์โทย้ายไปกรมอาชีวศึกษา ช่วยราชการกองออกแบบและก่อสร้าง

1 กันยายน 2501 อาจารย์โทวิทยาลัยภาคพายัพ เชียงใหม่ กรมอาชีวศึกษา

15 ตุลาคม 2501 ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ เชียงใหม่

1 กันยายน 2503 อาจารย์เอก ผู้อำนวยการวิทยาลัยและเทคนิคภาคพายัพ เชียงใหม่

24 กันยายน – 28 ตุลาคม 2504 ไปศึกษาดูงานการอาชีวศึกษาพร้อมเจ้าหน้าที่ยูซอมในประเทศไต้หวัน ฟิลิปปินส์และ เวียดนาม

พ.ศ.2504-2506 ช่วยสำรวจวางผังและควบคุมงานก่อสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1 พฤษภาคม 2506 ย้ายมาทำหน้าที่ศึกษานิเทศก์เอก กรมอาชีวศึกษา

1 ตุลาคม 2506 ทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยนิเทศ กรมอาชีวศึกษา

พ.ศ.2508-2509 ช่วยสำรวจวางผังโรงเรียนอาชีวศึกษา 25 โรง ตามโครงการเงินกู้ธนาคารโลก 500 ล้านบาท

24 กันยายน ไปร่วมประชุมสัมมนาการอาชีวศึกษา ณ ประเทศญี่ปุ่น

15 พฤศจิกายน 2514 รักษาการหัวหน้ากองออกแบบและก่อสร้างอาชีวศึกษา

22 กรกฎาคม 2517 ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองออกแบบและก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา

1 ธันวาคม 2518 ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา

1 ตุลาคม 2520 ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

11 เมษายน 2521 ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

10 กรกฎาคม-5 สิงหาคม 2521เป็นผู้แทนไทยไปประชุมสัมมนาผู้บริหารอาชีวศึกษา ณ ประเทศสิงคโปร์

9-14 กันยายน 2522 เป็นผู้แทนไทยเข้าร่วมประชุมศิลปะกับเด็ก จัดโดยยูเนสโก ประเทศอินโดนีเซีย

30 กันยายน 2526 ออกรับบำนาญ และเป็นที่ปรึกษาการออกแบบร่างผังศูนย์ราชการ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ชีวิตครอบครัว

สมรสกับคุณอุภาศรี (สกุลเดิม ฉายะบุตร) บุตรีหลวงราชโภคานุกุลและหม่อมหลวงเปลื้อง ปาลกะวงศ์ เมื่อวัน 11 พฤศจิกายน 2496 ณ บ้านเลขที่ 929 ถนนพระราม 3 กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่ประทับของหม่อมเจ้าลักษณากรและหม่อมเจ้าศรีสอางค์นฤมล เกษมสันต์ มีบุตร 3 คน คือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภา กุณฑลบุตร รับราชการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภุทชงค์ กุณฑลบุตร อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. รองศาสตราจารย์ ดร.ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร รับราชการที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญญบุรี

นายเจนจิตต์ กุณฑลบุตร ถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็งลำไส้ลามที่ปอดและตับเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2554

(ดูเพิ่มเติม อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายเจนจิตต์ กุณฑลบุตร (ท.ช.) 8 ตุลาคม 2554)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 412/2504)

คณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมและปรับปรุงพันธุ์รุกขชาติในบริเวณที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป.386/2505)

คณะกรรมการตรวจการจ้าง การก่อสร้างอาคารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 423/2505)

คณะกรรมการตรวจการจ้างตึกวิทยาศาสตร์ (คำสั่งที่ 526/2505)

สวนสักในบริเวณศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2555

ศาสตราจารย์สวาสดิ์ ไชยคุณา
(ที่มา: YouTube: เทปถ่ายทอดสด ปาฐกถาพิเศษ งานครบรอบ 10 ปี ราชมงคลล้านนา)

ศาสตราจารย์สวาสดิ์ ไชยคุณา

จบการศึกษาชั้นมัธยมที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2489 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านรัฐศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สิงห์ดำ รุ่น 1) เมื่อปี พ.ศ.2491 และผ่านการอบรมจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 20

การทำงาน

ศาสตราจารย์สวาสดิ์ ไชยคุณา เริ่มรับราชการเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านวิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร ที่วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ จนได้รับตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างปี พ.ศ.2506 - 2515 และเป็นอธิการวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2518 - 2527 นับเป็นอธิการคนแรกของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

(ดูเพิ่มเติม ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งอธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา และทะเบียนประธานรุ่นและสมาชิกสมาคมนักเรียนเก่าปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย รุ่น พ.ศ. 2489)

หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี

หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี

(พ.ศ.2458-2540)

เกิดเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2458 เป็นบุตรของหม่อมเจ้าสมภพ เกษมศรี และหม่อมเยื้อน เกษมศรี ณ อยุธยา

การศึกษา

พ.ศ.2466 ประถมศึกษา โรงเรียนวัดสุทัศนเทพวราราม

พ.ศ.2470 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

พ.ศ.2475 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดเทพศิรินทราวาส

พ.ศ.2478 อนุปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทำงาน

หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี จบการศึกษาระดับอนุปริญญา ในปี พ.ศ.2481 จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายหลังได้เข้ารับราชการที่กรมโยธาธิการ โดยได้รับมอบหมายให้ออกแบบอาคารราชการหลายหลัง ได้ขึ้นไปปฏิบัติงานที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อรัฐบาลมีนโยบายจะย้ายเมืองหลวงไปที่นั่น ได้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างเมรุสำหรับเผาคนที่ตายเพราะพิษไข้ป่าเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ท่านก็ได้ทำงานส่วนตัวไปพร้อม ๆ กัน โดยออกแบบบ้านซึ่งเป็นที่นิยมชมชื่นของเจ้าของบ้าน

ต่อมาในปี พ.ศ.2494 กรมศิลปากรได้ ขอตัวหม่อมราชวงศ์มิตรารุณ จากกรมโยธาธิการ ให้ไปสังกัดอยู่กองสถาปัตยกรรม ช่วงเวลานั้นท่านได้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างวิหารพระพุทธสิหิงค์ จังหวัดชลบุรี พระที่นั่งอาภรณ์พิโมกข์ ปราสาทจำลอง ซึ่งนำไปแสดง ณ กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยี่ยม ในปี พ.ศ.2501 นอกจากนั้น ยังได้ออกแบบเมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวหาร ซึ่งใช้เป็นเมรุในการพระราชพิธีตลอดมาจนถึงทุกวันนี้

ท่านยังได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษสอนสถาปัตยกรรมไทยให้นิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ทั้งที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศิลปากร ในระหว่างนี้ ท่านได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาทออกแบบเขียนแบบ และควบคุมการก่อสร้างที่ประทับแปรพระราชฐานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ตำหนักที่ประทับและที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ต่อมา

ในปี พ.ศ.2504 หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ ขอลาออกจากราชการเพื่อปฏิบัติงานส่วนตัว แต่เมื่อทรงทราบได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มาปฏิบัติราชการในพระราชวัง สังกัดสำนักพระราชวัง ในตำแหน่งหัวหน้ากองมหาดเล็ก และปฏิบัติราชการในฐานะสถาปนิกพิเศษประจำสำนักพระราชวัง ได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยตั้งแต่ออกแบบเขียนแบบ และควบคุมการก่อสร้างพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร ทั้งยังพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกแบบพระตำหนักเพิ่มเติม ได้แก่ พระตำหนักสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

รวมทั้งหอพระประจำราชนิเวศน์ด้วย นอกจากนั้น ยังโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้ควบคุมตกแต่งสถานที่พระราชนิเวศน์แห่งนี้ทั้งหมด ส่วนที่พระราชวังไกลกังวล หัวหิน ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ซ่อมแซมสระสรงที่ตำหนักที่ประทับ ต่อมาเมื่อมีพระราชประสงค์สร้างพระตำหนักเพิ่มเติม เป็นที่ประทับของพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เป็นผู้ออกแบบและควบคุมทั้งหมดส่วนที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เมื่อมีพระราชประสงค์จะต่อเติมพระตำหนักส่วนใด ก็จะโปรดเกล้าให้หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เป็นผู้เขียนแบบและต่อเติมขึ้น พร้อมทั้งเขียนแบบการตกแต่งภายในทั้งหมดส่วนที่พระบรมมหาราชวัง หม่อมราชวงศ์มิตรารุณได้รับผิดชอบ ในการบูรณปฏิสังขรณ์ที่นั่งองค์ต่าง ๆ ในช่วงนี้

เมื่อหม่อมราชวงศ์มิตรารุณ พอจะมีเวลาว่างมากขึ้น สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก ได้ทูลขอพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ให้หม่อมราชวงศ์มิตรารุณไปช่วยงานด้านพระศาสนาออกแบบอาคารต่าง ๆ ในวัดญาณสังวราราม จังหวัดชลบุรี งานที่สำคัญ ได้แก่ พระมหามณฑปพระพุทธบาท “ภปร” “สก” ศาลานาคเล่นน้ำนานาชาติ

นอกจากงานออกแบบในวัดญาณสังวรารามแล้ว ยังได้ออกแบบพระอุโบสถ เจดีย์ ที่วัดตรีทศเทพวรวิหาร ศาลาที่ระลึกครบ 150 ปี ของวัดบวรนิเวศราชวรวิหารนอกเหนือจากงานออกแบบสถาปัตยกรรมแล้ว หม่อมราชวงศ์มิตรารุณยังได้ออกแบบตรามหาวิทยาลัยมหิดล ตรามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตราสวนหลวง ร.9

เมื่อหม่อมราชวงศ์ มิตรารุณ มีอายุครบ 60 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิบัติราชการต่อไปอีกจนถึงอายุ 65 ปี หลังจากนั้น จึงขอรับใช้เบื้องพระยุคลบาทโดยมิขอรับเงินเดือน และไปปฏิบัติราชการทุกวัน ในช่วงนี้ได้ออกแบบ และควบคุมการก่อสร้างอาคารหลาย ๆ หลัง ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ได้แก่ วัดญาณสังวรารามวรวิหาร วัดตรีทศเทพวรวิหาร วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร วัดถ้ำผาปล่อง จังหวัดเชียงใหม่

จะเห็นได้ว่า หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี ได้ปฏิบัติงานออกแบบสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมสม่ำเสมอมาตลอดระยะเวลากว่า 50 ปี ตั้งแต่จบการศึกษามา ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการออกแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานสถาปัตยกรรมไทย มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และยอมรับนับถือในงานวิชาการสถาปัตยกรรมจนทุกวันนี้

ในปี พ.ศ.2530 หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี ยังได้ออกแบบเมรุหหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร ซึ่งใช้เป็นเมรุในพระราชพิธีต่อมาจนทุกวันนี้

ตำแหน่งการทำงาน

พ.ศ.2482 ช่างตรีแผนกสำรวจกองผังเมือง และช่างสุขาภิบาล กรมโยธาธิการ

พ.ศ.2484 ช่างตรีแผนกออกแบบ กองสถาปัตยกรรม กรมโยธาธิการ

พ.ศ.2485 ช่างตรีแผนกสถาปัตยกรรม กองแบบแผนและผังเมือง

พ.ศ.2492 รักษาการตำแหน่งหัวหน้าแผนกแบบแผน กองแบบแผนและผังเมือง กรมโยธาธิการ

พ.ศ.2494 ผู้ช่วยโทแผนกแบบแปลน กองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร

พ.ศ.2494 ช่างโทหัวหน้าแผนกแบบแผน กรมศิลปากร

พ.ศ.2495 หัวหน้าแผนกตรวจงาน กองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร

พ.ศ.2496 นายช่างผู้ช่วยโท กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร

พ.ศ.2498 นายช่างโท กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร

พ.ศ.2504 นายช่างศิลปเอก กองหัตถศิลป์

กรมศิลปากร

พ.ศ.2507 หัวหน้ากองมหาดเล็ก สำนักพระราชวัง

ผลงานดีเด่นระหว่างปฏิบัติราชการกรมศิลปากร

วิหารพระพุทธสิหิงค์ จังหวัดชลบุรี

เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร

ร่วมกับหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งตกแต่งภายในพระตำหนัก และจัดตกแต่งสวนรอบพระตำหนัก

เรือนรับรองสำหรับผู้ติดตาม (State visit) ในพระบรมมหาราชวัง

ออกแบบศาลาไทย โดยนำเค้าโครงจากพระที่นั่งอาภรณ์พิโมกข์ปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง ไปแสดง ณ ประเทศเบลเยียม กรุงบรัสเซลส์ ในงาน World Exposition ปี พ.ศ.2501

ตกแต่งภายในห้องไทย ที่เจดีย์ชเวดากอง ประเทศพม่า

ผลงาน

เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบบ้านพักอาศัยทั้งในแบบสากล และแบบบ้านไทย

ออกแบบตึกจงกลนี วัฒนวงศ์ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ออกแบบอาคารไทยลายทอง เป็นการนำอาคารแบบไทยมาปรับปรุงใช้เป็นอาคารพาณิชย์ อาคารไทยลายทอง โรงแรมมณเฑียร ถนนสุรวงศ์

รางวัลและเกียรติคุณ

พ.ศ.2513 ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2514 ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ.2530 รางวัลศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (สถาปัตยกรรม) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

พ.ศ.2537 ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพพระมหาธาตุเจดีย์พุทธธรรมประกาศ ที่ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผลงานของการออกแบบของหม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี ภาพโดย รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล เมื่อ 10 มิถุนายน 2565

พ.ศ.2538 ได้รับยกย่องเป็นปูชนียบุคคลด้านสถาปัตยกรรม

(ดูเพิ่มเติม หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ชั้นสายสะพาย) เล่ม 106 ตอน 214 ง ฉบับพิเศษ 4 ธันวาคม 2532 หน้า 1

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ชั้นสายสะพาย วันที่ 5 ธันวาคม 2529) ฉบับพิเศษ หน้า 1 เล่ม 103 ตอนที่ 213 3 ธันวาคม 2529)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารมหาวิทยาลัย (ต่อมาเรียก ศาลาธรรม)

หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร

หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร
(พ.ศ.2438-2510)

หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ประสูติเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2438 (ณ วังพระอาทิตย์ บางลำพู จังหวัดพระนคร) ซึ่งตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉะนั้น สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ จึงพระราชทานนามนี้ หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม ทรงเป็นโอรสองค์ที่ 9 ในพระบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรฤทธิ์ และหม่อมแช่ม กฤดากร ณ อยุธยา และมีเจ้าพี่เจ้าน้องร่วมพระบิดาหลายพระองค์ ดังมีรายพระนามคือ พระองค์เจ้าบวรเดช กฤดากร พระองค์เจ้าจรูญศักดิ์ กฤดากร หม่อมเจ้าขจรจรัสฤทธิ์ กฤดากร หม่อมเจ้าอมรทัต กฤดากร หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร หม่อมเจ้าผจงระจิตร กฤดากร โดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรฤทธิ์ พระบิดามีบทบาทมากต่อบ้านเมืองในช่วงรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6

หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม ได้อภิเษกสมรสกับหม่อมเจ้ารัสสาทิส กฤดากร เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2478 เมื่อชันษาเกือบ 40 ปี และอีก 8 ปี ต่อมามีโอรส คือ หม่อมราชวงศ์สาทิส กฤดากร ได้ถึงแก่กรรมเมื่ออายุเพียง 23 ปี โดยอุบัติเหตุ หลังจากเหตุการณ์นี้ทำให้หม่อมเจ้าสมัยเฉลิมทรงเศร้าโศกเสียพระทัยมาก จนประชวรด้วยพระโรคประสาทร้ายแรง และมีพระโรคแทรกซ้อน สิ้นชีพิตักษัยในวันที่ 20 มิถุนายน 2510 รวมพระชนมายุได้ 71 พรรษา 9 เดือน

เมื่อทรงพระเยาว์ หม่อมเจ้าสมัยเฉลิมทรงศึกษาหนังสือไทยที่วังพระอาทิตย์และที่โรงเรียนในวัดพระเชตุพน การศึกษาต่อจากนั้น คือ

พ.ศ.2448 โรงเรียนราชวิทยาลัย 3 ปี

พ.ศ.2451 โรงเรียนในประเทศฝรั่งเศส 2 ปี

พ.ศ.2453 Institution Brunel Haccius Geneve 3 ปี

พ.ศ.2456 College Scientifioue, Lausanne, Suisse 5 ปี

พ.ศ.2456 Ecole Nationale Superieure des Beaux Arts, Paris 9 ปี

สรุปได้ว่าท่านทรงใช้ชีวิตอยู่ในประเทศฝรั่งเศส ถึง 19 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ.2447 – 2470 (ค.ศ.1908 - 1927) โดยเป็นนักเรียนทุนในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หลังจากสำเร็จวิชาสถาปัตยกรรมจากสถาบัน Nationale Superieure des Beaux Arts กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสแล้วทรงกลับมารับราชการตามลำดับ ดังนี้

พ.ศ.2471 แผนกศิลปากรสถาน ตำแหน่งนายช่าง

พ.ศ.2472 กรมวังนอก กระทรวงวัง ตำแหน่งนายช่างใหญ่

พ.ศ.2478 กองสถาปัตยกรรม กระทรวงธรรมการ ตำแหน่งสถาปนิก

พ.ศ.2483 กองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งหัวหน้าแผนกออกแบบ

พ.ศ.2493 กรมศิลปากร ตำแหน่งสถาปนิกชั้นพิเศษ

พ.ศ.2501 ทรงออกจากราชการเพื่อรับบำนาญด้วยเหตุสูงอายุ ดังนั้น ช่วงเวลาปฏิบัติวิชาชีพของหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม คือ พ.ศ.2471 - 2501

พ.ศ.2487 - 2493 ทรงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณบดีคณะประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร และทรงสอนวิชาสถาปัตยกรรมที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในตำแหน่งอาจารย์พิเศษ

ทรงเป็นผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมสถาปนิกสยาม ในปี พ.ศ.2476 โดยทรงดำรงตำแหน่งกรรมการสมาคมฯ ร่วมกับผู้ริเริ่มอีก 6 ท่าน ใน พ.ศ.2477 ได้แก่ พระสาโรชรัตนนิมมานก์ นายกสมาคม หลวงบุรกรรมโกวิท เลขาธิการ นายนารถ โพธิสาท เหรัญญิก หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร กรรมการ หม่อมเจ้าโวฒยากร วรวรรณ กรรมการ และนายศิววงษ์ กุญชร ณ อยุธยา

เมื่อออกจากราชการแล้วได้รับแต่งตั้งให้ทรงดำรงตำแหน่งคณบดีคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2501-31 สิงหาคม 2505 ต่อจากนั้น ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ทรงดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาประจำสำนักพระราชวังมาตลอดพระชนมชีพ

ผลงานของท่านทรงมีมากมาย นอกจากศาลาว่าการกรุงเทพมหานครเมื่อ พ.ศ.2498 แล้ว ยังมีโรงละครแห่งชาติ ศาลาเฉลิมกรุง พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ พระบรมราชอนุสาวรีย์รัชกาลที่ 6 สวนลุมพินี

ในที่นี้ จะยกตัวอย่างอาคารสาธารณะ ซึ่งทรงเป็นผลงานการออกแบบของหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ดังนี้

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ จำนวน 9 ล้านบาท เพื่อสร้างโรงมหรสพที่ทันสมัยและใหญ่ที่สุดของเอเชียในยุคสมัยนั้น และพระราชทานนาม “ศาลาเฉลิมกรุง”

กรมพระนเรศวรวรฤทธิ์ ภาพโดยโรเบิร์ต เลนซ์ ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ภ.001 หวญ 7-78 (ที่มา: ภาพและคำบรรยาย: เอนก นาวิกมูล. **ประวัติการถ่ายรูปยุคแรกของไทย,** 2548 หน้า 611)

เพื่อเป็นเกียรติแก่หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ผู้ทรงออกแบบ และเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งการเฉลิมฉลองกรุงเทพมหานคร 150 ปี โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง ได้ยืนหยัดผ่านวันเวลาหลายยุคหลายสมัย

ศาลาเฉลิมกรุง ตั้งอยู่ทางฝั่งพระนคร ถนนตรีเพชร สังเกตได้ง่ายเพราะตั้งอยู่ ณ บริเวณสี่แยกบริเวณโดยรอบประกอบด้วยสถานที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง เช่น ย่านตลาดพาหุรัด ศูนย์การค้าดิโอลด์สยาม โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เสาชิงช้า สวนรมณีนาถ วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร, สวนสราญรมย์ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ศาลาว่าการกรุงเทพฯ เป็นต้น ด้วยความที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองจึงมีผู้คนพลุกพล่านผ่านไปผ่านมา ซึ่งก็จะเห็นได้จากการจราจรบริเวณนี้ ที่ค่อนข้างติดขัดเป็นส่วนใหญ่ ในปัจจุบันศาลาเฉลิมกรุงได้ใช้เป็นสถานที่ในการจัดแสดงโขน อันเป็นสุดยอดแห่งศิลปะการแสดงชั้นสูง โดยมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุงร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้จัดทำโครงการ “โขนศาลาเฉลิมกรุง” ขึ้น เพื่อเฉลิมฉลองในวาระ ดังกล่าว และเพื่อร่วมทำนุบำรุงนาฏศิลป์ชั้นสูงของไทย ศาลาเฉลิมกรุง จึงเป็นโรง

มหรสพหลวงที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานกว่ากึ่งศตวรรษ เป็นเสมือนสถาบันสัญลักษณ์แห่งการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ

ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

ตั้งอยู่ในเขตพระนคร ตรงข้ามวัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร ด้านหน้าจะอยู่ติดกับเสาชิงช้า ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2498 ออกแบบโดยหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ในอดีตนั้น เรียกว่าศาลาเทศบาลนครกรุงเทพ เดิมทีสถาปนิกได้ออกแบบให้อาคารหลังนี้มีหอคอยสูง แต่เมื่อทำการก่อสร้างจริงนั้น ได้ตัดยอดที่ว่านี้ออกไป จึงเกิดเป็นอาคารหลังในปัจจุบัน

ลักษณะผังอาคาร เป็นสี่เหลี่ยมมีคอร์ด ตรงกลางขนาดใหญ่ การวางผังเน้นเรื่องความสมมาตรเป็นสำคัญ ทางเข้าหลักของอาคารเป็นระเบียงยาวที่มีเสาขนาดสูงเรียงรายต่อเนื่องกันไป

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นตึกขนาดใหญ่ โดยภาพรวมเป็นอาคารสมัยใหม่ของตะวันตกที่เน้นความเรียบง่าย แต่ในส่วนรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ กลับมีการสอดแทรกประติมากรรมแบบไทยลงไปในชิ้นงานด้วย และเน้นการซ้ำกันในผังรูปด้านของอาคาร

อาคารหลังนี้ ถูกออกแบบให้ผังมีลักษณะเป็นแบบคลาสสิก เน้นแกนสมมาตร แต่รูปร่างลักษณะอาคารเป็นแบบไทยประยุกต์ โดยใช้งานประดับตกแต่งที่เป็นประติมากรรมแบบไทยประยุกต์เป็นตัวดำเนินเรื่องราว

(ดูเพิ่มเติม http://www.reurnthai.com/index.php?topic=5379.0
http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/thapra/Jairak_Junsin/fulltext.pdf
http://www.naewna.com/lady/gallery/1059)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถาปนิกผู้ทรงออกแบบอาคารมหาวิทยาลัย (ต่อมาเรียก ศาลาธรรม) คณะกรรมการตรวจการจ้างการก่อสร้างอาคารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตึกมหาวิทยาลัย (คำสั่งที่275/2506)

ศาลาธรรม (ภาพเมื่อ พ.ศ.2565)

ศาลาเฉลิมกรุง อนุสรณ์แห่งการเฉลิมฉลองกรุงเทพมหานคร 150 ปี

ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร (หลังเดิม) สร้างในปี พ.ศ.2498

หม่อมหลวงชูชาติ กำภู

อธิบดีกรมชลประทานยุคสร้างอ่างแก้ว
หม่อมหลวงชูชาติ กำภู
(พ.ศ. 2458-2512)

หม่อมหลวงชูชาติ กำภู เกิดวันที่ 4 มกราคม 2448 ที่ตำบลสามยอด อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร เป็นบุตรคนโตของ พลตรี พระยาสุรเสนา (หม่อมราชวงศ์ชิต กำภู) และคุณหญิงผอบ สุรเสนา ได้รับพระราชทานนาม “ชูชาติ” จากสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ

หม่อมหลวงชูชาติ กำภู สมรสกับคุณหญิงโฉมศรี กำภู ณ อยุธยา ธิดาของมหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาพลเทพ (เฉลิม โกมารกุล ณ นคร) และคุณหญิงสว่าง พลเทพ

การศึกษา

หม่อมหลวงชูชาติ กำภู เริ่มการศึกษาที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ เมื่อ พ.ศ.2457 เมื่ออายุได้ 9 ปี เรียนจบได้รับประกาศนียบัตรชั้นมัธยมบริบูรณ์ เมื่ออายุได้ 17 ปี และสอบชิงทุนได้รับทุนเล่าเรียนหลวงให้ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ได้ศึกษาที่โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ประเทศอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2466 เป็นเวลา 2 ปี แล้วจึงเข้าศึกษาในวิทยาลัยที่มหาวิทยาลัยลอนดอน เมื่อ พ.ศ.2468 ศึกษาอยู่ 8 ปี จึงสำเร็จการศึกษาขั้นปริญญาโททางวิศวกรรมโยธา ประกาศนียบัตรและปริญญาบัตรที่ได้มาจากมหาวิทยาลัยนี้คือ A.C.G.L., B. Sc. สาขาวิศวกรรมโยธา D.IC. (Advanced Dipkoma of Impetial College) และปริญญาโท M.Sc. สาขาคอนกรีตและไฮโดรลิกส์ ในปี พ.ศ.2472 ได้เข้าฝึกงานด้านวิศวกรรมโยธาในกรมโยธาธิการของประเทศอังกฤษ 1 ปี จึงกลับประเทศไทย เข้ารับราชการในกรมชลประทาน เมื่อ พ.ศ.2473

หม่อมหลวงชูชาติ กำภู ได้อุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2482 โดยมีสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญญาณวโร) เป็นอุปัชฌาย์ มีฉายาว่า ปัญญาวุโธ

ราชการด้านชลประทานและวิศวกรรมในกรมชลประทานเป็นพิเศษ ด้วยในการปฏิบัติ ความรู้และประสบการณ์จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นราชบัณฑิตในวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เมื่อ พ.ศ.2505 และได้รับปริญญาชั้นสูงสุด คือ ปริญญาช่างชลประทานดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2506 ต่อมาได้รับพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลาเข็มศิลปวิทยา เมื่อได้สร้างเขื่อนภูมิพลแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2507

การทำงาน

หม่อมหลวงชูชาติ กำภู เริ่มเข้ารับราชการตำแหน่งนายช่างผู้ช่ว ยประจำกองที่ปรึกษากรมชลประทาน ชั้นผู้ช่วยเซ็กชั่นแนลเอนจิเนียร์ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2473 ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์เอกในปีต่อมา เจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการเรื่อยมาจนกระทั่ง ในปี พ.ศ.2492 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมชลประทาน

ต่อมาในปี พ.ศ.2499 ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี (วันที่ 18 สิงหาคม 2499 ถึง 25 กุมภาพันธ์ 2500) และยังคงเป็นอธิบดี

กรมชลประทาน จากนั้นในปี พ.ศ.2507 ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ (วันที่ 9 กันยายน 2507 จนสิ้นสมัยเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2512) และยังคงเป็นอธิบดีกรมชลประทาน ในช่วงนั้นยังได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2 สิงหาคม 2508 ถึง 1 พฤศจิกายน 2510) อีกตำแหน่งหนึ่ง

ในปี พ.ศ.2512 ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติอีก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2512 และยังคงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการอยู่จนถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2512

หน้าที่ราชการพิเศษ

พ.ศ.2491 เป็นกรรมการองค์การอาหารและเกษตรแห่งชาติ (ได้รับเลือกอีกในปี พ.ศ. 2495)

พ.ศ.2494 เป็นกรรมการพิจารณาเกี่ยวกับการก่อสร้างเขื่อนแม่น้ำเจ้าพระยาโดยใช้เงินกู้จากธนาคารโลก (ได้รับการแต่งตั้งอีกในปี พ.ศ.2495 และ 2497)

พ.ศ.2497 เป็นผู้ว่าการองค์การพลังงานไฟฟ้าลิกไนท์ และเป็นกรรมการพลังงานแห่งชาติ

พ.ศ.2500 เป็นประธานกรรมการการไฟฟ้ายันฮี (จนถึง พ.ศ.2507)

พ.ศ.2502 เป็นกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (จนถึงแก่อนิจกรรม)

พ.ศ.2503 เป็นประธานกรรมการชลประทานศึกษามูลนิธิ

อธิบดีกรมชลประทานเดินทางไปช่วยวางผังการทำเขื่อน อ่างเก็บน้ำและประปา

พ.ศ.2510 เป็นรองประธานกรรมการพัฒนาการเกษตร ในเขตโครงการคันและคูน้ำ

พ.ศ.2511 เป็นผู้แทนประเทศไทยระดับรัฐมนตรีในคณะกรรมการประสานงานทางหลวงแห่งเอเชีย

พ.ศ.2512 เป็นกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ แห่งชาติ

บั้นปลายชีวิต

หม่อมหลวงชูชาติ กำภูได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคเส้นโลหิตในหัวใจตัน เมื่อวันจันทร์ที่ 13 เมษายน 2512 สิริอายุได้ 53 ปี

หม่อมหลวงชูชาติ กำภู เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนชลประทานวิทยา และวิทยาลัยการชลประทาน

ในวันคล้ายวันเกิดของหม่อมหลวงชูชาติ วิทยาลัยการชลประทานได้กำหนดให้วันที่ 4 มกราคมของทุกปี เป็นวันงานพิธีไหว้ครู เพื่อระลึกถึงพระคุณของครู และพระคุณของหม่อมหลวงชูชาติ ผู้ก่อตั้งโรงเรียน

(ดูเพิ่มเติม ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 69, ตอน 29, 13 พฤษภาคม พ.ศ.2495, หน้า 1288.
- ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 81, ตอน 47 ง ฉบับพิเศษ, 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2507, หน้า 3.
- ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 72, ตอน 81, 11 ตุลาคม พ.ศ. 2498, หน้า 2517)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรมชลประทานสมัยหม่อมหลวงชูชาติ กำภู เป็นอธิบดีกรมชลประทาน ได้มีโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว โครงการชลประทานพายัพ ในบริเวณก่อสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สร้างเสร็จเมื่อ 15 กันยายน 2505 ต่อมาหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธานคณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรียกชื่อ อ่างเก็บน้ำแห่งนี้ว่า “อ่างแก้ว”

ที่มา: FB นายช่าง สิน สมบูรณ์

นายสิน สมบูรณ์
ขณะดำรงตำแหน่งโยธาจังหวัดเชียงใหม่

นายสิน สมบูรณ์ เกิดที่จังหวัดลำปาง ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่จังหวัดลำปาง แล้วศึกษาต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาสอบเข้าศึกษาต่อคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำเร็จการศึกษาแล้ว รับราชการ กรมโยธาธิการ กรุงเทพฯ ต่อมาย้ายประจำสำนักงานโยธาจังหวัดเชียงใหม่ และดำรงตำแหน่งโยธาจังหวัดเชียงใหม่ ช่วงก่อสร้างอาคารในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เชียงใหม่

เกษียณอายุราชการ พ.ศ.2526 โดยมีบ้านพักที่ถนนห้วยแก้วติดกับคุ้มรินแก้ว ซื้อที่ดินของหลวงศรีประกาศ ซึ่งแบ่งขายแปลงละ 1 ไร่ ราคา 10,000 บาท ด้วยเงินผ่อน นายสิน แต่งงานกับนางอำนวย สมบูรณ์ มีทายาท 4 คน

(ที่มา: พ.ต.อ. อนุ เนินหาด **ย่านถนนห้วยแก้ว** เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์ 2557 หน้า 16-19)

ตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เชียงใหม่

มีบทบาทตามหน้าที่ราชการช่วงก่อสร้างอาคารหลังแรกในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เชียงใหม่ ในฐานะโยธาจังหวัดเชียงใหม่

บริษัทก่อสร้างอาคาร
ในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยุคแรก

“ผมอายุ 24 ปี มาทำงานเป็นคนงานสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาทำงานกับ บริษัทสีลมการก่อสร้าง ที่มารับเหมาสร้างตึกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สมัยนั้นบริษัทที่มาก่อสร้างเท่าที่จำได้นอกจาก บริษัท สีลมฯ แล้ว ยังมี บริษัท พระนครการก่อสร้าง เจ้าของเป็นญาติกับเจ้าของบริษัทสีลมฯ บริษัท สวัสดีการก่อสร้าง บริษัท ชัยศิริ บริษัทเหล่านี้มาจากกรุงเทพฯ” (คำบอกเล่าของนายพร รัตนโส ขณะสัมภาษณ์อายุ 71 ปี ชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยามาเป็นแรงงานก่อสร้างอาคารในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยุคแรก)

อาคารคณะศึกษาศาสตร์

อาคารคณะมนุษยศาสตร์

(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ตึกสำนักงานอธิการบดี และบ้านพักอาจารย์ 4 หลัง

ตึกสำนักงานอธิการบดี สร้างเมื่อ พ.ศ.2506 เป็นอาคาร 2 หลังคาทรงไทย กว้าง 12 เมตร ยาว 79 เมตร นายพูนจิตร มีกังวาล และนายวรเทพ เพ็ญเพียร เป็นสถาปนิก ศาสตราจารย์อรุณ สรเทศน์ เป็นวิศวกร นางพาศนา ตัณฑลักษณ์ และนายมนตรี ชุติเนตร เป็นผู้จัดครุภัณฑ์ บริษัท เศรษฐกรรมพาณิชย์ จำกัด เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มูลค่า 2,670,000 บาท สร้างเสร็จเมื่อ 11 กันยายน 2506

ตึกคณะวิทยาศาสตร์

ตึกวิทยาศาสตร์เป็นตึก 3 ชั้นหลังคาทรงไทย เป็นอาคาร 2 หลังตั้งขนานกัน มีตึก 2 ชั้นเชื่อมระหว่างตึกใหญ่ทั้ง 2 ในปัจจุบัน ใช้เป็นอาคารเรียนของนักศึกษาวิทยาศาสตร์ทุกสาขา

สถาปนิกผู้ออกแบบตึกหลังนี้คือ นายสนาน วสุวัต วิศวกรคือ ศาสตราจารย์อรุณ สรเทศน์ พร้อมด้วยผู้ช่วย 3 คน คือ นายศรีเครือ โพวาทอง นายธวัชชัย เทียนศรี และนายสุเชษฐ์ สิทธิชัยเกษม ผู้จัดครุภัณฑ์ได้แก่ นายสนาน วสุวัต ศาสตราจารย์ ดร. บัวเรศ คำทอง และ ดร. ต่อพงษ์ โทณะวณิก บริษัท สหกิจโยธา เป็นผู้รับเหมา ก่อสร้างด้วยราคา 2,00,000 บาท รวมทั้งค่าครุภัณฑ์ กำหนดให้เสร็จเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2506

ตึกวิทยาลัยที่ 1 และบ้านพักอาจารย์ 8 หลัง

ตึกวิทยาลัยที่ 1 เป็นตึก 3 ชั้น มีชั้นใต้ดิน ตั้งบนเนินดินสูง เนื้อที่ 18 ไร่ นายปริญญา อังศุสิงห์ เป็นสถาปนิกส่วนบ้านพักอาจารย์ 8 หลัง นางสาวธัญญา บัวทอง เป็นสถาปนิก นายศรีเครือ โพวาทอง นายธวัชชัย เทียนศรี และนายสุเชษฐ์ สิทธิชัยเกษม เป็นวิศวกรควบคุมการก่อสร้างทั้ง 2 รายการ บริษัท ธวัชชัย จำกัด เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มูลค่า 7,320,000 บาท นางพาศนา ตัณฑลักษณ์ เป็นผู้จัดครุภัณฑ์ ตึกวิทยาลัยที่ 1 นางสาวธัญญา บัวทอง เป็นผู้จัดครุภัณฑ์ บ้านพักอาจารย์ทั้งสองรายการสร้างเสร็จ 21 ตุลาคม 2506

ศาลาธรรม (เดิมเรียก อาคารมหาวิทยาลัย)

ศาลาธรรม เป็นอาคาร 2 ชั้น ทรงไทย หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤษดากร ทรงเป็นสถาปนิกออกแบบก่อสร้าง มีผู้ช่วยคือ หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี และนายประดิษฐ์ ยุวพุกกะ วิศวกร คือ นายศรีเครือ โพวาทอง นายธวัชชัย เทียนศรี และนายสุเชษฐ์ สิทธิชัยเกษม ศาสตราจารย์อรุณ สรเทศน์ เป็นผู้สำรวจระดับที่ตั้งอาคาร ห้างหุ้นส่วนจำกัดนิติบุคคล โกมล ตียาภรณ์ สหช่าง เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มูลค่า 1,300,000 สร้างเสร็จเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2507 ต่อมา เมื่ออัญเชิญพระพุทธรูปมาประดิษฐาน นายอุรุพร อินทพันธ์ เป็นสถาปนิกต่อเติมอาคาร (คำบอกเล่าของนายอุรุพร อินทพันธ์ เมื่อ 26 มิถุนายน 2565)

บ้านรับรองและบ้านพักอาจารย์โสด 1 หลัง

บ้านรับรองเป็นอาคาร 2 ชั้น ส่วนบ้านพักอาจารย์โสดอยู่รวมกัน 4 คน สถาปนิกผู้ออกแบบบ้านรับรอง คือ นางพาศนา ตัณฑลักษณ์ สถาปนิกบ้านพักอาจารย์โสด คือ นายจุฬา พรรธนะแพทย์ นายศรีเครือ โพวาทอง นายธวัชชัย เทียนศรี และนายสุเชษฐ์ สิทธิชัยเกษม เป็นวิศวกรควบคุมการก่อสร้างทั้ง 2 รายการ ห้างหุ้นส่วนจำกัดนิติบุคคล โกมล ตียาภรณ์สหช่าง เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มูลค่า 1,050,000 สร้างเสร็จเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2506

ตึกคณะมนุษยศาสตร์

สร้างขึ้นในปีงบประมาณ 2507 นายอมร อ.ศรีวงศ์ เป็นสถาปนิก ศาสตราจารย์อรุณ สรเทศน์ เป็นวิศวกร บริษัท ธวัชชัย จำกัด เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มูลค่า 2,700,000 บาท กำหนดเสร็จวันที่ 25 ธันวาคม 2507

ตึกวิทยาลัยที่สอง (วิทยาลัยหญิง) และบ้านพักอาจารย์ 23 หลัง

นายอมร อ.ศรีวงศ์ เป็นสถาปนิก ศาสตราจารย์อรุณ สรเทศน์ เป็นวิศวกร บริษัท พิชิตวิศวกรรม จำกัด เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มูลค่า 7,763,000 บาท กำหนดเสร็จวันที่ 28 ธันวาคม 2507

ศูนย์สัมพันธ์นักศึกษา (ยูเนียน)

นายอมร อ.ศรีวงศ์ เป็นสถาปนิก ศาสตราจารย์อรุณ สรเทศน์ เป็นวิศวกร บริษัทพิชิตวิศวกรรมจำกัด เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มูลค่า 1,350,000 บาท กำหนดเสร็จวันที่ 25 ธันวาคม 2507

(ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508 หน้า 62-65)

"ภาคเก้า"

ข้าราชการประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ข้าราชการประจำ
สำนักนายกรัฐมนตรี

พลเอก เนตร เขมะโยธิน
(พ.ศ.2452-พ.ศ.2528)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

เกิดเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2452 ที่บ้านวัดบึง หมู่ 8 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นบุตรนายพันเอก พระยารามจตุรงค์ (นัด เขมะโยธิน) และนางริ้ว

พลเอก เนตร เขมะโยธิน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันศุกร์ที่ 22 กุมภาพันธ์ 2528 ด้วยโรคหัวใจล้มเหลว รวมอายุ 75 ปี 8 เดือน 11 วัน

(ที่มา: อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเอก เนตร เขมะโยธิน ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส, วันพฤหัสบดีที่ 24 ตุลาคม 2528)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.ทำหน้าที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีช่วงจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่น เป็นผู้ลงนามในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 135/2507 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการจัดซื้อที่ดินภายในเขตแผนที่ เขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในท้องที่ตำบลสุเทพและตำบลสวนดอก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 2506 ลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2507 มีผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานอนุกรรมการ ให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่รับข้อเสนอขายที่ดินในบริเวณดังกล่าว พิจารณาต่อรองราคาตามที่เห็นสมควร เพื่อความเป็นธรรมของทั้งฝ่ายราษฎร เจ้าของที่ดินผู้ขาย และฝ่ายทางราชการผู้ซื้อต้องรายงานต่อข้าพเจ้าเป็นงวด ๆ เพื่อจักได้พิจารณาดำเนินการจัดซื้อต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4 วาระ

21 กุมภาพันธ์ 2507-20 กุมภาพันธ์ 2509
21 กุมภาพันธ์ 2509-20 กุมภาพันธ์ 2511
21 กุมภาพันธ์ 2511-20 กุมภาพันธ์ 2513
21 กุมภาพันธ์ 2513-20 กุมภาพันธ์ 2515

บริเวณที่ปัจจุบันเป็นที่ตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2469 ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ รัชกาลที่ 7
(ที่มา: **สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร**)

พลโท อัมพร จินตกานนท์
(พ.ศ.2456-2531)

เลขาธิการนายกรัฐมนตรีสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (ดู ประวัติ หน้า 238)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พลโท อัมพร จินตกานนท์ ดำรงตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับภารกิจของนายกรัฐมนตรีที่มีต่อการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และร่วมทำหน้าที่กรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ...

โรงเรียนอัมพรจินตกานนท์ ตั้งอยู่เลขที่ 21 หมู่ 4 ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

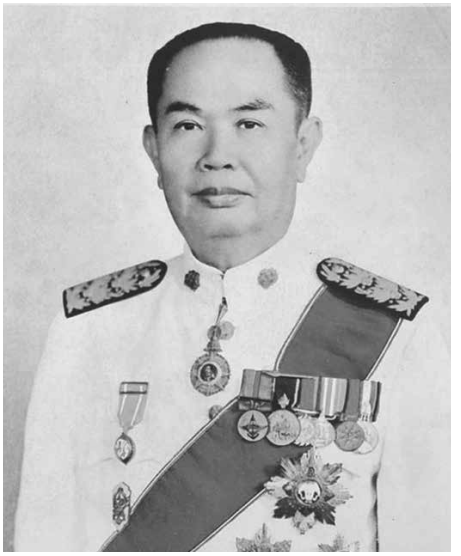

นายมนูญ บริสุทธิ์ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี
(พ.ศ.2451-พ.ศ.2521)

นายมนูญ บริสุทธิ์ เกิดเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2451 ที่บ้านตำบลรั้วใหญ่ อำเภอท่าพี่เลี้ยง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรคนที่ 5 ของนายทองอยู่และนางทองคำ บริสุทธิ์ บิดามีอาชีพทนายความ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 6 คน

การศึกษา

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนประจำจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ.2464

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2468

สอบได้เนติบัณฑิตเป็นที่ 1 ของโรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม เมื่อ พ.ศ.2470 อายุได้ 19 ปี

การประกอบอาชีพส่วนตัว

หลังจากสอบได้เป็นเนติบัณฑิตแล้ว นายมนูญ บริสุทธิ์ ได้ประกอบอาชีพเป็นทนายความที่จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ.2470 - 2475

การรับราชการ

1 มิถุนายน 2481 ประจำกรมในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

1 มกราคม 2482 ผู้ช่วยหัวหน้ากองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

1 มกราคม 2483 หัวหน้าแผนกโต้ตอบ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

29 ธันวาคม 2485 หัวหน้าแผนก โต้ตอบ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และทำหน้าที่ผู้ช่วยหัวหน้ากองกลางอีกตำแหน่งหนึ่ง

1 เมษายน 2490 โอนไปรับราชการในตำแหน่งหัวหน้ากองนิติธรรม กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

13 ธันวาคม 2499 คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้เลื่อนขึ้นเป็นข้าราชการชั้นพิเศษ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองนิติธรรม

8 ตุลาคม 2500 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรีฝ่ายการเมืองอีกตำแหน่งหนึ่ง

16 กุมภาพันธ์ 2502-1 ตุลาคม 2508 โอนจากกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหารและมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สังกัดสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

1 ตุลาคม 2508 โอนไปรับราชการสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

1 ตุลาคม 2509 ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

1 ตุลาคม 2510 ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

16 กันยายน 2511 ลาออกจากราชการฐานรับราชการนานและสูงอายุ

ข้าราชการการเมือง

10 กันยายน 2476 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท 1 ผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี

1 มิถุนายน 2479 เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการครั้งที่ 1

10 พฤษภาคม 2480 เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการครั้งที่ 2

21 กันยายน 2480 เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

18 กันยายน 2500 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรประเภท 2

3 กุมภาพันธ์ 2502 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

1 ตุลาคม 2510 เลขาธิการคณะรัฐมนตรี (ตำแหน่งการเมือง)

4 กรกฎาคม 2511 สมาชิกวุฒิสภา

1 ตุลาคม 2511 เลขาธิการคณะรัฐมนตรี (ตำแหน่งการเมือง)

11 มีนาคม 2512 พ้นจากตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (ตำแหน่งการเมือง)

11 มีนาคม 2512 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร

23 พฤศจิกายน 2513 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม

10 ธันวาคม 2516 สมาชิกสมัชชาแห่งชาติ

25 มีนาคม 2517 ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

30 พฤษภาคม 2517 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

26 มกราคม 2518 สมาชิกวุฒิสภา

ชีวิตครอบครัว

พ.ศ.2471 นายมนูญ บริสุทธิ์ ได้สมรสกับคุณหญิงโกสุม บริสุทธิ์ ธิดาของนายอุย แซ่อึ้ง และนางตู่ สมพงศ์ ประกอบอาชีพค้าขาย มีบุตรธิดาด้วยกัน 4 คน คือ

1. คุณหญิงอาภา มีจุล เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี

2. นายมนตรี บริสุทธิ์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. นายเมธี บริสุทธิ์ ผู้อำนวยการกองกลาง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา บริสุทธิ์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายมนูญ บริสุทธิ์ ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2521 สิริอายุได้ 69 ปี

(ดูเพิ่มเติม อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายมนูญ บริสุทธิ์ 2521)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีในช่วงเริ่มต้นก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2503-พ.ศ.2508

พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา

(ดูประวัติหน้า 208, 315)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

21 เมษายน 2507 - 20 เมษายน 2509
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ครั้งที่ 1)
10 กุมภาพันธ์ 2511–ถึงแก่อสัญกรรม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ครั้งที่ 2)

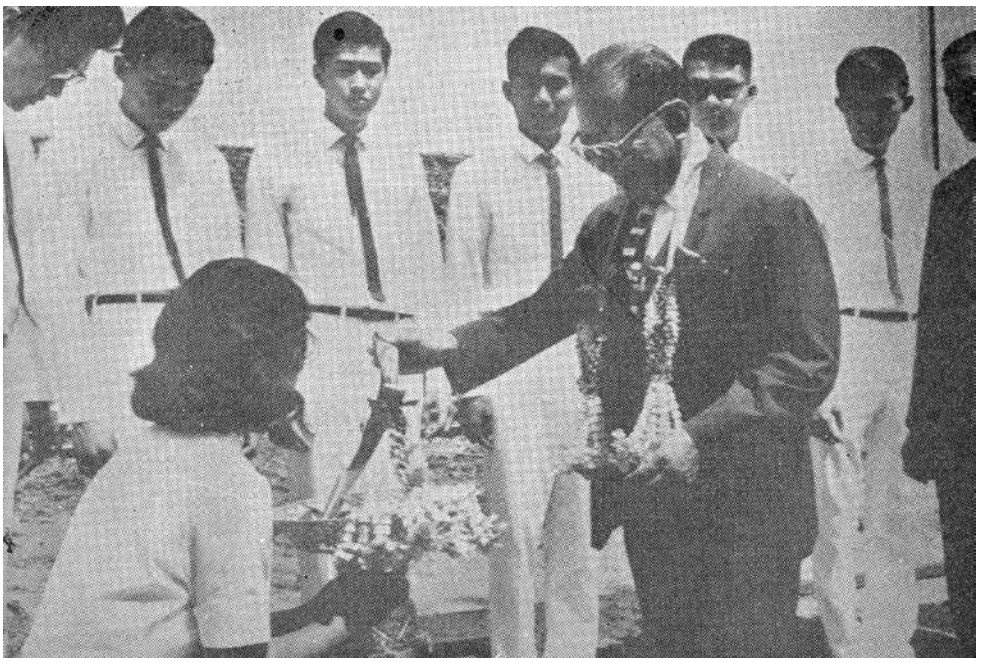

คณาจารย์และนักศึกษาต้อนรับ พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล) อธิการบดี ที่สถานีรถไฟเชียงใหม่ ในโอกาสเดินทางมาทำพิธีเปิดการศึกษา ภาคแรก 18 มิถุนายน 2507 (ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแถวรับ พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล) อธิการบดีในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

นายอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ นำต้นลำไย 12 ต้น มอบให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในโอกาสนำคณะกรรมการอำเภอและกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาเยี่ยมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล) อธิการบดีปลูกต้นลำไยในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

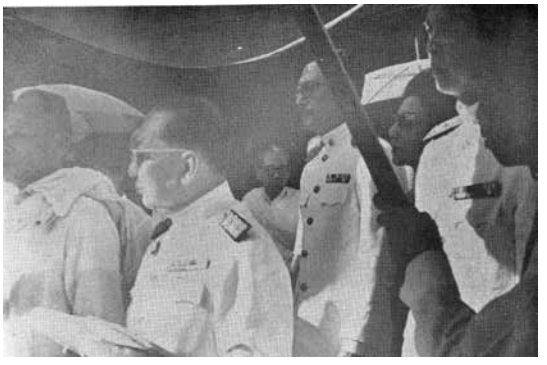

พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล) อธิการบดี เป็นประธานในการทอดกฐินพระราชทาน ณ วัดพระธาตุศรีจอมทอง (ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

"ภาคสิบ"

อาคารเรียนคณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์
(ภาพเมื่อ พ.ศ.2565)

ประวัติประธาน
และคณาจารย์ผู้ร่างหลักสูตร 3 หลักสูตรและเตรียมบุคลากร

คำสั่งที่ 63/2506
กรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชามนุษยธรรมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. นายสาโรช บัวศรี
2. นางจินตนา ยศสุนทร[1]
3. นางฉลวย วุธาทิตย์
4. นส.นิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
5. หลวงบริบาลบุรีภัณฑ์
6. นายประเสริฐ วิทยารัฐ
7. นส.ฟุ้งเฟื่อง เครือศราชู
8. นางมยุรี สุขวิวัฒน์
9. นางลัดดา วงศ์สายัณห์[3]
10. นส.วรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
11. นายวิสุทธิ์ บุษยกุล[2]
12. นางศรีนาถ สุริยะ
13. นางสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
14. นส.สวาท เสนาณรงค์[1]
15. หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล
16. นางสุมนา คำทอง[2]
17. นางแม้นมาส ชวลิต
18. Mr.George Heuser3
19. Dr.Willy Kuenzei[3]

1 ไม่มีภาพ มีผลงานวิชาการ แต่ยังไม่พบประวัติ
2 มีภาพ แต่ยังไม่พบประวัติ
3 ยังไม่พบภาพและประวัติ

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี (พ.ศ.2459-พ.ศ.2536)

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี
ประธานคณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตร
มนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดร.สาโรช บัวศรีเป็นบุตร ขุนประทุมสิริพันธ์ (เจริญ บัวศรี) กับ นางประทุม สิริพันธ์ (เปล่ง) เกิดที่บ้านตำบลสันใย อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันเสาร์ที่ 16 กันยายน 2459

การศึกษา

เรียนชั้นประถมและมัธยมศึกษาที่ภูเก็ต อายุ 13 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ศึกษาต่อที่ปีนัง British Malaya โรงเรียน The Anglo-Chinese Boys School (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Methodist Boys School) 3 ปี

กลับประเทศไทยเรียนต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร 2 ปี

พ.ศ.2478 เรียนคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำเร็จปริญญาตรี 2481 แล้ว เรียนวิชาครู ป.ม. จากนั้นโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา (สมัย หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลเป็นอาจารย์ใหญ่) เรียกตัวไปสอน ต่อมากรมวิสามัญศึกษาส่งไปเป็นอาจารย์ใหญ่ที่โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย

ได้ทุนของกระทรวงการต่างประเทศอเมริกา เรียนปริญญาโทและปริญญาเอกทางวิชาการศึกษาที่มหาวิทยาลัย Ohio State Columbus, Ohio สำเร็จการศึกษาปริญญาเอก เมื่อ ค.ศ.1951 (พ.ศ.2494)

กลับประเทศไทยดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยวิชาการศึกษา (พ.ศ.2496-2497) อธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา (พ.ศ.2499-2512)

การสมรสและครอบครัว

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรีสมรสกับ อาจารย์ศิรี ศิริจรรยา ธิดาของหลวงศรีรัตนากร เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2495 ไม่มีบุตรธิดา

ตำแหน่ง

ครูใหญ่ โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร วังจันทร์เกษม ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้อำนวยการวิทยาลัยวิชาการศึกษา (พ.ศ.2496-2497)

อธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา (พ.ศ.2499-2512)

ผลงาน

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้เสนอให้ตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ขึ้น เพื่อเปิดสอนหลักสูตร 2 ปี สำหรับผู้ที่มีวุฒิ ป.ม. หรือเทียบเท่า 4 ปี สำหรับผู้มีวุฒิ ป.ป. หรือเทียบเท่า ให้มีโอกาสได้เรียนปริญญาตรีทางวิชาชีพครู กระทรวงศึกษาธิการได้นำมติสุดท้ายของคณะรัฐมนตรีมาจัดตั้ง วิทยาลัยวิชาการศึกษา ขึ้นตามคำเสนอแนะของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช โดยตรง และตราเป็นพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ วันที่ 16 กันยายน 2497

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรีเป็นผู้ใฝ่ใจศึกษาในเรื่องธรรมะอย่างแตกฉาน และได้ริเริ่มนำเอาพุทธปรัชญามาเรียงถ้อยคำให้เป็นปรัชญาการศึกษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาทั้งกระบวนการ

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี และอาจารย์ศิรี บัวศรี ที่บ้านพักอธิการ วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร เมื่อ พ.ศ.2496 (ที่มา: **ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล** หน้า 98)

มีรากฐานสัมพันธ์กับพุทธศาสนา
(ดูเพิ่มเติม **ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล** คณะกรรมการจัดทำหนังสือฯ จัดพิมพ์ในโอกาส 6 รอบ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี, 2531)

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรีถึงแก่กรรม เมื่อ พ.ศ.2536 สิริอายุได้ 76 ปี

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กำลังดำเนินการจัดตั้ง (คำสั่งที่ ป.154/2503และ 40/2506)

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ป.117/2505)

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชามนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (63/2506)

Prisident Herman B Well มอบเกียรติบัตรของมหาวิทยาลัย Indiana ให้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ณ มหาวิทยาลัย Indiana, Bloomington, USA เมื่อ 27 ธันวาคม 2503 (ที่มา: **ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล** หน้า 67)

หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล
(พ.ศ.2466-พ.ศ.2546)

พระประวัติ

ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล เป็นพระโอรสลำดับที่ 31 ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ กับหม่อมเจิม ดิศกุล (สกุลเดิม สนธิรัตน์) ประสูติเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2466 เมื่อทรงพระเยาว์ ชันษาระหว่าง 1 - 11 ปี ได้อยู่ในพระอุปถัมภ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอัพภันตรีปชา พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

การศึกษา

ทรงศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนขัตติยานีผดุง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทางด้านอักษรศาสตร์ที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และระดับปริญญาตรีทางด้านประวัติศาสตร์ ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อปี พ.ศ.2491 ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงได้รับทุนจากบริติชเคาน์ซิล (British Council) ให้ไปดูงานเป็นเวลา 3 เดือน ที่พิพิธภัณฑสถานและโบราณคดี ประเทศอังกฤษ

ต่อมาทรงได้รับทุนจากรัฐบาลไทย เข้าศึกษาต่อทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่โรงเรียนลูฟร์ (Ecole du Louvre) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ลูฟร์ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

เมื่อจบการศึกษาแล้ว ทรงเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกที่สถาบันโบราณคดี (Institute of Archaeology) มหาวิทยาลัยลอนดอน แต่ศึกษาได้ 2 ปี ยังไม่ได้ทรงจบหลักสูตรปริญญาเอก เสด็จกลับประเทศไทย

ครอบครัว

ในปี พ.ศ.2501 ทรงสมรสกับหม่อมอรพินทร์ ดิศกุล ณ อยุธยา (สกุลเดิม อินทรทูต เป็นบุตรสาวของพระพินิจชนคดี (พินิจ อินทรทูต) กับหม่อมหลวงอรุณ สนิทวงศ์) ทรงมีโอรสและธิดาด้วยกัน 4 คน

ผลงานและหน้าที่

พ.ศ.2489 ทรงเข้ารับราชการในกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2490 ทรงดำรงตำแหน่งหัวหน้าหอสมุดดำรงราชานุภาพ กรมศิลปากร

พ.ศ.2496 ทรงดำรงตำแหน่งภัณฑารักษ์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร และอาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ โรงเรียนศิลปศึกษา กรมศิลปากร

พ.ศ.2507 ทรงดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ.2507 ทรงดำรงตำแหน่งคณบดีคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ.2519 ทรงดำรงตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ.2525 ทรงดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ.2530 ทรงดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์สปาฟา (SPAFA) หรือศูนย์ทางด้านโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แห่งซีมีโอ (SEAMEO)

พ.ศ.2535 ทรงดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาด้านโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน กรมศิลปากร

หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล สิ้นชีพิตักษัย เมื่อเวลา 07.15 น. วันที่ 6 พฤศจิกายน 2546 ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ด้วยโรคพระทัยวาย

ทรงเป็นผู้วางรากฐานวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์

เดิมศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงวางอนาคตไปทางสายอาชีพครู จึงทรงศึกษาวิชาครูไว้ก่อนเข้ารับราชการ แต่เมื่อทรงรับราชการในกองโบราณคดี กรมศิลปากร ทรงมีภารกิจเกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ซึ่งเป็นสิ่งที่โปรด ทั้งยังมีโอกาสได้ทรงศึกษาวิชาเฉพาะทางคือประวัติศาสตร์ศิลป์และโบราณคดีในภาษาต่างประเทศ ดังนั้น เมื่อรวมความรู้จากการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และการที่ทรงค้นคว้าเพิ่มเติมส่วนพระองค์ตลอดเวลา จึงทำให้เป็นเลิศในวิชาการด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ นับว่าเป็นนักปราชญ์พระองค์หนึ่ง ได้ทรงนำความรู้ทั้งหมดมาสร้างประโยชน์แก่วงการศึกษาไทย ดังนี้

พ.ศ.2499 ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ได้ก่อตั้งการสอนประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีเป็นครั้งแรกในโรงเรียนศิลปศึกษาของกรมศิลปากร ทรงวางหลักสูตรการเรียนวิชานี้ เช่นเดียวกับโรงเรียนลูฟร์ นักศึกษาต้องเรียนประวัติศาสตร์ทั่วไปของประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง เช่น อินเดีย ศรีลังกา อินโดนีเซีย กัมพูชา จีน และญี่ปุ่น ในการนี้ ต้องทรงจัดทำตำราเรียนให้ด้วย เพราะยังไม่มีตำราภาษาไทยด้านนี้โดยตรง ทรงอุตสาหะแปลตำราจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาฝรั่งเศส ทั้งยังทรงรับเป็นผู้สอนนักศึกษาด้วย

พ.ศ.2507 ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงย้ายจากกรมศิลปากรไปดำรงตำแหน่งคณบดีคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งแต่ พ.ศ.2519 - พ.ศ.2524 และดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งแต่ พ.ศ.2525 - พ.ศ.2529

(ซ้าย) Jean Boisselier (ชอง บวสเซอลีเย่) (พ.ศ.2455-2539/ค.ศ.1912-1996) ศาสตราจารย์ชาวฝรั่งเศสผู้เชี่ยวชาญวิชาโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะประเทศอินเดียและทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ขวา) ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล (พ.ศ.2466-2546) (ที่มา: **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล** 2546)

หลังจากทรงเกษียณอายุราชการจากมหาวิทยาลัยศิลปากรแล้ว ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ภูมิภาคโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SPAFA) ในองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) ตั้ง พ.ศ.2530 - พ.ศ.2535

เมื่อพ้นจากตำแหน่งนี้แล้ว ทรงได้รับเชิญเป็นที่ปรึกษาด้านโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานของกรมศิลปากร และยังทรงรับเป็นอาจารย์พิเศษแก่สถาบันต่าง ๆ ทรงยุติงานค้นคว้าและงานสอนที่ทรงรักทั้งหมดลงใน พ.ศ.2540 เนื่องจากทรงประสบอุบัติเหตุทำให้ประชวรหนัก

ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงนิพนธ์ตำราและบทความวิชาการด้านประวัติศาสตร์ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีเป็นจำนวนมาก เช่น ศิลปะอินเดีย ศิลปะชวา ศิลปะขอม ศิลปะในประเทศไทย เทวรูปสัมฤทธิ์สมัยสุโขทัย เที่ยวเมืองลังกา ศิลปะอินโดนีเซียโบราณ ประติมากรรมขอม ศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรขอม หนังสือนำชมพิพิธภัณฑสถานหลายแห่ง Art in Thailand, A

Brief History และ Thailand ในชุด Archeaological Mundi ซึ่งตีพิมพ์ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศสและภาษาเยอรมัน เป็นต้น

พระเกียรติคุณของศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ด้านประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ และโบราณคดี เป็นที่ยกย่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทรงได้รับรางวัลในฐานะบุคคลสำคัญระหว่างชาติที่ได้ผลิตผลงานด้านวัฒนธรรมและความรู้เกี่ยวกับทวีปเอเชีย จากเมืองฟุกุโอกะ ประเทศญี่ปุ่น ได้รับการถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทรงได้รับเชิญให้ร่วมงานด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีในองค์กรภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ เช่น ประธานคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ กรรมการในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ อุปนายกกิตติมศักดิ์ของสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ ประธานมูลนิธิเจมส์ เอส ดับเบิลยู ทอมป์สัน และนายกสมาคมประวัติศาสตร์ ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นต้น
(ดูเพิ่มเติม ฉวีงาม มาเจริญ ใน “ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ผู้วางรากฐานวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์”. **สตรีบุคคลสำคัญ** เล่ม 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี 2552. หน้า 148-152)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

หลวงบริบาลบุรีภัณฑ์
(ป่วน อินทุวงศ์ เปรียญ 4 ประโยค)

ศาสตราจารย์ หลวงบริบาลบุรีภัณฑ์ ชื่อเดิม ป่วน (ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 6 ได้รับพระราชทานนามสกุลว่า “อินทุวงศ์”) เกิดเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2441 ที่บ้านปลายคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นบุตรคนที่ 3 ของนายกลั่น–นางปาด มีอาชีพค้าขาย มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 5 คน

เมื่อขณะที่มีอายุได้ 8 ขวบ บิดาพาไปบวชเรียนเป็นศิษย์อยู่กับพระอาจารย์เชย (ผู้เป็นหลวงลุง) เจ้าคณะตะวันออก รองเจ้าอาวาสวัดท่าข้าม ในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พระป่วนได้เริ่มเรียนอักษรอักขรสมัย ซึ่งในสมัยนั้น ใช้หนังสือชุดมูลบทบรรพกิจ กับ ปฐม ก. กา จบแล้วเรียนหนังสือขอมอ่านหนังสือพระมาลัย เรียนอยู่ 3 ปีก็จบ แล้วเรียนต่อท่องสูตรมูลกัจจายน์กับพระอาจารย์แหวน วัดบางช้างเหนืออยู่ปีเศษ สอบได้เปรียญ 4 ประโยค

ลาสิกขาบทเข้ารับราชการได้บรรดาศักดิ์เป็นหลวงบริบาลบุรีภัณฑ์ สอนหนังสือได้รับตำแหน่ง

ศาสตราจารย์ ต่อมาได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต
(พ.ศ.2465-ปัจจุบัน)

ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต เกิดเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2465 ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นธิดาของขุนพิทักษ์ประชารมย์ กับ นางพิทักษ์ประชารมย์ สำเร็จการศึกษาอักษรศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย M.A. (In Library Science) จากมหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมิกา ประกาศบัตรพิเศษของยูเนสโก (วิธีสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์) โรงเรียนบรรณารักษ์ประเทศเดนมาร์ก

เริ่มการทำงานในอาชีพนักข่าวหนังสือพิมพ์ประจำกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์นิกรรายวัน (พ.ศ. 2488-2492) ต่อมาได้เข้ารับราชการที่กระทรวงศึกษาธิการ เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ และรองอธิบดีกรมศิลปากร ผู้อำนวยการศูนย์ภูมิภาคเอเชียโอเชียนเนีย ว่าด้วยการพัฒนาวัฒนธรรมและหนังสือในภูมิภาค ฯลฯ

เป็นกรรมการบริหารโครงการ และสาราณียกรหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2511-ปัจจุบัน) ประธานคณะกรรมการแปลหนังสือด้าน

ผลงานส่วนหนึ่งของ ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต

วัฒนธรรมของกรมวิชาการ (พ.ศ.2525-ปัจจุบัน) และบรรณาธิการสิ่งพิมพ์ด้านวัฒนธรรมของอาเซียน (พ.ศ.2530- ปัจจุบัน) ตำแหน่งในราชการ เขียนหนังสือสำหรับเด็ก สารคดี ตำราทางวิชาการ หนังสือต่าง ๆ ทั้งชื่อจริงและนามปากกา รอย โรจนานนท์ 19 กันย์ โรจนากร ม. ลีละหุต มนัสนันท์ ไว้เป็นจำนวนมาก อาทิ เรื่องสั้นร่วมสมัยจากสหรัฐอเมริกา วรรณกรรมชั้นเอกของสหรัฐอเมริกา ประวัติบุคคลสำคัญของโลก

เป็นนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ หลายสมัย โดยเป็นผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย

สมรสกับนายชาย ชวลิต มีบุตรธิดา จำนวน 3 คน

นามปากกา

รอย โรจนานนท์ 19 กันย์ โรจนากร ม. ลีละหุต มนัสนันท์

เกียรติยศที่ได้รับ

รางวัลในโครงการเชิดชูผู้ทำความดีแก่สังคม ของมูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2550

รับโปรดเกล้าฯ พระราชทานตำแหน่งศาสตราจารย์พิเศษ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับตำแหน่งกิตติเมธี จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ดูเพิ่มเติม ประพันธ์สาส์น. ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต, 2553)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

ท่านผู้หญิงวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
(พ.ศ.2471-ปัจจุบัน)

ท่านผู้หญิงวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา เกิดเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2471(ค.ศ. 1929) เป็นธิดาของหม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ และท่านผู้หญิงประยงค์

ท่านผู้หญิงวรุณยุพา สำเร็จการศึกษาชั้นประถมและมัธยมจากโรงเรียนราชินี จากนั้นเข้าศึกษาต่อที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่เรียนได้เพียงปีเดียว ก็เดินทางไปศึกษาต่อทางด้านประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ School of Oriental and African Studies (SOAS), University of London และสำเร็จการศึกษาได้ปริญญา B.A. (Hons)

ท่านผู้หญิงวรุณยุพาเริ่มรับราชการเมื่อ พ.ศ.2501 ในกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นได้โอนมาอยู่ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร) โดยสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์เอเชีย เป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยอีกหลายแห่ง

งานอายุวัฒนะครบ 90 ปี ท่านผู้หญิงวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ณ สยามสมาคมฯ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2562 จัดโดยสมาคมประวัติศาสตร์ฯ
(ภาพบนนายอานันท์ ปันยารชุน กำลังลงนามอวยพร)

และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้กับลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก ท่านมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ท่านลาออกจากราชการเมื่อ พ.ศ.2525 แต่ยังเป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ต่อมามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้มอบปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางด้านประวัติศาสตร์แก่ท่าน

ผลงานทางวิชาการของท่านบางส่วน

1. เป็นผู้แปลร่วม A History of South East Asia (ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ของ ดี.จี.อี. ฮอลล์ (D.G.E. Hall)

2. เป็นบรรณาธิการแปลร่วมในหนังสือชุด South Asia in the Age of Commerce (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคการค้า ค.ศ. 1450-1680) ของ แอนโทนี รีด (Anthony Reid) เล่ม 1 ดินแดนใต้ลม เล่ม 2 การขยายตัวและวิกฤติการณ์ และมีบทความทางวิชาการอีกหลายเรื่อง

ท่านผู้หญิงวรุณยุพา ทำงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ท่านเป็นกรรมการต่าง ๆ หลายชุด เช่น กรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย กระทรวงวัฒนธรรม กรรมการชำระและศึกษากฎหมายไทยโบราณ ของราชบัณฑิตยสถาน และเป็นที่ปรึกษาสมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ท่านมีความรู้และความสนใจในวิชาการหลายสาขาอย่างลึกซึ้ง น้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของท่านเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ใกล้ชิดทุกคน (ดูเพิ่มเติม **สายธารแห่งความคิด** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดกิจกรรมทางวิชาการฉลองครบ 60 ปี อาจารย์คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2532)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

อาจารย์ พันเอกหญิง
คุณนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
(พ.ศ.2473-พ.ศ.2564)

เกิดวันที่ 29 มิถุนายน 2473 ที่จังหวัดพระนคร เป็นธิดาคนโตของคุณหลวงจรัญสนิทวงศ์ (หม่อมหลวงจรัญ สนิทวงศ์) อดีตปลัดกระทรวงคมนาคม และท่านผู้หญิง หม่อมหลวงเยี่ยม สนิทวงศ์ (สกุลเดิม อิศรเสนา)

การศึกษา

ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย ตั้งแต่ชั้นประถมจนสำเร็จชั้นเตรียมอุดมศึกษา จากนั้นได้สอบเข้าศึกษาต่อที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน ปี พ.ศ.2491 แต่ศึกษาได้เพียงปีเดียว ก็ได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษายังประเทศอังกฤษ จนจบการศึกษาปริญญาตรีเกียรตินิยมทางประวัติศาสตร์สากล (B.A.) hons. จากมหาวิทยาลัยนอตติงแฮม เมื่อปี พ.ศ.2497 จากนั้นท่านได้ศึกษาต่อจนสำเร็จชั้นปริญญาเอกทางประวัติศาสตร์อาเซียน (Ph.D) จากมหาวิทยาลัยลอนดอน เมื่อปี พ.ศ.2504

การทำงาน

เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดแล้ว ได้กลับมารับราชการ ดำรงตำแหน่งอาจารย์โทวิทยาลัยวิชาการศึกษา กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

จนกระทั่งปี พ.ศ.2505 ได้โอนไปรับราชการที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำโท คณะศิลปศาสตร์ นับได้ว่าเป็นอาจารย์รุ่นแรกของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ช่วงนั้นได้เป็นกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

ต่อมาได้โอนไปรับราชการเป็นข้าราชการกลาโหมพลเรือนประเภทสามัญชั้นสัญญาบัตร ในตำแหน่งอาจารย์กองการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในปี พ.ศ.2519 จนได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงยศเป็นพันเอกหญิง และมีมติคณะรัฐมนตรีให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานทางสำนักงานซีเมสตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 เป็นเวลา 2 ปี จนกระทั่งท่านได้ลาออกจากราชการ เมื่อปี พ.ศ.2526 แต่ยังปฏิบัติงานที่สำนักงานซีเมส ในฐานะผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จนถึงปี พ.ศ.2533 จึงได้ออกมาประกอบธุรกิจส่วนตัว

อาจารย์ พันเอกหญิง คุณนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.2564 สิริอายุได้ 90 ปี

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

(ที่มา: **ไทยคดีศึกษา: รวมบทความทางวิชาการฯ**)
(ที่มาภาพ: **ศิลปวัฒนธรรม** ปีที่ 43 ฉบับที่ 7, 2565)

ศาสตราจารย์กิตติคุณฉลวย วุธาทิตย์
(พ.ศ.2456-พ.ศ.2553)

ศาสตราจารย์กิตติคุณฉลวย วุธาทิตย์ สกุลเดิม กาญจนาคม เป็นธิดาคนที่ 2 ของพระบริหารเทพธานี (เฉลิม กาญจนาคม) และนางบริหารเทพธานี (เพี้ยน กาญจนาคม) เกิดเมื่อวันอังคารที่ 9 ธันวาคม 2456 อำเภอบางพุทรา จังหวัดสิงห์บุรี มีพี่น้อง 10 คน

การศึกษา

ศาสตราจารย์กิตติคุณฉลวย วุธาทิตย์ เข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม และโรงเรียนราชินี สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอักษรศาสตรบัณฑิตรุ่นแรก

ระหว่างรับราชการได้เดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับปริญญามหาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเยล

พ.ศ.2536 ได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

การรับราชการ

พ.ศ.2475 รับราชการครั้งแรก ตำแหน่งครู กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2477 อาจารย์สอนภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2512 ศาสตราจารย์แผนกวิชาภาษาตะวันออกอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2517 เกษียณอายุราชการรวมอายุการรับราชการเป็นอาจารย์ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 40 ปี

หลังเกษียณราชการ

เป็นอาจารย์พิเศษสอนนิสิตหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบาลีสันสกฤต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ถวายพระอักษรวิชา “ภาษาบาลีและสันสกฤตในภาษาไทย” และ “บทความภารตวิทยา ที่เป็นภาษาอังกฤษ” แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งทรงศึกษาในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบาลีสันสกฤต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งหน้าที่พิเศษ

พ.ศ.2491 นายทะเบียนสมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย

พ.ศ.2544 ที่ปรึกษาด้านการสร้างเครื่องมือและประเมินบุคคลของกองข้อสอบสำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ศาสตราจารย์กิตติคุณฉลวย วุธาทิตย์ ถึงแก่กรรมเมื่อ 10 พฤษภาคม 2553 สิริอายุได้ 96 ปี (ดูเพิ่มเติม http://www.arts.chula.ac.th/events/561212-100years/chaluay.html)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

อาจารย์มยุรี สุขวิวัฒน์
(พ.ศ.2472-พ.ศ.2534)

อาจารย์มยุรี สุขวิวัฒน์ สกุลเดิม “รามโกมุท” เกิดเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2472 เป็นบุตรสาวคนโตของศาสตราจารย์หลวงปริญญาโยควิบูลย์ (ชม อุบล รามโกมุท) และนางสังวาล (เพ็ชรพลาย) รามโกมุท มีพี่น้อง 5 คน

อาจารย์มยุรี สมรสกับนายชุลิต สุขวิวัฒน์ เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2502 มีบุตร 2 คน คือ นางสาวทิพย์ สุขวิวัฒน์ และนายยอด สุขวิวัฒน์

การศึกษา

พ.ศ.2478-2481 สอบได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย

พ.ศ.2482-2487 สอบได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย

พ.ศ.2491 สำเร็จประโยคเตรียมอุดมศึกษา จากโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย

พ.ศ.2491-2492 เข้าศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ครึ่งปี แล้วลาออกเพื่อรับทุนคุรุสภาไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ

พ.ศ.2493 สำเร็จหลักสูตร Certificate in English Studies For Overseas Students มหาวิทยาลัยน็อตติ้งแฮม

พ.ศ.2497 สำเร็จปริญญาตรี B.A. (Honours in English Studies) จากมหาวิทยาลัยน็อตติ้งแฮม ประเทศอังกฤษ

พ.ศ.2500 สำเร็จหลักสูตร Certificate in Teaching English as a Foreign Language จากมหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2501 สำเร็จปริญญาโท M.A.T. ทางวรรณคดีอเมริกัน จากมหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา

การรับราชการ

พ.ศ.2492-2497 รับทุนคุรุสภาไปศึกษาวิชาภาษาและวรรณคดีอังกฤษ อายุราชการเริ่มนับตั้งแต่เข้าศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ เมื่อ พ.ศ.2492

21 มกราคม 2498 ตำแหน่งครูประจำกรม ชั้นตรี กรมวิสามัญศึกษา

1 มกราคม 2499 ตำแหน่งอาจารย์ตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร กรมการฝึกหัดครู

27 มิถุนายน 2501 ตำแหน่งอาจารย์โท วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชาภาษาและวรรณคดีอังกฤษ

14 กุมภาพันธ์ 2506 ตำแหน่งอาจารย์เอก วิทยาลัยวิชาการศึกษาฯ ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชาภาษาและวรรณคดีอังกฤษ

1 เมษายน 2517 ตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันศูนย์ภาษาอังกฤษ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

1 กรกฎาคม 2520 ลาออกจากราชการ

การศึกษาดูงาน ณ ต่างประเทศ

พ.ศ.2499 สถาบันสอนภาษาอังกฤษ ที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน เกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

พ.ศ.2499 การบริหารโรงเรียนประถมและมัธยมในมลรัฐไวโอมิง สหรัฐอเมริกา

อาคารคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(ภาพเมื่อ พ.ศ.2565)

พ.ศ.2499 โรงเรียนฝึกหัดครู ที่มลรัฐเซาต์ดาโกตา สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2510 การสอนภาษาอังกฤษในสถาบันฝึกหัดครูและมหาวิทยาลัยในประเทศฟิลิปปินส์

การประชุมทางวิชาการการศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

พ.ศ.2500 ร่วมประชุมประจำปีของสมาคมปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา (Association for Supervision and Curriculum Development) ที่เมืองเซนต์หลุยส์ มลรัฐมิสซูรี่ สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2500 ร่วมประชุมประจำปีของสมาคมการศึกษาสำหรับเด็ก (American Childhood Education International) ที่เมืองลอสแอนเจลิส มลรัฐแคลิฟอร์เนีย เรื่อง “ควรสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนชั้นประถมหรือไม่”

พ.ศ.2500 ร่วมประชุมประจำปีของสมาคมครูภาษาอังกฤษ ครั้งที่ 47 (47th Annual of the National Council of Teachers of English) ที่เมืองมินนิอาโปลิส มลรัฐมินนิโซตา เรื่อง “ความสำคัญของภาษาอังกฤษ ที่ใช้เป็นภาษานานาชาติ”

พ.ศ.2503 ร่วมประชุม Regional Conference of English Committee Representatives จัดโดยโครงการภาษาอังกฤษภาคพื้นอาเซียอาคเนย์ (South East Asia Regional English Project) ที่กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2509 ร่วมประชุม The Leverhulme Conference on English as a University Subject ที่มหาวิทยาลัยฮ่องกง

พ.ศ.2501 ร่วมประชุม The First Asia Regional Project on American Studies จัดโดยองค์การฟุลไบรท์ ที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

งานเรียบเรียงและแต่งตำรา

1. เรียบเรียงตำราเกี่ยวกับการเขียนภาษาอังกฤษของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

2. แต่งคู่มือการเรียนวิชาวรรณคดี ในระดับครู ป.ม. ของคุรุสภา

3. แต่งคู่มือการเรียนวิชาวรรณคดี ในระดับครู ปก.ศ. ของคุรุสภา

อาจารย์มยุรี สุขวิวัฒน์ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 สิริอายุได้ 61 ปี

(ดูเพิ่มเติม อนุสรณ์เนื่องในพิธีพระราชทานเพลิงศพ นางมยุรี สุขวิวัฒน์ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส, กรุงเทพฯ 22 มีนาคม 2535)

ตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
(พ.ศ.2456-พ.ศ.2550)

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา สกุลเดิม “ผลชีวิน” เกิดเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2456 เป็นธิดาคนโตของพระพิสัณห์พิทยาภูณ (โชติ ผลชีวิน) กับ หม่อมหลวงสมบุญ เดชาติวงศ์ มีน้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 8 คน

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา ได้เริ่มการศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนเยนเฮลล์เมมมอเรียล แล้วไปศึกษาต่อที่โรงเรียนราชินี

ในระหว่างการศึกษาอยู่ในโรงเรียน บิดาได้อบรมภาษาไทยและดนตรีไทยที่บ้าน ซึ่งเป็นพื้นฐานภาษาและวรรณคดีต่อมาได้เข้าศึกษาที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากนั้น จึงเริ่มรับราชการที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยดำรงตำแหน่งสุดท้าย คือผู้อำนวยการกองวิทยาลัยเทคนิค

ชีวิตครอบครัว

สมรสกับ หม่อมราชวงศ์สุมนชาติ สวัสดิกุล โอรสในหม่อมเจ้าชายมงคลประวัติ สวัสดิกุล มีบุตรธิดา 2 คน

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยามีความสามารถด้านการประพันธ์ ด้านภาษาไทย และวรรณกรรม เคยถวายงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ โดยได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ จึงใช้คำนำหน้านามว่าท่านผู้หญิง

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา เป็นผู้ประพันธ์คำร้องในเพลงพระราชนิพนธ์ ค่ำแล้ว มหาจุฬาลงกรณ์ เมื่อโสมส่อง ลมหนาว พณิชยการพระนคร

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา อนิจกรรมด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2550 สิริอายุได้ 94 ปี

(ดูเพิ่มเติม อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา 2550)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

ศาสตราจารย์ หม่อมราชวงศ์
สุมนชาติ สวัสดิ์กุล (พ.ศ.2453-พ.ศ. 2507)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ (พ.ศ.2459-พ.ศ.2554)

ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ มีนามเดิมว่า ศรีนาถ สุทธะสินธุ เกิดเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2459 ที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นธิดาของพระนาถปัญญา (ทับทิม สุทธะสินธุ) กับนางนาถปัญญา (แจ่มมานู สุทธะสินธุ) มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 3 คน คือ

1. พันเอก ฟื้น สุทธะสินธุ

2. นางกวดหุ้มแพร (กมะลา สุจริตกุล) ภรรยานายกวดหุ้มแพร (โต สุจริตกุล)

3. ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ

ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ ได้รับการศึกษาชั้นต้นจากโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปริญญาโททางวิชาประวัติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ ได้เข้ารับราชการเป็นอาจารย์และหัวหน้าหมวดสังคมศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ต่อมาได้เป็นศึกษานิเทศก์กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและครั้งสุดท้ายได้ดำรงตำแหน่ง คณบดีคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (รักษาการแทนคณบดี 1 สิงหาคม 2513–26 ธันวาคม 2514 และ ดำรงตำแหน่งคณบดี 27 ธันวาคม 2514–31 มกราคม 2517 ลาออกราชการ)

คุณข้าหลวงและพระอาจารย์

ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ เป็นทั้งคุณข้าหลวงและพระอาจารย์ในพระองค์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระราชธิดาเพียงพระองค์เดียวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับพระนางเจ้าสุวัทนาพระวรราชเทวี ซึ่งสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงไว้วางพระทัยมาก ท่านผู้หญิงเคยตามเสด็จ พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี และสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ประพาสสหรัฐอเมริกา

เมื่อครั้นสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ยังทรงพระเยาว์ ทรงเคยตรัสกับท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ ความว่า ...ฟ้าหญิงรักทูลกระหม่อมก๊ะมาก ชาติหน้าขอให้ได้เกิดเป็นลูกทูลกระหม่อมก๊ะ ขอให้นับถือพระพุทธศาสนา และขอให้ได้เกิดเป็นคนไทย แต่เมื่อมีพระชันษาสูงได้มีผู้เข้าเฝ้าถามถึงการจำชื่อและวันเดือนปีเกิดที่เคยโปรดได้ไหม พระองค์จึงรับสั่งว่า “สมองฟ้าหญิงแก่แล้ว ทำ (คิดเลข) ไม่ได้แล้ว” แต่กระนั้นพระองค์ก็ทรงใฝ่รู้อยู่เสมอ มีรับสั่งกับท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ พระอาจารย์ที่เข้าเฝ้าประจำว่า “ฟ้าหญิงอยากเรียนหนังสือ” ท่านผู้หญิงศรีนาถจึงถวายบทเรียนง่าย ๆ แด่พระองค์

งานประพันธ์

งานประพันธ์ของ ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ ส่วนใหญ่เป็นประเภทสารคดีและตำราที่เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาโดยเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ไทย งานเขียนและงานค้นคว้าที่อยู่ในความสนใจคืองานที่เกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลที่ได้กระทำคุณงามความดีแก่ชาติบ้านเมือง เช่น

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี (ที่มา: **พระบารมีปกเกล้า ยุพราช วิทยาลัย 100 ปี นามพระราชทาน** หน้า 22)

ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร

พระยาไชยบูรณ์และพระยาพิชัยดาบหัก

ชีวิตครอบครัว

ท่านผู้หญิง ศรีนาถ สุริยะ สมรสกับ พลอากาศโท มานพ สุริยะ มีบุตร-ธิดา คือ

1. นางมานวี จัตตารีส์ สมรสกับ พลตำรวจโท ปิยะวัฒน์ จัตตารีส์

2. รองศาสตราจารย์นพนิธิ สุริยะ สมรสกับ นางศรีมนา สุริยะ

3. นางศศินี หงษ์หยก สมรสกับ ร้อยโท ภูมิศักดิ์ หงษ์หยก

อนิจกรรม

ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ ถึงแก่อนิจกรรม เนื่องจากติดเชื้อในกระแสโลหิต เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554 สิริอายุ 94 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมศพ ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ เป็นเวลา 3 วัน และสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงพระกรุณาพระราชทานพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมศพ 4 วัน

ในวันที่ 18 กันยายน 2554 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินในการพระราชทานเพลิงศพ ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

(ดูเพิ่มเติม อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ 2554)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ

ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์ (กศ.บ.) ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร) ก่อนได้ทุนไปศึกษาต่อด้านภูมิศาสตร์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา จึงเป็นนักศึกษาคนแรกของวิทยาลัยฯ ที่เรียนต่อด้านภูมิศาสตร์

ระหว่างศึกษาที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร อาจารย์ประเสริฐได้ลงทะเบียนเรียนที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ครั้งหนึ่งท่านได้ร่วมกับเพื่อน ๆ บุกยึดมหาวิทยาลัยคืนจากทหารเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2495 (ขณะนั้นทหารมีโครงการซื้อที่ดิน มธก. เพื่อตัดปัญหาการเมือง)

หลังจบปริญญาเอก ท่านกลับมาเป็นอาจารย์สอนวิชาภูมิศาสตร์ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร) มีวิธีการสอนที่แหวกแนว คือ เน้นลงพื้นที่จริงมากกว่านั่งเรียนในห้อง ต่อมาเป็นผู้ร่วมก่อตั้งคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2548 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นราชบัณฑิต ประเภทสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง
(ดูเพิ่มเติม นิตยสารสารคดี ฉบับที่ 25 สิงหาคม 2549)

ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐ ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.2564

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

คณะกรรมการร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 271/2506)

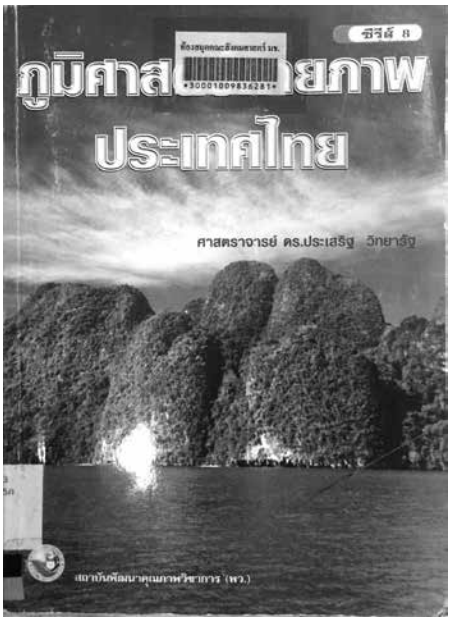

ปก: **ภูมิศาสตร์กายภาพประเทศไทย**

ศาสตราจารย์สุมนา คำทอง

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชามนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

กรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 271/2506)

ดูเพิ่มเติม การเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์โดย ศาสตราจารย์สุมนา คำทอง ใน http://lannainfo.library.cmu.ac.th/picturelanna detiail picturelanna.php? picture id=1843

ขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย ผู้มอบข้อมูล เมื่อ 5 กรกฎาคม 2565

(จากซ้าย) ศาสตราจารย์วิสุทธิ์ บุษยกุล ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ราชบัณฑิต (พ.ศ.2461-2562) และ รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล บริเวณหน้าหอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี เมื่อ พ.ศ.2556
(ภาพโดย รองศาสตราจารย์วุฒิชัย มูลศิลป์ ราชบัณฑิต)

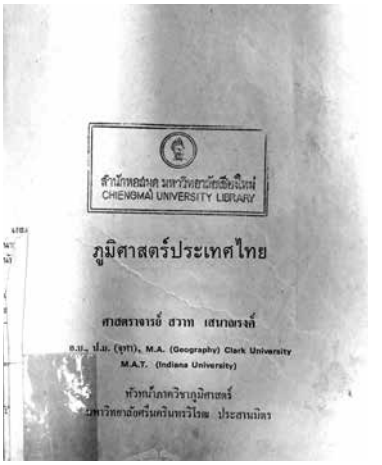

ผลงานของศาสตราจารย์สวาท เสนาณรงค์ กรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชามนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 63/2506)

คำสั่งที่ 271/2506
กรรมการร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. นายเกษม อุทยานิน
   คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นายกำจร สถิรกุล
3. นายปฏิพัทธ์ อารยศาสตร์[1]
4. นายประชุม โฉมฉาย
5. นายพันธุม ดิษยมณฑล
6. นางเพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา[1]
7. นายยืน ฮันตระกูล[1]
8. นายวารี พงศ์เวช[1]
9. นายสุขุม นวพันธ์[2]
10. นายอนันต์ ลิ่วเฉลิมวงศ์
11. นายอำนวย วีรวรรณ
12. นางสุมนา คำทอง[2]

[1] ยังไม่พบภาพและประวัติ
[2] พบภาพ แต่ยังไม่พบประวัติ

ศาสตราจารย์เกษม อุทยานิน
(พ.ศ.2452-พ.ศ.2519)

ประธานคณะกรรมการร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 271/2506)

ศาสตราจารย์เกษม อุทยานิน เกิดเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2452 ณ บ้านตำบลวรจักร เขตป้อมปราบ พระนคร เป็นบุตรของพระยาบรรหารภูมิสถิตย์ (บุญ) กับคุณหญิงลมูล บรรหารภูมิสถิตย์

การศึกษา

พ.ศ.2460-พ.ศ.2468 ศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สอบไล่ได้ชั้นมัธยม 8 จบชั้นมัธยมบริบูรณ์ของกระทรวงธรรมการ

พ.ศ.2469 สอบไล่แข่งขันตำแหน่งนายทะเบียนสถิติพยากรณ์ กรมสาธารณสุข สอบได้ที่ 3 ได้รับการบรรจุเป็นเสมียนกองการเงิน ทำงานประมาณ 2 เดือน

พ.ศ.2470 สภานิติศึกษา กระทรวงยุติธรรม และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ ได้ภาค 4 คณะนิติศาสตร์

พ.ศ.2472 สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน ชั้นราชบุรุษ สอบได้ที่ 13

พ.ศ.2473 สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน ชั้นสัญญาบัตร สอบได้ที่ 1 มีการอบรม 3 เดือน

พ.ศ.2476 อุปสมบท ณ วัดเทพศิรินทร์ พระนคร 1 พรรษา สอบได้นักธรรมตรี

พ.ศ.2480-พ.ศ.2481 ศึกษาต่อที่ลอสแองเจลิส ซิตี้คอลเล็จ ยูนิเวอร์ซิตี้ ออฟ แคลิฟอร์เนีย ได้ปริญญา Associate of Arts in Social Science ในวิชาสังคมการเมือง และรัฐศาสตร์การบริหาร

พ.ศ.2480-พ.ศ.2482 ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยเซาน์เทอร์น แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ได้ปริญญา Certificat in Public Administration

ครอบครัว

พ.ศ.2477 สมรสกับ นางสาวฉลวย ลีนาปาตะ ธิดาขุนทิพยรังวัดการ กับนางเล็ก ทิพยรังวัดการ

การรับราชการ

1 กุมภาพันธ์ 2471 ตำแหน่งเสมียน กรมพลำภัง กระทรวงมหาดไทย เงินเดือน 30 บาท

6 ธันวาคม 2472 ตำแหน่งจ่าจังหวัดฉะเชิงเทรา ชั้น 4 เงินเดือน 40 บาท

มิถุนายน 2473 ตำแหน่งจ่าจังหวัดฉะเชิงเทรา ชั้น 3 เงินเดือน 50 บาท

สิงหาคม 2473 ตำแหน่งรองเวรกองทะเบียน กรมพลำพัง กระทรวงมหาดไทย ชั้น 2 เงินเดือน 160 บาท

1 เมษายน เมย. 2477 ตำแหน่งนายอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชั้น 6 เงินเดือน 140 บาท

15 เมษายน 2480 ได้รับอนุญาต สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และเจ้ากระทรวงให้ไปศึกษาวิชาการปกครองเพิ่มเติม

ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

13 มีนาคม 2482 ประจำกรมมหาดไทย ชั้นโท เงินเดือนชั้นโท อันดับ 1 เดือนละ 140 บาท

มิถุนายน 2484 ปลัดจังหวัดนนทบุรี ชั้นโท เงินเดือน ชั้นโท อันดับ 2 เดือนละ 160 บาท

มิถุนายน 2485 หัวหน้าแผนกโรงเรียนกองการปกครอง ชั้นโท เงินเดือน 180 บาท

มกราคม 2487 ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ชั้นเอกเงินเดือน 400 บาท

24 กรกฎาคม 2487 ข้าหลวงประจำจังหวัดชุมพร ชั้นเอก เงินเดือน 400 บาท

24 ธันวาคม 2487 หัวหน้ากองควบคุมเทศบาล กระทรวงมหาดไทย ชั้นเอก เงินเดือน 400 บาท

มกราคม 2493 โอนรับราชการกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งอาจารย์เอก คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7 มกราคม 2493 รักษาการตำแหน่งคณบดี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย เงินเดือน 650 บาท โดยดำรงตำแหน่งคณบดี คณะรัฐศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ.2495-พ.ศ.2510

6 กันยายน 2494 รักษาการในตำแหน่งรองศาสตราจารย์ วิชารัฐศาสตร์

28 สิงหาคม 2497 ศาสตราจารย์ วิชารัฐศาสตร์ ชั้นพิเศษ เงินเดือน 700 บาท

ตุลาคม 2510 เกษียณอายุราชการ แต่สภาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยเลือกตั้งและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคณบดี คณะรัฐศาสตร์ อีกวาระและให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวิชาอิสระ สื่อสารมวลชน และการประชาสัมพันธ์ อีกตำแหน่งหนึ่ง

ตุลาคม 2513 ลาออกจากตำแหน่งคณบดี คณะรัฐศาสตร์ และหัวหน้าแผนกวิชาอิสระ สื่อสารมวลชน และการประชาสัมพันธ์

พ.ศ.2514 ได้รับแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์อุปการคุณ ในวิชาสังคมวิทยา

หน้าที่อันเป็นเกียรติประวัติ

เลขาธิการ (คนแรก) ของสมาคมสถาบันการศึกษาขั้นอุดมศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (เป็นผู้ริเริ่มตั้งสมาคมนี้)

อุปนายกสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย (เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง) และดำรงตำแหน่งหลายสมัย

กรรมการบริหารของสมาคมมหาวิทยาลัยระหว่างชาติตั้งอยู่ที่กรุงปารีส ระหว่าง ค.ศ.1960-ค.ศ.1965

กรรมการที่ปรึกษาและดำเนินงาน ศูนย์วิจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ซึ่งตั้งที่กรุงเดลี ประเทศอินเดีย

ประธานกรรมการฝ่ายสังคมศาสตร์ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

ประธานกรรมการสาขาสังคมวิทยา สภาวิจัยแห่งชาติ

กรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ

กรรมการผู้ร่างโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และประธานคณะกรรมการร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์เกษม อุทยานิน ถึงแก่กรรมเมื่อ 9 มีนาคม 2519 สิริอายุ 66 ปี

(**อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์เกษม อุทยานิน** ณ วัดเทพศิรินทราวาส 16 มิถุนายน 2519 ขอบคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ผู้ประสานงานทำให้ได้เอกสารอ้างอิง)

ดร.กำจร สถิรกุล
อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
คนที่ 11 (พ.ศ.2476–2554)

ดร.กำจร สถิรกุล เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2476 ที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรคนที่ 4 จาก 5 คน ของนายส่อง และนางห่วง สถิรกุล เกิดในครอบครัวคหบดี มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนแต้จิ๋ว แซ่เฮง (หวัง) นายส่องผู้เป็นบิดาเสียชีวิตตั้งแต่นายกำจรยังเล็ก

ดร.กำจร สถิรกุล ย้ายเข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯ ในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย มีผลการเรียนดีเลิศ สอบชั้นมัธยม 6 ได้คะแนนเป็นลำดับที่ 30 ของประเทศ สอบเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาที่คณะบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นรุ่นที่ 10 ของคณะ และได้รับทุนศุลกากรไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีและโทด้านเศรษฐศาสตร์ที่ มหาวิทยาลัยมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา

เดินทางกลับประเทศไทย มารับราชการที่กรมศุลกากร ต่อมาได้สมรสกับคุณพาณี คุณวิศาล ซึ่งได้พบรักกันขณะที่มาช่วยดูงานด้านการเงินที่องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย สาขาเพลินจิต และย้ายเข้ามาอยู่บ้านหลังแรกที่ซอยมั่นสิน มีบุตรชายหนึ่งคนคือนายสาธิษฐ์ สถิรกุล จนเมื่อพ้นจากการรับราชการจึงได้ย้ายมาอยู่ที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ประวัติการทำงาน

เริ่มงานครั้งแรกเข้ารับราชการที่กรมศุลกากร เป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สร้างความเปลี่ยนแปลงในวงการพิกัดอัตราศุลกากร อีกทั้ง นำทีมเจรจา GATT และเวทีสำคัญอื่น ๆ มากมาย จึงได้รับการปรับเลื่อนขั้นอย่างต่อเนื่องจนถึงตำแหน่งรองอธิบดีด้านบริหาร ก่อนจะย้ายไปเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจและการคลัง และที่สุดได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2515 สมาชิกในสภานิติบัญญัติ

พ.ศ.2517 สมาชิกในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พ.ศ.2506–2527 กรรมการในคณะกรรมการพิกัดอัตราศุลกากร

พ.ศ.2520 กรรมการในคณะกรรมการปิโตรเลียมภายใต้ พระราชบัญญัติ การปิโตรเลียม พ.ศ.2514

พ.ศ.2522 กรรมการของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

พ.ศ.2522 กรรมการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

พ.ศ.2524 อนุกรรมการในคณะอนุกรรมการบริหารของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

พ.ศ.2525 กรรมการของบริษัทการบินไทย จำกัด

พ.ศ.2525 กรรมการของธนาคารแห่งประเทศไทย

พ.ศ.2525 ประธานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

22 เมษายน 2528 วุฒิสมาชิก

8-11 ตุลาคม 2528 เข้าร่วมการประชุมสภาผู้ว่าการฯ ประจำปี 2528 ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี ในฐานะผู้ว่าการของประเทศไทยในกองทุน

การเงินระหว่างประเทศสมาชิกกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ฯ และกรรมการสมทบในคณะกรรมการชั่วคราว

พ.ศ.2523–2525 รองอธิบดี กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

พ.ศ.2525–13 กันยายน 2527 ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

งานอดิเรก

การสะสมพระเครื่อง

ดร.กำจร สถิรกุล สนใจในพุทธศิลป ชื่นชอบการแสวงหาพระเครื่องมาสะสม ดร.กำจรจะพกแว่นขยายสำหรับส่องพระเครื่องติดตัว และใช้เวลายามว่างเดินชมตลาดพระเครื่องอยู่เสมอ จนเป็นที่รู้กันดีในหมู่เพื่อนและคนสนิท พระเครื่องที่ดร.กำจรเช่ามานั้นแม้จะชอบ แต่ ดร.กำจรก็ไม่ได้ยึดติดหรือหวงและมักมอบให้ผู้อื่นเป็นของขวัญ หากเห็นว่าจะมีคุณค่าหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้นั้น ในงานฉลองวันเกิดอายุครบ 72 ปี นายกำจรได้นำพระเครื่องที่สะสมไว้กว่าหนึ่งพันองค์แจกให้ผู้มาร่วมงาน ดร.กำจร เคยร่วมสร้างจตุคามรามเทพรุ่นแรก ๆ ก่อนที่จะได้รับความนิยม โดยมอบพระปิดตาพังพระกาฬให้เพื่อเป็นต้นแบบ

งานภาพวาดสีน้ำมัน

ดร.กำจร สถิรกุล เริ่มวาดภาพสีน้ำมันตั้งแต่สมัยที่เรียนอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ไม่ได้มีโอกาสวาดอีกเลยจนหลังเกษียณอายุราชการ จึงได้เริ่มวาดอีกครั้ง งานภาพนามธรรมสีน้ำมันของ ดร.กำจรเป็นที่นิยมในหมู่นักสะสมงานศิลปะ รวมไปถึงนักธุรกิจและผู้บริหารของธนาคารและสถาบันการเงิน ดร.กำจรได้วาดภาพไว้ทั้งสิ้นราว 600 ภาพ และเกือบทั้งหมดได้มอบให้นำไปประมูล โดยรายได้จากการประมูลทั้งหมดได้นำไปบริจาคเพื่อการกุศลแก่หน่วยงานที่ทำประโยชน์แก่สังคม อาทิ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ มูลนิธิ TISCO โรงพยาบาลชลประทาน โครงการสร้างบ้านให้พ่อหลวง (ปากพนัง) โครงการเด็กออทิสติก โรงเรียนสาธิตเกษตร รวมทั้งสิ้นเป็นมูลค่ากว่า 10 ล้านบาท

ผลงานถาวรวัตถุ

ช่วยนายพิสุทธิ์ นิมนามเหมินท์ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย สร้างพระประธาน พระพุทธชินราช ที่วัดเกาะเสือ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

สมทบทุนสร้างตึกปัญญานันทะ โรงพยาบาลชลประทาน

ริเริ่มบูรณะวังบางขุนพรหม

โครงการสร้างบ้านให้พ่อหลวง (หัวงานปากพนัง)

ร่วมสร้างรูปเหมือนเจ้าแม่ลิ้มก่อเหนี่ยวทองคำ ทูลเกล้าถวายพ่อหลวง

ร่วมออกแบบ บัตรธนาคารมูลค่า 60 บาท (รุ่นสี่เหลี่ยมจัตุรัส)

อื่นๆ

จัดทำระบบพิกัดอัตราศุลกากรที่สมบูรณ์ทันสมัยฉบับแรกของประเทศ

เป็นผู้แทนเจรจาให้ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก GATT

แก้ไขวิกฤตการทางการเงินของประเทศ ในสมัยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

การนำเอาระบบ basket มาใช้ในการดูแลค่าเงินบาท

ดร.กำจร สถิรกุล ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 สิริอายุได้ 77 ปี

(ดู http://www.tiscoart.com/eng/collection_year04.html, http://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/Governors/Pages/GovKamjorn.aspx)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 271/2506)

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ประชุม โฉมฉาย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ประชุม โฉมฉาย เป็นนักกฎหมายที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องประวัติศาสตร์โรมันและกฎหมายการเงินการคลัง ท่านเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์กฎหมาย กฎหมายโรมันและกฎหมายการเงินการคลังชั้นสูงให้คณะนิติศาสตร์ มีตำรา บทความวิชาการทั้งภาษาไทยและอังกฤษที่ทรงคุณค่าในเรื่องดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ประชุม โฉมฉาย เกิดที่จังหวัดนครนายกด้วยบิดาเป็นผู้ช่วยคลังจังหวัด จึงทำให้ต้องย้ายโรงเรียนตามบิดาไป จบมัธยมศึกษา 6 ที่โรงเรียนประจำจังหวัดนครนายก ต่อมัธยมปลายที่โรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในรุ่นสุดท้ายโดยมาอาศัยอยู่กับน้าในกรุงเทพฯ

ในปีสุดท้ายของการเรียนที่โรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดร.ประชุม โฉมฉายต้องย้ายตามน้าไปอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ ทำให้การเดินทางวิบากมากยิ่งขึ้น ต้องขึ้นรถไฟสายกรุงเทพฯ-สมุทรปราการไปกลับทุกวัน ทำให้ไปโรงเรียนสายและถูกลงโทษเป็นประจำ

อย่างไรก็ตาม ในการสอบไล่มัธยมศึกษาปีที่ 8 สมัยนั้น ดร.ประชุม โฉมฉายสอบได้สูงสุดทุกวิชา คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย บาลี อังกฤษและฝรั่งเศส ได้เป็นที่ 1 ของประเทศในปี พ.ศ.2491 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงให้ทุนเรียนปริญญาตรี แต่เรียนได้เพียงปีเดียวก็สอบชิงทุน เพื่อไปเรียนที่ University of Oxford

การเข้าเรียน Oxford สมัยนั้น กำหนดให้ต้องสอบผ่านภาษาละตินหรือกรีก ซึ่งเด็กอังกฤษเรียนมาแล้วในโรงเรียน ดร.ประชุม โฉมฉาย จึงต้องไปกวดวิชาจนสอบ Matriculation (มัธยมปลาย) ได้ แล้วสอบเข้า Oxford อีกทีหนึ่ง

นอกจากนั้น การเข้าเรียน Oxford จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อ มี College รับเข้าเสียก่อน ซึ่งมีมากกว่า 30 แห่ง ทุก College ก็มีคณะต่าง ๆ เหมือนเป็นมหาวิทยาลัยขนาดย่อมๆใน Oxford University โดยมี College ที่โดดเด่นเช่น Balliol (เบลเลียล) กับ St. John's (เซนต์จอห์น)

พ.ศ.2496 ดร.ประชุม โฉมฉาย สอบได้เป็นเนติบัณฑิตอังกฤษ สำนักลินคอล์น (Of Lincoln's Inn, Barriater-at-Law) และปีถัดมา จบปริญญาตรีเกียรตินิยม สาขา PPE ที่ Oxford โดย ดร.ประชุม โฉมฉายเลือกเรียนหนักไปทาง E หรือ Economics (เศรษฐศาสตร์)

การได้เป็นเนติบัณฑิตอังกฤษ ทำให้ ดร.ประชุม โฉมฉายสามารถเรียนต่อนิติศาสตรมหาบัณฑิต (Diplome d' Etudes Superieures) ที่ la Sorbonne, Paris และสามารถจบได้ด้วยคะแนนเกียรตินิยมอันดับ 1 (mention tres bien) หลังจากนั้นก็มาทำปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ที่ Oxford วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตของ ดร.ประชุม โฉมฉาย เป็นการสำรวจรอยเชื่อมต่อระหว่างนิติศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์ โดยการเปรียบเทียบ ละเมิดและเสมือนละเมิดในกฎหมายโรมัน กับละเมิด (torts) ในระบบกฎหมาย common law ของอังกฤษ ระหว่างเรียนปริญญาเอก ดร.ประชุม โฉมฉายมีโอกาสได้เรียนกับ Sir John R. Hicks (จอห์น ฮิคส์) ผู้ซึ่งต่อมาได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ในปี 2515

ดร.ประชุม โฉมฉาย เรียนจบปริญญาเอก

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ ที่มา: FB คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในปี 2499 ก็ต้องรีบกลับมาเมืองไทยทันที โดยเริ่มทำงานเป็นหัวหน้าแผนกวิชาการคลัง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และต่อมาในปี 2513 ก็เป็นคณบดีคนแรกของคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์และศาสตราจารย์กิตติคุณ
(ดู http://www.naewna.com/politic/columnist/5716)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
คณะกรรมการร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 271/2506)

ดร.อำนวย วีรวรรณ

ดร.อำนวย วีรวรรณ
(พ.ศ.2475-พ.ศ.2556)

ดร.อำนวย วีรวรรณ เกิดเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2475 (81 ปี) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี พาณิชยศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต และปริญญาเอก ด้านการบริหารธุรกิจ ทั้ง 3 ปริญญาจากมหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมริกา

การรับราชการ

ดร.อำนวย วีรวรรณ รับราชการในกระทรวงการคลัง เคยได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญอาทิ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) อธิบดีกรมศุลกากร และเป็นปลัดกระทรวงการคลัง ในปี พ.ศ.2518 ด้วยอายุเพียง 43 ปี

ดร.อำนวย วีรวรรณ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์พิเศษ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2537

งานการเมือง

ดร.อำนวย วีรวรรณ เริ่มทำงานการเมืองโดยการเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2523 และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

การคลังในปีเดียวกัน และได้รับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ.2535

จากนั้น จึงลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ.2538 และได้รับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในปี พ.ศ.2539

ต่อมาจึงได้ลาออกจากตำแหน่งเนื่องจากไม่สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์การเงิน ในปี พ.ศ. 2540 ได้ ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้งนายทนง พิทยะ เข้ามารับหน้าที่แทน และได้มีการลดค่าเงินบาทในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2540

ดร.อำนวย วีรวรรณ เคยก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2537 ชื่อว่า “พรรคนำไทย” และได้ยุติการดำเนินงานในปี พ.ศ.2541

(ดูเพิ่มเติม อำนวย วีรวรรณกับการเปลี่ยนแปลงของธนาคารกรุงเทพ)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 271/2506)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
โปรดเกล้าฯ ให้ ดร.อำนวย วีรวรรณ เข้าเฝ้าฯ
(ที่มา: **เล่าเรื่องสมมติในอดีตตั้งแต่สมัย จอมพล สฤษดิ์**)

ศาสตราจารย์พันธุม ดิษยมณฑล

ศาสตราจารย์พันธุม ดิษยมณฑล เป็น เกิดที่ตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2459 เป็นบุตรของนายทิพยปรีชา และนางทองหล่อ ดิษยมณฑล

การศึกษาเริ่มต้นที่โรงเรียนมัธยมวัดโสมนัส จนจบชั้นมัธยมปีที่ 3 จากนั้นไปเข้าเรียนที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และจบชั้นมัธยมปีที่ 8 ในพ.ศ.2478 เมื่อจบชั้นมัธยมปีที่ 8 แล้ว ได้เข้าเรียนในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเวลา 1 ปี บิดาจึงส่งไปเรียนที่ประเทศฟิลิปปินส์ ได้เลือกเรียนสาขาเศรษฐศาสตร์บริหารธุรกิจและการบัญชี ที่ Far Eastern University มีผลการเรียนดีมาก สามารถจบปริญญาตรีได้ภายใน 3 ปีครึ่ง

เมื่อเรียนจบกลับมาประเทศไทย พระพิจารณ์พาณิชย์ รองอธิบดีกรมสหกรณ์ในขณะนั้น ได้เชิญไปทำงานเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าแผนกทำงานเกี่ยวกับเรื่องเงินทุนของสหกรณ์ตลอดมา เป็นเวลาถึง 8 ปี

ระหว่างนั้นได้ทำการสอนนิสิตคณะสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ยังสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

และคณะสหกรณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกับกรมสหกรณ์ที่ท่าเตียน)

ครอบครัว

ศาสตราจารย์พันธุม ดิษยมณฑล สมรสกับคุณวิภา วนรักษ์ นักเรียนเก่าประเทศฟิลิปปินส์ มีบุตรชาย 1 คน และธิดา 2 คน

ศึกษาต่อ

พ.ศ.2494 สอบชิงทุน ก.พ. ได้ และเดินทางไปศึกษาต่อที่ Michigan State University สหรัฐอเมริกา จบปริญญาโท (M.A. Agr. Econ.)

พ.ศ.2495 ได้รับทุน Einsenhower Exchange Fellowship ให้ฝึกงานสหกรณ์ในสหรัฐอเมริกา คานาดา และอีกหลายประเทศในยุโรป เป็นเวลาประมาณ 8 เดือน จึงเดินทางกลับประเทศไทย และกลับเข้ารับราชการที่กรมสหกรณ์เช่นเดิม

พ.ศ.2504 ดำรงตำแหน่งเลขานุการคณะสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่อมา เป็นหัวหน้าภาควิชา รองคณบดี และคณบดี

คณะสหกรณ์นี้ เป็นชื่อของคณะตั้งแต่ต้น ศาสตราจารย์พันธุม ดิษยมณฑล ได้เสนอให้เปลี่ยนเป็นคณะเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ และต่อมาเปลี่ยนชื่ออีกครั้งหนึ่งเป็นคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ (ปัจจุบันแยกออกเป็นคณะเศรษฐศาสตร์ และคณะบริหารธุรกิจ) ด้วยเหตุผลที่จะทำให้คณะขยายงานได้กว้างขวางขึ้น และนิสิตที่จบการศึกษาไปแล้ว ก็จะได้หางานได้ง่ายขึ้น ต่อมาเมื่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดตั้งองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) ขึ้น ศาสตราจารย์พันธุม ดิษยมณฑล จึงได้ย้ายไปเป็นที่ปรึกษาขององค์การนี้ ปฏิบัติงานอยู่ประมาณ 4 ปี ย้ายไปทำงานด้านการประชุมระหว่างประเทศที่ ESCAP และย้ายอีกครั้งหนึ่งไปเป็นผู้เชี่ยวชาญสหกรณ์ (Co-operative Expert) ที่ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB)

ในระหว่างที่ปฏิบัติงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น ศาสตราจารย์พันธุม ดิษยมณฑล ได้ริเริ่มงานหลายอย่างทั้งในด้านวิชาการและการวิจัยค้นคว้า จนทำให้คณะเป็นสถาบันชั้นนำ ตัวอย่างของงานที่สำคัญคือ ได้ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการศึกษาทางสหกรณ์ให้เหมาะสมและกว้างขวาง สนับสนุนความสำคัญของวิธีการสหกรณ์ให้เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการให้ประเทศไทยสามารถยกฐานะระดับรายได้ของประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรให้สูงขึ้น

ในด้านตำราและการค้นคว้าวิจัย ศาสตราจารย์พันธุม ดิษยมณฑล ได้เรียบเรียงตำราต่าง ๆ ไว้หลายเรื่อง ทางด้านเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์ และเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยหลายเรื่อง

ผลของการวิจัยค้นคว้า ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทางวิชาการแล้ว ยังช่วยแก้ปัญหาของเกษตรกร เอกสารบางเรื่องยังแพร่หลายไปต่างประเทศ เช่น เรื่องสินเชื่อเกษตรของไทย เป็นต้น ศาสตราจารย์พันธุม ดิษยมณฑล เป็นผู้ริเริ่มและร่วมงานต่าง ๆ เช่น ได้ร่วมจัดตั้งธนาคารเพื่อการสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ กรรมการบริหารโครงการตำราของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย กรรมการจัดที่ดินเพื่อเกษตรกร และนายกสมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย เป็นต้น

จากความสำเร็จของงานมากมายหลายเรื่องของศาสตราจารย์พันธุม ดิษยมณฑล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ได้รับพระราชทานปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ในสาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ เมื่อ พ.ศ.2518 เพื่อเป็นเกียรติสืบไป และต่อมาใน พ.ศ.2523 ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 271/2506)

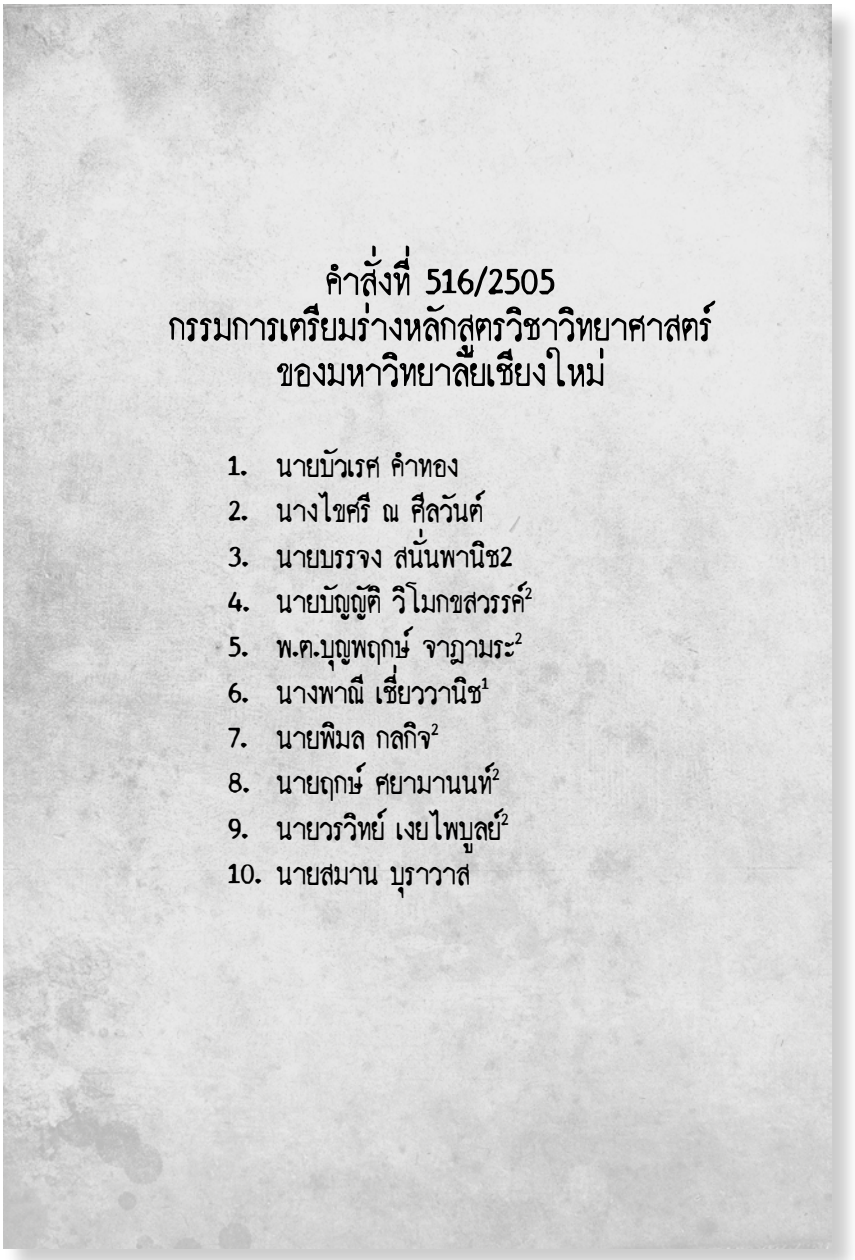

คำสั่งที่ 516/2505
กรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. นายบัวเรศ คำทอง
2. นางไขศรี ณ ศีลวันต์
3. นายบรรจง สนั่นพานิช2
4. นายบัญญัติ วิโมกขสวรรค์[2]
5. พ.ต.บุญพฤกษ์ จาฏามระ[2]
6. นางพาณี เชี่ยววานิช[1]
7. นายพิมล กลกิจ[2]
8. นายฤกษ์ ศยามานนท์[2]
9. นายวรวิทย์ เงยไพบูลย์[2]
10. นายสมาน บุราวาส

(คำสั่ง พ.ศ.2506 มีรายชื่อ ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต)

(1) พบรูป แต่ยังไม่พบประวัติ

(2) ไม่พบรูปและประวัติ

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 516/2505)

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. บัวเรศ คำทอง (พ.ศ.2453-2544) ประธานคณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 516/2505) ดูประวัติหน้า 225

ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต

ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต (พ.ศ.2473-พ.ศ.2549)

ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต เกิดเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2473 ที่ กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรของ นาวาอากาศเอก พระยาทะยานพิฆาต (ทิพย์ เกตุทัต) และ คุณหญิง ถนอม เกตุทัต

การศึกษา

พ.ศ.2491 เตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาสอบทุนเล่าเรียนรัฐบาลไป ศึกษาต่อ ณ สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2496 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (ฟิสิกส์ประยุกต์) มหาวิทยาลัยคาลิฟอร์เนียสหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2497 ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ฟิสิกส์) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2500 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ฟิสิกส์) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2500–พ.ศ.2501 นักวิจัยหลังปริญญาเอก สถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสสาชูเสตส์ (M.I.T)

พ.ศ.2503–พ.ศ.2505 นักวิจัยสมทบ สถาบันวิจัยแห่งชาติอาร์กอนน์ สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2508–พ.ศ.2509 นักวิจัยอเล็กซานเดอร์ ฟอน ฮุมโบลต์ สถาบันเอ็ดดวดซินเติล สถาบันเทคโนโลยีดาร์มสตัทท์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

พ.ศ.2519 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 18

ครอบครัว

สมรสกับนางเอมิลี แอนด์ เกตุทัต (นามสกุลเดิม คเลเวนเจอร์) มีบุตรธิดา 3 คน

ศาลาธรรม พ.ศ.2565

ประวัติการทำงาน

เริ่มรับราชการ ตำแหน่งอาจารย์ ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2509–พ.ศ.2510 เลขานุการคณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2510–พ.ศ.2515 ผู้อำนวยการโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2514 ศาสตราจารย์ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2517 ประธานคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา

พ.ศ.2518–พ.ศ.2524 เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2516–พ.ศ.2518 กรรมการและเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พ.ศ.2519–พ.ศ.2520 ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านการศึกษาและสังคม สภาปฏิรูปแห่งชาติ

พ.ศ.2523 ที่ปรึกษาคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

พ.ศ.2523 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2523–พ.ศ.2524 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2527–พ.ศ.2534 ผู้จัดการใหญ่บริษัทปิโตรเคมีแห่งชาติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

ปริญญากิตติมศักดิ์

พ.ศ.2525 ประกาศนียบัตร วิทยาลัยการทัพอากาศ

พ.ศ.2525 การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ.2530 การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พ.ศ.2535 วิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเทคโนโลยีการจัดการพลังงาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พ.ศ.2537 วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเคมีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานพิเศษต่างประเทศ

กรรมการสถาบันการศึกษาระหว่างชาติ

พ.ศ.2515–พ.ศ.2517 รองผู้อำนวยการสำนักงาน เลขาธิการองค์การรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีเมส)

พ.ศ.2518–พ.ศ.2524 กรรมการสภาสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) และคณะกรรมการบริหารสถาบันฯ

พ.ศ.2518–พ.ศ.2529 กรรมการสภาการศึกษาและพัฒนานานาชาติ นิวยอร์ค

พ.ศ.2521– พ.ศ.2524 ประธานสถาบัน

อุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาและคณะกรรมการบริหารสถาบันสิงคโปร์

พ.ศ.2523–2530 กรรมการสถาบันวางแผนการศึกษานานาชาติ องค์การยูเนสโก

พ.ศ.2531–2536 กรรมการสมาคมเอเชีย

พ.ศ.2534–2536 กรรมการสถาบันนานาชาติเพื่อการศึกษาสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมัน

พ.ศ.2532–2537 กรรมการสภามหาวิทยาลัยสหประชาชาติ

พ.ศ.2520–2521 กรรมการคณะที่ปรึกษาด้านการศึกษา ธนาคารโลก

พ.ศ.2522–2524 กรรมการคณะที่ปรึกษาด้านการวางแผนพัฒนาการศึกษา มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์

พ.ศ.2525 ที่ปรึกษาด้านการศึกษา และพัฒนาสังคมพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก บริษัท คูเปอร์-ไลแบรนด์ และเพื่อน

พ.ศ.2527 ประธานคณะกรรมการประเมินผลความร่วมมือระหว่างยูเนสโก และธนาคารโลกด้านการศึกษา

งานพิเศษในประเทศ

ประธานกรรมการ ทบวงมหาวิทยาลัย

ประธานคณะศึกษา “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” ธนาคารกสิกรไทย

ประธานกรรมการปิโตรเคมีแห่งประเทศไทย

ประธานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประธานกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ

ประธานคณะกรรมการนโยบายกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ประธานกรรมการทุนการศึกษา ธนาคารซากุระประเทศไทย

ประธานกรรมการทุนการศึกษา ธนาคารสุมิโตโมประเทศไทย

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

กรรมการการศึกษาแห่งชาติ

กรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กรรมการมูลนิธิไทยคม

กรรมการสภาสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ

มูลนิธิเพื่อสถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

สภาสถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

นายกสภา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ.2536–2538

กรรมการสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยรังสิต

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ/สมาชิกวุฒิสภา

ผลงานสำคัญทางด้านอุตสาหกรรม

ผู้วางรากฐานของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีตามแผนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก และพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมเคมีที่สำคัญต่าง ๆ อย่างมากมาย

ผู้ร่วมริเริ่มวางนโยบายการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์น้ำมัน เพื่อช่วยลดและรักษามลภาวะในสิ่งแวดล้อมและส่งผลให้ทุกหน่วยงานมีการตื่นตัวในการรณรงค์เพื่อลดปัญหามลพิษกันอย่างจริงจัง

เริ่มนำเอาระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าและความร้อนร่วมแบบกังหันแก๊สมาใช้เป็นแห่งแรก

ผู้มีส่วนการผลักดันให้มีการปรับปรุงกฎหมายเพื่ออนุญาตให้เอกชนมีส่วนร่วมในการผลิตไฟฟ้าอันจะส่งผลให้การใช้พลังงานโดยส่วนรวมของประเทศ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การปรับปรุงโครงสร้างของบริษัทปิโตรเคมีแห่งชาติ (จำกัด) มหาชน บริษัท ไทยโอเลฟินส์ จำกัด และบริษัท อะโรเมติกส์ (ประเทศไทย) ให้คล่องตัว มีประสิทธิภาพ และสามารถแข่งขันกับบริษัทอื่น

ได้ดียิ่งขึ้น

มีส่วนสำคัญในการดำเนินนโยบายอุตสาหกรรมเสรี ขจัดการผูกขาดในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ และลดขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมและประเทศชาติโดยส่วนรวม

รางวัลและเกียรติยศที่ได้รับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ประกาศยกย่องเป็นบุคคลดีเด่นสาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา) พ.ศ.2539

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2549

(ดูเพิ่มเติม 1.“คำประกาศเกียรติคุณวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเคมีอุตสาหกรรม”ใน พิธีพระราชทานปริญญาบัตรสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 18 ตุลาคม 2538. กรุงเทพฯ, 2538.

2.กระทรวงศึกษาธิการ.สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.**ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต นักปฏิรูปการศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ, 2549.

3.สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ.สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.**ประกาศเกียรติคุณบุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ พ.ศ.2539** เล่ม 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2542.

4.http://th.wikipedia.org/wiki/สิปปนนท์_เกตุทัต)

คุณหญิงไขศรี ณ ศีลวันต์
(พ.ศ.2473-2523)

คุณหญิงไขศรี ณ ศีลวันต์ เป็นบุตรีนายแขและนางปุน ยูนิพันธ์ เกิดเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2473 คุณหญิงไขศรี สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตรบัณฑิตเกียรตินิยม สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลังจากนั้น ได้รับทุนรัฐบาลไทยไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถศึกษาสำเร็จปริญญาโทสาขาวิชาสองแขนง คือปริญญาโททางคณิตศาสตร์จากมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน และปริญญาโททางการสอนวิชาคณิตศาสตร์ จากแรดคลิฟฟ์คอลเลจมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด

หลังจากการสำเร็จการศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนในแผนกวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ หัวหน้าภาควิชาคณิตศาสตร์

คุณหญิงไขศรี สมรสกับ ดร. เชาวน์ ณ ศีลวันต์ องคมนตรี มีบุตรคือ นายไชย ณ ศีลวันต์

คุณหญิงไขศรี ณ ศีลวันต์ ถึงแก่กรรม เมื่อ พ.ศ.2523 (ดูเพิ่มเติม อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงไขศรี ณ ศีลวันต์ ณ วัดพระศรีมหาธาตุ เมื่อ วันพุธที่ 7 พฤษภาคม 2523)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 516/2505)

นายสมาน บุราวาส (พ.ศ.2461-2520)

นายสมาน บุราวาส (พ.ศ.2461-2520)

สมาน บุราวาส เกิดเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2461 ณ บ้านพักในวังกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เทเวศร์ กรุงเทพฯ เป็นบุตรอำมาตย์โทพระยากสิการบัญชา (เล็ก บุราวาส) และคุณหญิงเจริญ กสิการบัญชา เป็นบุตรคนที่ 4 ในจำนวนพี่น้อง 5 คน

การศึกษา

พฤษภาคม-สิงหาคม 2467 โรงเรียนสตรีโชติเวช

สิงหาคม 2467 - สิงหาคม 2471 โรงเรียนเซ็นต์คาเบรียล ลาออกเมื่อกำลังเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1

พ.ศ.2471-พ.ศ.2474 โรงเรียนประจำมณฑลนครสวรรค์ สอบได้ชั้นมัธยมปีที่ 6

พ.ศ.2475 ร.ร. มัธยมบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สอบได้ชั้นมัธยมปีที่ 7

พ.ศ.2476-พ.ศ.2477 โรงเรียนอำนวยศิลป์ สอบได้ชั้นมัธยมปีที่ 8 แผนกวิทยาศาสตร์

พ.ศ.2478-พ.ศ.2479 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สอบได้วิทยาศาสตร์ ปีที่ 1

กำลังเรียนชั้น ปีที่ 2 พ.ศ.2479 (6 สิงหาคม) สอบชิงทุนเล่าเรียนหลวงได้ที่ 1 ฝ่ายวิทยาศาสตร์

พ.ศ.2479-พ.ศ.2483 Royal School of Mines, Imperial College of Science and Technology, London University ได้รับปริญญา B.Sc. (Hons), A.R.S.M. in Mining Geology

พ.ศ.2505 นักศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 4

13 กรกฎาคม 2515 ได้รับพระราชทานปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การรับราชการ

27 สิงหาคม 2483 นายช่างผู้ช่วยโท แผนกธรณีวิทยา กองโลหกิจ กรมที่ดินและโลหกิจ กระทรวงเกษตราธิการ

1 มกราคม 2485 ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ ชั่วคราว ตำแหน่งหัวหน้าแผนกเคมีและฟิสิกส์กองธรณีวิทยา กรมโลกกิจ กระทรวงอุตสาหกรรม

20 มิถุนายน 2485 รั้งตำแหน่งหัวหน้าแผนกเคมีและฟิสิกส์ กองธรณีวิทยา

20 กันยายน 2485 หัวหน้าแผนกหัวหน้าแผนกเคมีและฟิสิกส์ กองธรณีวิทยา

1 กันยายน 2487 หัวหน้าแผนกสำรวจธรณีวิทยา กองธรณีวิทยา

1 พฤศจิกายน 2492 นายช่างเอกประจำกองธรณีวิทยา กองธรณีวิทยา

20 พฤษภาคม 2495 นายช่างเอก กองธรณีวิทยา

21 กรกฎาคม 2498 หัวหน้ากองธรณีวิทยา

3 มกราคม 2504 เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งรองอธิบดีกรมโลหกิจอีกตำแหน่งหนึ่ง

16 มีนาคม 2504 รองอธิบดีกรมโลหกิจ

1 ตุลาคม 2506 รองอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ (กรมโลหกิจเปลี่ยนเป็นกรมทรัพยากรธรณี สังกัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ)

11 เมษายน 2509 รองอธิบดีฝ่ายวิชาการ กรมทรัพยากรธรณี

1 ตุลาคม 2514 อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี (กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติถูกยุบ จึง กลับมาสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2515)
1 เมษายน 2519 ลาออกจากราชการ

ผลงานและเกียรติที่ได้รับด้านธรณีวิทยา

1. เอกสารการสำรวจธรณีวิทยาและแหล่งแร่กว่า 40 ฉบับ

2.จัดทำแผนที่ธรณีวิทยาประเทศไทย ฉบับสมบูรณ์ เป็นฉบับแรกของประเทศไทย เมื่อ พ.ศ.2494

3. ร่วมเขียนรายงานลงตีพิมพ์ต่างประเทศ คือ “Geologic Reconnaissance of the Mineral Deposits of Thailand”, Geological Survey Bulletin 984, 1951

4. แปลและตรวจคำแปลรายงานข้างต้น พิมพ์ในประเทศไทย เป็นเอกสารธรณีวิทยา เล่มที่ 1 ชื่อ “ธรณีวิทยาแหล่งแร่ประเทศไทย พ.ศ.2496”

5. สำรวจทำแผนที่ธรณีวิทยาลำน้ำปิง จากจังหวัดเชียงใหม่ ถึงจุดที่จะตั้งเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก

6. ใช้เครื่องวัดความไหวสะเทือนของโลกในการหาโครงสร้างชั้นน้ำมันที่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นครั้งแรกในประเทศไทย

7. สำรวจแหล่งลิกไนต์ จังหวัดกระบี่ และจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นที่มาของการเกิดอุตสาหกรรมไฟฟ้าลิกไนต์

8. เป็นหัวหน้านักธรรีวิทยาฝ่ายไทยร่วมกับมาเลเซีย ในการสำรวจธรณีวิทยาชายแดนไทย-มาเลเซีย ทั้งสองฟากแหลม

9. สำรวจพบซากดึกดำบรรพ์เป็นจำนวนมากในหลายยุคของธรณีกาล ที่สำคัญที่สุด คือ “Eosaukia buravasi” ซึ่งเป็นซากดึกดำบรรพ์ ในชั้นหินยุคเก่าแก่ที่สุดของประเทศไทย

ชีวิตและการงาน

เมื่อเป็นเด็ก สมาน บุราวาส นับว่าเป็นเด็กเรียนดีมาตั้งแต่เล็ก ๆ ตอนเรียนชั้นมัธยม เขาสามารถสอบข้ามชั้นได้ถึง 2 ครั้ง จึงสอบได้ชั้นมัธยมปีที่ 6 เมื่ออายุเพียง 13 ปีเศษ

ในปี พ.ศ.2478 ขณะที่เรียนในคณะวิทยาศาสตร์ ปีที่ 2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสอบชินทุนเล่าเรียนหลวงได้ที่ 1 ฝ่ายวิทยาศาสตร์ จึงได้ไปเรียนที่ประเทศอังกฤษในสาขาธรณีวิทยาเหมืองแร่ ที่โรงเรียนแร่หลวง (Royal School of Mines) มหาวิทยาลัยลอนดอน เป็นเวลา 4 ปี สำเร็จได้ปริญญาตรีเกียรตินิยม

เมื่อ 27 สิงหาคม 2483 เริ่มเข้ารับราชการในกรมที่ดินและโลหกิจ (กรมทรัพยากรธรณีในปัจจุบัน) ในตำแหน่งนายช่างโท รับราชการที่กรมนี้ตลอดเวลา 36 ปี ได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นตามลำดับ จนได้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี ในวันที่ 1 ตุลาคม 2514 และอยู่ในตำแหน่งนี้จนลาออกจากราชการ เมื่อ 1 เมษายน 2519

สมาน บุราวาส มีความเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างสูง นักเรียนทุนเล่าเรียนหลวงไม่มีพันธสัญญากับรัฐบาลว่า เรียนสำเร็จแล้วจะต้องกลับมารับราชการ จะเลือกทำงานที่ได้ผลตอบแทนที่ดีกว่าก็ย่อมทำได้ แต่สมาน บุราวาส มีความสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่า ตนเองเป็นหนี้ต่อพระเจ้าแผ่นดินที่ได้พระราชทานทุนเล่าเรียน จึงตั้งปณิธานไว้ว่าจะรับราชการ และจะทำให้ดีที่สุด

ท่านเคยสอนนักธรณีวิทยารุ่นหลังผู้หนึ่งว่า “หลวงให้ทุนเล่าเรียนแก่เรา เราจึงอยากทำงานให้แก่หลวง ไม่อยากไปทำงานที่อื่น แม้ว่าจะให้เงินเดือนสูงกว่า เราเป็นคนมักน้อย กินก๋วยเตี๋ยวชามเดียวก็อิ่ม ไม่จำเป็นต้องกินอยู่หรูหราเกินไป”

ระยะเวลา 36 ปีที่รับราชการ สมาน บุราวาส ได้อุทิศกาย กำลังใจ สติปัญญา วิชาความรู้ ให้แก่ราชการ โดยยึดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของชาติบ้านเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสมาน เป็นข้าราชการที่มีประวัติการทำงานดีเด่น ช่วงที่เป็นนักสำรวจทางธรณีวิทยา ท่านได้ฝากผลงานไว้กับทางราชการจำนวนมาก

สมาน บุราวาส เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีใจ

มั่นคง และเกลียดการฉ้อราษฎร์-บังหลวงเป็นที่สุด ท่านได้ต่อสู้กับเรื่องนี้มาตลอดอายุการทำงานราชการ แม้แต่เรื่องเล็กน้อย เช่น ตัวอย่างหินแร่ เปลือกหอย ที่ได้จากการสำรวจ หรือเอกสารหนังสือ ที่ได้จากการไปประชุมดูงาน ท่านก็ถือว่า สิ่งของเหล่านี้ ควรเป็นสมบัติของทางราชการ จะเอาไปเป็นของส่วนตัวไม่ได้

สมาน บุราวาส รักการอ่านมาก ชอบอ่านหนังสือทุกประเภท หนังสือที่ท่านสนใจมักเป็นภาษาอังกฤษ นับตั้งแต่ตำรา วารสารต่าง ๆ สารคดี นิยาย ท่านได้อาศัยการอ่านหนังสือเพื่อผ่อนคลายความเครียดเมื่อกลับจากที่ทำงานทุกวัน

ความพิเศษของสมาน บุราวาส อีกอย่างหนึ่งที่หาใครเสมอเหมือนได้ยาก นั่นคือ ท่านเป็นนักจดบันทึกที่มีความละเอียดเป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เข้ารับราชการในปี พ.ศ.2483 ในการออกสำรวจทุกครั้งจะจดบันทึกประจำวันในสมุดโน้ตธรณีวิทยา ทุกวันและทุกครั้ง เรียงลำดับตาม พ.ศ.ทุกปี ตั้งแต่เริ่มออกเดินทางไม่ว่าจะอยู่บนรถไฟ รถยนต์ เรือ หรือเดินเท้า ตลอดทาง พร้อมทั้งวันเวลา รายละเอียดของหิน สภาพภูมิศาสตร์ ทำบัญชีรายการตัวอย่างหิน แร่และฟอสซิล พร้อมทั้งรายละเอียดที่เก็บมา ฟิล์มรูปถ่าย หรือภาพวาดต้นไม้แปลก ๆ ที่ระบายสีเรียบร้อย

สมาน บุราวาส เป็นผู้มีความประหยัดมัธยัสถ์ทั้งในราชการและส่วนตัว ท่านควบคุมงบประมาณของแผ่นดินให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง หรืออย่างประหยัดแต่ให้เกิดผลมากที่สุด ท่านชอบชีวิตเรียบง่าย เป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี ร่วมสร้างวัดวาอารามอยู่เสมอ หรือบริจาคเงินให้กับสาธารณกุศลอยู่เป็นประจำ

ความสามารถทางการประพันธ์ สมาน บุราวาส เขียนได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ระหว่างเรียนอยู่ที่อังกฤษ ท่านได้เขียนบทความส่งมาเมืองไทยลงในวารสารของโรงเรียนอำนวยศิลป์และหนังสืออื่น ๆ อีกหลายเรื่อง ใน ปี พ.ศ.2485 แต่งคำฉันท์เรื่อง โลหวตาร แสดงทางวิทยุกระจายเสียง และได้เขียนบทความทางวิชาการ บทความสารคดี บทร้อยกรองและอื่น ๆ ลงในเอกสาร วารสารต่าง ๆ ของกรมธรณีวิทยา โดยใช้ภาษา และถ้อยคำที่ไม่ซับซ้อน คนทั่วไปก็สามารถอ่านเข้าใจได้โดยง่าย

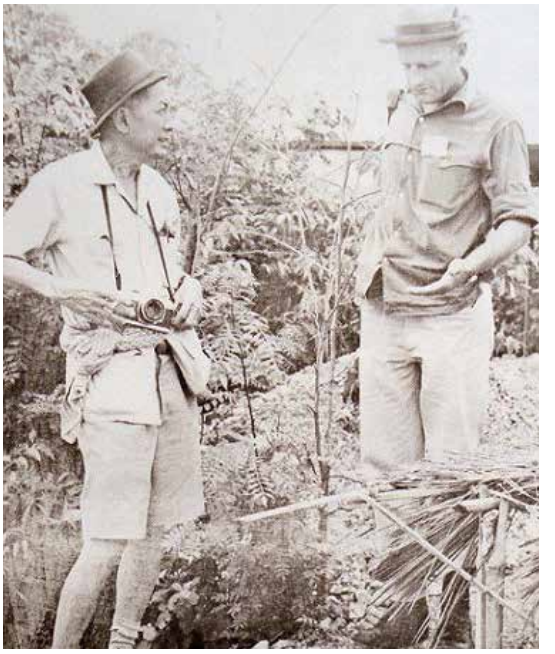

นายสมาน บุราวาส เก็บข้อมูลภาคสนาม

สมาน บุราวาส เป็นกรรมการจัดทำอักขรานุกรมภูมิศาสตร์ ณ ราชบัณฑิตยสถาน กรรมการชุดนี้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์และเขียนคำอธิบายศัพท์ จากศัพท์ภูมิศาสตร์ภาษาต่างประเทศตามลำดับอักษร A-Z สมาน ได้รับมอบเฉพาะศัพย์ที่มีความหมายทางด้านธรณีวิทยามาเขียนคำอธิบายและบัญญัติศัพท์ตั้งแต่อักษร A-Z รวมทั้งสิ้น 454 คำ ประชุมพิจารณาตั้งแต่ พ.ศ.2508-2513 ระหว่างที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์นั้น ท่านได้เสนอให้จัดพิมพ์พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ที่เสร็จแล้วออกมาก่อน ทางกรรมการเห็นชอบด้วย จึงได้พิมพ์เผยแพร่เมื่อปี พ.ศ.2516

ในทางธรณีวิทยาแล้ว สมาน บุราวาส เป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนบุกเบิกและผลักดันให้เกิดการสำรวจปิโตรเลียมอย่างจริงจังขึ้นในประเทศไทย จนทราบว่ามีปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติในบางส่วนของอ่าวไทย ท่านเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการปกป้องรักษาผลประโยชน์มหาศาลของชาติในปิโตเลียมที่ค้นพบ

โดยได้ร่วมในการร่างหลักเกณฑ์การอนุญาตสำรวจและหรือผลิตปิโตเลียม

ท่านได้ร่วมในการร่างกฎหมาย กำหนดพื้นที่ และแบ่งแปลงสำรวจ พิจารณาเลือกเฟ้นบริษัทที่เหมาะสมเป็นผู้รับสัมปทาน พิจารณาดูแลผลประโยชน์ที่รัฐได้รับจากการให้สิทธิสำรวจและสัมปทาน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้สำคัญในการกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทย ในการเจรจาสิทธิและขอบเขตไหล่ทวีปกับประเทศข้างเคียงที่มีไหล่ทวีปติดต่อกับประเทศไทย

การศึกษา

สมาน บุราวาส ได้ร่วมวางหลักสูตรของแผนกธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และแผนกธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เคยเป็นอาจารย์สอนพิเศษแผนกเหมืองแร่ และเป็นผู้บรรยายพิเศษในสถาบันต่าง ๆ อีกหลายแห่ง

ในขณะที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี สมาน บุราวาส ได้ริเริ่มและผลักดันงานสำคัญ ได้แก่ งานพัฒนาก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย งานสำรวจแร่โปแตชเพื่อใช้ทำปุ๋ย งานสำรวจแร่ยูเรเนียม งานสำรวจหินน้ำมัน งานสำรวจทรัพยากรธรณีจากดาวเทียม งานพิพิธภัณฑ์แร่-หิน งานพัฒนาแหล่งสังกะสีที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นต้น

สมาน บุราวาส เป็นนักธรณีวิทยาคนแรกของประเทศไทย ที่ได้รับเกียรติใช้ชื่อสกุล ตั้งเป็นชื่อของซากดึกดำบรรพ์ที่มีอายุทางธรณีวิทยาเก่าแก่ที่สุดของประเทศไทย และชนิดใหม่ที่สุดของโลก ซึ่งท่านเป็นผู้ที่สำรวจพบด้วยตัวเอง ในหินทรายแดง ที่เกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล เมื่อต้นปี พ.ศ.2499 ซึ่งเป็นซากดึกดำบรรพ์เหล่านั้นเป็นหอยพวก Brachiopod และสัตว์อีกจำพวกหนึ่ง ซึ่งเป็นต้นตระกูลของแมงดาทะเล ซึ่งสูญพันธุ์ไปหมดแล้ว คือ Trilobite ซึ่งเพิ่งจะเคยพบเป็นครั้งแรก และเก่าเก่าที่สุดในประเทศไทย มีอายุประมาณ 500 ล้านปี หรือยุค Upper Cambrian นอกจากนั้น ยังเป็นชนิดที่ไม่เคยพบมาก่อนในโลกอีกด้วย

Professor Kobayashi (ผู้เชี่ยวชาญจาก Tokyo University) จึงได้ตั้งชื่อซากดึกดำบรรพ์นี้ให้เป็นเกียรติแก่สมาน บุราวาส ว่า “Eosaukia” buravasi n. sp. Kobayashi

งานสำรวจและพัฒนาแหล่งแร่

1. เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 สมาน บุราวาส ได้เข้าร่วมในคณะผู้เข้าควบคุมและดำเนินการเหมืองทองโต๊ะโม๊ะ เดิมเป็นสัมปทานของบริษัทสัญชาติฝรั่งเศส

2. รายงานเกี่ยวกับแร่ดีบุกและฟลูแฟรมของเหมืองปิล็อก ผาแป และอื่น ๆ ของอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวกันว่าเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่รายงานว่า “แร่ดีบุก-วุลแฟรม ของเหมืองบางเหมืองในบริเวณนี้ มีแร่กัมมันตรังสีปะปนอยู่ด้วย”

3. สำรวจแร่เหล็กที่ใช้ในอุตสาหกรรม จากแหล่งแร่อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เขาทับควาย จังหวัดลพบุรี เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

4. ศึกษาการกำเนิดของพลอย โดยศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของหินบะซอลท์ ที่ให้กำเนิดพลอยเหล่านี้ ซึ่งเป็นแนวทางให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและดำเนินต่อไป

5. สำรวจถ่านหินลิกไนท์ในภาคใต้ และที่แม่เมาะ จังหวัดลำปาง อีกทั้งเป็นนักธรณีวิทยาคนแรกที่ได้ค้นคว้าและเรียบเรียงรายงานเกี่ยวกับหินน้ำมันที่แม่สอด

ในปี พ.ศ.2501 ได้สำรวจแร่กำมันตรังสีทั่วประเทศ รวมทั้งแหล่งแร่ยูเรเนียมที่อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น และสำรวจอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2514 ผลที่ออกมาทำให้เป็นที่สนใจของคนทั้งโลก

6. สำรวจและค้นหาแร่โปแตชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำปุ๋ย เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยในราคาถูก

7. ขณะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมทัพยากร

ธรณี สมาน บุราวาส ได้ส่งเสริมการศึกษาและสำรวจค้นหาทรัพยากรทางทะเล โดยร่วมมือกับสหประชาชาติ และสนับสนุนให้กองต่าง ๆ ร่วมมือกับนานาชาติโดยใช้ประโยชน์จากดาวเทียมในการสำรวจทรัพยากรธรณี

8. จัดทำเอกสารทางธรณีวิทยาแหล่งแร่ในประเทศไทยเล่มแรก โดยความร่วมมือกับสหรัฐ ซึ่งสมาน บุราวาส ต้องเดินทางไปทำงานร่วมกับนักธรณีวิทยาของสหรัฐอเมริกา ที่ USGS กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เพื่อเรียบเรียง ตรวจทาน และแก้ไขเอกสารนี้ในปี พ.ศ.2493

นิสัยอย่างหนึ่งของสมาน บุราวาส คือ ไม่ชอบแสดงตัวว่าเป็นคนใหญ่คนโตมาจากไหน มักแต่งตัวเหมือนชาวบ้าน เวลาออกป่าสำรวจ ชอบใช้ผ้าขาวม้าคาดพุง นุ่งกางเกงขาสั้น ใส่เสื้อที่มีกระเป๋ามาก ๆ ในเรื่องอาหารการกิน ก็ง่าย ๆ มีเพียงข้าวกับซีอิ้วหวานหรืออาจมีเต้าหู้ยี้ ปลาทูเค็มอีกสักอย่างสองอย่างก็เพียงพอแล้ว

อาชีพการงานของนักธรณีวิทยานั้น ต้องทิ้งบ้าน ลูกเมียไว้ข้างหลัง ออกป่าเป็นเวลาแรมเดือน ใช้ชีวิตในป่าดง ขุนเขา ท้องทะเล กรำแดด กรำฝน ต้องทนต่อความร้อนความหนาว เผชิญกับความเดียวดาย ความยากลำบาก โรคภัยไข้เจ็บ อีกทั้ง สัตว์ร้าย สารพัดชนิด หรือโจรผู้ร้ายอีกเล่า แล้วยังต้องแก้ปัญหาทางการสำรวจไปด้วย ผู้ที่จะทำอาชีพนี้ ได้ต้องมีใจรักจริง ๆ

การออกสำรวจ สมาน บุราวาส ชอบพักตามศาลาวัด เพราะเป็นศูนย์รวมข่าว ข้อมูล ในท้องถิ่นนั้น ท่านมักทราบข่าวการแหล่งฟอสซิลหลายแห่งจากเจ้าอาวาสหรือพระลูกวัด ศาลาวัดจึงเป็นที่นอนของสมาน บุราวาส อยู่บ่อย ๆ เช้าวันหนึ่งคณะสำรวจของท่านตื่นขึ้น จึงรู้ว่าที่เมื่อคืนบ่นกันว่าได้กลิ่นเหม็นทั้งคืน มารู้คำตอบจากภาพที่เห็นว่า กลิ่นนั้นมาจากโลงศพที่อยู่ปลายเท้าที่พวกเขานอนเรียงกันเป็นแถวนั่นเอง

นายสมาน บุราวาส ในที่ประชุม

ชีวิตครอบครัว

สมาน บุราวาส สมรสกับคุณลอองมาศ เสตะสุข เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2490 มีบุตรสาว 1 คน

ในวัยหนุ่ม สมาน บุราวาสเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง เป็นนักกีฬาอยู่หลายประเภท เมื่อรับราชการเป็นนักธรณีวิทยา ได้ออกป่าสำรวจอยู่เป็นประจำ ต้องตรากตรำกับความยากลำบาก ไปในถิ่นทุรกันดาร และผจญกับโรคภัยไข้เจ็บเป็นระยะเวลานาน อันเป็นเหตุให้ร่างกาย ทรุดโทรมลง สมาน บุราวาส ได้ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2520 ภายหลังลาออกจากราชการเพียงปีเศษ

(ดูเพิ่มเติม http://www.bloggang.com/Insignia Museum)

ตำแหน่งหน้าที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 516/2505)

ศาสตราจารย์ ดร พาณี เชี่ยววานิช

ศาสตราจารย์ ดร.พาณี เชี่ยววานิช

ประวัติ

นามสกุลเดิม แก้วเจริญ เกิดวันพุธที่ 8 เมษายน พ.ศ.2474

ชื่อบิดา นายวิชิต แก้วเจริญ (ถึงแก่กรรม 28 กันยายน 2531)

ชื่อมารดา นางพิม (ตันติเวชกุล) แก้วเจริญ อายุ 80 ปี เป็นบุตรคนแรก มีน้องรวมทั้งสิ้น 7 คน (1) นางศศ สมรสกับนายวงศ์ศักดิ์ มาลัยพันธ์ มีบุตร 3 คน: นางสาวภามรา นางสาวศรันยา และนางสาวสุธิดา (2) นางรพี สมรสกับนายฑิตยาสุวรรณรัชฎ มีบุตร 3 คน: นายรพิตย์ นางสาวรตยา และนางสาวรัชฎา (3) เด็กชายวินิต แก้วเจริญ ถึงแก่กรรมเมื่ออายุประมาณ 2 ปี (4) นายศุกรีย์ แก้วเจริญ สมรสกับนางสาวเพ็ญศรี เตมียเวช มีบุตร 3 คน: นางสาวศศิพร นายพชร และนายพิศิษฐ์ (5) นางสาวปราณี แก้วเจริญ (6) นายเมธี แก้วเจริญ (7) นายคัมภีร์ แก้วเจริญ สมรสกับนางสาวอรศรี โพธิสุวรรณ มีบุตร 1 คน: เด็กหญิงภีรอร

สมรสกับนายแพทย์เพียร เชี่ยววานิช บุตรนายสว่างและนางบุญมี เชี่ยววานิช เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2505 มีบุตร 3 คน: (1) เด็กหญิง ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ 21 วัน (2) นายวัชรพงศ์ เชี่ยววานิช (เกิด 21 กันยายน 2507) (3) นายพีรพจน์ เชี่ยววานิช (เกิด 5 กันยายน 2509)

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2480-2484 เรียนชั้นประถม 1-4 และมัธยม 1 ที่โรงเรียนหุตะวณิช ถนนบ้านหม้อ พาหุรัด กรุงเทพฯ

พ.ศ.2484-2491 เรียนชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนราชินี

พ.ศ.2491 สอบได้ชั้น ม.8 วิทยาศาสตร์ จากโรงเรียนราชินี พ.ศ.2491สอบเข้าคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2492-2501 รับทุน ก.พ. ไปศึกษาวิชาชีววิทยา ที่สหรัฐอเมริกา พ.ศ.2492-2494 เรียนชั้นปีที่ 1-2 ที่ Western College, Oxford, Ohio, U.S.A.

พ.ศ.2494-2496 เรียนชั้นปีที่ 3-4 ที่ Cornell Univesity, Ithaca, New York, U.S.A. รับปริญญา B.A. ทาง Zoology พ.ศ.2496-2501 ศึกษาปริญญาโทและเอกที่ University of Wisconsin, Madison, Wisconsin, U.S.A. พ.ศ.2498 (1955) รับปริญญา M.A. ทาง Zoology พ.ศ.2501 (1958) รับปริญญา Ph.D. ทาง Zoology

ประวัติการรับราชการ

1. เริ่มรับราชการครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2501 สังกัดแผนกชีววิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรมมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีประวัติ การรับราชการ ดังนี้ พ.ศ.2501 ตำแหน่งอาจารย์ตรี พ.ศ.2502 ตำแหน่งอาจารย์โท พ.ศ.2505 ตำแหน่งอาจารย์เอก พ.ศ.2507 โอนมารับราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สังกัดคณะวิทยาศาสตร์

ตำแหน่งทางวิชาการ

พ.ศ.2510 ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ศ.2513 ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ พ.ศ.2514 ตำแหน่งศาสตราจารย์ พ.ศ.2519 ตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 9 พ.ศ.2524 ตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 10

ตำแหน่งบริหารในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2507-2510 ปฏิบัติราชการในหน้าที่

หัวหน้าภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2507-2511 ตำแหน่งอธิการวิทยาลัยหญิงสังกัดสำนักงานอธิการบดี พ.ศ.2510-2512 รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาชีววิทยาคณะวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2512-2520 ตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาชีววิทยาคณะวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2520-2522 ตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2522-2530 ตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตำแหน่งอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2516-2518 ตำแหน่งกรรมการวิชาการ (ภายใต้รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ) พ.ศ.2519-2520 ตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2519-2520) ตำแหน่ง อ.ก.ม. สมทบปีงบประมาณ 2522, 2523, 2524, 2526, 2528 และ 2529

ร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาคุณสมบัติและผลงานทางวิชาการ เพื่อแต่งตั้งข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตำแหน่งหน้าที่อื่น พ.ศ.2502-2504 เป็นบรรณาธิการวารสารวิทยาศาสตร์ของสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย

พ.ศ.2514-2516 เป็นคณะกรรมการจัดเตรียมหลักสูตรสาขาชีววิทยา ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ.2525-2527 เป็นผู้อำนวยการสมาคมชีววิทยาศึกษาแห่งเอเชีย (Asian Association for Biology Education) และเป็นประธานจัดการประชุมวิชาการของสมาคมที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ 5-10 ธันวาคม 2527

งานสอน

พ.ศ.2501-2506 เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวิชากีฏวิทยา นิเวศวิทยา และวิทยาเอมบริโอ แก่นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 3-4 และนักศึกษา ปริญญาโท

พ.ศ.2502-2505 เป็นอาจารย์พิเศษในวิชานิเวศวิทยาและวิทยาเอมบริโอที่คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์แก่นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4

พ.ศ.2502-2504 เป็นอาจารย์พิเศษในวิชาชีววิทยาทั่วไป และวิชาจุลชีววิทยาที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ แก่นักศึกษา ปริญญาตรีปีที่ 1-2

พ.ศ.2507-2516 เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สอน วิชาชีววิทยาทั่วไป กีฏวิทยา นิเวศวิทยา และวิทยาเอมบริโอแก่นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 1, 3 และ 4

พ.ศ.2517-2534 เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สอนวิชากีฏวิทยาและชีววิทยาการเจริญแก่นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 3-4 และวิชาชีววิทยาการเจริญของสัตว์แก่นักศึกษาปริญญาโท

ผลงานวิชาการ

พ.ศ.2496-2498 ทำการวิจัยเรื่อง Nosema Disease of the Honey Bees.

พ.ศ.2498-2501 ทำการวิจัยเรื่อง Cytological Studies on Diapausing Embryo of the Grasshopper (Melanoplus differentialis L.)

พ.ศ.2503-2506 ทำการวิจัยและควบคุมการวิจัยระดับปริญญาตรีและโท

ตำแหน่งหน้าที่
ช่วงก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ 516/2505)

คณะอนุกรรมการเตรียมงานตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 203/2506)

อนุกรรมการดำเนินงานการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชุดที่ 2 (คำสั่งที่ 279/2506)

(ขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย ผู้มอบข้อมูลเมื่อ 5 กรกฎาคม 2565)

"ภาคสิบเอ็ด"

คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชุดแรก

คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชุดแรก

สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯแต่งตั้งขึ้นตามมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507 ประกอบด้วย

จอมพล ถนอม กิตติขจร
นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2506-2516)

1. นายกรัฐมนตรี (จอมพล ถนอม กิตติขจร) นายกสภามหาวิทยาลัย

นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนแรก

จอมพล ถนอม กิตติขจร (11 สิงหาคม 2454—16 มิถุนายน 2547) เป็นอดีตนายกรัฐมนตรีคนที่ 10 ของประเทศไทย ผู้บัญชาการทหารบก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะรัฐบาลในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ประท้วงของนิสิต นักศึกษา และประชาชน เป็นผลให้จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีต้องประกาศลาออกจากตำแหน่ง และเดินทางออกจากประเทศ พร้อมกับจอมพล ประภาส จารุเสถียร และพันเอก ณรงค์ กิตติขจร ภายหลังเหตุการณ์ จอมพล ถนอม กิตติขจร ก็ได้เดินทางกลับแล้วบวชเป็นสามเณร เป็นชนวนไปสู่เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

จอมพล ถนอม กิตติขจร เคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึง 4 สมัย เป็นระยะเวลาถึง 10 ปี 6 เดือนเศษ จอมพล ถนอมถึงแก่อสัญกรรมด้วยโรคเส้นเลือดในสมองแตกเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2547 ที่โรงพยาบาลกรุงเทพ รวมอายุได้ 93 ปี

คณะรัฐมนตรี

ครม.คณะที่ 28 ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีรอบแรก.ดำรงตำแหน่งวันที่ 1 มกราคม 2501 โดยมติสภาผู้แทนราษฎร พ้นจากตำแหน่งวันที่ 20 ตุลาคม 2501 โดยรัฐประหารนำโดย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ วันแถลงนโยบาย 9 มกราคม 2501

ครม.คณะที่ 30 ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีรอบสองดำรงตำแหน่งวันที่ 9 ธันวาคม 2506 โดยมติสภาผู้แทนราษฎร พ้นจากตำแหน่งวันที่ 7 มีนาคม 2512 โดยมีการเลือกตั้งทั่วไปตาม รธน.2511 วันแถลงนโยบาย 19 ธันวาคม 2506

ครม.คณะที่ 31 ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีวันที่ 7 มีนาคม 2512 โดยมติสภาผู้แทนราษฎร พ้นจากตำแหน่งวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 โดยรัฐประหารนำโดย จอมพล ถนอม กิตติขจร วันแถลงนโยบาย 25 มีนาคม 2512

คณะปฏิวัติ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีวันที่ 18 พฤศจิกายน 2514 พ้นจากตำแหน่งวันที่ 17 ธันวาคม 2515

ครม.คณะที่ 32 ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีวันที่ 18 ธันวาคม 2515 โดยมติสภาผู้แทนราษฎร พ้นจากตำแหน่งวันที่ 14 ตุลาคม 2516 โดยลาออกเพราะเกิดจลาจลวันมหาวิปโยค วันแถลงนโยบาย 22 ธันวาคม 2515

ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ช่วงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีรอบสอง (พ.ศ.2506-2516) จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้รับการโปรดเกล้าฯ เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนแรก

2. เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ กรรมการสภามหาวิทยาลัย
ดร. กำแหง พลางกูร ดูประวัติหน้า 204

3.อธิการบดี กรรมการสภามหาวิทยาลัย พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล) (พ.ศ.2439-2511): อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนแรก

พันเอกพระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) เป็นบุตรคนที่ 7 ของนายอุ่นตุ้ย (จีนไหหลำ) และนางทองคำ ฮุนตระกูลเจ้าของห้างฮุนซุยโหเชิงสะพานพิทยเสถียร มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 10 คน

พันเอกพระยาศรีวิสารวาจา

พี่ชายคนโตคือ นายโกศล ฮุนตระกูล (ถึงแก่กรรมเมื่อ 2502) แต่งงานกับนางน้อมมีลูก 9 คนลูกชายคนที่ 6 คือนายสมหมาย ฮุนตระกูล (พ.ศ.2461-2536)อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อดีตผู้จัดการบริษัทปูนซีเมนต์ไทย อดีตผู้จัดการใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด อดีตผู้ว่าการการไฟฟ้ายันฮี อดีตกรรมการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ฯลฯ
(ดูเพิ่มเติม **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายสมหมาย ฮุนตระกูล** 25 ธันวาคม 2536)

วัยเด็ก เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล อยู่กับคุณตาคุณยาย คือ นายปินและนางหุ่น จันตระกูล เจ้าของตลาดน้อย ต่อมาย้ายไปอยู่กับบิดามารดาที่ตึกฮุนซุยโห เชิงสะพานพิทยเสถียร ครั้นอายุได้ 7 ปี บิดาเสียชีวิต มารดาและพี่ชายเป็นผู้ปกครอง
(ดูเพิ่มเติม **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพันเอกพระยาศรีวิสารวาจา** 8 มิถุนายน 2511)

การศึกษา

เริ่มต้นที่โรงเรียนอัสสัมชัญ เมื่อ พ.ศ.2444-2454 จบชั้น ม.6 เมื่ออายุ 15 ปีมารดาและพี่ชายส่งไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษโดยทุนส่วนตัว เมื่อแรกไปถึงกรุงลอนดอนเรียนที่ The International College) 1ปีอยู่ในการปกครองของนายห้างฮัสกี้ แอนปิกเกอริง (Messrs.Hasche and Pickering) ผู้เป็นเอเยนต์ของห้างฮุนซุยโห ต่อมาเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนดัลลิช (Dulwich College)ผลการเรียนสอบได้ที่ 1 ทุกชั้นปีทางโรงเรียนจึงได้จารึกชื่อไว้ที่หอประชุมของโรงเรียนว่า T.L.Hoon

จากนั้นสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยอ๊อกซฟอร์ด ได้ทุนจากวิทยาลัยลินคอล์น(Lincoln College, Oxford University)เป็นเวลา 4 ปีได้ ปริญญา B.A (School of Jurisprudence)เกียรตินิยมอันดับ 1 เมื่อ พ.ศ.2462

ปีต่อมาสอบเข้ารับปริญญา B.C.L ของมหาวิทยาลัยอ๊อกซฟอร์ดและสอบเนติบัณฑิตได้เกียรตินิยมอันดับสอง (English Barrister at

Law,Middle Temple)

ช่วงพ.ศ.2463-2464 ฝึกงานด้านกฎหมายในสำนักงานของเซอร์ ฮิว เฟรเซอร์ (Sir Hugh Fraser) ในกรุงลอนดอน

เข้ารับราชการ

พ.ศ.2464 เริ่มเข้ารับราชการเป็นเลขานุการตรีในสถานอัครราชทูตไทยประจำกรุงปารีส สมัยพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจรูญศักดิ์ กฤดากร เป็นอัครราชทูต

พ.ศ.2467 ปลายรัชกาลที่ 6 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงศรีวิสารวาจาปีต่อมาได้ย้ายกลับประเทศไทยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระศรีวิสารวาจา

สมัยรัชกาลที่ 7 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นมหาอำมาตย์ตรี พระยาศรีวิสารวาจาดำรงตำแหน่งปลัดทูลฉลองกระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ.2471-2475) เมื่ออายุ 32 ปี เป็นผู้หนึ่งที่รัชกาลที่ 7 โปรดฯให้ทำงานร่วมกับนายเรมอนด์ บี สตีเวนส์ (Remond B.Stevens) ที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศและพระยาศรีธรรมาธิเบศร์ร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อ พ.ศ.2474 ร่างเสร็จเมื่อ 9 มีนาคม (ปลายปี) 2474 เรียกชื่อว่า An Outline of Change in the Form of the Government

ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน 2475 พระยาศรีวิสารวาจาได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นกรรมการราษฎรและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนแรกในรัฐบาลชุดที่1-3 ซึ่งมีพระยามโนปกรณ์นิติธาดา (ก้อน หุตสิงห์ พ.ศ.2427-2491) เป็นประธานคณะกรรมการราษฎรหรือนายกรัฐมนตรีบริหารราชการได้ 361 วัน (28 มิถุนายน 2475-20 มิถุนายน 2476)

20 มิถุนายน 2476 พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) หัวหน้าคณะราษฎรก่อรัฐประหารหลังจากรัฐบาลของพระยามโนปกรณ์นิติธาดา (ก้อน หุตสิงห์:พ.ศ.2427-2491) ออก พรบ. ว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2476 และ “บีบ”นายปรีดี พนมยงค์ (พ.ศ.2443-2526) ออกนอกประเทศครั้งแรก

พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ลาออกจากราชการมาร่วมกับพระยาเทพวิทุรและพระยาหริศจันทรสุวิท ตั้งสำนักงานทนายความชื่อ “เทพศรีหริศ” ดำเนินกิจการทนายความมาจนถึง พ.ศ.2489 ช่วงหลังสงครามโลกได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพฯ พรรคประชาธิปัตย์ (พ.ศ.2489-2490) และได้รับการโปรดเกล้าฯเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (9 กุมภาพันธ์ 2489-26 มีนาคม 2489) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (11 พฤศจิกายน 2490-6 เมษายน 2491) ได้ทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการฝ่ายไทยเกี่ยวกับคำเรียกร้องค่าเสียหายของคนอเมริกันในสงครามโลกครั้งที่สอง

พ.ศ.2495 รัชกาลที่ 9 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯให้เป็นองคมนตรี (8 เมษายน 2495- 27 สิงหาคม 2505) โดยพระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง)มีหน้าที่พิเศษในการประสานงานระหว่างรัฐบาลกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

ทำหน้าที่สำคัญในยุคพัฒนาประเทศ

หลังรัฐประหาร 2500 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2451-2506) นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2502-2506)นำประเทศไทยเข้าสู่ยุคพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก (พ.ศ.2504-2509) ได้ขอยืมตัวพระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) มาช่วยงานสำคัญเพื่อการพัฒนาประเทศ พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) จึงต้องกราบบังคมลาออกจากตำแหน่งองคมนตรีมาดำรงตำแหน่งปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรีตั้งแต่ตุลาคม 2505

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2502-2506) แต่งตั้งให้พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ดำรงตำแหน่งปลัดบัญชาการ สำนักนายกรัฐมนตรีและประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ซึ่งมีคณะที่ปรึกษา 3 ฝ่ายคือ (1) ฝ่ายต่างประเทศ (2) ฝ่ายเศรษฐกิจและการคลัง (3) ฝ่ายวัฒนธรรม

ประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยนายกรัฐมนตรีขอให้พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ช่วยเป็นพิเศษ คือ (1) งานของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (2) งานของมหาวิทยาลัย

พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) **ในฐานะอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**

คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2502-2506) มีมติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคโดยภาคเหนือตั้งที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคอีสานตั้งที่จังหวัดขอนแก่น ภาคใต้ตั้งที่จังหวัดปัตตานี ตั้งแต่ พ.ศ.2503 ตามแผนพัฒนาแต่ละภูมิภาค

22 เมษายน 2507 โปรดเกล้าฯแต่งตั้งพระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีจอมพลถนอม กิตติขจร (พ.ศ.2454-2547) นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2506-2516) เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ช่วงเริ่มต้นดำเนินการโดยเปิดสอน 3 คณะตั้งแต่ 18 มิถุนายน 2507 ประกอบด้วยคณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) อธิการบดีเดินทางมาทำงานที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นครั้งคราวประมาณเดือนเศษต่อครั้ง โดยมี ดร.บัวเรศ คำทอง (พ.ศ.2453-2544) คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ทำหน้าที่รองอธิการบดี นายแพทย์บุญสม มาร์ติน (พ.ศ.2465-2551) รักษาการในตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายปกครอง ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย (พ.ศ.2452-2539) รักษาการในตำแหน่งคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และอธิการวิทยาลัยที่หนึ่ง ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507 (**ครบรอบ20 ปีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** หน้า 85)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินพร้อมสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญาฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์ (ต่อมาเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ และรัชกาลที่ 10) ทรงประกอบพิธีเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2508 จอมพล ถนอม กิตติขจร (พ.ศ.2454-2547) นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2506-2516) ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย รองอธิการบดี คณบดีคณาจารย์ เจ้านายฝ่ายเหนือ ข้าราชการ คหบดี นักศึกษาและประชาชน รับเสด็จ ซึ่งในวันเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปถมาภรณ์มงกุฎไทยแก่ ดร.บัวเรศ คำทอง รองอธิการบดี ณ พลับพลาพิธี ตามคำกราบบังคมทูลของพระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยทรงคล้องสายสะพานให้ ดร.บัวเรศ คำทอง
(ที่มา: ชิน ชุมรุม “การปฏิบัติงานของฯพณฯพระยาศรีวิสารวาจาปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรีและประธานคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี” **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพันเอกพระยาศรีวิสารวาจา** 8 มิถุนายน 2511 หน้า 132 และภาพยนตร์ที่บันทึกเหตุการณ์วันนั้น)

ผลงานช่วงพระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่วาระแรก

1.ได้มีการโอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์มาสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2508 เรียกว่าคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.เป็นช่วงเตรียมโครงการจัดตั้งคณะเกษตรศาสตร์ ซึ่งขยายงานมาจากภาควิชาวิทยาศาสตร์การเกษตรในคณะวิทยาศาสตร์ ดร.สุขุม อัศเวศน์ หัวหน้าภาควิชาเป็นหัวหน้าโครงการ จัดตั้งคณะเกษตรศาสตร์สำเร็จตั้งแต่25 กุมภาพันธ์ 2510

3.เริ่มโครงการผลิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์โดยแต่งตั้ง ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย ดร.ศักดิ์ ผาสุกนิรันดร์คณบดีคณะสังคมศาสตร์เป็นประธาน ตามลำดับนายบุญถิ่น อัตถากรอธิบดีกรมการ

ในภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนิน
คณะวิทยาศาสตร์ เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2508 ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง รับเสด็จ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ฝึกหัดครูเป็นที่ปรึกษา ตั้งแต่10 กรกฎาคม 2508 จัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์สำเร็จตั้งแต่ 2 กรกฎาคม 2511

4.คัดเลือกแบบตรา และสีประจำมหาวิทยาลัยช่วง 2509 พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ป่วยด้วยโรคหัวใจและโรค Gout แพทย์แนะนำให้พักรักษาตัวที่บ้าน จึงได้ลาออกจากตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในวันที่ 21 เมษายน 2509 เพราะเป็นหน่วยงานที่อยู่นอกบริเวณทำเนียบรัฐบาลไม่สะดวกในการเดินทางไปปฏิบัติราชการที่เชียงใหม่

โปรดเกล้าฯ ให้นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ (พ.ศ.2455-2548) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (พ.ศ.2502-2506/พ.ศ.2506-2508) และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ (พ.ศ.2508-2511) ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนที่สอง (2 มิถุนายน 2509-9 กุมภาพันธ์ 2511)

10 กุมภาพันธ์ 2511 ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ปลัดบัญชาการ สำนักนายกรัฐมนตรี ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อีกครั้งหนึ่ง แต่ดำรงตำแหน่งได้เพียงเดือนเศษ พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก็ถึงอสัญกรรมด้วยเส้นเลือดในหัวใจตันอย่างฉับพลัน ในคืนวันที่ 23 มีนาคม 2511 ในวัย 71 ปี นับเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนแรกที่เสียชีวิตช่วงดำรงตำแหน่ง

รัฐบาลขณะนั้นเน้นความมั่นคงภายในเป็นหลัก ดังนั้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้พลตำรวจเอกประเสริฐ รุจิรวงศ์ (พ.ศ.2454-2527) อธิบดีกรมตำรวจ (พ.ศ.2506-2515) ซึ่งจอมพล ถนอม กิตติขจรนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2506-14 ตุลาคม 2516) ไว้วางใจให้กำกับด้านการศึกษาและสาธารณสุข ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สืบต่อจากพระยาศรีวิสารวาจาตั้งแต่ 4 มิถุนายน 2511-23 เมษายน 2512 โดยมีศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง (พ.ศ.2453-2544) คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ทำหน้าที่รองอธิการบดีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 2507-2512

หลังจากการมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2511 (สภาร่างรัฐธรรมนูญสมัยจอมพล สฤษดิ์ 240 คนเริ่มร่างตั้งแต่ 2502) คณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึง

มีโอกาสได้ขึ้นดำรงตำแหน่งอธิการบดีเริ่มต้นตั้งแต่ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง (พ.ศ.2453-2544) ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ.2512-2514 ก่อนไปดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (พ.ศ.2514-2516)
(ดูเพิ่มเติม **อนุสรณ์ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บัวเรศ คำทอง** 2544)

ชีวิตครอบครัว

พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) สมรสกับคุณหญิงลิน (นามเดิมนางสาวมากาเรต ลิน ซาเวียร์) (ธิดาคนหนึ่งของพระยาพิพัฒน์โกษา (นามเดิม C.M.Xavier) ปลัดทูลฉลองกระทรวงการต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5-6 ต่อมาเป็นอัครราชทูตไทยประจำประเทศอิตาลีและถึงแก่อนิจกรรมที่อิตาลี)

คุณหญิงลิน เกิดเมื่อ พ.ศ.2441 ที่บ้านเชิงสะพานพิทยเสถียร ฝั่งตะวันออกคลองผดุงกรุงเกษม ตำบลมหาพฤฒาราม อำเภอบางรัก พระนคร บิดาส่งไปเรียนโรงเรียน Convent of the Sacred Heart ที่ปีนังแล้วศึกษาต่อด้านแพทยศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยลอนดอนได้ปริญญา M.B.,B.S,M.R.C.S.,L.R.C.P. เดินทางกลับประเทศไทยเมื่อ พ.ศ.2467 ได้สมัครเข้าปฏิบัติกิจการแพทย์ในสภากาชาดไทยที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ต่อมาเข้าช่วยแผนกความผาสุกของเด็กและทารก ในกองกลางหน่วยที่ 1 ทางกองอำนวยการโรงพยาบาลสภากาชาดไทยอนุญาตให้คุณหญิงลินประกอบกิจการแพทย์ส่วนตัวได้ คุณหญิงลินจึงเป็นแพทย์หญิงคนแรกที่ได้ปริญญาแพทยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยลอนดอนที่มาประกอบกิจการแพทย์ในประเทศไทย และเป็นที่นิยมของคนไข้สตรีทั่วไป

พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) สมรสกับคุณหญิงลิน เมื่อ 15 สิงหาคม 2469 ณ ตำหนักเชิงสะพานเทเวศม์ โดยมีพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นเทววงศ์วโรทัย และพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระจันทบุรีนฤนารถทรงเป็นเจ้าภาพ

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 คุณหญิงลินป่วยด้วยโรคมันสมองอักเสบและไข้หวัดใหญ่เข้าแทรกถึงแก่อนิจกรรมเมื่อ 6 ธันวาคม 2475 ช่วงนั้นพระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) มีบุตรธิดากับคุณหญิงลิน 3 คนคือ (1) นายกิตติรัต ศรีวิสารวาจา สมรสกับนางสาวสมสุข นันทาภิวัธน์ เมื่อ 2502 (2) ท่านผู้หญิงมนัสนิตย์ (ศรีวิสารวาจา) วณิกกุล (เกิด 248 7ต่อมาทำหน้าที่ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินี สำนักราชเลขาธิการ) สมรสกับนายอาบบุญ วณิกกุล เมื่อ 2494 (3) คุณหญิงสาวิตรี ศรีวิสารวาจา สมรสกับนายเสรี โอสถานุเคราะห์ เมื่อ 2499-2504
(ดูเพิ่มเติม **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพันเอกพระยาศรีวิสารวาจา** 8 มิถุนายน 2511)

จากประวัติของพระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) มีเรื่องน่าสนใจ คือ นายเทียนเลี้ยง เกิด พ.ศ. 2434 สมัยรัชกาลที่ 5 เดินทางไปเรียนกฎหมายที่ประเทศอังกฤษ (พ.ศ.2455-2464) ขณะที่นายปรีดี พนมยงค์ลูกชายเจ้าของที่นามณฑลกรุงเก่าเกิดเมื่อ พ.ศ.2443 ไปเรียนกฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศสช่วง 2463-2470 เป็นช่วงที่นายเทียนเลี้ยงเข้ารับราชการตำแหน่งเลขานุการตรีในสถานอัครราชทูตไทย ณ กรุงปารีส ทั้งสองต้องมีโอกาสรู้จักกันตั้งแต่ที่กรุงปารีส นายเทียนเลี้ยงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงศรีวิสารวาจาเมื่อ 2467 และกลับกรุงเทพฯ ในปี 2468 เข้ารับราชการกระทรวงการต่างประเทศ ตำแหน่งปลัดทูลฉลอง มีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาศรีวิสารวาจา

ขณะที่นายปรีดี พนมยงค์ สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกทางกฎหมายของรัฐ (Docteur de l Etat) ในเดือนกุมภาพันธ์ ปลายปี 2469 แล้วนัดเพื่อนนักเรียนไทย 6 คนประชุมกันที่หอพักแห่งหนึ่งที่ RUE DUSOMMERARD เพื่อเตรียมจัดตั้งคณะราษฎรแล้วเดินทางกลับกรุงเทพฯในมีนาคม ปลายปี 2469 เข้ารับราชการกระทรวงยุติธรรมตามทุนที่ได้รับได้บรรดาศักดิ์ เป็นหลวงประดิษฐมนูธรรมเมื่อ 2471

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงกล้องถ่ายภาพยนตร์ระหว่างเสด็จพระราชดำเนินทั้งในไทยและต่างประเทศ (ที่มา: โดม สุขวงศ์. **พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ กับภาพยนตร์**. 2542)

ชีวิตของนักเรียนกฎหมายจากต่างประเทศทั้งสองคนดังกล่าวน่าสนใจยิ่ง รัชกาลที่ 7 โปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีวิสารวาจาร่วมกับนายเรมอนด์ บี สตีเวนส์ (Remond B.Stevens) ที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศและพระยาศรีธรรมาธิเบศร์ (จิตร ณ สงขลา) ร่างรัฐธรรมนูญเมื่อ พ.ศ.2474 ร่างเสร็จเมื่อ 9 มีนาคม (ปลายปี) 2474 เรียกชื่อว่า An Outline of Change in the Form of the Government ขณะที่หลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) สอนกฎหมายในโรงเรียนกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม และทำงานลับเตรียมร่างธรรมนูญการปกครอง พร้อมทำงานขยายองค์กรคณะราษฎรจาก 7 คน เพิ่มเป็น 99 คน ดำเนินการยึดอำนาจรัฐในนามคณะราษฎรในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ช่วงรัชกาลที่ 7 แปรพระราชฐานไปพระราชวังไกลกังวล หัวหิน

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน 2475 พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง) ได้รับโปรดเกล้าฯเป็นกรรมการราษฎรและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลชุดแรกร่วมกับหลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) โดยมีพระยามโนปกรณ์นิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์:พ.ศ.2427-2491) เป็นประธานคณะกรรมการราษฎรหรือนายกรัฐมนตรี ทั้งสองต่างมีบทบาทสำคัญทางการเมืองในวงจรการเมืองระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่จุดเริ่มต้น

คำปราศรัย พระยาศรีวิสารวาจา

"หลักการทำงานของผมก็คือ หนึ่ง ความซื่อสัตย์สุจริต สอง ความตั้งใจแน่วแน่ที่จะทำงานนั้นให้รุดหน้าต่อไปและมีชื่อเสียง และอีกอย่างหนึ่งที่ผมคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญ ก็คือเราต้องมีความสามัคคีระหว่างคณาจารย์ทั้งหลาย... ต้องพยายามหาอาจารย์ดี ๆ มาอยู่ช่วยสอนที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อันนี้สำคัญมาก และในเวลาเดียวกันผมคิดว่าอธิการบดีแต่ละท่านควรจะมีงานด้านสังคมเพื่อให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไม่ได้ผลิตเฉพาะนักวิชาการเท่านั้น แต่ผลิตคนซึ่งมีทั้งวิชาการและสังคมที่ดีเพื่อจะได้รับใช้ส่วนรวม... สำหรับนักศึกษาที่ดีอันดับแรกต้องเอาใจใส่วิชาการของตนเองอย่างเต็มที่ และควรจะคำนึงถึงสังคมบ้างหรือมากพอควร เพราะอย่างน้อยเวลาที่เราสำเร็จจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว เราจะต้องไปอยู่ในสังคม ถ้าเราไม่รู้จักสังคมและไม่สนใจสังคม เราอาจจะไม่มีผลสำเร็จในชีวิต? คิดว่าเท่าที่มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการมาแล้ว น่าภูมิใจคือ เป็นความสำเร็จที่ดีที่มหาวิทยาลัยได้ผลิตนักศึกษาออกมาและได้ปฏิบัติงานทั้งทางราชการและทางธุรกิจได้ผลดีเยี่ยม..."

ที่มา: **หนังสือ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พิมพ์เป็นบรรณาการเนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพพระยาศรีวิสารวาจา**. หน้า 1-14.

ปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในรัชกาลที่ 8 (ที่มา: **พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จากข้อมูลประวัติศาสตร์บอกเล่า**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2538)

4. อธิการวิทยาลัยที่หนึ่ง
5. คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
6. คณบดีคณะสังคมศาสตร์
กรรมการสภามหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย
ดูประวัติหน้า 228

7. คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ กรรมการสภา
มหาวิทยาลัย และ 15 กรรมการและเลขานุการ
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. บัวเรศ คำทอง
(พ.ศ.2453-2544)
ดูประวัติหน้า 225

8. คณบดีคณะแพทยศาสตร์
ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน
(พ.ศ.2465-2551)
ดูประวัติหน้า 105

9. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ดูประวัติหน้า 178

10.นายบุญชนะ อัตถากร
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

เกิด 15 กรกฎาคม พ.ศ.2453

ถึงแก่กรรม 17 เมษายน พ.ศ.2547 (94 ปี)

ครอบครัว

ศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร ได้สมรสกับท่านผู้หญิงแส (สิริสิงห์) อัตถากร ตั้งแต่ปี 2479 ซึ่งเป็นธิดาของพระสันธิวิทยาพัฒน์ (ไล่เฮียง สิริสิงห์) มีบุตรธิดารวมทั้งสิ้น 3 คน

1. ศาสตราจารย์ทักษิณา สวนานนท์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยอินเดียนา จากสหรัฐอเมริกา

2. ดร. อุตตรา (รัสมิเสน) อัตถากร สำเร็จการศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยมินนิโซตา จากสหรัฐอเมริกา

3. คุณบูรพา อัตถากร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ประเทศอังกฤษ และสถาบันกฎหมายมิดเดิลเทมเปิล

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2465 มัธยมปีที่ 3 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

พ.ศ.2467 มัธยมปีที่ 6 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ.2468 มัธยมปีที่ 7 โรงเรียนวัดปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2469 มัธยมปีที่ 8 โรงเรียนไปรษณีย์โทรเลข กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2476 เนติบัณฑิตเกียรตินิยม โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2499 M.A. รัฐประศาสนศาสตร์และการคลัง มหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2500 ประกาศนียบัตรการพัฒนาเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด อังกฤษ

พ.ศ.2505 ปริญญาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กรุงเทพมหานคร

ได้รับดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดังนี้

พ.ศ.2506 สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ.2509 สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2509 สาขาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2538 ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การทำงาน

พ.ศ.2479-2481 เลขานุการของพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย อธิบดีกรมศุลกากร

พ.ศ.2499-2509 อาจารย์คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ.2503-2506 รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ผู้อำนวยการการร่วมมือทางเศรษฐกิจ และวิชาการกับต่างประเทศ

พ.ศ.2506-2510 อธิบดีกรมวิเทศสหการ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการพัฒนาการแห่งชาติ

พ.ศ.2509-2510 อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พ.ศ.2510-2512 เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา และศาสตราจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์

พ.ศ.2512-2514 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ

พ.ศ.2514-2518 ศาสตราจารย์พิเศษศูนย์คอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2518 รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พ.ศ.2518-2519 นายกสภาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ทางด้าน กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ การบริหารและพุทธศาสตร์มีผลงาน ทางด้านวิชาการที่พิมพ์เผยแพร่ ทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ รวมหลายเรื่อง ดังตัวอย่างเช่น

ผลงานภาษาไทย

1. บุญชนะ อัตถากร การคลัง: หัวข้อหลักวิชา, เศรษฐกิจ และ การบริหาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2508

2. บุญชนะ อัตถากร การบริหารกับคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2515.

3. บุญชนะ อัตถากร. การปฏิวัติของคณะ รสช. 2534 กับประชาธิปไตย.กรุงเทพฯ: มูลนิธิศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร เพื่อการ ศึกษาและวิจัย, 2536

4. บุญชนะ อัตถากร. งานวิเทศสหการในสมัย ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์. กรุงเทพฯ: บริษัทคณะช่างจำกัด, 2507.

5. บุญชนะ อัตถากร. ชีวิตการทำงานของบุญชนะ อัตถากร. กรุงเทพฯ: บริษัทคณะช่างจำกัด, 2513.

6 บุญชนะ อัตถากร. ชีวิตและความฝัน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร เพื่อการศึกษาและการวิจัย, 2529.

7. บุญชนะ อัตถากร. ดร. ลุควิค แอร์ฮาร์ด แก้เศรษฐกิจเยอรมนี ตะวันตกได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2505.

8. บุญชนะ อัตถากร. นายกชวน หลีกภัย กับประชาธิปไตยสายกลาง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นวสาส์น, 2537.

9. บุญชนะ อัตถากร. บันทึกการปฏิวัติ 1-3 เมษายน 2524 กับข้าพเจ้า. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร เพื่อการศึกษาและวิจัย, 2525.

10. บุญชนะ อัตถากร. บันทึกของทูต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ จักรานุกุลการพิมพ์ , 2514.

11. บุญชนะ อัตถากร. บันทึกของทูตไทย. พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ , 2514.

12. บุญชนะ อัตถากร. บันทึกของทูตไทย. กรุงเทพฯ: ดวงกมล, 2533.

13. บุญชนะ อัตถากร. บันทึกของรัฐมนตรีเศรษฐการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

14. บุญชนะ อัตถากร. บันทึกเมื่อข้าพเจ้าไปเยือนประเทศคอมมูนิสต์ ยุโรปและจีน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร เพื่อการศึกษาและวิจัย, 2521.

15. บุญชนะ อัตถากร. บันทึกเรื่องธรรมวิจัย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศาสตราจารย์ บุญชนะ อัตถากร เพื่อการศึกษาและวิจัย, 2538.

16. บุญชนะ อัตถากร. บันทึกวิเคราะห์และวิจารย์ 16 นายกรัฐมนตรีไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร เพื่อการศึกษาและวิจัย, 2526.

17. บุญชนะ อัตถากร. ประสบการณ์ในการใช้ธรรมะแก้ปัญหาชีวิต. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาร (ดอกหญ้า), 2536.

18. บุญชนะ อัตถากร. ประสบการณ์และความคิด (81). กรุงเทพฯ: มูลนิธิศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร เพื่อการศึกษาและ วิจัย, 2534.

19. บุญชนะ อัตถากร. ประสบการณ์และความคิด: รวมคำบรรยายและบทความ 2513. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2514.

20. บุญชนะ อัตถากร. พระพุทธศาสนาช่วยแก้ปัญหาชีวิตได้อย่างไร.กรุงเทพฯ: มูลนิธิศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร เพื่อการศึกษาและวิจัย, 2531.

21. บุญชนะ อัตถากร. ราชการ ณ ต่างประเทศ รายงานการปฏิบัติราชการ ณ ต่างประเทศเกี่ยวกับการศึกษาดูงานเจรจา และการประชุมระหว่างประเทศ ในฐานะผู้แทนรัฐบาลไทย 2499-2507. กรุงเทพฯ: แสอัตถากร, 2508.

22. บุญชนะ อัตถากร. พัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทย พ.ศ.2493-2503. กรุงเทพฯ: รัชดารมล์, 2503.

23. บุญชนะ อัตถากร. วิชาเศรษฐกิจและการบริหารการคลัง.กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2516.

24. บุญชนะ อัตถากร และคนอื่นๆ. ร้อยปีพระยาอนุมานราชธน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเสฐียรโกเศศนาคะประทีป, 2532.

ภาษาอังกฤษ

1. Bunchana Atthakor. Bunchana ‘s Memoirs : Life and Dreams. Bangkok : B.A Foundation for Education and Research, 1987.

2. Bunchana Atthakor. Finance Administration; Outline (Some English and Thai Readings are Included). Bangkok : Institute of Public Administration Thammasat University, 1959.

3. Bunchana Atthakor. An Outline on Finance Administration. Bangkok : Thamasat University,1959.

4. Bunchana Atthakor. A Study of State Supervision of Local Finance in the United States and It’s Possible Application to Thailand. Bloomington : Indiana University, 1956.

5. Bunchana Atthakor. Supervision of Finance : Study of American Practice and Its Possible Application to Thailand. Bangkok : Rungruang Dharma Press,1958.

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
มหาวชิรมงกุฎ
ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ
เหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ 1
เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา
เหรียญจักรพรรดิมาลา
ฯลฯ

เครื่องอิสริยาภรณ์จากต่างประเทศ

Order of the Grand Cross (The Federal Republic of Germany)

Grand Cordon of the Order of Brilliant Star (The Republic of China)

Order of Diplomatic Service Merit (First Class) (The Republic of Korea)

Order of Bintung(Second Class) (The Republic of Indonesia)

ที่มา: http://www.library.msu.ac.th/forremove/boon/biography.php

100ปี ศ.บุญชนะ อัตถากร

บริเวณหน้าศาลาธรรม 2554

11.ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
พลเอก เนตร เขมะโยธิน
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ดูประวัติหน้า 268

12.พันตำรวจเอก นิรันดร ชัยนาม
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(พ.ศ.2454-.2528)
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ.2503- 2514)
ดูประวัติหน้า 219

13.ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา

เกิดเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2457 เป็นบุตรคนแรกของพระยาภะรตราชา (หม่อมหลวงทศทิศ อิศรเสนา) และท่านผู้หญิงขจร ภะรตราชา (ขจร อิศรเสนา) เมื่อศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา มีอายุได้ 7 ปี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาภะรตราชาออกไปรับราชการเป็นผู้ปกครองนักเรียนไทยในประเทศอังกฤษ ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ซึ่งติดตามครอบครัวไปประเทศอังกฤษ จึงได้เข้าศึกษาชั้นประถมที่โรงเรียนปาร์คเฮาส์ (Park House) ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำที่ Paignton ในประเทศอังกฤษ และได้ติดตามครอบครัวกลับสู่ประเทศไทย เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาภะรตราชาย้ายกลับมาดำรงตำแหน่งเลานุการกระทรวงธรรมการในปี พ.ศ. 2469 แล้วได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์จนจบชั้นประโยคมัธยมบริบูรณ์ (มัธยมปีที่ 8) จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ที่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 คณะอักษร

ศาสตร์และวิทยาศาสตร์นั้น ได้เข้าสอบชิงทุนสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดช วิกรม พระบรมราชชนก) ได้ไปศึกษาที่โรงเรียนเอาน์เดิล (Oundle) ซึ่งเป็นพับลิคสกูลในอังกฤษที่พระยาภะรตราชาเคยศึกษามาก่อน แล้วเข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยเซนต์แคเธอรีน (St. Catharine's College) มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (Cambridge University) สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี (Bachelor of Arts) เมื่อ พ.ศ. 2479 แล้วไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล (University of Liverpool) ได้รับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (Master of Science) เมื่อ พ.ศ.2481 จากนั้นไปศึกษาต่อชั้นปริญญามหาบัณฑิต (Master of Arts) ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และปริญญาดุษฎีบัณฑิตที่มหาวิทบาลัยลิเวอร์พูล สำเร็จการศึกษาเป็น Doctor of Philosophy เมื่อปี พ.ศ.2483

ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา เริ่มรับราชการครั้งแรกเป็นอาจารย์ผู้ช่วยโท แผนกวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2483 แล้วได้เป็นอาจารย์โท อาจารย์เอก และศาสตราจารย์ แผนกวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2499 แล้วได้ไปช่วยราชการในตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลนายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อนายพจน์ สารสิน กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วจึงกลับไปรับราชการที่คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามเดิม ถึงปี พ.ศ.2502 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนย้ายไปรับราชการประจำสำนักพระราชวัง แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวัง รองเลขาธิการพระราชวัง และเลขาธิการพระราชวังเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2509

ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการวชิราวุธวิทยาลัยเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2519

ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา

คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้พิจารณาเห็นว่า ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อบังคับกรรมการอำนวยการประกอบกับเป็นผู้ที่ทราบกิจการของวชิราวุธวิทยาลัยด้วยดีตลอดมา คณะกรรมการอำนวยการฯ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในตำแหน่งนายกกรรมการอำนวยการวชิราวุธวิทยาลัย นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุมัติให้ ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยาเป็นผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยสืบแทนพระยาภะรตราชาที่ถึงอนิจกรรม แต่ในเวลานั้น ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ยังคงดำรงตำแหน่งเลขาธิการพระราชวังอยู่ ราชเลขาธิการจึงได้หารือไปยังสำนักพระราชวัง เมื่อสำนักพระราชวังตอบรับว่า การดำรงตำแหน่งผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยไม่ขัดหรือเป็นผลเสียแก่การปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการพระราชวังแต่อย่างใด ราชเลขาธิการจึงได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราชานุมัติให้ ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย มาตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2519

ในระหว่างที่ ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพระราชวังและผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยพร้อมกันนั้น ท่านได้มอบหมายให้ครูจิต พึ่งประดิษฐ์ รองผู้บังคับการเป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยในโรงเรียนแทน แต่ทุกวันตอนเช้าก่อนที่จะไปปฏิบัติงานประจำที่สำนักพระราชวัง ท่านจะแวะมาปฏิบัติหน้าที่ที่วชิราวุธวิทยาลัยทุกวัน ตราบจนเกษียณอายุราชการจากตำแหน่งเลขาธิการพระราชวังเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2521 แล้วจึงได้มาปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยเต็มเวลา และได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรีเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2522

ตลอดระยะเวลาที่ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยติดต่อกันมา 4 วาระ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 - 2539 นั้น ท่านได้สืบทอดการจัดการอบรมนักเรียนตามแนวทางที่พระยาภะรตราชาได้เคยปฏิบัติไว้ แต่ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมแก่ยุคสมัยไปบ้าง เช่น มีการปรับเวลาเรียนจากวันละ 5 ชั่วโมงเป็น 6 คาบเรียนตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ปรับเวลาเลิกเรียนในตอนบ่ายจาก 13.00 น. เป็น 13.30 น. มีการจัดสร้าง "ครัวรวม" เพื่อประกอบอาหารจัดเลี้ยงนักเรียนทุกคณะแทนการให้แต่ละคณะเป็นผู้ประกอบจัดเลี้ยงซึ่งได้ปฏิบัติติดต่อกันมาช้านานการกันเอง

ในส่วนของการบริหารงานโรงเรียนในสมัยที่ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา เป็นผู้บังคับการนั้น ได้มีการเชิญอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษาจากภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาศึกษาและนำเสนอโครงสร้างการบริหารงานของวชิราวุธวิทยาลัยต่อคณะกรรมการอำนวยการวชิราวุธวิทยาลัย ซึ่งคณะกรรมการอำนวยการวชิราวุธวิทยาลัยได้พิจารณาอนุมัติให้เริ่มทดลองใช้โครงสร้างใหม่นั้นแทนโครงสร้างการบริหารงานเดิมที่ใช้กันมาแต่ครั้งโรงเรียนมหาดเล็กหลวง

โครงสร้างการบริหารงานใหม่ที่คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้อนุมัติให้เริ่มใช้งานมาตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 2432 นั้น เมื่อได้ทดลองใช้ไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ก็ได้พบความไม่เหมาะสมบางประการ เฉพาะอย่างยิ่งการแบ่งซอยหน่วยงานในแต่ละฝ่ายที่แยกย่อยเกินความจำเป็น จึงได้มีการปรับโครงสร้างให้กระชับขึ้นโดยยุบรวมหน่วยงานย่อย ๆ ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันจัดเป็นแผนก และมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบงานในแต่ละแผนกมาตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน 2534

นอกจากนั้นในสมัยที่ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยอยู่นั้น วิทยาการแขนงต่าง ๆ ได้พัฒนาก้าวหน้าไปเป็นอันมาก เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในแวดวงการศึกษา ท่านผู้บังคับการ ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ก็ได้ริเริ่มให้วชิราวุธวิทยาลัยจัดซื้อเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์จำนวน 10 ชุด มาใช้ในการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 เป็นครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2532 แล้วจึงจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพิ่มเติมพร้อมกับขยายการสอนไปยังระดับชั้นอื่น ๆ รวมทั้งเริ่มนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ประมวลผลในงานธุรการของโรงเรียน

สิ่งที่ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ได้ริเริ่มไว้ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย คือ การจัดตั้งงานแนะแนวการศึกษาขึ้นในฝ่ายวิชาการ โดยท่านเห็นความจำเป็นที่ว่า โรงเรียนประจำนั้นนอกจากผู้กำกับคณะ และครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ปัญหาชีวิต พฤติกรรมการปรับตัวและปัญหาอื่น ๆ แล้ว สมควรที่จะมีหน่วยงานด้านการแนะแนวขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ของนักเรียน และยังเป็นหน่วยงานที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีแนวทางที่จะศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปอีกด้วย

ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุด ดังนี้

ปฐมจุลจอมเกล้า
มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
มหาวชิรมงกุฎ
เหรียญรัตนาภรณ์ ภ.ป.ร. ชั้นที่ 1
เหรียญลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ รามกีรติ

กับเครื่องราชอิสริยาภรณ์และอิสริยาภรณ์ต่างประเทศอีก 18 ประเทศ

ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยมาจนถึงวันที่ 11 เมษายน 2539 จึงได้ล้มเจ็บ และถึงอสัญกรรมด้วยโรคการหายใจล้มเหลว ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2539 สิริอายุ 83 ปี

ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ได้สมรสกับท่านผู้หญิงทินะประภา อิศรเสนา ณ อยุธยา (หม่อมราชวงศ์ทินะประภา ศุขสวัสดิ์) มีบุตรธิดา 2 คน คือ

1) รองศาสตราจารย์ อนุกัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา
2) คุณหญิงภัทราภา ตัณสถิตย์

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิชุดแรกของของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อมาอีก 5 สมัย ดังนี้ คือ

21 กุมภาพันธ์ 2507 ถึง 20 กุมภาพันธ์ 2509
21 กุมภาพันธ์ 2509 ถึง 20 กุมภาพันธ์ 2511
21 กุมภาพันธ์ 2509 ถึง 20 กุมภาพันธ์ 2513
21 กุมภาพันธ์ 2513 ถึง 20 กุมภาพันธ์ 2515
18 กันยายน 2515 ถึง 17 กันยายน 2517
18 กันยายน 2517 ถึง 17 กันยายน 2519

(ขอบคุณ คุณปรีดา ศิริรังษี ผู้มอบข้อมูลเมื่อ 11 กรกฎาคม 2565)

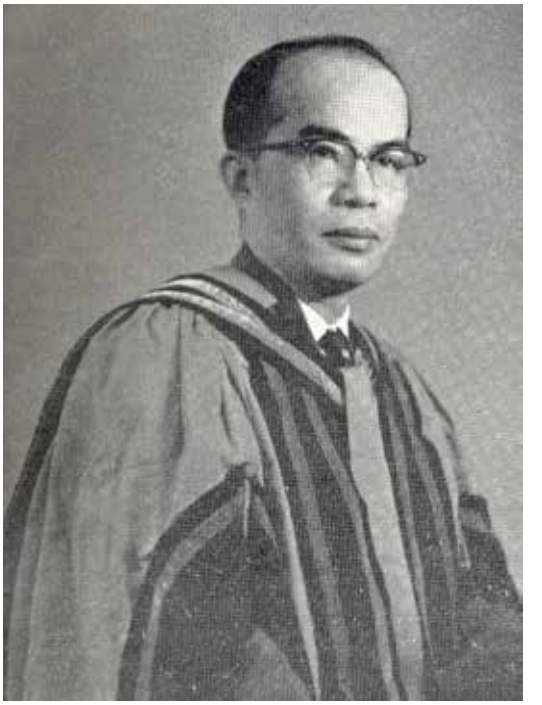

14. ศาสตราจารย์ ดร. สตางค์ มงคลสุข
(พ.ศ.2462-2514)
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ดูประวัติหน้า 214

บริเวณด้านหน้าสำนักงานมหาวิทยาลัย 2553

"ภาคสิบสอง"

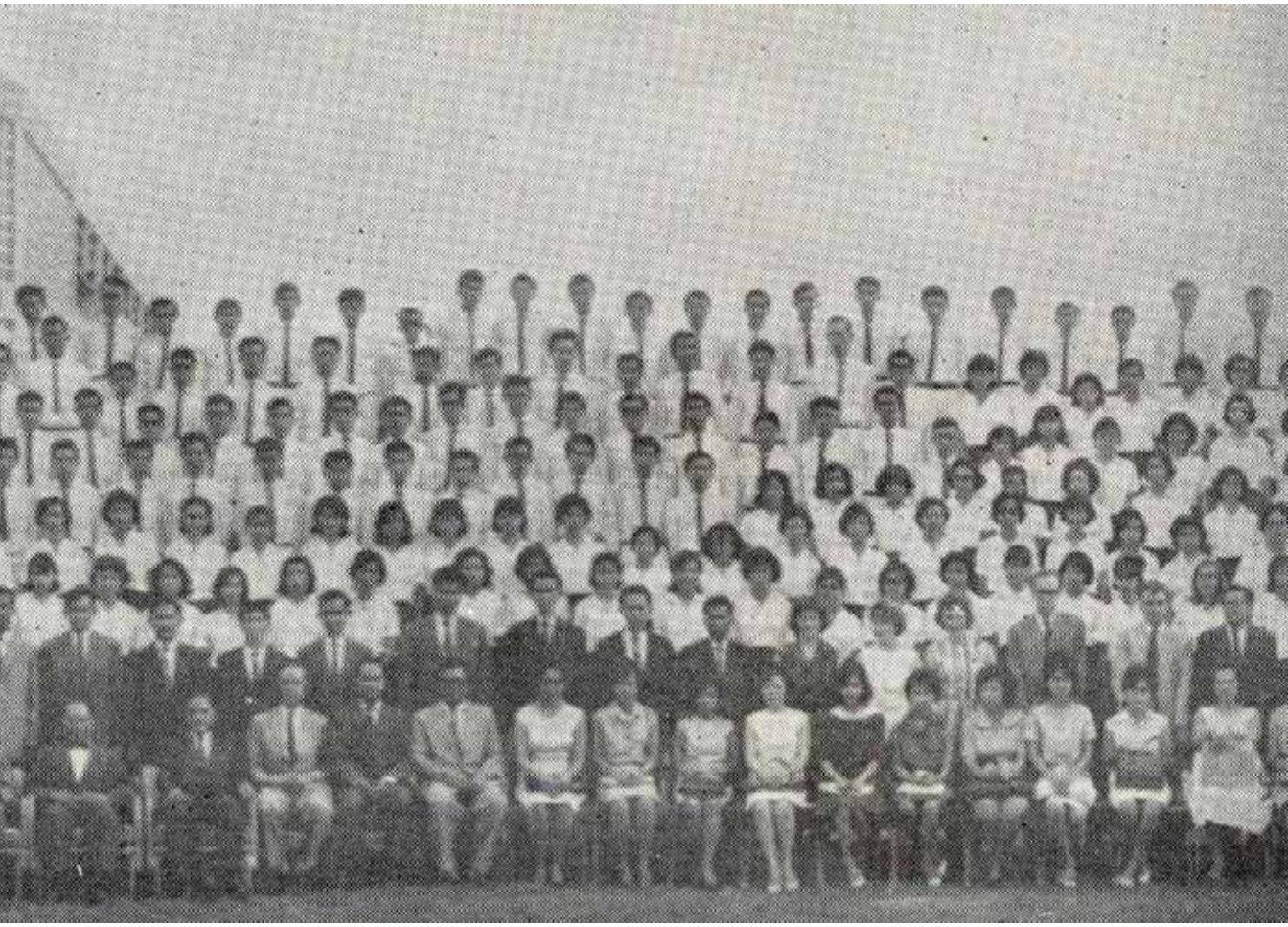

ภาพถ่ายอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507 (ที่มา: **หอประวัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

อาจารย์ อาจารย์พิเศษ ข้าราชการ
ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวรุ่นแรก

รายชื่ออาจารย์ อาจารย์พิเศษ ข้าราชการลูกจ้างประจำ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2507

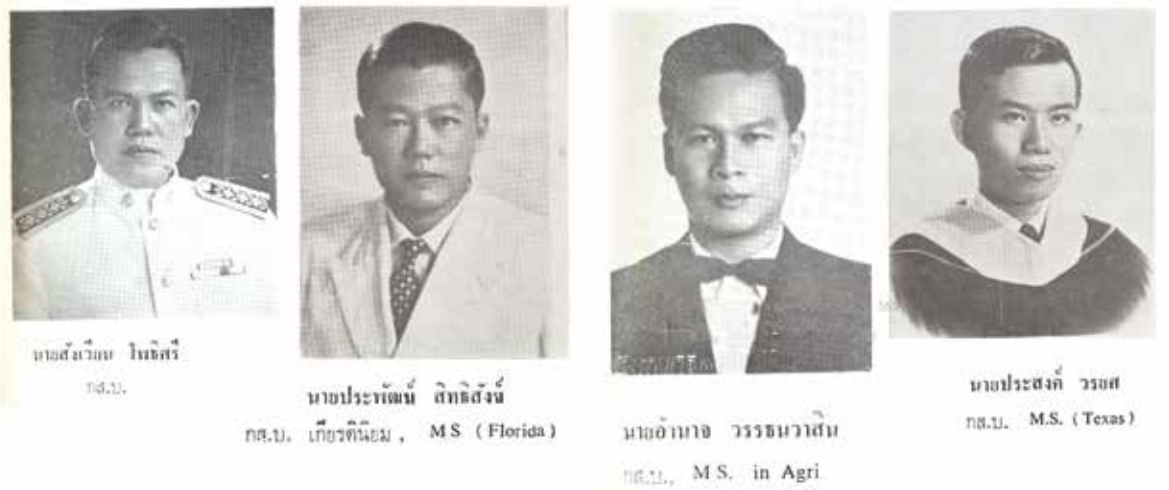

อาจารย์พิเศษ ประจำปีการศึกษา 2507
(ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

คำสั่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ 23/2507 แต่งตั้งอาจารย์พิเศษประจำปีการศึกษา 2507

นายสังเวียน โพธิ์ศรี

นายอำนาจ วรรธนวาสิน

นายประสงค์ วรยศ (แม่โจ้)

นายประพัฒน์ สิทธิสังข์ (แม่โจ้)

คำสั่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ 38/2507 เลื่อนอันดับเงินเดือนข้าราชการ

นางทองใบ จรินโท ชั้นโท ประจำคณะสังคมศาสตร์

ร้อยเอกหญิง กานดา โกษะโยธิน อาจารย์โท คณะมนุษยศาสตร์

นางบัวเขียว จันทรปัญญา อาจารย์โท คณะมนุษยศาสตร์

นายสุวัฒก์ นิยมค้า อาจารย์โท คณะวิทยาศาสตร์

นายสมบัติ เอี่ยมวัฒน์ อาจารย์โท คณะสังคมศาสตร์

นายอุดม ศรีโยธา อาจารย์โท คณะวิทยาศาสตร์

นายชัยวัฒน์ ปานพลอย ชั้นโท คณะวิทยาศาสตร์

นางสาวมัณฑนา กาญจนกูล อาจารย์โท คณะมนุษยศาสตร์

นายชลัช ลียะวณิช อาจารย์โท คณะมนุษยศาสตร์ (ต่อมาโอนไปสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

คำสั่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ 39/2507 เลื่อนเงินเดือนข้าราชการ

นางสุมนา คำทอง อาจารย์เอก คณะสังคมศาสตร์

นายถิ่น รัติกนก อาจารย์เอก คณะมนุษยศาสตร์

นางพาณี เชี่ยววานิช อาจารย์เอก คณะวิทยาศาสตร์

นายเฉลิมเกียรติ สุจินดา อาจารย์เอก คณะสังคมศาสตร์

นายฉัตรเพชร สนั่นพานิช อาจารย์เอก คณะวิทยาศาสตร์

นายไสว สุนทโรวาท อาจารย์โท คณะวิทยาศาสตร์

นางสาวบุญเอก ฟองอาภา อาจารย์โท คณะมนุษยศาสตร์

นางสาวศรีกาญจน์ สัจจพันธ์ อาจารย์โท คณะวิทยาศาสตร์

นางก่องกัญจน์ ภัทรากาญจน์อาจารย์โท คณะวิทยาศาสตร์

นายสมพงษ์ ชื่นตระกูล อาจารย์โท คณะวิทยาศาสตร์ (เพิ่ม พสร.100 บาท)

นายพิชิต อัคนิจ อาจารย์โท คณะมนุษยศาสตร์

นายอานนท์ อาภาภิรม อาจารย์โท คณะสังคมศาสตร์

นายพิศิษฐ์ วรอุไร อาจารย์โท คณะวิทยาศาสตร์

นายสวงศ์ นิยมญาติ อาจารย์โท คณะสังคมศาสตร์

นายจัน เกริกมธุกร อาจารย์โท คณะมนุษยศาสตร์

นางสาววิไล ปรารถนาดี อาจารย์โท คณะมนุษยศาสตร์

นางวิไล ปานพลอย อาจารย์โท คณะมนุษยศาสตร์

นางสาวจงจินต์ ศิวะศิลปะ อาจารย์โท คณะวิทยาศาสตร์

นางบังอร อินทรรัตน์อาจารย์โท คณะสังคมศาสตร์

นางสาวชาลินี ราชปรีชา อาจารย์ตรี คณะสังคมศาสตร์

นายไพรัช ธารารักษ์ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นตรี ประจำสำนักงานอธิการบดี

คำสั่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ 40/2507 บรรจุและแต่งตั้งข้าราชการ

นางสาวนันทนา บูรพา ศิลปะบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) สาขาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เข้าเป็นอาจารย์ตรี คณะมนุษยศาสตร์ เงินเดือน ๆ ละ 900 ชั้นตรีอันดับ 2 ขั้น 1100 บาท

คำสั่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ 41/2507 บรรจุลูกจ้างประจำรายเดือน

นายสมบูรณ์ สุขแปลง คนขับรถ สำนักงานอธิการบดี

นายบุญรัตน์ ศรีวิเรือน คนขับรถ สำนักงานอธิการบดี

นายบุญทา สิงห์คะราช คนขับรถสำนักงานอธิการบดี

นายวัลลภ ประเสริฐ คนขับรถแทรคเตอร์ สำนักงานอธิการบดี

นายประยูร วัชรกุลพูลทวี คนขับรถ คณะวิทยาศาสตร์

นายจันทร์ ปินทะสา คนขับรถ คณะมนุษยศาสตร์

นายทอง แสนชัย คนขับรถ คณะสังคมศาสตร์

นายบุญรัตน์ แก้วแสงใจ ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นายทองอินทร์ แก้วแสงใจ ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นายอ้าย จำปาคำ ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นายอิ่นแก้ว สายสิงห์ ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นายบุญเลิศ จันทรพลอย ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นายประหยัด โนมูล ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นางสาวเจียมจิตต์ โนมูล ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นางจันทร์ตา ศรีวิเรือน ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นางสาวทองจันทร์ เสริฐสนิท ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นายคำ จันทร์แก้ว ภารโรง สำนักงานอธิการบดี

นายกำจัด เอี่ยมสะอาด ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นายเฉลิมพล บุญยืน ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นายบุญเลิศ ลัภพระบุตร ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นายมนตรี ใจสัตย์ ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นายมานพ เจียตระกูล ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นายอินหวัน ปินต๊ะโชติ ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นางอรุณ เอี่ยมสะอาด ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นายสุพักตร์ ไชยวุฒิ ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นางสาววิไลรัตน์ เพชรรัตน์ ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นางสาวสมร พานุ ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นางสาโสภา ปัญยะขันธ์ ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นางจันทร์ฉาย ธรรมโชติ ภารโรงวิทยาลัยที่หนึ่ง

นายสงวน ปลื้มกุศล ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นายวิชัย พลพิพัฒน์ ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นายสุรีย์ ศรีสกุล ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นายทองสุข แก้ววรรณะ ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นายเจริญ อินทรเทพ ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นายอินตา อินแดง ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นายชัยวัฒน์ ยวงใจ ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นายคำแสน ชมภู ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นายสมทรง จงประเสริฐ ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นางสาวสมสวัสดิ์ จรัสไธสง ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นางสาวเรไร โพธิ์ศรี ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นางสาวจันทร์นวล วงศ์อินทร์ชัย ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นางสาธร ประเสริฐ ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นางสายใจ ชัยปัญญา ภารโรง คณะวิทยาศาสตร์

นายจันทร์ แสงแก้ว ภารโรง คณะสังคมศาสตร์

นางสาวศรีนวล ณเชียงใหม่ ภารโรง คณะสังคมศาสตร์

นายศรีนวล กาวี ภารโรง คณะสังคมศาสตร์

นายติ๊บ เชียงคำ ภารโรง คณะสังคมศาสตร

นายอมร ธิเลิศ ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายศรีจันทร์ ขันทะธง ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายสิงห์คำ หลานดี ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายแสน ใจสัตย์ ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายมา หน่อแก้ว ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายสิงโต จันทร์บุญเรือง ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายติ๊บ กองริม ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายบุญศรี รัตนสิงห์ ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายอนันต์ จันทรางกูล ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายเลื่อน คำหมูสี ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายออก คำสุข ยาม สำนักงานอธิการบดี

นายไพจิตต์ อนุกูล ยาม วิทยาลัยที่สอง

นายสุข ชุมภู ยาม วิทยาลัยที่สอง

นายใหม่ จันทร์พลอย ยาม วิทยาลัยที่สอง

นายทร อิมมี ยาม วิทยาลัยที่สอง
นายวิชิต ทองโชติ ยาม วิทยาลัยที่สอง
นายอินสอน ญานะ ยาม วิทยาลัยที่สอง
นายศักดา แห่งหาญ ยาม วิทยาลัยที่สอง
นายประดิษฐ นันทวี ยาม คณะวิทยาศาสตร์
นายบุญทิม กาบเขียว ยาม คณะวิทยาศาสตร์
นายชัชชัย วงศายาม คณะสังคมศาสตร์

คนงานสำนักงานอธิการบดี

นายเกริกชัย ธิเลิศ
นายจันทร์ จันทร์พลอย
นายเมืองใจ ชัยปัญญา
นายแก้ว ศรีปัญญา
นายวสันต์ สุขสถิต
นางสาวกัลยาณี บุญญผลานันท์
นายศรีวัย อุทิน
นายยศ ปันปา
นายรัตน์ กาวิโน
นายถาวร บุรพงศ์
นายสมิง ไตรรส
นายพันธ์ศักดิ์ ยาสมุทร
นายอ้าย อิ่นแก้ว
นายฝน กาวิโน
นายทองคำ อินทรเทพ
นายอุ่นใจ เตจ๊ะ
นายบุญมี รังสีธิ
นายสุทธิ อ้นถาวร
นางสาวอัมพร แก้วมาลา
นางสาวบุญถนอม ภักดี
นางสาวรำพร ตั้งตระกูล
นายบุญมา รัตนเพชร
นายสร้อย แสนพวง
นายบุญตัน ปันเจริญ
นางสาวศรีวรรณ มณีสด
นายวินิจ มิตรสันเทียะ
นายถวิล ศรีเมืองมา (ต่อมาเป็นพนักงานขับรถ สำนักงานอธิการบดี)
นายสมศักดิ์ เรืองวงศ์ (ต่อมาเป็นพนักงานขับรถ สำนักงานอธิการบดี)
นายอินทร ไชยสิทธิ์(ต่อมาเป็นพนักงานขับรถ สำนักงานอธิการบดี)

คำสั่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ 52/2507 บรรจุลูกจ้างประจำรายเดือน

นางสาวจันทร์สม เพ็งมาวัน ลูกจ้างประจำตำแหน่งคนงานสำนักงานอธิการบดี เดือนละ 450 บาท

คำสั่ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ 53/2507 บรรจุลูกจ้างประจำรายเดือน

นายถวิล ศรีเมืองมา พนักงานขับรถ สำนักงานอธิการบดี เดือนละ 450 บาท (เกิด 4 มกราคม 2479 ครบ 60 ปี วันที่ 3 มกราคม 2539)

นายสมศักดิ์ เรืองวงศ์พนักงานขับรถ สำนักงานอธิการบดี เดือนละ 450 บาท (เกิด 14 กค 2475 ครบ 60 ปี วันที่ 13 กค 2535)

นายอินทร ไชยสิทธิ์พนักงานขับรถ สำนักงานอธิการบดี เดือนละ 450 บาท (เกิด 26 มีนาคม 2483 ครบ 60 ปี วันที่ 25 มีนาคม 2543)

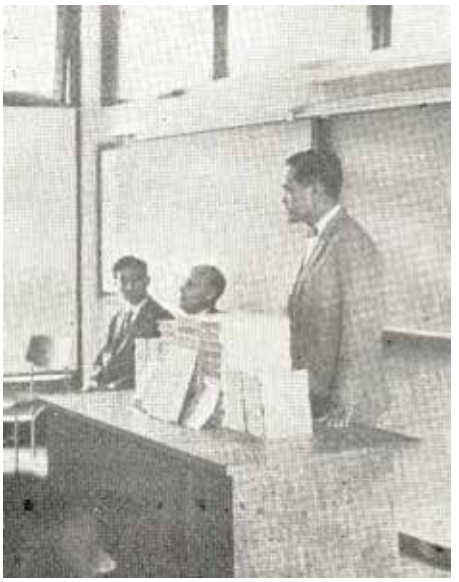

ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง
(ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

คณาจารย์มนุษยศาสตร์

นายจิ้น รัตนกุล

ย.ม., ป.ม., M.S.

น.ส. บุญเอก ห่องอาสา

ย.บ., ป.ม., M.S. in Ed.
(Eastern Illinois)

นางเพียบ เกริกมธุกร

ย.บ., ป.ม., B.A. in Ed.
M.A. in Ed.

นายพิชิต อัคนิจ

ย.บ.,ศ.บ.,พ.ม., M.A. (Columbia)

ร.อ.หญิงกานดา ไกยโยริน

ย.ม., อนุ ก.
ประกาศนียบัตรทางภาษาเยอรมัน

นางบัวเขียว จันทรบัญญา

ป ม., Cert. of Recognition

นายจัน เกริกมธุกร

ป.ม., กศ.บ.

น.ส. วิไล ปรารถนาดี

ย.บ. เกียรตินิยม, ย.ม.

นายแสง จันทร์งาม

ศ.บ., M.A.(Michigan)

นางวิไล ปทุมสอด

ย.บ.,พ.ม., อนุปริญญาวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์

นางวรลักษณ์ ตียาครณ์

ย.บ.,พ.ม., M.A. (Michigan)

นายสุข เดชชัย

กศ.บ., ค.ม.

น.ส. จิระวัณณ์ วงศ์สวัสดิวัฒน์

ป ม., กศ.บ., กศ.ม.
ประกาศนียบัตรสถิติศาสตร์

น.ส. มันทนา กาญจนกูล

ย.บ., พ.ม.

น.ส. จันทนา แสงโสมทรัพย์

ย.บ. เกียรตินิยม

น.ส. นันทวรรณ เทมินทร์

ย.บ., พ.ม., ย.ม.

น.ส. กามดา ศีตะจิตต์

อ.บ., M.A., (Michigan)
Ph.D. (Georgetown)

ม.ส. สุจิตรา วุฒิเสถียร

B.A. (Clark) M.A. (Illinois)

นางนันทนา ปกเบื้อง

ศิลปบัณฑิต

นางเจริญพันธ์ ชุมสาย ณ อยุธยา

อนุปริญญา ป.ม. (จุฬาฯ)

นายสมหมาย เปรมจิตต์

ป.ร. ๕, ศ.บ.

คณาจารย์สังคมศาสตร์

นางสุมนา คำทอง

อ.บ., ป.ม., M.A. in Ed. (Michigan)

นายจอมเทียร สุจินดา

ร.บ. (รวมศาสตร์), M.A. (Econ.)
(Syracuse), Dip. in Co-op Science

นายอานนท์ อภาคิรม

ร.บ.,(จุฬาฯ) M.A., Cert. in Sociology

นายสมบัติ เอี่ยมวัฒน์

ร.บ.

นายสวงค์ นิยมญาติ

B.A. (Econ.), M.A. (Econ.)

น.ส.มวลศิริ วงศ์ทางสวัสดิ์

อ.บ., ศ.บ. เกียรตินิยมอันดับ ๒

น.ส.วันเพ็ญ สุรฤกษ์

อ.บ., ศ.บ.

นางบังอร อินทรัตน์

ป.ม.ช., กศ.บ.

น.ส. โฉมเฉลา เรืองพงษ์
บช.บ. เกียรตินิยม (จุฬาฯ)

น.ส. อุไร เกษมทรัพย์
บช.บ. (จุฬาฯ)

นางมัลลิกา อากาศกิรม
ว.บ. (จุฬาฯ)

น.ส. ชาลี ราชปรีชา
ว.บ. เกียรตินิยม (จุฬาฯ)

น.ส. กรรณิการ์ บุนนาค
ว.บ. เกียรตินิยม

คณาจารย์วิทยาศาสตร์

นางพาณี เชี่ยววานิช
B.A., M.A., Ph. D. (Wisconsin)

นายนัดรเพชร สนั่นพานิช
วท.บ. เกียรตินิยม, M.A. (Calif.)

นางศรีกาญจน์ สุจินดา
B.A., M.S. (UCLA)

นายธนกาญจน์ ภัทรากาญจน์
วท.บ. เกียรตินิยม, M.S., B.A., M.A. (Texas)

นางก่องกัญจน์ ภัทรากาญจน์
วท.บ., M.A.T. in Physics (Indiana)

นายไสว สุนทโรวาท
Geological Engineer
(Colorado School of Mines)

นายสมพงษ์ จิ๋มตระกูล
วท.บ., M.S., M.A.T. in Chem. (Indiana)

นายสุวัฒน์ นิยมค้า
วท.บ., M.S., ค.บ., ป. วิจัย

นายอุดม ศรีโยธา
B.S., in Ed., B.S., B.A.,
M.S. (Stanford)

นายชัยวัฒน์ ปานพลอย
วท.บ. เกียรตินิยม, พ.ม.

น.ส. สุภาพ ณ เชียงใหม่
วท.บ., พ.ม., วท.ม.

นายสุวงษ์ ศิยากรณ์
B.S., M.S. in Environmental Health
Engineering (Texas)

นายชิดดิ โอฬารรัตน์มณี
วท.บ. เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง

นายการุณ กลั่นกลิ่น
วท.บ. เกียรตินิยม

นายพิมล เรียนวัฒนา
วท.บ. เกียรตินิยม

นายสมศักดิ์ เอี่ยมศรีทอง
วท.บ. เกียรตินิยม

นายไพฑูรย์ ภักดี
วท.บ. เกียรตินิยม

น.ส. จงจินต์ ศิวะศิลป
วท.บ. เกียรตินิยม, พ.ม.

น.ส. อู่แก้ว ประถอนไวทยกิจ
วท.บ. เกียรตินิยม, พ.ม.

น.ส. สมร คล้ายสุวรรณ
วท.บ. เกียรตินิยม, พ.ม.

นายยุทธศักดิ์ วงษ์สอน
วท.บ.

นายสุชุม อัศเวศน์
กส.บ., M.S. Ph.D.

ข้าราชการวิสามัญและอาจารย์พิเศษชาวต่างประเทศ

Donald J. Gibson
(Dulwich College)

Donald O. Cowgill
Ph.D. (Pennsylvania), A.M. (Washington)
A.B. (Park College)

Alexander F. Gaines
Ph.D.

Mrs. Patricia Bradbeer
B.Sc. Hons., Ph.D.

Mrs. Jane Forsyth
Diploma of Physical
Education and Hygiene

Klaus Hahlweg
Dr. phil. (Munich)

Andre Gomane, S.J.
Ingenieur E.C.P.

Miss Susannah Sharp
B.A.

Mrs. Marry S. Cowgill
A.B. (Kansas)

Miss Brenda Gillibrand
M.A.

Peter Lugg

John J. Higgins
B.A. (Oxon)

Mrs. Muriel F. Higgins
M.A. (St. Andrews)

Philip A. Bradbeer
B.Sc. Hons., Ph.D.

Alan Forsyth
B.Sc., M.Sc., A. Inst. P.

(ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

"ภาคสิบสาม"

“สี่ทหารเสือ” ยุคศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง
รองอธิการบดี และอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูล

1. รองศาสตราจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูล

ประวัติส่วนตัว

เกิดเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2473 ที่ตำบลสำพะเนียง อำเภอกิ่งบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรของนายป้ำ ชื่นตระกูลและนางสุ่น ชื่นตระกูล สมรสกับ นางสมผิ ชื่นตระกูล

ประวัติการศึกษา

2482-2485 โรงเรียนประชาบาลวัดสำพะเนียงชั้นประโยคประถมสมบูรณ์

2485-2488 โรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2489 โรงเรียนศิริวิทยากร (ราชสีมา) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2490-2491โรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์ ชั้นประโยคมัธยมบริบูรณ์

2491-2492 โรงเรียนเทพศิรินทร์ รับราชการตำรวจ

2494-2496 โรงเรียนกวดวิชาสหบัณฑิต ชั้นประโยคเตรียมอุดมฯ สมัครสอบ

2496-2499 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาบัตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (เคมี)

2501 สมัครสอบ สอบไล่ได้ครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

2504 มหาวิทยาลัยอินเดียนา ได้รับปริญญา M.A.T. (เคมี)

ประวัติการทำงาน

15 พฤษภาคม 2500 อาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา กรมการฝึกหัดครูชั้น ตรี วิสามัญ

1 เมษายน 2501 อาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา กรมการฝึกหัดครูชั้น ตรี

15 มกราคม 2503 ไปศึกษาวิชาและดูงาน ณ ต่างประเทศ ตามความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ

1 กันยายน 2504 กลับจากต่างประเทศแล้วเข้าปฏิบัติราชการในตำแหน่งและสังกัดเดิม

1 ตุลาคม 2504–2506 อาจารย์โทวิทยาลัยวิชาการศึกษา ชั้นโท

1 เมษายน 2507 โอนไปรับราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นโท ประจำสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ

1 ตุลาคม 2507 โอนไปรับราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์โท คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1 ตุลาคม 2509 (ปรับวุฒิ) อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1 ตุลาคม 2510 ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

9 มิถุนายน 2512 ดำรงตำแหน่งรองคณบดี คณะวิทยาศาสตร์

19 ธันวาคม 2514 เลื่อนขึ้นเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญขั้นพิเศษ ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

6 มีนาคม 2515 ดำรงตำแหน่งอาจารย์ชั้นพิเศษและคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

28 กันยายน 2515 ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ภาควิชาเคมีและคณบดีคณะ

ภาพชุด รองศาสตราจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูล

(ขอบคุณทายาทของ รองศาสตราจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูล ผู้มอบภาพและขอบคุณคุณนวลพรรณ นิยมค้า ผู้ประสานงาน)

วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
1 ตุลาคม 2533 เกษียณอายุราชการ

ภารกิจเกี่ยวกับ
การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูลเป็นทีมงานรุ่นแรกของศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง ทำงานในสำนักงานเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่อาคารคณะวิทยาศาสตร์ การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ บริเวณที่ตั้งสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติเดิมรุ่นเดียวกับ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุวัฒก์ นิยมค้า โดยทำหน้าที่ด้านการเงิน งานงบประมาณ งานจัดซื้อจัดจ้างวัสดุครุภัณฑ์เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ งานพัสดุ ครุภัณฑ์ในยุคเริ่มต้น

รองศาสตราจารย์สมพงษ์ ชื่นตระกูล

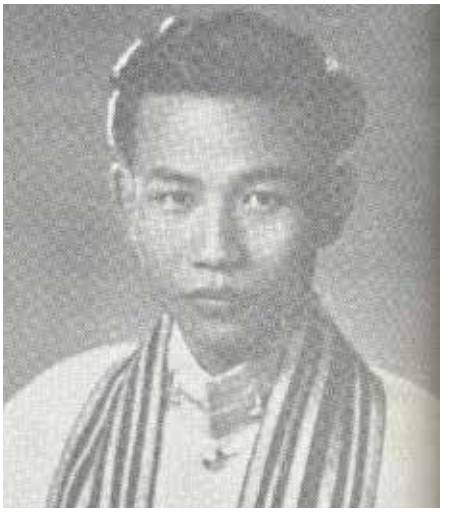

2. ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุวัฒก์ นิยมค้า

เกิดเมื่อ 1 มกราคม 2475 ที่อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติการศึกษา

ประโยคประถมศึกษา (ป.4) จากโรงเรียนประชาบาล “สิริราษฎร์วิทยาคาร” อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ประโยคมัธยมศึกษา (ม.4) จากโรงเรียนประจำจังหวัดบุรีรัมย์ “บุรีรัมย์วิทยาลัย” อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ประโยคเตรียมอุดมศึกษา แผนกวิทยาศาสตร์ (ม.6) จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

วท.บ. (ฟิสิกส์) จากคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ม. (ประโยคครูพิเศษมัธยมศึกษา) จากกระทรวงศึกษาธิการ

ค.บ. (การมัธยมศึกษา) จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

M.A. (Science Education) จาก Michigan State University สหรัฐอเมริกา

Cert. in ISCS-Leadership Specialist Development Program จาก Florida State University สหรัฐอเมริกา

ประวัติการทำงาน

งานประจำ

พ.ศ.2502-2506 อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2506-2507 ช่วยปฏิบัติราชการในโครงการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2507 อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขานุการอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พระยาศรีวิสารวาจา) หัวหน้ากองกลาง และเลขานุการคณะวิทยาศาสตร์

พ.ศ.2510 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และทำหน้าที่เลขานุการโครงการจัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2511 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขานุการคณะศึกษาศาสตร์และหัวหน้าภาควิชาการวัดผลและระเบียบวิธีวิจัยการศึกษา

พ.ศ.2514 หัวหน้ากองบริการการศึกษา เป็นกรรมการเลขานุการฝ่ายวิชาการของมหาวิทยาลัย และประธานประสานงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัย

พ.ศ.2515 หัวหน้าภาควิชาการวัดผลและระเบียบวิธีวิจัยการศึกษา และรองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

พ.ศ.2518 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

พ.ศ.2519 รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

พ.ศ.2521 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2525 กรรมการสภาอาจารย์และได้รับเลือกเป็นประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2528-2530 รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นประธานกรรมการวิชาการของมหาวิทยาลัย และเลขานุการสภามหาวิทยาลัย

พ.ศ.2534 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2535-2536 กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จากคณาจารย์ประจำ และได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ ฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย

พ.ศ.2536 เกษียณอายุราชการ เป็นข้าราชการบำนาญของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ได้รับการแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 18 ธันวาคม 2536

งานพิเศษ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย (ก.ม) ทบวงมหาวิทยาลัย

อกม. วิสามัญอัตรากำลังและระบบราชการทบวงมหาวิทยาลัย

อกม. วิสามัญตำแหน่งอัตราเงินเดือน ทบวงมหาวิทยาลัย

อกม. ประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ประธานกรรมการฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกรรมการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ประธานกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น-เชียงใหม่

กรรมการประสานงานการผลิตครูแห่งชาติ สภาการศึกษาแห่งชาติ

อนุกรรมการโครงการคัดเลือกและส่งเสริมบุคคลเข้าสู่อาชีพครูแห่งชาติ สภาการศึกษาแห่งชาติ อนุกรรมการประสานงานการเตรียมและฝึกอบรมครูคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ

กรรมการสาขาครูวิทยาศาสตร์ สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย

ประธานชมรมครูวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ภาคเหนือ สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย

ประธานกรรมการวิจัยหลักสูตรการผลิตครูวิทยาศาสตร์ ระดับปริญญาตรีทบวงมหาวิทยาลัย

กรรมการผู้แทนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการแก้ไขพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแห่งชาติ สภาการศึกษาแห่งชาติ

กรรมการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

กรรมการบริหารโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย (UDC) ทบวงมหาวิทยาลัย

กรรมการจัดสัมมนาคณบดีมหาวิทยาลัยของรัฐทั่วประเทศ ณ โรงแรมรถไฟ หัวหิน

ประธานกรรมการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือแก่อาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกรรมการพิจารณาอาจารย์ดีเด่นผู้มีผลงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกรรมการแบ่งส่วนราชการในสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกรรมการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกรรมการออกและตรวจข้อสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเภทโควตา

ประธานอนุกรรมการจัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)

ประธานกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคณะศึกษาศาสตร์ ระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)

ประธานกรรมการจัดปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกรรมการจัดทำร่างปณิธานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกรรมการโครงการตำรา และเอกสารวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกรรมการโครงการประชุมปฏิบัติการเรื่อง การสอนและเทคนิคการสอนในมหาวิทยาลัย

กรรมการอำนวยการประจำสำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการอำนวยการประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รางวัลเกียรติยศ

ประกาศเกียรติคุณจารึกไว้ ณ ตึกเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฐานะ “ผู้วางรากฐานและระบบงานบริหารคณะวิทยาศาสตร์”

ประกาศเกียรติคุณ จากสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในฐานะ “ครูวิทยาศาสตร์ดีเด่นระดับอุดมศึกษา” ประจำปี 2528

ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ.2556

ภาพชุดศาสตราจารย์เกียรติคุณสุวัฒก์ นิยมค้า

ภาพล่างซ้าย กับรองศาสตราจารย์ฉลอง อินทเศียร
(ถึงแก่กรรมแล้ว)
ภาพล่างขวา กับรองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล
เมื่อ 16 มกราคม 2561
ขอบคุณ คุณนวลพรรณ นิยมค้า ผู้มอบภาพ

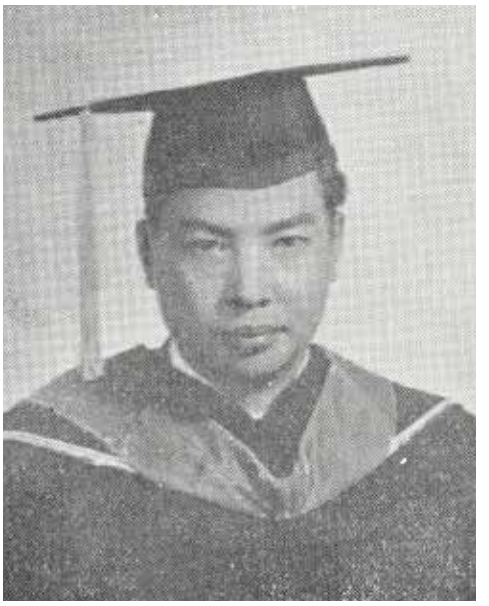

รองศาสตราจารย์สุพจน์ ตียาภรณ์

3. รองศาสตราจารย์สุพจน์ ตียาภรณ์

สุพจน์ ตียาภรณ์ เป็นบุตรคนหนึ่งของนายทองอยู่ แซ่เตีย (ต่อมาเปลี่ยนเป็นตียาภรณ์) และนางกิมเหรียญ (กิติบุตร) (ลูกสาวนายกิติ๋ กิติบุตรกับนางบุญรอ นายทองอยู่ เป็นบุตรของจีนกี กีเซ่งเฮง และนางบัวจี๋ เกิดที่ย่านวัดเกต)

สมัยจีนกีทำการค้าทางเรือระหว่างเชียงใหม่-กรุงเทพฯ ด้วยเรือหางแมงป่อง ต่อมาได้สร้างอาคารที่ถนนท่าแพเรียกว่าอาคารเตียหย่งเชียง หรืออาคารหย่งเชียง ช่างก่อสร้างชื่อกิมยง ชาวจีนต้นสกุลตันกิมยง ตั้งชื่อว่าร้านเตียหย่งเชียง ขายสินค้าเช่น ด้าย “จำได้ว่ามักมีพ่อค้าเชื้อสายเงี้ยวจากอำเภอสันทรายมักไปซื้อด้ายจากที่บ้านไป ด้ายที่ว่าม้วนด้วยวัสดุขนาดยาวประมาณ 1 ฟุตห่อด้วยกระดาษพิมพ์เป็นภาษาพม่า”

รุ่นนายทองอยู่ แซ่เตีย (ต่อมาเปลี่ยนเป็นตียาภรณ์) เมื่อลูก ๆ โตก็เลิกการค้าทางเรือมาค้าขายและซื้อที่นาย่านอำเภอสันทราย เก็บผลผลิตข้าวเปลือกมาใส่ยุ้ง ซึ่งที่บ้านมี 2 ยุ้งแต่ละปีชาวนาที่เช่าที่นาก็นำข้าวเปลือกมาให้

สุพจน์ ตียาภรณ์มีพี่น้อง 8 คน เริ่มเรียนชั้นประถมและมัธยมที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จากนั้นศึกษาต่อคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จบเมื่อ พ.ศ.2492

กลับเชียงใหม่มาเป็นครูโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยสอนวิชาฟิสิกส์และเคมี ชั้นมัธยม 7 และ 8 เป็นเวลา 12 ปี พ่อส่งไปเรียนต่อปริญญาโทที่เมืองออสติน รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา จบปริญญาโทด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อกลับเชียงใหม่เป็นช่วงกำลังก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงสมัครเป็นอาจารย์ได้ร่วมก่อตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์และทำงานที่คณะวิศวกรรมศาสตร์จนเกษียณใน พ.ศ.2530
(ที่มา พ.ต.อ.อนุ เนินหาด **ย่านกาดหลวง** เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์ 2556 หน้า 16-21)

รองศาสตราจารย์สุพจน์ ตียาภรณ์ ทำหน้าที่หัวหน้ากองสถาปนิกและวิศวกร ซึ่งครั้งแรก แบ่งเป็น 5 แผนก คือแผนกพัฒนาและวางผัง (เลี่ยม ธีรัทธานนท์ สถาปนิก) แผนกก่อสร้างและบูรณะ แผนกโรงงาน แผนกการประปาและแผนกพลังงาน (สุรัตน์ รัตนกิจการกล) เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยุคแรกสมัย ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง เป็นรองอธิการบดีและอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงนับเป็นหนึ่งในสี่ทหารเสือของ ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง

ปัจจุบัน รองศาสตราจารย์สุพจน์ ตียาภรณ์ได้ถึงแก่กรรมแล้ว

แผนกการประปา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ ปานพลอย

4. รองศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ ปานพลอย

รองศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ ปานพลอย หรือว่าที่เรือตรี ชัยวัฒน์ ปานพลอย เกิดเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2477 ที่อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี เป็นบุตรของนายใบ และนางม้วน ปานพลอย

การศึกษาขั้นต้น พ.ศ.2485-2488 ช่วงสงครามโลกครั้งสอง เรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนประชาบาลวัดปากน้ำ จังหวัดลพบุรี ช่วงหลังสงครามโลก พ.ศ.2489-2491 เรียนชั้นมัธยมต้นที่โรงเรียนศิริศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี ช่วง พ.ศ.2492-2494 เรียนมัธยมปลายที่โรงเรียนประจำจังหวัดสิงห์บุรี

จบมัธยม 6 แล้วเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูพระนครช่วง พ.ศ.2495-2497 ได้วุฒิประโยคครูประถมศึกษา (ชปป.) ช่วง พ.ศ.2498-2501 ศึกษาต่อที่คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ได้วุฒิ วท.บ (เกียรตินิยมอันดับ 2)

รับราชการ ช่วง มิถุนายน-กรกฎาคม 2502 รับราชการเป็นทหารเรือ ได้ยศ ว่าที่เรือตรี

ช่วง พ.ศ.2502-2506 รับราชการเป็นอาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร สังกัด กรมการฝึกหักครู กระทรวงศึกษาธิการ

1 เมษายน 2507 โอนรับราชการที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะแรกทำงานที่สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติจน 1 ตุลาคม 2507 โอนเข้าสังกัดภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำหน้าที่เป็นหนึ่งในคณะทำงานทีม “4 ทหารเสือ” ของ ศาสตราจารย์ ดร. บัวเรศ คำทอง สมัยเป็นรองอธิการบดี และอธิการบดี

ช่วง พ.ศ.2520-2526 ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ช่วง พ.ศ.2523 ดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ

ช่วง พ.ศ.2524-2528 ทำหน้าที่เลขานุการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ช่วง พ.ศ.2524 เป็นกรรมการประจำสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ช่วง พ.ศ.2526 รักษาการแทนคณบดีคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ช่วง พ.ศ.2526 เป็นหัวหน้าโครงการจัดตั้งคณะวิจิตรศิลป์ และ พ.ศ.2528 รักษาการแทนคณบดีคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ ปานพลอย ถึงแก่กรรมเมื่อ พศ.2558

รองศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ ปานพลอยปลูกต้นลำไย ร่วมกับอธิการบดี พ.ศ.2508

ภาพชุด หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และภริยาเดินทางมาเชียงใหม่ทางเครื่องบิน (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

"ภาคสิบสี่"

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และคณะ สำรวจพื้นที่เพื่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ประวัติผู้มีส่วนร่วมในการบุกเบิกที่ดิน
เพื่อก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ช่วง พ.ศ. 2503-2504)

นายปัญญา ยาวิราช (ที่มา: **หนังสืออนุสรณ์ที่ระลึกงานฌาปนกิจศพ อาจารย์ปัญญา ยาวิราช**)

นายปัญญา ยาวิราช

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เกิดเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2476 ที่บ้านล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ขณะสัมภาษณ์ (พ.ศ.2558) อายุ 81 ปี ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว

วุฒิการศึกษา

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกเทคนิคอุตสาหกรรม และประกาศนียบัตรครู

มัธยมอาชีวศึกษา เทคนิคอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ

BS, IN IA COLORADO STATE UNIVERSITY, COLO. USA.

CERT. IN TEACHING VOCATIONAL EDUCATION DUNWOODY INDUSTRIAL INSTITUTE MINNESOTA, MINN. USA.

ตำแหน่งราชการ

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้อำนวยการวิทยาเขตเทคนิคตาก จังหวัดตาก

ผู้อำนวยการกองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพฯ

งานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย

ระหว่างปี 2503-2504 ฯพณฯ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการได้บัญชาการให้วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพเชียงใหม่ และวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ ทำการสำรวจ และทำแผนที่ระดับแสดงความสูงต่ำของพื้นดิน (contour map) ในพื้นที่เชิงดอยสุเทพ ซึ่งเป็นป่าสัก ป่าไผ่ และสวนนุ่นของเอกชน มีลำเหมืองจากน้ำตกห้วยแก้วไหลผ่านตลอดปี

นายปัญญา ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ ให้เป็นผู้ประสานงานอำนวยความสะดวกให้อาจารย์และนักศึกษาแผนกช่างสำรวจวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ เช่น จัดยานพาหนะรับส่งลงพื้นที่ จัดที่พักและอาหาร และอื่นๆ ตามความจำเป็น ใช้เวลาประมาณ 2 เดือน จึงเสร็จสิ้นภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

นายปัญญา เล่าว่า “ผมจำได้ว่า ราวเดือนมีนาคม พ.ศ. 2503-2504 ฯพณฯ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้เรียกไปพบที่ตึกอธิการบดี ซึ่งในปีนั้นยังเป็นป่าสักอยู่ ท่านบอกผมว่า “นี่ครู ดึงโซ่เหล็กจากที่ฉันอยู่นี่ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 100 เมตร ฉันจะสร้างตึกอธิการบดีตรงนี้แหละ” ผมขอยืนยันว่าตึกอธิการบดีถือได้ว่าเป็นตึกหลังแรกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดย ฯพณฯ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล กำหนดสถานที่และทิศทางดังปรากฏจนทุกวันนี้

ผมรู้สึกเป็นเกียรติและปลื้มปิติที่ได้มีส่วนร่วม แม้จะน้อยนิดแต่ก็เป็นการเริ่มต้นอันยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตราบเท่าทุกวันนี้

ผลงานที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เป็นทีมงานของวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพและวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพในการสำรวจพื้นที่เพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2503-2504

นายจำเหลาะ สมจิตต์

นายจำเหลาะ สมจิตต์

เกิดที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เมื่อ พ.ศ. 2480 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนระยองมิตรอุปถัมภ์ เรียนต่อพาณิชยการพระนคร (พ.ศ.2495) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พ.ศ.2498) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงและWest State University รับราชการสังกัดวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่ พ.ศ.2500

ผลงาน

ร่วมคณะผู้ก่อตั้ง วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา)

ผู้ร่วมคณะกรรมการรังวัดพื้นที่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 540 ไร่ กับอาจารย์วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่และวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ

ผู้นำนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ก่อตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีอาชีวศึกษา

เป็นกรรมการสภาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 7 วาระ ขอเปิดสอนระดับปริญญาในวิทยาลัย 29 แห่งทั่วประเทศ

เสนอขอพระราชทานชื่อวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อใหม่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ขยายการศึกษาระดับปริญญาในสถาบันทั่วประเทศ

รับตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ดูแลวิทยาลัยเขต 6 แห่งภาคเหนือ

เป็นประธานร่างพระราชบัญญัติยกสถานภาพสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ

จัดทำเพลง “วังเจ็ดลิน” , เพลงชุดกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิก เพลง “แม่ฮ่องสอน” และเพลง “เมืองแมนแดนดอกไม้” ของจังหวัดเชียงใหม่

เกียรติคุณที่ได้รับ

ครูดีเด่น คุรุสภาจังหวัดเชียงใหม่

พ่อดีเด่นในวันพ่อของเทศบาลตำบลช้างเผือก (มีบุตรบุญธรรม 3 คน)

พ่อดีเด่นในงานวันพ่อของโรงเรียนวัดช่างเคี่ยน (มีบุตรบุญธรรม 3 คน)

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลงานที่
เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เป็นทีมงานของวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ และวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ ในการสำรวจพื้นที่เพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2503-2504

อาจารย์จำเหลาะ สมจิตต์ อาจารย์ปัญญา ยาวิราช และรองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล เมื่อ พ.ศ.2558

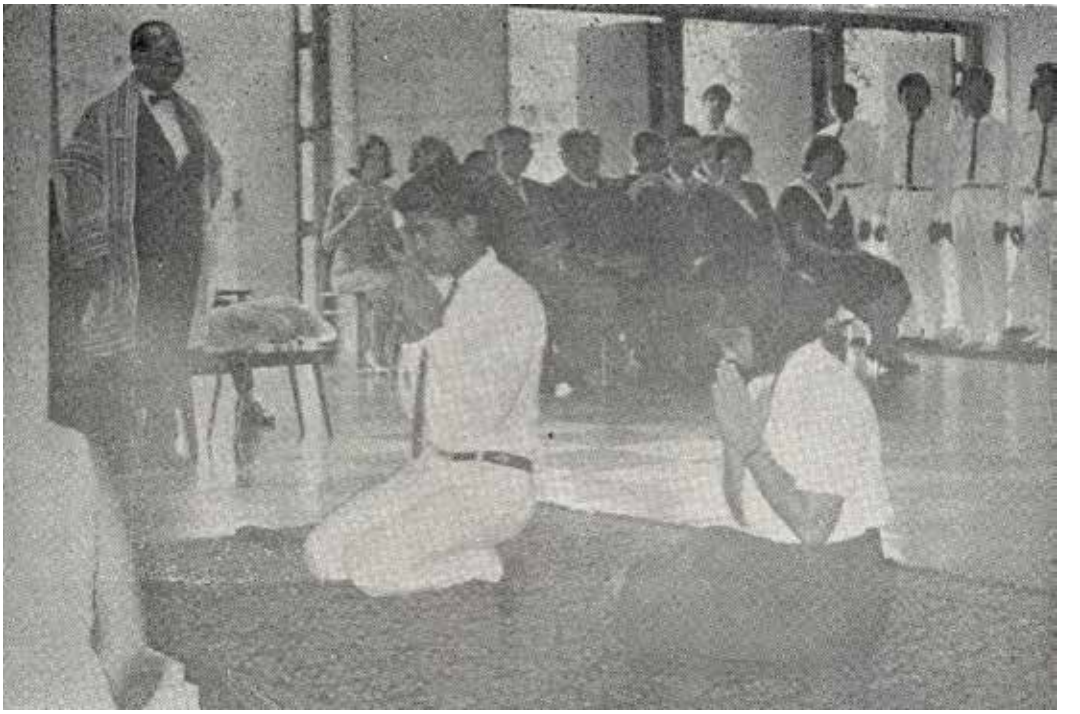

พิธีไหว้ครู มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

ส่งอาจารย์เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ
(ที่มา: **หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 24 มกราคม 2508)

"ภาคสิบห้า"

บันทึกความทรงจำของอาจารย์รุ่นแรก ช่วงเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
และภาพชุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนิน
ในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันพฤหัสบดีที่ 24 มกราคม 2508

สามสาว เมื่อ พ.ศ.2508 จากซ้าย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลศิริ วงศ์ทางสวัสดิ์ (ถึงแก่กรรมแล้ว) ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นันทวรรณ (เหมินท์) ภู่สว่าง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.วันเพ็ญ สุรฤกษ์ (ที่มา: **50 ปี คณะสังคมศาสตร์ มช.** หน้า 128)

จากบันทึกชีวิตและผลงานของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. วันเพ็ญ สุรฤกษ์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2557) ซึ่งได้รับการบรรจุเป็นอาจารย์ใหม่ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามคำเชิญของศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุวัฒก์ นิยมค้า ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในช่วงเริ่มแรก (บรรจุเข้ารับราชการเมื่อ 1 ตุลาคม 2507) ได้เดินทางพร้อมบิดามารดามากับขบวนรถไฟเที่ยวแรกที่พานักศึกษากลุ่มแรกประมาณ 300 คน มาเรียนที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (จากสถานีหัวลำโพง ถึงสถานีเชียงใหม่) ทำให้ทราบการใช้ชีวิตและกิจกรรมพิเศษของอาจารย์รุ่นแรกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนี้

เมื่อขบวนรถด่วนกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ ขบวนที่นำนักศึกษาประมาณ 300 คนแรกที่สอบผ่าน (สนามสอบกรุงเทพฯ) และอาจารย์วันเพ็ญก็มาถึงสถานีรถไฟเชียงใหม่ ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง (รองอธิการบดีสมัยนั้น) และภรรยา (อาจารย์สุมนา หัวหน้าภาควิชาภูมิศาสตร์) มารอรับที่สถานีรถไฟเชียงใหม่

อาจารย์วันเพ็ญได้เข้าพักบ้านเดียวกับอาจารย์ (ที่จบจากคณะอักษรศาสตร์ และคณะครุศาสตร์จุฬาฯ รุ่นเดียวกัน) คือ อาจารย์นวลศิริ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลศิริ วงศ์ทางสวัสดิ์ ถึงแก่กรรม 30 พฤษภาคม 2556) และอาจารย์นันทวรรณ (ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. นันทวรรณ ภู่สว่าง ชื่อเดิมสายจิตต์ เหมินทร์) เป็นบ้านหัวมุมหลังแรกใน 3 หลัง เรียงกันตามแถว ถนนไปเรือนรับรอง หรือที่รู้จักกันว่า **“เกสต์เฮ้าส์”** (Guesthouse)

บ้านพักอยู่ตรงข้ามกับสำนักงานทรัพยากรธรณีภาค 3 (ขอใช้สถานที่ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) บ้านพักหลังแรก ๆ นี้ ภายหลังได้รื้อถอน เพื่อขยายพื้นที่เป็นอาคารเรียนหมดแล้ว แต่ชาวมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยุคแรก ๆ ก็ยังจำได้ดี และเรียกขานสืบกันต่อมาว่า **“บ้านสามสาว”** (ซึ่งก็จะคู่กับ **“บ้านห้าหนุ่ม”** ที่มารุ่นแรก เช่นเดียวกับสามสาว จบจากคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาฯ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.การุณ กลั่นกลิ่น รองศาสตราจารย์ ดร. พิมล เรียนวัฒนา รองศาสตราจารย์ ดร. จิตติ โอฬารรัตน์มณี รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ ภักดี และรองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ เอี่ยมศรีทอง บ้านพักอยู่ในหมู่บ้านฝายหิน)

ต่อมาอาจารย์ทั้งสามสาว ก็ได้ย้ายออกมาอยู่หมู่บ้านอ่างแก้ว ที่สร้างเสร็จใหม่ ในปี พ.ศ.2508 (อาจารย์วันเพ็ญ อยู่บ้านหลังเดียวกับอาจารย์นิยดา พุทธวงศ์ (นามสกุลเดิม “ไกรนาม”) หลังที่ 3 บนลูก

ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง นำสักการะพระภูมิเจ้าที่ประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

เนินติดถนนสายหน้าทางเข้าหมู่บ้าน มองเห็นวิวอ่างแก้วอยู่หน้าบ้านพัก)

ช่วงแรก ๆ อาจารย์วันเพ็ญได้รับมอบหมายจากหัวหน้าภาควิชาภูมิศาสตร์ ให้เป็นผู้ประสานงานติดต่อเพื่อรวบรวมข้อมูลจัดทำหลักสูตรสาขาวิชาภูมิศาสตร์โดยเฉพาะข้อมูลจากศาสตราจารย์เกียรติคุณ พันเอก (พิเศษ) พูนพล อาสนะจินดา ที่กรมแผนที่ทหาร กรุงเทพฯ ซึ่งต่อมาในต้นปี 2507 (กุมภาพันธ์ 2507) ท่านอาจารย์พันเอก (พิเศษ) พูนพล อาสนะจินดาก็ได้โอนมารับราชการ ณ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

งานวันสถาปนามหาวิทยาลัยเป็นทางการในวันพฤหัสบดีที่ 24 มกราคม 2508 ที่ในหลวง (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราชดำเนิน มาทรงเป็นองค์ประธาน อาจารย์วันเพ็ญเป็นฝ่ายต้อนรับ และได้อยู่ในเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน คือ เจ้าหน้าฝ่ายช่างไฟไปเหยียบเอาปุ่มที่ทำให้ผ้าแพรคลุมป้ายเปิดก่อนพระราชพิธี และลอยขึ้นไปกับลูกโป่งใหญ่ที่ทางหัวหน้าสำนักงานอุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ (เรือเอก สุกิจ เย็นทรวง อดีตอาจารย์พิเศษ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ได้นำมามอบให้โดยเฉพาะ ทางเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่เกี่ยวข้องต้องเร่งแก้ไขด้วยการใช้ผ้าสไบสีชมพูสองผืนของเจ้าหน้าที่ที่ห่มมาในวันนั้น มาเย็บต่อกันคลุมป้ายชื่อมหาวิทยาลัยแทน และดำเนินการขอลูกโป่งใหม่จากแหล่งเดิม เพียงแต่ได้ลูกที่เล็กกว่ามาใช้แทน เท่านั้น ทุกอย่างทำกันอย่างโกลาหลและเร่งด่วน

ขณะเดียวกัน ทางท่านรองอธิการบดีก็ได้ขอความกรุณาท่านนายกรัฐมนตรีขณะนั้น คือ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กราบบังคมทูลในหลวงให้ทรงพระกรุณาชะลอการเสด็จจากพระตำหนักภูพิงค์มาถึงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ช้ากว่ากำหนดการเล็กน้อย พิธีการต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ที่หน้าตึกและบนศาลาธรรมก็สำเร็จลุล่วงด้วยดีในที่สุด

ส่วนตึกศาลาธรรมใช้เป็นที่ประกอบพิธีการสำคัญ ๆ ของมหาวิทยาลัยตั้งแต่บัดนั้นจนปัจจุบัน รวมทั้งใช้ประกอบพิธีสมรสของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่คู่แรกในยุคบุกเบิกคือพิธีสมรสระหว่างอาจารย์ศรีกาญจน์ สัจจพันธุ์ อาจารย์ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ กับอาจารย์เฉลิมเกียรติ สุจินดา อาจารย์ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

กิจกรรมที่ทำกันในยุคแรก ๆ คือกิจกรรมนิมนต์พระสงฆ์ผู้ซึ่งเป็นที่เคารพ ศรัทธาของคณาจารย์และชาวเชียงใหม่มาสนทนาธรรมหรือแสดงธรรมทุกวันเสาร์ที่ศาลาธรรม อาจารย์วันเพ็ญมีส่วนได้จัดพานดอกไม้ ธูป เทียน (งานจัดพานดอกไม้เป็นงานที่อาจารย์วันเพ็ญได้มาเรียนรู้และฝึกฝนจากอาจารย์นวลศิริ วงศ์ทางสวัสดิ์) ส่วนพระสงฆ์ที่ชาวมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศรัทธานิมนต์มาดำเนินกิจกรรมวันเสาร์บ่อยที่สุดคือ **“พระวินัยโกศล”** สมัยนั้น (จันทร์ กุสโล หรือ พระพุทธพจนวราภรณ์ อดีตเจ้าอาวาส วัดเจดีย์หลวง รูปที่ 7 พ.ศ. 2535-2551)

ระยะแรกห้องพักอาจารย์ภาคภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ อาศัยห้องชั้นสองปีกขวามือหรือทางตะวันออกของสำนักงานอธิการบดี และห้องสอน

หรือห้องเรียนก็อาศัยห้องชั้นล่างของอาคารวิทยาลัย 1 (ตึกคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ปัจจุบัน) ปีกทางตะวันตก ทางตะวันออกเป็น canteen หรือห้องอาหารกลางของอาจารย์และนักศึกษา ส่วนชั้นสองและชั้นสามเป็นหอพักนักศึกษาหญิงและชาย แยกกันคนละชั้น ขึ้นบันไดคนละด้าน (หอพักหญิงปิดทางขึ้น และเวลาเย็ยม 20.00 น. ส่วนหอพักชายเปิดตลอด 24 ชั่วโมง)

ด้วยในยุคแรก ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีน้อย จึงรู้จักสนิทสนมกัน ไม่มีการแบ่งแยก ครู-ลูกศิษย์ หรือแบ่งแยกคณะ ความสนิทสนมรักใคร่อาทรกันและกันยังมีต่อมาเป็นสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นจนปัจจุบัน

เชียงใหม่เมื่อ 50 ปีที่แล้ว ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีรถยนต์ส่วนตัวใช้ก็มีเพียง 2-3 ราย การเข้าไปหาซื้อของใช้จำเป็นและข้าวปลาอาหารแห้งในตัวเมืองก็จะขอรถตู้คณะไปพร้อม ๆ กัน สัปดาห์ละครั้ง ส่วนมากก็เป็นช่วงบ่ายวันศุกร์ โดยไปจ่ายที่ตลาดต้นลำไยหรือกาดวโรรส

ถ้ามีอาจารย์คนใดเจ็บป่วยกะทันหัน ก็จำเป็นต้องขอบริการจากอาจารย์ที่มีรถส่วนตัว แล้วแต่ติดต่อ อาจารย์ท่านใดได้เร็ว ก็ขอให้ช่วยพาไปส่งโรงพยาบาลสวนดอก (โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ปัจจุบัน)

ถ้าอาจารย์ท่านใดมีธุระส่วนตัวเข้าเมือง ประมาณ 6 กม. จากมหาวิทยาลัย) และไม่มีทั้งรถจักรยานยนต์และรถยนต์ เช่น อาจารย์วันเพ็ญ ต้องเดินไป-กลับ ระหว่างที่พัก (บ้านสามสาม/บ้านอ่างแก้ว) และหน้ามหาวิทยาลัย ก่อนจะต้องไปรอเรียกรถสองแถวหรือรถแดง (หรือภายหลังมีรถเมล์เหลือง 3 ผ่านหน้า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

นอกจากงานสอนแล้ว ตั้งแต่ปีแรก อาจารย์ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัย (พ.ศ.2507-08) เป็นเลขานุการสโมสรข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สองสมัย (พ.ศ.2507-08 และ พ.ศ.2509-10) เป็นบรรณาธิการหนังสือวารสาร **“มช. ปริทรรศน์”** (พ.ศ.2508-09) เป็นอาจารย์ผู้ปกครองหอหญิง (พ.ศ.2508-09) เป็นหัวหน้างานพัฒนาสมรรถภาพบุคลากรของมหาวิทยาลัย (พ.ศ.2509-10) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาวิชาเอกภูมิศาสตร์ (พ.ศ.2510-13) และเป็นประธานฝ่ายกีฬาและงานประชาสัมพันธ์สโมสรข้าราชการมหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2511-12)

กิจกรรมที่ศาสตราจารย์ ดร. บัวเรศ คำทอง (อดีตรองอธิการและอธิการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) มอบหมายให้อาจารย์วันเพ็ญรับผิดชอบ และติดตามผลงานอย่างใกล้ชิดทุกวัน สุดสัปดาห์คือ **“งานเต้นรำวันศุกร์”** เพื่อช่วยให้อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ผ่อนคลายจากงานประจำ เพราะสมัยนั้นมีที่ให้ไปเที่ยวพักผ่อนได้น้อยมาก งานเต้นรำนี้จัดที่เรือนรับรองหรือ Guesthouse โดยมีอาจารย์อานนท์ อาภาภิรมย์ (อดีตอาจารย์สังคมศาสตร์) รับผิดชอบทำอาหารว่างเลี้ยงทุกคนในงาน เพราะกว่างานจะเลิก ก็เข้าวันใหม่หรือดึกมาประมาณ 2.00 น. หรือ 3.00 น. ก็มี ที่สำคัญเลขานุการสโมสรข้าราชการจะต้องเช็คชื่ออาจารย์ทุกคนที่มาร่วมงาน (หมายถึงต้องเช็คชื่อว่าขาดใครบ้าง) และรายการอาหารว่างว่าคืออะไร เพื่อรายงานให้อาจารย์บัวเรศทราบก่อนวันงาน และหลังงานเต้นรำวันศุกร์เสมอ เช่นเดียวกับการเขียนข่าว **มช. ปริทรรศน์** อาจารย์วันเพ็ญจะต้องนำร่างต้นฉบับส่งอาจารย์บัวเรศตรวจเช็คทั้งเล่มก่อนพิมพ์เผยแพร่

ส่วนเรื่องที่เล่าลือกันโด่งดังที่สุดของ Guesthouse คงจะไม่มีอะไรเกินเรื่องตื่นเต้นเกี่ยวกับผี Guesthouse โดยเฉพาะในหมู่คณาจารย์ที่เล่าว่าจะมีผีสาวนุ่งขาวห่มขาวผมยาวประบ่า ออกมานั่งซ้อนท้ายผู้ที่ขี่จักรยานผ่านตอนค่ำคืน ร้อนถึงอดีตรองอธิการบดีบัวเรศสมัยนั้น ต้องออกมาเล่าสยบข่าวลือว่าเป็นเพียงตาฝาดไปกับลมพัดใบไม้ไหวเท่านั้น ไม่มีผีจริงจังอะไร แต่ข่าวลือ ก็คือข่าวลือ เพราะทุกคน

หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย และคณะบนยอดดอยปุย (ที่มา: **ชีวิตยิ่งคิด ยิ่งพิสมัย** ระหว่างหน้า 119-120)

ก็ยังพูดถึงหรือเล่ากันปากต่อปาก ซึ่งคณาจารย์รุ่นบุกเบิกทราบดีทุกคน

กิจกรรมที่อาจารย์ผู้ใหญ่ที่เป็นผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยสมัยนั้น คือศาสตราจารย์บัวเรศ คำทอง และภรรยา (ศาสตราจารย์สุมนา คำทอง) และศาสตราจารย์ ดร. หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย และภรรยา (อาจารย์เจริญพันธุ์ ชุมสาย ณ อยุธยา) ทั้งสองครอบครัวจะช่วยดูแลอาจารย์หนุ่มสาววัยรุ่น ซึ่งมีอาจารย์วันเพ็ญ รวมอยู่ด้วยนั้น โดยพาไปเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติที่อยู่ห่างไกล หรือไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ในช่วงสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) ยิ่งกว่านั้น ครอบครัวอาจารย์บัวเรศ มักจะทำหรือจัดหาขนมมาฝากบ่อย ๆ ส่วนครอบครัวอาจารย์ตุ้ย และอาจารย์เจริญพันธุ์ ซึ่งชำนาญเรื่องทำอาหารและดูแล Canteen ที่วิทยาลัย 1 จะทำอาหารหรือขนมเลี้ยงอาจารย์หนุ่มสาวกลุ่มย่อย ๆ อยู่เนือง ๆ และยังเปิดโอกาสให้กลุ่มอาจารย์ รวมทั้งอาจารย์วันเพ็ญได้มีโอกาสเรียนทำอาหารที่สนใจกับน้องสาวของท่าน คือ หม่อมหลวงเติบ ชุมสาย ที่เชิญมาเป็นอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัย

กิจกรรมสุดท้าย ในยุคแรกเปิดมหาวิทยาลัยที่อาจารย์ต้องทำทุกเย็นหลังเลิกงาน คือ การเล่นกีฬาและการจัดแข่งกีฬาระหว่างสถาบัน โดยเฉพาะกีฬาแบดมินตัน ทั้งนายกสโมสรข้าราชการและเลขาฯ สโมสรชุดแรก คือ อาจารย์ชัยวัฒน์ ปานพลอยและอาจารย์วันเพ็ญ สุรฤกษ์ ต่างก็เป็นนักกีฬาแบดมินตันทั้งคู่ ในสโมสรข้าราชการจึงมีการทำสนามแบดมินตันไว้ มีการจัดแข่งขันกีฬาระหว่างสถาบัน อาจารย์ชัยวัฒน์และอาจารย์วันเพ็ญได้รับการประสานงานจากวิทยาลัยแม่โจ้ (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในปัจจุบัน) ให้มีการผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดเลี้ยงสังสรรค์กันคนละปี ระหว่างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กับวิทยาลัยแม่โจ้

(ที่มา: **50 ปี สังคมศาสตร์ มช. ชีวิตและผลงานของคณาจารย์อาวุโส** เชียงใหม่:วนิดาการพิมพ์ 2557 หน้า 74-84.

ภาพชุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วย สมเด็จเจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์ (พระอิสริยศเวลานั้น ปัจจุบันคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10) สมเด็จเจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตน์ฯ (พระอิสริยศเวลานั้น) เสด็จพระราชดำเนินในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 24 มกราคม 2508 บริเวณศาลาธรรม

เสด็จฯ คณะวิทยาศาสตร์

เสด็จฯ ห้องสมุด ตึกเคมี คณะวิทยาศาสตร์

เสด็จฯ วิทยาลัยที่ 1 ในภาพ หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย รับเสด็จ

เสด็จฯ คณะวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งเวลานั้นตั้งที่ ตึกเคมี
คณะวิทยาศาสตร์ เมื่อ 24 มกราคม 2508

"ภาคสิบหก"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตร ณ ศาลาอ่างแก้ว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2520 ภาพโดย รองศาสตราจารย์กำเนิด สุกัณวงษ์ (ขอบคุณ รองศาสตราจารย์กำเนิด ผู้มอบภาพ)

ภาพชุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนิน พระราชทานปริญญาบัตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาพชุดพิธีพระราชทานปริญญาบัตร บัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 1
ณ หอประชุมราชแพทยวิทยาลัย โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2507

บัณฑิตที่เข้ารับพระราชทานคือนักศึกษาแพทย์ เชียงใหม่ (นศพ. รุ่นแรก พ.ศ.2501)
นศพ.รุ่น 2 พ.ศ.2502 นศพ.รุ่น 3 พ.ศ.2503) เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรพร้อมบัณฑิตศิริราชพยาบาล

ภาพชุดพิธีพระราชทานปริญญาบัตร บัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 2 ณ พลับพลาข้างสนามฟุตบอล คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2510

บัณฑิตที่เข้ารับพระราชทานคือนักศึกษาแพทย์ เชียงใหม่ (นศพ. รุ่นที่ 4 พ.ศ.2504) รุ่น ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรีและนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนปัจจุบัน

ภาพชุดพิธีพระราชทานปริญญาบัตร บัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ครั้งที่ 3 ณ พลับพลาข้างสนามฟุตบอล หน้าอาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2512

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาบัตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (รัฐศาสตร์)
แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 4
ณ พลับพลามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (29 มกราคม 2513)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาบัตรวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (จิตวิทยา)
แด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ภาพชุดพิธีพระราชทานปริญญาบัตร บัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ ศาลาอ่างแก้ว
(ช่วง พ.ศ.2515-2541)

พิธีพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 8 ณ ศาลาอ่างแก้ว (22 มกราคม 2517)

พิธีพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ ศาลาอ่างแก้ว พ.ศ.2518

พระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ 21 มกราคม 2542

หลังจากปี พ.ศ.2542 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 โปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระราชอิสริยศขณะนั้น) เสด็จแทนพระองค์ ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 โปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์

(ขอบคุณ รองศาสตราจารย์ แพทยหญิงยุพา สุมิตสวรรค์ (รหัส 08) ผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด และคุณวสุ ละอองศรี (รหัส 22) ผู้ให้ข้อมูลในการจัดภาพชุดนี้ เมื่อ 1 กรกฎาคม 2565)

''ภาคผนวก''

"ภาคผนวกหนึ่ง"

รายชื่อคณะกรรมการเตรียมการชุดต่าง ๆ

ช่วง พ.ศ.2503-พ.ศ.2508

คำสั่งที่ ป.154/2503 คณะกรรมการเตรียมบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กำลังดำเนินการจัดตั้ง

1. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515) อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา (เกษียณเมื่อ 31 ธันวาคม 2504) ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่(พ.ศ.2503-2506)
2. นายเกรียง เอี่ยมสกุล
3. ดร.กำแหง พลางกูร ประธานคณะกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ
4. นายจรัส มหาวัจน์ ศึกษาธิการภาค 8 รักษาการศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่
5. นายนพ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (ต่อมามีคำสั่งที่ 40/2506 เพิ่มเติม)
6. นายจรูญ วงศ์สายัณห์
7. ดร.บัวเรศ คำทอง
8. ดร.สาโรช บัวศรี
9. ดร.เกษม อุทยานิน
10. นายแพทย์บุญสม มาร์ติน
11. นางสาวโอปอ วัตถา

คำสั่งที่ วก.291/2505 กรรมการจัดซื้อที่ดินสำหรับตั้งมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่

1. นายเยื้อ วิชัยดิษฐ์ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. นายนิรันดร ชัยนาม ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
3. เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ
4. ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ
5. ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการภาคศึกษา 8
6. ที่ดินจังหวัดเชียงใหม่
7. หัวหน้ากองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

คำสั่งที่ ป.243/2504 กรรมการสอบคัดเลือกข้าราชการไปดูงานต่างประเทศ ปี 2503

1. อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา
2. นายนพ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา
3. นางสมัยสวาท พงศทัต
4. นางศิรี บัวศรี
5. นางเฉลิมวงศ์ โชติกุญชร
6. นางส่งศรี ศิวะเกื้อ

คำสั่งที่ 256/2504 กรรมการสอบคัดเลือกข้าราชการไปศึกษาและดูงานต่างประเทศ ปี 2503

1. อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา
2. นายนพ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา
3. นางสมัยสวาท พงศทัต
4. นางศิรี บัวศรี
5. นางเฉลิมวงศ์ โชติกุญชร
6. นางส่งศรี ศิวะเกื้อ

คำสั่งที่ ป.319/2504 กรรมการสอบคัดเลือกบุคคลไปดูงาน ณ ต่างประเทศ ปี 2503

1. อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา
2. นายเกรียง เอี่ยมสกุล รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
3. นายนพ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา
4. นางสมัยสวาท พงศทัต
5. นางศิรี บัวศรี
6. นางชุบ บุษปวนิช

คำสั่งที่ 411/2504 คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515) อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา (เกษียณอายุราชการ เมื่อ 31 ธันวาคม 2504) ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506)
3. นายอภัย จันทวิมล
4. นายสิริ ปกาสิต
5. นายเกรียง เอี่ยมสกุล
6. ดร.กำแหง พลางกูร ประธานคณะกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ
7. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
8. ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
9. นางศิรี บัวศรี

ต่อมาเพิ่มเติมอีก 6 คน

10. ศาสตราจารย์ นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง
11. นายแพทย์บุญสม มาร์ติน
12. นายจรูญ วงศ์สายัณห์
13. นายจรัส มหาวัจน์
14. พลตรี สุข เปรุนาวิน
15. พลตรี แสวง เสนาณรงค์

คำสั่งที่ 421/2504 กรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515) อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา (เกษียณอายุราชการ เมื่อ 31 ธันวาคม 2504) ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506)
3. นายสิริ ปกาสิต
4. นายเกรียง เอี่ยมสกุล
5. ดร.กำแหง พลางกูร ประธานคณะกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ
6. นายอุทัย วุฒิกุล
7. นายอัน นิมมานเหมินท์

8. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
9. ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
10. นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่
11. นายทิม โชตนา
12. หลวงศรีประกาศ
13. นายโถ สุขวรรณ
14. นายวิภาต บุญศรี วังซ้าย
15. นายเจนจิตต์ กุณฑลบุตร
16. นายผลพูน เทพหัสดิน ณ อยุธยา
17. นางศิรี บัวศรี
18. นายพูนจิตร์ มีกังวาล

คำสั่งที่ ป.117/2505 กรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515)อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา (เกษียณอายุราชการ เมื่อ 31 ธันวาคม 2504) ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่(พ.ศ.2503-2506)
3. ดร.กำแหง พลางกูร ประธานคณะกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ
4. นายเกษม อุทยานิน
5. นายบัวเรศ คำทอง
6. นายสาโรช บัวศรี
7. นายจรูญ วงศ์สายัณห์
8. นางแม้นมาส ชวลิต

คำสั่งที่ ป.216/2505 กรรมการจัดซื้อครุภัณฑ์

1. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515) อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา (เกษียณอายุราชการ เมื่อ 31 ธันวาคม 2504) ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506)
2. หัวหน้าแผนกพัสดุ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

นายกวี จุติกุล

นางสาวมาลี เผื่อนพงศ์

คำสั่งที่ ป.217/2505 กรรมการตรวจรับครุภัณฑ์

1. ผู้ตรวจราชการกระทรวง รักษาการในตำแหน่งผู้ตรวจการศึกษา ภาคศึกษา 8
2. ผู้อำนวยการเขตการทางด้านเหนือ
3. ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรม เชียงใหม่
4. ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ

คำสั่งที่ ป.386/2505 กรรมการดำเนินงานส่งเสริมและปรับปรุงพันธุ์รุกขชาติในบริเวณที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. นายเชิด อัธยาศัยวิสุทธิ์
2. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515) อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา (เกษียณอายุราชการ เมื่อ 31 ธันวาคม 2504) ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506)
3. นายจรัส มหาวัจน์
4. นายวิภาต บุญศรี วังซ้าย
5. นายเจนจิตต์ กุณฑลบุตร
6. นายทองอยู่ วสันต์ทัศน์
7. นายบุญส่ง สรรพศรี
8. นายเทียม จันทรวิโรจน์
9. นายสวัสดิ์ ธรรมสะอาด
10. นายดวงคำ ณ เชียงใหม่
11. นางบุพพัณณ์ นิมมานเหมินท์

คำสั่งที่ ป.389/2505 กรรมการเตรียมงานวางศิลาฤกษ์ อาคารมหาวิทยาลัย

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
2. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515)อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา (เกษียณอายุราชการ เมื่อ 31 ธันวาคม 2504) ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506)
3. นายจรัส มหาวัจน์
4. นายทิม โชตนา
5. นายแพทย์บุญสม มาร์ติน
6. นายสุวรรณ กฤตธรรม
7. นายเชิด อัธยาศัยวิสุทธิ์
8. หลวงศรีประกาศ
9. นายทองคำ กัณฑาวงศ์
10. นายทองหยด สุวรรณประเทศ
11. นายอุทัย โกมลมิศร์
12. นส.มาลี อติแพทย์
13. นางศิรี บัวศรี
14. นายประยูร อนุเวช
15. นางบุพพัณห์ นิมมานเหมินท์

คำสั่งที่ 516/2505 กรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. นายบัวเรศ คำทอง
2. นางไขศรี ณ ศีลวันต์
3. นายบรรจง สนั่นพานิช
4. นายบัญญัติ วิโมกขสวรรค์
5. พันตรี บุญพฤกษ์ จาฏามระ
6. นางพาณี เชี่ยววานิช
7. นายพิมล กลกิจ
8. นายฤกษ์ ศยามานนท์
9. นายวรวิทย์ เงยไพบูลย์
10. นายสมาน บุราวาส
11. นายสิปปนนท์ เกตุทัต
12. นายต่อพงศ์ โทณะวณิก

คำสั่งที่ 63/2506 กรรมการเตรียมร่างหลักสูตรวิชามนุษยธรรมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. นายสาโรช บัวศรี
2. นางจินตนา ยศสุนทร
3. นางฉลวย วุธาทิตย์
4. นางสาวนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
5. หลวงบริบาลบุรีภัณฑ์
6. นายประเสริฐ วิทยารัฐ
7. นางสาวฟุ้งเฟื่อง เครือตราชู
8. นางมยุรี สุขวิวัฒน์
9. นางลัดดา วงศ์สายัณห์
10. นางสาววรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
11. นายวิสุทธิ์ บุษยกุล
12. นางศรีนาถ สุริยะ
13. นางสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
14. นางสาวสวาท เสนาณรงค์
15. หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล
16. นางสุมนา คำทอง
17. นางแม้นมาส ชวลิต
18. Mr.George Heuser
19. Dr.Willy Kuenzei

คำสั่งที่ 271/2506 กรรมการร่างหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. นายเกษม อุทยานินคณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นายกำจร สถิรกุล
3. นายปฏิพัทธ์ อารยศาสตร์
4. นายประชุม โฉมฉาย
5. นายพันธุม ดิษยมณฑล
6. นางเพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
7. นายยืน ฮันตระกูล
8. นายวารี พงศ์เวช
9. นายสุขุม นวพันธ์
10. นายอนันต์ ลิ่วเฉลิมวงศ์
11. นายอำนวย วีรวรรณ
12. นางสุมนา คำทอง

คำสั่งที่ 423/2505 กรรมการดำเนินงานก่อสร้างอาคาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. คณะกรรมการรับซองประกวดราคา

1) หัวหน้าแผนกคลัง สำนักงานเลขานุการ กรมอาชีวศึกษา
2) หัวหน้าแผนกอำนวยการ กองออกแบบและก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา
3) ผู้แทนสำนักงานเตรียมการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. คณะกรรมการเปิดซองประกวดราคา

1) รองอธิบดีกรมอาชีวศึกษา
2) หัวหน้ากองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
3) หัวหน้ากองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
4) หัวหน้ากองออกแบบและก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา
5) หัวหน้าแผนกก่อสร้างและควบคุม กองออกแบบและก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา
6) ผู้แทนสำนักงานเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7) หัวหน้าแผนกออกแบบ กองออกแบบและก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

1) ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
2) ผู้ตรวจราชการกระทรวง (ชั้น 2) รักษาการในตำแหน่งผู้ตรวจการศึกษาภาคศึกษา 8
3) หัวหน้ากองออกแบบและก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา
4) นายพูนจิต มีกังวาน
5) นายวรเทพ เพ็ญเพียร
6) นส.ธัญญา บัวทอง
7) นายจุฬา พรรธนะแพทย์
8) นายเจนจิตต์ กุณฑลบุตร
9) นายสุเชษฐ์ สิทธิชัยเกษม

10) นายถาวร พรหมมานพ

คำสั่งที่ 275/2506 กรรมการตรวจการจ้างการก่อสร้างอาคารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตึกมหาวิทยาลัย

1) ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
2) ผู้ตรวจการศึกษาภาคศึกษา 8
3) หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤษดากร
4) นายประดิษฐ์ ยุวพุกกะ
5) หลวงศรีประกาศ
6) นายไกรศรี นิมมานเหมินท์
7) นายทองหยด สุวรรณประเทศ
8) นายสวาสดิ์ ไชยคุณา
9) นายศรีเครือ โพวาทอง
10) นายอำนวย โกมลมาลย์

กรรมการตรวจการจ้าง ตึกวิทยาศาสตร์

1) ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
2) ผู้ตรวจราชการกระทรวง (ชั้น 2) รักษาการในตำแหน่งผู้ตรวจการศึกษาภาคศึกษา 8
3) หัวหน้ากองออกแบบและก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา
4) นายต่อพงศ์ โทณะวณิก
5) นายศรีเครือ โพวาทอง
6) นายธวัชชัย เทียนศรี
7) นายเจนจิตต์ กุณฑลบุตร
8) นายสุเชษฐ์ สิทธิชัยเกษม
9) นายเสรี จันทร์ฤกษ์

คำสั่งที่ 547/2505 กรรมการเผยแพร่การศึกษาและชี้แจงเรื่องมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แก่นักเรียน ครู อาจารย์ ผู้ปกครองและผู้สนใจในจังหวัดต่างๆในภาคศึกษา 8

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515) อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา (เกษียณเมื่อ31 ธันวาคม 2504) ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2503-2506)
2. นายเกรียง เอี่ยมสกุล
3. นายระบิล สีตะสุวรรณ

คณะกรรมการดำเนินการ

1. ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ภาคศึกษา 8
2. ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่
3. ศึกษาธิการจังหวัดลำปาง
4. ศึกษาธิการจังหวัดแพร่
5. ศึกษาธิการจังหวัดน่าน

6. ศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย
7. ศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน
8. ศึกษาธิการจังหวัดลำพูน
9. นางศิรี บัวศรี
10. นายมนตรี ชุติเนตร
11. หม่อมราชวงศ์จีรวัฒน จักรพันธ์

คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มีการแต่งตั้ง 3 ครั้ง)

ครั้งที่หนึ่ง

1. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธานกรรมการ
2. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) (พ.ศ.2444-2515)
   อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา (เกษียณอายุราชการ เมื่อ31ธันวาคม 2504)
   ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่(พ.ศ.2503-2506) รองประธานกรรมการ
3. นายอภัย จันทวิมล กรรมการ
4. นายสิริ ปกาสิต กรรมการ
5. นายเกรียง เอี่ยมสกุล กรรมการ
6. ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร
   เลขาธิการคณะกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ กรรมการ
7. นายนิรันดร ชัยนาม ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ กรรมการ
8. ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
   ภาคศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ กรรมการ
9. นางศิรี บัวศรี กรรมการและเลขานุการ

ครั้งที่สอง

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 120/2506 ลงวันที่ 4 กันยายน 2506

1. จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการ
2. พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
   (พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ) รองประธานคนที่ 1
3. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รองประธานคนที่ 2
4. พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา กรรมการ
5. ศาสตราจารย์ หลวงพิณพากษ์พิทยาเภท กรรมการ
6. ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีลนิธิ กรรมการ
7. ดร.กำแหง พลางกูร กรรมการ
8. ผู้แทนสำนักงบประมาณ กรรมการ
9. ผู้แทนสำนักงบประมาณ กรรมการ

สองสัปดาห์ต่อมาได้ตั้งคณะอนุกรรมการเตรียมงานขึ้นอีกชุด ดังนี้

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 203/2506 ลงวันที่ 17 กันยายน 2506 ตั้งคณะอนุกรรมการเตรียมงานตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร ประธานอนุกรรมการ
2. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ อนุกรรมการ
3. ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง อนุกรรมการ
4. ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข อนุกรรมการ
5. นายแพทย์บุญสม มาร์ติน อนุกรรมการ
6. ศาสตราจารย์ ดร.มล.ตุ้ย ชุมสาย ณ อยุธยา อนุกรรมการ
7. ดร.พาณี เชี่ยววานิช อนุกรรมการร
8. ผู้แทนสำนักงบประมาณ อนุกรรมการ
9. ดร.ต่อพงศ์ โทณะวณิก อนุกรรมการและเลขานุการ

ครั้งที่สาม

หลังจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ อสัญกรรมใน พ.ศ.2506 พลเอก ถนอม กิตติขจร ตั้งคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามคำสั่งที่ 273/2506 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2506

1. พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ (พระองค์เจ้าวรรณไวทยากรวรวรรณ) (25 สิงหาคม 2434-5 กันยายน 2519) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศดำรงตำแหน่ง ประธานโครงการ
2. ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รองประธาน
3. พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา (ต่อมาเป็นอธิการบดีคนแรก) กรรมการ
4. ศาสตราจารย์หลวงพิณพากษ์พิทยาเภท กรรมการ
5. ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีลนิธิ กรรมการ
6. ผู้แทนสำนักงบประมาณ กรรมการ
7. ดร.กำแหง พลางกูร กรรมการและเลขานุการ

อนุกรรมการดำเนินงานการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชุดที่ 2 (ตามคำสั่งที่ 279/2506 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2506)

1. ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร ประธาน
2. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ อนุกรรมการ
3. ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง อนุกรรมการ
4. ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข อนุกรรมการ
5. นายแพทย์บุญสม มาร์ติน อนุกรรมการ
6. ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงตุ้ย ชุมสาย อนุกรรมการ
7 ดร.พาณี เชี่ยววานิช อนุกรรมการ
8. นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ อนุกรรมการ
9. ผู้แทนสำนักงบประมาณ อนุกรรมการ

10.	ดร.ต่อพงศ์ โทณะวณิก	กรรมการและเลขานุการ

กรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.	พระยาอรรถการีย์นิพนธ์	ประธานกรรมาธิการ
2.	นายเกษม อุทยานิน คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมาธิการ
3.	หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล	กรรมาธิการ
4.	นายเยื้อ วิชัยดิษฐ	กรรมาธิการ
5.	นายสิริ ปกาสิต	กรรมาธิการ
6.	นายสกล บุญยัษฐิติ	กรรมาธิการ
7.	หลวงอรรถไกวัลวที	กรรมาธิการ
8.	พลโท อัมพร จินตกานนท์	กรรมาธิการ
9.	นายกำแหง พลางกูร	เลขานุการกรรมาธิการ

คณะทำงานของ ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ สำรวจพื้นที่ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2504
(ขอบคุณ คุณอนันตชัย นิมมานเหมินท์ ผู้มอบภาพ)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2507 (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

"ภาคผนวกสอง"

สี และตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย

พระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย ฯลฯ

1.ยุคหม่อมหลวงปิ่น มาลากุลเป็นประธาน

พ.ศ.2505 ช่วงก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นประธาน เปิดโอกาสให้ประชาชนในภาคเหนือได้มีส่วนร่วมในการเสนอสีประจำมหาวิทยาลัย และตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยให้ส่งความเห็นที่ผู้ตรวจการภาคศึกษา 8 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเช่นหนังสือพิมพ์ชาวเหนือได้เสนอข่าวนี้เมื่อ 17 กันยายน 2505

เมื่อประชาชนในภาคเหนือเช่นเชียงใหม่และลำพูนทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์ชาวเหนือได้ส่งความเห็นเกี่ยวกับสีและตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนี้

รายที่หนึ่ง นายเซฟ ศิริพันธุ์ คนบ้านฮ่อม เชียงใหม่ ทำงานที่สำนักงานสอบบัญชี โรงแรมไชยณรงค์ (ของเจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่) พิมพ์จดหมายเสนอความเห็นพร้อมเหตุผล ดังนี้

สีประจำมหาวิทยาลัย เสนอใช้ **สีบานเย็น** เพราะเป็นสีที่ใช้เป็นธงประจำมณฑลพายัพ

ตราของมหาวิทยาลัย เสนอใช้**รูปช้าง**เพราะ (1) ช้างเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดภาคเหนือในการทำป่าไม้ซึ่งภาคเหนือถือเป็นอาชีพสำคัญและนำความมั่งคั่งให้จังหวัดภาคเหนือมาแต่เดิม (2) เป็นตราประจำมณฑลพายัพมาแต่เดิม (3) เป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทย โดยเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินประเทศออสเตรเลีย ทรงตรัสว่า “ช้างมาพบนกกีวี” (ดูเพิ่มเติม จดหมายจากนายเซฟ ศิริพันธุ์ ถึงผู้ตรวจการภาคศึกษา 8 ลงวันที่ 17 กันยายน 2505)

จดหมายลงวันที่ 17 กันยายน 2505 วันเดียวกับที่หนังสือพิมพ์ชาวเหนือลงข่าวแสดงว่าเมื่อเห็นข่าว นายเซฟ ศิริพันธุ์ ก็พิมพ์จดหมายนำเสนอความเห็นทันที สะท้อนให้เห็นความสนใจอย่างกระตือรือร้นของคนเชียงใหม่

รายที่สอง นายสมบูรณ์ กันทะปา เจ้าของสถานเลี้ยงเด็กดรุณนิมิต (ต่อมาเป็นโรงเรียนดรุณนิมิต) เขียนจดหมายเสนอความคิดเห็น 3 ข้อ ดังนี้

1. ชื่อมหาวิทยาลัย เสนอชื่อ **มหาวิทยาลัยสุเทพ** เพราะจังหวัดเชียงใหม่มีพระธาตุดอยสุเทพเป็นที่รู้จักทั่วประเทศว่ามีความสำคัญยิ่ง

2. สีประจำมหาวิทยาลัย เสนอ สีขาว เหลือง เพราะเป็นสีแห่งความสดใสและบริสุทธิ์

3. ตราประจำมหาวิทยาลัย เสนอเป็นรูปธรรมจักร ตรงกลางธรรมจักรมีรูปพระธาตุดอยสุเทพ หรือไว้บนธรรมจักรก็ได้ เพราะธรรมจักร

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

ด้านหน้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ประดับธงชาติไทยคู่กับธงชาติญี่ปุ่นโอกาสรับเสด็จเจ้าชายอากิฮิโตเมื่อครั้งมีพระอิสริยยศเป็นมกุฎราชกุมารและเจ้าหญิงมิชิโกะ พระชายา (ต่อมาทรงเป็นจักรพรรดิ์และจักรพรรดินีประเทศญี่ปุ่นปัจจุบันทรงสละราชย์) เสด็จเยือนเชียงใหม่ช่วงวันที่18-19 ธันวาคม 2507 (ที่มา: **เจ้าพ่อหลวง** 2542, หน้า28-29)

เป็นสัญลักษณ์ของการหมุนไปสู่ความก้าวหน้าทั้งผู้ศึกษาและประเทศชาติด้วย (ดูเพิ่มเติม จดหมายลายมือเขียนของนายสมบูรณ์ กันทะปา ถึงศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ ลงวันที่ 26 กันยายน 2505)

รายที่สาม นายนาถ มหาเกตุ สถานีกสิกรรมแม่โจ้ เขียนจดหมายเสนอความเห็นดังนี้

ตราประจำมหาวิทยาลัย เสนอให้ประกอบด้วย

(1) ดารามีรัศมี 5 แฉก

(2) รวงข้าว

(3) เจดีย์พระธาตุดอยสุเทพ

(4) ช้างเผือก

(5) ราชสีห์

(6) เส้นไหมสีทอง

(7) วงกลมสีทองเกี่ยวกันสามห่วงมีคบไฟอยู่ตรงกลาง

(8) ปีกไก่

(9) ลำแสง

(10) วงกลมสีขาว

โดยมีคำอธิบายดังนี้

ดาราหรือดาวมีรัศมี 5 แฉก อยู่ตรงกลาง แทนความหมายของความสว่าง ปัญญาและความสามารถ โดยเฉพาะตรงกับพระนามของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในรัชกาลที่ 5 เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติแก่ราชนิกุลของนครเชียงใหม่พระองค์นี้ จึงได้นำพระนามคือ ดารา มาเป็นเครื่องหมายของมหาวิทยาลัย และให้รูปทรงของดวงตรามีลักษณะคล้ายคลึงกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งใช้พระเกี้ยวเป็นเครื่องหมาย

รวงข้าว รอบดารา แทนความหมายอาณาจักรล้านนา อันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยซึ่งอุดมสมบูรณ์ด้วยข้าวปลาธัญญาหาร

เจดีย์พระธาตุดอยสุเทพรัศมี 25 แฉก แทนความหมายของ จริยศึกษา เป็นหลักในการครองชีวิตทั้งในวัยศึกษาและออกไปประกอบอาชีพ จึงอัญเชิญพระธาตุดอยสุเทพอันเป็นปูชนียสถานสำคัญยิ่งของเชียงใหม่มากเป็นส่วนประกอบโดยมีรัศมี 25 แฉก แทน 25 ศตวรรษ

ช้างเผือก หมายถึงองค์พระมหากษัตริย์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ ตั้งขึ้นโดยพระมหากรุณาธิคุณ ซึ่งเปรียบประดุจพระองค์ทรงสร้างสาธารณะกุศลอันยิ่งใหญ่แก่ชาติโดยแท้

ราชสีห์ เป็นเครื่องหมายแทนนายกรัฐมนตรี คือจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้มองเห็นความจำเป็นและสำคัญของการศึกษาในภาคเหนือ

เส้นไหมสีทอง ผูกรวงข้าวโดยรอบ “ดารา” แทนความหมายของความสามัคคี ที่จะรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งมหาวิทยาลัยนี้ให้คงอยู่ตลอดไป ตอนปลายของเส้นไหมทั้งสองข้างขมวดอยู่ภายนอกแถบ

สีทองอันจารึกชื่อมหาวิทยาลัยและพ.ศ.ที่ได้รับการสถาปนาขึ้น

วงกลมสีทองที่เกี่ยวกันสามห่วง ปรากฏอยู่ในแถบสีทอง มีความหมายถึงพลานามัยของชาติ กึ่งกลางวงกลม มีคบไฟ แทนความสว่างหรือปัญญา เมื่อมีปัญญาแล้ว ต้องมีอนามัยดีด้วย จึงจะถือว่าสมบูรณ์

ด้านขวาของภาพมีรูป “ปีกไก่” อยู่เบื้องหลัง หมายถึง การขีดเขียน หรือการบันทึกความรู้และความทรงจำที่มหาวิทยาลัยประสิทธิ์ประสาทให้ หมายถึง ทฤษฎี

ด้านซ้ายของภาพมีรูป “ลำแสง” อยู่เบื้องหลัง หมายถึง การปฏิบัติคือนำเอาความสว่าง หรือความรู้ที่ได้รับมาไปใช้เป็นประโยชน์ โดยถือจริยศึกษาเป็นหลัก

วงกลมสีขาวภายใต้รวงข้าว แทนความหมายทุก ๆ คนที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยมีส่วนรับผิดชอบดุจคนหนึ่งคนเดียวกัน คือ พยายามรัก เกียรติและศักดิ์ศรีของมหาวิทยาลัยเพียงชีวิต

สี เสนอใช้สีน้ำเงิน และสีงาช้าง

สีน้ำเงิน เป็นสีแทนองค์พระมหากษัตริย์ ในตราประจำมหาวิทยาลัยมี สีน้ำเงินด้านหลังดารา

สีงาช้าง หมายถึง ความจงรักภักดี ประชาชนเชียงใหม่เคยถวายช้างเผือกแก่รัชกาลที่ 7 ซึ่งทรงโปรดฯ ให้เป็นพระเศวตคชเดชดิลก ในตราประจำมหาวิทยาลัย มีสีงาช้างอยู่ตอนล่างทั้งหมด

(ดูเพิ่มเติม จดหมายลายมือเขียนของนายนาถ มหาเกตุ สถานีกสิกรรมแม่โจ้ มกราคม 2506)

รายที่สี่ นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ เสนอ 3 เรื่อง พร้อมเหตุผล ดังนี้

ตราประจำมหาวิทยาลัย เสนอเป็นรูปอีเก้งเผือก 2 ตัว (แม่ลูก) ยืนอยู่ในกลางเนินหญ้าคา เบื้องหลังมองเห็นดอยสุเทพเป็นฉากหลัง เหตุผลยกเนื้อหาในพงศาวดารโยนกของพระยาประชากิจกรจักร (แช่ม) มีความโดยสรุปดังนี้ “พญามังรายทรงช้างต้นประพาสไล่มฤคยังเชิงดอยสุเทพ ถึงป่าเลาป่าคาแห่งหนึ่ง ได้ทอดพระเนตรฟาน (เก้ง) เผือกสองแม่ลูกอยู่ในวงป่าคา ฟานเผือกได้พบหมู่สุนัขไล่เนื้อของพรานสุนัขรุมกันไล่ ฟานคู่นั้นหนีเข้าลอมคาดังเก่า สุนัขทั้งหลายไปแวะล้อมลอมคามิอาจเข้ากัดฟานได้ พากันพ่ายหนีไป ทรงสั่งให้เอาข่ายมาอ้อมล้อมลอมคาไว้โดยรอบ แล้วล้อมจับฟานทั้งสองได้ สั่งให้นำไปไว้หนเหนือใกล้น้ำแม่หยวก ตั้งค่ายเพนียดล้อมฟานทั้งสองไว้ ทรงดำรัสให้สร้างพระนครแห่งใหม่เอาที่ลอมคาไว้เป็นไชยภูมิกลางเมือง”

นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ เสนอตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นรูปเก้งเผือก 2 แม่ลูก ยืนกลางเนินหญ้าคา ด้านหลังมองเห็นดอยสุเทพ เสนอคำขวัญไว้ด้านล่างของตราว่า สุวิชาโน ภวโหติ (แปลว่า ผู้มีวิชาดี เป็นผู้เจริญ) และเสนอให้ใช้สีแสด เป็น สีประจำ มหาวิทยาลัย เพราะวันสถาปนาเมืองเชียงใหม่เป็นวันพฤหัสบดี (ดูเพิ่มเติม จดหมายของนายไกรศรี นิมมานเหมินท์ เสนอเรื่องเครื่องหมาย สี และคำขวัญของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อกันยายน 2506)

คำขวัญ เสนอให้มีคำขวัญไว้ด้านล่างของตรา มีข้อความว่า สุวิชาโน ภวโหติ (แปลว่า ผู้มีวิชาดี เป็นผู้ที่เจริญ) ข้างบนเขียนชื่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ด้วยอักษรฝักขามแบบสุโขทัย ด้านล่างเขียนด้วยอักษรธรรม

สี เสนอให้ใช้สีแสด เพราะตามจารึกวัดเชียงมั่น เมืองเชียงใหม่สถาปนาเมื่อวันพฤหัสบดี สีประจำวันพฤหัสบดี คือ สีแสด

(ดูเพิ่มเติม จดหมายของนายไกรศรี นิมมานเหมินท์ เรื่องเครื่องหมาย สีและคำขวัญของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กันยายน 2506)

สัตตภัณฑ์ ตามพุทธปรัชญา หมายถึง โพชฌงค์ 7 สัทธัมมะ 7 หรือสัปปุริสธัมมะ 7 และหมายถึงทิวเขาทั้ง 7 ที่เรียงรายลดหลั่นล้อมรอบเขาพระสุเมรุ ก่อนมีมติใช้รูปช้างชูคบเพลิงเป็นตราประจำมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เคยเสนอใช้ตราคล้ายสัตตภัณฑ์ แต่เป็นเทียน 8 เล่ม แทน 8 คณะที่จะเปิดสอนบนฐานพระยานาค (ที่มา: **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ** เล่ม 13 หน้า6758)

รายที่ห้า นายศรีวาสน์ ปันวารี จากโรงเรียนบาลีมัธยมวัดป่าซางงาม จังหวัดลำพูน ไม่พบเอกสารที่เสนอความเห็น

ทุกคนที่เสนอความเห็น จะได้รับจดหมายตอบขอบคุณลงนามโดยหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ ผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นอกจากเปิดโอกาสให้ประชาชนในภาคเหนือเสนอความคิดเห็นแล้ว หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะประธานคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ได้รวบรวมบัตรที่มีตรามอบให้อาจารย์ศิริ บัวศรีเลขานุการรวบรวมไว้ รวมทั้งสั่งการให้สำรวจตราประจำมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในประเทศไทยเวลานั้น เพื่อนำสู่การพิจารณาของคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้พิจารณาเรื่องนี้ในวันที่ 22 เมษายน 2506 มีมติให้ตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นรูป Crest (หงอน, ยอด)ประกอบด้วยรวงข้าว ช้าง และพระธาตุดอยสุเทพ และชื่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่งเรื่องให้อาจารย์อารี สุทธิพันธ์ อาจารย์สาขาศิลปศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เป็นผู้ออกแบบตราและเสื้อครุยปริญญาสำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อย่างละ 2 แบบ (หนังสือจากผู้อำนวยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2506)

2. ช่วงสภาการศึกษาแห่งชาติดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

4 กันยายน 2506 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชุดใหม่ โอนงานการสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จากกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นของสภาการศึกษาแห่งชาติ

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชุดใหม่ได้คิดตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กันใหม่โดยมีมติให้บุคคลที่จะออกแบบตรามหาวิทยาลัยต้องเป็นบุคคลภายนอกวงการมหาวิทยาลัย มีความรู้จบจากมหาวิทยาลัยศิลปากร มีความรักและอุทิศเพื่อศิลปะ มีฝีมือประณีตบรรจง

ตราประจำมหาวิทยาลัยแบบแรกที่ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง นำเสนอต่อที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีจอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน คือ ตรารูปเชิงเทียน 8 อันตั้งอยู่บนฐานคือพญานาค มีเทียน 8 อัน จุดสว่างไสวอยู่บนเชิงเทียน เชิงเทียนทั้งแปดมีความหมายว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะเปิด 8 คณะตามหลักการแบ่งสาขาวิชาขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ (UNESCO) แสงเทียน หมายถึง ความรู้และวิชาการต่าง ๆ

นายกรัฐมนตรีเห็นว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยประจำภาคเหนือ ตราประจำมหาวิทยาลัยควรจะมีอะไรบางอย่างที่เป็นสัญลักษณ์ภาคเหนือด้วย โดยเสนอแนะว่าทางภาคเหนือใช้ช้างเป็นสัญลักษณ์เพราะช้างเป็นสัตว์ที่มีคุณค่าสูงในภาคเหนือ ที่ประชุมจึงมีมติให้ใช้รูปช้างเป็นตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายกฯ (พ.ศ.2456-2556) (ที่มา: https://th.wikipedia.org)

การประชุมครั้งต่อมา ผู้ออกแบบได้เสนอตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีรูป**ช้างยืนชูงวงถือคบเพลิง** เป็นการยืนในท่วงท่ากำลังก้าวเดิน มองเห็นด้านหน้าได้ชัด ด้านข้างพอมองเห็นว่าอยู่ในท่าเหยาะย่างรอบ ๆ คบเพลิงบนหัวช้างมีรัสมีฉายออกมา 8 แฉก โดยให้ความหมายว่า ช้าง หมายถึง ภาคเหนือ การก้าวย่างของช้าง หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง คบเพลิง หมายถึง ความสว่างไสวแห่งปัญญาและวิชาการ **รัศมี 8 แฉก** หมายถึง คณะแปดคณะที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดตั้งขึ้น

พระยาศรีวิสารวาจา เห็นว่าภายในเส้นรอบวงกลมของตราประจำมหาวิทยาลัย ควรมีสุภาษิตประจำมหาวิทยาลัยกำกับไว้ด้วย ที่ประชุมมอบหมายให้ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แสง จันทร์งาม ประสานงานขอสุภาษิตจากเจ้าคุณพระศาสนาโสภณ (ต่อมาคือสมเด็จพระญาณสังวรฯ)วัดบวรนิเวศ และนัดหมายนำพระยาศรีวิสารวาจา ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทองเข้านมัสการ

เจ้าคุณพระศาสนาโสภณ (ต่อมาคือสมเด็จพระญาณสังวรฯ) ได้เลือกพระพุทธสุภาษิตบทว่า **“อตฺตานํ ทมยนฺติ ปณฺฑิตา”** แปลว่า บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกตน” มอบให้เป็นคำขวัญประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชุดพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธุ์ เป็นประธาน จึงกำหนดให้ตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีพระพุทธสุภาษิตที่ว่า “อตฺตานํ ทมยนฺติ ปณฺฑิตา”อยู่ในกรอบเส้นรอบวงด้านบน และให้คำว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่อยู่ด้านล่าง ตรงกลางระหว่างข้อความทั้งสองมีดอกสัก ซึ่งมีสีขาวแกมม่วง มีกลีบดอกคิดเฉลี่ย 6 กลีบ มีช้างชูคบเพลิงมีรัศมีโดยรอบ แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507 จึงกำหนดใช้ตราสัญลักษณ์รูปช้างเป็นตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายกฯ (พ.ศ.2456-2556) ถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (ที่มา: board.postjung.com)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แสง จันทร์งาม
เมื่อ พ.ศ.2507

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นาวาอากาศเอก นายแพทย์ตะวัน กังวานพงศ์

ช่วงที่ 3 สมัย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นาวาอากาศเอก นายแพทย์ ตะวัน กังวานพงศ์ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี

สมัย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นาวาเอก นายแพทย์ตะวัน กังวานพงศ์ เป็นอธิการบดีได้รื้อฟื้นเรื่องตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นมาพิจารณาเพื่อจะได้ดำเนินการกำหนดเครื่องหมายอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ.2482

ที่ประชุมคณบดี ครั้งที่ 3/2517 วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2517 ได้พิจารณาตราเครื่องหมายราชการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีมติ ดังนี้

ไม่กำหนดขนาดของเครื่องหมาย

รูปช้างที่อยู่ในวงกลม ให้อยู่ในสัดส่วนที่สวยงาม

รูปช้างให้มีหางที่เห็นได้ชัด

ดอกสักมีกี่กลีบ เขียนให้ตรงความเป็นจริง

ตัวหนังสือเขียนให้สวยงาม

เมื่อแก้ไขแล้วให้มหาวิทยาลัยดำเนินการต่อไป

ช่วงที่ 4 สมัย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัยดำรงตำแหน่งอธิการบดี

ที่ประชุมคณบดี ครั้งที่ 34/2530 วันที่ 23 กันยายน 2530 และครั้งที่ 35/2530 วันที่ 30 กันยายน 2530 สมัย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย เป็นอธิการบดีได้พิจารณาเรื่องตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อให้เป็นตราประจำหน่วยงาน มีมติ ดังนี้

ควรได้มีการพิจารณากำหนดหลักการในการใช้ตรามหาวิทยาลัยให้รอบคอบแล้วชัดเจน

ตรามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ใช้เป็นทางการให้ใช้ตราช้างเท่านั้น ภาพช้างควรยึดภาพที่ติดอยู่หน้าประตูทางเข้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นภาพที่ถูกต้อง

ขอให้คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนักได้พิจารณาความเหมาะสมในการใช้ตราประจำหน่วยงานของตนว่าจะเป็นลักษณะใดบ้างแล้วนำเสนอที่ประชุมอีกครั้ง

มอบให้ฝ่ายเลขานุการที่ประชุมคณบดีไป

รวบรวมข้อมูลและคัดลอกรูปช้างที่ถูกต้อง เสนอที่ประชุมทราบและพิจารณาอีกครั้ง

ในที่สุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สมัยศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ดำรงตำแหน่งอธิการบดี ได้แจ้งต่อทบวงมหาวิทยาลัยว่า เครื่องหมายราชการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นภาพช้างชูคบเพลิงรัศมี 8 แฉก ประกอบด้วยวงกลม 2 วง ระหว่างวงกลมชั้นนอกและชั้นใน ด้านบนมีอักษรบาลีว่า “อตฺตานํ ทมยนฺติ ปณฺฑิตา” ด้านล่างมีข้อความว่า “มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507”
(ดูเพิ่มเติม บันทึกข้อความอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องเครื่องหมายราชการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2533)

ความหมายของตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ใช้ในปัจจุบัน

ช้าง เป็นสัญลักษณ์ของภาคเหนือ

การก้าวย่างของช้าง เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง

คบเพลิง หมายถึง ความสว่างไสวแห่งปัญญาและวิชาการ

รัศมี 8 แฉกแทนจำนวนคณะที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะจัดตั้งขึ้นในขณะนั้น

ดอกสัก เป็นสัญลักษณ์ต้นไม้เศรษฐกิจประจำภาคเหนือ หมายถึง ความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์

คำบาลี “อตฺตานํ ทมยนฺติ ปณฺฑิตา” แปลว่า บัณฑิตย่อมฝึกฝนตนเอง

พ.ศ.2507 เป็นปีการสถาปนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สรุปความหมายของตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ใช้ในปัจจุบันคือ (1) ช้างชูคบเพลิง เป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หมายถึง แหล่งความรู้ ความสว่างไสวแห่งปัญญาและวิชาการ (2) บัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พึงฝักใฝ่ในการฝึกตน เป็นผู้รู้จริง คิดเป็น ปฏิบัติได้ สามารถครองตน ครองคน และครองงาน ด้วยมโนธรรมและจิตสำนึกต่อสังคม (3) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับการสถาปนาขึ้นใน ปี พ.ศ.2507

ภาพจาก wikipedia

สีประจำมหาวิทยาลัย

แม้มีการเสนอสีประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สีต่าง ๆ เช่น สีแสด ตามวันสถาปนาเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นวันพฤหัสบดี สีบานเย็น ตามสีธงประจำมณฑลพายัพ ฯลฯ คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มอบหมายให้ อาจารย์สุมนา คำทอง (หัวหน้าภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์) เป็นผู้เลือกสีประจำมหาวิทยาลัย โดยคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้กำหนดแนวทางให้เลือกสีที่มีความหมายเกี่ยวกับภาคเหนือ

อาจารย์สุมนา คำทองได้เสนอให้ สีม่วง เป็นสีประจำมหาวิทยาลัย เพราะมณฑลพายัพมีสีม่วงแดง (บานเย็น) เป็นสีประจำมณฑล แต่ได้กำหนดให้สีม่วงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นสีม่วงดอกรัก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ใช้สีม่วงแดงเป็นสีประจำโรงเรียนอยู่แล้ว คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เห็นชอบจึงใช้สีม่วงดอกรัก เป็นสีประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่เริ่มต้น

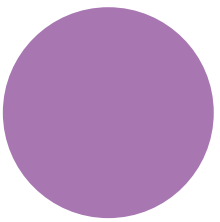

สีม่วงดอกรัก C40 M60

ต้นไม้และดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มีพัฒนาการ ดังนี้

เริ่มต้นด้วย **ดอกสัก** ดังปรากฏในตราประจำมหาวิทยาลัย และ **ดอกตะแบก** ซึ่งมีสีม่วง โดยนำต้นมาปลูกที่ตึกอธิการบดี มีผู้เสนอ **เสี้ยวดอกขาว** (กาหลง) นำมาปลูกแล้วพบว่าปลูกแล้วไม่ค่อยงามไม่เหมาะกับดิน มีผู้เสนอดอก**ราชพฤกษ์หรือ ลมแล้ง** สีเหลือง

แต่ **ดอกทองกวาว** ซึ่งมีอยู่ในพื้นที่เดิมออกดอกงดงามในฤดูหนาว นักศึกษาชอบ วงดนตรีสุนทราภรณ์นำไปแต่งเป็นเพลงไพเราะ ทำให้เป็นที่ยอมรับกันกว้างขวางกว่าดอกอื่น

ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 3/2556 เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2556 มีมติให้ประกาศว่า ต้นทองกวาว เป็นต้นไม้สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และดอกทองกวาว เป็นดอกไม้สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ดูเพิ่มเติม ประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องต้นไม้และดอกไม้ ที่เป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ลงวันที่18 พฤษภาคม 2556)

ดอกทองกวาว

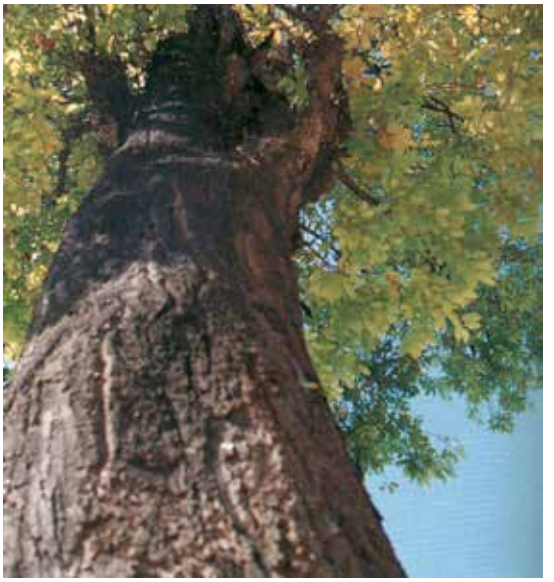

ต้นตะเคียนทอง

ดอกตะเคียนทอง

ดอกพวงคราม

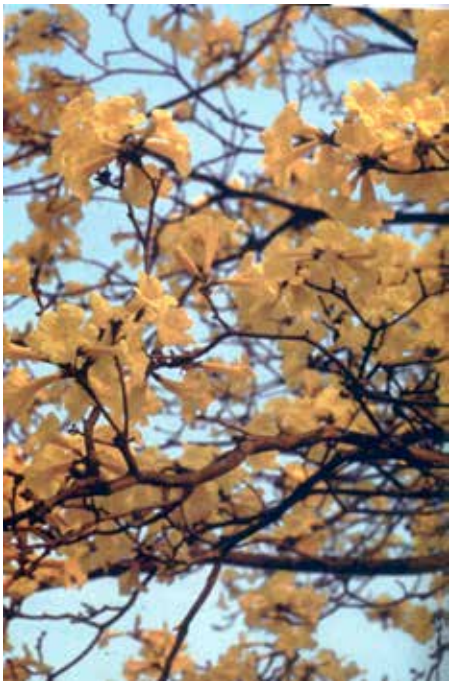

ดอกเหลืองอินเดีย

ดอกพะยอม

พระพุทธทศพลชินราช (องค์หลัง)

พระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย

“พระพุทธทศพลชินราช”

ช่วง พ.ศ.2528 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดให้มีการฉลอง 20 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รองศาสตราจารย์ ดร.บุณย์ นิลเกษ ครั้งเป็นอาจารย์สาขาวิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ร่วมหารือกับศาสตราจารย์ นายแพทย์ประยุทธ ฐิตะสุต อธิการบดีในขณะนั้น เพื่อขออนุญาตจัดหาพระพุทธชินราช ขนาดหน้าตัก 60 นิ้ว มาประดิษฐานเป็นพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นอนุสรณ์การเฉลิมฉลอง 20 ปีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมิให้มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น และขออนุญาตประดิษฐานองค์พระที่ศาลาธรรม

เมื่อได้รับอนุญาตจากอธิการบดีแล้ว ประมาณเดือนมิถุนายน พ.ศ.2528 รองศาสตราจารย์ ดร.บุณย์ นิลเกษ ได้มีโอกาสไปประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับสภาสังคมสงเคราะห์ที่วัดเบญจมบพิตรฯ กรุงเทพฯ จึงได้มีโอกาสพบองค์พระพุทธรูปซึ่งประดิษฐานอยู่หน้าห้องประชุมใหญ่ แต่เดิมองค์พระพุทธรูปยังมิได้มีการปิดทองเพียงแต่ขัดทอง เท่านั้น ซึ่งมีความสง่างามมาก รองศาสตราจารย์ ดร.บุณย์ นิลเกษ จึงเข้านมัสการเจ้าคุณ พระพุทธิวงศ์มุนี เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรฯ เพื่อขออัญเชิญองค์พระพุทธรูปมาประดิษฐานที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นอนุสรณ์ 20 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยซึ่งมิเคยมีมาในอดีตและจะประดิษฐานองค์พระพุทธรูปไว้ที่ศาลาธรรมด้วย ท่านเจ้าคุณพระพุทธิวงศ์มุนีจึงให้ รองศาสตราจารย์ ดร.บุณย์ นิลเกษ กลับมาประสานกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อทำหนังสือยืนยันอีกครั้ง

เจ้าภาพหล่อองค์พระพุทธรูปคือ นายแพทย์หมิง สุดสาคร และครอบครัว ได้ทำพิธีหล่อองค์พระพุทธรูปตามพิธีหลวงอย่างสมบูรณ์แบบ ในวันวิสาขบูชา และรอเวลาที่จะนำองค์พระพุทธรูปลงเรือไปชิคาโก

ตั้งศาลพระภูมิประจำมหาวิทยาลัย
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

เมื่อพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระพุทธิวงศ์มุนีแจ้งความประสงค์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แก่นายแพทย์หมิงแล้ว นายแพทย์หมิงจึงได้เดินทางมาดูศาลาธรรมซึ่งเป็นที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปด้วยตนเอง และมีความพึงพอใจมาก

ในขณะเดียวกันพระพุทธชินวงศ์ก็ได้มาดูสถานที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปด้วย เมื่อครั้งมาปฏิบัติศาสนกิจที่จังหวัดเชียงใหม่ และได้ดำริให้ปิดทององค์พระพุทธรูป ทั้งองค์

ในที่สุด คณะผู้อัญเชิญองค์พระพุทธรูป นำโดย รองศาสตราจารย์ ดร.บุณย์ นิลเกษ ได้อัญเชิญองค์พระพุทธรูปมาถึงวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 28 ธันวาคม พุทธศักราช 2528 ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประยุทธ ฐิตะสุต อธิการบดี พร้อมด้วยอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา จัดให้มีขบวนแห่ต้อนรับอย่างพร้อมเพรียงกัน ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร จนถึงเวลา 14.09 น. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประยุทธ ฐิตะสุต เป็นประธานจุดธูปเทียนกล่าวอัญเชิญองค์พระพุทธรูปขึ้นสู่รถยนต์บุษบก เพื่อนำขบวนออกจากวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ผ่านประตูช้างเผือกและมุ่งตรงสู่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ท่ามกลางฝนที่ตกลงมาอย่างหนัก

รองศาสตราจารย์ ดร.บุณย์ นิลเกษ ได้บรรยายเหตุการณ์ในระหว่างการเคลื่อนขบวนองค์พระพุทธรูปจากวัดพระสิงห์ มายังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไว้อย่างน่าสนใจ ว่า “ในขบวนแห่องค์พระพุทธรูปประกอบด้วยขบวนกลอง กลองยาว และช่างฟ้อน จากคณะศรัทธาวัดต่าง ๆ ขบวนได้เคลื่อนออกจากวัดพระสิงห์ท่ามกลางฝนที่ตกอย่างหนัก บริเวณรอบองค์พระมีลมพัดกระโชกแรง จนทำให้สัปทนที่กางให้องค์พระพุทธรูปหักทันที ที่บริเวณประตูช้างเผือก และมีเสียงตะโกนท่ามกลางกระแสลมที่แรงว่า “หลวงพ่อชินราชอยากดูเมืองเชียงใหม่เอาสัปทนทิ้งเสีย”

จนกระทั่งเวลา 17.00 น. โดยประมาณ ขบวนแห่ก็มาถึงประตูมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อถึงเชิงบันไดศาลาธรรมขบวนฆ้อง กลองและช่างฟ้อน หยุด

แห่ ฝนที่ตก โปรยปรายมาตลอดทาง ได้ตกกระหน่ำอย่างแรงอีกครั้ง เจ้าหน้าที่อัญเชิญองค์พระพุทธรูปลงจากรถยนต์บุษบก นำโดยศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยโรจน์ เด่นอุดม ขณะนั้นฝนยังคงตกอย่างหนักทุกคนต้องเข้าไปหลบฝนในศาลาธรรม

ในการอัญเชิญองค์พระพุทธรูปครั้งนั้นมีเรื่องน่าตื่นเต้น คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายยกองค์พระทั้งคณะได้พยายามทุกวิถีทางเพื่อที่จะยกองค์พระพุทธรูปขึ้นศาลาธรรมแต่ก็ไม่สำเร็จ แม้ว่าจะได้เตรียมรถยกไว้แล้วก็ตาม แต่เห็นว่าเป็นการไม่สมควรที่จะทำเช่นนั้น หลวงพ่อพระเทพสารเวที (ขันธ์) จากวัดเจดีย์หลวงจึงมีบัญชาให้ รองศาสตราจารย์ ดร.บุณย์ นิลเกษนำขันดอกไม้ ธูป เทียนและพระเกศไปอาราธนาอัญเชิญองค์พระพุทธรูป รองศาสตราจารย์ ดร.บุณย์ นิลเกษจึงนำขันดอกไม้และพระเกศเดินฝ่าสายฝนไปขอขมาและอาราธนาอัญเชิญขึ้นศาลาธรรม จึงสามารถยกองค์พระพุทธรูปและอัญเชิญขึ้นฐานชุกชีโดยสะดวก

หลังจากอัญเชิญองค์พระพุทธรูปขึ้นสู่ศาลาธรรมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประยุทธ ฐิตะสุต อธิการบดีได้นำพระเกศขึ้นถวาย (วางไว้บนเศียรองค์พระพุทธรูปตามเดิม) จากนั้นพระสงฆ์ 108 รูป เจริญชัยมงคลคาถาและสวดพุทธไชยมงคล (พาหุง) ถวายจนจบพร้อมกับฝนที่หยุดตกในทันที หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์ จึงเป็นการมอบสิ่งของที่ระลึกแก่คณะช่างฟ้อน และขบวนแห่จากวัดต่าง ๆ

พ.ศ.2529 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ทำหนังสือทูลเกล้าฯ ขอพระราชทาน พระนาม เป็น “พระพุทธทศพลชินราช” เพื่อให้เป็นเกียรติมงคลแก่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และในปี พุทธศักราช 2530 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดย ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี อธิการบดีในขณะนั้น ได้จัดให้มีการทอดผ้าป่าสามัคคีร่วมกับคณะสงฆ์และประชาชนชาวเชียงใหม่ เพื่อก่อสร้าง “หอพระพุทธ” ให้เป็นที่ประดิษฐานขององค์พระพุทธทศพลชินราชสืบมา
(ที่มา: ดร.บุณย์ นิลเกษ ประวัติพระพุทธทศพลชินราช)

ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง ประธานในพิธี
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

“พระพุทธพิงคนคราภิมงคล”

ในวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในปี 2539 และในโอกาสที่เมืองเชียงใหม่มีอายุครบ 700 ปี มูลนิธิพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้พิจารณาเห็นสมควรที่คณาจารย์ ข้าราชการ นักศึกษาและศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกคนจะได้น้อมรำลึกถึงโอกาสอันเป็นมหามงคลจึงได้พร้อมใจกันดำเนินการจัดสร้างวัตถุมงคลที่ระลึกขึ้น โดยกำหนดเป็นโครงการสร้างพระพุทธรูปศิลปล้านนาเหรียญพระครูบาศรีวิไชย รูปหล่อลอยองค์พระครูบาศรีวิไชย และแผ่นปั๊มนูนต่ำพระครูบาศรีวิไชยแบบห่มคลุม เพื่อเป็นศิริมงคลและเป็นที่สักการะบูชา

ในการจัดสร้างวัตถุมงคลที่ระลึกครั้งนั้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับพระกรุณาธิคุณจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายกที่ได้ทรงพระราชทานนามพระพุทธรูปที่จัดสร้างว่า “พระพุทธพิงคนคราภิมงคล” เพื่อเป็นพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยได้จัดให้มีพิธีเททอง ณ วัดพระธาตุดอย

สุเทพ โดยมีเกจิอาจารย์ ชื่อดังจากทั่วประเทศมาร่วมพิธีทุกลำดับขั้นตอน

พระพุทธลักษณะของพระพุทธพิงคนคราภิมงคล

1. เป็นพระพุทธรูปแบบ “ศิลปล้านนา”

2. องค์พระสร้างด้วยเนื้อโลหะผสม ลงรักปิดทอง ล่องชาด

3. องค์พระจากฐานถึงปลายพระเกศยาว 24 เซนติเมตร มีขนาดหน้าตักกว้าง 5 นิ้ว

4. ฐานพระพุทธรูป เป็นฐาน 8 เหลี่ยม รอบวงกว้าง 54 เซนติเมตร สูง 5 เซนติเมตร ทำด้วยเงินกะไหล่ทอง ลายประดับลักษณะล้านนา

5. องค์พระพุทธรูปทรงเครื่องศิราภรณ์ทำด้วยทองคำ ทรงสังวาลย์นพเก้าเบื้องบนกั้นฉัตรทองคำ 5 ชั้น ระย้าประดับเพชรแท้ 9 เม็ด ทับทิมแท้ 11 เม็ด

6. มีพระนามย่อสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก “ญ.ส.ส.” ทำด้วยทองคำประดับด้านหน้าฐานพระ

7. มีตราสัญลักษณ์ปีกาญจนาภิเษก ทรงครองราชย์ครบ 50 ปี เป็นทองคำลงยาประดับด้านหน้าฐานพระ

8. ด้านหลังพระพุทธรูปสลักชื่อ “พระพุทธพิงคนคราภิมงคล” ทำด้วยทองคำซึ่งได้รับ พระราชทานนามจากองค์สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายกและมีการสลักสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยรูปช้างด้วยทองคำ
(ที่มา: **วารสารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 22, 363 (มีนาคม 2539) 3)

อาคารส่วนต่อเติมจากศาลาธรรมเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปทั้งสององค์ ออกแบบโดยนายอุรุพร อินทะพันธุ์ สถาปนิกประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขณะนั้น ทั้งนี้นายอุรุพร เป็นสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารเรือนรับรองสำหรับรับเสด็จฯ ช่วงพระราชทานปริญญา ด้านหลังศาลาอ่างแก้วด้วย)
(คำบอกเล่าของนายอุรุพร อินทะพันธุ์ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565)

พระพุทธพิงคนคราภิมงคล (องค์หน้า)

งานกฐินพระราชทาน
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ภาพชุด วันตั้งศาลพระภูมิประจำมหาวิทยาลัย (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ครุยวิทยฐานะ

ครุยวิทยฐานะของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีสามชั้น คือ

1. ครุยดุษฎีบัณฑิต ทำด้วยผ้าหรือแพรสีดำ เย็บเป็นเสื้อคลุม ยาวเหนือข้อเท้าประมาณ 15 เซนติเมตร หลังจีบ ตัวเสื้อผ่าอกตลอด มีแถบกำมะหยี่สีดำ กว้าง 10 เซนติเมตร เย็บติดเป็นสาบตลอดด้านหน้าทั้งสองข้างและโอบรอบคอ เสื้อแขนกว้างยาวตกข้อมือ ปลายแขนรวบติดข้อมือ ตอนกลางแขนทั้งสองมีแถบกำมะหยี่สีดำ กว้าง 5 เซนติเมตร จำนวนสามแถบติดเรียงกันระยะห่าง 5 เซนติเมตร มีผ้าคล้องคอด้านนอก ทำด้วยผ้าหรือแพรสีดำเช่นเดียวกับเสื้อ ด้านในทำด้วยผ้าหรือแพรสีม่วงดอกรัก มีแถบกำมะหยี่สีประจำคณะหรือสีประจำสาขาวิชา กว้าง 8 เซนติเมตร ทาบรอบคอ ปลายนอกของผ้าคล้องคอขลิบด้วยผ้าหรือแพรสีม่วงดอกรัก กว้าง 1 เซนติเมตร ประกอบด้วยหมวกแผ่นสี่เหลี่ยมจัตุรัสยาวด้านละ 24 เซนติเมตร ทำด้วยผ้าหรือแพรสีดำ มีพู่ทำด้วยดิ้นทองยาว 22 เซนติเมตร

2. ครุยมหาบัณฑิต เช่นเดียวกับครุยดุษฎีบัณฑิต แต่แถบกำมะหยี่สีดำที่เย็บติดเป็นสาบ กว้าง 8 เซนติเมตร ต้นแขนกว้าง ปลายแขนแคบมีช่องสอดแขนออกมาที่ท้องแขน ทิ้งชายห้อย ไม่มีแถบที่แขน หมวกมีพู่ทำด้วยไหมสีดำยาว 22 เซนติเมตร
(สำหรับแพทยศาสตรบัณฑิต ทันตแพทยศาสตรบัณฑิต สัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ใช้ครุยมหาบัณฑิต)

3. ครุยบัณฑิต เช่นเดียวกับครุยมหาบัณฑิต แต่แถบกำมะหยี่สีดำที่เย็บติดเป็นสาบ กว้าง 6 เซนติเมตร แขนกว้างยาวถึงข้อมือ

สีประจำคณะและสีประจำสาขาวิชา

คณะเกษตรศาสตร์	สีเหลืองข้าวโพด
คณะทันตแพทยศาสตร์	สีม่วงแก่
คณะทันตแพทยศาสตร์(วิทยาศาสตร์การแพทย์) และคณะแพทยศาสตร์ (วิทยาศาสตร์การแพทย์)	สีเขียวตองอ่อน
คณะเทคนิคการแพทย์	สีน้ำเงิน
คณะบริหารธุรกิจ	สีเทาอมฟ้า
คณะพยาบาลศาสตร์	สีแสด
คณะแพทยศาสตร์	สีเขียวแก่
คณะเภสัชศาสตร์	สีเขียวมะกอก
คณะมนุษยศาสตร์	สีขาว
คณะวิจิตรศิลป์	สีแดงชาด
คณะวิทยาศาสตร์	สีเหลือง
คณะวิศวกรรมศาสตร์	เลือดหมู
คณะศึกษาศาสตร์	สีฟ้าอ่อน
คณะเศรษฐศาสตร์	สีบานเย็นแก่
คณะสังคมศาสตร์	สีฟ้าแก่
คณะสัตวแพทยศาสตร์	สีฟ้าหม่น
คณะอุตสาหกรรมเกษตร	สีทอง
บัณฑิตวิทยาลัย (สาขาวิชาร่วม)	สีบานเย็น
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์	สีเหลืองทราย

(พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชา อักษรย่อสำหรับสาขาวิชา ครุยวิทยฐานะและเข็มวิทยฐานะของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่ 2) **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 118 ตอนที่ 3 ก วันที่ 17 มกราคม 2544)

เพลงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. มช.ถิ่นสวรรค์
3. อ่างแก้ว
4. สวรรค์ มช.
5. ราตรีอ่างแก้ว
6. ลาแล้วเวียงขวัญ
7. มาร์ช มช.
8. เอื้องขวัญ
9. อ่างแก้วขวัญใจ
10. ลา มช.
11. ดาว มช.
12. คุ้มเกล้าชาว มช.
13. มช.รักกัน
14. มช.เร่งร็อค
15. กลับมา มช.
16. มช.เกรียงไกร
17. รำวง มช.รักเรียน
18. รำวง มช. เชียงใหม่
19. ลาภูพิงค์

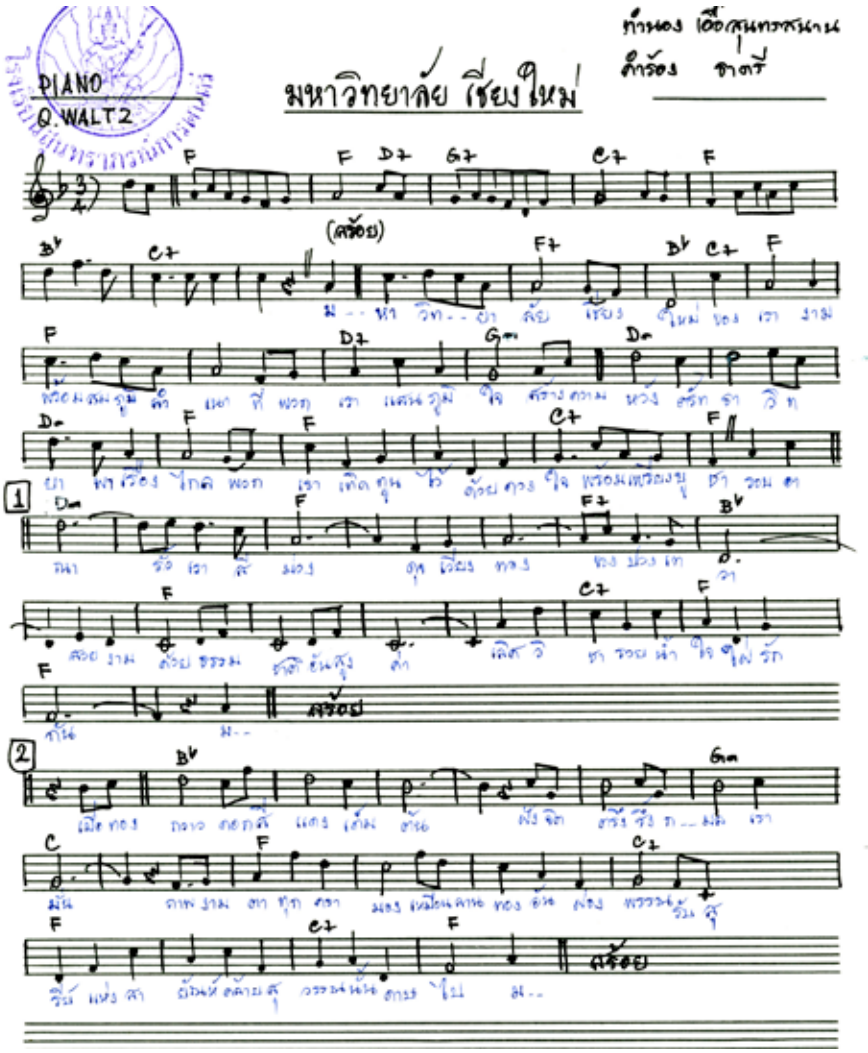

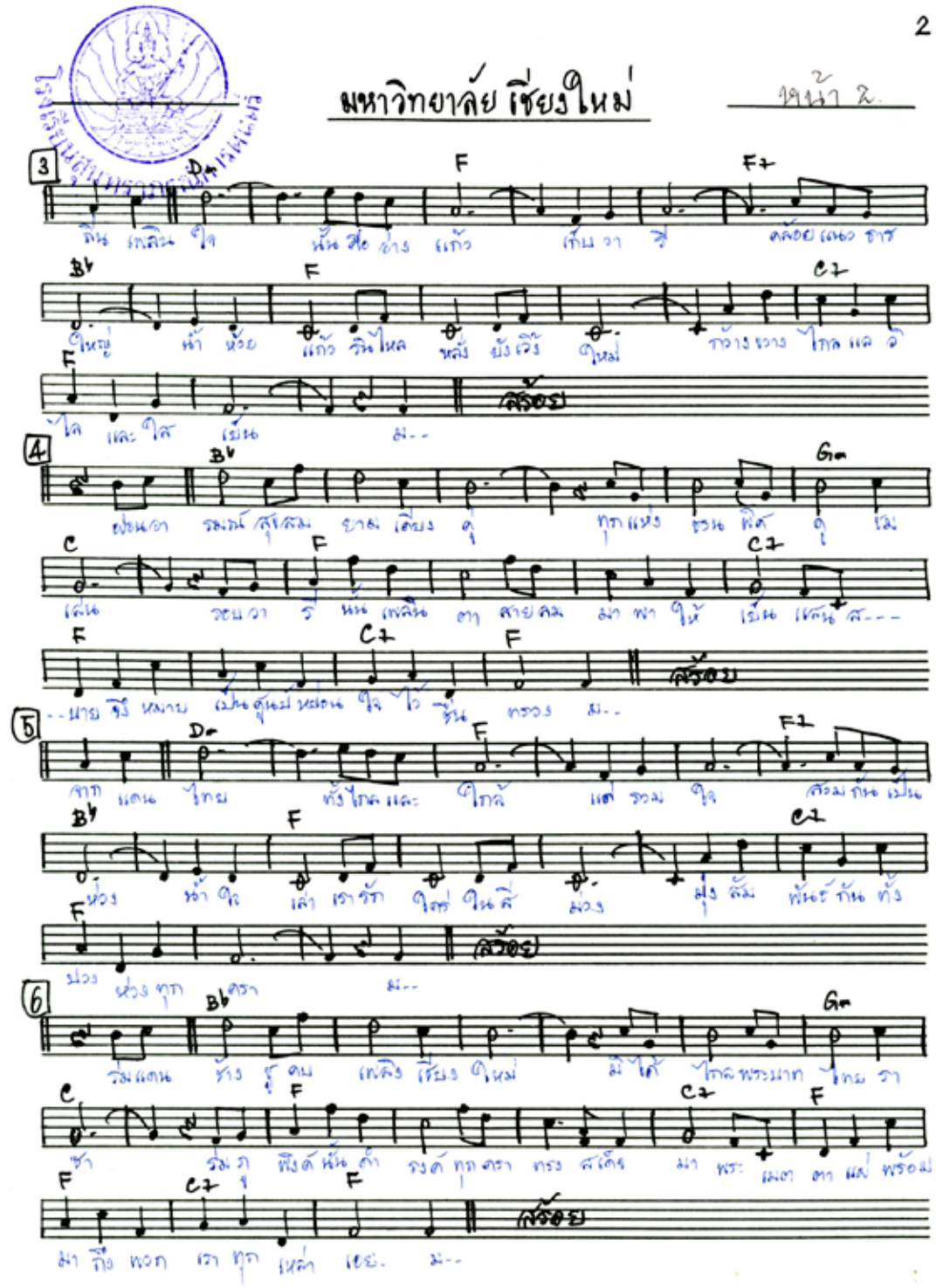
มหาวิทยาลัย เชียงใหม่
ต่อหน้า 2.
3
4
5
6
F
Fz
Bb
C7
Gm
C
Dm
สร้อย

(ดูเพิ่มเติม ประวัติเพลง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใน **ทศวรรษแรกชีวิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2507-2516)** หน้า 245-247)

"ภาคผนวกสาม"

นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ออกค่ายอาสาพัฒนาที่ ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2513
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

กำเนิดองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2515
และบันทึกความทรงจำของศิษย์เก่าสัตวบาล รุ่นที่ 1
ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นดอยสุเทพ

รองศาสตราจารย์ ดร.มงคล รายะนาคร อดีตนายกสโมสร คณะวิทยาศาสตร์ (พ.ศ.2514-2515) ประธานคณะกรรมการร่างข้อบังคับว่าด้วยองค์การนักศึกษาฯ พ.ศ... (พ.ศ.2517-2523) จบปริญญาเอกแล้วกลับมาเป็นอาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับเลือกเป็นเลขาธิการสภาอาจารย์ 1 สมัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเภทเลือกตั้งจากคณาจารย์ประจำ หลายสมัย เป็นหัวหน้าภาควิชาเคมี และคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เกษียณอายุราชการ เมื่อ พ.ศ.2552 ทำหน้าที่ปรึกษาอธิการบดี (พ.ศ.2556-24 กรกฎาคม 2565)

กำเนิดองค์การนักศึกษา มช. 2515

รองศาสตราจารย์ ดร.มงคล รายะนาคร

 # บันทึกจากอดีตนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงอดีตผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ท่านหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปแล้วครึ่งศตวรรษ #

เมื่อไม่นานมานี้ ผมได้รับหนังสือเล่มหนึ่งจากฝ่ายเลขานุการอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชื่อหนังสือคือ “เรื่องเล่าในวัยสนธยา” มีชื่อ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ เป็นผู้เขียน องค์การเภสัชกรรมจัดพิมพ์ครั้งแรกตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2553 ISBN 978-974-496-116-7 เป็นหนังสือที่ผมอ่านแล้วอ่านอีกได้หลายรอบ เพราะอาจารย์เขียนเล่าได้อย่างสนุกสนาน ให้เกร็ดความรู้หลากหลาย และทำให้สำนึกได้ว่าอาจารย์กับบุรพาจารย์อีกหลายท่าน ได้ทุ่มเทความรู้ความสามารถอย่างมากมายในการทำให้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Alma Mater ของเรา ผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ มาเป็นมหาวิทยาลัยที่โดดเด่นจนถึงปัจจุบันนี้

ผมชื่อ มงคล รายะนาคร เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มช.) ช่วงปี พ.ศ.2511-2515 เป็นช่วงที่มีอธิการบดีที่มีชื่อว่า พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิรวงศ์ ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง และศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ตามลำดับ โดยสองท่านหลัง มีศาสตราจารย์นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ คืออาจารย์เองแหละครับ เป็นรองอธิการบดีฝ่ายปกครอง ที่ผมและเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นมีความเคารพรักมาอย่างต่อเนื่อง

ผมได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกสโมสรนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2514-2515 ปีเดียวกันกับที่สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (สมช.) มีนายกสโมสรชื่อ โอสถ สาครินทร์ และอุปนายกสโมสรชื่อ พิชัย เอกพิทักษ์ดำรง (เสียชีวิต มกราคม 2565) และคณะสังคมศาสตร์มีนายกสโมสรนักศึกษาชื่อ ภาณุรัตน์ มีเพียร เป็นช่วงที่สโมสรนักศึกษาคณะ มีกำลังนักศึกษามากกว่า สมช. ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากเป็นช่วงที่มีเพียงประกาศของมหาวิทยาลัยรองรับการดำเนินงานของ สมช. การจัดกิจกรรมค่ายอาสาชนบทอันเป็นกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ของ สมช. เอง ได้รับงบประมาณสนับสนุนน้อยกว่ากิจกรรมกีฬาและนันทนาการ จนผู้นำนักศึกษาต้องวิ่งหาสปอนเซอร์ให้ทันก่อนออกค่ายอาสาช่วงปิดภาคเรียนแต่ละครั้งกันแบบจ้าละหวั่น อีกทั้งกิจกรรมในการทำสื่อหนังสือพิมพ์และวารสาร เพื่อเป็นเวทีให้นักศึกษาได้เสนอผลงานความคิดเห็นต่าง ๆ ในกรอบของชุมนุมวรรณศิลป์ สมช. ก็มีความอัตคัดในเรื่องทุนในการทำหนังสือ แม้ว่ามากล้นด้วยงานเขียน ประกอบกับการมีเรื่องราวทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างคณะ จากการแข่งขันกีฬาบางครั้ง ก็ไม่ยุติได้ง่ายนัก จึงมีการเรียกร้องโดยนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รุ่นของผมและรุ่นน้อง ที่มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความเห็นกันให้มีธรรมนูญองค์การนักศึกษา โดยนักศึกษา ขึ้นมาเป็นกติกาหลักในการใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัย

(แถวนั่ง) อรพิน เรืองรอง ศาสตราจารย์ นายแพทย์โอกาส พลางกูร ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ (นายกสภามหาวิทยาลัย) ศาสตราจารย์ นาวาอากาศเอก นายแพทย์ตะวัน กังวานพงษ์ สมฤดี นำธวัช อรอุไร กิตติวรากูล (แถวยืน) ยุติศักดิ์ เอกอัคร (นายกสมช. 2516) ไพรัช พันธุ์นรา ทวีชัย เติมคุนานนท์ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ (รองอธิการบดีฝ่ายปกครอง) มงคล รายะนาคร (อาจารย์ที่ปรึกษา สมช. 2516) อาจารย์สุข เดชชัย (อาจารย์ที่ปรึกษา สมช. 2515) ฉวีวรรณ ทองสิงห์ ประสิทธิ์ ธนณาเคนทร์ (ที่มา: **ทศวรรษแรก ชีวิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2507-2516)** หน้า 94)

อย่างมีความหมายร่วมกัน โดยเชื่อว่าธรรมนูญองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จะเป็นกติกาที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีประสิทธิผลและเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้น

ที่ผมเขียนถึงอาจารย์ในวันนี้ เพื่อขอนุญาตตั้งข้อสังเกตนิดเดียวครับ ในส่วนของหนังสือ “เรื่องเล่าในวัยสนธยา” ตอนการเลือกตั้งอธิการบดี หน้า 29-33 มีใจความว่าอาจารย์เป็นอธิการบดีคนแรกของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2518-2519) ที่มาจากวิธีการ “จ่อมบัตร” เลือกตั้งโดยตรงที่ดำเนินการโดยสภาอาจารย์ ช่วงปี 2518 แต่อาจารย์ก็ได้สรุปว่าการเลือกตั้งโดยตรงส่งผลเสียต่อพัฒนาการของมหาวิทยาลัย อีกทั้งข้อมูลตรงจาก ดร.สุขุม นวลสกุล ดร.เกษม สุวรรณกุล และ ดร.สมศักดิ์ ชูโต ผู้มีบทบาทสูงในวงการมหาวิทยาลัยไทยในยุคนั้น ยืนยันตรงกันว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยอื่นๆ ก้าวผิดไปแล้ว ในเรื่องการได้มาซึ่งอธิการบดี ดังนั้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่อย่าเอาอย่าง ประกอบกับระบบการเลือกตั้ง ทำให้เกิดการแบ่งกลุ่มแบ่งฝ่าย ขาดเอกภาพในการทำงานสภามหาวิทยาลัยในชุดที่อาจารย์ได้เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยในภายหลัง (พ.ศ.2525-2529) จึงได้ให้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใช้ระบบการสรรหาอธิการบดีในแบบสากลเหมือนกับมหาวิทยาลัยในนานาประเทศ แทนระบบการเลือกตั้ง

ประเด็นที่ผมขออนุญาตตั้งข้อสังเกต ไม่เกี่ยวกับที่มาของอธิการบดี แต่เป็นในส่วนของความเป็นมาขององค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เผอิญอาจารย์ได้เขียนไว้ในส่วนที่อยู่ในตอนการเลือกตั้งอธิการบดี ที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เกิดขึ้นในช่วงปี 2518 แต่โดยความเป็นจริง องค์การ

ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ภาพล่างสุดมี อาจารย์ภิญโญ ทองดี สมัยเป็น
นักศึกษาใส่หมวกนั่งกลางภาพ
(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

นักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีสโมสรนักศึกษา สภานักศึกษา และตุลาการนักศึกษา เป็นองค์ประกอบ ที่เป็นอิสระต่อกันแต่รับผิดชอบร่วมกัน ถือกำเนิดที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อกลางปี พ.ศ.2515 โดยอาจารย์และอธิการบดี ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เป็นผู้ให้กำเนิดจากร่างข้อบังคับว่าด้วยองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ดำเนินการยกร่าง โดยตัวแทนนักศึกษาที่ได้รับการเลือกตั้งจากคณะต่าง ๆ โดยคณะกรรมการยกร่างฯ ยินยอมในเบื้องต้นที่จะใช้คำว่า “ข้อบังคับ”แทนคำว่า “ธรรมนูญ” ตามคำแนะนำของ อาจารย์ประดิษฐ์ วิชัยดิษฐ์ ผู้ให้ความรู้แก่คณะกรรมการยกร่างฯ ว่า คำว่า “ธรรมนูญ” ที่นักศึกษาเรียกร้อง ไม่อยู่ในระบบของกฎหมายหลักของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (หมายถึง พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2512) ต้องเรียกเป็นข้อบังคับหรือระเบียบมหาวิทยาลัย ที่ออกโดยสภามหาวิทยาลัย จึงจะมีผลบังคับใช้

อาจารย์ในฐานะรองอธิการบดีฝ่ายปกครอง ในขณะนั้น ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิการบดีในด้านกิจการนักศึกษา ได้แต่งตั้งให้ตัวแทนนักศึกษาที่ได้รับการเลือกตั้งจากนักศึกษาในคณะของตน ทำหน้าที่คณะกรรมการร่างข้อบังคับว่าด้วยองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในภาคเรียนที่ 2 ปี 2514 โดยผมได้รับการเลือกจากที่ประชุมคณะกรรมการดังกล่าว ให้เป็นประธานคณะกรรมการ และ น.ส.สุภาพร กองพรหม จากคณะศึกษาศาสตร์ เป็นเลขานุการ หลังจากนั้นคณะกรรมการก็ได้ทำงานกันอย่างทุ่มเทจากเดือนพฤศจิกายน 2514 จนถึง มกราคม 2515 โดยใช้เวลาช่วงเย็น-กลางคืน สัปดาห์และ 2-3 ครั้ง ที่ห้องประชุมชั้นบนอาคารแบดมินตัน สมช. (หอศิลป์ปิ่นมาลาในปัจจุบัน) โดยมีการสรุปผลการประชุมแต่ละสัปดาห์ ออกเป็นเอกสารโรเนียวให้ตัวแทนแต่ละคณะนำไปติดตามบอร์ดของ

สโมสรคณะ และหอพักต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ เพื่อให้นักศึกษาทั้งหลายได้ติดตาม พร้อมทั้งนำความเห็นที่ตัวแทนแต่ละคนได้รับ มาประกอบการประชุมในการยกร่างข้อบังคับว่าด้วยองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แทบทุกสัปดาห์

ช่วงที่มีการประชุมของคณะกรรมการยกร่างฯ บางคืนอาจารย์ฝ่ายปกครองนักศึกษาในทีมงานของอาจารย์ และตัวอาจารย์เอง ก็ได้กรุณาแวะเข้าสังเกตการณ์การประชุมและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ แก่ตัวแทนนักศึกษาจากคณะต่าง ๆ ที่เป็นคณะกรรมการยกร่างข้อบังคับฯ และมีอยู่ครั้งหนึ่ง ที่คณะกรรมการฯ ตั้งคำถามว่าหากที่ประชุมคณะกรรมการยกร่างข้อบังคับฯ จะกำหนดโครงสร้างเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ โดยต่างไปจากรูปแบบของ สมช. ที่เป็นมาก่อน มหาวิทยาลัยจะรับได้หรือไม่ คำตอบที่ทำให้พวกเราอุ่นใจและมีกำลังใจทำงานกันต่อก็คือ “เสนอได้ทุกอย่างที่คิดแบบวิญญูชน ก็จะไม่เป็นปัญหา” ในครั้งนั้น คณาจารย์ฝ่ายปกครองนักศึกษา ที่มีอาจารย์นำไปแวะเวียนสังเกตการณ์การประชุมคณะกรรมการร่างข้อบังคับองค์การนักศึกษา ที่ทุกคนจำกันได้ดี คือ อาจารย์ประดิษฐ วิชัยดิษฐ คณะสังคมศาสตร์ อาจารย์อาคม พัฒิยะ คณะมนุษยศาสตร์ อาจารย์อาจินต์ จินตนุกูล คณะวิทยาศาสตร์ อาจารย์บุญวาทย์ ลำเพาพงศ์ คณะเกษตรศาสตร์ อาจารย์สุข เดชชัย คณะมนุษยศาสตร์ และ อาจารย์ณัฏฐ์ ชพานนท์ คณะสังคมศาสตร์ เป็นต้น

คณะกรรมการร่างข้อบังคับว่าด้วยองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประชุมครั้งสุดท้ายปลายเดือนมกราคม 2515 และส่งร่างฉบับสุดท้ายให้มหาวิทยาลัย ก่อนการสอบไล่ในเดือนกุมภาพันธ์ 2515 ผ่านอาจารย์สุข เดชชัย (อาจารย์ที่ปรึกษา สมช.) ผู้แจ้งให้พวกเราทราบว่า สิ่งที่พวกเรายกร่างมา จะไม่เป็น “ข้อบังคับ” แต่จะเป็น “ระเบียบ” (ตามความเห็นใหม่ของอาจารย์ประดิษฐ วิชัยดิษฐ) แต่ยังคงสาระหลักเดิมของคณะกรรมการยกร่างฯ ไว้อยู่ครบ คือ ให้มีองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบด้วยสามส่วน คือ สมช. สภานักศึกษา และตุลาการนักศึกษา ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยไม่กำหนดให้มีนายกองค์การนักศึกษา แต่ให้ทั้งสามส่วนรับผิดชอบความเป็นองค์การ

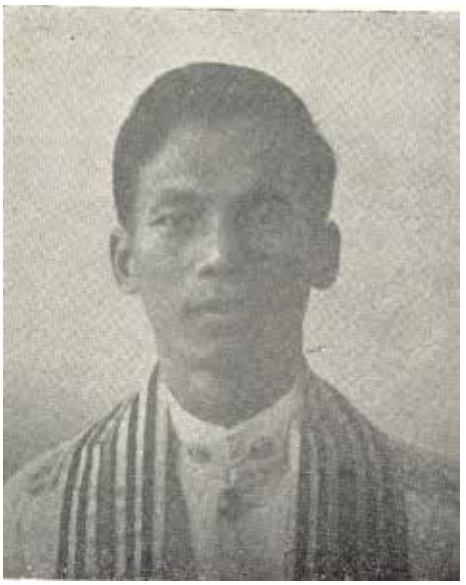

อาจารย์สุข เดชชัย

อาจารย์ประดิษฐ์ วิชัยดิษฐ

นักศึกษาร่วมกัน โดยในส่วน สมช. ที่นอกจากประกอบด้วยกรรมการบริหารและประธานฝ่ายชุมนุมต่างๆนั้น ให้มีนายกสโมสรนักศึกษาคณะต่าง ๆ ร่วมเป็นกรรมการกลางด้วย โดย สมช. ทำหน้าที่ในการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา มีสภานักศึกษาทำหน้าที่ในการพิจารณาโครงงานและงบประมาณในการดำเนินงานของ สมช. รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงานของ สมช. เป็นศูนย์กลางในการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการนักศึกษาทั้งปวง และตุลาการนักศึกษาทั้งหมดทำงานในรูปแบบคณะกรรมการตุลาการ ทำหน้าที่พิจารณากรณีพิพาทของนักศึกษาและการกระทำที่เข้าข่ายผิดวินัยนักศึกษาต่าง ๆ แล้วสรุปผลการพิจารณา เพื่อเสนอมหาวิทยาลัยดำเนินการตามมติของคณะกรรมการตุลาการนักศึกษา

ในวันที่ 4 มีนาคม 2515 มหาวิทยาลัยได้ทำประกาศนียบัตรให้กรรมการสโมสรนักศึกษาและนักศึกษาที่เป็นกรรมการร่างข้อบังคับองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทุกคน โดยผู้ลงนามในประกาศนียบัตรประกอบด้วยอธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายปกครอง และอาจารย์สุข เดชชัย (อาจารย์ที่ปรึกษา สมช.) ผมมาทราบในภายหลังว่าอาจารย์ได้นำร่างระเบียบว่าด้วยองค์การนักศึกษา ฉบับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนออธิการบดี เพื่อนำเสนอสภามหาวิทยาลัย แล้วในที่สุด ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน อธิการบดีทำการแทนนายกสภามหาวิทยาลัย ได้ลงนามประกาศใช้ระเบียบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2515 กลางปี 2515 เป็นช่วงที่รุ่นของผมจบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้ว และเป็นช่วงระยะเวลาหลังการออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ.2515 แต่ก่อนที่ศาสตราจารย์ สุกิจ นิมมานเหมินท์ จะมาเป็นนายกสภามหาวิทยาลัย ของ

ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่นานนัก

การที่องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในรูปแบบที่มีสโมสรนักศึกษา สภานักศึกษา และตุลาการนักศึกษา เป็นองค์ประกอบทั้งสามครบโดยมีอิสระต่อกันแต่รับผิดชอบร่วมกัน ได้ถือกำเนิดเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อ 50 ปีมาแล้วนี้ น่าจะถือได้ว่าเป็นเสี้ยวประวัติศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่น่าสนใจ

ผลพวงจากระเบียบว่าด้วยองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังกล่าว มีลำดับที่คนรุ่นหลังอาจไม่ทราบกัน กล่าวคือ สมช. ชุด

ที่มี นายสวัสดิเกียรติ โรจนสุวรรณ (รุ่นรหัส 12) ได้รับการเลือกตั้ง ตั้งแต่ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2514 ราว ๆ เดือนธันวาคม 2514-มกราคม 2515 ตามระบบจารีตที่มีมาตั้งแต่รุ่นแรก ๆ พอมีระเบียบว่าด้วยองค์การนักศึกษาออกมาราว ๆ เดือนมิถุนายน 2515 จึงมีการเลือกตั้งสมาชิกสภานักศึกษา และตุลาการนักศึกษาตามระเบียบดังกล่าว แต่มหาวิทยาลัยก็ยังให้ สมช. ชุดนายสวัสดิเกียรติ โรจนสุวรรณ ดำเนินงานต่อ โดยไม่มีการเลือกตั้งใหม่ เพียงแต่ให้สภานักศึกษาพิจารณาโครงงาน-งบประมาณ และติดตามการดำเนินงานของ สมช. ชุดดังกล่าวตามระเบียบว่าด้วยองค์การนักศึกษา โดยมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ นักศึกษารุ่นรหัส 12 เป็นประธานสภานักศึกษา ส่วนตุลาการนักศึกษาที่ได้รับการเลือกตั้งจากคณะต่าง ๆ คณะละ 1 คน ทำงานกันในรูปแบบของคณะกรรมการตุลาการนักศึกษา ที่ไม่มีการกำหนดตำแหน่งประธาน แต่เลือกกันเองให้มีผู้หนึ่งเป็นประธานที่ประชุม

นักศึกษาที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นตุลาการนักศึกษา จากแต่ละคณะ เป็นนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของคณะ ที่มีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีเด่น เท่าที่ผมพอจะจำได้ นักศึกษาผู้หนึ่งที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นตุลาการนักศึกษาชุดแรกเป็นนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ รุ่นถัดจากผม ชื่อนายเรืองศักดิ์ ทรงสถาพร รหัสรุ่น 12 (ภายหลังจบปริญญาเอกฟิสิกส์ดาราศาสตร์ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติในปัจจุบัน)

การเลือกตั้งกรรมการสโมสรนักศึกษา สมาชิกสภานักศึกษา และตุลาการนักศึกษาพร้อม ๆ กันครั้งแรก เกิดขึ้นราว ๆ ช่วงต้นเดือนมกราคม 2516 โดยในส่วนของสโมสรนักศึกษา ได้ชุดที่มีนายยุติศักดิ์ เอกอัคร นักศึกษารุ่นรหัส 13 เป็นนายก สมช. มีนักศึกษาจากคณะต่าง ๆ ร่วมเป็นกรรมการบริหาร ได้แก่ นายไพรัช พันธุ์นรา

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์

(อุปนายก) น.ส. สมฤดี ชัยธวัช (อุปนายก) น.ส. อรอุไร กิตติวรางกูร (เลขานุการ) น.ส. อรพิน เรืองรอง (เหรัญญิก) นายทวีชัย เติมคุนานนท์ (ประชาสัมพันธ์) นายประสิทธิ์ ธนณาเคนทร์ (ปฏิคม) โดยในส่วนของสภานักศึกษา นายนิรันดร์ กิติชัยวรรณ นักศึกษา รุ่นรหัส 13 ได้รับการเลือกจากสมาชิกสภานักศึกษาทุกคณะ ให้เป็นประธานสภานักศึกษา

ในหนังสือ “เรื่องเล่าในวัยสนธยา” หน้า 60 อาจารย์ได้เล่าถึงการปฏิบัติงานของตุลาการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งหนึ่ง ราว ๆ ปี 2518 ในช่วงที่อาจารย์เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีกรณีนักศึกษาที่เป็นกรรมการ สมช. ผู้หนึ่ง มีพฤติกรรมฉ้อฉล มหาวิทยาลัยได้ให้คณะกรรมการตุลาการนักศึกษาพิจารณา ปรากฏว่าตุลาการนักศึกษาได้พิจารณาจากข้อมูลหลักฐานต่างๆแล้ว มีมติเป็นเอกฉันท์ให้พักการเรียนนักศึกษาเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา ในทัศนะของผม มติดังกล่าวเกิดจากตุลาการนักศึกษา มีวุฒิภาวะและวิจารณญาณเยี่ยงวิญญูชนในการทำหน้าที่ ไม่ได้เข้าข้างนักศึกษาด้วยกันเองแบบไร้เหตุผล เหมือนกับที่บางท่านอาจไม่ไว้วางใจมาก่อน อย่างไรก็ดีในที่สุดผู้ที่ออกคำสั่งตามมติตุลาการนักศึกษาชุดดังกล่าวก็ต้องเป็นอธิการบดี ผู้มีอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2512 และข้อบังคับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยโทษ

กิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วินัยนักศึกษา พ.ศ.2515

ในช่วงที่อาจารย์เป็นรองอธิการบดีฝ่ายปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผมและนักศึกษาอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ที่สนใจในการขีดเขียน โดยใช้นามปากกาบ้างและใช้นามจริงบ้าง ตามยุคสมัยของการแสวงหาความหมายของชีวิตในมหาวิทยาลัย ทั้งที่ร่วมรุ่นกัน (ประสพสุข ภุชงค์เจริญ สุภาพ คลี่ขจาย นิติธารก์ มานะทัต สถาพร ศรีสัจจัง สุเมธ แสงนิ่มนวล วิทยา ตติยามร สกุล กังวานไกล ฯลฯ) และรุ่นถัด ๆ มา (ดนัย ส่องแสงจันทร์ ชัชวาล ปุญปัน รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน ทวีชัย เติมคุนานนท์ วิชาญ ศิริชัย เอกวัฒน์ ฯลฯ) ที่รู้จักกันผ่านตัวอักษรใน มช. สาร ทองกวาว วลัญชทัศน์ และหนังสือพิมพ์บอร์ด มีความนับถืออาจารย์และทีมฝ่ายปกครองนักศึกษาของอาจารย์ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการให้ในห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ เพราะอาจารย์กับทีมงาน รับฟังและให้โอกาสพวกเราได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเสรี แม้ว่าจะมีมุมมองแตกต่างกันในบางเรื่อง แต่ในขณะเดียวกันอาจารย์และคณาจารย์ทีมงานของอาจารย์ ก็ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลาย ให้พวกเราได้ทราบ และเรียนรู้ถึงวิถีแห่งการอยู่ในสังคมโลกแห่งความเป็นจริง

หากในอดีตที่ผ่านมา ถ้าความประมาทพลาดพลั้งอันใด ที่ผมได้ล่วงเกิน ด้วยกายกรรมก็ดี วจีกรรมก็ดี หรือมโนกรรมก็ดี ต่ออาจารย์และคณาจารย์ที่ผมได้เอ่ยนามไว้ในบันทึกนี้ ทั้งที่มีชีวิตอยู่ หรือได้ไปรอพวกเราอยู่ในอีกภพหนึ่งแล้ว ก็ขอได้โปรดอโหสิกรรมในความประมาทพลาดพลั้งเหล่านั้น แก่ผมด้วยเทอญ

ด้วยความเคารพรักและนับถืออาจารย์เสมอ

มงคล รายะนาคร

16 กุมภาพันธ์ 2565

2 มีนาคม 2565 แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 1

ป.ล. ช่วงปี 2517-2523 ผมได้ไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทและเอก ณ ต่างประเทศ เมื่อกลับมาเป็นอาจารย์สังกัดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เป็นเลขาธิการสภาอาจารย์ 1 สมัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยประเภทเลือกตั้งจากคณาจารย์ประจำติดต่อกัน (หลายสมัย) และหัวหน้าภาควิชาเคมีและคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อย่างละ 1 สมัย โดยเกษียณอายุการทำงานจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2552

ดร.นิรันดร โพธิกานนท์ ประธานชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ กำลังกล่าวอวยพรปีใหม่ให้สมาชิกชมรมจักรยานฯ (ในภาพมี สมโชติ อ๋องสกุล วิทยากรรายการย้อนรอยประวัติศาสตร์ ทุกวันอาทิตย์ปลายเดือนและคุณแก้ว ศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

บันทึกความทรงจำของศิษย์เก่าสัตวบาล รุ่นที่ 1

นิรันดร โพธิกานนท์ รหัส 078005

ผมมีความรู้สึกสับสนอยู่ในตัวพอสมควรเมื่อเรียนถึงภาคการศึกษาสุดท้ายในปี 2510 ใกล้จะจบและจะเป็นนักศึกษาเกษตรสาขาวิชาเอกสัตวบาลอยู่เพียงคนเดียวในหมู่เพื่อนฝูงที่จะจบพร้อมกันทั้งหมด 7 คน รุ่นแรกนั้นเรียนมาด้วยกันเกือบทุกวิชา คล้าย ๆ กับกสิกรรม-สัตวบาลของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เปลี่ยนจากหลักสูตร 5 ปีมาเป็น 4 ปีรุ่นแรกพร้อม ๆ กัน รุ่นแรก ๆ นั้นเรียนวิชาทางเกษตรศาสตร์กับท่านอาจารย์พิเศษ (ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาโท) จากสถาบันการศึกษาอื่น เช่น จากวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ สถานีกสิกรรมแม่โจ้และสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ห้วยแก้ว คือ ท่านอาจารย์สังเวียน โพธิ์ศรี ซึ่งขณะนั้นเป็นหัวหน้าสถานี และต่อมาท่านย้ายมาเป็นอาจารย์ภาควิชาสัตวศาสตร์ แต่เมื่อตอนที่คณะเกษตรศาสตร์เริ่มก่อตั้งใหม่ ๆ เมื่อปี 2509 โดย ดร.สุขุม อัศเวศน์นั้น ภาควิชาสัตวบาลก็กำลังก่อตัว โดยมีอาจารย์หนุ่ม ๆ จบจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เข้ามาเริ่มบุกเบิกไร่ฝึกสองฟากของห้วยทราย ในเขตตำบลแม่เหียะ ในระยะแรก ๆ ได้แก่ อาจารย์นรินทร์ ทองศิริ อาจารย์บำรุง มีน่วม อาจารย์มนตรี พลันสังเกตุ อาจารย์วีรพล ธรรมคุณ และต่อมาทางคณะได้โอน อาจารย์ศิริพงษ์ สุคนธสรรพ์ ผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงและผลิตสุกรจากกรมปศุสัตว์ซึ่งสำเร็จการศึกษาปริญญาโททางสัตวบาลมาเป็นหัวหน้าภาควิชาสัตวบาลท่านแรก และตามมาด้วย อาจารย์บุญลือ เผือกผ่อง ผมเองมีโอกาสได้เรียนวิชาและรับความรู้ทางสัตวบาลจากอาจารย์ประจำในภาควิชาเพียง 2 ท่านเท่านั้น ท่านแรกคือ อาจารย์นรินทร์ ในวิชาโคนม และได้ทำปัญหาพิเศษเรื่อง ศักยภาพการผลิตปศุสัตว์ของประเทศไทย กับท่านอาจารย์ศิริพงษ์ ในขณะที่เพื่อน ๆ ของผมในทางพืชและดินต่างก็ทำปัญหาพิเศษส่วนใหญ่กับ อาจารย์ ดร.กระจ่าง พันธุมนาวิน และได้เห็นรุ่นน้อง ๆ ถัดมาเรียนวิชาสัตวบาลกับอาจารย์ศิริพงษ์ กันคนละหลายวิชา

ตอนใกล้จะสำเร็จการศึกษานั้น ผมคิดว่าจะไปช่วยคุณพ่อทำโรงสีที่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีและจะถือโอกาสเริ่มฟาร์มเลี้ยงหมูไปด้วย เพราะมีรำและปลายข้าวซึ่งสมัยนั้นขายให้แก่ฟาร์มเลี้ยงหมูในพื้นที่ใกล้เคียงเสมอมา แต่เมื่อสอบเสร็จแล้ว อาจารย์ ดร.สุขุม ได้ชวนผมให้อยู่ในภาควิชาสัตวบาลช่วยงานอาจารย์ศิริพงษ์และ

อาจารย์สังเวียน โพธิ์ศรี

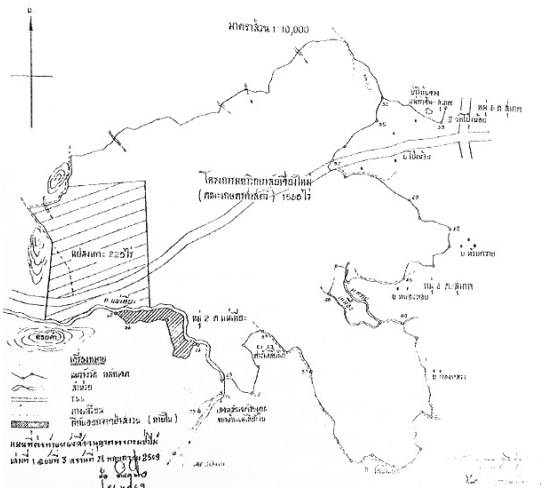

แผนที่แสดงบริเวณกันออกจากป่าสงวนแห่งชาติ ดอยสุเทพ เพื่อทำแปลงเพาะปลูก ของป่าไม้เขตเชียงใหม่และโครงการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ขอบคุณคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้มอบแผนที่)

อาจารย์นรินทร์ ทองศิริ ดูแลงานฟาร์มเลี้ยงวัวในแม่เหียะและให้พักในไร่ฝึกแม่เหียะซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้กัน ครั้งหนึ่งก่อนที่ผมจะได้เข้าไปอยู่ในแม่เหียะนั้นผมได้ไปช่วย อาจารย์นรินทร์ติดตามฝูงวัวที่ทางภาควิชาซื้อมาจากภาคกลาง เมื่อเอามาลงในไร่ฝึกวันแรก ๆ นั้น มันเกิดแตกตื่นกับป่าและที่อยู่ใหม่ซึ่งเป็นคอกชั่วคราว ส่วนหนึ่งหลุดกระเจิงไปในบริเวณป่าโดยรอบ เราติดตามกลับมาได้เป็นส่วนใหญ่ยกเว้นที่โดนล่าชำแหละไปบางส่วน ในช่วงเวลานั้นมีคนงานจากที่ต่าง ๆ มาตั้งแคมป์ทำงานขุดคลองชลประทานแม่แตงอยู่จำนวนมาก จับมือใครดมได้ยาก งานของผมในขณะนั้นก็คือควบคุมคนงานและดูแลการเลี้ยงวัวซึ่งยังต้อนเลี้ยงเป็นฝูงรวมอยู่โดยไม่แยกเป็นวัวนมและวัวเนื้อ และหาพื้นที่เลี้ยงไม่ให้แปลงหญ้าที่ อาจารย์มนตรี ปลูกสร้างและดูแลอยู่ถูกแทะเล็มก่อนเวลาที่จะตั้งตัวได้ รวมทั้งช่วยกันทำงานล้อมรั้วแปลงหญ้าให้เป็นสัดเป็นส่วนในระยะแรกและคุมงานบุกเบิกพื้นที่แปลงหญ้าด้วยรถเกรดจาก บริษัทพนาสิทธิ์ และรวบรวมเผาตอไม้เล็ก ๆ ทิ้งไป (ปัจจุบันนี้กลายเป็นการปฏิบัติที่ต้องห้ามเพราะเป็นปัญหามลพิษจากหมอกควัน) โดยมีรุ่นน้องเกษตรรุ่นที่สามเข้ามาช่วยกันบุกเบิกด้วยแรงกายและใจที่ อาจารย์นรินทร์กับผมไม่เคยลืมวีรกรรมของเขาเลย และอาจารย์นรินทร์ก็ถ่ายเลือดเข้มให้แก่รุ่นน้องเกษตรรุ่นสามนี้ไว้เป็นพิเศษ เมื่อต่อมาอาจารย์นรินทร์ ได้ไปเรียนต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ผมก็เริ่มจัดแยกฝูงวัวออกเป็นฝูงวัวนมและฝูงวัวเนื้อลูกผสม ช่วงนั้นเราได้แม่โคนมลูกผสมเรดเดนมาจำนวนหนึ่งกับพ่อพันธุ์เรดเดนพันธุ์แท้จากมวกเหล็กมาอีกตัวหนึ่ง ซึ่งน่าสงสารมาก เพราะมักจะโดนฝูงเห็บรุมกินอย่างหนักกว่าตัวอื่น ๆ อยู่เป็นประจำ มันไล่ตามตัวเมียผสมพันธุ์ตอนออกทุ่งหญ้าไม่ค่อยจะทัน จึงมีการทำคอกให้มันมีที่กินอยู่ต่างหากและต้อนตัวเมียที่เป็นสัดให้มันขึ้นทับที่ซองพิเศษ แสง มโนเมือง เป็นคนงานเลี้ยงวัวทดแทนคนหนึ่งที่ถูกเจ้าพ่อพันธุ์เรดเดนชนและเอาหัวตามขยี้ลงกับพื้นจนคนอื่น ๆ ต้องช่วยไล่และดึงเอาออกมาจากคอกเกือบไม่รอด ต่อมาถูกยิงตายใกล้บ้านห้วยทราย ผมมีคนงานเลี้ยงวัวอยู่คนหนึ่งชื่อ วิเชียร มโนไพจิตร ที่สามารถสื่อสารความรักและพูดคุยกับพ่อพันธุ์ทั้งเรดเดน และบราห์มันได้ดีมาก และเป็นคนเลี้ยงวัวที่ดีที่สุดคนหนึ่งของเรา ประสบการณ์จากการเลี้ยงวัวที่ผมได้รับครั้งหนึ่งก็คือวันที่เราจะฉีดวัคซีน FMD พ่อพันธุ์บราห์มันตัวนั้น ในขณะที่ผมปีนอยู่บนรั้วด้านนอกและกำลังจะโน้มตัวลงไปคล้องเชือกมันได้ มันก็สะบัดหัวโดดขึ้นมาจนหน้าผากของมันปะทะกับหน้าผากของผมอย่างจัง จนผมร่วงลงมาตีแปลงบนพื้นในคอก ผมรู้สึกโชคดีอยู่มากที่เขาของมันคร่อมออกไปจากหน้าผากของผมทั้งสองข้าง และมันก็ไม่ตามขยี้ผมเหมือนพ่อพันธุ์วัวยุโรป ซึ่งผมรู้มาก่อนจากห้วยแก้วว่า พ่อพันธุ์วัวยุโรปมันอาจจะมีอารมณ์คุ้มดีคุ้มร้าย เพราะนายสัตวแพทย์ที่ฟาร์มโคนมไทย-เยอรมัน ก็เคยเผลอโดนชนและอัดเสียซี่โครงและกระดูกสะโพกเดี้ยงมาแล้ว วิเชียรช่วยกันเอาไอ้หนุ่มบราห์มันออกได้และมีคนอื่นช่วยหิ้วผมออกมา ผมรู้สึกว่าหน้าผากผมยุบเว้าเข้าไปจนรู้สึกใจหายจนลืมความเจ็บปวดแต่มันก็ค่อย ๆ กลับคืนออกมา ภายในสองสามชั่วโมงจึงไม่

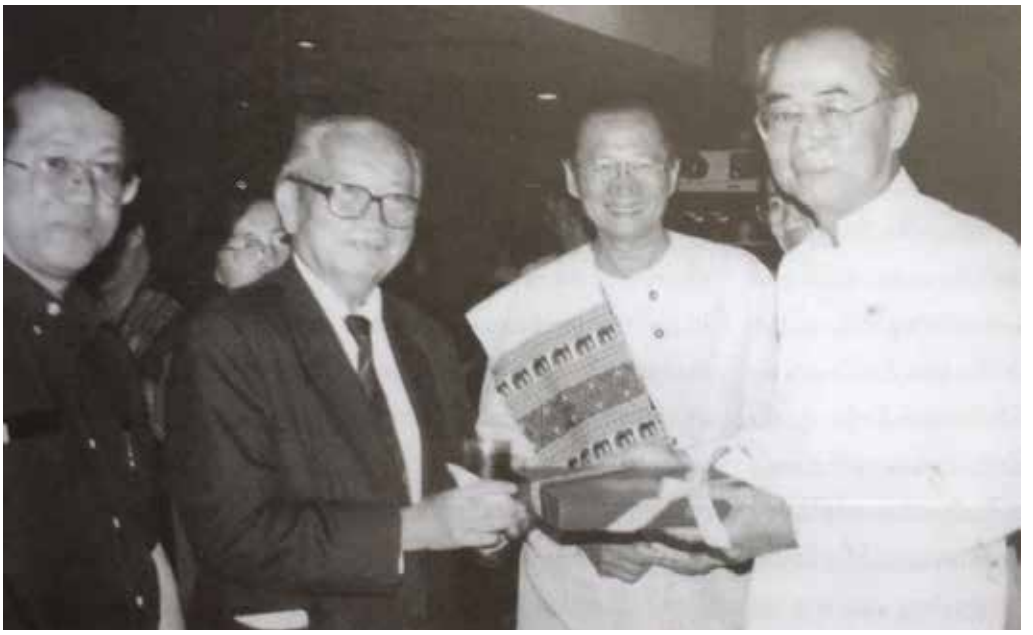

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ทองศิริ (พ.ศ.2483-พ.ศ.2551) ยืนกลางระหว่างเจ้าวงศ์สักก์ ณ เชียงใหม่ กับ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร (พ.ศ.2461-2562) ราชบัณฑิต ซ้ายสุดคือ รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล ในงานเปิดตัวหนังสือเจ้าหลวงเชียงใหม่ โอกาสสมโภชเชียงใหม่ ครบ 700 ปี เมื่อ 12 เมษายน 2539

ได้ไปหาหมอใด ๆ

ผมช่วยทำงานอยู่กับวัวและแปลงหญ้าในไร่ฝึกแม่เหียะต่อมากับ อาจารย์รุ่นน้อง เช่นอาจารย์เฉลิมพล ซึ่งช่วยขยายพื้นที่แปลงหญ้าไปทั่วไร่ฝึกมากที่สุด อาจารย์วิรัตน์ สุรพิทยานนท์ ได้รับมอบให้ดูแลฟาร์มไก่ไข่ ส่วนอาจารย์บุญลือดูแลฟาร์มหมู และเป็นที่ปรึกษาเรื่องต่าง ๆ ของผมในขณะนั้น หลังจากสองปีผ่านไป ผมก็เริ่มเรียนภาษาเยอรมันกับ ดร.Tewes เพื่อหาทางไปเรียนต่อ ซึ่งก่อนหน้านั้น อาจารย์ ดร.สุขุมได้ช่วยหาทุนเรียนต่อให้อาจารย์รุ่นพี่ ๆ คราวเดียวกันไว้หลายคน ท่านบอกว่าถ้าใครสอบภาษาอังกฤษของกรมวิเทศสหการผ่านได้ก่อนก็ได้ทุนไปก่อน ส่วนผมรอคิวอาจารย์รุ่นพี่อยู่ท่านหนึ่งซึ่งสอบภาษาอังกฤษหลายหนไม่ผ่าน เมื่อผมเลือกเรียนภาษาเยอรมันและสมัครทุนได้ก่อน ผมจึงมีโอกาสไปเรียนก่อน และเป็นอาจารย์คนแรกของคณะเกษตรที่เริ่มแหกคอกไปเรียนต่อยังประเทศเยอรมัน อาจารย์ที่จบเยอรมันซึ่งย้ายมาจากมหาวิทยาลัยเกษตรแล้วมาสอนในคณะเกษตรก่อนที่ผมจะไปเยอรมันก็คือ อาจารย์ ดร.สุมินทร์ สมุทคุปต์ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดให้ผมเย็นสันหลังก่อนไปเรียน เพราะกว่าท่านซึ่งจบโทแล้วจะจบเอกได้ก็ปาเข้าไปถึง 5 ปี การที่ผมไปเรียนต่อเยอรมันและจบ Dipl. Ing.-agr. มาภายใน 2 ปี 4 เดือน กลับทำให้มีอาจารย์รุ่นน้องสนใจสมัครไปเรียนต่อเยอรมันกันหลายคน เริ่มจาก อาจารย์บุญล้อม บุญธรรม และ อาจารย์บุญเสริม ชีวะอิสระกุล จึงกล่าวได้ว่าภาควิชาสัตวบาลของเรา มีคนไปเรียนจบปริญญาเอกที่ประเทศเยอรมันก่อนผมและมีจำนวนมากกว่าอาจารย์ในภาควิชาภาษาเยอรมันเสียอีก และที่ยังพูดภาษาเยอรมันได้ดีอยู่นั้นผมก็ต้องยกนิ้วให้ ดร.บุญล้อม ชีวะอิสระกุล คนหนึ่งแน่นอน

เส้นทางขึ้นดอยสุเทพ สมัยรัชกาลที่ 5

ทางขึ้นดอยสุเทพสายเดิม ผ่านวัดผาลาด ทหารปืนใหญ่ มณฑลพายัพเตรียมรับเสด็จจอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช จเรทหารทั่วไป เมื่อธันวาคม พ.ศ.2459
(ที่มา: **สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร** ภ.003 หวญ.57/1/27)

ทางขึ้นดอยสุเทพสายเดิม ผ่านวัดผาลาด ทหารปืนใหญ่ มณฑลพายัพเตรียมรับเสด็จจอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช จเรทหารทั่วไป เมื่อธันวาคม พ.ศ.2459
(ที่มา: **สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร** ภ.003 หวญ.57/1/27)

ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นดอยสุเทพ พ.ศ.2514

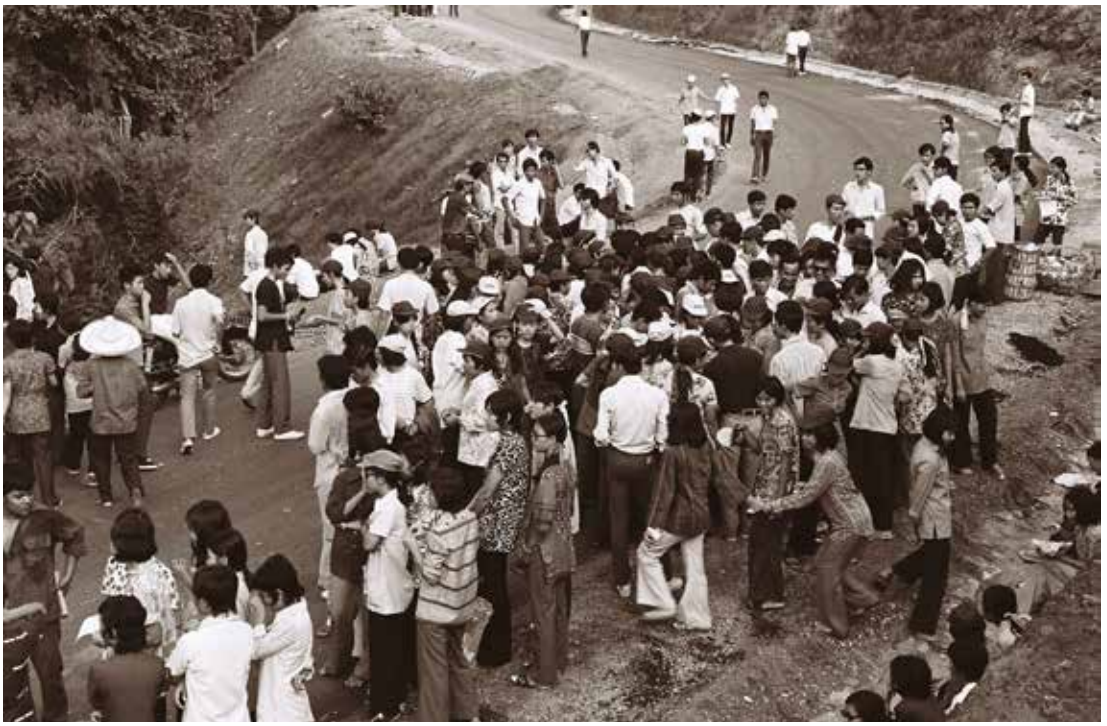

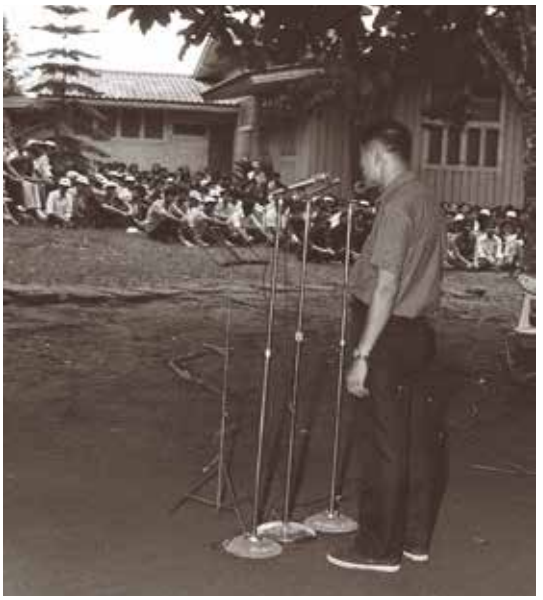

ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เดินขึ้นดอยสุเทพ เมื่อ พ.ศ.2514 ในภาพ ศาสตราจารย์ นายแพทย์เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ ครั้งดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี ยืนหลังไมค์

พระเทพวิสุทธาจารย์ (อินสม อภิชโย)
เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพ รักษาการเจ้าอาวาสวัดทุ่งยู
(ขอบคุณคุณวัลลภ นามวงศ์พรหม ผู้ให้ข้อมูลเมื่อ
5 กรกฎาคม 2565)

ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นดอยสุเทพ พ.ศ.2515

นักศึกษานั่งพักบริเวณสวนสน

ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นดอยสุเทพ พ.ศ.2516

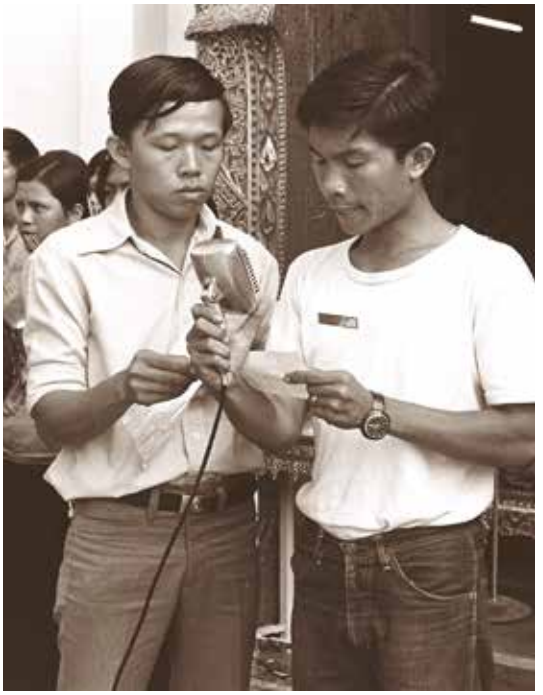

พระเทพวิสุทธาจารย์ (อินสม อภิชโย)
เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพ รักษาการเจ้าอาวาสวัดทุ่งยู
(ขอบคุณคุณวัลลภ นามวงศ์พรหม ผู้ให้ข้อมูลเมื่อ
5 กรกฎาคม 2565)

(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา

ภาพชุดกิจกรรมนักศึกษา

(ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

"ภาคผนวกสี่"

โครงการอาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดสร้างอาคารเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ พระชนมพรรษา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในวาระมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 84 พรรษา 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2554 งบประมาณค่าก่อสร้าง 24.5 ล้านบาท

ผู้ออกแบบ: หน่วยสถาปัตยกรรมบริการ สำนักงานกองทุนคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถาปนิกและทีมงานออกแบบ

- รองศาสตราจารย์สมบัติ ธีระตระกูลชัย สสถ.1691
- อาจารย์ทวีศักดิ์ เกียรติวีระศักดิ์ สสถ.1698

วิศวกรโครงสร้าง

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปราโมทย์ ฤทธิปรีดานันท์ วย.720
- คุณเสวก กาวิละ ภย.36238

วิศวกรไฟฟ้า

- คุณเอนก ภัทโรพงศ์ สฟก.828
- คุณสุธี อร่ามโชคชัยสกุล ภฟก.20170

วิศวกรสุขาภิบาล

- คุณจรัสพล ตริยางกูรศรี ภย.18024

วิศวกรเครื่องกล

- คุณสมศักดิ์ อัตประชา สก.2713

(ขอบคุณ รองอธิการบดีและผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย ผู้มอบข้อมูล เมื่อ 5 กรกฎาคม 2565)

ประวัตินายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และรายชื่ออธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัตินายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่[1]

จอมพล ถนอม กิตติขจร
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 1
ดำรงตำแหน่งติดต่อกัน 2 วาระดังนี้

21 กุมภาพันธ์ 2507-19 กรกฎาคม 2515[2]

20 กรกฎาคม 2515-17 กันยายน 2515[3]

จอมพล ถนอม กิตติขจร อดีตนายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการทหารบก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ประวัติ

จอมพล จอมพลเรือ จอมพลอากาศ ถนอม กิตติขจร เกิดเมื่อ 11 สิงหาคม 2454 ณ บ้านหนองพลวง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เป็นบุตรของขุนโสภิตบรรณารักษ์ (อำพัน กิตติขจร) กับนางโสภิตบรรณารักษ์ (ลิ้นจี่) มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 7 คน มีแซ่ในภาษาจีนว่า ฝู (จีน: 符; พินอิน: fú)

[1] ข้อมูลจากเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการเมืองไทย

[2] พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2507 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2507 บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2512 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 184 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2515 มาตรา 13 กำหนดให้มีนายกสภามหาวิทยาลัย ซึ่งจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี

[3] พ้นจากตำแหน่งแล้ว แต่ยังคงปฏิบัติหน้าที่นายกสภามหาวิทยาลัยในระหว่างที่รอพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยคนใหม่

ประวัติการศึกษา

เริ่มการศึกษาชั้นต้นที่โรงเรียนประชาบาลวัดโคกพลู จังหวัดตาก ต่อมาได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อย ชั้นเตรียม 1 ข. โรงเรียนนายร้อยทหารบก หรือต่อมาคือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ในช่วงปี พ.ศ.2463 – 2472 และในระหว่างรับราชการได้ศึกษาต่อที่โรงเรียนแผนที่ทหาร กองทัพบก

ในช่วงปี พ.ศ.2474 – 2477 โรงเรียนทหารราบ กองทัพบก ในปี พ.ศ.2481 และวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (รุ่นที่ 1) กระทรวงกลาโหม

ในปี พ.ศ.2498 สมรสกับท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร มีบุตร ธิดารวมทั้งสิ้น 6 คน

ใน**ด้านการรับราชการ** จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับหมวด กรมทหารราบที่ 8 กองพันที่ 1 พ.ศ.2472 – 2474 (ยศร้อยตรี) และได้เติบโตในหน้าที่ราชการโดยลำดับ คือ

นายทหารฝึกหัดราชการโรงเรียนแผนที่ พ.ศ.2474 – 2477

นายทหารประจำแผนกวางโครงหลักฐาน กรมแผนที่ พ.ศ.2477

นายทหารประจำ กองบัญชาการ กรมยุทธศึกษาทหารบก พ.ศ.2478

ครูแผนกวิชาการ กรมยุทธศึกษาทหารบก พ.ศ.2479 – 2481

นายทหารฝึกหัดราชการ โรงเรียนทหารราบ พ.ศ.2481

ครูแผนที่ กรมยุทธศึกษาทหารบก พ.ศ.2482 – 2484

ผู้บังคับกองร้อยปืนกลหนัก ร.พัน.34 พ.ศ.2484 – 2486

อาจารย์แผนกที่ 2 กรมยุทธศึกษาทหารบก พ.ศ.2486 – 2489

อาจารย์โรงเรียนนายร้อยทหารบก พ.ศ.2489 – 2490

ผู้บังคับกองร้อยที่ 4 กองการปกครอง โรงเรียนนายร้อยทหารบก พ.ศ.2490

ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 21 พ.ศ.2490 – 2491

ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 11 พ.ศ.2491 – 2492

รองผู้บัญชาการกองพลที่ 1 พ.ศ.2492

ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 พ.ศ.2493

รองแม่ทัพภาคที่ 1 พ.ศ.2494

แม่ทัพภาคที่ 1 พ.ศ.2497

ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก พ.ศ.2500

รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด พ.ศ.2502

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบก พ.ศ.2506

โดยได้รับยศทางทหารสูงสุด คือ ยศ จอมพล คุมสามเหล่าทัพ ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดยุคนั้น

บุตรธิดา

จอมพล ถนอม กิตติขจร สมรสกับท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร (สกุลเดิม กระบวนยุทธ) มีบุตรธิดาทั้งสิ้น 6 คน ได้แก่

คุณนงนาถ เพ็ญชาติ (เกิด พ.ศ.2474-ปัจจุบัน)

พันเอก ณรงค์ กิตติขจร (เกิดพ.ศ.2476-ปัจจุบัน) สมรสกับคุณสุภาพร (จารุเสถียร) กิตติขจร

คุณหญิงนงนุช จิรพงศ์

พลอากาศเอก ยุทธพงศ์ กิตติขจร

คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี (พ.ศ.2487-ปัจจุบัน) สมรสกับ ร้อยโท ดร.สุวิทย์ ยอดมณี

คุณหญิงทรงสมร คชเสนี (พ.ศ.2489-ปัจจุบัน)

นอกจากนี้ ยังรับหลานอีก 2 คน ซึ่งเป็นบุตรของน้องสาวของท่านผู้หญิงจงกลมาเลี้ยงดูดุจลูกแท้ ๆ ของท่านเอง คือพลตำรวจตรี นเรศ คุณวัฒน์และคุณนรา คุณวัฒน์

เส้นทางสู่การเมือง

จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 2 ในปี พ.ศ.2494 และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์ในรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (สมัยที่ 7) โดยเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2498 และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (สมัยที่ 8) อีกครั้งหนึ่ง ต่อมาได้เกิดความขัดแย้งในทางการเมือง โดยเฉพาะในเหเหตุการณ์การเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500

ในเวลาต่อมา จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลตรี สิริ สิริโยธิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์ พลโท ถนอม กิตติขจร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม พลโท ประภาส จารุเสถียร และพลอากาศโท เฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร ได้กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2500 และจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ลาออกจากสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา โดยพลโท ถนอม กิตติขจร และนายทหารชั้นผู้ใหญ่ประจำการอีก 40 กว่าท่าน ได้ลาออกตามไปด้วย

ครั้นถึงวันที่ 16 กันยายน 2500 คณะรัฐประหาร โดยการนำของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกยศพลเอก ได้นำคณะทหารจำนวนหนึ่งเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยได้มอบหมายให้นายพจน์ สารสิน มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้จัดการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2500 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะรัฐมนตรีได้กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2500 หลังการเลือกตั้งพรรคสหภูมิที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ให้การสนับสนุน แม้จะมี ส.ส. ได้รับเลือกเข้ามามากเป็นอันดับหนึ่ง คือ 44 เสียง แต่ยังไม่มากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาล ประกอบกับปรารถนาที่จะรวมสมาชิกทั้ง 2 ประเภทเข้าด้วยกัน จึงได้จัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น คือ “พรรคชาติสังคม” โดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าพรรค ส่วนพลโท ถนอม กิตติขจร และพลโท ประภาส จารุเสถียร เป็นรองหัวหน้าพรรค ซึ่งพรรคชาติสังคมมี ส.ส. ในสังกัด 202 คน มาจากพรรคสหภูมิที่ยุบไป 44 คน รวมกับ ส.ส. ประเภทที่ 1 จากพรรคต่าง ๆ และ ส.ส. ประเภทที่ 2 ที่มาเข้าพรรคด้วย เมื่อมีจำนวนเสียงสนับสนุนเกินกว่ากึ่งหนึ่ง พรรคชาติสังคมจึงสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ ซึ่งจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้เป็นหัวหน้ารัฐประหาร ได้ประกาศว่าจะไม่ยอมรับตำแหน่งทางการเมือง ขอคุมกำลังทางทหารด้านเดียว ประกอบกับมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ ดังนั้น ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ 10 ของประเทศไทย คือ พลโท ถนอม กิตติขจร รองหัวหน้าคณะรัฐประหาร

ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 1

พลโท ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีตามประกาศพระบรมราชโองการ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2501 การขึ้นดำรงตำแหน่งสมัยแรกของพลโท ถนอม กิตติขจร ไม่ค่อยราบรื่นเท่าที่ควร เพราะนอกจากต้องต่อสู้กับเกมการเมืองของพรรคฝ่ายค้าน คือ พรรคประชาธิปัตย์ และ ส.ส. บางคนที่ไม่ได้สังกัดพรรคแล้ว ซึ่งบางส่วนเป็นอดีต ส.ส. พรรคเสรีมนังคศิลาที่เคยให้การสนับสนุนจอมพล ป.พิบูลสงคราม

ในอดีต อีกทั้งยังประสบปัญหาในพรรคเองที่เกิดจากการยุบรวมพรรคสหภูมิมาอยู่กับพรรคชาติสังคม แม้จะมีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรี แต่สถานการณ์ความวุ่นวายก็ยังไม่ดีขึ้น กระทั่งวันที่ 20 ตุลาคม 2501 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เดินทางกลับจากการรักษาตัวที่สหรัฐอเมริกา และทำการปฏิวัติ โดยมีพลโท ถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าคณะปฏิวัติ ต่อมา จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยตนเอง ให้พลโท ถนอม กิตติขจร เป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จึงเป็นอันสิ้นสุดตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยที่ 1

นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออกค่ายอาสาพัฒนา ช่วง พ.ศ.2509-2510 ยุคจอมพล ถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 2

การอสัญกรรมของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2506 ทำให้จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน ในวันที่ 9 ธันวาคม 2506 ถือว่าเป็นสมัยที่ 2 โดยในช่วงนี้จอมพล ถนอม กิตติขจร มีอำนาจทั้งทางการเมืองและการทหารอย่างแท้จริง ประกอบกับระยะเวลาผ่านมา 5 ปี ที่อยู่ในทางการเมืองจึงมีความชัดเจนทางการเมืองมากขึ้น ได้พยายามดำเนินนโยบายเจริญรอยตามที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะการใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2502 (ฉบับที่ 7) ที่ประกาศใช้ตั้งแต่ภายหลังการทำรัฐประหาร ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2511 (ฉบับที่ 8) ในวันที่ 20 มิถุนายน 2511 เป็นผลให้คณะรัฐมนตรีของจอมพล ถนอม กิตติขจร ได้สิ้นสุดลง รัฐบาลจึงได้รักษาการในระหว่างรอการเลือกตั้ง และจัดตั้งรัฐบาลใหม่ โดยมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 เป็นวันเลือกตั้งทั่วราชอาณาจักรไทย ดังนั้น เพื่อเตรียมตัวในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้จดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นในวันที่ 24 ตุลาคม 2511 คือ “พรรคสหประชาไทย” ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค ซึ่งพรรคสหประชาไทยนับเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกที่ได้มีการจัดตั้งขึ้นหลังจากพรรคการเมืองต่าง ๆ ถูกยุบไปเมื่อคราวที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการปฏิวัติ

เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 โดยสมาชิกพรรคสหประชาไทยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกเดิมสมัยมีพรรคเสรีมนังคศิลาเรื่อยมาจนถึงพรรคสหภูมิและพรรคชาติสังคม ผลจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 มี ส.ส. จากพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้รับเลือกเข้าสู่สภาฯ ดังนี้ สหประชาไทย 76 คน ประชาธิปัตย์ 57 คน แนวร่วมเศรษฐกร 4 คน แนวประชาธิปไตย 7 คน ประชาชน 2 คน เสรีประชาธิปไตย 1 คน ชาวนาชาวไร่ 1 คน และไม่สังกัดพรรค 71 คน รวมทั้งสิ้น 219 คน แม้พรรคสหประชาไทยได้รับเลือกเข้ามามากที่สุดถึง 76 คน แต่จะต้องมีสมาชิกสนับสนุนกึ่งหนึ่ง

คือ ต้องเกิน 109 เสียงขึ้นไปจึงจะสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ และเมื่อได้รับเสียงสนับสนุนจาก ส.ส. อิสระไม่สังกัดพรรคทั้ง 71 เรื่อง การดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลและกลับเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 3 ของจอมพล ถนอม กิตติขจร จึงประสบความสำเร็จ โดยพรรคประชาธิปัตย์และพรรคที่เหลือเป็นฝ่ายค้าน ดังนั้น จอมพล ถนอม กิตติขจร จึงได้สิ้นสุดความเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2512

ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 3

จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 3 ตามประกาศพระบรมราชโองการ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม .2512 ในการบริหารประเทศของจอมพล ถนอม กิตติขจร สมัยที่ 3 มีปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้นหลายประการ เช่น ในเรื่องร่างกฎหมายให้ถ่ายทอดเสียงการประชุมรัฐสภา ต่อมาได้มีสมาชิกกลุ่มหนึ่งเสนอญัตติแก้ไขข้อบังคับการประชุมสภาฯ และเกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล ซึ่งแม้จำดำเนินการเคลียร์ปัญหาต่าง ๆ ผ่านพ้นไปได้ แต่ต่อมาได้มีการตั้งกระทู้ถามรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทสลาออกจากตำแหน่ง จึงทำให้คะแนนของรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร เริ่มลดน้อยลงเพราะไม่อาจแก้ปัญหาภายในที่เกิดขึ้นให้ผ่านพ้นไปได้ รวมถึงการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี พ.ศ.2515 เกิดปัญหาการแบ่งปันงบประมาณ ทำให้พระราชบัญญัติงบประมาณฯ ประจำปีต้องล่าช้าออกไป จนถูกโจมตีจากพรรคฝ่ายค้านรวมถึง ส.ส. บางกลุ่มของรัฐบาลที่ไม่พอใจ และมีแนวโน้มว่ากฎหมายงบประมาณประจำปี อาจจะตกไปไม่ผ่านสภาผู้แทนราษฎรโดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามวิถีทางรัฐธรรมนูญนั้น รัฐบาลจะต้องลาออกทันที หรือต้องยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยเวลานั้นความนิยมรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ตกต่ำมาก หากรัฐบาลลาออกหรือยุบสภาก็ไม่อาจมีหลักประกันว่าจอมพล ถนอม กิตติขจร จะกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 4 ได้อีก ดังนั้น จอมพลถนอม กิตติขจร จึงได้ทำการปฏิวัติตนเองเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 รวมถึงยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2511 จึงเป็นอันสิ้นสุดความเป็นนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 3

นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออกค่ายอาสาพัฒนา ช่วง พ.ศ.2509-2510
ยุคจอมพล ถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีกระแสพระราชดำรัส พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ทางโทรทัศน์ ณ ตึกพระสมุดสวนจิตรลดา คืนวันที่ 14 ตุลาคม 2516 (ที่มา: **เชียงใหม่ 60 รอบนักษัตร** หน้า 208)

ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 4

(ปกครองโดยคณะปฏิวัติ)

นับตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 จอมพล ถนอม กิตติขจร ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุด เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศในนามคณะปฏิวัติ (ทำรัฐประหารรัฐบาลตนเอง) ได้จัดตั้ง “สภาบริหารคณะปฏิวัติ” ขึ้น เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2514 เพื่อใช้อำนาจแทนรัฐบาล โดยจอมพล ถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาบริหารคณะปฏิวัติ เทียบเท่าตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในเวลาต่อมาได้มีการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2515 แทนรัฐธรรมนูญที่ถูกยกเลิกไป ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามธรรมนูญการปกครองดังกล่าวได้มีมติให้จอมพล ถนอม กิตติขจร เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป และตามบทบัญญัติของธรรมนูญฉบับดังกล่าว กำหนดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แต่การยกร่างได้ดำเนินการล่าช้า ไม่เป็นที่พอใจของนิสิตนักศึกษาและประชาชน

ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 5

การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 5 ของจอมพล ถนอม กิตติขจร ตามประกาศพระบรมราชโองการ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2515 ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมาก เกิดการต่อต้านและไม่พอใจในหมู่ประชาชน โดยเฉพาะความล่าช้าในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในขณะเดียวกันได้มีกลุ่มพลังสำคัญเกิดขึ้น คือ “ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนในเขตเมืองหลวงสนใจปัญหาเศรษฐกิจสังคม และการเมืองเป็นอย่างมาก เช่น การรณรงค์ต่อต้านการซื้อสินค้าญี่ปุ่น การต่ออายุราชการให้จอมพล ถนอม กิตติขจร และจอมพล ประภาส จารุเสถียร อีก 1 ปี เป็นต้น

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

“กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ” ได้รวมตัวกันในวันที่ 5 ตุลาคม 2516 เพื่อประกาศเจตนารมณ์ 3 ประการ คือ

1. เรียกร้องให้รัฐบาลประกาศใชรัฐธรรมนูญโดยเร็ว

2. ให้การศึกษาทางการเมืองเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตย

3. กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสำนึกและหวงแหนในสิทธิและเสรีภาพของตน แม้การเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญจะเป็นไปด้วยความสงบและสันติ แต่รัฐบาลกลับสั่งให้มีการจับกุมผู้ที่เป็นแกนนำในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน โดยตั้งข้อหากบฏต่อราชอาณาจักร การจับกุมอย่างไม่เป็นธรรมของฝ่ายรัฐบาลในครั้งนี้ สร้างความไม่พอใจให้แก่นิสิตนักศึกษาและประชาชนเป็นอย่างมาก มีการชุมนุมและเดินขบวนประท้วง โดยเรียกร้องให้รัฐบาลปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมโดยไม่มีเงื่อนไข การชุมนุมของประชาชนจำนวนนับแสนเป็นการยากต่อการควบคุม ทำให้ประชาชนบางส่วนปะทะกับเจ้าหน้าที่ เหตุการณ์เกิดบานปลายถึงขั้นจลาจล จนมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จากการปราบปรามประชาชนอย่างรุนแรงด้วยอาวุธสงคราม รถถัง ปืนกล และแก๊สน้ำตา ในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ด้วยเหตุนี้ จอมพล ถนอม กิตติขจร จึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันเดียวกัน จากนั้นได้เดินออกนอกประเทศพร้อม จอมพล ประภาส จารุเสถียร และพันเอก ณรงค์ กิตติขจร ในเวลาต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จและเตรียมการเลือกตั้ง จอมพล ถนอม กิตติขจร จึงได้ยุติบทบาททางการเมืองและใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว

จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรมด้วยโรคเส้นเลือดในสมองแตก เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2547 สิรอายุ 93 ปี รวมระยะเวลาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทั้งหมด 10 ปี 6 เดือน 29 วัน

ผลงานที่สำคัญ

ในช่วงที่จอมพล ถนอม กิตติขจร บริหารประเทศ ได้มีผลงานที่สำคัญดังนี้

1. ด้านการทหาร

ตลอดระยะเวลา 15 ปี นับแต่จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในปี พ.ศ.2500 และเลื่อนขั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จนถึงดำรงตำแหน่งสูงสุดคือ นายกรัฐมนตรี ได้เสริมสร้างกองทัพทั้งสามเหล่าทัพอย่างทัดเทียม ได้มีการวางนโยบายปรับปรุงแก้ไขพัฒนากิจการงานสาขาต่าง ๆ ของกระทรวงกลาโหม สำนักงานเลขานุการสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ตลอดจนรัฐวิสาหกิจที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม ให้มีความเจริญก้าวหน้า

มีการสนับสนุนกองทัพทั้ง 3 เหล่าทัพด้วยการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์เสริมเหล่าทัพให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับประเทศตะวันตก รวมถึงงานด้านยุทธบริการ เช่น ริเริ่มปรับปรุงงานส่งกำลังบำรุง ได้แก่ จัดทำแคตตาล็อคสำหรับสิ่งอุปกรณ์ยุทธภัณฑ์ เพื่อให้ทุกเหล่าทัพสามารถใช้ร่วมกันได้ กำหนดแบบอาการมาตรฐานของกระทรวงกลาโหม

เพื่อให้เป็นแบบเดียวกันซึ่งจะอำนวยให้ลดงบประมาณค่าก่อสร้างและค่าซ่อมบำรุง นอกจากนี้ ยังได้พัฒนางานในด้านการศึกษาให้เจริญเติบโต

ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปทำหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร โรงเรียน เสนาธิการทหาร โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร เป็นต้น

2. ด้านการเศรษฐกิจและสังคม

จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ยึดหลักการพัฒนาตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเมื่อจอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็ได้ทำการพัฒนาประเทศดำเนินการตามโครงการสนับสนุนการพัฒนาส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นต่าง ๆ ดังนี้

การพัฒนาส่วนภูมิภาค แยกออกเป็น 5 ภาค โดยมีคณะกรรมการพัฒนาภาครับผิดชอบในเรื่องนโยบายและจัดสรรเงินงบประมาณให้กับโครงการที่เห็นสมควร

การพัฒนาส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารจังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาลของแต่ละจังหวัด โดยอาศัยรายได้ของส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก- การเร่งรัดพัฒนาชนบท ในเขตเร่งรัดพัฒนาชนบท อันได้แก่ จังหวัดชายแดนในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอาจขยายวงกว้างได้ขึ้นภายหลังตามความจำเป็น

การพัฒนาเขตทุรกันดารห่างไกล เป็นโครงการพิเศษเฉพาะบางอำเภอและบางตำบลที่อยู่บริเวณชายแดนซึ่งติดต่อได้ยาก เพราะขาดเส้นทางคมนาคม โดยจะเน้นเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือชายแดนภาคตะวันออกและบริเวณชายแดนภาคใต้

การพัฒนาเฉพาะท้องที่ เป็นโครงการที่จะดำเนินการเฉพาะท้องที่บางแห่ง โดยได้ดำเนินการในเขตลุ่มน้ำป่าสัก บริเวณสัตหีบ บริเวณเขตชะอำกับปราณบุรี ทั้งนี้ นับได้ว่าเป็นการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจขณะนั้นเป็นอย่างยิ่ง ดังเห็นได้จากการเน้นหนักด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ อันเป็นรากฐานของพลังทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะต่อมา อาจจะกล่าวได้ว่า แนวทางการพัฒนาในช่วงนี้ของจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นก้าวสำคัญที่สุดที่ปูพื้นฐานความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจส่วนร่วมของประเทศไทยในปัจจุบันนี้

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นปฐมจุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ชั้นที่ 1 (เสนางคะบดี)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นมหาวชิรมงกุฎ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่งรามกีรติลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ

เหรียญกล้าหาญ

เหรียญชัยสมรภูมิ กรณีสงครามเกาหลี

เหรียญชัยสมรภูมิ สงครามมหาเอเชียบูรพา

เหรียญชัยสมรภูมิ กรณีสงครามเวียดนาม (ประดับเปลวระเบิด)

เหรียญพิทักษ์เสรีชน ชั้นที่ 1

เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

เหรียญช่วยราชการเขตภายใน

เหรียญราชการชายแดน

เหรียญจักรมาลา

เหรียญลูกเสือสดุดี

เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ 8 ชั้นที่ 3

เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ 9 ชั้นที่ 1

เหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ 1

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 2

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยคนแรกที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2512 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 184 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2515 ได้ดำรงตำแหน่ง 2 วาระติดต่อกัน ดังนี้

18 กันยายน 2515-17 กันยายน 2517

24 ตุลาคม 2517-1 กุมภาพันธ์ 2519[1]

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ เกิดที่ตำบลช้างม่อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2449 เป็นบุตรนายหยีและนางจันทร์ทิพย์ นิมมานเหมินท์ แรกเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนชัวย่งเส็งอนุกูลวิทยา สอบได้มัธยม 1 แล้วเรียนต่อที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจนจบชั้นมัธยม แล้วเข้ากรุงเทพฯ เรียนต่อที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ปลาย พ.ศ.2468 รับทุนบิดามารดาและญาติไปเรียนในประเทศอังกฤษ สำเร็จปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยลอนดอน

ทั้งได้ประกาศนียบัตรวิศวกรรมโยธาจากสถาบันแบตเตอร์ซีโพลิเทคนิค เมื่อ พ.ศ.2473 อีกปีหนึ่งได้ปริญญาโทวิศวกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยลอนดอน

กลับเมืองไทยเข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนวิชาฟิสิกส์และไฮโดรลิกส์ที่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2476 ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด และนำระบบใหม่ในการจัดห้องสมุดมาใช้ ต่อมา

[1] ศาสตราจารย์ สุกิจ นิมมานเหมินท์ พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ เนื่องจากถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2519

เป็นเลขานุการคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2481 ทำหน้าที่เลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2483 รักษาการคณบดีคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์แทนคนเดิมซึ่งถึงแก่กรรม และเป็นหัวหน้าแผนกคณิตศาสตร์ด้วย

ขณะเดียวกันเป็นอาจารย์พิเศษที่โรงเรียนนายร้อยเทคนิคทหารบก โดยไม่ขอรับค่าสอนและเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย

เมื่อสงครามมหาเอเชียบูรพาเกิดขึ้น รัฐบาลเห็นความสามารถและคุณวุฒิจึงสั่งย้ายสังกัดไปเป็นอธิบดีกรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2489 แล้ว ได้รับเลือกตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นสมาชิกพฤฒสภา และพ้นตำแหน่งเมื่อเกิดรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 สมัครเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดเชียงใหม่ และได้รับเลือกเมื่อ 29 มกราคม 2491 เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงศึกษาธิการ ถึง 24 มิถุนายน 2492 จึงพ้นตำแหน่งตามความในบทเฉพาะกาล มาตรา 186 แห่งรัฐธรรมนูญ และเมื่อมีรัฐบาลใหม่แล้วก็เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ถึง 24 มีนาคม 2495 จึงพ้นอายุของรัฐบาลตามความในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม ไม่กี่วันต่อมาได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมอีก แต่อยู่ในตำแหน่งราวสองเดือนครึ่งก็ลาออกด้วยเหตุผลไม่เห็นชอบในวิธีปฏิบัติราชการที่มีอำนาจอื่นแทรกแซงการดำเนินงานของกระทรวง

จากการเลือกตั้ง 26 กุมภาพันธ์ 2500 ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดเชียงใหม่ปีเดียวกันนี้ ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการจนเกิดรัฐประหาร 16 กันยายน 2500 แต่ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการอย่างเดิม จากการเลือกตั้ง 15 ธันวาคม 2500 ขณะเป็นหัวหน้าพรรคสหภูมิ อันมีสมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนมากที่สุด ก็ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดเชียงใหม่อีก จึงได้เป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ จนเกิดรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2501 ล่วงมา 25 สิงหาคม .2501 รัฐบาลสมัยนั้นมอบหน้าที่ราชการพิเศษให้เป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศอินเดีย และเป็นอัครราชทูตไทยประจำ

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ (ที่มา: **สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**)

จากขวา นายหยี นิมมานเหมินท์ (พ่อ) นางจันทร์ทิพย์ (แม่) นายสุเทพ (ยืน) นางทองใบ กาญจนากร (นั่งเก้าอี้) นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ (นั่งขัดสมาธิ) (ที่มา: **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายหยี นิมมานเหมินท์ นางจันทร์ทิพย์ นิมมานเหมินท์** 28 ธันวาคม 2511)

เนปาล อัฟกานิสถาน ศรีลังกา จนถึง 15 กรกฎาคม 2506 จึงย้ายต่อไปเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศสหรัฐอเมริกา และได้ออกจากราชการเหตุสูงอายุเมื่อ 1 ตุลาคม 2510 พ้นอายุราชการแล้วยังเข้ารับหน้าที่เลขาธิการขององค์การซีเมส อันเป็นสำนักงานของบรรดารัฐมนตรีศึกษาธิการแห่งภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2511 แล้ว ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ 11 มีนาคม 2512 จนขอลาออก เมื่อ 16 พฤศจิกายน 2514 หลังจากนั้นไม่กี่วันมีการปฏิวัติเงียบเกิดขึ้น แต่ยังได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อ 16 ธันวาคม 2515

ความผันแปรทางการเมือง เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 เป็นเหตุให้ได้รับแต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรีหลังจากนั้น และอยู่ในตำแหน่งนี้จนสิ้นอายุของรัฐบาลชุดนั้น ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ยังได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์เกื้อกูลการศึกษาของชาติอีกหลายอย่าง เป็นต้นว่า เป็น

นายกราชบัณฑิตยสถาน

นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ประธานกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย

ประธานกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์

ประธานกรรมการโครงการมหาวิทยาลัยทางอากาศ

ประธานอาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต

นายกสมาคมเพื่อรักษาสมบัติวัฒนธรรม

นายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม

นายกสมาคมเกียรตินิยมอาชีวศึกษา

อุปนายกสยามสมาคม

ฯลฯ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

มหาวชิรมงกุฎ 26 ธันวาคม 2500
ทุติยจุลจอมเกล้า 5 พฤษภาคม 2503
ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ 5 พฤษภาคม 2507
มหาปรมาภรณ์ ช้างเผือก 5 ธันวาคม 2507
รัตนาภรณ์ ชั้น 3 16 มิถุนายน 2510
ดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา 2514

ปริญญากิตติมศักดิ์ที่ได้รับ

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิทยาศาสตร์ จากจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยเดวิชแอนด์เอลมันส์ สหรัฐอเมริกา

ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ชีวิตครอบครัว

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ สมรสกับนางสาวอนงค์ อิศรภักดี มีบุตรด้วยกัน คือ

นางอรสา กสิภาร์
นายอุสุม นิมมานเหมินท์
นายอัศวิน นิมมานเหมินท์

เมื่อภาวะครอบครัวมีอันเปลี่ยนไปตามกฎหมาย จึงสมรสกับ หม่อมหลวงบุปผา กุญชร ซึ่งต่อมาได้ถึงแก่กรรม

ขณะศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศอินเดีย ต่อจากนั้นได้สมรสกับนางสาวจินดา สุกัณศีล

มีบุตรด้วยกันคนหนึ่งคือ นายชายกฤดา นิมมานเหมินท์

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2519 สิริอายุได้ 69 ปี กับ 69 วัน ในการนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโกศไม้สิบสอง และพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์งานศพเป็นของหลวง จนถึงงานพระราชทานเพลิงศพ ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2519

นางจันทร์ทิพย์ นิมมานเหมินท์ (นั่ง)
กับนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ (ยืน)
ถ่ายเมื่อ ร.ศ.131 (พ.ศ.2455)
(ที่มา: **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ**
นายหยี นิมมานเหมินท์ นางจันทร์ทิพย์ นิมมานเหมินท์
28 ธันวาคม 2511)

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายหยี นิมมานเหมินท์
นางจันทร์ทิพย์ นิมมานเหมินท์

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน[1]
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 3
ดำรงตำแหน่งติดต่อกัน 4 วาระดังนี้

26 กุมภาพันธ์ 2519-17 กันยายน 2519
26 ตุลาคม 2519-25 ตุลาคม 2521
8 พฤศจิกายน 2521-7 พฤศจิกายน 2523
8 พฤศจิกายน 2523-7 พฤศจิกายน 2525

ประวัติ

เกิดวันที่ 19 กันยายน 2465 ที่ตำบลหัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นบุตร นายเอช.อี.เอ็ม. มาร์ติน กับนางจันทร์หอม มาร์ติน นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก

การศึกษา

เข้ารับการศึกษาขั้นต้นที่โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา ใน พ.ศ.2474 แล้วเข้ามาเรียนต่อชั้นมัธยมที่โรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก จ.พระนคร เป็นนักกีฬาและเรียนดีจนได้รับรางวัล Prize of Honour ของโรงเรียน จบชั้นมัธยมปีที่ 8 เมื่อ พ.ศ.2482

สำเร็จปรญญาแพทยศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2488[2]

พ.ศ.2491 สอบชิงทุนรัฐบาลตามความ

[1] ประวัติของศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ได้ข้อมูลส่วนใหญ่จาก คุณจรูญ มิลินทร์ ในหนังสือประวัติครู หน้า 39-47 คุรุสภาจัดพิมพ์เนื่องในวันครู 16 มกราคม 2553 จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

[2] พ.ศ.2485 คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แยกไปตั้งเป็นมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เมื่อ พ.ศ.2512 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ได้รับพระราชทานนามใหม่ว่ามหาวิทยาลัยมหิดล ขณะนั้นสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ (คุรุสภาเป็นผู้ดำเนินการ เรียกกันทั่วไปในขณะนั้นว่าทุนคุรุสภา) ได้ไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยทูเลน รัฐลุยเซียนา ได้รับปริญญามหาบัณฑิตทางสาธารณสุขศาสตร์และโรคเมืองร้อน จากมหาวิทยาลัยทูเลน ใน พ.ศ.2493 และได้ไปฝึกงานโรคปอดที่โรงพยาบาลซีวิวอีกเป็นเวลา 8 เดือน

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 9 พ.ศ.2510

ประวัติการทำงาน

รับราชการตำแหน่งแพทย์ประจำบ้าน โรงพยาบาลศิริราช พ.ศ.2489

อาจารย์แผนกวิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พ.ศ.2490

เมื่อสอบแข่งขันได้รับทุนไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ จึงโอนมารับราชการในกระทรวงศึกษาธิการ หลังสำเร็จการศึกษาใน พ.ศ.2494 ได้ดำรงตำแหน่งนายแพทย์โท ประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2495 ย้ายไปดำรงตำแหน่งอาจารย์โท โรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา กรมพลศึกษา

พ.ศ.2496 เลื่อนขึ้นเป็นอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา

พ.ศ.2498 ยกฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษาขึ้นเป็นวิทยาลัยพลศึกษา ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยเป็นคนแรก

พ.ศ.2501 กรมพลศึกษา ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูพลานามัยขึ้นมาเพื่อผลิตบุคลากรที่สอนได้ทั้งพลศึกษาและสุขศึกษา ได้รักษาการตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนฝึกหัดครูพลานามัยอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

พ.ศ.2502 โอนไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดำรงตำแหน่ง คณบดีคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ 16 มีนาคม 2505 - 31 มีนาคม 2508

ดำรงตำแหน่ง คณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1 เมษายน 2508-12 พฤศจิกายน 2512

พ.ศ.2511 อธิบดีกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อมีการยกระดับการศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาขึ้นถึงระดับปริญญาตรี เป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ก็ได้ดำรงตำแหน่งรองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษาพลศึกษาอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 มิถุนายน 2514 - 31 ธันวาคม 2515

พ.ศ.2523 ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จนกระทั่งเกษียณอายุราชการในปี พ.ศ.2525

แม้ว่าศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน จะไม่ใช่นักการเมือง แต่เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกนุ่มนวล ประสานสัมพันธ์กับคนได้ทุกระดับ จึงได้รับเชิญเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองตั้งแต่ยังรับราชการอยู่จนกระทั่งเกษียณอายุราชการแล้ว ดังนี้

พ.ศ.2507 -2508 เทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่

พ.ศ.2515-2516 พ.ศ.2516-2517 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2520-2522 และ พ.ศ.2523 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2522-2523 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ.2524-2530 สมาชิกวุฒิสภา

ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ยอมรับยกย่องในสถาบันอุดมศึกษา ได้ดำรงตำแหน่งนายกสภาและกรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

พ.ศ.2523 นายกสภาการฝึกหัดครู และนายกสภาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

พ.ศ.2530-2534 นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล

นอกจากนั้น ยังเคยดำรงตำแหน่งนายกแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย นายกสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย นายกกิตติมศักดิ์สมาคมสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการแห่งประเทศไทย ที่ปรึกษาของสถาบันหลายแห่ง อาทิ กรมพลศึกษา สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

ผลงานด้านการพลศึกษา

เอกสารเรื่องความเป็นมาของมูลนิธิศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน แสดงข้อความตอนหนึ่งว่า

"...ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ...อดีตอธิบดีกรมพลศึกษา ถือว่าเป็นบิดาและปรมาจารย์ของการพลศึกษาและการกีฬาสมัยใหม่ของไทย เป็นผู้มีคุณูปการต่อวงการพลศึกษาและกีฬาของไทยอย่างอเนกอนันต์ ทำให้การพลศึกษาและการกีฬาของไทยได้เปลี่ยนโฉมหน้าใหม่และมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอันมาก ตลอดชีวิตหน้าที่ราชการของท่านที่ผ่านมาสามารถกล่าวได้ว่า ชีวิตของท่านเป็นชีวิตเพื่อการพลศึกษาและการกีฬาไทยโดยแท้ คือ ท่านมีความเชื่อว่าการพลศึกษาและการกีฬานั้น เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้บุคคลได้มีคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ ดังนั้น จึงได้ทุ่มเทอุทิศทั้งกำลังกายและกำลังใจของท่านเพื่อยกมาตรฐานการฝึกหัดครูพลศึกษาและการกีฬาให้สูงขึ้น ทั้งในด้านความรู้ความสามารถ และการมีจำนวนบุคลากรทางการพลศึกษาและกีฬาที่เพียงพอ ในการที่จะช่วยให้ประชาชนคนไทย ได้เล่นกีฬาและออกกำลังกายได้อย่างถูกต้องและทั่วถึง แม้หลังจากท่านได้เกษียณอายุและหมดหน้าที่ราชการไปแล้วก็ตาม ท่านก็ยังมีความห่วงใยและได้ช่วยในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการพลศึกษาและการกีฬานี้ต่อไปอีกเป็นประจำ...

...ในด้านการยกระดับความรู้ความสามารถของบุคลากรทางการพลศึกษาและการกีฬา ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ได้มีสายตาอันยาวไกลในการปรับปรุงคุณภาพการฝึกหัดครูพลศึกษา โดยให้มีมาตรฐานสูงขึ้นสู่ระดับปริญญาบัณฑิต โดยได้เริ่มจัดให้มีขึ้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์การพลศึกษาไทย เมื่อ พ.ศ.2502 จากการที่ได้เริ่มต้นนี้เองจึงทำให้การฝึกหัดครูพลศึกษาตลอดจนการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาและการกีฬาในโรงเรียนของไทยได้เริ่มต้นเข้าสู่ยุคใหม่และเป็นไปโดยถูกต้องตามหลักการพลศึกษาสมัยใหม่ และมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมากนับแต่นั้นเป็นต้นมา และพร้อม ๆ กันนั้นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และสถาบันการฝึกหัดครูพลศึกษาของไทยแห่งอื่น ๆ ก็ได้เริ่มตื่นตัวขยายและปรับปรุงเปลี่ยนโฉมหน้าการฝึกหัดครูพลศึกษาเป็นหลักสูตรการฝึกหัดครูระดับปริญญาบัณฑิตด้วยเช่นกัน

หลังจากที่ได้ให้กำเนิดการฝึกหัดครูพลศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว การฝึกหัดครูพลศึกษาของไทยก็เริ่มมีคุณภาพและมีมาตรฐานทางวิชาการสูงเพียงพอที่จะให้ท่านสามารถช่วยผลักดันให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเปิดสอนในระดับปริญญามหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตทางพลศึกษาที่สูงต่อไปอีกได้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งได้เปิดสอนตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตทางพลศึกษาทั้งสองระดับเป็นครั้งแรกของไทยเมื่อ พ.ศ.2511 และ พ.ศ.2530 ตามลำดับ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมานับได้ว่าการพลศึกษาและการกีฬาของไทยได้เริ่มเข้าสู่ศักราชใหม่และก้าวใหม่ที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง

...แนวคิดที่จะเพิ่มบุคลากรทางการพลศึกษาและการกีฬาให้เพียงพอที่จะสอนนักเรียนและเป็นผู้นำประชาชาชนพลเมืองทุกภูมิภาคของไทยให้ได้เล่นกีฬาและออกกำลังกายโดยทั่วถึงกัน ด้วยการจัดตั้งและขยายวิทยาลัยพลศึกษาไปสู่ทุกภูมิภาคของไทยทั่วทั้งประเทศ การที่ท่านได้มีโครงการดังกล่าวนี้ก็ด้วยสายตาอันยาวไกลในคุณค่าและความสำคัญของการพลศึกษาและการกีฬาอีกเช่นเดียวกัน คือ ท่านเล็งเห็นว่า ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างหนึ่งก็คือประชาชนพลเมืองทุกคนควรจะต้องเป็น

คนดี มีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี มีอนามัยสมบูรณ์ และมีน้ำใจนักกีฬาด้วยการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาเป็นประจำ...

...ในการวางโครงการเพื่อการนี้ เนื่องจากงบประมาณและปัจจัยต่าง ๆ ที่จะต้องใช้มีจำนวนจำกัด ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน จึงใช้ความอุตสาหะวิริยะค่อยๆ เริ่มจัดตั้งและขยายวิทยาลัยพลศึกษาไปสู่ภูมิภาคเป็นขั้นตอนในปีหนึ่ง ๆ จะเริ่มตั้งเพียงหนึ่งแห่งบ้าง สองแห่งบ้าง และสามแห่งบ้าง จนในที่สุดท่านสามารถขยายและจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาไปสู่ภูมิภาคได้รวมกันทั้งหมด 17 แห่ง ใน 17 จังหวัดทั่วประเทศ ภายในเวลา 13 ปีตามที่ท่านได้ตั้งใจเอาไว้

วิทยาลัยพลศึกษาที่ได้จัดตั้งขึ้นทุกภูมิภาคทั้ง 17 แห่งดังกล่าว นี้ นอกจากแต่ละแห่งจะได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการฝึกหัดครูพลศึกษาและการกีฬาในแต่ละภูมิภาคแล้ว ยังได้ทำหน้าที่ในด้านต่าง ๆ อย่างมากมายด้วย เช่น การเป็นศูนย์ฝึกอบรมเกี่ยวกับการพลศึกษาและการกีฬาแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป การจัดและการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ อันทำให้ประชาชนพลเมืองในแต่ละภูมิภาคได้มีส่วนร่วมในการเล่นกีฬาและออกำลังกาย มีร่างกายแข็งแรงและมีน้ำใจนักกีฬาพร้อมที่จะเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งต่อการพัฒนาประเทศต่อไป...”

งานริเริ่มอีกด้านหนึ่งที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู คือ ในขณะที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการอำนวยการคุรุสภา โดยตำแหน่ง ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติครู พ.ศ.2488 ให้มีการเลือกตั้งผู้แทนครูสังกัดต่าง ๆ คือ ครูประถมศึกษา ครูมัธยมศึกษา ครูการศึกษาเอกชน ครูสังกัดเทศบาลและองค์การส่วนท้องถิ่น และครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เข้ามาเป็นกรรมการอำนวยการคุรุสภาตามสัดส่วน เป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรของครู และคุรุสภาจะได้ข้อมูลที่นำมาแก้ปัญหาของครู นำมาส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง

นอกจากนั้น ยังส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติของครูผู้ปฏิบัติงานดีเด่นโดยอนุมัติจัดตั้งมูลนิธิรางวัลคุรุสภาขึ้นใน พ.ศ.2525 คัดเลือกครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่นระดับประเทศมารับรางวัลและหนังสือเชิดชูเกียรติในวันครู ซึ่งได้รับความสนใจจากวงวิชาชีพครูและสาธารณชนมากมาจนปัจจุบัน นอกจากนั้นยังเคยเป็นประธานอนุกรรมการดำเนินการสอบแข่งขันเพื่อรับทุนรัฐบาลไปศึกษาวิชาณ ต่างประเทศของคุรุสภา ประธานอนุกรรมการ ช.พ.ค. รองประธานมูลนิธิช่วยครูอาวุโสในพระบรมราชูปถัมภ์ แลประธานมูลนิธิทวี บุณยเกต ฯ ล ฯ

ประวัติการทำงานด้านอื่น ๆ ของศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน นอกจากงานในหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการและมหาวิทยาลัยแล้ว มีมากมายแต่ก็ปรากฏว่าทุกอย่างที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม ได้ดำเนินการหรือเข้าร่วมดำเนินการล้วนแต่สำเร็จเป็นผลดีทั้งสิ้นเช่นในบางด้านที่สำคัญ ได้แก่

ด้านการลูกเสือ เคยดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ เลขาธิการสภาลูกเสือแห่งชาติ อนุกรรมการฝ่ายสัมพันธภาพในคณะเขตลูกเสือเอเชีย-แปซิฟิก ผู้บังคับการค่ายงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ประธานจัดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 9 กรรมการลูกเสือโลก พ.ศ.2525 – 2530 กรรมการลูกเสือโลก เขตเอเชียเอเชีย – แปซิฟิก ฯลฯ

ด้านพลศึกษาและการกีฬา เป็นผู้แทนทีมชาติไปแข่งขันรักบี้ฟุตบอล ณ ประเทศอังกฤษ พ.ศ.2494 คณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย พ.ศ.2512 – 2526 กรรมการองค์การส่งเสริมกีฬาประเทศไทย กรรมการสุขศึกษาแห่งชาติ กรรมการระหว่างชาติว่าด้วยพลศึกษาและกีฬาแห่งยูเนสโก รองประธานจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ 2 ครั้ง รองประธานจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ 2 ครั้ง ประธานคณะกรรมการร่างแผนการกีฬาแห่งชาติ

ด้านการแพทย์และสาธารณสุข เป็นนายกแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2513 – 2514 ผู้อำนวยการกองอนุกาชาด สภากาชาดไทย ประธานคณะกรรมการอำนวยการป้องกันยาเสพติดให้โทษในสถานศึกษา กรรมการประสานงานระดับชาติของโครงการอายุรศาสตร์เขตร้อนขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีมีโอ) กรรมการป้องกันและปรามปรามยาเสพติด สำนักนายกรัฐมนตรี กรรมการอาหารและโภชนาการแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข กรรมการ International Narcotic Control Board ขององค์การสหประชาชาติ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย พ.ศ. 2534 – 2538 ฯลฯ

ในฐานะที่เป็นผู้บริหารระดับสูงทั้งด้านการศึกษาและสาธารณสุข ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม ต้องเดินทางไปประชุม สัมมนา พร้อมกับได้ศึกษาดูงานในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอยู่เสมอ เฉพาะด้านการศึกษาและพลศึกษามีเป็นอันมาก เช่น ศึกษาและดูงานอนามัยโรงเรียนรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ศึกษาและดูงานการพลศึกษาที่ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยี่ยม สาธารณรัฐเยอรมนี สวิตเซอร์แลนด์ อิตาลี สเปน โปรตุเกส สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ศึกษาและดูงานด้านการประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา พลศึกษา และการฝึกหัดครูที่ประเทศอังกฤษ สาธารณรัฐเยอรมนี สวีเดน และเดนมาร์ค เป็นรองหัวหน้าคณะในการประชุมรัฐมนตรีและผู้บริหารชั้นผู้ใหญ่ระหว่างประเทศ ครั้งที่ 1 เรื่องการพลศึกษาและการกีฬาสำหรับเยาวชนที่ประเทศฝรั่งเศส

ในส่วนที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม ได้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 16 มีนาคม 2505 จนกระทั่ง เมื่อมีการโอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์มาสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2508 ท่านก็ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะแพทยศาสตร์ต่อมาจนถึงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2512 ท่านเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถสูงได้รับความเคารพนับถือจากเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างมาก ดังมีข้อเขียนของอาจารย์อาวุโสของคณะแพทยศาสตร์กล่าวถึงท่านว่า ***“อาจารย์บุญสมนี่นะ จะให้ไป run ประเทศใหม่ก็ทำได้ อย่าว่าแต่ โรงเรียนแพทย์ใหม่เลย เป็นคนกล้าทำ กล้าบุก”***[3] ***ศาสตราจารย์นายแพทย์บุญสม เป็นผู้ริเริ่มประเพณีการเดินขึ้นดอยสุเทพเพื่อนมัสการพระธาตุดอยสุเทพของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังข้อเขียนของท่านมีความตอนหนึ่งว่า “เมื่อปี 2507 ปีแรกของการเปิดดำเนินการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผมได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรองอธิการบดี และมอบหมายให้ดูแลนักศึกษา ผมมาคิดถึงเรื่องการต้อนรับน้องใหม่ ซึ่งเป็นประเพณีต่าง ๆ กันในแต่ละมหาวิทยาลัย และเป็นเรื่องของนักศึกษา หากจะตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมาอาจจะสวนความรู้สึกได้ และระยะเริ่มต้นนี้อยากจะเห็นความราบรื่น รื่นรมย์และประทับใจมากกว่า อยากจะเห็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีประเพณีที่ไม่เหมือนใคร แต่เป็นประเพณีที่ประทับใจและจดจำไว้ด้วยความภูมิใจ***

โดยมองเห็นว่า หนทางรถยนต์จากเชิงดอยขึ้นไปสู่วัดพระธาตุนั้น สำเร็จด้วยแรงศรัทธาของประชาชน นำโดยพระครูบาศรีวิชัย ช่วยกันทั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ จองถนนขึ้นไปเป็นระยะทางถึง 11 กิโลเมตร เป็นผลงานที่แสดงถึงความสามัคคี เพื่อนำไปสู่ความสุขอันสุดยอดให้ได้ขึ้นไปนมัสการพระธาตุดอยสุเทพได้ ถนนเส้นนี้สำเร็จโดยประชาชนทุกสารทิศของประเทศ จึงได้ชักชวนนักศึกษารุ่นแรก ให้เดินขึ้นไปนมัสการพระธาตุดอยสุเทพด้วยเท้าด้วยกันทั้งหมดหลังจากปฐมนิเทศแล้วก็ได้รับการตอบสนองด้วยดีด้วย

[3] มนตรี กันตะบุตร “สวนดอกเบญจเพส” **ใน 25ปี แพทยศาสตร์เชียงใหม่**, (เชียงใหม่: เจริญการค้า, 2525), 175.

ความตื่นเต้น และได้รับความร่วมมืออย่างดี ทุกคนเดินขึ้นไปไม่ว่าหญิงหรือชาย ช้าบ้างเร็วบ้างเมื่อพร้อมกันแล้วก็ไปนมัสการพระธาตุด้วยกัน แสดงถึงว่าเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อย่างสมบูรณ์ทางจิตใจแล้ว และก็ได้ดำเนินการต่อมาอีกในปีต่อ ๆ ไป จนผมย้ายมาอยู่กรุงเทพฯ ผมรู้สึกดีใจที่มหาวิทยาลัยยังรักษาประเพณีนี้ไว้จนบัดนี้”[4]

เกียรติคุณที่ได้รับการยกย่อง

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสมได้รับการยกย่องจากมหาวิทยาลัยของรัฐให้ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จำนวนมาก ได้แก่ ปริญญาแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปริญญาแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (พลศึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา และปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (วิทยาศาสตร์การกีฬา) มหาวิทยาลัยมหิดล

ใน พ.ศ.2538 กระทรวงศึกษาธิการได้สรรหาบุคคลผู้ได้สร้างคุณความดีและคุณประโยชน์ต่อการพลศึกษาของชาติเพื่อรับรางวัล “พระพลบดี” ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสมก็ได้รับคัดเลือกและยกย่องในปีนั้นเอง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก มหาวชิรมงกฎ ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ เหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญรามกีรติ เหรียญรัตนาภรณ์ เหรียญกาชาดสมนาคุณ และของต่างประเทศ ได้แก่ เหรียญ Bronz

[4] บุญสม มาร์ติน “เรื่องเก่านำมาเล่าใหม่” ใน **ครบรอบ 20 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: 2527), 259.

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ร่วมพิธีตั้งศาลพระภูมิประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บริเวณหน้าศาลาธรรม

Wolf ของลูกเสือโลก

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสมเป็นบุคคลที่ร่าเริง มีอารมณ์ขัน โอบอ้อมอารี มองทุกคนในแง่ดีเสมอ จึงเป็นที่เคารพรักของศิษย์ ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน เมื่อดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ชักชวนข้าราชการทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยเล่นกีฬา แข่งขันฟุตบอลประจำปีเพื่อจะได้สังสรรค์สนทนากัน ศาสตราจารย์นายแพทย์บุญสมจะส่งเสริมให้กำลังใจทุกคนที่ทำงานมีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงงานเสมอ เมื่อมีการปฏิรูประบบราชการจัดแบ่งกระทรวง ทบวง กรมใหม่ ใน พ.ศ.2546 กรมพลศึกษาซึ่งตั้งมาถึง 69 ปี ก็หายไป ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม ได้ให้ทัศนะไว้ในหนังสือ “บนเส้นทาง 69 ปี กรมพลศึกษา” ของสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการความว่า “การกีฬาของชาติเป็นงานที่ประชาชนได้สัมผัสกิจกรรมและชื่นชมยินดีในความสำเร็จและสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศชาติไทยของเรา

เมื่อจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬาขึ้นตามสภาวะบ้านเมืองในปัจจุบัน ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจหารายได้ให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ จึงขอฝากให้ท่านผู้รับผิดชอบทั้งหลายได้บูรณาการ งานด้านการท่องเที่ยว กีฬา และพลศึกษา ในสถานศึกษาเข้าด้วยกัน รวมเป็นพลังในการสร้างงาน สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ชื่นชมยินดีของประชาชนและประเทศชาติยิ่ง ๆ ขึ้นไป”

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม สมรสครั้งแรกกับนางเพ็ญ มาร์ติน มีบุตร 3 คน คือ นางธิดา ชลวร นางวินดา เหมะรัต และนายแพทย์ธาดา มาร์ติน เมื่อนางเพ็ญถึงแก่กรรม ได้สมรสกับนางสาววิภา วรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา มีบุตร 2 คน คือ นางบุญวิภา มาร์ติน พึ่งวงษ์ และนางสาวสมวิภา มาร์ติน

เนื่องจากศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสมเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพมากเมื่อเกษียณอายุราชการแล้ว บริษัทและองค์กรเอกชนจึงเชิญไปร่วมงาน เช่น เป็นประธานบริษัท ทาเคดา ประเทศไทย จำกัด ประธานบริษัท แอตแลนติค จำกัด ประธานโรงเรียนส่งเสริมเอกลักษณ์ไทย – อิโตะ กรรมการมูลนิธิอายิโนะโมะโต๊ะ

ในโอกาสที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม เกษียณอายุราชการ บรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งหลายจึงได้พร้อมใจกันรวบรวมจัดตั้งเป็นมูลนิธิศาสตราจารย์นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ขึ้น เพื่อเก็บดอกผลมาจัดสรรเป็นทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาต่อไป

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสมเป็นผู้มีสุขภาพดี สมกับเป็นแพทย์นักวิชาการพลศึกษา มีความสุขอยู่กับครอบครัวและการทำงานเสียสละแก่สังคม ในต้นปี พ.ศ.2551 มีอาการป่วยจึงเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์จนถึงแก่อนิจกรรมด้วยภาวะหัวใจและระบบหายใจล้มเหลว เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2551 สิริอายุได้ 85 ปี 8 เดือน 21 วัน

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน และ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ในที่ประชุมสามัญครั้งที่ 19 ของ UNESCO พ.ศ.2519 ที่กรุงไนโรบี ประเทศ Kenya (ที่มา: **ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล** หน้า 77)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์

ศาสตราจารย์ นายแพทย์
เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 4
ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

8 พฤศจิกายน 2525 - 7 พฤศจิกายน 2527

8 พฤศจิกายน 2527 - 7 พฤศจิกายน 2529

ประวัติ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ เกิดเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2471 ที่จังหวัดยโสธร สมรสกับ คุณฤดี สัจจวาณิชย์ สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

เริ่มรับราชการกรมแพทย์ทหารเรือ (Royal Thai Navy) ยศเรือโท ในปี พ.ศ.2499 ต่อจากนั้นโอนมารับราชการที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในตำแหน่งอาจารย์โท แผนกวิชาพยาธิวิทยา (Pathology Department)

เมื่อมีการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ (Chiang Mai Hospital) ได้รับคัดเลือกมาเป็น อาจารย์รุ่นแรก โดยได้รับทุนจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ไปศึกษาต่อด้านพยาธิวิทยาและโรคเชื้อราที่มหาวิทยาลัยดุ๊ค (Duke University) มลรัฐนอร์ทแคโรไลนา กับ มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University) มลรัฐนิวยอร์ก ระหว่างปี พ.ศ.2501-2503

พ.ศ.2508 ได้รับทุนของ China Medical Board of New York ไปศึกษาวิชานิติเวชศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก (New York University) และทำงานที่ Chief Medical Examiner, City of New York

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ ได้ใช้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ระหว่างศึกษาและทำงานที่

สหรัฐอเมริกา มาจัดตั้งภาควิชานิติเวชศาสตร์ (Department of Forensic Medicine) ที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Faculty of Medicine, Chiang Mai University) ทำให้คดีอุกฉกรรจ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่หลายคดี มีการตรวจสถานที่เกิดเหตุร่วมกับพนักงานสอบสวน ตรวจศพ และพิษวิทยาเพื่อหาสาเหตุตาย ทำหน้าที่เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล ทั้งนี้เพื่อผดุงความเป็นธรรมแก่คู่คดีทั้งสองฝ่าย รวมถึงการสอนวิชานิติเวชศาตร์ (Forensic Medicine) ให้แก่นักศึกษาแพทย์ และนักศึกษารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นอกจากสอนวิชาพยาธิวิทยา จุลชีววิทยา ราวิทยา และนิติเวชศาสตร์ ให้แก่นักศึกษาแพทย์ นักศึกษาเภสัชศาสตร์ นักศึกษาเทคนิคการแพทย์ นักศึกษาทันตแพทย์ และนักศึกษาพยาบาลแล้ว ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ ยังรับหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ นำหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ 6 หน่วย จากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปรักษาพยาบาลชาวบ้านในตำบล หมู่บ้านของอำเภอต่าง ๆ ที่กันดาร และห่างไกล ในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน และอุตรดิตถ์ ระหว่าง พ.ศ.2512-2514 ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข

ระหว่างปี พ.ศ.2513-2516 ดำเนินการเป็นผู้อำนวยการฝึกอบรม ผู้ช่วยพยาบาลตำบล ให้ชาวบ้านจากตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ ของ 34 จังหวัด ในเขตเร่งรัดพัฒนาชนบทภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคอีสาน ผู้ชาวยพยาบาลตำบลเหล่านี้ ทำหน้าที่ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยไข้ ในตำบลหมู่บ้านของพวกเขาเอง โดยใช้ยาสามัญประจำบ้านขององค์การเภสัชกรรม นับว่าเป็นการเสริมงานของ หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี ผู้ช่วยพยาบาลตำบลดังกล่าวเป็นต้นแบบของอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) ของกระทรวงสาธารสุขในกาลต่อมา

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ ยังเป็นอาสาสมัคร หน่วยแพทย์อาสาสมเด็จย่า (The Princess Mother's Medical Volunteer Foundation) ไปรักษาชาวบ้าน และชาวเขาตามท้องที่ทุรกันดาร ในป่าเขา เขตชายแดน

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์

ของจังหวัดเชียงใหม่ น่าน และจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยเฮลิคอปเตอร์ ของตำรวจตระเวนชายแดน และทหารอากาศ ตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2512-พฤศจิกายน 2518

ดำเนินการจัดหาสถานที่ และก่อสร้างโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช 20 แห่ง ตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดภาคเหนือ ภาตใต้ ภาคกลาง และภาคอีสาน ในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้าย (ผกค.) เพื่อให้การรักษาพยาบาลประชาชน ตำรวจ ทหาร และอาสาสมัคร ที่ทำงานในพื้นที่เสี่ยงอันตรายเหล่านั้น

ผลงาน

1. ศาสตราจารย์ หัวหน้าภาควิชานิติเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2518)

2. รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ. 2516-2518)

3. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2518-2519)

4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐบาล ฯพณฯ ท่านธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ตุลาคม 2519-ตุลาคม 2520)

5. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐบาล พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ (22 พฤศจิกายน 2520-2522)

6. ประธานกรรมการมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จย่า (พ.ศ.2519-2528)

7. รองประธานมูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช (พ.ศ.2520-2528)

8. นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2524-2529)

9. ผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม Government Pharmaceutical Organization (พ.ศ.2524-2529)

10. กรรมการทบวงมหาวิทยาลัย (พ.ศ.2524-2530)

11. รองประธานกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (พ.ศ.2530-2545)

12. นายกสภามหาวิทยาลัยมหานคร (พ.ศ.2533-2551)

13. ประธานกรรมการวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทบวงมหาวิทยลัย (พ.ศ.2535-2543)

14. รองประธานกรรมการมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จย่า (พ.ศ.2530-2544)

15. กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2545-2547)

งานการเมือง

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ.2519 ในรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และในปี พ.ศ.2524 รัฐบาลถัดมาของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม

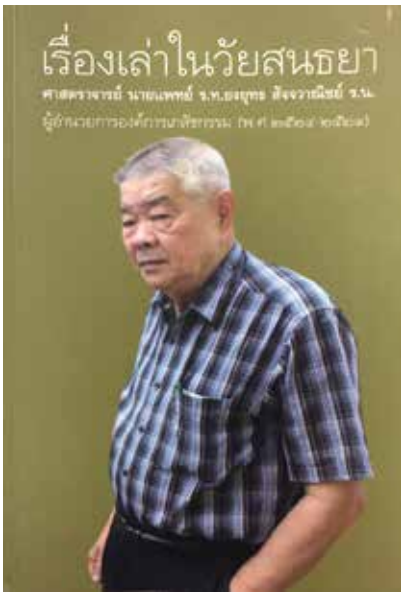

(ขอบคุณ ศาสตราจารย์ คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้มอบหนังสือ)

ศาสตราจารย์ ดร.สง่า สรรพศรี
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 5
ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

8 พฤศจิกายน 2529-19 กรกฎาคม 2531[1]
20 กรกฎาคม 2531-19 กรกฎาคม 2533
20 กรกฎาคม 2533-13 พฤศจิกายน 2533[2]
14 พฤศจิกายน 2533-13 พฤศจิกายน 2535
14 พฤศจิกายน 2535 - 19 มกราคม 2536
20 มกราคม 2536 - 19 มกราคม 2538
20 มกราคม 2538 - 31 มกราคม 2538[3]

ประวัติ

เกิดเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2476 ที่บ้านฮ่อม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2542 สิริรวมอายุ 65 ปี

สมรสกับ รองศาสตราจารย์วชิรา สรรพศรี มีบุตร 1 คนคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี

ประวัติการศึกษา

B.S. in Forestry, Oregon State University, Corvallis, Oregon, U.S.A. ปี พ.ศ.2500

M.S. in Forestry, Oregon State University

Ph.D. in Forest Ecology, University of Washington, Seattle, Washington, U.S.A.

[1] พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2530 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม 2530 บัญญัติให้นายกสถามหาวิทยาลัย ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยตาม พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2530

[2] ปฏิบัติหน้าที่นายกสภามหาวิทยาลัยระหว่างรอการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย

[3] ปฏิบัติหน้าที่นายกสภามหาวิทยาลัยระหว่างรอการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยคนใหม่

พ.ศ.2504 หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 16

พ.ศ.2529 ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2504 อาจารย์ในคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ.2512 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ.2513 คณบดีคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ.2515 รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ.2516 เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

พ.ศ.2524 ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

พ.ศ.2534 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน

ประสบการณ์พิเศษ

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี 2516

ที่ปรึกษาอธิการบดีมหาวิทยาลัยสหประชาชาติ

กรรมการมูลนิธินานาชาติเพื่อวิทยาศาสตร์

ราชบัณฑิตสำนักวิทยาศาสตร์

ประธานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของเอเชี่ยน

ประธานกรรมการบริหารสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ประธานคณะกรรมการนโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

ประธานคณะกรรมการพัฒนาเทคโนโลยี

ประธานคณะกรรมการประสานงานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างประเทศ

ประธานคณะกรรมการวิทยาลัยเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย

ประธานคณะกรรมการวิจัยอาหารแห่งชาติ

ประธานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์ทางทะเลแห่งชาติ

ประธานคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ

ประธานคณะกรรมการสำรวจการวิจัยทางเกษตรแห่งชาติ

ประธานกรรมการประสานงานการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติด้วยดาวเทียม

ประธานอนุกรรมการประสานงานการวิจัยเกี่ยวกับพลังงานธรรมชาติ

กรรมการมูลนิธิอานันทมหิดล สาขาเกษตรศาสตร์

ริเริ่มและดำเนินการร่วมมือกับต่างประเทศ เช่น JSPS, NIH, East - West Center, Ford Foundation ฯลฯ

ด้านการวิจัย

ประธานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 6

1 กุมภาพันธ์ 2538 - 31 มกราคม 2540

1 กุมภาพันธ์ 2540 - 31 มกราคม 2542

ประวัติ

เกิดเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2473 ถึงแก่กรรม 16 กรกฎาคม 2549 สิริอายุ 75 ปี

ครอบครัว

สมรสกับ นางเอมิลี แอนน์ เกตุทัต

ประวัติการศึกษา

B.S. in Physics, University of California at Los Angeles, U.S.A ปี พ.ศ.2496

M.A. in Physics, Harvard University, Cambridge, Massachusetts, U.S.A., พ.ศ.2497

Ph.D. in Physics, Harvard University, พ.ศ.2500

วปอ. รุ่น 18 พ.ศ.2518

ประกาศนียบัตรกิตติมศักดิ์ วิทยาลัยกองทัพอากาศ พ.ศ.2524

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2530

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2501 อาจารย์ประจำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2505 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2509 รองศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2510 ศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2515 รองเลขาธิการ สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พ.ศ.2517 รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2518 เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2523 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2527 ผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปิโตรเคมีแห่งชาติ จำกัด

พ.ศ.2534 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

พ.ศ.2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (สมัยที่ 2) ประธานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ และนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2526-2532, 2539-2543 สมาชิกวุฒิสภา

นายมีชัย ฤชุพันธุ์
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 7

1 กุมภาพันธ์ 2542 ถึง 31 มกราคม 2544

1 กุมภาพันธ์ 2544 ถึง 31 มกราคม 2546

ครอบครัว

สมรสกับคุณหญิงอัมพร (เสนีวงศ์ ณ อยุธยา) ฤชุพันธุ์ (ถึงแก่อนิจกรรม) มีบุตรี 2 คน คือ นางมยุระ ช่วงโชติ และนางมธุรส โลจายะ

การศึกษา

พ.ศ.2492-2501 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

พ.ศ.2501-2504 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ.2508-2509 ปริญญาโท ด้านกฎหมายเปรียบเทียบ จาก Southern Methodist University สหรัฐอเมริกา โดยทุนรัฐบาลไทย

พ.ศ.2509-2510 ฝึกงานโครงการ Legislative Internship Program ของรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา

ปริญญากิตติมศักดิ์

พ.ศ.2529 นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยอดัมสัน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

พ.ศ.2539 นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ.2540 นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ.2545 นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

การทำงาน

เริ่มรับราชการที่สำนักงาน ก.พ. และมาใช้ทุนรัฐบาลที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จนได้เป็นผู้อำนวยการกองยกร่างกฎหมายคนแรกของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และก้าวหน้าในราชการเรื่อยมาจนได้รับตำแหน่งกรรมการร่างกฎหมายประจำ (นักกฎหมายกฤษฎีกาเชี่ยวชาญและนักกฎหมายกฤษฎีกาทรงคุณวุฒิ) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายกฎหมาย ในรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช นายธานินทร์ กรัยวิเชียร และพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ใน พ.ศ.2517- 2518 ได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษากฎหมายสำนักนายกรัฐมนตรี

ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ระหว่าง พ.ศ.2523 - 2531

รัฐบาล พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ระหว่าง พ.ศ.2531 - 2533 และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

รัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน และรัฐบาล พลเอก สุจินดา คราประยูร ระหว่าง พ.ศ.2534 - 2535 และทำหน้าที่รักษาการนายกรัฐมนตรี หลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 2 สมัย คือ ระหว่าง พ.ศ.2520 - 2522 และระหว่าง พ.ศ.2532 - 2534 และดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา 3 สมัย ระหว่าง พ.ศ.2526 - 2532, พ.ศ.2535 - 2539 และ พ.ศ.2539 - 2543 โดยได้ดำรงตำแหน่งประธานวุฒิสภา 2 สมัย และประธานรัฐสภา

ดำรงตำแหน่งรักษาการนายกรัฐมนตรี ในระหว่างวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 ถึง 10 มิถุนายน 2535

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นผู้ผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2534 เพื่อจัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ หรือ สสร. เพื่อดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญ อันเป็นที่มาของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ผลงานสุดท้ายคือ ประธานร่างรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

วิวดอยสุเทพจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2554

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 8

1 กุมภาพันธ์ 2546 ถึงปัจจุบัน

ประวัติ

เกิดวันที่ 28 เมษายน 2484

ประวัติการศึกษา

แพทยศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 พ.ศ.2510 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประกาศนียบัตรชั้นสูงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก คณะแพทยศาสตร์ พ.ศ.2512 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Diplomate, American Board of Internal Medicine พ.ศ.2517 University of Chicago สหรัฐอเมริกา

Diplomate, American Board of Subspecialty in Cardiovascular Diseases พ.ศ.2517 University of Chicago สหรัฐอเมริกา

ปริญญาบัตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ.2537

ตำแหน่งวิชาการ

พ.ศ.2511 อาจารย์โท คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2519 ผู้ช่วยศาสตราจารย์

พ.ศ.2524 รองศาสตราจารย์

พ.ศ.2532 ศาสตราจารย์

พ.ศ.2535 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ

ตำแหน่งบริหาร

พ.ศ.2521 ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2528 รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2530 รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2532 อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2535 รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

พ.ศ.2537 ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

พ.ศ.2539 ลาออกจากราชการ

พ.ศ.2540 อธิการบดีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ.2544 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (18 กุมภาพันธ์ 2544- 8 มิถุนายน 2544)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

เหรียญรัตนาภรณ์ชั้นที่ 3 (พ.ศ.2534)

ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ต.จ.ว.) (พ.ศ.2535)

เหรียญจักรพรรดิมาลา (พ.ศ.2536)

ทุติยจุลจอมเกล้า (ท.จ.) (พ.ศ.2539)

มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) (พ.ศ.2539)

ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ท.จ.ว.) (พ.ศ.2546)

การทำงาน

สถาบันอุดมศึกษา

กรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (พ.ศ.2537 - 2539)

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร เป็นต้น

กรรมการและอนุกรรมการด้านการศึกษาและอื่น ๆ

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ประธานอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับอุดมศึกษา (5 ตุลาคม 2535 - 19 มกราคม 2539)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (20 มกราคม 2537 – 19 มกราคม 2539)

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีแห่งชาติ (2537 – 2539)

อนุกรรมการพิจารณาตัดสินผลงานวิจัยดีเด่น (2536 – 2539)

ที่ปรึกษาในคณะกรรมการรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น (2538-2539)

กรรมการในคณะกรรมการนโยบายกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2537 – 2539)

ที่ปรึกษาและอนุกรรมการบริหารงานบุคคล (2539 – 2540)

กระทรวงศึกษาธิการ

กรรมการอำนวยการศึกษาพิเศษกระทรวงศึกษาธิการ (2536 – 2540)

คณะกรรมการจัดการศึกษาหลังมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ (2527 – 2539)

กรรมการอำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งประเทศไทย (2537 – 2539)

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดตั้งสถานศึกษาเอกชน (2538 – 2539)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในหลักราชการหรือการบริหารงานบุคคล ในคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) (2538 – 2539)

มูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบรมราชูปถัมภ์

กรรมการที่ปรึกษาในคณะกรรมการรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น (2535 – 2539)

กรรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

กรรมการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ (2536 – 2539)

กรรมการสุขศึกษา (2536 – 2539)

ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย

กรรมการบริหารราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย (2535 – 2538)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2538 – 2543)

องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย

กรรมการในคณะกรรมการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (2537 – 2539)

Regional Centre for Higher Education and Development (RIHED)

Chairperson of Governing Board of RIHED (2538 – 2539)

กรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย (2536 –2539)

สถาบันราชภัฏ

กรรมการสภาสถาบันราชภัฏ (2540 – 2544)

มูลนิธิรางวัลมหิดล

รองประธานกรรมการแผนกแพทยศาสตร์ (2541 – ปัจจุบัน)

ประธานกลุ่มประชาอาสาเพื่อสนับสนุนโครงการหลวง (2529 – ปัจจุบัน)

สมาชิกสมาคมวิชาการ/สมาคมวิชาชีพ

สมาชิกแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย

สมาชิกสมาคมแพทย์โรคหัวใจแห่งประเทศไทย

สมาชิกก่อตั้งราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย

สมาชิกรัฐสภา

สมาชิสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (23 กุมภาพันธ์ 2534 – 24 กันยายน 2535)

สมาชิกวุฒิสภา (22 มีนาคม 2539- 21 มีนาคม 2543)

ฝึกอบรม/ประชุม/ดูงานต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหราชอาณาจักรเยอรมัน ฝรั่งเศส เบลเยี่ยม เนเธอร์แลนด์ สวีเดน ออสเตรีย ฮังการี ญี่ปุ่น เกาเหลีเหนือ เกาหลีใต้ จีน ฮ่องกง ไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย พม่า เวียดนาม ลาว ปากีสถาน อิสราเอล มองโกเลีย

รางวัลประกาศเกียรติคุณ

รางวัลโล่เกียรติคุณในฐานะเป็นศิษย์แพทย์ดีเด่น ประจำปี 2538 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (24 กันยายน 2538)

นักศึกษาเก่าตัวอย่าง สมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2537)

นักเรียนเก่าดีเด่น ด้านบริหารการศึกษา สมาคมนักเรียนเก่า ปรินส์รอยแยลวิทยาลัย

ศิษย์เก่าดีเด่นของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม (2536)

ศิษย์เก่าดีเด่นคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปี 2537 (2537)

REFERENCE ASIA: ASIA'S WHO OF MEN AND WOMEN OF ACHIEVEMENT AND DISTINCTION

MARGUTS WHO'S DIRECTORY OF MEDICAL SPECIALISTS

THE ABMS COMPENDIUM OF CERTIFIED

MEDICAL SPECIALISTS ของ THE AMERICAN BOARD OF MEDICAL SPECIALTIES (ABMS) 1991

เหรียญทองผลงานดีเด่นในด้านการแพทย์จากที่ประชุม GRAND WORLD ORGANIZATION OF ALTERNATIVE MEDICINES ณ กรุงมาดริด ประเทศสเปน (2535)

ประกาศเกียรติคุณ "บุคคลตัวอย่าง" ประจำปี 2540 สาขานักวิชาการพัฒนาด้านการศึกษาจากมูลนิธิเพื่อสังคมไทย

ประกาศเกียรติคุณ ในฐานะสมาชิกที่มีผลงานดีเด่นของ INTERNATIONAL ASSOCIATION OF UNIVERSITY PRESIDENTS (LAUP) (ค.ศ.1997-1998)

องคมนตรี

ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ เป็นองคมนตรีในรัชกาลที่ 9 และรัชกาลที่ 10

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 1
21 เมษายน 2507 - 20 เมษายน 2509
10 กุมภาพันธ์ 2511 - 23 มีนาคม 2511

นายสุนทร หงส์ลดารมภ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 2
2 มิถุนายน 2509 - 9 กุมภาพันธ์ 2511

พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิรวงศ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 3
4 มิถุนายน 2511 - 23 เมษายน 2512

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บัวเรศ คำทอง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 4
24 เมษายน 2512 - 23 เมษายน 2514

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 5
24 มิถุนายน 2514 - 31 ธันวาคม 2515

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นาวาอากาศเอก นายแพทย์ตะวัน กังวานพงศ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 6
28 เมษายน 2516 - 27 เมษายน 2518
21 มกราคม 2522 - 20 มกราคม 2524
21 มกราคม 2524 - 20 มกราคม 2526

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เรือโท ยงยุทธ สัจจวาณิชย์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 7
28 เมษายน 2518 - 21 ตุลาคม 2519

รองศาสตราจารย์ประดิษฐ วิชัยดิษฐ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 8
22 ตุลาคม 2519 - 20 มกราคม 2520
21 มกราคม 2520 - 20 มกราคม 2522

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประยุทธ ฐิตะสุต
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 9
21 มกราคม 2526 - 20 มกราคม 2528

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 10
21 มกราคม 2528 - 20 มกราคม 2530
21 มกราคม 2530 - 20 มกราคม 2532
21 มกราคม 2532 - 24 มกราคม 2532
10 พฤศจิกายน 2559 - 24 กรกฎาคม 2561

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 11
25 มกราคม 2532 - 30 กันยายน 2535

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์โชติ ธีตรานนท์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 12
1 ตุลาคม 2535 - 9 พฤศจิกายน 2535
10 พฤศจิกายน 2535 - 9 พฤศจิกายน 2539
9 พฤศจิกายน 2539 - 9 พฤศจิกายน 2543

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ตุวานนท์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 13
10 พฤศจิกายน 2543 - 9 พฤศจิกายน 2547

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนที่ 14
10 พฤศจิกายน 2547 - 9 พฤศจิกายน 2551
10 พฤศจิกายน 2551 - 9 พฤศจิกายน 2555

ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 15
10 พฤศจิกายน 2555 - 9 พฤศจิกายน 2559
25 กรกฎาคม 2561 - 24 กรกฎาคม 2565

ศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์พงษ์รักษ์ ศรีบัณฑิตมงคล
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่ 16
รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม 2565

อาคารของหน่วยงานอื่นที่ขอใช้พื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นที่ตั้งชั่วคราว

ศูนย์วิจัยชาวเขา กระทรวงมหาดไทย
เยื้องคณะวิศวกรรมศาสตร์ ตรงแยกไปกาดฝายหิน ปัจจุบันย้ายไปตั้งที่อาคารในสวนล้านนา ร.9

บทคัดย่อ

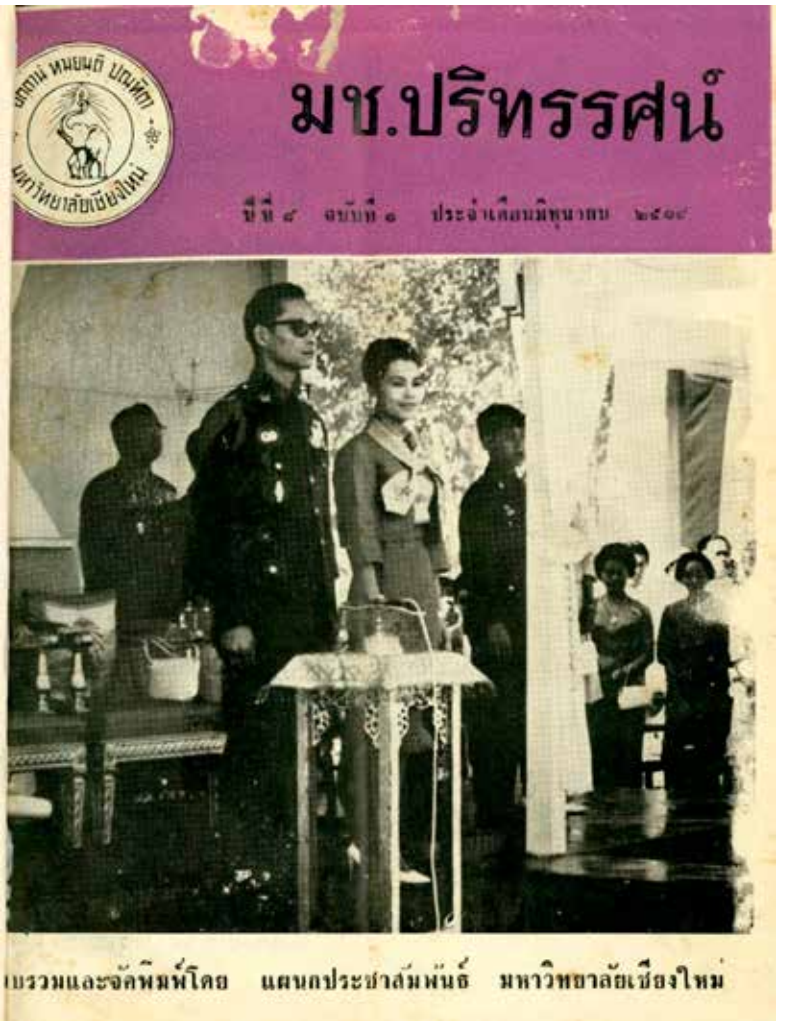

(ขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด และนางกาญจนี จันทร์บุญเรือง ผู้หาปก
และผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย ผู้ประสานงาน)

**ประวัติศาสตร์ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ
และประวัติบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่:
จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**

Chiang Mai University Archives: History of the Era Demanding for University in the North and History of the Co-founders of Chiang Mai University

This document, prepared as a chronicle to give a historical account of important events and key participants during the founding era of Chiang Mai University, is organized into 16 chapters as follows.

Chapter 1: The efforts to get Chiang Mai University established: a record of pivotal movements beginning from the expression of local demand at the end of WW II for the establishment of a regional university as the first in the North in the City of Chiang Mai to the setting up of a Medical School in Chiang Mai

Chapter 2: Preparing for the establishment of the University: a record of events including the Cabinet approval of the establishment of Chiang Mai University in 1960, the inauguration of its operation in 1964, and the Opening Ceremony in 1965

Chapter 3: Background information of the co-founders of Chiang Mai's Medical School and the transfer of the Faculty of Medicine of the University of Medical Science at Nakorn Chiang Mai Hospital to function as the Faculty of Medicine, Chiang Mai University

Chapter 4: Background of politicians involved in requesting the setting up of a higher learning institution in Northern Thailand.

Chapter 5: Personal background of the core media leaders participating in the efforts to get a university established in the North.

Chapter 6: List and background of persons who previously lived on or owned the land presently belonging to the university.

Chapter 7: Background and achievements of the chairman, committee members, sub-committee members of the ชื่อทางการ .....Committee, and the policy executors, for the establishment of Chiang Mai University under the three chairmanships

1. M.L. Pin Malakul(1903-1995), Minister, Ministry of Education

2. Field Marshal Sarit Thanarat (1908-1963), Prime Minister

3. Major General H.R.H Prince Kromamun Naradhip Bongsprabandh (1871-1976)

Chapter 8: Background of architects and engineers, co-founders of Chiang Mai University Construction company and photographs of the first set of buildings on campus

Chapter 9: Government Officers at the Office of the Prime Minister(at that time the University is affiliated with the Office of the Prime Minister)

Chapter 10: Biography of Chairman and members of the Curriculum Program Development Committee of the following three oldest Faculties of Chiang Mai University (1) Humanities Study for the Faculty of Human-

ities (2)Social Science for the Faculty of Social Science and (3) Science for the Faculty of Sciences

Chapter 11: The first Chiang Mai University Executive Board consisting of Chairman of Chiang Mai University Councils, distinguished committees, President, First College Rector, Dean of the Faculty of Humanities, Dean of the Faculty of Social Science, Dean of the Faculty of Science, and Dean of the Faculty of Medicine

Chapter 12: The first batch of lecturers, government officers, permanent employees, and temporary employees

Chapter 13: The "Four Musketeers" regime under the leadership of Professor Dr. Buares Khamthong, the Vice President and subsequently the President of Chiang Mai University

Chapter 14: Biography of site exploration's keymen (still alive at the time of this writing) for the construction and development of Chiang Mai University's ground facilities.

Chapter 15: Record of the first batch of university instructors and a collection of photographs of the opening ceremony on Thursday 24 January 1965 presided over by King Rama IX

Chapter 16: : A collection of photographs of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great graciously to preside over the Commencement Ceremony

Appendixes:

Appendix 1: List of committees involved with the University establishment during 1960-1965

Appendix 2: University Color, University Emblem, University Buddha Images, etc.

Appendix 3: Founding of Chiang Mai University Students' Union, memoirs of the 1st batch of Animal Science Alumni , pictures of CMU trekking activities.

Appendix 4: List and biography of Chairman of Chiang Mai University Council

คุณวรลักษณ์ สุธีวรรธนา
ผู้แปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

Chiang Mai University Archives: History of the Era Demanding for University in the North and History of the Co-founders of Chiang Mai University

Ce livre est préparé pour le but de donner un document –chronique de l'université de Chiangmai.Il est présenté en 16 chapitres comme suit :

Chapitre 1 Les efforts de faire établir l'université de Chiangmai ; histoire enregistrée de la sollicitation d'une université régionale au Nord à la fin de la Deuxième Guerre Mondiale et par la suite l'École de Médecine a été établie à Chiangmai.

Chapitre 2 Préparation pour établir l'université de Chiangmai : un rapport des événements incluant l'approbation du Cabinet Ministriel pour l'établissement de l'université de Chiangmai en 1960, l'enseignement a été débuté en 1964, et la cérémonie inaugurale en 1965.

Chapitre 3 Histoire des co-fondateurs de l'École de Médecine de Chiangmai et le transfert de la faculté de Médecine , Hôpital de Nakorn Chiangmai, université de Médecine à la faculté de Médecine de l'université de Chiangmai.

Chapitre 4 Histoire des politiciens reliés à la sollicitation de l'université du Nord de la Thailande.

Chapitre 5 Histoire des principaux médias leaders en sollicitant l'université du Nord.

Chapitre 6 Histoire des anciens propriétaires et des habitants vécu dans les terrains qui sont ultérieurement possédés par l'université de Chiangmai.

Chapitre 7 Histoire et accomplissements du Président, des comités, sous- comités de la fondation et des exécuteurs de la politique pour l'établissement de l'université de Chiangmai sous ces 3 présidences ;
ML. Pin Malakul (1903 - 1995), Ministre de l'Éducation

Maréchal Supérieur Sarit Thanarat (1908 – 1963), le Premier Ministre

Major Général Son Altesse Royale Prince Krommameun Naradhip Bongsprapandh (1871 – 1976)

Chapitre 8 Histoire des architectes et ingénieurs qui ont collaboré pour établir l'université de Chiangmai, des maisons de construction et les photos des premiers bâtiments dans l'université de Chiangmai.

Chapitre 9 Officiers d'état au Bureau du Premier Ministre (A ce moment –là l'université de Chiangmai était affiliée au Bureau du Premier Ministre)

Chapitre 10 Biographie du Président et professeurs –comité du développement de programme d'étude des 3 plus anciennes facultés de l'université de Chiangmai ;

Études humanitaires pour la faculté des Humanités

2. Sciences sociales pour la faculté des Sciences sociales

3.Sciences pour la faculté des Sciences.

Chapitre 11 Le premier Conseil d'Administration de l'université de Chiangmai se compose du Président du Conseil, comité distingué, Recteur, Recteur du campus I, des Doyens de la faculté des Humanités, Sciences sociales , Sciences et Médecine.

Chapitre 12 Les premiers enseignants, officiers d'état, employés permanents, employés provisoires

Chapitre 13 ''Les 4 Mousequetaires'' sous le rectorat et le vice-rectorat du Professeur Dr. Buares Khamthong

Chapitre 14 Biographie des collaborateurs- explorateurs des terrains pour établir l'université de Chiangmai qui étaient vivants au moment de la collecte des données de ce document.

Chapitre 15 Rapport du premier groupe d' enseignants et une collection de photos du Roi Rama IX lors de sa présidence à la cérémonie inaugurale le jeudi 24 janvier 1965.

Chapitre 16 Collection de photos du Roi Bhumiphol Rama IX pendant sa présidence à la cérémonie de la remise de diplôme aux diplômés de l'université de Chiangmai.

Il y a 4 appendixes ;

Liste de tous les comités reliant à la fondation de l'université de Chiangmai de 1960 – 1965

Couleurs, emblèmes, images bouddhiques de l'université de Chiangmai

Naissance de l'Union des étudiants, rapport de la première promotion des anciens étudiants en Sciences d'Élevage, photos des étudiants de l'université de Chiangmai montant à Doi Suthep

Biographie des Présidents du Conseil de l'université de Chiangmai

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำภา ด่านภักดี
ผู้แปลบทคัดย่อภาษาฝรั่งเศส

Chiang Mai University Archives: Historyof the Era Demanding for University in the North and History of the Co-founders of Chiang Mai University

この文書は、チェンマイ大学の創設時代の重要な出来事と主要な参加者の歴史的説明を与えるために記録として作成され、次のように16の章で構成されています。

第1章：チェンマイ大学を設立するための取り組み：第二次世界大戦の終わりに、チェンマイ市の北部で最初の地域大学を設立するための地元の需要の表明から始まった重要な動きの記録 チェンマイに医学部を設立

第2章：大学設立の準備：1960年のチェンマイ大学設立の内閣承認、1964年の開校式、1965年の開会式などの出来事の記録

第3章：チェンマイ医科大学の共同創設者の背景情報とナコーンチェンマイ病院の医学大学医学部のチェンマイ大学医学部としての機能への異動

第4章：タイ北部に高等教育機関の設立を要請した政治家の背景。

第5章：北部に大学を設立するための取り組みに参加しているコアメディアリーダーの個人的な経歴。

第6章：現在大学に所属している土地に以前住んでいた、または所有していた人のリストと背景。

第7章：3つの議長の下でチェンマイ大学を設立するための委員長、委員会メンバー、委員会および政策執行者の背景と成果

1. M.L. ピン・マラクル（1903-1995）、文部大臣

2.陸軍元帥サリット・タナラット（1908-1963）、首相

3.少将H.R.Hプリンスクロマンナラディップボンスプラバンド（1871-1976）

第8章：建築家とエンジニアの背景、チェンマイ大学建設会社の共同創設者、キャンパスの最初の建物の写真

第9章：首相官邸の政府職員（当時、大学は首相官邸と提携している）

第10章：チェンマイ大学の次の3つの最も古い学部の議長とカリキュラムプログラム開発委員会のメンバーの経歴（1）人文科学部の人文科学研究（2）社会科学部の社会科学および（3）科学 理学部のために

第11章：チェンマイ大学評議会の議長、著名な委員会、学長、第一大学学長、人類学部長、社会科学部長、理学部長、医学部長

第12章：講師、政府職員、正社員、臨時職員の最初のバッチ

第13章：副学長であり、その後チェンマイ大学の学長であるブアレス・カムトン教授のリーダーシップの下での「4人の銃士」体制

第14章：チェンマイ大学の地上施設の建設と開発のためのサイト探査のキーマン（この

記事の執筆時点ではまだ生きている）の経歴。

第15章：ラーマ9世が主宰する1965年1月24日木曜日の開会式の最初のバッチの記録と写真のコレクション

第16章：

陛下のプミポン国王は、卒業式を優雅に主宰しました

付録1：1960年から1965年の間に大学の設立に関与した委員会のリスト

付録2：大学の色、大学のエンブレム、大学の仏像など。

付録3：チェンマイ大学学生自治会の設立、動物科学同窓生の第1バッチの回顧録、CMUトレッキング活動の写真。

付録4：チェンマイ大学評議会議長のリストと経歴

ศาสตราจารย์ ดร.Nobutaka Ito
ผู้แปลภาษาญี่ปุ่น
(ในภาพ Prof.Dr.Ito กับ
รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล)

Chiang Mai University Archives:
History of the Era Demanding for University in the North and History of the Co-founders of Chiang Mai University

Dit document, opgesteld als een kroniek om een historisch verslag te geven van belangrijke gebeurtenissen en belangrijke deelnemers tijdens het oprichtingstijdperk van de Universiteit van Chiang Mai, is als volgt georganiseerd in 16 hoofdstukken.

Hoofdstuk 1: De inspanningen om de Universiteit van Chiang Mai te vestigen: een verslag van cruciale bewegingen, beginnend bij de uitdrukking van de lokale vraag aan het einde van de Tweede Wereldoorlog voor de oprichting van een regionale universiteit als de eerste in het noorden in de stad Chiang Mai tot de oprichting van een medische school in Chiang Mai

Hoofdstuk 2: Voorbereiding van de oprichting van de universiteit: een verslag van gebeurtenissen, waaronder de goedkeuring door het kabinet van de oprichting van de universiteit van Chiang Mai in 1960, de inauguratie van de werking ervan in 1964 en de openingsceremonie in 1965

Hoofdstuk 3: Achtergrondinformatie van de mede-oprichters van Chiang Mai's Medical School en de overdracht van de Faculteit Geneeskunde van de Universiteit voor Medische Wetenschappen in het Nakorn Chiang Mai Ziekenhuis om te functioneren als de Faculteit geneeskunde, Chiang Mai University

Hoofdstuk 4: Achtergrond van politici die betrokken zijn bij het aanvragen van de oprichting van een instelling voor hoger onderwijs in Noord-Thailand.

Hoofdstuk 5: Persoonlijke achtergrond van de belangrijkste medialeiders die deelnemen aan de inspanningen om een universiteit in het Noorden te vestigen.

Hoofdstuk 6: Lijst en achtergrond van personen die eerder woonden op of eigenaar waren van de grond die momenteel toebehoort aan de universiteit.

Hoofdstuk 7: Achtergrond en prestaties van de voorzitter, commissieleden, subcommissieleden van de Commissie, en de beleidsuitvoerders, voor de oprichting van Chiang Mai University onder de drie voorzitterschappen

1. M.L. Pin Malakul(1903-1995), minister van Onderwijs
2. Veldmaarschalk Sarit Thanarat (1908-1963), premier
3. Generaal-majoor Z.K.H Prins Kromamun Naradhip Bongsprabandh (1871-1976)

Hoofdstuk 8: Achtergrond van architecten en ingenieurs, mede-oprichters van Chiang Mai University Construction company en foto's van de eerste reeks gebouwen op de campus

Hoofdstuk 9: Regeringsfunctionarissen op het kantoor van de premier (op dat moment is de universiteit verbonden aan het kantoor van de premier)

Hoofdstuk 10: Biografie van de voorzitter en leden van de Curriculum Program Development Committee van de volgende drie oudste faculteiten van Chiang Mai University (1) Geesteswetenschappen Studie voor de Faculteit der Geesteswetenschappen

(2) Sociale Wetenschappen voor de Faculteit der Sociale Wetenschappen en (3) Wetenschappen voor de Faculteit der Wetenschappen

Hoofdstuk 11: De eerste Chiang Mai University Executive Board bestaande uit voorzitter van Chiang Mai University Councils, vooraanstaande commissies, president, eerste college rector, decaan van de faculteit geesteswetenschappen, decaan van de faculteit sociale wetenschappen, decaan van de faculteit wetenschappen en decaan van de faculteit Geneeskunde

Hoofdstuk 12: De eerste lichting docenten, overheidsfunctionarissen, vaste medewerkers en uitzendkrachten

Hoofdstuk 13: Het “Vier Musketiers” regime onder leiding van Professor Dr. Buares Khamthong, de Vice President en vervolgens de President van Chiang Mai University

Hoofdstuk 14: Biografie van de belangrijkste spelers van de site-exploratie (nog in leven op het moment van dit schrijven) voor de bouw en ontwikkeling van de grondfaciliteiten van de Universiteit van Chiang Mai.

Hoofdstuk 15: Verslag van de eerste lichting universitaire docenten en een verzameling foto’s van de openingsceremonie op donderdag 24 januari 1965 onder voorzitterschap van koning Rama IX

Hoofdstuk 16: Zijne Majesteit Koning Bhumibol Adulyadej de Grote stemde er genadig me in om de Aanvangsceremonie voor te zitten.

Appendixes:

Appendix 1: List of committees involved with the University establishment during 1960-1965

Bijlage 1: Lijst van commissies die in de periode 1960-1965 bij de instelling van de universiteit betrokken waren

Bijlage 2: Universiteitskleur, Universiteitsembleem, Universiteit Boeddhabeelden, enz.

Bijlage 3: Oprichting van chiang mai university students’ union, memoires van de 1e batch animal science alumni en foto’s van CMU trekking activiteiten.

Bijlage 4: Lijst en biografie van de voorzitter van de Universiteitsraad van Chiang Mai

Didi van Willigen ชาวเนเธอร์แลนด์ ผู้แปลภาษา Dutch (ในภาพ Didi กับ Theo สามีที่เชียงใหม่ 2022)

Chiang Mai University Archives: History of the Era Demanding for University in the North and History of the Co-founders of Chiang Mai University

Dieses Dokument, als Chronik erstellt, ist ein historischer Bericht über die wichtigen Ereignisse und die Schlüsselfiguren während der Gründungszeit der Universität von Chiang Mai. Es ist in folgende 16 Kapitel unterteilt.

Kapitel 1: Die Anstrengungen eine Universität in Chiang Mai zu etablieren: Am Ende des zweiten Weltkriegs wurden Forderungen durch lokale Bewegungen geäußert nach der Errichtung einer regionalen Universität, als erste im Norden, in der Stadt Chiang Mai, mit der Priorität auf eine Medizinische Fakultät.

Kapitel 2: Vorbereitungen zur Gründung einer Universität: Eine Aufzählung von Ereignissen, wie der Kabinettsgenehmigung zur Gründung der Universität von Chiang Mai im Jahr 1960, die Betriebsaufnahme im Jahr 1964 und die Eröffnungszeremonie im Jahr 1965.

Kapitel 3: Hintergrundinformationen zu den Mitbegründern der Medizinischen Fakultät von Chiang Mai, als das Nakorn Ping Krankenhaus als Fakultät der Medizin der Universität von Chiang Mai fungierte.

Kapitel 4: Hintergründe der Politiker, die involviert waren an der Beantragung der Errichtung einer Höheren Lehranstalt im Norden von Thailand.

Kapitel 5: Persönliche Hintergründe der Hauptverantwortlichen, die an den Bemühungen beteiligt waren, um eine Universität im Norden zu etablieren.

Kapitel 6: Liste und Hintergründe der Personen, die früher auf dem Grundstück lebten oder das Land besassen, welches heute der Universität gehört.

Kapitel 7: Hintergrund und Leistung des Vorsitzenden, der Komiteemitglieder und der Unterausschussmitglieder vom ……Komitee und der politischen Vollstrecker für die Gründung der Universität von Chiang Mai unter den drei Vorsitzenden:

1. M.L. Pin Malakul (1903-1995) Minister des Bildungsdepartements.

2. Feldmarschall Sarit Thanarat (1908-1963) Premierminister

3. General-Major H.R.H. Prinz Kromamun Naradhip Bongsprabandh (1871-1976)

Kapitel 8: Hintergrund von Architekten und Ingenieuren, Mitbegründern des Bauunternehmens für die Chiangmai Universität, und Fotografien von den ersten Gebäuden auf dem Campus.

Kapitel 9: Regierungsbeamte im Büro des Premierministers. (Damals war die Universität direkt dem Büro des Premierministers unterstellt).

Kapitel 10: Lebenslauf des Vorsitzenden und der Mitglieder des Studiengangs-Entwicklungs-Ausschusses der drei ältesten Fakultäten der Chiang Mai Universität:

Fakultät der Geisteswissenschaften

Fakultät der Sozialwissenschaften

Fakultät der Naturwissenschaften.

Kapitel 11: Der erste Vorstand der Universität, bestehend aus dem Vorsitzenden der Universitätsräte, den ausgezeichneten Ausschüssen, dem Präsidenten, dem Rektor des ersten Kollegiums, dem Dekan der Fakultät für Geisteswissenschaften, dem Dekan der Fakultät für Sozialwissenschaften, dem Dekan der Fakultät für Naturwissenschaften und dem Dekan der Fakultät für Medizin.

Kapitel 12: Die erste Gruppe von Dozenten, Regierungsbeamten,Festangestellten und Teilzeitangestellten.

Kapitel 13: Das Regime der ``Vier Musketiere`` unter der Führung von Professor Dr. Buares Khamthong, dem Vizepräsidenten und späteren Präsidenten der Universität von Chiang Mai.

Kapitel 14: Biographie des Schlüsselmannes (zur Zeit dieses Berichtes immer noch vital) zu der Standortsuche für den Bau und die Bodeneinrichtungen der Universität von Chiang Mai.

Kapitel 15: Wiedergabe der ersten Gruppe von Universitätsinstruktoren und eine Kollektion von Fotografien der Eröffnungszeremonie am Dienstag, den 24. Januar 1965, unter dem Vorsitz des Königs, Rama IX.

Kapitel 16: Seine Majestät König Bhumibol Adulyadeij der Grosse stimmte gnädig zu, die Eröffnungszeremonie zu leiten.

4 Ergänzungen:

Appendix 1: Liste der Ausschüsse, die bei der Gründung der Universität im Jahr 1960-1965 beteiligt waren.

Appendix 2: Die Universitätsfarbe, das Emblem der Universität, Buddha Darstellungen der Universität, und so weiter.

Appendix 3: Gründung der Studentenvereinigung der Chiang Mai Universität, Erinnerungen an die erste Gruppe von Alumni der Veterinärwissenschaft und Fotos der Universitätswanderung hinauf zum Doi Suthep.

Appendix 4: Liste und Biographien der Vorsitzenden des Rates der Universität von Chiang Mai.

Peter Spycher ชาวสวิตเซอร์แลนด์
ผู้แปลภาษาเยอรมัน
(ภาพโดย รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล
ที่คุ้มเจ้าราชบุตรวงษ์ตะวัน ณ เชียงใหม่)

Chiang Mai University Archives: History of the Era Demanding for University in the North and History of the Co-founders of Chiang Mai University

本书的目的是为清迈大学编年史文件分为16章

第 1章: 成为清迈大学编年史,申请泰北大学的历史记录,从第二次世界大战后直到在清迈建立一所医学院.

第 2章: 筹备成立清迈大学编年史,自从内阁批准成立清迈大学的事件记录

在1960年进行完成,1964年开学,1965年开幕式.

第 3章: 清迈医学院参与创始历史的人,转移清迈医院医科,进属清迈大学医学院

第 4章: 创始泰北大学政治家的历史

第 5章: 要求在泰方建立大学的媒体领导人的历史

第 6章: 原地主和曾经住在本地村民的历史

第 7章: 委员会主席的历史和成就 委员会 小组委员会 和建立清迈大学政策接受者 建立清迈大学委员会有3组

第1组 M.L. Pin Malakul（1903-1995）,教育部部长担任委员会主席

第2组 萨里特· 塔纳拉特元帅（1908-1963）,总理担任委员会主席

第3组 少将 H.R.H 王子 Krommuen NarathiPongpraphan (1871-1976)担任委员会主席

第 8章: 清迈大学联合创始人,建筑师和工程师传记,建筑公司, 以及清迈大学区第一套建筑的图片

第 9章: 总理府官员 (当时大学隶属于总理府)

第 10章: 委员会主席和教师的计划开发起3 门课程的历史

清迈大学 人文学院的人道主义研究课程

清迈大学 社会科学学院的社会科学课程

清迈大学 理学院的理科课程

第 11章: 第一届清迈大学执行委员会由清迈大学理事会主席、合格的委员会、校长组成的. 第一任校长、人文学院院长、社会科学院院长、理学院院长、医学院院长.

第 12章: 第一代教师、公务员、正式员工、临时员工.

第 13章: “四虎上将”时期 ,教授 Buaret Khamthong博士担任清迈大学副校长和校长.

第 14章: 关键清迈大学建设和开发地面人的历史（撰写本文时仍健在）。

第 15章: 清迈大学开学期间第一代

教师记录 以及 1965 年 1 月 24 日星期四在清迈大学开幕式上的拉玛九世国王陛下的照片集.

第 16章:普密蓬 阿杜德国王陛下玛哈 普密蓬 阿杜德大帝赐予 清迈大学毕业生的毕业典礼

还有4个附加附件

附件1: 1960-1965年间与清迈大学成立有关的所有委员会名单

附件 2: 颜色和大学的标志 大学的佛像 等..

附件 3: 清迈大学学生会成立, 清迈大学生徒步上素贴山活动图片

和第一批动物科学校友回忆录

附件 4: 清迈大学理事会主席的历史

เพชร ชีวินภิญโญ
ผู้แปลเป็นภาษาจีน
(ในภาพคุณเพชรกับลูกสาว
ภาพโดย รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล
ที่บริเวณหนองบัว 1 ใน 7 ไชยมงคลของเชียงใหม่)

ที่มาและคำขอบคุณ

1. ขอบคุณ รองศาสตราจารย์จำเรียง ภาวิจิตร (พ.ศ.2469-2546) อดีตหัวหน้าแผนกอิสระสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานคณะกรรมการสอบคัดเลือกรับผมเข้ารับราชการทำให้ผมได้เป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย สังกัดแผนกอิสระสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำรงตำแหน่งเลขานุการแผนกอิสระสังคมวิทยาฯ 2 ปี (พ.ศ.2522-2524)

2. ขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นันทวรรณ ภู่สว่าง ดร.หม่อมราชวงศ์รุจยา อาภากร (พ.ศ.2487-2565) หัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ดร.วัฒนะ สุขสมัย (ถึงแก่กรรม) คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะกรรมการสอบคัดเลือกรับ อาจารย์สรัสวดี ประยูรเสถียร เข้ารับราชการเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2523 ทำให้ผมได้มีครอบครัวที่เชียงใหม่

3. ขอบคุณคณะกรรมการสอบคัดเลือกข้าราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สมัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์จัน เกริกมธุกร เป็นคณบดีประกอบด้วย ดร.พนมพร จันทรปัญญา ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญธรรม ศรีจันทร์ดร รองศาสตราจารย์ภพ เลาหไพบูลย์ คัดเลือกรับผมบรรจุในตำแหน่งที่ประกาศทำให้ผมได้ทำเรื่องโอนจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มาเป็นข้าราชการสาย ค สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มต้นตั้งถิ่นฐานในเชียงใหม่ตั้งแต่วันคริสตมาส 2524 โอกาสนั้นผมได้เขียนเรื่อง ประวัติศาสตร์เมื่อ 200 ปี ก่อน บนดินแดนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พ.ศ.2524) แจกเป็นที่ระลึก

4. ขอบคุณอาจารย์ ดร.อัครพงษ์ สัจจวาทิต หัวหน้าภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รับผมเข้าดำรงตำแหน่งอาจารย์ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และขอบคุณ รองศาสตราจารย์ประจักษ์ สุดประเสริฐ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สนับสนุนให้ผมเป็นข้าราชการสาย ก. ทำให้ผมได้มีโอกาสเป็นผู้บรรยายพื้นฐานทางประวัติศาสตร์แก่นักศึกษาปริญญาตรี โท เอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และได้สร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเชียงใหม่ จนเกษียณอายุราชการใน พ.ศ.2556

5. ขอบคุณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้ผมได้มีส่วนร่วมในการทำหนังสือ**ครบรอบ 20 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** เมื่อ พ.ศ.2526 ทำให้เกิดผลงานเรื่อง “ขบวนการเรียกร้องมหาวิทยาลัยในล้านนา: ต้นกำเนิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ตีพิมพ์ใน**วารสารศึกษาศาสตร์สาร** ฉบับครบ 20 ปีการสถาปนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

6. ขอบคุณ ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมตตาให้ผมช่วยงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่สมัยท่านดำรงตำแหน่งคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่อมาเมตตาแต่งตั้งผม

ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดี คณะผู้บริหาร มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และแขก ซึ่งมี รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล อดีตกรรมการและเลขานุการ โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2528-2530) ร่วมด้วย (เสื้อสีน้ำเงิน) ที่เรือนปั้นหยาของนายแพทย์ยงค์ ชุติมา ในบริเวณสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โอกาส สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ครบรอบ 30 ปี เมื่อ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2565

เป็นหนึ่งในคณะที่ปรึกษาอธิการบดีทั้งสองวาระ และสนับสนุนให้ผมได้มีโอกาสรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และตีพิมพ์เป็น**จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** ใน พ.ศ.2565

ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ เมตตานำเอกสารเกี่ยวกับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มอบให้ที่บ้านเจ็ดยอด พร้อมต้นดาวเทียม (ภาพโดย คุณอนันตชัย นิมมานเหมินท์ ทายาทของ ศ.อัน นิมมานเหมินท์ เมื่อต้นทศวรรษ 2530)

7. ขอบคุณผู้ร่วมสมัยที่เมตตาให้ข้อมูลทุกท่าน โดยเฉพาะ (1) อาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2455-2535)ผู้ก่อตั้งชมรมล้านนาคดี ผู้ส่งบทความเรื่องความเป็นมาของคำ “ล้านนา- ลานนา” ในประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย ของผมเสนอต่อคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย ทำให้ได้ตีพิมพ์ใน**แถลงงานประวัติศาสตร์ เอกสารโบราณคดี** (ปอบ.) ของสำนักนายกรัฐมนตรี โดยก่อนจากไปอาจารย์ไกรศรีและภริยาได้เมตตามอบ**หนังสือพิมพ์คนเมืองรายสัปดาห์**เข้าเล่มจำนวน 3 ชุดใหญ่ให้ผมในวันนัดเลี้ยงมื้อค่ำที่โรงแรมรินคำ เมื่อ 30 สิงหาคม 2530 (2) ศาสตราจารย์อัน นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2460-2540) เมตตาเล่าประสบการณ์ครั้งร่วมก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยนำเอกสารเช่นแผนผังที่จัดทำครั้งนั้นมอบให้ถึงที่บ้านเจ็ดยอด ซึ่งผมได้นำตีพิมพ์ใน**วารสารศึกษาศาสตร์สาร** ฉบับครบ 20 ปีการสถาปนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (3) คุณลุงวิจิตร ไชยวัณณ์ (พ.ศ.2467-2564) อดีตบรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมืองเล่าเรื่องต่าง ๆ ในทุกโอกาสที่พบกัน (4) ศ.เกียรติคุณ นพ.อาวุธ ศรีศุกรี อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมตตาเล่าเรื่องสมัยก่อตั้งโรงเรียนแพทยศาสตร์เชียงใหม่และคณะแพทยศาสตร์ มช.ยุคแรก โดยอนุญาตให้เข้าพบที่บ้านและบันทึกเป็นวิดีโอ (5) ชาวบ้านผู้เคยอาศัยบนดินแดนที่ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

8. ขอบคุณแหล่งภาพเก่า เช่น สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาพถ่ายฟิล์มกระจกฝีมือหลวงอนุสารสุนทรกิจ (สุ่นฮี้) ภาพถ่ายยุคสำรวจพื้นที่ของ ศ.อัน นิมมานเหมินท์ ภาพถ่าย มช.ยุคแรก ๆ ฝีมือ บุญเสริม สาตราภัย (พ.ศ.2471-2560) หอประวัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาพในหลวง รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เมื่อ พ.ศ.2520 ฝีมือของ รองศาสตราจารย์กำเนิด สุภัณวงษ์ซึ่งมอบให้ผมและภาพสมบัติส่วนบุคคล เช่น รศ.ดร.บุญส่ง สัตโยภาส มอบภาพนายห้างบุญอยู่ โปษยะวัติ และภริยา ฯลฯ ทั้งหมดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของภาพถ่ายที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ยิ่ง

9. ขอบคุณทายาทผู้จัดทำหนังสืออนุสรณ์งานศพและหนังสือที่ระลึกโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะโอกาสวางศิลาฤกษ์อาคารมหาวิทยาลัย โอกาสเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฯลฯ ขอบคุณผู้มอบหนังสืออนุสรณ์งานศพ คุณจุมพล ชุติมา ผู้มอบหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของอาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ อาจารย์จำเหลาะ สมจิตต์ ผู้มอบหนังสืออนุสรณ์งานศพ นายจรัส มหาวัจน์ คุณธรรมรักษ์ พิชญกุล ผู้มอบหนังสืออนุสรณ์งานศพคุณเล็ก พิชยกุล แกนนำผู้เรียกร้องมหาวิทยาลัยผ่านหนังสือพิมพ์เอกราชที่ลำปาง ฯลฯ ขอบคุณผู้ช่วยหาหนังสืออนุสรณ์งานศพ เช่น ศ.กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา เมตตาประสานงานจนได้หนังสืออนุสรณ์งานศพพของ ศาสตราจารย์เกษม อุทยานิน (พ.ศ.2452-2519) ฯลฯ อย่างไรก็ดีในเวลาจำกัดยังไม่พบหนังสือที่ระลึกงานศพหรือหนังสือที่ระลึกงานอื่นอีกหลายท่าน ทำให้ขาดประวัติและภาพ

ต้องขออนุญาตนำเสนอเฉพาะชื่อ เพื่อผู้มีหลักฐานได้เพิ่มเติมต่อไป

10. ขอบคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้มอบหนังสือที่ระลึกวาระวางศิลาฤกษ์อาคารมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเอกสารเกี่ยวกับประวัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่สมัยท่านดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

11. ขอบคุณผู้ร่วมสมัยที่บันทึกความทรงจำ เช่น บันทึกของอาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ บันทึกของ นพ.วีกูล วีรานุวัตต์ บันทึกของ ศ.นพ.ระเบียบ ฤกษ์เกษม บันทึกของ ศ.นพ.ร.ท. ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ บันทึกของ ศ.เกียรติคุณ ดร.วันเพ็ญ สุรฤกษ์ บันทึกของ ศ.เกียรติคุณ สุวัฒก์ นิยมค้า บันทึกของ รศ.เบญจวรรณ ทองศิริ บันทึกของนักศึกษารุ่นแรก เช่น ดร.นิรันดร โพธิกานนท์ (รหัส 07) นายกสโมสรนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มช.คนแรก ฯลฯ อย่างไรก็ดีบันทึกของ ศ.นพ.ร.ท.ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ กล่าวถึงองค์การนักศึกษา มช.ทำให้ รศ.ดร.มงคล รายะนคร (ลูกช้างรหัส11) อดีตนายกสโมสรนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มช.ปี พ.ศ.2514 ผู้ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการยกร่างข้อบังคับว่าด้วยองค์การนักศึกษา มช.ช่วง พ.ศ.2514-2515 ทำจดหมายเปิดผนึกชี้แจงกำเนิดองค์การนักศึกษา มช. ผ่านทาง Line ผมเห็นว่ามีข้อมูลที่มีคุณค่า จึงขออนุญาต รศ.ดร.มงคล รายะนคร ที่ปรึกษาอธิการบดีนำจดหมายเปิดผนึกฉบับนั้นตีพิมพ์ในเล่มนี้พร้อมภาพประกอบด้วย อนึ่ง ต่อมา รศ.ดร.มงคล รายะนครปรับปรุงจดหมายเปิดผนึกฉบับนั้นเป็นเรื่อง “จากสโมสรนักศึกษาสู่องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ตีพิมพ์ใน หนังสือ **ทศวรรษแรกชีวิตนักศึกษา มช.(พ.ศ.2507-2516) บันทึกความทรงจำเกือบ 60 ปีมาแล้ว**

12. ขอบคุณ รศ.ดร.มงคล รายะนคร (ลูกช้างรหัส 11) ที่ปรึกษาอธิการบดี ผู้เสนอให้ ศ.เกียรติคุณ ดร.กิตติชัย วัฒนานิกร (ลูกช้างรหัส 09) อดีตนายกสโมสรนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มช. ปี 2512 เป็นแกนนำจัดตั้งกลุ่ม Line ชื่อ “กลุ่มสนทนาประสา มช.รุ่นเดอะ” จำนวน 40 คน ร่วมกันบันทึกชีวิตนักศึกษาในช่วงทศวรรษแรก จัดทำเป็นหนังสือชื่อ **ทศวรรษแรก ชีวิตนักศึกษา มช. (พ.ศ.2507-2516) บันทึกความทรงจำเกือบ 60 ปีมาแล้ว** ประกอบด้วย (1) ภาพและเรื่องราวในทศวรรษแรกของ มช. (2) จากสโมสรสู่องค์การนักศึกษา มช. (3) ประสบการณ์ในล้านนา (4) บรรยากาศสมัยเป็นนักศึกษา (5) อันเนื่องมาจากกิจกรรมนักศึกษา (6) ชีวิตชาวหอ (7) ความผูกพันฉันท์พี่น้อง (8) เรื่องนินทาอาจารย์ (9) บันทึกประวัติศาสตร์ เผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ.2565 ทำให้ได้เห็นชีวิตและประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ช่วงทศวรรษแรกจากบันทึกและคำอธิบายภาพของผู้เป็นนักศึกษาเวลานั้น พร้อมทั้งความประทับใจต่ออาจารย์รุ่นแรก โดยเฉพาะ ศ.นพ.บุญสม มาร์ติน (เช่น หน้า 156-159)

13. ขอบคุณนักศึกษาปริญญาตรีและโท คณะศึกษาศาสตร์ มช. หลายรุ่นที่ได้สัมภาษณ์ผู้ร่วมเหตุการณ์จัดทำเป็นรายงานประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า เช่น คุณรุ้งลาวัลย์ ยศสมแสน สมัยเรียนปริญญาโทสาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา สัมภาษณ์ นายผ่อน ทองเจิม เมื่อ 9 มกราคม 2526 นฤมล แก้วแกมแข และเพื่อน ๆ ปริญญาตรี สัมภาษณ์ ศ.นพ.ระเบียบ ฤกษ์เกษม เมื่อ 26 สิงหาคม 2526 บัดนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองและผู้สัมภาษณ์บางคนได้จากไปแล้ว โดยเฉพาะคุณรุ้งลาวัลย์ ยศสมแสน อดีตนักวิชาการโสตทัศนศึกษา สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอจงสู่สุคติ

14.ขอบคุณ คุณพัทรา พนมมิตร บรรณารักษ์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คุณอัมพร อินทรัตน์ คุณกุลณิศา สุยะวา และคุณสุพิน วงศ์สงวน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ช่วยทำให้หนังสือเล่มนี้มีภาพบุคคลที่กล่าวถึงเกือบครบ อย่างไรก็ดี ยังขาดภาพอีกหลายท่านโดยเฉพาะข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการเวลานั้น ซึ่งต่อมาเป็นอาจารย์อาวุโสในวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

(เช่น ศ.สวาท เสนาณรงค์) และในสถาบันอุดมศึกษาอื่น เช่น ศ.ฟุ้งเฟื่อง เครือตราชู ศ.จินตนา ยศสุนทร ฯลฯ รวมทั้งสถาปนิกและวิศวกร แต่ก็ถือว่าได้ระบุชื่อไว้เพื่อเป็นเกียรติประวัติแล้ว

15. ขอบคุณคุณวรนุช เลาหวัฒน์ ผู้แนะนำแหล่งภาพนายห้างบุญอยู่ โปษยะวัติ เจ้าของที่ดินรายใหญ่ว่าคือ รศ. ดร.บุญส่ง สัตโยภาส ข้าราชการบำนาญ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มช. พันธมิตรผู้เคยร่วมขบวนการรักษาสมบัติล้านนาในหลายกรณีที่ผ่านมา ขอบคุณ รศ.ดร.อนุสรณ์ อินทรังษี ข้าราชการบำนาญ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ผู้หาเบอร์โทร.ดร.บุญส่งให้เมื่อ 26 มิ.ย. 2565 และในที่สุด รศ.ดร.บุญส่ง สัตโยภาส ก็ได้มอบภาพนายห้างบุญอยู่ โปษยะวัติและภริยา ทำให้ได้เผยแพร่ในเล่มนี้เป็นครั้งแรก

16. ขอบคุณคณะผู้แปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาดัชต์ และพี่สุมนัสอดีตประธานชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ ฯ ผู้ประสานงาน ซึ่งทุกท่านมีน้ำใจช่วยแปลผลงานตีพิมพ์ของผมทุกเล่ม เพื่อให้ผู้สนใจภาษาได้เห็นแต่ละภาษา อนึ่งมีการเปลี่ยนชื่อหนังสือภาษาอังกฤษในช่วงก่อนอนุมัติตีพิมพ์จะส่งให้ผู้แปลแต่ละภาษาแปลไม่ทัน ดังนั้น หัวข้อของบทคัดย่อทุกภาษาจึงขอใช้ภาษาอังกฤษแทน

17. ขอบคุณคณะที่ปรึกษา คณะทำงานทั้งในชุดรวบรวมข้อมูลและชุดดำเนินการตีพิมพ์ โดยเฉพาะคุณหมึก ช่างอาร์ตเวิร์คที่ช่วยผมทำหนังสือคุณภาพดีในเวลาอันจำกัด ทันทุกโอกาสสำคัญที่กำหนด และผู้อำนวยการวิวรรณ ศรีทองคำ สำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ประสานงานทุกเรื่อง

18. ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ผู้จัดพิมพ์ตามงบประมาณที่ได้รับอนุมัติจำนวน 200 เล่ม โดยเน้นเผยแพร่เป็น e-Book

19. ช่วงแห่งการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ผมได้รับการดูแลสุขภาพจากอาจารย์แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์หลายท่าน (นอกเหนือจากรายการฉีดวัคซีนป้องกันโรค COVID-19 จำนวน 3 เข็ม ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่) ดังนี้ (1) รศ.นพ.ดิเรก ผาติกุลศิลา ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มช. ผ่าตัดเลนส์ตาด้านซ้าย ตั้งแต่ 26-28 พย.2561 และดูแลสุขภาพดวงตาของผมต่อเนื่องตลอดมา โดยทุกครั้งที่เข้าตรวจ รศ.นพ.ดิเรก ได้ใช้เป็นกรณีศึกษาสำหรับนักศึกษาแพทย์ด้านจักษุวิทยา เพราะการผ่าตัดดวงตาของผมแตกต่างจากกรณีทั่วไป (2) ศาสตราจารย์ปฏิบัติ ดร.ทพ.ปัฐวี คงขุนเทียน คณะทันตแพทยศาสตร์ มช. ผ่าตัดถุงน้ำ (Cyst) และปลูกกระดูก เมื่อ 15 มี.ค. 2565 และมอบให้เป็นกรณีศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาเอก โดย นทพ.ปฐมพงษ์ รุ่งเรืองศิลป์ เป็นเจ้าของเคส ติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง ทั้งสองกรณีผมภาคภูมิใจที่ได้เป็นกรณีศึกษาสำหรับนักศึกษาแพทย์เฉพาะด้านตั้งแต่ยังมีชีวิต ทำให้ร่างกายผมมีคุณค่าในการศึกษาแพทยศาสตร์ ทั้งในยามมีชีวิตและยามไม่มีชีวิตซึ่งผมได้บริจาคร่างกายไว้เรียบร้อยแล้ว (3) ช่วงตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2563 ผมเปลี่ยนพฤติกรรมในการทานมื้อค่ำ คือไม่มากและไม่ดึก ส่งผลให้น้ำหนักผมลดลงเกือบ 10 กก. ตั้งแต่กลางปี พ.ศ.2564 จึงขอคำปรึกษาจากอาจารย์แพทย์ เช่น รศ.พญ.ยุพา สุมิตสวรรค์ ที่ปรึกษาคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มช. เมื่อพบกับ ศ.คลินิก นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีรายงานให้ทราบได้รับคำแนะนำที่มีคุณค่า (4) ตั้งแต่ 15 พ.ค.2565 เริ่มจากปวดเอวเพราะยกของหนักผิดจังหวะ ลามลงปวดขาซ้าย ลามขึ้นปวดตะโพก หมดพลังในการยืนนานหรือเดินไกล ต่อมาได้รับยาบำบัดจาก รศ.นพ.ธนวัฒน์ วะสีนนท์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกระดูก ภาควิชาออร์โทปิดิกส์ คณะแพทยศาสตร์ มช. และส่งเข้าทำกายภาพบำบัดโดยคุณสุรีพร พรหมแพทย์ ณ หน่วยกายภาพบำบัด ภาควิชาออร์โทปิดิกส์ ตึก 7 ชั้นคณะแพทย์ฯ ชั้น 4 ทุกเย็นวันพุธช่วง 25 พ.ค.-29 มิ.ย.65 (ช่วงไปทำกายภาพบำบัด ก็ได้มีโอกาสใช้บริการห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มช. ณ ชั้น 6 อาคารเรียนรวม เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะแพทย์ 3 คนใจดีมากช่วยค้นภาพ

ประกอบที่ผมต้องการทุกรายการดังเห็นในเล่มนี้) (5) ตรวจสุขภาพประจำปี เมื่อวันที่ 28 พค.2565 โดย อ.นพ.ปรเมษฐ์ วินิจจะกูล อ่านผลพบว่าปกติดี ไม่ต้องทานยา โอกาสนั้นได้ ขอ อ.นพ.ปรเมษฐ์ ช่วยนัด อ.นพ.ปาณัสม์ เจษฎาพร แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ตามคำแนะนำของ รศ.นพ.ธนวัฒน์ วะสีนนท์ (6) วันที่ 17 มิย.2565 ได้พบ อ.นพ.ปาณัสม์ เจษฎาพรตามนัด เจาะเลือดเพื่อตรวจสิ่งที่ อ.นพ.ปาณัสม์ ต้องการทราบ เช่น วิตามินดี ไทรอยด์ นัดฟังผลวันที่ 28 มิ.ย.2565 ผลทุกรายการอยู่ในเกณฑ์ปกติ ไม่ต้องพึ่งพายา จึงบันทึกไว้เป็นจดหมายเหตุแห่งชีวิตเพื่อขอบคุณอาจารย์แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ที่กล่าวนามทุกท่าน ณ โอกาสนี้

20. ขอขอบคุณคุณสมยศ นิมมานเหมินท์ คุณอนันตชัย นิมมานเหมินท์และคุณวรนุช เลาหวัฒน์ผู้มอบภาพของครอบครัวและสนับสนุนทุนให้เพิ่มจำนวนพิมพ์เพื่อศูนย์ล้านนาศึกษาได้เผยแพร่ต่อไป

21. ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดี เมตตาทำหน้าที่บรรณาธิการตรวจงานอาร์ตเวิร์คอย่างละเอียดและปรับปรุงทำให้หนังสือเล่มนี้มีข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น ขอบคุณรองศาสตราจารย์โรม จิรานุกรม รองอธิการบดี ปรับแก้ชื่อหนังสือภาษาอังกฤษให้สื่อสารได้ชัดเจนมากขึ้น และขอบคุณผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และทีมงาน นางวัลลภา เตชะวัชรีกุล นางสาวฐิติรัตน์ ตันติวัฒน์ และนางสาวจุฑามาศ บัวเงา ช่วยพิสูจน์อักษรทำให้หนังสือมีคุณค่ามากขึ้น

คณะที่ปรึกษา คณะทำงาน และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องประชุมพิจารณาต้นฉบับ ก่อนอนุมัติตีพิมพ์เมื่อ 12 กรกฎาคม 2565

จากซ้ายไปขวา

1. นายสมาน สุริยวงค์	หัวหน้างานสารสนเทศฯ กองแผนงาน
2. นายอนันต์ เดชพรม	ผู้อำนวยการกองแผนงาน
3. นางวิวรรณ ศรีทองคำ	ผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล	ที่ปรึกษาอธิการบดี (ผู้นำเสนอ)
5. รองศาสตราจารย์โรม จิรานุกรม	รองอธิการบดี
6. ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต	อธิการบดี
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกชัย มหาเอก	รองอธิการบดี
8. นางสาววรารักษ์ พัฒนเกียรติพงศ์	ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด
9. นายชัยภูมิ กีฬาแปง	งานออกแบบ กองอาคารฯ
10. นางสาวจุฑามาศ บัวเงา	หัวหน้างานจดหมายเหตุและวัสดุหายาก สำนักหอสมุด

(ภาพโดย: กันตคุณ วงศ์อาษา ศูนย์สื่อสารองค์กรและนักศึกษาเก่าสัมพันธ์)

ผู้นำเสนอและครอบครัว

ก. ภาพชุดผู้นำเสนอและศาสตราจารย์เกียรติคุณสรัสวดี อ๋องสกุล: รางวัลที่ได้รับ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ พระราชทานทุนภูมิพลสนับสนุนการเขียนปริญญานิพนธ์ พ.ศ.๒๕๑๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ พระราชทานทุนภูมิพลสนับสนุนการเขียนปริญญานิพนธ์ พ.ศ.๒๕๒๑

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพระราชทานเข็มเกียรติคุณผู้อนุรักษ์มรดกไทยดีเด่นประจำปี พ.ศ.๒๕๖๐ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อ ๒๐ พ.ค. ๒๕๖๐

ศ.เกียรติคุณ สรัสวดี อ๋องสกุล เข้ารับพระราชทานเกียรติบัตรศาสตราจารย์เกียรติคุณ เมื่อ ๒๓ ม.ค. ๒๕๕๗ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพระราชทานรางวัลแก่ผู้เขียนโอกาสหนังสือ**จากรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๙: อีกย่างก้าวของพระบรมเดชานุภาพ**ได้รับรางวัลชมเชย กลุ่มหนังสือสารคดีดีเด่นในงานสัปดาห์หนังสือประจำปี ๒๕๖๑

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพระราชทานรางวัลแก่ ศ.เกียรติคุณสรัสวดี อ๋องสกุล ในฐานะผู้จัดพิมพ์หนังสือ**จากรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๙** ณ ศูนย์ประชุมสิริกิติ์ กทม.เมื่อ ๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑

ข. ภาพชุดผู้นำเสนอและศาสตราจารย์เกียรติคุณสรัสวดี อ๋องสกุล: รางวัลที่ได้รับ

อาจารย์ดีเด่นแห่งชาติของที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.) ประจำปี ๒๕๔๘ สาขาสังคมศาสตร์ ณ โรงแรมเดอะ ไทด์ รีสอร์ท บางแสน จ.ชลบุรี เมื่อ ๔ ก.ย. ๒๕๔๙

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย อดีตรองนายกรัฐมนตรี มอบรางวัลอาจารย์ดีเด่นแห่งชาติประจำปี ๒๕๕๐ สาขามนุษยศาสตร์ฯ ของที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.) แก่ศาสตราจารย์สรัสวดี อ๋องสกุล ณ อาคารหอประชุมพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร เมื่อ ๑ ก.ย. ๒๕๕๑

เกียรติบัตรผลงานวิจัยเด่น สกว. ประจำปี ๒๕๕๕ โครงการชุด LLEN ณ โรงแรมอินเตอร์คอนติเนนตัล ๒๐ ธ.ค. ๒๕๕๕

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๓) มอบเกียรติบัตรรางวัลของสภาวิจัยแห่งชาติ แก่ศาสตราจารย์สรัสวดี จากผลงานวิจัยเรื่องชุมชนโบราณในแอ่งเชียงใหม่-ลำพูน เมื่อ ๒๗ ก.ย. ๒๕๔๓

ศิษย์เก่าดีเด่น คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๒๕๖๐ เมื่อ ๒๒ ส.ค. ๒๕๖๐

ศิษย์เก่าดีเด่น คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๒๕๕๘ เมื่อ ๒๑ ส.ค. ๒๕๕๘ (ศ.ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ อดีตอธิการบดี มศว.ผู้มอบ ขอบคุณ ดร.ปิยะนาถ ผู้มอบภาพ)

ค. ภาพชุดผู้นำเสนอและศาสตราจารย์เกียรติคุณสรัสวดี อ๋องสกุล: การบรรยายที่ต่างประเทศ

สรัสวดี-สมโชติ ผู้บรรยาย ณ มหาวิทยาลัยวาเซดะ กรุงโตเกียว นางสาวสิรัคมิ์ อ๋องสกุล ทำหน้าที่ล่ามแปลไทยเป็นญี่ปุ่น และญี่ปุ่นเป็นไทย เมื่อ ๘ เม.ย. ๒๕๕๖ (ภาพโดย: ดร.IZUMI Osamu)

บรรยาย ที่ Yunan Minzu University, Chenggong Area (ในภาพ ดร.หทัยรัตน์ แซ่เหลา ทำหน้าที่ล่าม)

บรรยาย ม.ต้าหลี่ (ในภาพ หม่าลี่หย่าเหล่าซือ และเจ้าย่าผิงเหล่าซือทำหน้าที่ล่าม)

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข องคมนตรีเป็นผู้แทนพระองค์มอบเกียรติบัตรแก่ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.2561 ภาพผู้นำเสนอเข้ารับเกียรติบัตรพ่อตัวอย่างแห่งชาติณ สโมสรทหารบก กทม. เมื่อ 5 ธันวาคม 2561

คณะศึกษาศาสตร์ มช. เชิดชูครู “สี่สอ” บนเวที (1) รศ.เสริมศรี ไชยศร (2) ศ.เกียรติคุณ ดร.สุวัฒก์ นิยมค้า (3) รศ.สมโชติ อ๋องสกุล (4) รศ.ดร.สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์ ใน 16 มกราคม 2561

คณะที่ปรึกษาอธิการบดี ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต (พ.ศ.2556-24 กรกฎาคม 2565)

1. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ดาวรุ่ง กังวานพงศ์
3. รองศาสตราจารย์สดศรี เผ่าอินทร์จันทร์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.มงคล รายะนาคร
5. รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล
6. นายสรศักดิ์ สิริวัฒนาวงศ์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ ฉายสุวรรณ
8. อาจารย์ ดร.จิรพร วิทยศักดิ์พันธุ์
9. รองศาสตราจารย์ธีระ วิสิทธิ์พานิช
10. รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงศิวาพร จันทร์กระจ่าง

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์อาวุธ ศรีศุกรี อุปนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่รักษาการแทนอธิการบดี แสดงความยินดีโอกาสผู้นำเสนอได้รับพระราชทานเข็มเกียรติคุณวันอนุรักษ์มรดกไทย เป็นผู้อนุรักษ์มรดกไทยดีเด่นประจำปี 2560 ณ ที่ประชุม กบม.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 9 มิถุนายน 2560

จ. ภาพชุดผู้นำเสนอและศาสตราจารย์เกียรติคุณสรัสวดี อ๋องสกุล กับลูกและหลาน

เหนือ: เกิดวันศุกร์ที่ ๑๒ สิงหาคม พศ.๒๕๒๖ สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนปรินส์รอยแยลวิทยาลัย เชียงใหม่ สำเร็จปริญญาสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาโทสาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชี่ยวชาญพิเศษด้านการท่องเที่ยวเป็นผู้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น **บินลัดฟ้าราคาประหยัด คุณก็บินได้** ๒๕๕๓

แม่น้ำ: เกิดวันพุธที่ 27 มกราคม 2531 สำเร็จการ ศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนปรินส์รอยแยลวิทยาลัยเชียงใหม่ สำเร็จปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เหรียญทอง สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2555 ได้รับทุน Japanese Government Scholarship for 2011 (Monbukagakusho: MEXT) เพื่อศึกษาต่อ ระดับปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยวาเซดะ ตั้งแต่เมษายน 2554 (ค.ศ.2011)

สำเร็จการศึกษาปริญญาโทแล้วศึกษาต่อระดับปริญญาเอก Graduate School of Asia-Pacific Studies (GSAPS) มหาวิทยาลัยวาเซดะ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่ พ.ศ.2560 โดยได้ทุนการศึกษาจากบริษัท Tokyo Marine และธนาคารมิตซุย ประเทศญี่ปุ่น

ภาพปู่ย่ากับหลาน เมื่อ พ.ศ. 2563

คณะที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์โรม จิรานุกรม	รองอธิการบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกชัย มหาเอก	รองอธิการบดี
รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงยุพา สุมิตสวรรค์	ที่ปรึกษาคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์เกียรติคุณสรัสวดี อ๋องสกุล	ประธานหลักสูตรล้านนาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หัวหน้าโครงการวิจัย

รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล	ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.2556-24 กรกฎาคม 2565)

คณะทำงานชุดรวบรวมข้อมูล พ.ศ.2558

นางวราภรณ์ ตวงวิไล	หัวหน้าทะเบียนประวัติและสารสนเทศบุคลากร มช.
นายวสุ ละอองศรี	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
นายเกรียงศักดิ์ ถาดง	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
นางสาวชไมพร ด้วงภู่	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
นางสาวอรพิน สร้อยญาณะ	ผู้ช่วยเก็บข้อมูล
นายชัยยศ ชัยนิลพันธ์	ผู้ช่วยเก็บข้อมูล
นายจตุพร แก้วนิ่ม	ทีมงานบันทึกวีดิโอ
นางสาวโสภิต โกลละสุต	ทีมงานบันทึกวีดิโอ

ผู้ประสานงาน ช่วงเก็บข้อมูล พ.ศ.2558

นายพิบูลย์ ญาติมิตรหนุน	กองแผนงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการกองกลาง สำนักงานมหาวิทยาลัย)

ผู้ประสานงาน ช่วงจัดพิมพ์ พ.ศ.2565

นางวิวรรณ ศรีทองคำ	ผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย

คณะทำงาน ช่วงจัดพิมพ์ พ.ศ.2565

นายอนันต์ เดชพรม	ผู้อำนวยการกองแผนงาน สำนักงานมหาวิทยาลัย
นางสาววรลักษณ์ สุธีวรรธนา	ผู้อำนวยการกองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานมหาวิทยาลัย
นายสมาน สุริยวงค์	กองแผนงาน สำนักงานมหาวิทยาลัย
นายกุลดิลก เสียมภักดี	กองแผนงาน สำนักงานมหาวิทยาลัย
นางจินตนา เสียมภักดี	กองแผนงาน สำนักงานมหาวิทยาลัย
นายวิรุฬ์ ถูกจิตต์	หัวหน้างานทะเบียนประวัติและสารสนเทศบุคลากร สำนักงานมหาวิทยาลัย
นายปรีดา ศิริรังษี	สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติศาสตร์ยุคเรียกร้องมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ
และประวัติบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University Archives:

History of the Era Demanding for University in the North
and History of the Co-founders of Chiang Mai University

เอกสารวิชาการล้านนาศึกษา ลำดับที่ 21 โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
และศูนย์ล้านนาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
จัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่